

НАЦІОНАЛЬНЕ АГЕНТСТВО
З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ
NATIONAL AGENCY
ON CORRUPTION PREVENTION

НАЦІОНАЛЬНА ДОПОВІДЬ

ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАСАД
АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ
У 2020 РОЦІ

Національне агентство з питань запобігання корупції

проект

**НАЦІОНАЛЬНА ДОПОВІДЬ
щодо реалізації засад
антикорупційної політики
у 2020 році**

2021

ЗМІСТ

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ ТА СКОРОЧЕННЯ	4
ВСТУП	5
РОЗДІЛ І.	
Основні досягнення у реалізації антикорупційної політики у 2020 році	
1.1. «Перезавантаження» Національного агентства з питань запобігання корупції та його основні здобутки у 2020 році	6
1.2. Протидія корупції високого рівня зусиллями Національного антикорупційного бюро України та Спеціалізованої антикорупційної прокуратури	15
1.3. Основні результати діяльності Вищого антикорупційного суду у 2020 році	22
1.4. Основні результати діяльності Національної поліції України, прокуратури та судів у питаннях протидії корупції невисокого рівня	26
Висновки та рекомендації до Розділу І	28
РОЗДІЛ ІІ.	
Антикорупційна стратегія на 2021–2025 роки	
2.1. Загальний опис ситуації	34
2.2. Підґрунтя нової Антикорупційної стратегії	36
2.3. Забезпечення відкритості процесу розробки нової Антикорупційної стратегії та залученості до цього процесу ключових зацікавлених сторін	44
2.4. Основні новели та структура нової Антикорупційної стратегії	49
Висновки та рекомендації до Розділу ІІ	53
РОЗДІЛ ІІІ.	
Конституційний Суд України	
та його вплив на антикорупційну політику України	
3.1. Конституційне подання № 3/393(20)	56
3.2. Рішення Конституційного Суду України № 13-р/2020 та його наслідки для антикорупційної політики України	64
3.3. Законодавчі ініціативи, спрямовані на відновлення антикорупційного законодавства та вихід із конституційної кризи, обумовленої рішенням Конституційного Суду України № 13-р/2020	84
3.4. Висновки Венеціанської комісії щодо законодавчої ситуації навколо антикорупційних механізмів після прийняття рішення № 13-р/2020 та щодо реформування Конституційного Суду»	95
3.5. Відновлення антикорупційного законодавства та частковий вихід із конституційної кризи, обумовленої рішенням Конституційного Суду України № 13-р/2020	98
Висновки та рекомендації до Розділу ІІІ	105

РОЗДІЛ IV.	
Стан виконання міжнародно-правових зобов'язань у сфері запобігання і протидії корупції	
4.1. Міжнародні зобов'язання України у сфері запобігання та протидії корупції та основні досягнення України у цій сфері	108
4.2. Стан виконання міжнародних зобов'язань, взятих в рамках членства України в GRECO	111
4.3. Стан виконання міжнародних зобов'язань, взятих в рамках участі України в Антикорупційній мережі ОЕСР	120
4.4. Стан виконання міжнародних зобов'язань, взятих з ратифікацією Україною Конвенції ООН проти корупції	127
Висновки та рекомендації до Розділу IV	130
Розділ V.	
Узагальнена інформація щодо запобігання та протидії корупції органами державної влади	
5.1. Корупційні ризики у діяльності міністерств, заходи щодо їх мінімізації, а також інші заходи, спрямовані на запобігання та протидію корупції	133
5.2. Корупційні ризики у діяльності інших органів виконавчої влади, заходи щодо їх мінімізації, а також інші заходи, спрямовані на запобігання та протидію корупції	180
5.3. Запобігання та протидія корупції у діяльності Апарату Верховної Ради України, Секретаріату Кабінету Міністрів України та Офісу Президента України	266
5.4. Узагальнені результати антикорупційної експертизи нормативно-правових актів та проектів нормативно-правових актів	271
Висновки та рекомендації до Розділу V	278
Розділ VI.	
Узагальнена інформація щодо запобігання та протидії корупції органами місцевого самоврядування	
6.1. Типові корупційні ризики у діяльності органів місцевого самоврядування та заходи, вжиті у 2020 році для їх мінімізації	280
Висновки та рекомендації до Розділу VI	288
РОЗДІЛ VII.	
Статистичні дані про результати діяльності спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції у 2020 році	
7.1. Статистичні дані щодо виявлення кримінальних корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень, результатів їх розслідування та судового розгляду	290
7.2. Статистичні дані щодо виявлення адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, та результатів їх судового розгляду	317
7.3. Узагальнена інформація щодо викривачів	325

7.4. Загальна інформація про спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції та їхню співпрацю з державними та недержавними інституціями	328
Висновки та рекомендації до Розділу VII	352
РОЗДІЛ VIII. Порівняльний аналіз основних статистичних показників за 2018–2020 роки щодо притягнення до юридичної відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення	
8.1. Статистична інформація за 2018–2020 роки щодо притягнення осіб до кримінальної відповідальності за вчинення корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень	353
8.2. Статистична інформація за 2018–2020 роки щодо притягнення осіб до адміністративної відповідальності за вчинення правопорушень, пов'язаних з корупцією	368
Висновки та рекомендації до Розділу VIII	378
РОЗДІЛ IX. Вплив антикорупційної політики на ситуацію з корупцією в Україні з огляду на актуальні статистичні дані та результати соціологічних досліджень	
9.1. Основні соціологічні та аналітичні дослідження з вивчення ситуації щодо корупції	384
9.2. Стан та динаміка основних показників корупції та її сприйняття в Україні	388
9.3. Місце України у міжнародних рейтингах, які відображають рівень прозорості та доброчесності публічної влади, інвестиційної привабливості, стан забезпечення правосуддя та інші показники, які в сукупності характеризують загальну ситуацію щодо корупції в Україні	400
Висновки та рекомендації до Розділу IX	413
ДОДАТКИ	415

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ ТА СКОРОЧЕННЯ

АРМА	Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів
БАКС	Вищий антикорупційний суд
ВРП	Вища рада правосуддя
ГПУ	Генеральна прокуратура України
ЄС	Європейський Союз
ЄК	Європейська Комісія
ЗМІ	Засоби масової інформації
КАС України	Кодекс адміністративного судочинства України
КК України	Кримінальний кодекс України
ДПС	Державна податкова служба України
КПК України	Кримінальний процесуальний кодекс України
КпАП України	Кодекс України про адміністративні правопорушення
КСУ	Конституційний Суд України
МВС	Міністерство внутрішніх справ України
Мін'юст	Міністерство юстиції України
Міноборони	Міністерство оборони України
МЗС	Міністерство закордонних справ України
НАБУ	Національне антикорупційне бюро України
НАЗК	Національне агентство з питань запобігання корупції
НАДС	Національне агентство України з питань державної служби
НАТО	Організація Північноатлантичного договору
НПУ	Національна поліція України
НБУ	Національний банк України
ОЕСР	Організація економічного співробітництва і розвитку
ПРООН	Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй в Україні
САП	Спеціалізована антикорупційна прокуратура
СБУ	Служба безпеки України
ЦВК	Центральна виборча комісія
ЦПК України	Цивільний процесуальний кодекс України
РБО	Рада бізнес-омбудсмена
Building Integrity	Програма НАТО з розбудови доброчесності, цілісності, прозорості та зниження корупційних ризиків в роботі оборонних та безпекових інституцій
EUACI	Антикорупційна ініціатива ЄС в Україні
GRECO	Група держав проти корупції, орган Ради Європи з антикорупційного моніторингу
USAID	Агентство США з міжнародного розвитку

ВСТУП

Національна доповідь щодо реалізації засад антикорупційної політики є основним документом, у якому відображається узагальнена інформація щодо ефективності формування та реалізації антикорупційної політики України.

Підготовка щорічної Національної доповіді здійснюється з метою:

1) забезпечення комплексної оцінки стану, динаміки та ефективності формування та реалізації антикорупційної політики України у відповідний період;

2) виявлення основних проблем, які унеможливають або суттєво ускладнюють досягнення головних цілей і завдань антикорупційної реформи, розвиток антикорупційних інституцій, удосконалення правових інститутів і механізмів, реалізацію антикорупційних заходів тощо;

3) розробки пропозицій і рекомендацій щодо вирішення проблем, виявлених за результатами проведеного аналізу, підвищення ефективності формування та реалізації антикорупційної політики України у найближчій і віддаленій перспективах.

У цій Національній доповіді наведено результати оцінки ефективності формування та реалізації антикорупційної політики України у 2020 році.

Більша частина інформації, викладеної в цьому документі, є актуальною станом на 31 грудня 2020 року. Утім, в окремих випадках (зокрема, для візуалізації динаміки певних процесів, порівняння важливих фактів тощо) у доповіді додатково наводиться інформація за більш ранні періоди, а також деяка інформація, яка є актуальною станом на 1 квітня 2021 року.

З результатами оцінки ефективності антикорупційної політики України, здійсненої Національним агентством з питань запобігання корупції у 2016–2019 роках, можна ознайомитися у попередніх Національних доповідях.

Варто наголосити, що в цьому документі представлено всі категорії відомостей, які відповідно до вимог ч. 2 ст. 20 Закону України «Про запобігання корупції» мають відображатися у Національній доповіді.

Ця інформація згрупована у дев'ять основних тематичних блоки (розділи), що має сприяти кращому сприйняттю відповідної інформації. Кожен розділ завершується висновками та рекомендаціями, які є квінтесенцією відповідних розвідок та містять конкретні пропозиції щодо вирішення тих чи інших проблем у сфері запобігання та протидії корупції.

РОЗДІЛ І. ОСНОВНІ ДОСЯГНЕННЯ У РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ У 2020 РОЦІ

1.1. «Перезавантаження» Національного агентства з питань запобігання корупції та його основні здобутки у 2020 році

1.1.1. «Перезавантаження» НАЗК

Ухвалений 02 жовтня 2019 року Верховною Радою України Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення ефективності інституційного механізму запобігання корупції», що передбачав заміну колегіальної моделі управління НАЗК на одноосібну, а також низку інших новел щодо функціонування цієї інституції, став підґрунтям для *«перезавантаження» НАЗК, яке розпочалося з обрання та призначення 15 січня 2020 року його Голови – Олександра Новікова.*

Утворення нової команди органу, основним завданням якого є забезпечення формування та реалізація антикорупційної політики в державі, потребувало неабияких зусиль, оскільки на порядку денному було втілення амбітних планів щодо запровадження нових підходів до визначення питань формування державної антикорупційної політики, виявлення та мінімізації корупційних ризиків у діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, роботи з уповноваженими підрозділами (уповноваженими особами) з питань запобігання та виявлення корупції, проведення антикорупційної експертизи проєктів нормативно-правових актів, забезпечення захисту викривачів, оптимізації роботи щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, підвищення ефективності заходів фінансового контролю, забезпечення ефективної протидії «політичній» корупції тощо.

1.1.2. Формування та реалізація антикорупційної політики

Відсутність у державі основного стратегічного документа у сфері запобігання та протидії корупції – Антикорупційної стратегії –зумовлювала насамперед необхідність невідкладної її розробки.

Антикорупційна стратегія мала стати надійним антикорупційним дороговказом та інструментарієм на найближчі п'ять років, а також забезпечити значний стратегічний крок уперед у напрямі мінімізації корупції в Україні та суттєво підвищити темпи її соціально-економічного зростання.

Тому найбільш вагомим досягненням НАЗК за 2020 рік у напрямі антикорупційної політики є розробка проекту **нової Антикорупційної стратегії**, яка ґрунтується на результатах вивчення ситуації щодо корупції в Україні та оцінці ефективності впровадження попередньої антикорупційної політики, а також враховує міжнародні зобов'язання України у сфері запобігання та протидії корупції.

У червні – серпні 2020 року проект цього документа пройшов широке громадське обговорення, після чого у вересні був схвалений Урядом та визначений Президентом України як невідкладний¹, а на початку листопада – прийнятий Парламентом у першому читанні.

Крім того, у 2020 році відновлено проведення **щорічних загальнодержавних соціологічних досліджень**, які надають можливість встановлювати і порівнювати загальні показники та причини корупції в Україні, її сприйняття населенням, рівень довіри населення до антикорупційних та інших державних інституцій тощо. За ініціативи НАЗК та фінансової підтримки Антикорупційної ініціативи Європейського Союзу в Україні (EUACI) соціологічною компанією Info Sapiens було проведено ґрунтовне дослідження «Корупція в Україні 2020: розуміння, сприйняття, поширеність», яке включало в себе: 2 516 інтерв'ю з громадянами, 1 093 інтерв'ю з представниками бізнесу та 98 – з експертами.

У 2020 році вперше весь час діяльності в стінах НАЗК було запроваджено постійний **моніторинг законотворчого процесу**, що передбачає визначення та аналіз законопроектів, які можуть вплинути на державну антикорупційну політику чи на стан корупції в Україні. Як наслідок – **підготовлено 39 висновків** щодо зареєстрованих у ВРУ законопроектів у сфері антикорупційної політики.

Запроваджено принципово новий підхід до підготовки щорічних національних доповідей та їхнього змісту. Проект **Національної доповіді** щодо реалізації засад антикорупційної політики у 2019 році став фундаментом для підготовки проекту Антикорупційної стратегії.

1.1.3. Проведення антикорупційних експертиз та виявлення корупційних ризиків

У 2020 році фахівці НАЗК розробили інноваційні методологію та порядок проведення **антикорупційної експертизи** проектів нормативно-правових актів та вже провели більш ніж **512 моніторингів** проектів актів, з яких **42** було направлено на експертизу. Здебільшого проекти стосувалися надання адміністративних послуг, ліцензування певних видів господарської діяльності, встановлення чи зміни порядку проведення конкурсних, тендерних, аукціонних процедур тощо. Висновки антикорупційної експертизи НАЗК відтепер

¹ Проект Закону України «Про засади державної антикорупційної політики на 2020–2024 роки» (реєстр. № 4135 від 21.09.2020)

передбачають детальні рекомендації, як усунути корупціогенні фактори, та надаються авторам проектів.

За результатами дослідження, проведеного у 2020 році, визначено групу найбільш вразливих до корупції галузей публічного управління та економіки, а також встановлено основні корупційні ризики у цих галузях. Детально описані найбільш поширені *корупційні схеми* у сфері земельних відносин в Україні, а також розроблені рекомендації щодо їх усунення.

1.1.4. Координація антикорупційної діяльності публічного сектору

З метою підвищення ефективності роботи *уповноважених підрозділів (уповноважених осіб)* у 2020 році розроблено концепцію з питань запобігання та виявлення корупції публічного сектору, яка визначає шляхи системного формування професійної компетентності спільноти уповноважених.

У межах цієї концепції **1 100** антикорупційних уповноважених було залучено до *заходів професійного навчання*, розроблено та проведено **2** навчальні курси та **22** вебінари для антикорупційних уповноважених.

Вперше було оцінено ефективність роботи антикорупційних уповноважених та оприлюднено детальний огляд, що визначає засади розвитку їхньої діяльності.

Усього впродовж року НАЗК отримало та розглянуло **624** письмових та усних звернення *уповноважених підрозділів (уповноважених осіб)* з питань запобігання та виявлення корупції.

Крім цього, у 2020 році видано **37 наказів** про погодження антикорупційної програми та **34 накази** про відмову, а також проведено аналіз виконання антикорупційних програм органів влади за I півріччя 2020 року.

Протягом року надано **232 консультації** органам влади, у тому числі роз'яснення, стосовно підготовки та виконання антикорупційних програм.

1.1.5. Захист викривачів корупції

Протягом 2020 року виграно **15 справ щодо порушення прав викривачів**, у яких НАЗК виступало на стороні викривача. Вперше було внесено приписи про порушення трудових прав викривачів та захист їхніх прав на конфіденційність, в результаті чого проведено службові розслідування та поновлено порушені права викривачів.

4 лютого 2021 року Верховна Рада України прийняла закон, який передбачає створення *Єдиного порталу повідомлень викривачів*¹. НАЗК адмініструватиме портал, який значно спростить процес подання повідомлень викривачами

¹ 4 березня 2021 року Президент України повернув цей закон до Верховної Ради України з пропозиціями, спрямованими на його удосконалення.

30 березня 2021 року Комітет ВРУ з питань антикорупційної політики розглянув відповідні пропозиції та рекомендував Парламенту їх врахувати (<http://crimcor.rada.gov.ua/uploads/documents/32291.pdf>).

корупції, забезпечить конфіденційність викривачів та мінімізує ризики несанкціонованого доступу до повідомлень викривачів.

З метою забезпечення однакового застосування положень Закону у сфері захисту викривачів було розроблено та опубліковано 5 роз'яснень з ключових питань захисту викривачів.

Наприкінці 2020 року НАЗК запустило спільний з lifecell проект «Телеком без корупції», спрямований заохочувати викривання корупції в галузі телекому. Ця ініціатива є першим в Україні прикладом державно-приватного партнерства задля ефективного стимулювання розкриття корупційних злочинів.

У 2020 році НАЗК спільно з Міністерством цифрової трансформації України та за підтримки Проекту USAID «Підтримка організацій-лідерів у протидії корупції в Україні «Взаємодія» (SACCI) створило освітній серіал «Викривач у законі».

1.1.6. Реалізація функцій фінансового контролю

З травня 2020 року НАЗК здійснює перевірки декларацій *за принципово новим Порядком повної перевірки*.

З травня по жовтень 2020 року НАЗК розпочало повну перевірку **1006** декларацій, із яких перевірило 446¹.

За результатами перевірки у **131** декларації було виявлено порушення. При цьому у **97** деклараціях встановлено *ознаки кримінального правопорушення*. Ці дані НАЗК передало правоохоронним органам (Національному антикорупційному бюро України, Державному бюро розслідувань та Національній поліції) для вжиття ними заходів реагування.

Загальна сума виявлених *невідповідностей* становить **497 млн грн**.

Завдяки співпраці НАЗК та Служби безпеки України у 2020 році **вперше** забезпечено *публічний доступ* до декларацій високопосадовців Служби безпеки України.

Також вперше від запуску е-декларування НАЗК *розпочало перевірку декларацій працівників* Служби безпеки України, у тому числі тих, перебування на посадах яких становило таємницю. З цією метою ухвалено спеціальний порядок, який гарантує додаткову безпеку цих працівників. За результатами перевірки перші справи було направлено до правоохоронних органів.

У 2020 році НАЗК **вперше** розпочало повні перевірки декларацій осіб, які належать до кадрового складу розвідувальних органів України та/або займають посади, перебування на яких пов'язане з державною таємницею. Це працівники Державного бюро розслідувань, Національної поліції, Управління державної охорони, Державної фіскальної служби, Державної прикордонної служби, Державної кримінально-виконавчої служби та співробітники кадрового складу

¹ Завершення повної перевірки всіх інших декларацій стало неможливим через рішення Конституційного Суду України від 27 жовтня 2020 року № 13-р/2020 у справі № 1-24/2020(393/20). Детальніше про це рішення та його наслідки див. розділ III Національної доповіді.

розвідувальних органів України. Відповідні порядки розробило Управління внутрішнього контролю НАЗК спільно зі згаданими установами.

Щодо високопосадовців спецслужб до судів було скеровано 5 адміністративних протоколів про вчинення правопорушень, пов'язаних з корупцією, а також 2 обґрунтованих висновки – до органів досудового розслідування.

Лише із «перезавантаженням» НАЗК у липні 2020 року **розпочався моніторинг способу** життя 47 високопосадовців, матеріали щодо 7 з яких були передані для проведення повної перевірки декларацій, оскільки було встановлено невідповідність рівня життя посадовців задекларованому ними майну і доходам.

У 2020 році НАЗК суттєво удосконалило роботу **Реєстру декларацій**, що значно спростило суб'єктам декларування процес подання електронної декларації, а також зробило його більш зручним.

Так, ще до початку кампанії декларування–2021 НАЗК впровадило **зміни до програмного забезпечення** Реєстру декларацій, які передбачають, що:

- персональні дані не зникають, а отже можна створювати нову декларацію на основі попередньої – всі дані будуть збережені;
- входити в Реєстр можна не тільки з різних пристроїв, але й з різними кваліфікованими електронними підписами;
- подати повідомлення про відкриття валютного рахунка в банку за кордоном тепер можна в Реєстрі декларацій. Раніше треба було заповнювати форму від руки та надсилати листом до НАЗК.

Крім того, НАЗК підготувало нові **Роз'яснення** для суб'єктів декларування, які по суті є своєрідною «інструкцією» для заповнення декларації, а також здійснило превентивні заходи, у результаті чого кількість фактів несвоєчасного подання декларацій **зменшилась на 7 тис. повідомлень** порівняно з минулим роком.

Наразі НАЗК є одним із 10 державних органів, які здійснюють **спеціальну перевірку** стосовно осіб, які претендують на зайняття посад з відповідальним або особливо відповідальним становищем та підвищеним корупційним ризиком. Зокрема, НАЗК перевіряє наявність відомостей про кандидата в Реєстрі корупціонерів та достовірність даних у декларації.

У 2020 році НАЗК опрацювало рекордну кількість запитів щодо проведення спеціальних перевірок кандидатів на посади у державних органах (понад **13 тисяч**). Якщо під час перевірки виявляли відомості, що не відповідають встановленим законом вимогам, такій особі мали відмовити у призначенні на посаду.

1.1.7. Запобігання та врегулювання конфлікту інтересів

Завдяки змінам у законодавстві НАЗК у 2020 році зосередилося на виявленні порушень вимог антикорупційного законодавства щодо *запобігання та врегулювання конфлікту інтересів* та інших антикорупційних обмежень *саме у високопосадовців*.

Усього у 2020 році складено **239 протоколів** про адміністративні правопорушення щодо **71 особи**.

Серед цих осіб, зокрема, заступник міністра, член ЦВК, 13 народних депутатів, голова Дніпропетровської облдержадміністрації, Ужгородський міський голова, колишній голова АРМА, колишній Голова Конституційного Суду України, заступник міністра та член ЦВК.

Натомість у 2019 році переважна частина складених протоколів стосувалася депутатів місцевих рад, керівників державних і комунальних підприємств, установ та організацій.

Вперше, за результатами розгляду протоколу про адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією, за ст.172-7 КУпАП, на підставі рішення суду, яке набрало законної сили, до Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення, *потрапив народний депутат України*.

До числа основних здобутків НАЗК за напрямом забезпечення дотримання законодавства про конфлікт інтересів за рік роботи варто віднести:

- проведення більше **1000 заходів моніторингу та контролю** стосовно запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, інших обмежень щодо запобігання корупції. У результаті цих заходів, зокрема, забезпечено врегулювання потенційного конфлікту інтересів у **57 осіб** та недопущення вчинення ними правопорушень, пов'язаних з корупцією;

- внесення **31 припису** про порушення вимог законодавства щодо етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, інших вимог та обмежень, передбачених Законом України «Про запобігання корупції»;

- направлення **95 вимог** щодо виявлення та/або врегулювання конфлікту інтересів;

- надання більше **900 роз'яснень** з питань наявності/відсутності конфлікту інтересів, порядку застосування норм антикорупційного законодавства. Проаналізовано типові ситуації, щодо яких звертаються за роз'ясненнями, а також ситуації, які неоднозначно врегульовані законодавством;

- розроблення **Методичних рекомендацій** щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» *стосовно запобігання та врегулювання конфлікту інтересів*, дотримання обмежень щодо запобігання корупції, які мають забезпечити формування єдиного підходу до розуміння і дотримання правил запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, обмежень щодо запобігання корупції з метою превенції порушень таких правил і обмежень.

1.1.8. Запобігання «політичній» корупції

Серед найбільших досягнень НАЗК за рік роботи у напрямі запобігання «політичній» корупції – розроблення електронного **Єдиного державного реєстру звітності політичних партій про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру** (далі – **Реєстр POLITDATA**).

У середині січня 2020 року набули чинності зміни до Закону України «Про політичні партії в Україні», якими запроваджено новий порядок звітності політичних партій, а також створення та ведення Єдиного державного реєстру звітності політичних партій про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру.

За підтримки Міжнародної фундації виборчих систем в Україні (IFES) Реєстр було створено та запущено у тестовому режимі в **рекордні строки** – всього за **3 місяці**. Реєстр POLITDATA має спростити процес подання звітності для політичних партій, а громадянам – надати кращий доступ до такої інформації.

У тестовому режимі цей Реєстр працює з 16 липня. Представники політичних партій отримали можливість ознайомлюватися з можливостями та особливостями системи, паралельно подаючи звітність у паперовій формі. Після того, як Реєстр POLITDATA буде запущено в промислову експлуатацію, звітування в електронному вигляді стане обов'язковим для всіх партій.

Упровадження Реєстру POLITDATA не лише сприятиме підвищенню ефективності контролю за діяльністю політичних партій, а й спростить процедуру подання таких звітів. Загалом протягом року було прийнято і оприлюднено **820 звітів** політичних партій.

Для партій подання звітності у новому форматі – також новий виклик. Саме тому НАЗК розробило серію **відеоінструкцій** з користування Реєстром POLITDATA та підготувало відповіді на найбільш поширені запитання про цей Реєстр. Усього було надано відповідей представникам політичних партій на **67 запитів та 81 роз'яснення**.

НАЗК як розпорядник бюджетних коштів упродовж 2020 року забезпечило **розподіл та щоквартальне перерахування** політичним партіям **коштів**, виділених з державного бюджету на фінансування їхньої статутної діяльності, у загальному розмірі 283 530,9 тис. гривень.

Під час здійснення контролю за законним та цільовим використанням таких коштів було встановлено факти зазначення недостовірних відомостей у поданих політичними партіями звітах, що призвело до **зупинення державного фінансування** певних парламентських політичних партій до усунення ними виявлених порушень.

У 2020 році НАЗК докорінно змінило **методи і підходи до перевірки звітів** політичних партій, зокрема розпочало збір інформації про усі ризикові операції політичних партій. З цією метою в структурі профільного департаменту було

створено спеціальний відділ. Завдяки цьому НАЗК вдалося запровадити постійний моніторинг діяльності партій.

У грудні 2020 року IFES в Україні провела опитування серед представників політичних партій та організацій громадянського суспільства. За його результатами було встановлено, що переважна більшість учасників опитування позитивно оцінили результати роботи НАЗК у сфері державного контролю за дотриманням правил політичного фінансування у 2020 році.

1.1.9. Розбудова доброчесності

У 2020 році НАЗК **створило *Офіс розбудови доброчесності***.

Офіс розбудови доброчесності відповідає за просвітницьку та навчальну діяльність НАЗК, а також розбудовує взаємодію з громадянським суспільством.

Усі проекти Офісу розбудови доброчесності спрямовані на те, щоб знизити рівень корупції в Україні та зробити *доброчесність новим еталоном поведінки посадовців*.

Офіс розбудови доброчесності активно працює з липня 2020 року і менше ніж за рік його команді вдалося досягти значних результатів.

Зокрема, Офіс розбудови доброчесності забезпечив ***зручність для користувача розроблених Методичних рекомендацій*** щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, дотримання обмежень щодо запобігання корупції.

Спільно з платформою онлайн-курсів Prometheus за підтримки Проекту міжнародної технічної допомоги «Підтримка організацій-лідерів у протидії корупції в Україні «Взаємодія» за фінансової підтримки Агентства Сполучених Штатів з міжнародного розвитку (USAID) НАЗК вдалося створити ***онлайн-курс «Просто про е-декларування»*** (курс стартував 1 березня 2021 року).

Запуск у 2020 році ***Школи доброчесності НАЗК*** – новий підхід до взаємодії громадянського суспільства та Агентства. На перший модуль «Лекторій» зареєструвалося понад **550** учасників.

У 2020 році розпочала роботу нова ***Громадська рада***, яка здійснює громадський контроль за діяльністю НАЗК.

Конкурс до Громадської ради відбувся максимально відкрито та прозоро – усі громадяни України могли віддати свій голос за кандидатів до Ради онлайн.

Громадська рада є важливим інструментарієм у взаємодії Національного агентства з інститутами громадянського суспільства з питань, пов'язаних з діяльністю Агентства. Зокрема, Рада розглядає звернення громадян та сприяє врахуванню громадської думки Національним агентством.

Крім того, Громадська рада сприяє реалізації Національним агентством його функцій (зокрема, у сфері формування антикорупційної політики), бере участь у розробці та обговоренні нормативно-правових актів, готує висновки до проектів щорічних національних доповідей, щорічних звітів НАЗК тощо. Так, у 2020 році

низка представників Громадської ради брали активну участь у розробці, обговоренні та доопрацюванні проекту Антикорупційної стратегії на 2021–2025 роки.

1.1.10. Цифрова трансформація

НАЗК – один із перших державних органів в Україні, у якому було створено спеціальний *структурний підрозділ з питань цифрової трансформації та інноваційного розвитку*.

Ключовий напрям роботи вказаного підрозділу – забезпечення цифрового перетворення та стратегічне оновлення НАЗК, зокрема через впровадження інноваційних продуктів та переналаштування бізнес-процесів.

Так, у 2020 році було представлено *оновлений дизайн, функції та розділи веб-сайту* Національного агентства та *розроблено Базу знань* – бібліотеку, за допомогою якої можна в будь-який час легко і швидко отримати офіційну інформацію чи роз'яснення від НАЗК. Крім того, забезпечено функціонування англomовної сторінки веб-сайту НАЗК, розміщено матеріали з ключовою інформацією про Агентство.

У звітному періоді в межах цього напрямку роботи було розроблено та затверджено *вимоги до захисту анонімних каналів зв'язку*, через які громадяни можуть повідомляти про корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення, інші порушення Закону України «Про запобігання корупції».

Розпочато впровадження *Єдиного порталу викривачів* та модернізацію *Єдиного реєстру корупціонерів*.

1.1.11. Зворотний зв'язок з громадянами

Без забезпечення зворотного зв'язку з громадянами якісна робота органу влади неможлива. Саме тому у березні 2020 року *запрацював Контакт-центр при НАЗК*.

У Контакт-центрі запроваджено збір, аналіз та узагальнення кількісної та якісної статистики звернень громадян. За результатами цього аналізу було прийнято рішення про *зміну підходу до обробки повідомлень про корупцію*.

Протягом 2020 року працівники *Контакт-центру* працювали **26 000** дзвінків.

1.2. Протидія корупції високого рівня зусиллями Національного антикорупційного бюро України та Спеціалізованої антикорупційної прокуратури¹

З урахуванням визначеної законодавством взаємопов'язаності *оперативно-розшукової та кримінальної процесуальної діяльності* САП та НАБУ результати діяльності цих органів та відповідні досягнення у цій сфері цілком доречно розглядати переважно як спільні.

Окремі результати цієї спільної діяльності є безпрецедентними в Україні.

Передусім варто відзначити, що 2020 рік виявився рекордним в історії НАБУ та САП за кількістю *викриттів «на гарячому» та сумами пропонованої неправомірної вигоди*. Двічі впродовж року детективи НАБУ фіксували пропозиції надання неправомірної вигоди у розмірі **5 мільйонів доларів США** (одна з яких закінчилася передачею повної суми) – це найбільша викрита спроба підкупу в історії України.

За сприяння Голови Фонду держмайна України впродовж року НАБУ та САП *тричі викривали спроби його підкупити*. Наразі одна справа перебуває у суді, друга – на етапі ознайомлення з матеріалами слідства, у третій – слідство триває.

Вперше в історії України успішно реалізовано спільну міжнародну спецоперацію з викриття *корупційної схеми экс-очільника «Укравтодору»*. Також у 2020 році вперше підозрюваний у корупції ще на стадії досудового розслідування добровільно перерахував до бюджету 50 мільйонів гривень.

НАБУ вдалося продовжити тенденцію до збільшення кількості викритих фактів корупції. За підсумками 2020 року детективи *повідомили про підозру 201 особі* (у 2019 році — **153 особам**). У розрізі двох піврічч 2020 року більш продуктивним виявилось перше – 125 підозрюваних проти 76 у II півріччі. Разом з тим темпи розслідувань у II півріччі 2020 року залишилися високими. З-поміж 33 кримінальних проваджень, у межах яких підозрюваними стали 76 осіб, слідство вдалося завершити у 14 (8 справ стосовно 8 осіб скеровано до суду, у 6 провадженнях стосовно 11 осіб відкрито матеріали слідства для ознайомлення).

У II півріччі 2020 року слідство повідомило про підозру заступнику керівника Офісу Президента, чинному нардепу, экс-міністру екології та природних ресурсів, экс-міністру інфраструктури, суддям Окружного адмінсуду Києва та іншим можновладцям.

2020 рік став рекордним *за обсягом відшкодування* у кримінальних провадженнях НАБУ та САП – забезпечення повернення **1,14 млрд грн**. Загальний економічний ефект від діяльності антикорупційних органів за підсумками року перевищив **1,9 млрд грн**.

¹ Звіт Національного антикорупційного бюро України за I півріччя 2020 року / Національне антикорупційне бюро України // Веб-сайт Національного антикорупційного бюро України. – Режим доступу : https://nabu.gov.ua/sites/default/files/reports/zvit_i_pivrichchya_2020_roku_0.pdf.

Звіт Національного антикорупційного бюро України за II півріччя 2020 року / Національне антикорупційне бюро України // Веб-сайт Національного антикорупційного бюро України. – Режим доступу : https://nabu.gov.ua/sites/default/files/reports/zvit_ii_2020.pdf.

Доказова база, зібрана детективами НАБУ в межах досудового розслідування, могла стати основою для подання у I півріччі 2020 року позовів про визнання недійсними семи правочинів, укладених підприємствами з часткою держави понад 50%. Загальна сума цих угод – близько **7,16 млрд грн.**, із яких **7,144 млрд грн.** припадали на договори, укладені ПАТ «Укрнафта».

*Оскільки внаслідок рішення Конституційного Суду України влітку 2019 року НАБУ втратило право позовної роботи, відповідні подання було скеровано до САП для подальшого звернення прокурорів до суду із позовами про визнання правочинів недійсними. Загалом упродовж I півріччя 2020 року до САП було скеровано три такі подання стосовно 33 правочинів на загальну суму понад **7,17 млрд грн.***

У 2020 році вперше в історії незалежної України в дохід держави були стягнуті рекордні суми **застав** із підозрюваних у топ-корупції.

*Так, у квітні 2020 року Апеляційна палата ВАКС задовольнила клопотання детективів і прокурорів та ухвалила рішення про звернення до бюджету **35 млн грн.** з підозрюваного в організації корупційної схеми на митниці через порушення ним обов'язку здати документ для виїзду за кордон – паспорт громадянина іншої держави. При цьому йому також збільшили розмір застави на 6 млн грн. – до 76 млн грн. Ще **30 млн грн.** стягнуто з экс-нардепа, який спілкувався зі свідками і підозрюваними у справі щодо заволодіння майном Національної гвардії України, що прямо заборонено судом.*

З метою усунення передумов вчинення кримінальних правопорушень детективи НАБУ у 2020 році скерували **19** відповідних **подань** до Кабінету Міністрів України, Національного банку України, Міністерства інфраструктури України, ДК «Укроборонпром» та інших державних установ.

Протягом 2020 року тривав процес подальшого **інституційного становлення** НАБУ. Зокрема, продовжилось упровадження повноцінного антикорупційного менеджменту (**система комплаєнс**) у НАБУ. Наразі триває процес побудови та інтеграції системи внутрішнього контролю COSO (The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission) із системою протидії корупції відповідно до положень і вимог міжнародного стандарту ISO.

У травні 2020 року НАБУ отримало у своє розпорядження **систему електронного кримінального провадження eCase Management System**, яка має синхронізувати діяльність НАБУ, САП та ВАКС із шістьма системами і реєстрами та надати можливості зі створення, зберігання й обміну електронними документами. Упродовж грудня 2020 року понад **70%** детективів і прокурорів у тестовому режимі відпрацювали типові сценарії проходження кримінального провадження та в цілому підтвердили готовність системи до роботи.

Водночас для повного переходу НАБУ, САП та ВАКС на електронне ведення кримінальних проваджень необхідні відповідні законодавчі зміни¹.

¹ Довідково: Президентом України внесено до Верховної Ради України (реєстр. № 5246 від 15.03.2021) та визначено як невідкладний проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо запровадження інформаційно-телекомунікаційної системи досудового розслідування» (режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=71407).

За підтримки Антикорупційної ініціативи Європейського Союзу в Україні (EUACI) НАБУ спільно зі студією онлайн-освіти «ЕдЕра» запустили антикорупційну гру-розслідування **«Слідство веде НАБУ»**. Інтерактивний формат та унікальні матеріали курсу допомагають підвищити знання та навички у викритті незаконних дій чиновників, оцінити масштаби розслідування топ-корупції та опанувати тонкощі слідчих дій. «Слідство веде НАБУ» розміщено на навчальній платформі офіційного веб-сайту НАБУ (<https://learn.nabu.gov.ua>). Вже за перший місяць після релізу в антикорупційну гру-розслідування зіграли понад **4 000 осіб**.

У березні 2020 року за результатами першого **наглядового аудиту**, здійсненого міжнародною групою експертів компанії PECB, та за підтримки Антикорупційної ініціативи ЄС в Україні (EUACI) **НАБУ підтвердило повну відповідність** впровадженій у 2019 році **системи протидії корупції вимогам міжнародного стандарту ISO 37001:2016** (The Antibribery Management Systems).

Прозорість та цивільний контроль за діяльністю НАБУ забезпечує Рада громадського контролю (далі – РГК), яка створена при НАБУ відповідно до вимог ст. 31 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України».

РГК при НАБУ заслуховує інформацію про діяльність, виконання планів і завдань Національного бюро, розглядає звіти НАБУ, затверджує свої висновки до них тощо.

У своїх висновках до звітів НАБУ за I та II півріччя 2020 року РГК при НАБУ сформулювала такі **основні підсумки, підбиті за результатами цивільного контролю за діяльністю НАБУ у 2020 році:**

1. Особливістю 2020 року стала робота інституції в умовах карантинних обмежень, пов'язаних із COVID-19. Зокрема, тимчасово скасовувалися медійні заходи або їх переводили в режим онлайн, припинялися тестування та співбесіди із кандидатами на посади, призупинено роботу громадської приймальні та особистих прийомів громадян. Пандемія також ускладнила проведення обшуків, допитів та інших слідчих дій.

2. Пандемія вплинула і на бюджет НАБУ: видатки на його роботу зменшилися на 114 мільйонів гривень, або 11% (до прикладу, для Офісу Генерального прокурора передбачено зменшення видатків лише на 1,4 % (104,9 млн грн), на роботу МВС видатки навпаки зросли на 0,2 % (195,21 млн грн).

3. Поряд з цим лише протягом I півріччя 2020 року було відшкодовано збитків та шкоди більше ніж за всі роки з моменту створення НАБУ (689,7 млн грн – у I півріччі 2020 року порівняно з 601,6 млн грн – за всі роки функціонування органу).

4. Інститут «цивільної конфіскації», що передбачає визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави поза межами кримінального процесу, на практиці поки що не запрацював і в цьому напрямі потрібна активізація усіх відповідальних суб'єктів. Матеріали для вирішення питання про пред'явлення позовів про стягнення активів до прокуратури не направлялися.

5. Значно поліпшились рівень співпраці між НАБУ та САП у більшості кримінальних проваджень та координація і взаємодія між ними у зовнішній комунікації через ЗМІ та соціальні мережі.

6. Намагання окремих народних депутатів України звільнити керівництво НАБУ у незаконний спосіб (шляхом реєстрації сумнівних з юридичної точки зору проектів постанов чи законопроектів) ставить під загрозу гарантії незалежності Бюро, а також не сприяє збереженню обмежених та серйозних підстав для звільнення його керівництва.

7. На сьогодні питання щодо забезпечення повноцінного автономного прослуховування НАБУ, незважаючи на законодавче забезпечення права детективів НАБУ на прослуховування, повністю не вирішено.

8. Спостерігається зниження конкурентоздатності посадових окладів працівників НАБУ всіх рівнів. Індикатором цього також є незначне зменшення кількості зовнішніх претендентів на вакантні посади у Головному підрозділі детективів. У зв'язку із цим вказане питання потребує якнайшвидшого вирішення із залученням всіх відповідальних суб'єктів, у тому числі народних депутатів та Міністерства фінансів України.

9. Певне занепокоєння викликає повна залежність процесуальних дій у межах кримінального провадження стосовно народного депутата від волі Генерального прокурора (клопотання про дозвіл на затримання, про запобіжний захід (утримання під вартою, домашній арешт), проведення інших слідчих розшукових дій повинне бути узгоджене з Генеральним прокурором).

10. Проблеми з проведенням експертиз в окремих провадженнях та здійснення тиску на незалежних експертів у 2020 році все ще залишаються¹.

Варто також звернути увагу на те, що 2 червня 2020 року Президентом України, Прем'єр-міністром України, Міністром фінансів України та Головою Національного банку України від імені України було підписано **Лист про наміри**, до якого додано **Меморандум про економічну і фінансову політику** щодо нової 18-місячної Програми Міжнародного валютного фонду Stand-by для України (далі – Меморандум), деякі положення якого стосуються діяльності НАБУ, САП та інших антикорупційних органів, а також здійснення антикорупційної політики в цілому.

На думку громадськості, дотримання органами влади України деяких положень Меморандуму наразі поставлено під сумнів.

1. Так, у п.п. «с» п. 25 Меморандуму визначено намір України *«забезпечувати незалежність та доброчесність НАБУ, у тому числі шляхом дотримання процедур призначення його керівника та збереження обмежених та серйозних підстав для його звільнення, відповідно до Закону № 2014/1698-VII»*.

Водночас Центр протидії корупції негативно оцінює внесений до Верховної Ради України урядовий законопроект № 5070 щодо звільнення чинного

¹ Висновок РГК на звіт НАБУ за I півріччя 2020 року / РГК при НАБУ // Офіційний сайт НАБУ. – Режим доступу: <https://nabu.gov.ua/report/zvit-pershe-pivrichchya-2020-roku>; Висновок РГК на звіт НАБУ за II півріччя 2020 року / РГК при НАБУ // Офіційний сайт НАБУ. – Режим доступу: <https://nabu.gov.ua/report/zvit-druhe-pivrichchya-2020-roku>.

директора НАБУ Артема Ситника. За інформацією ЦПК¹ «нова версія вже прямо передбачає політичне звільнення Ситника. Також у законопроекті передбачаються норми для обрання нового очільника органу, однак вони створюють підґрунтя для обрання «ручного» керівника НАБУ».

2. У тому ж підпункті Меморандуму визначено прагнення України підтримувати *«ексклюзивні та виключні повноваження НАБУ щодо проведення розслідувань корупційних діянь з великими сумами коштів або скоєними посадовими особами високого рівня»*.

Водночас, як зазначають представники громадськості, на практиці відбуваються систематичні втручання у кримінальні провадження з боку судів загальної юрисдикції.

Так, у публікації Вадима Валька, юриста Центру протидії корупції, звертається увага на спосіб втручання у підслідність НАБУ, за яким «фігуранти топ-справ звертаються до Печерського райсуду Києва і просять зобов'язати Генерального прокурора змінити орган, який займається розслідуванням. Тобто забрати провадження у НАБУ і передати в інший орган. Куди саме – неважливо, адже практика показує, що всюди, крім НАБУ, можна домовитися»².

Відповідна реакція на факти втручання у підслідність НАБУ лунає й безпосередньо від цього антикорупційного органу.

Так, НАБУ на своєму сайті офіційно заявило про «безпрецедентний опір із боку окремих осіб Офісу Генерального прокурора та Печерського районного суду міста Києва, через який міністр часів президента Януковича може уникнути відповідальності за вчинений тяжкий корупційний злочин»³.

Також, за інформацією НАБУ, 23 грудня 2020 року заступник Генерального прокурора Олексій Симоненко передав кримінальне провадження за підозрою заступника керівника Офісу Президента від НАБУ до Служби безпеки України. Рішення ухвалене втаємничено, без консультацій із НАБУ та САП, фактично під покровом ночі: відповідна відмітка в Єдиному реєстрі досудових розслідувань зроблена о 23:42. За оцінкою НАБУ, Офіс Генерального прокурора свідомо ухвалив незаконне рішення, яке грубо протирічить вимогам Кримінального процесуального кодексу України⁴.

3. У Меморандумі також зазначено: *«Ми посилимо слідчі повноваження НАБУ шляхом використання широкого діапазону прийомів та технік проведення*

¹ Уряд Зеленського зареєстрував черговий законопроект, яким хочуть звільнити Ситника: аналіз ЦПК / Центр протидії корупції // Веб-сайт Центру протидії корупції. – Режим доступу : <https://antac.org.ua/news/uriad-zelens-koho-zareiestruvav-cherhovyy-zakonoproiekt-iyakym-khochut-zvil-nyty-sytynyka-analiz-tspk/>.

² Панацея для корупції: як Печерський суд став пристанищем для підозреуваних по справах НАБУ // Інформаційна агенція ЛІГАБізнесІнформ // Веб-сайт Інформаційної агенції ЛІГАБізнесІнформ. – Режим доступу : <https://www.liga.net/politics/opinion/panatseya-dlya-korruptsii-kak-pecherskiy-sud-stal-pristanischem-dlya-podozrevaemyh-po-delam-nabu>.

³ Судова система та Офіс Генерального прокурора в незаконний спосіб намагаються захистити ексміністра часів президента Януковича // Веб-сайт Національного антикорупційного бюро України. – Режим доступу : <https://nabu.gov.ua/novyny/sudova-systema-ta-ofis-generalnogo-prokurora-v-nezakonnnyy-sposib-namagayutsya-zahystyty>.

⁴ Офіс Генерального прокурора здійснює безпрецедентне в історії України втручання в розслідування НАБУ – офіційна заява // Веб-сайт Національного антикорупційного бюро України. – Режим доступу: <https://nabu.gov.ua/novyny/ofis-generalnogo-prokurora-zdiysnyuye-bezprecedentne-v-istoriyi-ukrayiny-vtruchannya-v>.

розслідувань, у тому числі здійснення операцій під прикриттям, зняття інформації з каналів спілкування, доступу до комп'ютерних систем та систем контрольованої доставки, без необхідності використання інфраструктури інших агенцій, що відповідає міжнародним стандартам боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму. До кінця липня 2020 року ми приймемо всі необхідні нормативно-правові акти та забезпечимо належними ресурсами та обладнанням НАБУ, які дозволять йому ефективно та незалежно здійснювати перехоплення комунікацій для стаціонарних ліній до кінця вересня 2020 року».

Щодо реалізації вказаних очікуваних результатів НАБУ на своїй сторінці в соціальній мережі Facebook зазначає, що «закріплення в КПК України права НАБУ на «прослушку» – це справжня перемога. Однак скористатися ним НАБУ зможе не одразу. Насамперед потрібно привести у відповідність до положень ст. 263 КПК України нормативно-правові акти, якими на сьогодні врегульовані процедури установлення та використання технічних засобів, що забезпечують проведення оперативно-розшукових заходів та негласних слідчих (розшукових) дій зі зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж, та побудувати інфраструктуру, яка забезпечуватиме практичну реалізацію наданих НАБУ повноважень. Процес вимагає підготовки складних технічних рішень у взаємодії з уповноваженими державними органами та операторами телекомунікацій»¹.

Водночас, за повідомленням на аналітичному порталі «Слово і діло»,² «Служба безпеки України блокує реалізацію надання Національному антикорупційному бюро права на проведення прослуховування, про що заявив директор НАБУ Артем Ситник під час обговорення результатів індексу сприйняття корупції, яке організувало Transparency International Ukraine».

«Перший турборежим (ухвалення законопроектів восени 2019 року – ред.) майже не дав нічого, крім, якщо говорити про антикорупційне бюро, права на прослушку, яке ми не можемо реалізувати через неконструктивну позицію Служби безпеки України. Ми частково там щось можемо, але ми ведемо вже тривале листування, яке нічим не закінчується», – наголосив Ситник.

4. У п.п. «d» п. 25 Меморандуму визначено намір України забезпечити автономність Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (САП). Зазначено, що «на виконання цього, ми переглянемо нормативно-правову базу для того, щоб покращити процедури відбору посадових осіб для САП, щоб посилити її спроможність здійснювати свою організаційну діяльність по аналогії з офісом регіональної прокуратури, та оцінити свою результативність за використання зовнішнього аудиту, який проводитимуть авторитетні та шановані експерти з міжнародним досвідом у впровадженні антикорупційного законодавства».

¹ <https://www.facebook.com/nabu.gov.ua/photos/a.1640620116183668/2472258099686528/?type=3&permPage=1>

² НАБУ не може реалізувати право на прослушку через СБУ – Ситник / Аналітичний портал «Слово і діло»
// Веб-сайт аналітичного порталу «Слово і діло». – Режим доступу :
<https://www.slovoidilo.ua/2021/01/28/novyna/polityka/nabu-ne-mozhe-realizuvaty-pravo-proslushku-cherez-sbu-sytnyk>

Водночас, як повідомляє на своєму офіційному сайті НАБУ, «увечері 1 грудня 2020 року Генеральний прокурор таємно, не ставлячи до відома самих процесуальних керівників, без вивчення матеріалів кримінального провадження, за відсутності будь-яких правових підстав, тобто всупереч вимогам КПК України, змінила процесуальних керівників у кримінальному провадженні за фактом надання неправомірної вигоди за забезпечення видачі недостовірного письмового висновку судового експерта у справі щодо заволодіння 81 млн грн Національної гвардії України. Як результат, детективи НАБУ та прокурори САП не змогли у передбачені законом терміни здійснити заплановані слідчі і процесуальні дії, а саме – повідомити про підозру ще одному, вже третьому, ймовірному учаснику вказаного злочину – екстопосадовцю державної компанії «УкрБуд»¹.

Також представники громадськості, зокрема Центру протидії корупції, звертають увагу на проблеми, пов'язані зі створенням конкурсної комісії з обрання керівника САП. Так, Центр протидії корупції на своєму сайті повідомляє, що «17 вересня Верховна Рада з третьої спроби проголосувала своїх представників в конкурсну комісію з обрання керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури. Депутати 239 голосами проголосували за кандидатів, запропонованих Слугами народу, ОПЗЖ, Довірою та За майбутнє: усі вони не відповідають закону». Центр протидії корупції висловлює позицію, що «в обраних Радою кандидатів немає досвіду в антикорупційній сфері, а також вони не мають бездоганної ділової репутації, високих професійних та моральних якостей, суспільного авторитету. 5 з 7 кандидатів раніше були вже провалені під час голосування парламентом»².

¹ Офіс Генпрокурора перешкоджає притягненню винних до відповідальності у справі Нацгвардії // Веб-сайт Національного антикорупційного бюро України. – Режим доступу : <https://nabu.gov.ua/novyny/ofis-genprokurora-pereshkodzhaye-prytyagnennnyu-vynnyh-do-vidpovidalnosti-u-spravi-nacgvardiyi?fbclid=IwAR1lUXsgXxouxS2q7iXnboq7zq-KamPO3Z9NFIQBpi6kxU0hZ3RSw872JKg>

² Голосування щодо САП: Верховна Рада із схвалення Зеленського зробила крок до скасування безвізу та співпраці з МВФ // Центр протидії Корупції // Веб-сайт Центру протидії Корупції. – Режим доступу : <https://antac.org.ua/news/holosuvannia-shchodo-sap-verkhovna-rada-iz-skhvalennia-zelens-koho-zrobyla-krok-do-skasuvannia-bezvizu-ta-spiivpratsi-z-mvf/>

1.3. Основні результати діяльності Вищого антикорупційного суду у 2020 році

Вищий антикорупційний суд (далі – ВАКС) функціонує в системі органів судової влади та здійснює правосуддя у кримінальних провадженнях стосовно корупційних правопорушень як суд першої та апеляційної інстанцій.

На розгляді ВАКС у 2020 році по суті пред’явленого обвинувачення перебувало **235** кримінальних проваджень стосовно **458** осіб, з яких:

- **231** – провадження за обвинувальним актом;
- **2** – за клопотанням прокурора про закриття кримінального провадження;
- **2** – за клопотанням про звільнення від кримінальної відповідальності.

Із вказаних кримінальних проваджень у 2020 році до ВАКС надійшло **85** (щодо **132** осіб).

Необхідно зазначити, що ВАКС здебільшого здійснює розгляд кримінальних проваджень щодо кримінальних правопорушень, які належать до категорії **тяжких та особливо тяжких** злочинів. Кількість кримінальних проваджень щодо таких правопорушень у звітному періоді становила 194, або **83%** від усіх справ суду. Кількість осіб, які обвинувачуються у вчиненні тяжких й особливо тяжких злочинів, – 403, або **88%** усіх обвинувачених у кримінальних провадженнях ВАКС.

У звітному періоді ВАКС **завершено 60** кримінальних проваджень щодо **70 осіб**. За результатами розгляду цих справ суд ухвалив, зокрема, 22 вироки (20 обвинувальних, 2 виправдувальних) та 25 ухвал про закриття кримінального провадження.

У провадженні ВАКС у 2020 році перебувало **47** справ (стосовно 48 осіб), до яких застосовується *особливий порядок кримінального провадження* (ст. 480 КПК України). Результати розгляду у 2020 році кримінальних проваджень стосовно осіб, до яких застосовується особливий порядок кримінального провадження, є такими:

- у **8** справах ухвалено вироки;
- **1** справу повернуто прокурору;
- у **6** справах провадження закрито.

Упродовж 2020 року **набрали законної сили судові рішення** щодо 31 особи, з яких **10 осіб засуджено** та стосовно 21 особи матеріали кримінального провадження закрито.

Як зазначається в Аналізі здійснення судочинства Вищим антикорупційним судом у 2020 році (як судом першої інстанції)¹, ухвалення такої кількості судових рішень про закриття кримінальних проваджень обумовлене, серед іншого, визнанням неконституційною ст. 366-1 КК України (декларування недостовірної

¹ Аналіз здійснення судочинства Вищим антикорупційним судом у 2020 році (як судом першої інстанції) / Вищий антикорупційний суд // Офіційний сайт Вищого антикорупційного суду. – Режим доступу: : https://hcac.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/hcac/statistics/analyses/justice_2020.pdf.

інформації) Рішенням Конституційного Суду України від 27.10.2020 № 13-р/2020. Так, у 2020 році після ухвалення вказаного рішення ВАКС **закрито 13 кримінальних проваджень** за цією статтею, ще 2 провадження закрито в частині обвинувачення за ст. 366-1 КК України.

До 6 осіб, обвинувальні вироки щодо яких набрали законної сили у 2020 році, застосовано покарання у виді штрафу, 4 особи звільнено від відбування покарання з випробуванням.

Додаткові міри покарання згідно із зазначеними вироками ВАКС було застосовано до 6 осіб: 5 осіб позбавлено права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, на 1 особу накладено штраф.

Суб'єктний склад засуджених осіб, вироки щодо яких набрали законної сили у 2020 році, за заняттями на момент вчинення злочину є таким:

- 2 суддів;
- 2 народних депутатів;
- 3 адвокатів;
- 2 керівників підприємств;
- 1 особа, яка здійснювала іншу діяльність.

Станом на 01 січня 2021 року в провадженні ВАКС перебуває **175 кримінальних проваджень стосовно 388 осіб**.

У 2020 році у справах, які розглядає ВАКС, надійшло **477 193 004 грн.** у вигляді **застави як запобіжний захід**.

Крім розгляду кримінальних проваджень по суті, ВАКС здійснює судовий контроль за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб під час досудового розслідування кримінальних проваджень щодо кримінальних правопорушень, віднесених до його підсудності.

Кількість **проваджень за клопотаннями**, скаргами, заявами, розгляд яких завершено слідчими суддями ВАКС у 2020 році, становить **10 937**; 86% цих справ (**9 381**) закінчено розглядом по суті вимог.

Незважаючи на складність справ та інші негативні обставини, які впливають на розгляд, ВАКС вживає всіх необхідних заходів для справедливого розгляду справ у розумні строки.

Одним із негативних чинників, які значною мірою впливали на тривалість розгляду ВАКС справ у 2020 році, є процесуальна поведінка учасників провадження. Серйозною перешкодою для пришвидшення розгляду стали запроваджені карантинні обмеження у зв'язку з поширенням захворюваності на COVID-19, які унеможлилювали прибуття учасників справ в судові засідання.

Для забезпечення своєчасного розгляду проваджень, що перебували у ВАКС у 2020 році, призначено **14 149 судових засідань**. Зокрема, для розгляду кримінальних проваджень – 3 189, з яких 754 – у підготовчому провадженні та 2435 – на стадії судового розгляду. 10 960 судових засідань призначено для розгляду клопотань, скарг і заяв під час досудового розслідування.

З такої причини, як **неприбуття учасників провадження в судові засідання**, у 2020 році не відбулося **1 501** судових засідань. Зокрема, у зв'язку з неприбуттям учасників провадження не відбулося 521 судових засідань з розгляду

кримінальних проваджень по суті та 980 судових засідань з розгляду клопотань, скарг, заяв під час досудового розслідування.

Ще однією з поширених причин відкладення розгляду, оголошення перерви в судових засіданнях у 2020 році були *клопотання учасників*: 1 507 судових засідань. З них 623 – під час розгляду кримінальних проваджень по суті, 884 – під час розгляду клопотань, скарг, заяв на стадії досудового розслідування.

Варто також зазначити, що експерти ГО «Всеукраїнське об'єднання «Автомайдан» проаналізували причини пропуску строків давності у деяких справах щодо корупційних правопорушень.

Так, зокрема, на початку 2020 року ВАКС закрити кілька справ за ст. 366-1 КК України у зв'язку із закінченням строків давності через те, що кримінальна відповідальність за злочини невеликої тяжкості¹ могла наставати лише протягом трьох років з дня вчинення такого порушення.

Основними причинами закриття цих справ, з позиції експертів ГО «Всеукраїнське об'єднання «Автомайдан», стали:

1) складність справ НАБУ і, як наслідок, тривалість досудових розслідувань. Як правило, вони розслідуються півтора-два роки. І в суду залишається ще максимум рік на розгляд і ухвалення вироку;

2) затягнуті і безрезультативні судові розгляди у 2018–2019 роках місцевими судами. Більшість проваджень «зависали» у місцевих судах і тягнулися роками;

3) у частині справ саме суддями ВАКС не було забезпечено своєчасний їх розгляд після передачі з місцевих судів. Іноді перерви між засіданнями могли сягати місяця і більше. Хоча саме суд відповідає за забезпечення швидкого, повного та неупередженого судового розгляду².

Згідно з підготовленою експертами ГО «Центр протидії корупції» інформацією є понад десять справ, які тривалий час перебувають у ВАКС, але в яких досі не проведено підготовчого засідання. Причини різні: в одних випадках це значна кількість учасників, у інших – свідоме затягування, неявки учасників процесу та безпідставні клопотання³.

На думку експертів, одним із можливих варіантів вирішення проблеми значного навантаження може стати звуження предметної підсудності ВАКС через збільшення мінімальної межі щодо розміру предмета злочину або завданої ним шкоди за окремими категоріями кримінальних правопорушень. З їхньої точки зору, також було б доречним дозволити суддям розглядати нетяжкі злочини одноособово (а не у колегіях із трьох суддів)⁴. Більше рекомендацій тут:

[https://drive.google.com/file/d/1daHYHxXZDDFa_vZNH3L9B2amAi4ExoTq/v](https://drive.google.com/file/d/1daHYHxXZDDFa_vZNH3L9B2amAi4ExoTq/view)

¹ На той момент ще вживався саме такий термін.

² Чому ВАКС закриває справи про недекларування за строком давності? // Сайт ГО «Всеукраїнське об'єднання «Автомайдан»». – Режим доступу : <http://www.automaidan.org.ua/25082020.html>.

³ Підготовка довжиною в життя. Антирейтинг затягнутих справ в Антикорсуді / Вадим Валько, Богдан Миколайчук // Українська правда. – Режим доступу : <https://www.pravda.com.ua/articles/2020/11/18/7274018/>.

⁴ Реформи у сфері верховенства права. Звіт за 2020 рік / Грищенко К., Валько В., Чижик Т. // ГО «Фундація ДЕЮРЕ». – К., 2020. – 21 с.

Необхідно звернути увагу також на те, що до Вищої ради правосуддя надійшло **125** дисциплінарних скарг на дії суддів ВАКС, що може свідчити про спроби тиску на суддів зацікавленими суб'єктами через ініціювання дисциплінарних проваджень.

27 січня 2021 року зборами суддів ВАКС було схвалено заяву щодо забезпечення гарантій незалежності Вищого антикорупційного суду¹, у якій судді констатували, що практична діяльність ВРП під час здійснення дисциплінарних проваджень щодо суддів ВАКС в окремих випадках не відповідає основним завданням ВРП та може нести ризик підриву незалежності суду, т звернули увагу на низку рішень ВРП, які вказують на спроби притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності за правову позицію, висловлену в судових рішеннях, а також ухвалену у справах, що викликають значний суспільний резонанс².

Згідно з інформацією Трансперенсі Інтернешенал у 2020 році у ЗМІ найчастіше згадуються справи щодо:

- власника агрохолдингу «Укрлендфармінг» Олега Бахматюка;
- «плівок Окружного адмінсуду м. Києва»;
- спроби вимагання хабаря народним депутатом О. Юрченком;
- формули «Роттердам+»;
- пропозиції хабаря М. Злочевського, С. Курченка;
- экс-нардепа М. Микитася³.

Наразі громадськість чекає на справедливі та обґрунтовані рішення у цих справах як справжні показники ефективності діяльності ВАКС.

За оцінками експертів та громадських діячів⁴ до основних досягнень ВАКС за рік роботи належить:

- низький відсоток порушень (процедурних та процесуальних) у роботі суддів ВАКС, а також залучення до засідань всіх сторін у більшості випадків;
- те, що розгляд та оголошення вироків у корупційних справах прискорилися, в них збільшилась кількість реальних термінів ув'язнення і конфіскацій та зменшилась кількість угод зі слідством порівняно з періодом до запуску ВАКС;
- те, що судді ВАКС переважно не зривають процесуальних строків, працюють без цейтноту, у більш ніж 80% випадків не відкладають засідань та адекватно завантажені справами;
- те, що судді зрозуміло, чітко та структуровано викладають (формулюють) судові рішення, що свідчить про якісно проведений конкурсний відбір кандидатів та навчання суддів на початкових етапах становлення суду як інституції;

¹ Рішення № 2 зборів суддів Вищого антикорупційного суду від 27 січня 2021 року // Офіційний сайт ВАКС. – Режим доступу : <https://cutt.ly/Kj6pwLY>.

² Судді ВАКС схвалили заяву щодо забезпечення гарантій незалежності Вищого антикорупційного суду // Офіційний сайт ВАКС. – Режим доступу : <https://hcac.court.gov.ua/hcac/pres-centr/news/1063888/>.

³ ТОП СПРАВ ВАКС У 2020 РОЦІ // Офіційний сайт ТІ Україна. – Режим доступу : <https://ti-ukraine.org/news/top-sprav-vaks-u-2020-rotsi/>.

⁴ Перший рік роботи Антикорсуду: «зрада» чи «перемога» // Радіо Свобода. – Режим доступу : <https://www.radiosvoboda.org/a/pershyy-rik-roboty-antykorsudu-zrada-chy-peremoha-/30822651.html>.

- те, що більшість суддів ВАКС та його керівництво відкриті для спілкування з професійною спільнотою та медіа.

Крім того, експерти ГО «Центр протидії корупції» назвали успіхом те, що поява ВАКС позитивно вплинула на покарання суддів-хабарників.

Якщо до появи ВАКС у справах НАБУ не було ухвалено жодного вироку щодо суддів, то з серпня 2020 року ВАКС ухвалив 6 вироків щодо суддів за отримання хабарів чи зловживання впливом та призначив їм покарання у виді позбавлення волі¹.

З утворенням ВАКС почали з'являтися вирокі, у яких призначено реальне покарання за корупційний злочин у виді позбавлення волі. Так, з 22 вироків, ухвалених у 2020 році, в 10 було призначено покарання у виді позбавлення волі (загалом станом на 01.04.2021 ВАКС ухвалив **29** вироків). Натомість поступове поліпшення ситуації з невідворотністю покарання за корупційні злочини, виявило нові проблеми, пов'язані з виконанням вироків ВАКС.

При ухваленні вироку із позбавленням волі судді до набрання вироком законної сили можуть призначити засудженим тримання під вартою. Проте застосування такого запобіжного заходу не є обов'язковим та може бути виключно за умови:

- клопотання прокурора про тримання особи під вартою до набрання законної сили вироком суду;

- наявності ризиків, які дають достатні підстави суду вважати, що засуджений може переховуватися від суду.

- наявності обставин і обґрунтування застосування такого запобіжного заходу, як тримання під вартою, до набрання вироком законної сили.

Практика засвідчила, що існування значного часового проміжку між днем постановлення обвинувального вироку до набрання ним законної сили (а також після набрання ним законної сили до направлення засудженого для відбуття покарання) надає засудженим можливість уникнути реального позбавлення волі (засуджений зникає, його оголошують у розшук і він фактично уникає позбавлення волі). Така ситуація потребує виправлення.

1.4. Основні результати діяльності Національної поліції України, прокуратури та судів у питаннях протидії корупції невисокого рівня

Поряд з протидією топ-корупції, яку забезпечують НАБУ, САП та ВАКС, важливим завданням для України є та залишається боротьба з корупцією умовно «невисокого рівня».

За загальним правилом, досудове розслідування таких корупційних кримінальних правопорушень здійснюють слідчі органів Національної поліції України (ст. 216 КПК України).

¹ До і після Антикорсуду: як поява ВАКС вплинула на покарання суддів-хабарників / Вадим Валько // Українська правда. – Режим доступу : <https://www.pravda.com.ua/columns/2021/04/2/7288552/>.

Нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням здійснює прокурор, участь якого у суді є обов'язковою, за певними винятками.

Судовий розгляд справ про відповідні корупційні кримінальні правопорушення здійснюють суди загальної юрисдикції.

Умовно, зважаючи на зміст примітки до ст. 45 КК України, корупційні кримінальні правопорушення можна розділити на 2 групи: перша з них – кримінальні правопорушення, передбачені ст. ст. 210, 354, 364, 364-1, 365-2, 368-369-2 (з позиції законодавця описують корупційний злочин безумовно), друга – кримінальні правопорушення, передбачені ст. ст. 191, 262, 308, 312, 313, 320, 357, 410 КК України, у випадку їх вчинення шляхом зловживання службовим становищем (у своєму «чистому» вигляді не становлять корупційних, а можуть бути віднесені до таких лише з огляду на їх вчинення службовою особою).

Тому для об'єктивності проаналізованих даних та недопущення викривлення статистичної інформації, що може мати наслідком хибні висновки, прийнято рішення щодо відображення у цьому підрозділі статистичних показників за статтями, які описують корупційні злочини, що належать до першої групи. Всі інші корупційні кримінальні правопорушення не включені до наведеної нижче інформації. Вказана обставина має бути врахована під час аналізу відповідних даних.

Загальна **кількість кримінальних проваджень** щодо корупційних злочинів, облікованих у 2020 році, несуттєво **збільшилася** порівняно з 2019 роком – на **2%** (з 4 892 – у 2019 році до **4 995** – у 2020 році).

Проте кількість кримінальних проваджень, у яких особам було **вручено повідомлення про підозру**, у 2020 році порівняно з 2019 роком зросла на **11%** (1 307 – у 2019 році, **1 452** – у 2020 році).

Найбільша кількість кримінальних проваджень, що здійснювалися органами Національної поліції у 2020 році та у яких особам було вручено повідомлення про підозру, стосувалися кримінальних правопорушень, передбачених ст. ст. 364-1 та 369 КК України.

Із загальної кількості облікованих кримінальних проваджень щодо корупційних злочинів у 2020 році **кількість направлених до суду** кримінальних проваджень з обвинувальним актом порівняно з 2019 роком збільшилася на **1,5%** (у 2019 році – 1 118, у 2020 році – **1 216**). При цьому варто звернути увагу на те, що у 2020 році кількість проваджень за ст. 366-1 КК України (кримінальне правопорушення, пов'язане з корупцією), які з обвинувальними актами було направлено до суду, **зросла на понад 20%**.

Загальна **кількість кримінальних проваджень, що перебували на розгляді в судах**, у 2020 році дещо зросла (з 4 799 – у 2019 році до **5 259** – у 2020 році). У той же час у 2020 році кількість кримінальних проваджень, що надійшли у відповідному році, дещо зменшилась (з 2 042 – у 2019 році до **1 967** – у 2020 році).

Загальна кількість розглянутих судами проваджень у 2019–2020 роках перебуває приблизно на одному рівні (**1 400 справ**), що у 2020 році становило **25%** від загальної кількості проваджень, що перебували на розгляді.

Частка кримінальних проваджень, у яких судами **ухвалено вироки**, у 2019 та 2020 роках становила **71,5%** та **79%** відповідно від загальної кількості справ, розглянутих судами. Загалом у 2020 році кількість кримінальних проваджень, у яких судами ухвалено вироки, збільшилась порівняно із 2019 роком на **7,5%**.

Збільшення кількості ухвалених вироків у 2020 році (порівняно з 2019 роком) може свідчити про поступове поліпшення ситуації на шляху до забезпечення невідворотності кримінальної відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією злочини. Утім, відсоток розглянутих проваджень із загальної кількості проваджень, що перебували на розгляді в судах, залишається стабільно невисоким. Більше того, у 2020 році він зменшився на 5% порівняно із 2019 роком.

Детальна інформація щодо статистичних показників стосовно досудового розслідування кримінальних корупційних правопорушень та кримінальних правопорушень, пов'язаних з корупцією, розміщена у розділі VIII Національної доповіді щодо реалізації засад антикорупційної політики у 2020 році.

Висновки та рекомендації до Розділу I

Висновки

1. Загалом запобігання та протидія корупції високого рівня у 2020 році мала суттєві успіхи, навіть попри низку рішень Конституційного Суду України, які мали вкрай негативний вплив на ефективність реалізації антикорупційної політики України, а також стабільність діяльності спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції (НАЗК, НАБУ, органів прокуратури та Національної поліції), а також забезпечення невідворотності відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення.

Йдеться передусім про рішення, якими Конституційний Суд України:

- позбавив НАЗК більшості повноважень у сфері реалізації антикорупційної політики та скасував кримінальну відповідальність за неподання декларації особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, а також внесення до неї завідомо недостовірних відомостей (рішення від 27.10.2020 № 13-р/2020)¹;

- визнав таким, що не відповідає Конституції України (є неконституційним), Указ Президента України «Про призначення А. Ситника Директором Національного антикорупційного бюро України» від 16 квітня 2015 року № 218/2015 (рішення від 28.08.2020 № 9-р/2020);

¹ Детальніше про це рішення Конституційного Суду України йтиметься у розділі III Національної доповіді.

- визнав неконституційними окремі положення Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» (рішення від 16.09.2020 № 11-р/2020).

2. Перезавантаження НАЗК, яке завершилося на початку 2020 року, дозволило забезпечити активну участь цієї інституції у формуванні державної антикорупційної політики, суттєво активізувати роботу щодо виявлення та мінімізації корупційних ризиків у діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, підвищити ефективність роботи з уповноваженими підрозділами (уповноваженими особами) з питань запобігання та виявлення корупції, започаткувати проведення антикорупційної експертизи проектів нормативно-правових актів, забезпечити дієвий захист викривачів, оптимізувати роботу щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, підвищити ефективність заходів фінансового контролю, запровадити нові механізми протидії «політичній» корупції тощо.

3. Основним досягненням НАЗК у сфері формування антикорупційної політики України стала розробка та схвалення на рівні Кабінету Міністрів України проекту принципово нової Антикорупційної стратегії на 2021–2025 роки, яка ґрунтується на результатах вивчення ситуації щодо корупції в Україні, оцінці ефективності впровадження попередньої антикорупційної політики та враховує міжнародні зобов'язання України у сфері запобігання та протидії корупції.

Потенційний економічний ефект від належної реалізації заходів, спрямованих на реалізацію цієї стратегії, за приблизними оцінками сягатиме 200–250 мільярдів гривень.

4. У 2020 році повною мірою почав працювати такий механізм запобігання корупції як антикорупційна експертиза проектів нормативно-правових актів. Відтепер детальні рекомендації щодо усунення корупціогенних факторів, які НАЗК формулює у відповідних висновках, надають можливість суб'єкту прийняття відповідного акта запобігти можливим проявам корупції ще на етапі забезпечення правового регулювання тих чи інших правовідносин.

5. Зосередження уваги на системному формуванні професійної компетентності спільноти антикорупційних уповноважених та оцінці ефективності їх роботи має забезпечити превенцію корупційних правопорушень, зокрема на локальному рівні в межах кожного конкретного органу, де працює уповноважена особа.

6. Розпочатий у 2020 році процес реформування правового регулювання захисту викривачів має бути доведений до логічного завершення. Захист викривача та забезпечення його прав є першочерговим завданням на шляху до повноцінного становлення інституту викривачів.

7. У 2020 році вдалося реалізувати принципово новий підхід до відбору декларацій, які підлягатимуть повній перевірці. Відбір декларацій для повних перевірок та черговість їх проведення здійснюється на основі оцінки ризиків, а перевірка декларацій високопосадовців здійснюється у більш ефективний та технологічний спосіб.

Вперше уповноваженими особами НАЗК було розпочато перевірки декларацій осіб, що займають посади, перебування на яких пов'язане з державною таємницею, що засвідчило відсутність так званого «імунітету» від перевірки декларацій для певних категорій суб'єктів декларування.

Робота НАЗК у 2020 році за напрямом спрощення та доступності процесу декларування завершилася успіхом:

- внесено зміни до програмного забезпечення Реєстру декларацій з метою спрощення для суб'єктів декларування процедури заповнення декларацій;

- на початку 2021 року опубліковано роз'яснення щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно заходів фінансового контролю, які забезпечили суб'єктів декларування якісною та вичерпною інформацією щодо заповнення декларацій, та запущено онлайн-курс «Просто про е-декларування».

8. У 2020 році НАЗК ефективно реалізувало надані законодавством повноваження щодо державного контролю за фінансуванням політичних партій і поданням фінансової звітності. Розпочата робота щодо запуску реєстру POLITDATA в промислову експлуатацію потребує якнайшвидшого завершення.

9. Певним викликом для детективів НАБУ та прокурорів САП стала робота в умовах відсутності впродовж чотирьох останніх місяців 2020 року керівника САП. Вказане фактично порушило запроваджений реформою баланс між функціями та призначенням Офісу Генерального прокурора та спеціальним статусом САП, який зокрема передбачає високий рівень незалежності прокурорів цієї прокуратури.

10. Лише часткове виконання зобов'язань української влади із підтримки і забезпечення незалежності НАБУ (ненадання достатніх ресурсів та незабезпечення відсутності будь-якого політичного тиску чи втручання в його діяльність) негативно впливає на його роботу та не сприяє підвищенню його ефективності.

11. Статистика роботи ВАКС засвідчує стабільність та системність роботи зі здійснення судочинства щодо відповідної категорії корупційних кримінальних проваджень. Водночас досвід роботи ВАКС у 2020 році вказує на необхідність удосконалення положень процесуального законодавства, зокрема щодо застосування запобіжних заходів. Це дасть змогу підвищити ефективність роботи вказаної антикорупційної інституції.

Поряд з цим існують випадки, коли розгляд кримінальних проваджень у ВАКС здійснюється без дотримання розумних строків проведення судового розгляду, що може в кінцевому випадку призвести до уникнення особами кримінальної відповідальності внаслідок закінчення строків давності притягнення до кримінальної відповідальності.

Крім того, на сьогодні існують певні ризики щодо подальшої ефективної роботи цієї інституції у зв'язку з перебуванням на розгляді Конституційного Суду України подання щодо нібито неконституційності окремих положень Закону України «Про Вищий антикорупційний суд».

12. Статистика роботи ВАКС засвідчує стабільність та системність роботи зі здійснення судочинства щодо відповідної категорії корупційних кримінальних проваджень. Водночас, досвід роботи ВАКС у 2020 році вказує на необхідність в удосконаленні положень процесуального законодавства, зокрема щодо застосування запобіжних заходів. Це дасть змогу підвищити ефективність роботи вказаної антикорупційної інституції.

Разом з тим, на сьогодні існують певні ризики щодо подальшої ефективної роботи цієї інституції у зв'язку з перебуванням на розгляді Конституційного Суду України подання щодо нібито неконституційності окремих положень Закону України «Про Вищий антикорупційний суд».

13. Найбільша кількість кримінальних проваджень у справах про корупційні кримінальні правопорушення в Україні (щоправда, переважно невисокого рівня) розслідується слідчими органів Національної поліції (7 692 провадження всього обліковано у 2020 році, з них 4995 – обліковано Національною поліцією, що складає майже 65%). Вказане засвідчує, що корупція так званого «невисокого рівня» в Україні є дуже поширеною та потребує системної та ефективної протидії з боку Національної поліції, прокуратури та судів, які мають докласти ще більше зусиль для забезпечення невідворотності покарання за корупційні та пов'язані з корупцією кримінальні правопорушення.

14. Аналіз стану розгляду судами корупційних кримінальних проваджень дозволяє стверджувати, що в Україні продовжує існувати кумулятивний ефект, який полягає в тому, що з кожним роком кількість проваджень щодо корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень, що перебувають на розгляді в судах загальної юрисдикції, стає все більшою. У 2020 році у судах на розгляді перебувало 5 259 проваджень (за статтями 210, 354, 364, 364-1, 365-2, 368, 368-2 – 368-5, 369, 369 КК України), що майже втричі перевищує річний показник надходження таких справ (1 967), і більш ніж втричі – середній показник річного розгляду судами справ відповідної категорії (1 316).

Рекомендації

1. Національному агентству з питань запобігання корупції:

1) забезпечити розробку Державної антикорупційної програми з реалізації Антикорупційної стратегії на 2021–2025 роки, а також її внесення на розгляд Кабінету Міністрів України;

2) забезпечити проведення моніторингу та антикорупційної експертизи проектів постанов Кабінету Міністрів України, проектів законів України, які надходять до НАЗК у передбаченому Регламентом Кабінету Міністрів України порядку;

3) за результатами дослідження ефективності діяльності уповноважених з питань запобігання та виявлення корупції визначити шляхи оптимізації їх роботи та забезпечити підтримку у виконанні їх завдань;

4) здійснювати аналіз як самих антикорупційних програм органів влади, внесених до НАЗК для погодження, так і стану їх виконання;

5) забезпечити проведення перевірок організації роботи із запобігання і виявлення корупції в державних органах, органах влади Автономної Республіки Крим, органах місцевого самоврядування та юридичних особах;

6) забезпечити розробку, постачання та впровадження інформаційно-телекомунікаційної системи «Система управління справами», яка дозволить удосконалити та спростити процеси, пов'язані з реалізацією повноважень НАЗК;

7) затвердити, оприлюднити та забезпечити поширення Методичних рекомендацій щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, дотримання обмежень щодо запобігання корупції;

8) створити інструменти для автоматизованого пошуку та порівняння інформації, що міститься у державних реєстрах і базах даних, з метою підвищення результативності моніторингу та контролю за виконанням актів законодавства щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, дотримання інших вимог та обмежень, визначених антикорупційним законодавством;

9) забезпечити високий рівень ефективності здійснення заходів фінансового контролю, зокрема, перевірки декларацій та моніторингу способу життя суб'єктів декларування, з урахуванням критеріїв оцінювання ефективності діяльності НАЗК, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 20.05.2020 № 458;

10) забезпечити введення в постійну (промислову) експлуатацію, функціонування, ведення реєстру POLITDATA;

11) вжити заходів щодо оновлення порядку ведення реєстру POLITDATA та порядку подання звіту політичної партії (форми звіту);

12) забезпечити правовий та інший захист викривачів, в тому числі шляхом організації створення Єдиного порталу повідомлень викривачів, здійснити заходи з метою формування поваги громадян до викривачів;

13) забезпечити ефективну взаємодію НАЗК з іншими органами державної влади, органами місцевого самоврядування, органами іноземних держав, міжнародними організаціями та громадськістю, яка б сприяла підвищенню результативності реалізації НАЗК своїх повноважень щодо запобігання корупції.

2. Верховній Раді України, Офісу Генерального прокурора, САП, НАБУ:

1) забезпечити гарантії інституційної та операційної незалежності НАБУ та САП, зокрема, завдяки:

- проведенню конкурсу та призначенню на посаду керівника САП;
- посиленню статусу та розширенню повноважень керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури та його заступників;
- уточненню положень законодавства щодо статусу НАБУ в системі органів державної влади (зі збереженням існуючих гарантій незалежності), а також суб'єкта призначення та звільнення Директора НАБУ;

- проведенню аудиту діяльності НАБУ відповідно до Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України».

2) Забезпечити ефективне виконання НАБУ та САП покладених на них завдань, серед іншого, завдяки:

- уточненню положень законодавства щодо укладення угод про визнання винуватості у кримінальних провадженнях;

- дотриманню на практиці правил виключної підслідності НАБУ;

- запровадженню системи електронного кримінального провадження.

3. Вжити дієвих заходів, спрямованих на підвищення якості та ефективності досудового розслідування корупційних і пов'язаних з корупцією злочинів.

4. Забезпечити повноцінну реалізацію права НАБУ на здійснення самостійних (незалежних) заходів прослуховування.

5. Президенту України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України, Офісу Генерального прокурора, Службі безпеки України забезпечити реалізацію закріплених у Меморандумі прагнень України та її органів влади щодо боротьби з корупцією та ствердження принципу верховенства права у конкретних кроках, спрямованих на забезпечення інституційної спроможності та незалежності антикорупційних органів.

Дотримання взятих на себе зобов'язань у цій сфері не тільки становитиме підґрунтя для повноцінної реалізації 18-місячної Програми Міжнародного валютного фонду Stand-by для України, а й буде підтвердженням демократичного вибору України, однією із заповуок зростання добробуту країни.

6. Забезпечити більш оперативний судовий розгляд проваджень у справах про вчинення корупційних і пов'язаних з корупцією злочинів з метою забезпечення невідворотності покарання за корупційні та пов'язані з корупцією злочини.

7. Здійснити аналіз діяльності правоохоронних органів та судів з метою забезпечення в подальшому підвищення їхньої ефективності у питаннях протидії корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням.

РОЗДІЛ II. АНТИКОРУПЦІЙНА СТРАТЕГІЯ НА 2021–2025 РОКИ

2.1. Загальний опис ситуації

Відповідно до ст. 18 Закону України «Про запобігання корупції» засади антикорупційної політики (Антикорупційна стратегія) визначаються Верховною Радою України.

Антикорупційна стратегія розробляється Національним агентством з питань запобігання корупції (далі – Національне агентство) на основі аналізу ситуації щодо корупції та реалізується шляхом виконання державної програми.

З позиції Національного агентства, попередня Антикорупційна стратегія (на 2014–2017 роки) та Державна програма з її реалізації були якісними програмними документами з високим антикорупційним потенціалом. Утім, реалізувати цей потенціал повною мірою не вдалося насамперед через тривалий процес створення антикорупційних інституцій.

Наприкінці 2017 року завершився період дії Антикорупційної стратегії на 2014–2017 роки, що призвело надалі до розбалансованої та малоефективної антикорупційної діяльності публічних інституцій.

Саме тому одразу після «перезавантаження» Національного агентства, що відбулося із призначенням 15 січня 2020 року Головою Національного агентства **Олександра Новікова**, нова команда почала розробку проекту принципово нової Антикорупційної стратегії.

Досить детально процес підготовки цього документа, його підґрунтя та зміст розкриватиметься у наступних підрозділах. Однак для правильного розуміння загального контексту, перебігу основних подій, а також поточного стану справ одразу окреслимо **основні етапи, які відбулися у цій сфері:**

- **січень–червень 2020 року – розробка** фахівцями Національного агентства **проекту Антикорупційної стратегії на 2020–2024 роки** у плідній співпраці з представниками низки інших державних інституцій, науковців, незалежних експертів, громадськості та міжнародних партнерів;

- **23 червня 2020 року – проект** Антикорупційної стратегії на 2020–2024 роки **опубліковано** на офіційному веб-сайті Національного агентства з метою забезпечення широкого обговорення цього документа всіма зацікавленими суб'єктами;

- **червень–липень 2020 року – проведено 8 публічних консультацій** з громадськістю, під час яких обговорено основні пріоритетні сектори Антикорупційної стратегії (у публічних консультаціях взяли участь 270 учасників, 30 експертів, 31 500 глядачів трансляцій на сторінках соціальних мереж Національного агентства);

- липень–серпень 2020 року – **опрацювання** експертами Національного агентства **зауважень, пропозицій і коментарів**, висловлених 36 державними інституціями, авторами 8 розгорнутих спільних коментарів / висновків від міжнародних та громадських організацій, а також у 30 інших унікальних (крім зазначених вище) зверненнях на офіційну пошту Національного агентства. Загалом щодо проекту Антикорупційної стратегії на адресу Національного агентства надійшло понад 1 000 зауважень, пропозицій та/або коментарів, кожне з яких було ретельно вивчене та щодо кожного з них було прийняте відповідне рішення;

- серпень–вересень 2020 року – організовано та успішно пройдено у найкоротші терміни обов’язкові **погоджувальні процедури**, визначені Регламентом Кабінету Міністрів України (загалом документ було погоджено з 22 міністерствами та іншими ЦОВВ);

- 16 вересня 2020 року – **Уряд схвалив** проект Антикорупційної стратегії на 2020–2024 роки¹;

- 21 вересня 2020 року – Кабінет Міністрів України **вніс на розгляд Верховної Ради України** проект Закону про засади державної антикорупційної політики на 2020–2024 роки (№ 4135), яким передбачається затвердження Антикорупційної стратегії на 2020–2024 роки²;

- 28 вересня 2020 року – Президент України визначив законопроект щодо затвердження Антикорупційної стратегії на 2020–2024 роки **як невідкладний**³;

- 29 вересня 2020 року – Комітет Верховної Ради України з питань антикорупційної політики **рекомендував** Верховній Раді України підтримати законопроект щодо затвердження Антикорупційної стратегії на 2020–2024 роки⁴;

- 5 листопада 2020 року Верховна Рада України **ухвалила в першому читанні (за основу)** законопроект щодо затвердження Антикорупційної стратегії на 2020–2024 роки;

- грудень 2020 року–січень 2021 року – опрацювання **робочою групою** при Комітеті Верховної Ради України з питань антикорупційної політики правок та пропозицій до законопроекту щодо затвердження Антикорупційної стратегії на 2020–2024 роки до другого читання;

- лютий–березень 2021 року – опрацювання **Комітетом Верховної Ради України з питань антикорупційної політики** правок та пропозицій (понад 500)

¹ Кабінет Міністрів схвалив проект Антикорупційної стратегії на 2020-2024 роки, розроблений НАЗК / Кабінет Міністрів України // Єдиний веб-портал органів виконавчої влади. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/kabinet-ministriv-shvaliv-proekt-antikorupciynoyi-strategiyi-na-2020-2024-roki-rozroblenij-nazk>.

² Проект Закону про засади державної антикорупційної політики на 2020-2024 роки : від 21.09.2020 № 4135 / Верховна Рада України // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70007.

³ Глава держави закликає Верховну Раду якнайшвидше затвердити Антикорупційну стратегію на 2020-2024 роки / Президент України // Офіційне інтернет-представництво Президента України. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/news/glava-derzhavi-zaklikaye-verhovnu-radu-yaknajshvidshe-zatver-64061>.

⁴ Висновок Комітету Верховної Ради України з питань антикорупційної політики : від 29 вересня 2020 року / Комітет Верховної Ради України з питань антикорупційної політики // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70007.

до законопроекту № 4135 щодо затвердження Антикорупційної стратегії на 2020–2024 роки до другого читання;

- 16 березня 2021 року – Комітет Верховної Ради України з питань антикорупційної політики ухвалив рішення *рекомендувати Верховній Раді України прийняти законопроект у другому читанні і в цілому* з техніко-юридичним доопрацюванням.

Остаточне прийняття Верховною Радою України Антикорупційної стратегії (тепер вже «на 2021–2025 роки») очікується найближчим часом.

2.2. Підґрунтя нової Антикорупційної стратегії

Проект Антикорупційної стратегії на 2021–2025 роки *ґрунтується на:*

- результатах аналізу поточної ситуації з корупцією в Україні;
- ефективності реалізації попередньої антикорупційної стратегії та антикорупційної політики у 2014–2020 роках у цілому;
- численних дослідженнях вітчизняних та зарубіжних експертів у сфері запобігання та протидії корупції.

Під час її підготовки *було враховано:*

- стан і динаміку основних показників корупції та її сприйняття в Україні;
- основні зміни, що відбулися у сфері формування та реалізації державної антикорупційної політики у 2018–2020 роках;
- стан виконання Україною міжнародних зобов'язань у сфері запобігання та протидії корупції;
- позитивний антикорупційний досвід зарубіжних країн.

Її зміст і пріоритети *узгоджуються із загальноєвропейськими тенденціями у сфері подолання корупції.*

Аналіз результатів соціологічних і кримінологічних досліджень

На початку 2020 року фахівці Національного агентства вивчили результати *кількох десятків соціологічних і кримінологічних досліджень*, проведених за останні 5–7 років, що дало можливість ідентифікувати основні проблеми і тенденції у сфері запобігання та протидії корупції в Україні, а також утворити надійний фундамент майбутнього проекту Антикорупційної стратегії на 2021 – 2025 роки¹.

При цьому особливу увагу було звернено на дослідження, проведені інститутами громадянського суспільства та міжнародними організаціями протягом 2019–2020 років, які були зорієнтовані (комплексно або в окремих напрямках) на вивчення стану та рівня корупції в Україні, проблем подолання цього явища, реалізації антикорупційної реформи, оцінки діяльності відповідних антикорупційних державних інститутів тощо.

¹ З частиною цих досліджень можна ознайомитися безпосередньо на веб-сайті Національного агентства (<https://nazk.gov.ua/uk/doslidzhennya-koruptsiyi/>).

Так, у січні 2020 року у рамках Програми сприяння громадській активності «Долучайся!» (USAID/ENGAGE) проведено шосту хвилю опитування громадської думки для оцінки змін в обізнаності громадян із громадськими організаціями та їхньою діяльністю (Національне опитування щодо громадського залучення)¹, яким було визначено стан сприйняття громадянами корупції, їх оцінку просування антикорупційної реформи тощо (ці дані є порівнюваними з даними перших п'яти хвиль опитування, проведених з вересня 2017 року по червень – липень 2019 року)². Результати цього дослідження були ретельно вивчені працівниками Національного агентства та взяті до уваги під час розробки концепції нової Антикорупційної стратегії на 2021–2025 роки.

У березні – квітні 2020 року Національне агентство за фінансової підтримки Антикорупційної Ініціативи Європейського Союзу в Україні (EUACI) організовувало проведення ґрунтовного дослідження «*Корупція в Україні 2020: розуміння, сприйняття, поширеність*»³, яке включало опитування населення (2516 інтерв'ю), представників бізнесу (1093 інтерв'ю) та експертів (98 інтерв'ю). Результати цього дослідження було покладено в основу розробленого Національним агентством проекту Антикорупційної стратегії на 2021–2025 роки.

Особливу увагу під час підготовки проекту Антикорупційної стратегії фахівці Національного агентства звертали на:

- опитування підприємців, проведене Світовим банком в Україні у 2019 році⁴;
- опитування щодо бізнес-клімату, проведене Американською торговельною палатою в Україні (жовтень 2019 року)⁵;
- опитування іноземних інвесторів, проведене Європейською бізнес-асоціацією (ЕБА), Dragon Capital, Центром економічної стратегії (2019 рік)⁶.

Більш детально про результати аналізу Національним агентством соціологічних і кримінологічних досліджень (що передував підготовці Антикорупційної стратегії) йдеться на сторінках 1–9 пояснювальної записки до відповідного законопроекту⁷.

¹ У межах цього дослідження у період з 8 по 30 січня 2020 року компанією Info Sapiens було опитано 2 011 респондентів віком від 18 років. Вибірка опитування була сформована відповідно до розподілу дорослого населення України за віком, статтю, областю і типом населеного пункту (за винятком Криму та непідконтрольних уряду України регіонів Донецької та Луганської областей). Похибка вибірки становить 2,2% (без врахування дизайн-ефекту) (див.: Українці залучені до громадської діяльності, але уникають активної участі. – Режим доступу: <https://engage.org.ua/ukr/ukraintsi-zalucheni-do-hromadskoi-diialnosti-ale-unykaiut-aktyvnoi-uchasti/>

² Сприйняття та реальний досвід корупції в Україні. – Режим доступу: <https://engage.org.ua/ukr/spryjniattia-ta-realnij-dosvid-koruptsii-v-ukraini/>.

³ Корупція в Україні 2020: розуміння, сприйняття, поширеність // Сайт Національного агентства з питань запобігання корупції. – Режим доступу: <https://bit.ly/2ZyUKtg>.

⁴ Enterprise Surveys. Ukraine 2019. Country Profile / International Bank for Reconstruction and Development; The World Bank Group // Офіційний сайт Світового банку. – 2020. – Режим доступу: <https://bit.ly/3hKqtxW>.

⁵ Результати опитування щодо бізнес-клімату (жовтень 2019 року) / American Chamber of Commerce in Ukraine // Сайт Американської торговельної палати в Україні. – Режим доступу: <https://bit.ly/3fbTDnG>.

⁶ Сайт Центру економічної стратегії. – Режим доступу: <https://ces.org.ua/investor-survey/>

⁷ Пояснювальна записка до проекту Закону України від 21 вересня 2020 року № 4135 «Про засади державної антикорупційної політики на 2020–2024 роки» / Верховна Рада України // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70007.

Аналіз даних офіційної статистики, експертних досліджень та інших аналітичних матеріалів

Під час підготовки проекту Антикорупційної стратегії на 2021–2025 роки Національне агентство широко використовувало дані офіційної статистики та брало до уваги експертні дослідження, інші аналітичні матеріали у сфері запобігання та протидії корупції¹.

Так, аналіз статистики притягнення осіб до кримінальної відповідальності свідчить про те, що у 2019 році для судового розгляду надійшло майже 3 тис. справ щодо корупційних та пов'язаних з корупцією кримінальних правопорушень (аналогічні показники були й у 2017–2018 роках). При цьому кількість справ цієї категорії, які протягом 2019 року були розглянуті судами, є майже на 1 тис. меншою за кількість тих, що надійшли. Такий стан судового розгляду є неприйнятним, особливо якщо взяти до уваги той факт, що з попередніх років на судовому розгляді перебуває значна кількість проваджень

¹ Наприклад, під час розробки I, II та IV розділів Антикорупційної стратегії на 2020–2024 роки бралися до уваги такі ґрунтовні дослідження:

- Альтернативний звіт з оцінки ефективності впровадження державної антикорупційної політики / [М. І. Хавронюк, І. Б. Коліушко, В. П. Тимошук та ін.] ; за заг. ред. М.І. Хавронюка. – К., 2017. – 445 с.;

- Оцінка виконання Антикорупційної стратегії: досягнення та проблеми : аналітичне дослідження / А. Марчук, О. Нестеренко // Міждисциплінарний науково-освітній центр протидії корупції Києво-Могилянської Академії «ACREC»; ГО «Антикорупційний штаб». – К. – 2017. – 19 с.;

- Україна проти корупції: економічний фронт. Економічна оцінка антикорупційних заходів у 2014–2018 роках. Аналітична доповідь / Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. – К. : Дніпро «Середняк ТК». – 2018. – 82 с.;

- Дудоров О. О. Узагальнення судової практики у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією (статті 172-4 – 172-9 КУпАП) / О. О. Дудоров // Центр політико-правових реформ. – Режим доступу: https://www.pravo.org.ua/ua/about/books/ad_offenses_report/;

- Задоя К. П. Висновок щодо стану імплементації положень міжнародних антикорупційних конвенцій у законодавство України в аспекті кримінальної відповідальності за корупційні злочини // К. П. Задоя // Центр політико-правових реформ. – Режим доступу: <https://www.pravo.org.ua/ua/about/books/ImpCon/>;

- Функціонування оцінки корупційних ризиків та антикорупційних програм у державних органах: поточний стан і діяльність Національного агентства з питань запобігання корупції за цим напрямом / А. Я. Марчук // Центр політико-правових реформ. – Режим доступу: <https://www.pravo.org.ua/ua/about/books/ACP/>;

- Задоя К. П. Висновок щодо узгодженості між собою положень Кримінального кодексу України, Закону України «Про запобігання корупції», Кримінального процесуального кодексу України та Кодексу України про адміністративні правопорушення в аспекті кримінальної відповідальності за корупційні злочини / К. П. Задоя // Центр політико-правових реформ. – Режим доступу: <https://www.pravo.org.ua/ua/about/books/Coherence/>;

- Аналітичний звіт про стан реалізації Національним агентством, Міністерством юстиції України, профільним Комітетом Верховної Ради України повноважень у сфері здійснення антикорупційної експертизи НПА та їх проектів у 2015–2019 роках // Центр політико-правових реформ. – Режим доступу: <https://www.pravo.org.ua/ua/about/books/AntiCorExp/>;

- Альтернативний звіт з оцінки ефективності впровадження Державної антикорупційної політики / [О. В. Калітенко, Д. О. Калмиков, І. Б. Коліушко та ін.] ; за заг. ред. М. І. Хавронюка. – К. : Москаленко О. М., 2019. – 366 с.;

- Управління активами як функція АРМА: співвідношення норм права // Трансперенсі Інтернешнл Україна. – Режим доступу: <https://ti-ukraine.org/wp-content/uploads/2019/12/Upravlinnya-aktyvamy-yak-funktsiya-ARMA-1.pdf>;

- Звіт за результатами моніторингу судового розгляду справ, досудове розслідування в яких завершене детективами НАБУ // Центр політико-правових реформ. – Режим доступу: <https://www.pravo.org.ua/ua/news/20873893-zvit-za-rezultatami-monitoringu-sudovogo-rozglyadu-sprav,-dosudove-rozsliduvannya-v-yakih-zavershene-detektivami-nabu>;

- Кваліфікація адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією (коментар судової практики) / О.О. Дудоров, Р.О. Мовчан, В.Г. Сенік. – Київ : ВД «Дакор», 2020. – 508 с.;

- Корупційні схеми: їх кримінально-правова кваліфікація і досудове розслідування / [О. О. Дудоров, О. О. Житний, К. П. Задоя, Д. О. Калмиков, В. В. Луцик, В. О. Навроцький, М. І. Хавронюк, Р. М. Шехавцов] ; за ред. М. І. Хавронюка. – Київ : Москаленко О.М., 2019. – 464 с.

цієї категорії. Сукупно станом на кінець 2019 року на судовому розгляді перебувало близько 9 тис. справ щодо відповідних кримінальних правопорушень. Серед кримінальних проваджень, які перебували на судовому розгляді у 2018 та 2019 роках, були ухвалені вирoki лише у 53% та 57% справ відповідно¹.

Особливо незадовільними у попередні роки були темпи судового розгляду кримінальних проваджень, досудове розслідування у яких здійснювали детективи Національного антикорупційного бюро України². Станом на кінець 2019 року Національне антикорупційне бюро України скерувало до суду 245 кримінальних проваджень, однак вирoki було винесено лише щодо 38 осіб. При цьому більшість із них – на підставі угод про визнання винуватості. Такий стан справ покликаний виправити Вищий антикорупційний суд, який почав функціонувати у вересні 2019 року.

Варто звернути увагу й на те, що за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією кримінальних правопорушень особам призначається, як правило, доволі м'яке покарання. Наприклад, у 2018 році позбавлення волі було застосовано лише щодо 45 осіб серед 1 032 засуджених за відповідні злочини по всій країні³.

Що стосується притягнення осіб до адміністративної відповідальності за пов'язані з корупцією правопорушення, то у 2019 році до суду для розгляду загалом надійшло 11 970 справ, що на 14% більше порівняно з попереднім роком. Найбільше справ про адміністративні правопорушення стосувалися порушень вимог фінансового контролю (ст. 172-6 КУпАП). При цьому 11% справ було повернуто для належного оформлення. Стягнення були накладені лише у 45% розглянутих справ. Аналіз підстав закриття відповідних справ свідчить про те, що більш як у половині випадків справи закривались через сплив строків накладення стягнення, у 33% – через відсутність події або складу правопорушення, ще у 12% – у зв'язку зі звільненням від відповідальності при малозначності правопорушення. Лише 2 справи було закрито у зв'язку з передачею справи прокурору чи органу досудового розслідування⁴.

Аналіз судової практики у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, свідчить, що нерідко як органи, уповноважені на складення протоколів про такі правопорушення, так і суди хибно тлумачать

¹ Проект Національної доповіді щодо реалізації засад антикорупційної політики за 2019 рік / Національне агентство з питань запобігання корупції // Офіційний сайт Національного агентства з питань запобігання корупції. – Режим доступу : <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2020/05/Proyekt-Natsdopovidi-2019.pdf>.

² Звіт за результатами моніторингу судового розгляду справ, досудове розслідування в яких завершено детективами НАБУ (2019 рік) / А. Марчук, В. Валько // Сайт Центру політико-правових реформ. – Режим доступу : <https://bit.ly/39MVezk>.

³ Альтернативний звіт з оцінки ефективності впровадження Державної антикорупційної політики / [О. В. Калітенко, Д. О. Калмиков, І. Б. Коліушко та ін.] ; за заг. ред. М. І. Хавронюка. – К. : Москаленко О. М., 2019. – 366 с. – Режим доступу : <https://bit.ly/3hNLc3Y>.

⁴ Проект Національної доповіді щодо реалізації засад антикорупційної політики за 2019 рік / Національне агентство з питань запобігання корупції // Офіційний сайт Національного агентства з питань запобігання корупції. – Режим доступу : <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2020/05/Proyekt-Natsdopovidi-2019.pdf>.

положення антикорупційного законодавства¹. Аналіз судової практики щодо корупційних та пов'язаних з корупцією кримінальних правопорушень також засвідчив наявність проблем у правозастосуванні².

Лише у 2020 році Національне агентство розпочало проводити аналіз інформації, яка міститься у Єдиному державному реєстрі осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення. Так, за перше півріччя 2020 року до цього Реєстру найбільше було включено осіб з числа посадовців Національної поліції (175 осіб) та Державної кримінально-виконавчої служби (102 особи), тоді як загалом за цей час за відповідні правопорушення було притягнуто до відповідальності 2018 осіб. Найчастіше посадовців цих органів притягували до відповідальності за несвоєчасне подання майнових декларацій³.

Більш детальну інформацію щодо даних офіційної статистики, основних експертних досліджень та аналітичних матеріалів у сфері запобігання та протидії корупції, які враховувалися під час підготовки проекту Антикорупційної стратегії на 2020–2024 роки, можна отримати з проекту *Національної доповіді щодо реалізації засад антикорупційної політики у 2019 році*⁴.

Під час розробки розділу III Антикорупційної стратегії на 2021–2025 роки (запобігання корупції у пріоритетних сферах) бралися до уваги відповідні секторальні дослідження, а також дослідження, в яких розкриваються корупційні ризики у кожній з таких сфер⁵.

Загальна ж кількість вивчених Національним агентством досліджень обліковується десятками за кожною зі сфер, про які йдеться у відповідних підрозділах розділу III Антикорупційної стратегії на 2021–2025 роки.

Наприклад, під час підготовки підрозділу 3.1 «Справедливий суд» було ретельно вивчено:

- міжнародні зобов'язання України у сфері забезпечення правосуддя в Україні (в тому числі рекомендації GRECO)⁶;
- висновки та доповіді Венеційської комісії, Консультативної ради європейських суддів та інших інституцій Ради Європи;

¹ Дудоров О. О. Узагальнення судової практики у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією (статті 172-4 – 172-9 КУпАП) / О. О. Дудоров // Центр політико-правових реформ. – Режим доступу : <https://bit.ly/2X16eR>.

² Корупційні схеми: їх кримінально-правова кваліфікація і досудове розслідування // [О. О. Дудоров, О. О. Житний, К. П. Задою, Д. О. Калмиков та ін.] ; за ред. М. І. Хавронюка. – Київ : Москаленко О. М., 2019. – 464 с. – Режим доступу : <https://bit.ly/317z9I2>.

³ 2018 осіб потрапило до реєстру корупціонерів з початку 2020 року – Національне агентство // Офіційний веб-сайт Національного агентства. – Режим доступу : <https://bit.ly/2DsCWXX>.

⁴ Національна доповідь щодо реалізації засад антикорупційної політики у 2019 році // Сайт Національного агентства з питань запобігання корупції. – Режим доступу: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2020/05/Proyekt-Natsdopovidi-2019.pdf>

⁵ До числа таких досліджень можна, зокрема, віднести:

- 100+ корупційних схем: антикорупційний порядок денний для Уряду та громадськості // Сайт Реанімаційного Пакета Реформ. – Режим доступу: <https://rpr.org.ua/news/100-koruptsiynykh-skhem-antikoruptsiynyyu-poriadok-dennyu-dlia-uriadu-ta-hromads-kosti/>;

- Топ 20 корупційних схем на місцях – які вони та як їх здолати. Посібник проти схем для органів місцевого самоврядування, журналістів та громадських активістів // Режим доступу: <https://bit.ly/3h7k4wd>.

⁶ Див., зокрема: FOURTH EVALUATION ROUND COMPLIANCE REPORT on UKRAINE. Corruption prevention in respect of members of parliament, judges and prosecutors» / Council of Europe // Adopted by GRECO at its 84th Plenary Meeting (Strasbourg, 2–6 December 2019). – Режим доступу: <https://rm.coe.int/fourth-evaluation-round-corruption-prevention-in-respect-of-members-of/16809d768c>.

- звіти та дослідження проектів міжнародної технічної допомоги¹;
- дані офіційної статистики та інших досліджень²;
- щорічні доповіді про стан забезпечення незалежності суддів Вищої ради правосуддя;
- альтернативні доповіді громадських організацій³;
- експертні дослідження аналітичних центрів⁴;
- міжнародні індекси і рейтинги тощо⁵.

Безпосередній аналіз корупційних ризиків та ситуації щодо корупції

Реалізація Національним агентством протягом 2016–2020 років повноважень, передбачених у ст. 11 Закону України «Про запобігання корупції», дала змогу накопичити значний обсяг інформації як про основні проблеми у функціонуванні загальної системи запобігання та протидії корупції, так і про корупційні ризики у різних сферах.

Цьому сприяло виконання передусім таких функцій:

- здійснення моніторингу, координації та оцінки ефективності виконання Антикорупційної стратегії на 2014–2017 роки та Державної програми з її реалізації;

¹ Див., зокрема:

- Administrative Justice Monitoring in Ukraine Report (draft) // Сайт EU-funded Project «Pravo-Justice». – Режим доступу: <https://www.pravojustice.eu/storage/app/uploads/public/5e4/d33/4df/5e4d334df2217676553655.pdf>;

- Report «Selection and Evaluation of Judges in Ukraine» // Сайт EU-funded Project «Pravo-Justice». – Режим доступу: <https://www.pravojustice.eu/storage/app/uploads/public/5c0/fcd/a31/5c0fcd3162ea473697034.pdf>.

² Див., наприклад: Звіт за результатами дослідження «Ставлення громадян України до судової системи» // Сайт Українського центру економічних та політичних досліджень ім. О. Разумкова. – Режим доступу: <https://bit.ly/3fyfJ4W>.

³ Див., наприклад: Альтернативна доповідь за 2017 рік «Про стан забезпечення незалежності суддів в Україні» // Сайт Центру політико-правових реформ. – Режим доступу: <https://pravo.org.ua/img/zstored/files/AltReport%202017%20Final.pdf>.

⁴ Див., зокрема: Кваліфікаційне оцінювання суддів 2016-2018: проміжні результати / Р. Куйбіда, М. Серeda, Р. Смалюк, К. Бутко, Р. Маселко, Г. Чижик; 2019 р. // Сайт Центру економічної стратегії. – Режим доступу: https://www.pravo.org.ua/img/books/files/1555583096qualification_report_full_eu.pdf; СУЧАСНИЙ ЕТАП СУДОВОЇ РЕФОРМИ: передумови, ключові події і виклики // Сайт Центру політико-правових реформ. – Режим доступу: https://pravo.org.ua/files/Curent_situation.pdf; Інструменти зміцнення довіри до суду в Україні // Сайт Центру економічної стратегії. – Режим доступу: <https://ces.org.ua/justice-trust/>; Концепт впровадження судової реформи // Сайт Центру політико-правових реформ. – Режим доступу: <https://bit.ly/39cSnh2>; Звіт про результати першої програми моніторингу судових процесів в Україні «Дотримання права на справедливий суд у судових процесах України» // Сайт Центру політико-правових реформ. – Режим доступу: https://pravo.org.ua/img/books/files/1529318084povny_zvit_sud.pdf; Аналітичний огляд «Формування нового верховного суду: ключові уроки» // Сайт Центру економічної стратегії. – Режим доступу: <https://bit.ly/3jd1ox1>; Звіт «Суддівська (не)залежність: уроки суддівського врядування для країн Східного партнерства» // Сайт Фондації DEJURE. – Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1e76yi51BT7cXbuUNYdXveF_NgoKiKPKm/view; Аналітичний звіт «Відкриті дані судової влади» // Сайт Фондації DEJURE. – Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/19tbGZT8_5mC3SDfagc1N7VEuVT1SPLax/view; Аналіз практики розгляду ВККС та ВРП скарг щодо декларацій родинних зв'язків та декларацій доброчесності суддів «Родина. (Не)доброчесність. Безкарність» // Сайт Фондації DEJURE. – Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1FxI8wfPLCDGOiUpI75EWj3nGkFrwk94_/view.

⁵ Див., наприклад:

- Rule of Law Index 2019 // Site World Justice Project. – Режим доступу: <https://bit.ly/2CdTF1g>;

- Confidence in Judicial Systems Varies Worldwide // <https://bit.ly/30n1wS7>;

- Rule of Law Around the World // <http://worldjusticeproject.org/rule-law-around-world>.

- проведення аналізу діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування у сфері запобігання та протидії корупції;
 - проведення аналізу стану запобігання та протидії корупції в Україні;
 - проведення аналізу статистичних даних, результатів досліджень та іншої інформації стосовно ситуації щодо корупції;
 - організація у 2017 та 2020 роках проведення досліджень з питань вивчення ситуації щодо корупції;
 - підготовка та оприлюднення проєктів щорічних національних доповідей щодо реалізації засад антикорупційної політики у 2016–2019 роках;
 - координація та надання методичної допомоги щодо виявлення органами державної влади та органами місцевого самоврядування корупційних ризиків у своїй діяльності та реалізації ними заходів з їх усунення (у тому числі підготовка та виконання антикорупційних програм);
 - координація, методичне забезпечення та здійснення аналізу ефективності діяльності уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції;
 - отримання та розгляд повідомлень, здійснення співпраці з викривачами, забезпечення їх правового та іншого захисту;
 - координація виконання міжнародних зобов'язань у сфері формування та реалізації антикорупційної політики, співпраця з міжнародними організаціями;
 - формування та реалізація антикорупційної політики, розроблення проєктів нормативно-правових актів з цих питань;
 - здійснення моніторингу та контролю за дотриманням окремих вимог антикорупційного законодавства, законодавства про політичні партії та вибори.
- Значна частина такої інформації відображена у щорічних звітах про діяльність Національного агентства¹.

Аналіз формування та реалізації антикорупційної політики попереднього періоду (у 2014–2020 роках)

Варто зазначити, що Національне агентство здійснювало підготовку проєкту Антикорупційної стратегії на 2021–2025 роки за результатами комплексного та неупередженого аналізу стану, динаміки та ефективності реалізації Антикорупційної стратегії на 2014–2017 роки та Державної програми з її реалізації.

Результати такого аналізу відображені у:

- трьох проєктах щорічних національних доповідей щодо реалізації засад антикорупційної політики (у 2016, 2017, 2018 роках);

¹ Див.: Звіт про діяльність Національного агентства з питань запобігання корупції за 2016 рік // Сайт Національного агентства. – Режим доступу: <https://bit.ly/30yrl1N>; Звіт про діяльність Національного агентства з питань запобігання корупції за 2017 рік // Сайт Національного агентства. – Режим доступу: https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2019/07/dodatok_2_zvit_pro_diyalnist.pdf; Звіт про діяльність Національного агентства з питань запобігання корупції за 2018 рік // Сайт Національного агентства. – Режим доступу: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2020/04/Zvit2018-1-1.pdf>; Звіт про діяльність Національного агентства з питань запобігання корупції за 2019 рік // Сайт Національного агентства. – Режим доступу: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2020/04/Zvit-NAZK-za-2019-rik-15.04.2020.pdf>.

- окремому Аналітичному звіті про виконання Антикорупційної стратегії на 2014–2017 роки та Державної програми щодо реалізації засад Антикорупційної стратегії¹.

Крім того, розробці Антикорупційної стратегії на 2021–2025 роки передувало вивчення низки інших документів, у яких відображено результати оцінки стану, динаміки та ефективності реалізації Антикорупційної стратегії на 2014–2017 роки та Державної програми з її реалізації².

Аналіз реалізації попередньої антикорупційної стратегії засвідчив, що станом на кінець 2017 року було реалізовано не більше 80% заходів, передбачених Державною програмою щодо реалізації Антикорупційної стратегії на 2014–2017 роки. Абсолютна більшість з них була реалізована невчасно. Значну частину цих заходів реалізовано у незадовільний спосіб. Саме тому результативність реалізації цих програмних документів була низькою.

Відсутність у 2017–2020 роках антикорупційної стратегії призвела до розбалансованої та малоефективної діяльності публічних інституцій у питаннях запобігання та протидії корупції.

Наслідком цього став фрагментарний підхід та брак узгодженості у реалізації антикорупційної політики, на що неодноразово звертали увагу міжнародні партнери України (GRECO, Антикорупційна мережа ОЕСР тощо).

Реалізація нової Антикорупційної стратегії на 2021–2025 роки має стати надійним дороговказом у питаннях запобігання та протидії корупції.

Врахування міжнародних зобов'язань України у сфері запобігання корупції під час підготовки проекту Антикорупційної стратегії на 2021–2025 роки

При підготовці проекту антикорупційної стратегії до уваги брався стан виконання Україною міжнародних зобов'язань у сфері формування та реалізації антикорупційної політики.

Йдеться, зокрема, про виконання рекомендацій для України, наданих Групою держав проти корупції (GRECO), а також рекомендацій, наданих в рамках моніторингу Стамбульського плану дій з питань боротьби з корупцією Антикорупційної мережі для Східної Європи та Центральної Азії Організації економічної співпраці та розвитку (OECD).

¹ Аналітичний звіт про виконання Антикорупційної стратегії на 2014-2017 роки та Державної програми щодо реалізації засад Антикорупційної стратегії // Сайт Національного агентства. – Режим доступу: <https://bit.ly/3fEjqWG>

² До числа таких документів передусім належить:

- Альтернативний звіт з оцінки ефективності впровадження державної антикорупційної політики / [М. І. Хавронюк, І. Б. Коліушко, В. П. Тимошук та ін.] ; за заг. ред. М.І. Хавронюка. – К., 2017. – 445 с.;

- Оцінка виконання Антикорупційної стратегії: досягнення та проблеми : аналітичне дослідження / А. Марчук, О. Нестеренко // Міждисциплінарний науково-освітній центр протидії корупції Києво-Могилянської Академії «АCREC»; ГО «Антикорупційний штаб». – К. – 2017. – 19 с.;

- Україна проти корупції: економічний фронт. Економічна оцінка антикорупційних заходів у 2014–2018 роках. Аналітична доповідь / Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. – К. : Дніпро «Середняк ТК». – 2018. – 82 с.;

- Альтернативний звіт з оцінки ефективності впровадження Державної антикорупційної політики / [О. В. Калітенко, Д. О. Калмиков, І. Б. Коліушко та ін.] ; за заг. ред. М. І. Хавронюка. – К. : Москаленко О. М., 2019. – 366 с.

2.3. Забезпечення відкритості процесу розробки нової Антикорупційної стратегії та залученості до цього процесу ключових зацікавлених сторін

Розробка першої редакції проекту Антикорупційної стратегії на 2021–2025 роки

Проект Антикорупційної стратегії на 2021–2025 роки Національне агентство почало розробляти у січні 2020 року.

До розробки проекту цього документа чи окремих його складових було долучено найкращих фахівців України у сфері запобігання та протидії корупції: науковців, незалежних експертів, представників громадськості та міжнародних організацій.

У розробці та/або обговоренні первинного проекту Антикорупційної стратегії на 2021–2025 роки брали участь представники таких **недержавних організацій**:

- ГО «Центр політико-правових реформ» (Микола Хавронюк, Роман Куйбіда, Віктор Тимощук);
- ГО «Центр протидії корупції» (Олена Щербан, Галина Чижик, Антон Марчук);
- ГО «Трансперенсі Інтернешнл Україна» (Андрій Боровик, Катерина Риженко, Олександр Калітенко);
- Фундація «DEJURE» (Михайло Жернаков, Ірина Шиба);
- ГО «Всеукраїнське об'єднання "Автомайдан"» (Катерина Бутко, Роман Маселко);
- Офіс ефективного регулювання (передусім в особі виконавчого директора Олексія Дороганя);
- Офіс реформ Кабінету Міністрів України (передусім в особі фахівця у сфері земельних відносин Андрія Мартина);
- ГО «Разом проти корупції» (Оксана Величко, Михайло Серебряков);
- ГО «Ліга антитрасту» (Юрій Ніколов, Агія Загребельська, Євген Дудник, Галина Верцімаха та інші);
- ГО «Рух «Чесно» (Віта Думанська, Ігор Фещенко);
- ГО «Центр економічної стратегії» (Гліб Вишлінський);
- ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»;
- ГО «Незалежний антикорупційний комітет з питань оборони» (Олена Трегуб, Світлана Мусіяка);
- ГО «StateWatch» (зокрема, Гліб Каневський);
- БФ «Пацієнти України»;
- БО «100%Життя»;
- Міждисциплінарний науково-освітній центр протидії корупції НаУКМА (зокрема, Андрій Білецький);
- Рада бізнес-омбудсмена;

- Всеукраїнська Мережа Добročесності та Комплаєнсу (зокрема, Юлія Врублевська).

Під час підготовки цього документа Національне агентство активно **співпрацювало та консультувалося з фахівцями:**

- Антикору́пційної ініціативи Європейського Союзу в Україні (EUACI);
- Проекту «Підтримка організацій-лідерів у протидії корупції в Україні «ВзаємоДія» (SACCI);
- Консультативної місії Європейського Союзу в Україні;
- USAID/Україна;
- Міжнародної фундації виборчих систем;
- Світового банку;
- Британського посольства.

Крім того, до написання окремих складових цього документа було залучено Миколу Хавронюка, Роберта Сіверса, Бориса Малишева, Олександрю Дрік, Антона Марчука та інших фахівців у сфері формування та реалізації антикорупційної політики.

Також до підготовки первинної редакції документа були залучені й представники державних органів, більшість яких буде перелічено нижче.

Опублікування та публічні обговорення проекту Антикору́пційної стратегії

23 червня 2020 року проект Антикору́пційної стратегії на 2020–2024 роки було опубліковано на офіційному веб-сайті Національного агентства з метою забезпечення широкого обговорення цього документа всіма зацікавленими суб'єктами (https://nazk.gov.ua/en/departament-koordynatsiyi-antykorupsiynoyi-polityky__trashed/antykorupsijna-strategiya/).

Протягом червня–липня 2020 року Національним агентством було проведено 8 публічних консультацій з громадськістю, під час яких обговорено основні пріоритетні сектори Антикору́пційної стратегії¹:

- 26 червня – «Антикорупційна політика в оборонній галузі: управління майном та закупівлі»;
- 30 червня – «Прозорі медичні закупівлі та кадрова політика як елементи боротьби з корупцією»;
- 02 липня – «Питання доброчесності судової влади як «вузьке місце» в боротьбі з корупцією»;
- 03 липня – «Антикорупційна стратегія як інструмент боротьби з тіньовим фінансуванням політичних партій»;
- 06 липня – «Боротьба з корупцією як запорука розвитку бізнесу»;
- 08 липня – «Антикорупційна стратегія: впровадження та моніторинг реалізації» (співорганізатори – Трансперенсі Інтернешнл Україна);
- 09 липня – «Економічні пріоритети Антикору́пційної стратегії: митниця, податки та державний сектор»;

¹ Матеріали публічних обговорень розміщені на офіційному веб-сайті Національного агентства – https://nazk.gov.ua/en/departament-koordynatsiyi-antykorupsiynoyi-polityky__trashed/antykorupsijna-strategiya/

– 10 липня – «Як забезпечити невідворотність відповідальності за корупцію?» (співорганізатори – Трансперенсі Інтернешнл Україна).

Відповідно до карантинних обмежень, встановлених Кабінетом Міністрів України з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, всі публічні консультації було проведено в онлайн-режимі за допомогою платформи Zoom. Це надало можливість залучити велику кількість учасників, які мали змогу надати свої пропозиції та зауваження до проекту Стратегії.

У публічних консультаціях взяли участь:

– **270 учасників;**

– **30 експертів;**

– **31 500 глядачів** трансляцій на сторінках соціальних мереж Національного агентства.

У результаті Національне агентство отримало 8 розгорнутих спільних коментарів / висновків від міжнародних та громадських організацій, а також 30 інших унікальних (крім зазначених вище) звернень на офіційну пошту Національного агентства.

Серія публічних обговорень

«Антикорупційна стратегія в судовій системі: справедливий суд»

Протягом жовтня 2020 року коаліцією громадських організацій «Реанімаційний Пакет Реформ» було проведено **4 публічні обговорення** «Антикорупційна стратегія в судовій системі: справедливий суд», предметом яких став проект Антикорупційної стратегії на 2020–2024 роки (законопроект № 4135), зокрема її підрозділ 3.1 «Справедливий суд».

Мета обговорень – сприяння відкритому інклюзивному діалогу з громадянами щодо стратегії та її відповідного розділу, а також побудова діалогу між громадянами, політичними партіями, антикорупційними органами, представниками судової влади, народними депутатами, зацікавленими сторонами та експертним середовищем.

Тема 1: «Створення законодавчих умов для зміцнення доброчесності в системі правосуддя»

Дата: 12 жовтня 2020 року

Програма: <https://docs.google.com/document/d/1-uJ4DcDVwoxCvYch2yq624pJdjKNKpb4/edit>

Відеозапис: <https://www.facebook.com/291274317692074/videos/344030340156553>

Тема 2: «Як недосконалість судоустрою породжує корупційні ризики?»

Дата: 16 жовтня 2020 року

Програма: https://docs.google.com/document/d/1ZjjR_44O60VqU6h_t4XxQKb6ob1sDGLV55nx0L3xOk/edit

Відеозапис: <https://www.facebook.com/291274317692074/videos/776967906480681>

Тема 3: «Забезпечення незалежності і ефективності ВАКС: чому це необхідно для імплементації Антикорупційної стратегії?»

Дата: 20 жовтня 2020 року

Програма: <https://docs.google.com/document/d/1nHH3p3EXLjRfqYPWIFgNt8-E--DJUWDZKI3V8ByTmGE/edit>

Відеозапис: <https://www.facebook.com/291274317692074/videos/446949766273235>

Тема 4: «Суд майбутнього: яким його хочуть бачити громадяни?»

Дата: 23 жовтня 2020 року

Програма: https://docs.google.com/document/d/1ZimTTSfuig0MctWOB_sVIMPyVMNEr6zMxlpXLCxcVRQ/edit

Відеозапис: <https://www.facebook.com/291274317692074/videos/1061784000941047>

Крім того, було організовано 28 регіональних публічних обговорень: Кропивницький (17 листопада); Ужгород (17 листопада); Житомир (18 листопада); Запоріжжя (18 листопада); Кам'янець-Подільський (19 листопада); Дрогобич (20 листопада); Івано-Франківськ (20 листопада); Рівне (20 листопада); Полтава (24 листопада); Хмельницький (25 листопада); Суми (25 листопада); Харків (25 листопада); Одеса (26 листопада); Покровськ (27 листопада); Дніпро (1 грудня); Краматорськ (2 грудня); Скадовськ (2 грудня); Рубіжне (2 грудня); Южне (3 грудня); Зіньків (8 грудня); Чернівці (9 грудня); Бахмут (10 грудня); Черкаси (10 грудня); Добропілля (10 грудня); Волноваха (11 грудня); Вінниця (11 грудня); Жмеринка (11 грудня); Київська обл. (15 грудня).

Загальна кількість учасників цих обговорень: 755 представників судової влади, народних депутатів та депутатів місцевих рад, адвокатів та інших фахівців з правових питань, представників центральних органів виконавчої влади, громадських та партійних активістів, а також активних громадян.

Загальне охоплення трансляцій: 12 455 осіб.

Надсилання первинного проекту

Антикорупційної стратегії до зацікавлених державних органів

Проект Закону та проект Антикорупційної стратегії стосується компетенції низки інших органів та інституцій.

У зв'язку з цим наприкінці червня – на початку липня 2020 року проект Закону та проект Антикорупційної стратегії на 2021–2025 роки було надіслано на адресу:

- 13 міністерств;
- 11 інших центральних органів виконавчої влади;
- 14 інших зацікавлених публічних інституцій.

Протягом липня–серпня 2020 року Національне агентство отримало та опрацювало відповіді (у тому числі від 4 інституцій, до яких проект не надсилався) від 37 публічних інституцій:

- а) 12 міністерств, із них:
 - 5 без зауважень;
 - 7 із зауваженнями та/або пропозиціями;
- б) 12 інших центральних органів виконавчої влади, з них:
 - 3 без зауважень;
 - 9 із зауваженнями та/або пропозиціями;

- в) 13 інших зацікавлених публічних інституцій, з них:
- 3 без зауважень;
 - 10 із зауваженнями та/або пропозиціями.

Опрацювання зауважень, пропозицій і коментарів до проекту Антикорупційної стратегії

Протягом липня–серпня 2020 року фахівці Національного агентства опрацьовували зауваження, пропозиції та коментарі, що були висловлені:

- 36 державними інституціями;
- в межах 8 розгорнутих спільних коментарів / висновків від міжнародних та громадських організацій;
- у 30 інших унікальних (крім зазначених вище) зверненнях на офіційну пошту Національного агентства.

Загалом щодо проекту Антикорупційної стратегії на адресу Національного агентства надійшло понад 1 000 зауважень, пропозицій та/або коментарів, кожне з яких було ретельно вивчене та щодо кожного з них було прийнято відповідне рішення¹.

Задля забезпечення максимальної відкритості та прозорості роботи над проектом Антикорупційної стратегії на 2021–2025 роки результати опрацювання всіх зауважень, пропозицій та коментарів разом із обґрунтуванням кожного прийнятого рішення було опубліковано на офіційному веб-сайті Національного агентства у вигляді відповідної таблиці².

Таблиця опрацювання зауважень, пропозицій та коментарів разом із обґрунтуванням кожного прийнятого рішення налічує 676 сторінок тексту.

Погоджувальні процедури

Наприкінці серпня – на початку вересня 2020 року відбулися погоджувальні процедури із зацікавленими органами.

З цією метою Національне агентство надіслало проект Антикорупційної стратегії на адресу *24 центральних органів виконавчої влади* (Міністерство фінансів України, Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, Міністерство закордонних справ України, Міністерство енергетики України, Міністерство оборони України, Міністерство розвитку громад та територій України, Міністерство соціальної політики України, Міністерство цифрової трансформації України, Міністерство охорони здоров'я України, Міністерство освіти і науки України, Міністерство внутрішніх справ

¹ Проект Антикорупційної стратегії на 2020–2024 роки за результатами публічних обговорень опубліковано: розглянуто понад 1 000 пропозицій / Національне агентство з питань запобігання корупції // Офіційний сайт Національного агентства з питань запобігання корупції. – Режим доступу : <https://nazk.gov.ua/uk/novyny/nazk-publikuye-proyekt-antykoriupciynoyi-strategiyi-na-2020-2024-roky-za-rezultatamy-publichnyh-obgovoren-rozglyanuto-ponad-1-000-propozytisij-vid-gromadyan-ta-ekspertiv/>.

² Робочі матеріали за результатами опрацювання зауважень і пропозицій до проекту Антикорупційної стратегії на 2020–2024 роки / Національне агентство з питань запобігання корупції // Офіційний сайт Національного агентства з питань запобігання корупції. – Режим доступу : <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2020/09/NAZK-Porivnyalna-tablytsya-do-proektu-Antykoryupciynoyi-strategiyi-na-2020-2024-roky.pdf>.

України, Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України, Національне агентство України з питань державної служби, Державна податкова служба України, Державна митна служба України, Державна регуляторна служба України, Державна фіскальна служба України, Державна служба фінансового моніторингу України, Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, Антимонопольний комітет, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації, Національна поліція України, Фонд державного майна України).

Значна частина цих інституцій погодили проект Антикорупційної стратегії без зауважень.

Більшість зауважень і пропозицій, висловлених іншими центральними органами виконавчої влади, було враховано або врегульовано в межах відповідних погоджувальних процедур.

2.4. Основні новели та структура нової Антикорупційної стратегії

Запровадження нової

Концепції формування антикорупційної політики у 2021–2025 роках

Попередня антикорупційна стратегія зосереджувалась на пріоритетах, пов'язаних зі створенням системи сучасних антикорупційних інструментів (правових інститутів), та розбудові системи антикорупційних органів, що мали забезпечити ефективну реалізацію цих інструментів. Водночас завдяки реалізації інших програмних документів Уряд зважував можливості для корупції в окремих секторах через проведення галузевих реформ.

Концепція цієї Антикорупційної стратегії ґрунтується на поєднанні обох зазначених підходів: у розділах II та IV було визначено *основні напрями подальшого удосконалення загальної системи запобігання та протидії корупції*, а у розділі III – *найбільш пріоритетні сфери з точки зору подолання корупції*.

На думку Національного агентства, збалансоване поєднання цих підходів дасть можливість не лише знизити рівень корупції, підвищити довіру громадян до органів влади, а й суттєво підвищити темпи соціально-економічного зростання України. Зокрема, згідно з дослідженням «Україна проти корупції: економічний фронт», проведеним у 2018 році, від уже реалізованих антикорупційних заходів у окремих сферах (зміни на ринку газу, у публічних закупівлях, дерегуляція, запровадження автоматичного відшкодування податку на додану вартість) щорічний економічний ефект становить 150–160 мільярдів гривень.

Визначення пріоритетних сфер у запобіганні та протидії корупції на 2020–2024 роки (розділ III) відбулося з огляду на підсумки стандартного опитування

щодо рівня корупції в Україні, проведеного у 2020 році (яке включало опитування підприємців, експертів та населення в цілому), інших досліджень щодо стану, динаміки та поширеності корупції в Україні, а також за результатами аналізу ефективності реалізації антикорупційної політики.

Так, згідно з даними стандартного опитування щодо рівня корупції найбільш пріоритетним напрямом боротьби з корупцією і для бізнесу (57% респондентів), і для населення України (52% респондентів) є очищення від корупції судової системи.

Для населення України наступними за пріоритетністю (у порядку спадання) є охорона здоров'я (38%), поліція і прокуратура (37%), державний сектор економіки (27%), податкова і митна сфери (25%), а також фінансування партій та передвиборчих кампаній (21%). На думку представників бізнесу, найбільш пріоритетними напрямами у протидії корупції є: поліція і прокуратура (41%), податкова і митна сфери (32%), фінансування партій та передвиборчих кампаній (25%), охорона здоров'я (24%), оборона і безпека (23%).

Схожими за змістом є оцінки бізнесу та експертів щодо найбільш корумпованих сфер на цей момент, до яких, зокрема, належать митниця, земельні відносини, містобудування, будівництво великих інфраструктурних об'єктів, судочинство. Різні дослідження досвіду корупції свідчать про те, що громадяни мають найбільший корупційний досвід при отриманні медичних послуг, а бізнес — при взаємодії з органами правопорядку та прокуратури.

Закріплення системи основних принципів антикорупційної політики на 2021–2025 роки

Результати аналізу ситуації щодо корупції в Україні, ефективності антикорупційної політики попередніх періодів, міжнародних стандартів та найкращих світових практик у сфері запобігання та протидії корупції дали змогу сформулювати такі основні принципи антикорупційної політики на 2021–2025 роки:

1) оптимізація функцій держави та місцевого самоврядування, реалізація якої передусім передбачає: усунення дублювання повноважень різними органами; тимчасове припинення реалізації малоефективних повноважень, які характеризуються високим рівнем корупційних ризиків; усунення випадків реалізації одним і тим же органом повноважень, поєднання яких створює додаткові корупційні ризики;

2) цифрова трансформація реалізації повноважень органами державної влади та місцевого самоврядування, прозорість діяльності та відкриття даних як основа для мінімізації корупційних ризиків у їх діяльності;

3) створення на противагу існуючим корупційним практикам більш зручних та законних способів задоволення потреб фізичних і юридичних осіб;

4) забезпечення невідворотності юридичної відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення, що створює додатковий стримувальний ефект для всіх суб'єктів правовідносин;

5) формування суспільної нетерпимості до корупції, утвердження культури доброчесності та поваги до верховенства права.

При цьому в проекті Антикорупційної стратегії визначено, що ці принципи мають також ураховуватися під час розроблення:

- програмних документів Кабінету Міністрів України, інших органів державної влади з метою забезпечення ефективного запобігання корупції в усіх сферах державної політики;

- антикорупційних програм публічних інституцій, зазначених у ч. 1 ст. 19 Закону України «Про запобігання корупції», а також у діяльності органів місцевого самоврядування.

Чітке визначення мети

Антикорупційної стратегії на 2021–2025 роки

Метою нової Антикорупційної стратегії є досягнення суттєвого прогресу у запобіганні та протидії корупції, а також забезпечення злагодженості та системності антикорупційної діяльності усіх органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

У цій Антикорупційній стратегії корупція розглядається як ключова перешкода стабільному економічному зростанню, а також розбудові ефективних та інклюзивних демократичних інститутів.

Удосконалення механізму реалізації,

моніторингу та оцінки виконання Антикорупційної стратегії

Проект Антикорупційної стратегії наразі передбачає, що вона ***реалізується*** шляхом виконання відповідної державної антикорупційної програми, яку розробляє Національне агентство з урахуванням особливостей, встановлених Законом України «Про запобігання корупції», та затверджує Кабінет Міністрів України на термін дії цієї Стратегії.

Заходи, визначені у державній антикорупційній програмі, є ***обов'язковими*** для виконання в установлені нею строки.

У проекті Антикорупційної стратегії також передбачено, що у випадках неналежного виконання заходів державної програми Національне агентство вносить керівнику відповідного органу *примис* щодо необхідності забезпечення належного виконання таких заходів та порушує питання про ініціювання дисциплінарного провадження стосовно керівника такого органу.

Координація реалізації Антикорупційної стратегії і виконання заходів державної програми здійснюється Національним агентством у визначеному ним порядку.

За потреби при Національному агентстві може бути створено Координаційну робочу групу з питань антикорупційної політики як консультативно-дорадчий орган.

Виконавці щоквартально подають до Національного агентства інформацію про стан виконання заходів, передбачених державною програмою, яка оприлюднюється Національним агентством.

НАЗК забезпечує *моніторинг реалізації Антикорупційної стратегії* шляхом систематичного збору, узагальнення та аналізу інформації щодо виконання заходів, передбачених державною програмою.

Загальна *оцінка стану реалізації Антикорупційної стратегії* здійснюється на основі результатів оцінки виконання заходів державної програми, підвищення позиції України за показником Індексу сприйняття корупції, аналізу соціологічних і аналітичних досліджень з вивчення стану корупції, статистичних спостережень та аналізу практики застосування антикорупційного законодавства.

Індикаторами ефективності реалізації Антикорупційної стратегії, зокрема, визначено:

- виконання заходів, передбачених державною програмою;
- відповідність ухвалених нормативно-правових актів, передбачених державною програмою, міжнародним стандартам та найкращим світовим практикам;
- підвищення позиції України в рейтингу Індексу сприйняття корупції;
- збільшення частки населення, яке негативно ставиться до корупційних проявів;
- зменшення частки населення, яке мало власний корупційний досвід;
- зростання кількості громадян, готових повідомляти про факти корупційних проявів, а також громадян, які заявили про факти корупції, що мали стосовно них місце, компетентним органам.

Звіт про стан реалізації Антикорупційної стратегії відображається в Національній доповіді щодо ефективності антикорупційної політики, яку готує Національне агентство у порядку, визначеному Законом України «Про запобігання корупції».

Запровадження нової структури антикорупційної стратегії та забезпечення найбільш оптимального зв'язку її положень з державною антикорупційною програмою

Змістовна складова антикорупційної стратегії складається з трьох основних блоків:

- а) система запобігання корупції;
- б) запобігання корупції у пріоритетних сферах;
- в) невідворотність відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення.

У кожному з цих блоків (розділів) виокремлюється певна сфера (підрозділ), в межах якої описано ключові проблеми (базовий показник) та сформульовано стратегічні результати, яких слід досягнути в майбутньому для вирішення цих проблем (прогнозований показник).

Система заходів, що має забезпечити досягнення цих стратегічних результатів, буде визначена у державній антикорупційній програмі з реалізації цієї стратегії.

Проект Антикорупційної стратегії на 2021–2025 роки має таку **структуру**:

I. ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ

- 1.1. Вступ
- 1.2. Концепція формування антикорупційної політики у 2020–2024 роках
- 1.3. Механізм реалізації та оцінка результатів виконання Антикорупційної стратегії

II. ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ ЗАПОБІГАННЯ І ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

- 2.1. Формування та реалізація антикорупційної політики
- 2.2. Формування негативного ставлення до корупції
- 2.3. Врегулювання конфлікту інтересів, дотримання загальних обмежень та заборон, правил етичної поведінки
- 2.4. Здійснення заходів фінансового контролю
- 2.5. Забезпечення доброчесності політичних партій та виборчих кампаній
- 2.6. Захист викривачів корупції

III. ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ У ПРІОРИТЕТНИХ СФЕРАХ

- 3.1. Справедливий суд, прокуратура та поліція
- 3.2. Державне регулювання економіки
- 3.3. Податки і митниця
- 3.4. Державний та приватний сектори економіки
- 3.5. Будівництво, земельні відносини та інфраструктура
- 3.6. Сектор оборони
- 3.7. Охорона здоров'я та соціальний захист

IV. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НЕВІДВОРОТНОСТІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КОРУПЦІЮ

- 4.1. Дисциплінарна відповідальність
- 4.2. Адміністративна відповідальність
- 4.3. Кримінальна відповідальність

Висновки та рекомендації до Розділу II

Висновки

1. Наприкінці 2017 року завершився період дії Антикорупційної стратегії на 2014–2017 роки, що надалі призвело до розбалансованої та малоефективної антикорупційної діяльності публічних інституцій.

2. У першій половині 2020 року НАЗК розробило проект Антикорупційної стратегії на 2021–2025 роки, яка ґрунтується на результатах аналізу поточної ситуації з корупцією в Україні, ефективності реалізації попередньої

антикорупційної стратегії та антикорупційної політики у 2014–2020 роках у цілому, а також численних дослідженнях вітчизняних та зарубіжних експертів у сфері запобігання та протидії корупції.

Під час її підготовки було враховано стан і динаміку основних показників корупції та її сприйняття в Україні, основні зміни, що відбулися у сфері формування та реалізації державної антикорупційної політики у 2018–2020 роках, стан виконання Україною міжнародних зобов'язань у сфері запобігання та протидії корупції, позитивний антикорупційний досвід зарубіжних країн.

3. Процес розробки проекту Антикорупційної стратегії на 2021–2025 роки відбувався з дотриманням найвищих стандартів щодо розробки такого роду документів, оскільки був не лише абсолютно відкритим і прозорим, а й передбачав максимальне залучення усіх зацікавлених сторін до його розробки та доопрацювання.

До розробки проекту цього документа чи окремих його складових було долучено найкращих фахівців України у сфері запобігання та протидії корупції: науковців, незалежних експертів, представників громадськості та міжнародних організацій.

Проект Антикорупційної стратегії на 2021–2025 роки пройшов кілька етапів громадських консультацій / обговорень, у яких взяли участь десятки експертів, сотні учасників та тисячі глядачів трансляцій на сторінках соціальних мереж Національного агентства.

З метою отримання зауважень і пропозицій від органів державної влади проект цього документу було надіслано на адреси 37 публічних інституцій (12 міністерств, 25 інших зацікавлених публічних інституцій).

4. Загалом щодо проекту Антикорупційної стратегії на адресу Національного агентства надійшло понад 1 000 зауважень, пропозицій та/або коментарів, кожне з яких було ретельно вивчене та щодо кожного з них було прийнято відповідне рішення.

Задля забезпечення максимальної відкритості та прозорості роботи над проектом Антикорупційної стратегії на 2021–2025 роки результати опрацювання всіх зауважень, пропозицій та коментарів разом із обґрунтуванням кожного прийнятого рішення було опубліковано на офіційному веб-сайті Національного агентства у вигляді відповідної таблиці¹.

5. До числа основних новел цього стратегічного документу варто віднести запровадження нової Концепції формування антикорупційної політики у 2021–2025 роках, закріплення системи основних принципів антикорупційної політики, чітке визначення мети Антикорупційної стратегії на 2021–2025 роки, запровадження нової структури, забезпечення найбільш оптимального зв'язку її положень з державною антикорупційною програмою, а також удосконалення

1 Робочі матеріали за результатами опрацювання зауважень і пропозицій до проекту Антикорупційної стратегії на 2020–2024 роки / Національне агентство з питань запобігання корупції // Офіційний сайт Національного агентства з питань запобігання корупції. – Режим доступу : <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2020/09/NAZK-Porivnyalna-tablytsya-do-proektu-Antykoruptsiynoyi-strategiyi-na-2020-2024-roky.pdf>.

механізму реалізації, моніторингу та оцінки виконання Антикорупційної стратегії.

Рекомендації

1. Верховній Раді України – у найкоротші терміни прийняти закон, яким затвердити Антикорупційну стратегію на 2021–2025 роки

2. Національному агентству з питань запобігання корупції:

- розробити та подати в установленому порядку на розгляд Кабінету Міністрів України проект Державної антикорупційної програми з реалізації Антикорупційної стратегії на 2021–2025 роки;

- створити (за потреби) Координаційну робочу групу з питань антикорупційної політики;

- створити онлайн-платформу моніторингу виконання Антикорупційної стратегії та Державної антикорупційної програми з реалізації Антикорупційної стратегії на 2021–2025 роки;

- забезпечити координацію реалізації Антикорупційної стратегії та державної антикорупційної програми, а також систематичний моніторинг та оцінку ефективності державної антикорупційної політики.

3. Всім органам державної влади та органам місцевого самоврядування – забезпечити вчасну та ефективну реалізацію всіх заходів, передбачених Державною антикорупційною програмою з реалізації Антикорупційної стратегії на 2021–2025 роки.

РОЗДІЛ III. КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ ТА АНТИКОРУПЦІЙНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ

3.1. Конституційне подання № 3/393(20)

05 серпня 2020 року 47 народних депутатів звернулися до Конституційного Суду України (далі – КСУ) з конституційним поданням щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Закону України «Про запобігання корупції», Кримінального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України та інших пов'язаних з ними законів України, що зачіпають права та свободи громадян (далі – **Конституційне подання № 3/393(20)**)¹.

У цьому конституційному поданні ставилося питання щодо відповідності Конституції України **чотирьох відносно відокремлених груп норм**.

І. Щодо відповідності Конституції України окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» щодо заходів фінансового контролю

На думку суб'єкта права на конституційне подання, оспорювані положення щодо заходів фінансового контролю:

- суперечать ст. 32 Конституції України, згідно з якою ніхто не може зазнавати втручання в особисте і сімейне життя;

- «спонукають суб'єкта декларування порушувати конституційно визначений обов'язок неухильно дотримуватися Конституції України, не посягати на права і свободи, честь і гідність інших людей» через існування потреби збору, використання та поширення конфіденційної інформації про членів сім'ї та третіх осіб без їхньої згоди;

- вимагають відображення та розголошення конфіденційної інформації та персональних даних, у той час як їхнє оприлюднення «жодним чином не відображає змісту правового регулювання Закону України «Про запобігання корупції»;

- можуть призвести до зазначення видатків, інформація про які належить до лікарської таємниці та медичної інформації;

- не відповідають принципу правової визначеності.

Крім того, у конституційному поданні стверджується, що моніторинг способу життя суб'єктів декларування «за своїм змістом і суттю ... є тототжним слідчим (розшуковим) діям». Такого висновку суб'єкт права на конституційне подання дійшов за результатами аналізу значення слова «моніторинг», наведеного у Великому тлумачному словнику сучасної української мови. У поданні зазначається, що такий моніторинг можуть здійснювати лише

¹ Конституційне подання 3/393(20) // Офіційний веб-сайт КСУ. – Режим доступу : http://www.ccu.gov.ua/sites/default/files/3_393_2020.pdf.

органи досудового розслідування або оперативні підрозділи, до яких Національне агентство не належить. Стверджується, що такий моніторинг може ґрунтуватись на основі недостовірної інформації або інформації, що має «замовний» характер, що обумовлює недостовірність та необ'єктивність моніторингу.

У тому, що в Законі України «Про запобігання корупції» передбачено проведення вибіркового моніторингу, суб'єкт права на конституційне подання вбачає порушення встановленого Конституцією України принципу рівності людей.

Всебічно проаналізувавши відповідні положення законодавства через призму вимог Конституції України та закріплених у ній принципів, міжнародних стандартів і зобов'язань України, найкращих іноземних практик, а також вивчивши позицію та аргументацію суб'єкта права на конституційне подання, Національне агентство дійшло таких **основних ВИСНОВКІВ¹**:

1. Запроваджений в Україні інститут фінансового контролю ґрунтується передусім на положеннях ст. 8 Конвенції ООН проти корупції, згідно з якою кожна Держава-учасниця має прагнути, у належних випадках і згідно з основоположними принципами свого внутрішнього права, запроваджувати заходи й системи, які зобов'язують державних посадових осіб надавати відповідним органам декларації, серед іншого, про позаслужбову діяльність, заняття, інвестиції, активи та про суттєві дарунки або прибутки, у зв'язку з якими може виникнути конфлікт інтересів стосовно їхніх функцій як державних посадових осіб.

2. Наявне на сьогодні правове регулювання інституту фінансового контролю є таким, що відповідає міжнародним зобов'язанням України у цій сфері та є оптимальним способом реалізації рекомендацій, що надавалися Україні ОЕСР та ГРЕКО.

Саме тому в останньому Звіті ГРЕКО щодо України, який оприлюднено у грудні 2019 року, не було висловлено жодних зауважень чи пропозицій щодо необхідності зміни правової регламентації інституту фінансового контролю, а в останньому Звіті ОЕСР, оприлюдненому у жовтні 2020 року, запроваджений в Україні режим декларування наводиться як приклад високого стандарту та передової для регіону практики.

3. Основні позиції Європейського суду з прав людини щодо декларування публічних службовців наразі сформульовано у рішенні, ухваленому у справі «Випіч проти Польщі».

Аналіз цього рішення дає змогу дійти висновку про те, що запроваджений в Україні інститут фінансового контролю цілком узгоджується з правовими позиціями Європейського суду з прав людини у питаннях декларування публічних службовців.

4. Конституційна практика інших країн (зокрема, Конституційної Ради Франції) щодо запровадження декларування свідчить про те, що в інших країнах

¹ Розгорнутий аналіз цих питань викладено на сторінках 3–54 офіційної позиції Національного агентства з питань запобігання корупції стосовно конституційного подання № 3/393(20).

органи конституційної юрисдикції визнають цей інструмент таким, що в цілому відповідає конституціям цих держав.

5. Існуючий нині інститут фінансового контролю (в тому числі вимоги щодо обсягів декларування) відповідає ст. 32 Конституції України, оскільки збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації під час реалізації відповідних заходів здійснюється на підставі закону та відбувається виключно в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини.

Втручання у реалізацію прав, гарантованих ст. 32 Конституції України, під час реалізації заходів фінансового контролю є розумним, пропорційним та співмірним меті, яка переслідується. Воно не порушує сутнісний зміст права на особисте та сімейне життя та є мінімально можливим, за якого досягається легітимна мета такого втручання.

6. Визначення членів сім'ї суб'єкта, на якого поширюється дія Закону України «Про запобігання корупції», узгоджується з положеннями сімейного законодавства України, відповідає міжнародним стандартам та враховує передовий зарубіжний досвід у цій сфері.

У суб'єкта декларування існує можливість не зазначати у декларації певну інформацію, яка стосується членів його сім'ї або третіх осіб. Це сприяє тому, щоб дотримання вимог, пов'язаних з декларуванням активів та інтересів, не призводило до непропорційного втручання у реалізацію права на особисте та сімейне життя.

Оскільки вимоги фінансового контролю поширюються на членів сім'ї суб'єкта декларування лише в частині, необхідній для досягнення цілей декларування, то вони є пропорційними та адекватними.

7. Вимоги про зазначення у декларації інформації про об'єкти нерухомості та об'єкти незавершеного будівництва, цінне рухоме майно, грошові активи, фінансові зобов'язання суб'єкта декларування та членів його сім'ї, видатки та правочини суб'єкта декларування, роботу за сумісництвом, а також бенефіціарну власність окремих суб'єктів декларування та членів їх сімей відповідають Конституції України та міжнародним стандартам у цій сфері, враховують передовий досвід зарубіжних країн, є пропорційними, адекватними та необхідними задля забезпечення високої ефективності заходів фінансового контролю.

8. Подання повідомлень про суттєві зміни у майновому стані суб'єктів декларування дає змогу оперативно виявити факти набуття ними активів, вартість яких не відповідає легальним доходам, а також наявність приватних інтересів суб'єкта декларування, що можуть призвести до виникнення конфлікту інтересів.

При цьому відповідні вимоги законодавства не є обтяжливими чи надмірними, оскільки:

а) вони поширюються лише на службових осіб, які займають відповідальне або особливо відповідальне становище, а також посади, пов'язані з високим рівнем корупційних ризиків;

б) подання такого повідомлення здійснюється лише у разі отримання доходу, придбання майна або здійснення видатку на суму, яка перевищує 50 прожиткових мінімумів, встановлених для працездатних осіб на 1 січня відповідного року.

9. Оприлюднення інформації, що міститься у деклараціях, здійснюється у межах та у спосіб, що визначені Конституцією України та законодавством про захист інформації. Конфіденційна інформація про особу не розголошується та підлягає захисту з боку Національного агентства. Оприлюднення такої інформації не призводить до розголошення лікарської таємниці або іншої інформації про стан здоров'я осіб.

10. Оспорювані положення Закону України «Про запобігання корупції» відповідають принципу правової визначеності, оскільки вони сформульовані достатньо чітко та зрозуміло, аби дозволити відокремити правомірну поведінку особи від неправомірної, а практичне застосування відповідних положень є передбачуваним та послідовним.

11. Моніторинг способу життя суб'єктів декларування не є за своїм сутнісним змістом слідчим (розшуковим) заходом, а тому не передбачає надмірного втручання у реалізацію права на особисте та сімейне життя.

Положення про те, що Національне агентство здійснює «вибірковий моніторинг», жодним чином не зумовлює будь-якої дискримінації чи порушення принципу рівності громадян, адже такий моніторинг здійснюється лише у тих випадках, коли наявні для цього підстави, встановлені ч. 2 ст. 51 Закону України «Про запобігання корупції». При цьому Національне агентство не наділене будь-якою дискрецією у цьому питанні¹.

II. Щодо відповідності Конституції України положень ст. 366-1 КК України (умисне неподання декларації або внесення до неї завідомо недостовірних відомостей)

У конституційному поданні стверджується про невідповідність ст. 366-1 КК України положенням ч. 2 ст. 3, ч.ч. 1, 2 ст. 8, ч. 2 ст. 61, ч. 1 ст. 62 Конституції України.

Зокрема, на думку суб'єкта права на конституційне подання, положення ст. 366-1 КК України встановлюють відповідальність суб'єкта декларування за дії «третіх осіб²», що не відповідає інституту юридичної відповідальності (ч. 2 ст. 61), суперечить принципу верховенства права (ст. 8) та презумпції невинуватості (ч. 1 ст. 62), а також таким складовим елементам верховенства права, як принципи справедливості, пропорційності, доцільності, законності та

¹ *Позиція Національного агентства з питань запобігання корупції стосовно конституційного подання щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Закону України «Про запобігання корупції», Кримінального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України та інших пов'язаних з ними законів України, що зачіпають права та свободи громадян / Національне агентство з питань запобігання корупції // Офіційний сайт Національного агентства з питань запобігання корупції. – Режим доступу : https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2020/10/NAZK_KSU_3-39320.pdf. – С. 52–54.*

² Оскільки частина інформації у декларації стосується членів сім'ї суб'єкта декларування, на думку суб'єкта декларування, ненадання членом сім'ї такої інформації може мати наслідком притягнення суб'єкта декларування до кримінальної відповідальності.

обґрунтованості кримінальної відповідальності.

Проаналізувавши положення ст. 366-1 КК України через призму вимог Конституції України та закріплених у ній принципів, міжнародних стандартів і зобов'язань України, найкращих іноземних практик, а також вивчивши позицію та аргументацію суб'єкта права на конституційне подання, Національне агентство дійшло таких **основних висновків**¹:

1. Кримінальну відповідальність за декларування завідомо недостовірної інформації та умисне неподання декларації запроваджено в Україні з метою забезпечення дотримання суб'єктами декларування вимог Закону України «Про запобігання корупції» щодо подання ними декларації, а також відображення у ній повної, об'єктивної та достовірної інформації.

Кінцева мета системи заходів фінансового контролю, забезпечених ст. 366-1 КК України, полягає у необхідності досягнення високого рівня доброчесності публічної адміністрації як однієї з передумов успішного руху України до європейських стандартів урядування та впровадження в ній верховенства права.

2. Криміналізація декларування недостовірної інформації в Україні відповідає міжнародно-правовим стандартам, що впливають з міжнародних договорів у сфері запобігання корупції та створених у їх площині міжнародних документів, та враховує передовий зарубіжний досвід у цій сфері.

Криміналізація декларування недостовірної інформації в іноземних правових системах є досить поширеним явищем.

3. Ст. 366-1 КК України відповідає ст. 3 Конституції України, адже реалізація її норм не призводить до порушення чи необґрунтованого обмеження прав та свобод людини, посягання на неї, її життя чи здоров'я, честь або гідність, недоторканність чи безпеку.

4. У ст. 366-1 КК України встановлено кримінальну відповідальність лише за подання завідомо недостовірних відомостей у декларації, а отже, суб'єкт декларування може бути притягнутий до кримінальної відповідальності за цією статтею виключно в тому разі, якщо на момент внесення недостовірних відомостей до декларації він точно знав, що відповідна інформація не відповідає дійсності.

У разі введення в оману суб'єкта декларування третіми особами щодо відомостей, які були внесені ним до декларації, він не може бути притягнутий до кримінальної відповідальності за ст. 366-1 КК України через відсутність у його діянні складу відповідного кримінального правопорушення.

Тому твердження суб'єкта права на конституційне подання про те, що ст. 366-1 КК України є проявом відповідальності за чужі дії, що робить її неконституційною з огляду на приписи ст. 8 та ч. 2 ст. 61 Конституції України, є безпідставними.

5. Будь-яке діяння, визнане Верховною Радою України кримінальним правопорушенням, вважається суспільно небезпечним.

Навіть якщо припустити, що декларування недостовірної інформації за

¹ Розгорнутий аналіз цих питань викладено на сторінках 55–69 офіційної позиції Національного агентства з питань запобігання корупції стосовно конституційного подання № 3/393(20).

своїм змістом не є суспільно небезпечним типом поведінки людини, то це аж ніяк не означає, що ст. 366-1 КК України суперечить ч. 1 ст. 62 Конституції України. Тому твердження суб'єкта права на конституційне подання про невідповідність ст. 366-1 КК України принципу презумпції невинуватості є безпідставними.

6.3 огляду на критерії пропорційності, вироблені ЄСПЛ, реалізація приписів ст. 366-1 КК України є пропорційним обмеженням права на повагу до особистого та сімейного життя (ст. 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, ч. 1 ст. 32 Конституції України), оскільки криміналізація декларування недостовірної інформації має легітимну мету (забезпечення доброчесності публічної адміністрації), ця мета вважається прийнятною у демократичному суспільстві (про що свідчить досвід низки зарубіжних країн), караність таких діянь співмірна з метою запровадження ст. 366-1 КК України, а кримінальна відповідальність за ці правопорушення настає виключно у разі, якщо суб'єкт декларування умисно не подав декларацію або вніс до поданої декларації завідомо недостовірні відомості

Тому твердження суб'єкта права на конституційне подання про невідповідність ст. 366-1 КК України низці аспектів принципу верховенства права також є безпідставними¹.

III. Питання відповідності Конституції України положень ст. 368-5 КК України (незаконне збагачення).

На думку суб'єкта права на конституційне подання, положення ст. 368-5 КК України не відповідають Конституції України, оскільки:

- окремі формулювання тексту ст. 368-5 КК України є невизначеними, що суперечить принципу правової визначеності та ст. 1, ч. 2 ст. 3, ч.ч. 1, 2 ст. 8 Конституції України;

- формулювання ст. 368-5 КК України допускають можливість відповідальності невинуватої особи, що суперечить принципу презумпції невинуватості та ст. 1, ч.ч. 1, 2 ст. 8, ч. 2 ст. 61, ч. 1 ст. 62 Конституції України;

- ст. 368-5 КК України покладає тягар доказування на особу, що суперечить ст. 1, ч.ч. 1, 2 ст. 8, ч.ч. 1–3 ст. 62 Конституції України;

- ст. 368-5 КК України порушує принцип неприпустимості зворотної дії закону в часі, а отже, суперечить ст. 58 Конституції України.

Проаналізувавши положення ст. 368-5 КК України через призму вимог Конституції України та закріплених у ній принципів, міжнародних стандартів і зобов'язань України, найкращих іноземних практик, а також вивчивши позицію

¹ **Позиція Національного агентства з питань запобігання корупції стосовно конституційного подання щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Закону України «Про запобігання корупції», Кримінального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України та інших пов'язаних з ними законів України, що зачіпають права та свободи громадян / Національне агентство з питань запобігання корупції // Офіційний сайт Національного агентства з питань запобігання корупції. – Режим доступу : https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2020/10/NAZK_KSU_3-39320.pdf. – С. 68–69.**

та аргументацію суб'єкта права на конституційне подання, Національне агентство дійшло таких **основних ВИСНОВКІВ**¹:

1. Криміналізація незаконного збагачення в межах ст. 368-5 КК України відповідає міжнародним стандартам та є формою реалізації міжнародно-правових зобов'язань України.

2. До криміналізації цього типу людської поведінки вдалося чимало держав світу (в тому числі Європи), використовуючи подібне положення як «останній бастион» у протидії корупції та засіб забезпечення доброчесності публічної адміністрації.

3. Існування в Україні ефективної системи декларування доходів осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, дає змогу сформулювати кримінально-правову заборону незаконного збагачення навіть більш об'єктивно та формалізовано (а отже, з кращим урахуванням інтересів обвинуваченого), ніж це впливає зі ст. 20 Конвенції ООН проти корупції. Зазначена можливість реалізована в тексті ст. 368-5 КК України.

4. Твердження суб'єктів конституційного подання про невідповідність ст. 368-5 КК України ст. 1, ч. 2 ст. 3, ч.ч. 1, 2 ст. 8, ст. 58, ч. 2 ст. 61, ч.ч. 1–3 ст. 62 Конституції України є безпідставними².

IV. Щодо відповідності Конституції України інституту визнання необґрунтованими активів та стягнення таких активів у дохід держави

На думку суб'єкта права на конституційне подання, інститут визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави:

- «за своєю юридичною природою повністю дублює конфіскацію і спеціальну конфіскацію як міру покарання та відповідальності за протиправні діяння», що «порушує принцип пропорційності, який вимагає співмірного обмеження прав та свобод людини для досягнення публічних цілей», адже встановлені обмеження мають бути співмірними тій меті, яка досягається;

- суперечить приписам ст. 1, 3, ч.ч. 1, 2 ст. 8 Конституції України і не враховує правових позицій КСУ, ЄСПЛ, вимог ст. 29 Загальної декларації прав людини 1948 року та ст. 52 Хартії основоположних прав Європейського Союзу 2000 року;

- «дозволяє застосовувати до невинних третіх осіб негативні наслідки, що виступають складовою кримінальної відповідальності і по своїй юридичній суті є покаранням», а отже, суперечить ст. 61 Конституції України;

- не відповідає принципу правової визначеності, який є складовою принципу верховенства права, який визнається та діє в Україні відповідно до ст. 8 Конституції України;

¹ Розгорнутий аналіз цих питань викладено на сторінках 70–84 офіційної позиції Національного агентства з питань запобігання корупції стосовно конституційного подання № 3/393(20).

² **Позиція Національного агентства з питань запобігання корупції стосовно конституційного подання щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Закону України «Про запобігання корупції», Кримінального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України та інших пов'язаних з ними законів України, що зачіпають права та свободи громадян / Національне агентство з питань запобігання корупції // Офіційний сайт Національного агентства з питань запобігання корупції. – Режим доступу: https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2020/10/NAZK_KSU_3-39320.pdf. – С. 83–84.**

- суперечить ст. 41 Конституції України у її зв'язку з положеннями ст.ст. 21, 24, 64 Конституції України.

Крім того, у конституційному поданні стверджується, що Конституція України «не передбачає такої правової категорії для позбавлення права приватної власності, як «визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави», а також вказано, що таке правове регулювання оспорюваних положень «істотно звужує основоположні права і свободи людини і громадянина, нівелюючи при цьому конституційні положення щодо непорушності права приватної власності».

Дослідивши правовий інститут визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави через призму вимог Конституції України та закріплених у ній принципів, міжнародних стандартів і зобов'язань України, найкращих іноземних практик, а також вивчивши позицію та аргументацію суб'єкта права на конституційне подання, Національне агентство дійшло таких **основних висновків**¹:

1. Запровадження в Україні інституту визнання необґрунтованими активів осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та стягнення таких активів у дохід держави покликане забезпечити досягнення **двох основних завдань у цій сфері**:

а) забезпечити ефективне запобігання отриманню особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, будь-якої неправомірної вигоди (в тому числі випадкам отримання такими особами неправомірної вигоди, факт отримання якої не пов'язаний з використанням нею своїх службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей);

б) забезпечити у кожному конкретному випадку відновлення того правового стану, який існував до набуття особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, активів, які не підтверджуються її законними доходами.

Кінцева **мета** запровадження цього інституту – унеможливити збагачення публічних службовців за рахунок будь-якої протиправної поведінки (в тому числі шляхом використання службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей) та не допустити можливості використання такими особами активів, набутих неправомірно.

2. Інститут визнання активів необґрунтованими та їх стягнення в дохід держави не є «дублюванням» конфіскації чи спеціальної конфіскації, які застосовуються у порядку кримінального судочинства.

3. Визнання активів необґрунтованими та їх стягнення у дохід держави переслідує легітимну мету та є пропорційним їй.

4. Можливість застосування цього інституту до активів, право власності на які належить третім особам, не порушує принципу індивідуального характеру юридичної відповідальності.

¹ Розгорнутий аналіз цих питань викладено на сторінках 85–122 офіційної позиції Національного агентства з питань запобігання корупції стосовно конституційного подання № 3/393(20).

5. Положення чинного законодавства, за допомогою яких виписано цей правовий інститут, відповідають принципу правової визначеності.

6. Запровадження в Україні інституту визнання активів необґрунтованими та їх стягнення в дохід держави, підстави та порядок його застосування, а також передбачені ним правові наслідки не суперечать ст. 41 Конституції України¹.

3.2. Рішення Конституційного Суду України № 13-р/2020 та його наслідки для антикорупційної політики України

3.2.1. Особливості розгляду Конституційним Судом України справи № 1-24/2020(393/20)

Загальна динаміка розгляду справи

У цій справі КСУ продемонстрував надзвичайно високу динаміку розгляду справи, чого майже ніколи раніше не спостерігалось.

Так, перше засідання у цій справі відбулося 8 жовтня, друге – 20 жовтня, а вже 27 жовтня КСУ ухвалив та оприлюднив текст рішення № 13-р/2020.

Тобто на розгляд цієї вкрай складної справи, яка передбачала аналіз правових позицій та аргументів десятків державних органів і залучених експертів, які обґрунтовуються сотнями сторінок справи, підготовку та оформлення рішення КСУ знадобилося лише 19 календарних та 14 робочих днів.

До прикладу: конституційне подання щодо неконституційності Закону України «Про всеукраїнський референдум» КСУ у цьому ж складі розглядав понад 3 роки.

Зміна форми розгляду справи з усної на письмову

08 вересня 2020 року КСУ постановив ухвалу про розгляд справи № 1-24/2020(393/20) на пленарному засіданні у формі усного провадження.

08 жовтня 2020 року відбулося перше відкрите засідання КСУ у цій справі, на якому, крім, власне, зачитування конституційного подання, було розглянуто лише три заяви про відводи та оголошено перерву до 20 жовтня 2020 року.

Протягом вересня – жовтня 2020 року від учасників провадження у цій справі та інших державних органів, діяльність яких спрямована на запобігання

¹ **Позиція Національного агентства з питань запобігання корупції стосовно конституційного подання щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Закону України «Про запобігання корупції», Кримінального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України та інших пов'язаних з ними законів України, що зачіпають права та свободи громадян / Національне агентство з питань запобігання корупції // Офіційний сайт Національного агентства з питань запобігання корупції. – Режим доступу: https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2020/10/NAZK_KSU_3-39320.pdf. – С. 121–122.**

та протидію корупції (НАЗК, НАБУ, ВАКС), низки наукових установ, провідних громадських антикорупційних організацій, незалежних експертів у сфері запобігання та протидії корупції на адресу КСУ надійшли матеріали (офіційні позиції, розгорнуті висновки, аналітичні довідки, листи тощо), в яких зазначені суб'єкти висловили свою позицію щодо кожного з аргументів, наведених у конституційному поданні № 3/393(20).

Наприклад, лише офіційна позиція НАЗК викладена у документі, який налічує 122 сторінки аналітичного тексту¹.

Все це свідчило про те, що відкриті засідання у цій справі мали забезпечити відкритий, високофаховий та вочевидь досить тривалий діалог експертної спільноти щодо питань, порушених у конституційному поданні. Виглядало так, що ця справа потребуватиме проведення десятків відкритих засідань і піврічного, а то й річного розгляду.

Утім, отримавши всі ці матеріали, за день до дня проведення відкритого засідання КСУ прийняв ухвалу від 19 жовтня 2020 року про зміну форми розгляду справи з усної на письмову.

20 жовтня 2020 року відбулося по суті єдине закрите засідання КСУ, про зміст і результати якого громадськості невідомо.

Роз'єднання вимог, викладених у конституційному поданні

27 жовтня 2020 року КСУ без будь-якого обґрунтування, без будь-яких реальних на те підстав прийняв ухвалу № 9-уп/2020 про роз'єднання розглядуваного конституційного провадження у справі № 1-24/2020(393/20) на два окремих провадження.

При цьому роз'єднання відбулося не за логікою викладу аргументів у конституційному поданні, не за оспорюваними правовими інститутами чи запровадженими правовими механізмами, а довільно. Досить лише зауважити, що після цього «роз'єднання» об'єктом і першого, і другого провадження залишався запроваджений в Україні інститут фінансового контролю.

Загалом складається враження, що єдиною метою цього «роз'єднання» було забезпечення максимально оперативного прийняття рішення № 13-р/2020.

Цього ж дня й було ухвалене рішення № 13-р/2020.

¹ Позиція Національного агентства з питань запобігання корупції стосовно конституційного подання щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Закону України «Про запобігання корупції», Кримінального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України та інших пов'язаних з ними законів України, що зачіпають права та свободи громадян / Національне агентство з питань запобігання корупції // Офіційний сайт Національного агентства з питань запобігання корупції. – Режим доступу: https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2020/10/NAZK_KSU_3-39320.pdf.

3.2.2. Сумніви щодо неупередженості окремих суддів Конституційного Суду України щодо розгляду справи № 1-24/2020(393/20)

Відповідно до ч. 4 ст. 60 Закону України «Про Конституційний Суд України» та § 44 постанови Конституційного Суду України про Регламент Конституційного Суду України від 22 лютого 2018 року № 1-пс/2018 **відвід** (самовідвід) застосовується, зокрема, якщо суддя безпосередньо або опосередковано **заінтересований у результаті розгляду справи** або є інші обставини, що **викликають сумнів в об'єктивності та неупередженості судді**.

Принципи неупередженості та об'єктивності, якими повинні керуватися судді під час участі у розгляді справи по суті та прийняття у ній рішення, **закріплені у низці міжнародних та європейських актів**¹. Принципи, які викладені в цих документах, є найвищими стандартами, які відображені в національному законодавстві різних держав світу і, в тому числі, повинні застосовуватись суддями КСУ.

Європейський суд з прав людини пояснив, що вимоги щодо неупередженості мають два аспекти.

По-перше, суд має бути неупередженим у **суб'єктивному плані**, тобто жоден член суду не повинен мати будь-яких особистих упереджень. Припускається, що особиста неупередженість існує, якщо немає доказів протилежного.

По-друге, суд має бути неупередженим з **об'єктивної точки зору**, тобто він повинен запропонувати достатні гарантії для того, щоб виключити будь-який обґрунтований сумнів щодо цього. За цим критерієм слід визначити, чи існують, незалежно від поведінки судді, будь-які факти, які можна перевірити та які можуть викликати сумніви щодо неупередженості судді. Вирішальним є те, чи можна вважати таке побоювання **об'єктивно обґрунтованим**. У зв'язку з цим навіть зовнішні прояви мають певну важливість, або, іншими словами, «правосуддя має не лише здійснюватися, має бути видно, що воно здійснюється»².

Отже, суддя повинен утримуватися від будь-яких дій, які дають підстави вважати, що на його рішення можуть впливати зовнішні чинники на кшталт особистих відносин з тією чи іншою стороною, **чи зацікавленості у результатах розгляду справи**³.

¹ Загальна декларація прав людини 1948р. (ст. 10); Конвенція щодо захисту прав людини та основоположних свобод 1950р. (ст.6); Європейська хартія про статус суддів 1998 р. (1 розділ); Бангалорські принципи поведінки суддів (схвалені резолюцією 2006/23 Економічної та Соціальної Ради ООН 2006 р.); Основні принципи незалежності судових органів (схвалені резолюціями 40/32 та 40/146 Генеральної Асамблеї ООН від 29 листопада та 13 грудня 1985 року); Рекомендація CM/Res (2010) 12 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки (ухвалена Комітетом міністрів Ради Європи 17 листопада 2010 р. на 1098 засіданні заступників міністрів); Велика хартія суддів. Консультативна рада європейських суддів. Основоволожні принципи (прийнята у Страсбурзі 17 листопада 2010 року КРЄС (2010).

² Див., наприклад, рішення у справі «Моріс проти Франції» [ВП] (Morice v. France) [GC], заява № 29369/10, пункт 73,76-78. ЄСПЛ 2015.

³ Commentary on The Bangalore Principles of Judicial Conduct [Електронний ресурс] / United Nations Office on Drugs and Crime. – Режим доступу : <https://bit.ly/2Jy47Uq>. – С. 59.

Інший основоположний принцип полягає в тому, що **ніхто не може бути суддею у власній справі**. Згідно з цим принципом, якщо суддя є фактично стороною у справі або фінансово **зацікавлений у певному її вирішенні**, то він виступає суддею у власній справі. Наявність такої зацікавленості є достатньою підставою для відводу судді¹.

Сумніви щодо неупередженості судді-доповідача КСУ у цій справі Ігоря Сліденка, суддів КСУ Володимира Мойсика та Ірини Завгородньої

27 травня 2020 року відповідно до затвердженого Порядку відбору декларацій для проведення їх обов'язкової повної перевірки та визначення черговості такої перевірки² уповноваженими особами НАЗК було розпочато повні перевірки майнових декларацій суддів КСУ Ігоря Сліденка, Володимира Мойсика та Ірини Завгородньої.

Вже 4 серпня того ж року, майже за місяць до прийняття судом рішення про відкриття провадження в обговорюваній справі³, за результатами проведення повних перевірок декларацій суддів І. Сліденка та В. Мойсика представники НАЗК поінформували суддів про факти несвоєчасного подання ними повідомлень про суттєві зміни в майновому стані після отримання доходу в травні та грудні 2019 року. Такі дії підпадають під ознаки правопорушення, пов'язаного з корупцією, відповідальність за яке передбачено ч. 2 ст. 172-6 КУпАП.

Перевірка декларації за 2019 рік судді І. Завгородньої, з огляду на більший обсяг матеріалу для аналізу, закінчилася 07 жовтня 2020 року. За її результатами Національним антикорупційним бюро України на підставі матеріалів обґрунтованого висновку Управління проведення обов'язкових перевірок НАЗК було зареєстровано кримінальне провадження № 52020000000000622 з попередньою правовою кваліфікацією кримінального правопорушення за ст. 366-1 КК України, за фактом декларування недостовірної інформації.

Визнання неконституційними положень законодавства, про які йшлося у конституційному поданні, унеможливлювало притягнення суддів КСУ І. Сліденка, В. Мойсика та І. Завгородньої до юридичної відповідальності за виявлені НАЗК правопорушення.

Зважаючи на викладене, в учасників провадження були всі підстави вважати, що **вищенаведені судді КСУ на момент розгляду цієї справи та ухвалення відповідного рішення могли бути заінтересованими у результаті розгляду цієї справи, оскільки потенційне рішення КСУ прямо впливало б на їхні інтереси**.

Саме тому 08 жовтня 2020 року представник Президента України в Конституційному Суді України Федір Веніславський звернувся до КСУ із

¹ Commentary on The Bangalore Principles of Judicial Conduct [Електронний ресурс] / United Nations Office on Drugs and Crime. – Режим доступу : <https://bit.ly/3qgN0aH>. – С. 68.

² Порядок відбору декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, для проведення їх обов'язкової повної перевірки та визначення черговості такої перевірки на підставі оцінки ризиків : затверджено наказом Голови НАЗК від 05.05.2020 № 172/20 / НАЗК // Офіційний сайт НАЗК. – Режим доступу : <https://bit.ly/3lwkBd0>.

³ Відповідне рішення було прийняте Другою колегією суддів Другого сенату КСУ 01 вересня 2020 року.

заявами про відвід суддів І. Сліденка, В. Мойсика та І. Завгородньої у зв'язку із зазначеними вище обставинами. Утім, КСУ відмовив у задоволенні цих заяв, вочевидь вважаючи, що ці судді є об'єктивними і неупередженими у розгляді цієї справи.

19 жовтня 2020 року НАЗК надіслало до КСУ листи № 74-05/56385/20 та № 74-05/56386/20, якими повідомило КСУ про складення стосовно І. Сліденка та В. Мойсика протоколів про вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172-6 КУпАП.

Попри викладене вище, І. Сліденко та В. Мойсик не заявили самовідводу.

І. Сліденко продовжував підготовку проекту рішення у справі № 1-24/2020(393/20) (як суддя-доповідач), а 27 жовтня 2020 року голосував «за» це рішення. В. Мойсик також голосував «за» це рішення.

Ввечері **27 жовтня 2020 року о 17:45**, тобто майже одразу після ухвалення КСУ рішення № 13-р/2020, з офіційної електронної скриньки судді КСУ Ігоря Сліденка¹ на офіційну електронну адресу посадової особи НАЗК, яка вручала йому протокол про вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією, надійшов лист французькою мовою такого змісту:

Оригінальне повідомлення	Переклад українською мовою
«Et maintenant, dit Athos en reprenant son manteau et en remplaçant son feutre sur sa tête, maintenant que je t'ai arraché les dents, vipère, mords si tu peux.» <i>Alexandre. Dumas Les Trois Mousquetaires.</i>	«А тепер, сказав Атос, загортаючись у плащ і надягаючи капелюха, тепер, коли я вирвав у тебе зуби, гадюко, кусайся, якщо зможеш! <i>Олександр Дюма. Три мушкетери.</i>
P.S. Alors mersi, messieurs, et passez mon bonjour'a Monsieur N.»	P.S. Тож мерсі, панове, і передайте мій привіт пану Н².»

Вже 09 листопада 2020 року (тобто менше ніж через два тижні) справа № 752/20230/20 про вчинення суддею КСУ Ігорем Сліденком адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, була **закрита на підставі рішення КСУ № 13-р/2020, проект якого він особисто готував та за яке голосував 27 жовтня 2020 року**³.

¹ Цю ж електронну адресу Ігор Сліденко зазначив у Єдиному державному реєстрі декларацій як власну електронну адресу.

² Цілком імовірно, що цей «привіт» адресувався саме Голові НАЗК пану Новікову, прізвище якого англійською та французькою мовами починається з великої літери «N».

³ Постанова Голосіївського районного суду міста Києва у справі про закриття провадження у справі № 752/20230/20 від 09 листопада 2020 року. – Режим доступу : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92823872>.

20 листопада 2020 року справа № 752/20902/20 про вчинення суддею КСУ Володимиром Мойсиком адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, також була **закрита з аналогічних підстав**¹.

Було закрито й **кримінальне провадження № 52020000000000622 щодо судді КСУ Ірини Завгородньої** у зв'язку із набранням чинності Рішенням КСУ від 27 жовтня 2020 року № 13-р/2020.

Сумніви щодо неупередженості Голови КСУ Олександра Тупицького

17 вересня 2020 року Окружним адміністративним судом міста Києва було відкрито провадження в адміністративній справі № 640/21981/20 за позовом Голови КСУ Олександра Тупицького до Національного агентства з питань запобігання корупції та його посадових осіб, у якій, зокрема, оскаржується законність припису, внесеного Національним агентством Голові КСУ за порушення вимог ч. 4 ст. 12 Закону України «Про запобігання корупції», тобто ненадання Конституційним Судом України інформації та документів.

При цьому, відповідно до ст. 188-46 КУпАП, невиконання законних вимог (приписів) Національного агентства з питань запобігання корупції, що охоплює собою відмову в наданні документів та інформації, а також порушення встановлених законодавством строків їх надання, надання завідомо недостовірної інформації або не у повному обсязі є правопорушенням, пов'язаним з корупцією, а відомості про особу, яка його вчинила, підлягають внесенню до Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення.

Зазначена обставина зумовлювала виникнення сумнівів у неупередженості судді КСУ Олександра Тупицького під час розгляду цієї справи і прийняття у ній неупередженого рішення.

Саме тому 08 жовтня 2020 року Федір Веніславський звернувся до КСУ із заявою про відвід судді КСУ Олександра Тупицького у зв'язку із зазначеними вище обставинами. Через відсутність на цьому засіданні Олександра Тупицького розгляд заяви було відкладено та оголошено перерву.

20 жовтня 2020 року КСУ відмовив у задоволенні заяви про відвід судді КСУ Олександра Тупицького, вважаючи що Голова КСУ також є об'єктивним і неупередженим у розгляді цієї справи.

Відповідно до ч.ч. 1, 2 ст. 60 Закону України «Про Конституційний Суд України» врегулювання конфлікту інтересів у суддів КСУ здійснюється шляхом:

- 1) повідомлення КСУ про конфлікт інтересів та подання заяви про самовідвід;
- 2) неучасті у підготовці, розгляді та прийнятті рішень у питаннях, щодо яких наявний конфлікт інтересів.

¹ Постанова Голосіївського районного суду міста Києва у справі про закриття провадження у справі № 752/20902/20 від 20 листопада 2020 року. – Режим доступу : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93066064>.

Вказаних вимог зазначеними суддями виконано не було, оскільки вони не подали заяв про самовідвід та взяли участь в ухваленні рішення, щодо якого мали конфлікт інтересів.

Закон України «Про Конституційний Суд України» уповноважує КСУ затверджувати Регламент своєї роботи, однак не передбачає можливість відходити від вимог цього Закону, зокрема, стосовно неучасті у розгляді питань, щодо яких наявний конфлікт інтересів.

Відповідно до ст. 153 Конституції України порядок організації та діяльності КСУ, статус суддів Суду, підстави і порядок звернення до Суду, процедура розгляду ним справ і виконання рішень Суду **визначаються Конституцією України та законом.**

Таким чином, положення параграфу 44 Регламенту КСУ, ухваленого постановою КСУ від 22 лютого 2018 року № 1-пс/2018, щодо порядку розгляду заяв про відвід (самовідвід) судді КСУ в частині можливості незадоволення заяви про відвід/самовідвід не можуть бути підставою для невиконання вимог Закону України «Про Конституційний Суд України», оскільки це суперечить ст. 152 Конституції України.

Передбачені ч. 1 ст. 60 Закону України «Про Конституційний Суд України» вимоги щодо неучасті судді КСУ у розгляді питань, щодо яких у нього наявний конфлікт інтересів, є імперативними, а їх порушення однозначно свідчить про порушення вимог Закону України «Про запобігання корупції» щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів.

З позиції Національного агентства, зазначені вище обставини свідчили про те, що деякі судді КСУ діяли у власних інтересах, розглядаючи цю справу, чим порушили фундаментальні принципи закону, які забороняють бути суддею у власній справі, адже за скасованими положеннями антикорупційного законодавства *тривала процедура притягнення до адміністративної та кримінальної відповідальності чотирьох суддів КСУ*. Із цим фактом вони були обізнані, однак не лише не заявили про відвід, а й голосували «за» визнання неконституційними цих положень.

Таким чином, на думку Національного агентства, **принаймні три з одинадцяти суддів**, які проголосували «за» Рішення Конституційного Суду України від 27 жовтня 2020 року № 13-р/2020, діяли публічно всупереч чинному законодавству, порушуючи принципи неупередженості та об'єктивності, якими повинні керуватися судді під час участі у розгляді справи по суті та прийняття у ній рішення.

3.2.3. Зміст Рішення Конституційного Суду України № 13-р/2020

27 жовтня 2020 року КСУ ухвалив Рішення від 27 жовтня 2020 року № 13-р/2020 у справі № 1-24/2020(393/20), яким:

1) визнав неконституційними та скасував кримінальну відповідальність публічних службовців за умисне неподання декларації або внесення до неї

завідомо недостовірних відомостей (ст. 366-1 КК України);

2) визнав неконституційними та скасував цілу низку норм Закону України «Про запобігання корупції», які стосувалися заходів фінансового контролю:

- скасував обов'язок забезпечення відкритого цілодобового доступу до Єдиного державного реєстру декларацій на офіційному веб-сайті Національного агентства з питань запобігання корупції (далі – НАЗК);

- скасував здійснення контролю щодо своєчасності подання декларацій, правильності та повноти їх заповнення, а також логічного та арифметичного контролю;

- скасував повну перевірку декларацій публічних службовців;

- скасував моніторинг способу життя суб'єктів декларування;

- звільнив суб'єктів декларування, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище, або займають посади, пов'язані з високим рівнем корупційних ризиків, від обов'язку повідомляти НАЗК про суттєві зміни у майновому стані;

- позбавив НАЗК обов'язків (повноважень) щодо:

- а) зберігання та оприлюднення декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;

- б) здійснення контролю та перевірки декларацій суб'єктів декларування;

- в) проведення моніторингу способу життя суб'єктів декларування;

3) позбавив НАЗК обов'язків (повноважень) щодо здійснення моніторингу та контролю за виконанням актів законодавства з питань етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та прирівняних до них осіб; а також скасував нормативну регламентацію особливостей врегулювання конфлікту інтересів у діяльності колегіального органу;

4) позбавив НАЗК абсолютної більшості прав, необхідних для успішної реалізації покладених на нього обов'язків, зокрема:

- одержувати від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, фізичних та юридичних осіб інформацію (у тому числі з обмеженим доступом), необхідну для виконання покладених на нього завдань;

- мати безпосередній автоматизований доступ до інформаційно-телекомунікаційних і довідкових систем, реєстрів, банків даних (у тому числі тих, що містять інформацію з обмеженим доступом), держателем/адміністратором яких є державні органи або органи місцевого самоврядування;

- користуватися державними, у тому числі урядовими, засобами зв'язку і комунікацій, мережами спеціального зв'язку та іншими технічними засобами;

- отримувати заяви фізичних та юридичних осіб про порушення вимог Закону України «Про запобігання корупції»;

- проводити за власною ініціативою перевірку можливих фактів порушення вимог Закону України «Про запобігання корупції»;

- проводити перевірки організації роботи із запобігання і виявлення

корупції в державних органах, органах влади Автономної Республіки Крим, органах місцевого самоврядування, юридичних особах публічного права та юридичних особах, зазначених у ч. 2 ст. 62 Закону України «Про запобігання корупції»;

- вносити приписи про порушення вимог законодавства щодо етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, інших вимог та обмежень, передбачених Законом України «Про запобігання корупції», а також захисту викривачів;

- отримувати від фізичних та юридичних осіб письмові пояснення щодо обставин, що можуть свідчити про порушення правил етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, інших вимог та обмежень, передбачених Законом України «Про запобігання корупції», щодо достовірності відомостей, зазначених у деклараціях, а також захисту викривачів;

- звертатися до суду із позовами (заявами) щодо визнання незаконними нормативно-правових актів, індивідуальних рішень, виданих (прийнятих) з порушенням встановлених Законом України «Про запобігання корупції» вимог та обмежень, визнання недійсними правочинів, укладених внаслідок вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення;

- порушувати питання щодо звернення до суду з позовом про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави;

- складати протоколи про адміністративні правопорушення, віднесені законом до компетенції НАЗК;

- ініціювати проведення службового розслідування та вжиття заходів щодо притягнення до відповідальності осіб, винних у вчиненні корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень;

- затверджувати обґрунтовані висновки про виявлення ознак корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення та надсилати до інших спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції відповідні матеріали, що свідчать про факти таких правопорушень;

5) скасував норми, якими встановлювалося, що:

- висновок НАЗК є обов'язковим для розгляду, про результати якого воно повідомляється не пізніше 5 днів після отримання повідомлення про вчинене правопорушення;

- державні органи, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування, фізичні та юридичні особи зобов'язані надавати запитувані НАЗК документи чи інформацію, у тому числі з обмеженим доступом, протягом 10 робочих днів з дня одержання запиту (в разі направлення запиту для забезпечення проведення спеціальної перевірки – протягом 3 днів);

- нормативно-правові акти НАЗК підлягають державній реєстрації Міністерством юстиції України, включаються до Єдиного державного реєстру нормативно-правових актів, опубліковуються державною мовою в офіційних друкованих виданнях та оприлюднюються на офіційному веб-сайті НАЗК;

6) позбавив УСІХ без винятку повноважень уповноважених осіб НАЗК¹;

7) фактично ліквідував в Україні інститут уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції, визнавши неконституційними ВСІ без винятку повноваження (завдання) функціонування цих підрозділів (осіб)²;

8) визнав неконституційною ст. 65 Закону України «Про запобігання корупції», яка визначала загальні засади та особливості відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення (види відповідальності, випадки обов'язкового дисциплінарного провадження, відсторонення від виконання повноважень тощо), а також виявлення причин та умов, що сприяли вчиненню такого правопорушення.

¹ До 27 жовтня 2020 року вони мали право:

- безперешкодно входити до приміщень державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, юридичних осіб публічного права та юридичних осіб, зазначених у ч. 2 ст. 62 Закону України «Про запобігання корупції», за службовим посвідченням та мати доступ до документів та інших матеріалів, необхідних для проведення перевірки;

- вимагати необхідні документи та іншу інформацію, у тому числі з обмеженим доступом, у зв'язку з реалізацією своїх повноважень;

- отримувати в межах своєї компетенції письмові пояснення від посадових осіб та службових осіб державних органів, органів Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання незалежно від форми власності та їх посадових осіб, громадян та їх об'єднань;

- проводити перевірки з питань, які цим Законом віднесено до повноважень Національного агентства;

- складати протоколи про адміністративні правопорушення у справах, що належать до компетенції Національного агентства;

- представляти Національне агентство в судах у порядку, встановленому законом.

² До 27 жовтня 2020 року на них покладалися такі основні завдання:

1) розроблення, організація та контроль за проведенням заходів щодо запобігання корупційним правопорушенням та правопорушенням, пов'язаним з корупцією;

2) організація роботи з оцінки корупційних ризиків у діяльності відповідного органу, підготовки заходів щодо їх усунення, внесення керівнику такого органу відповідних пропозицій;

3) надання методичної та консультаційної допомоги з питань дотримання законодавства щодо запобігання корупції;

4) здійснення заходів з виявлення конфлікту інтересів, сприяння його врегулюванню, інформування керівника відповідного органу та Національного агентства про виявлення конфлікту інтересів та заходи, вжиті для його врегулювання;

5) перевірка факту подання суб'єктами декларування декларацій та повідомлення Національного агентства про випадки неподання чи несвочасного подання таких декларацій у визначеному відповідно до цього Закону порядку;

6) здійснення контролю за дотриманням антикорупційного законодавства, у тому числі розгляд повідомлень про порушення вимог цього Закону, у тому числі на підвідомчих підприємствах, в установах та організаціях;

7) забезпечення захисту працівників, які повідомили про порушення вимог цього Закону, від застосування негативних заходів впливу з боку керівника або роботодавця відповідно до законодавства щодо захисту викривачів;

8) інформування керівника відповідного органу, Національного агентства або інших спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції про факти порушення законодавства у сфері запобігання і протидії корупції.

3.2.4. Факти, що засвідчують необґрунтованість та незаконність Рішення Конституційного Суду України від 27.10.2020 № 13-р/2020

Безпрецедентний вихід за межі конституційного подання

Системний аналіз положень ст. 150 Конституції України, а також приписів ст.ст. 50, 51 та 89 Закону України «Про Конституційний Суд України» дає змогу стверджувати, що в Україні:

1) питання про відповідність Конституції України (конституційність) законів чи їх окремих положень вирішуються КСУ **виключно за конституційними поданнями**;

2) жоден закон **не може бути предметом розгляду КСУ** на відповідність Конституції України **за відсутності відповідного конституційного подання** (в тому числі й із власної ініціативи КСУ);

3) у разі якщо питання щодо конституційності ставиться не щодо всього закону, а лише щодо його окремих положень, то **предмет розгляду у такій справі чітко визначається відповідним конституційним поданням**.

Саме тому у ч. 3 ст. 51 Закону України «Про Конституційний Суд України» звертається увага на те, що у конституційному поданні щодо конституційності окремих положень акта обов'язково зазначаються:

1) його конкретні положення, що належить КСУ перевірити на відповідність Конституції України;

2) конкретні положення Конституції України, на відповідність яким КСУ має перевірити ці положення;

3) **обґрунтування** тверджень щодо неконституційності цих положень.

За допомогою наведених вище положень законодавець не лише чітко окреслив предмет розгляду у справах щодо конституційності актів (їх окремих положень), а й установив запобіжники для КСУ від спроб перебирання на себе повноважень законодавчої гілки влади (в іншому разі КСУ зміг би із власної ініціативи визнавати таким, що відповідає/не відповідає Конституції, будь-якого акта), узурпації влади, повалення конституційного ладу тощо.

Першою визначальною особливістю розглядуваної справи та прийнятого у ній рішення є те, що КСУ:

1) по суті ухвалив рішення щодо тих положень, конституційність яких взагалі не ставилася під сумнів суб'єктом права на конституційне подання (тобто визначив предмет справи на власний розсуд, нехтуючи волею суб'єкта права на конституційне звернення);

2) перевірів ці положення на відповідність не тим положенням Конституції України, які зазначалися у конституційному поданні, а на відповідність абсолютно іншим (довільно визначеним самим КСУ) її положенням;

3) взагалі не брав до уваги та не надавав оцінки обґрунтуванням і твердженням, наведеним у конституційному поданні (як, власне, і всім іншим

обґрунтуванням і твердженням, що наводилися у відповідних документах учасників конституційного провадження).

Таким чином, під час розгляду справи № 1-24/2020(393/20) та ухвалення відповідного рішення КСУ *перебрав на себе виключні повноваження суб'єкта права на конституційне звернення¹, грубо порушив вимоги Конституції України та Закону України «Про Конституційний Суд України», що має ознаки узурпації Конституційним Судом України законодавчої влади та повалення конституційного ладу в Україні.*

Відсутність зв'язку між описово-мотивувальною частиною рішення та змістом прийнятого рішення

Другою визначальною особливістю Рішення Конституційного Суду України № 13-р/2020 є те, що між його описово-мотивувальною та резолютивною частинами немає причинно-наслідкового зв'язку. Зокрема, варто зазначити, що висновок щодо неконституційності окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» жодним чином не впливає з тих міркувань, аргументів та позицій, які відображено у його описово-мотивувальній частині.

Так, у описово-мотивувальній частині Рішення № 13-р/2020 КСУ намагається обґрунтувати позицію про те, що НАЗК нібито має можливість здійснювати «контроль виконавчої гілки влади над судовою», а отже, його контрольно-наглядові повноваження щодо суддів та суддів КСУ є такими, що не відповідають Конституції України.

З такого (хоч і хибного по суті) твердження напрошувався висновок (резолютивна частина) про невідповідність Конституції України слів «судді, судді Конституційного Суду України», що вживаються у п.п. «г» п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції», де встановлено, що серед кількох десятків різних категорій суб'єктів, на яких поширюється дія Закону України «Про запобігання корупції», є й судді та судді Конституційного Суду України.

Визнання неконституційними цих положень п.п. «г» п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції» автоматично вивело б усіх суддів та суддів КСУ з-під дії антикорупційного законодавства та унеможливило б здійснення НАЗК щодо них контрольних функцій.

Натомість у резолютивній частині рішення говориться про неконституційність:

- практично всіх контрольно-наглядових повноважень НАЗК, які реалізуються ним щодо понад мільйона осіб, на яких поширюється дія Закону України «Про запобігання корупції» (серед яких судді становлять не більше 1%);
- здійснення контролю щодо своєчасності подання декларацій, правильності та повноти їх заповнення, логічного та арифметичного контролю, а також повної перевірки декларацій публічних службовців у принципі (а не лише щодо суддів);

¹ Такими суб'єктами наразі є Президент України, щонайменше сорок п'ять народних депутатів України, Верховний Суд, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, Верховна Рада Автономної Республіки Крим.

- моніторингу способу життя щодо всіх категорій суб'єктів декларування;
- інституту уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції, який до незалежності суддів не має взагалі жодного стосунку;

- багатьох інших «загальних» положень антикорупційного законодавства, які або взагалі не мали жодного стосунку до діяльності судової гілки влади, або мали вкрай опосередковане відношення до суддів як осіб, на яких поширюється дія Закону України «Про запобігання корупції».

Тому варто констатувати ту обставину, що Рішення Конституційного Суду України від 27 жовтня 2020 року № 13-р/2020 у справі № 1-24/2020(393/20) є необґрунтованим, а приписи ч.ч. 1, 2 ст. 126, ч.ч. 1, 2 ст. 149 Конституції України такими, що не могли бути застосованими щодо всіх інших (крім суддів та суддів КСУ) суб'єктів, відносно яких НАЗК здійснює контрольні, моніторингові та інші функції.

Безпідставність аргументів про втручання НАЗК у діяльність судової гілки влади та посягання на незалежність суддів

КСУ у мотивувальній частині Рішення доходить висновку про неконституційність окремих положень Закону, що стосуються повноважень Національного агентства в частині контрольних функцій (контролю) виконавчої влади над судовою гілкою влади, а саме повноважень та прав Національного агентства, уповноважених осіб та уповноважених підрозділів з питань запобігання та виявлення корупції (абз. 3 п. 13 Рішення).

Отже, з точки зору Конституційного Суду України, положення ст.ст. 11 – 13-1, 35, 47 – 52, 65 Закону є неконституційними у зв'язку із тим, що нібито на підставі вказаних норм Національне агентство здійснює «контроль виконавчої гілки влади над судовою владою».

Утім, такий висновок не відповідає дійсності, суперечить Конституції України, закріпленим у ній принципам, міжнародним стандартам у цій сфері та за своєю суттю є результатом розширеного та маніпулятивного тлумачення принципу незалежності суддів та судової гілки влади.

Відповідно до ст. 6 Конституції України державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову. Органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених Конституцією межах і відповідно до законів України.

Однією з неодмінних умов функціонування гілок влади у їх поділі вважається їх автономність, незалежність одна від одної, відсутність переваг для жодної, зайняття у власній, відведеній законами сфері й невтручання у сфери інших гілок. Таким чином, принцип розподілу влади базується на відсутності втручання саме у здійснення повноважень різних гілок влади.

Гарантії незалежності судді закріплені у ст. 129 Конституції України, де зазначено, що суддя, здійснюючи правосуддя, є незалежним та керується верховенством права. Згідно з ч. 1 ст. 48 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» суддя у своїй діяльності щодо здійснення правосуддя є незалежним від

будь-якого незаконного впливу, тиску або втручання.

Таким чином, **нормативно закріплений принцип незалежності судді передбачає невтручання (відсутність тиску, впливу або втручання) у діяльність судді виключно щодо здійснення ним правосуддя.**

Реалізуючи моніторингові та інші заходи, визначені Законом України «Про запобігання корупції», Національне агентство **не втручається у діяльність суддів щодо здійснення ними правосуддя, не здійснює на них будь-якого незаконного впливу, тиску або втручання, а тому жодним чином не порушує гарантії незалежності суддів та судової гілки влади.**

При цьому слід звернути увагу на те, що діяльність Національного агентства сфокусована на аналітичній, моніторинговій та превентивній роботі щодо дотримання антикорупційного законодавства усіма суб'єктами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, незалежно від того, до якої гілки влади вони належать.

Це обумовлено тим, що у контексті дотримання вимог антикорупційного законодавства та недопущення вчинення корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень усі ці суб'єкти є рівними перед законом та органами, покликаними забезпечувати правопорядок у відповідній сфері. Так само як і перед податковими та митними органами, органами, що опікуються дотриманням громадського порядку, протидією злочинності тощо.

Результати такої діяльності Національного агентства оформлюються у вигляді:

а) документів (актів, висновків тощо), які засвідчують факт відсутності ознак порушення антикорупційного законодавства;

б) документів (актів, висновків, приписів, обґрунтованих висновків, протоколів), які засвідчують факт виявлення ознак того чи іншого порушення антикорупційного законодавства.

Якщо Національне агентство виявляє ознаки кримінального (корупційного) правопорушення, то воно уповноважене лише **затвердити обґрунтований висновок та надіслати його іншим спеціально уповноваженим суб'єктам у сфері протидії корупції** (органи прокуратури, Національної поліції, Національне антикорупційне бюро України).

Якщо Національне агентство виявляє ознаки адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, щодо якого не уповноважене складати протоколи, відповідні матеріали направляються до інших спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції.

Якщо Національне агентство виявляє ознаки адміністративного правопорушення, щодо яких воно уповноважене складати протоколи (ст.ст. 172-4 – 172-9 (у частині правопорушень, вчинених службовими особами, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище), ст.ст. 188-46, 212-15, 212-21 Кодексу України про адміністративні правопорушення) уповноважені особи Національного агентства складають *протокол про таке правопорушення, який направляється для розгляду до суду.*

Враховуючи те, що Національне агентство **виявляє лише ознаки порушення, а остаточне рішення щодо наявності/відсутності порушення і притягнення до відповідальності ухвалює виключно суд**, то підстав для твердження про нібито існування тиску з боку Національного агентства на суддів взагалі немає та бути не може.

Слід також нагадати, що наразі за втручання у діяльність судді з метою перешкодити виконанню ним службових обов'язків або добитися винесення неправосудного рішення встановлено кримінальну відповідальність (див. ст. 376 КК України). Принагідно зауважуємо, що за весь період функціонування Національного агентства питання про втручання у діяльність судді з метою перешкодити виконанню ним службових обов'язків ***жодного разу не виникало***.

Згідно з Рекомендаціями № (94) 12 Комітету міністрів Ради Європи «Незалежність, дієвість та роль суддів», де визначені загальні принципи незалежності суддів, зазначається про те, що *ніякий інший орган, окрім самих судів, не може приймати рішення щодо компетенції суду, яка визначається законом*¹.

У п. 11 Рекомендацій CM/Rec (2010) 12 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки, зазначається: *«зовнішня незалежність не є прерогативою чи привілеєм, наданим для задоволення власних інтересів суддів. Вона надається в інтересах верховенства права та осіб, які домагаються та очікують неупередженого правосуддя»*².

Таким чином, встановлені Законом права і повноваження Національного агентства в частині здійснення аналітичних, моніторингових та інших функцій щодо всіх суб'єктів (включаючи суддів та суддів Конституційного Суду України), на яких поширюється дія Закону України «Про запобігання корупції», не може розглядатись як здійснення контролю над повноваженнями судової гілки влади.

Повноваження Національного агентства щодо проведення моніторингу та перевірки декларацій, поданих суб'єктами декларування, спрямовані на досягнення легітимної мети – запобігання корупції, формуванню доброчесності осіб, які виконують функції держави або місцевого самоврядування.

Отже, скасовані Рішенням Конституційного Суду України № 13-р/2020 повноваження Національного агентства не стосуються повноважень суду щодо здійснення правосуддя, а тому не можуть вважатись втручанням у професійну діяльність суддів та повноваження судової гілки влади.

¹ Рекомендація № (94) 12 «Незалежність, дієвість та роль суддів» (ухвалена Комітетом міністрів Ради Європи на 518 засіданні заступників міністрів 13.10.94 р.) / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_323#Text.

² Рекомендація CM/Rec (2010) 12 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a38#Text.

Перебирання Конституційним Судом України на себе повноважень Верховної Ради України

Згідно з п. 22 ч. 1 ст. 92 Конституції України **виключно законами** України визначаються діяння, які є злочинами, адміністративними або дисциплінарними правопорушеннями, та відповідальність за них.

Відповідно до п. 3 ч. 1 ст. 85 Конституції України в Україні єдиним органом, наділеним правом приймати закони, є **Верховна Рада України**.

Це означає, що питання криміналізації, декриміналізації, пеналізації та депеналізації належать до виключної компетенції Верховної Ради України. Лише вона має право визначати, чи є те чи інше діяння таким, що становить суспільну небезпеку, а отже, й заслуговують на криміналізацію.

Визнавши ст. 366-1 КК України неконституційною на тій підставі, що нібито описаним нею діянням не притаманна суспільна небезпека, КСУ по суті **перебрав на себе конституційне повноваження Верховної Ради України** визначати діяння, які є злочинами, та встановлювати вид і міру покарання за їх вчинення (п. 22 ч. 1 ст. 92 Конституції України), що з юридичної точки зору **містить ознаки спроби захоплення державної влади та повалення конституційного ладу в Україні**.

3.2.4. Судді Конституційного Суду України, які голосували «проти» та «за» Рішення № 13-р/2020

Згідно з офіційними джерелами, щонайменше четверо з п'ятнадцяти суддів КСУ проголосували «проти» Рішення № 13-р/2020 та виклали мотиви своєї незгоди з ним у межах відповідних окремих/розбіжних думок.

Так, суддя **С.П. Головатий** не погодився з Рішенням № 13-р/2020 з огляду на таке:

1. Однією з конституційні цінностей, яка закріплена в преамбулі Конституції України, є «незворотність європейського та атлантичного курсу України», а тому Україна як правова держава має виконувати взяті на себе міжнародні зобов'язання, одним з яких є боротьба з корупцією, що полягає, зокрема, у запровадженні декларування активів публічних діячів.

2. Контрольні функції, якими наділене НАЗК, жодним чином не впливають на здійснення суддями своєї професійної діяльності, а тому не можуть розглядатися як порушення принципу неупередженості судової влади.

3. До положень Закону, які визнано неконституційними з огляду на їх характер «контролюючих», віднесено також і ті, які контрольних функцій не визначають.

4. Рішенням КСУ визнано неконституційними низку положень Закону, які поширюються не лише на суддів, але й на посадових осіб органів виконавчої та законодавчої гілки влади, а також органів місцевого самоврядування.

5. Межі кримінальної відповідальності за ст. 366-1 КК України є чіткими та відповідають ступеню суспільної небезпеки, а тому рішення щодо визнання неконституційною ст. 366-1 КК України є юридично необґрунтованим.

У своїй окремій думці суддя КСУ **В.В. Лемак** категорично не погодився з Рішенням № 13-р/2020 та звернув передусім увагу на те, що:

1. Рішення КСУ *не є належно обґрунтованим*. Судове рішення не повинно ґрунтуватись на власних уявленнях та припущеннях, не повинно містити вказівок, як далі діяти парламенту та яким має бути майбутнє законодавство. Рішення має бути чітким та зрозумілим. Крім того, питання, які були порушені в Конституційному поданні №3/393(20), за своєю природою належать до конституційних повноважень парламенту та не можуть, в принципі, бути встановлені за допомогою юридичних аргументів у судовому порядку.

2. Рішення КСУ *порушує принцип презумпції конституційності закону*. КСУ в своєму Рішенні не надав проблемним нормам такого тлумачення, яке б максимально узгоджувало їх зміст із змістом Конституції України.

3. З огляду на те, що однією з конституційних цінностей, яка закріплена в преамбулі Конституції України, є «незворотність європейського та атлантичного курсу України», жодне положення Конституції України не може бути витлумаченим у такий спосіб, результат якого знижує (прямо чи опосередковано) спроможність держави до протидії загрозам у сфері національної безпеки та оборони в сучасних умовах.

4. Суддя принципово не погодився з декриміналізацією діянь, описаних у ст. 366-1 КК України, оскільки підтвердженням ефективності такої відповідальності є світова практика.

5. Рішення КСУ не містить конкретного розмежування між контролем виконавчої влади за суддями та контролем за, власне, правосуддям. Зокрема, суддя звернув увагу на те, що контроль за законністю доходів та майнового стану суддів не є втручання в особисте життя останніх, однак має забезпечувати гарантії незалежності суддів від будь-якого впливу при здійсненні ними правосуддя.

6. З метою уникнення блокування антикорупційної системи КСУ мав би відтермінувати дату втрати чинності положень Закону України «Про запобігання корупції» та надати можливість парламенту врегулювати порушені питання.

Суддя **В.П. Колісник** не погодився з Рішенням № 13-р/2020 з огляду на таке:

1. Рішення КСУ було ухвалене з порушенням таких основоположних засад діяльності судової гілки влади, як *повнота, всебічність розгляду справи та обґрунтованість рішення*. Зокрема, мотивувальна частина рішення стосується лише окремих положень Закону, а саме контрольних повноважень Національного агентства в контексті прямого і безпосереднього впливу на судову гілку влади, зокрема на суддів із системи судоустрою та суддів КСУ. Натомість в резолютивній частині Рішення КСУ визнано неконституційними

низку положень Закону, які поширюються не лише на суддів, а й на посадових осіб органів виконавчої та законодавчої гілки влади, а також органів місцевого самоврядування.

2. Під час ухвалення Рішення КСУ судді КСУ вийшли за межі конституційного подання без будь-якого додаткового обґрунтування.

3. Рішення щодо визнання неконституційною ст. 366-1 КК України прийняте на основі власного суб'єктивного бачення суддів КСУ, яке ґрунтується на припущеннях.

4. З метою уникнення блокування антикорупційної системи (зокрема, повноважень НАЗК) КСУ в резолютивній частині Рішення мав би відтермінувати дату втрати чинності положень Закону, які визнані неконституційним та рекомендувати ВРУ протягом визначеного терміну привести законодавство у відповідність, з урахуванням юридичних позицій, викладених у Рішенні КСУ.

На думку	думка	судді	Конституційного	Суду	України
<u>О.О. Первомайського:</u>					

1. Рішення КСУ не є належно обґрунтованим, оскільки не було наведено достатніх аргументів про невідповідність зазначених в конституційному поданні положень Закону Конституції України. Крім того, порушено процедуру конституційного провадження.

2. Рішення КСУ було прийнято «поспішно», що у свою чергу не дало змоги детально дослідити порушені в конституційному поданні питання. (Натомість КСУ з 14 березня 2017 року має у своєму провадженні справу про визнання неконституційними окремих положень Закону та ст. 366¹ КК України, рішення по якій так і не прийнято).

3. Ухвали КСУ щодо зміни форми провадження засідання та роз'єднання конституційного провадження в окремі конституційні провадження не були належним чином вмотивовані.

4. З метою уникнення блокування антикорупційної системи КСУ в своєму Рішенні мав би відтермінувати дату втрати чинності положень Закону та надати можливість парламенту врегулювати порушені питання.

5. Під час ухвалення Рішення КСУ судді КСУ вийшли за межі конституційного подання без зазначення про це у мотивувальній частині Рішення. Крім того, в Рішенні КСУ акцентовано увагу на здійсненні контролю щодо судової гілки влади, натомість саме конституційне подання стосується всіх осіб, уповноважених на виконання функцій держави та органів місцевого самоврядування.

6. Рішення КСУ не містить обґрунтувань відповідності окремих положень Закону та КК України ст. 32 Конституції України, хоча конституційне подання містить посилання на ці норми.

7. При ухваленні Рішення КСУ вийшов за межі своїх повноважень під час встановлення невідповідності ст. 366-1 КК України ст. 8 Конституції України, навівши обґрунтування, які стосуються кримінально-правової політики у сфері

протидії корупції (питання щодо формування та реалізації кримінально-правової політики у сфері протидії корупції належить до повноважень Верховної Ради України, Президента України та Кабінету Міністрів України).

8. Зазначене Рішення КСУ є інструментом дискримінації діяльності самого КСУ.

3.2.5. Основні негативні наслідки Рішення КСУ № 13-р/2020

1. Позбавлення НАЗК можливості ефективно виконувати практично всі покладені на нього контрольні функції (як у сфері фінансового контролю, так і в усіх інших сферах), а також значну частину моніторингових та координативних функцій.

2. Зведення нанівець багаторічної роботи НАЗК, НАБУ, САП, ДБР та Національної поліції, спрямованої на боротьбу з фактами умисного неподання публічними особами декларацій та з поданням ними завідомо недостовірних відомостей у таких деклараціях.

Передусім варто звернути увагу на те, що всі кримінальні провадження за ст. 366-1 КК України, які було розпочато у 2015 – 2020 роках, але не було завершено станом на 27 жовтня 2020 року, доведеться **ЗАКРИТИ** на підставі п. 4 ч. 1 ст. 284 КПК України. Для того, щоб досягнути ці наслідки, достатньо лише зауважити, що в зазначений період за ст. 366-1 КК України було зареєстровано **4 712 кримінальних проваджень**, з яких 1 239 надіслано до суду з обвинувальним актом. Утім, всі провадження, у яких ще не було прийняте остаточне судові рішення, підлягають закриттю.

Більше того, всі засуджені за ст. 366-1 КК України (а таких наразі нараховується понад 200 осіб)¹ отримали можливість апелювати до приписів ч. 3 ст. 459 КПК України та вимагати переглянути прийняті щодо них обвинувальні вироки у зв'язку з наявністю виключної обставини. Наскільки такі вимоги є законними та обґрунтованими (насправді у ст. 459 КПК України немає відповідної підстави), то вже інша справа.

3. Абсолютний крах всієї системи фінансового контролю в Україні, що пов'язано, передусім, з тим, що з 27 жовтня 2020 року:

1) НАЗК було позбавлене права не лише здійснювати будь-який із видів контролю (своєчасності подання декларацій, правильності та повноти їх заповнення, а також логічного та арифметичного контролю), а й здійснювати повну перевірку декларацій публічних службовців;

2) скасовано моніторинг способу життя суб'єктів декларування як ефективний механізм виявлення фактів незаконного збагачення та набуття необґрунтованих активів;

3) суб'єктів декларування, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище, або займають посади, пов'язані з високим рівнем корупційних ризиків, звільнено від обов'язку повідомляти НАЗК про суттєві зміни у майновому стані;

¹ Наприклад, лише у 2018 – 2019 роках було засуджено 110 осіб.

4) скасовано публічний доступ до електронного реєстру декларацій, а отже й втрачено потужний інструмент суспільного контролю над посадовцями;

5) унеможливлено притягнення до кримінальної відповідальності публічних службовців за неподання декларації та за подання завідомо недостовірних відомостей у ній.

КСУ своїм рішенням фактично повернув Україну у 2013 рік, коли всі посадовці могли безкарно брехати в декларації про свій майновий стан, або не заповнювали її взагалі, а за деякими оцінками – аж в 1991 рік, коли ефективне антикорупційне законодавство взагалі було відсутнє.

4. Фактичне знищення в Україні інституту уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції, оскільки всі без винятку повноваження (завдання) функціонування цих підрозділів (осіб) визнані неконституційними.

5. Заблоковано низку процесів і процедур, які взагалі не мали відношення до розгляду справи по суті: спеціальну перевірку осіб перед призначенням на посаду, функції щодо фінансування політичних партій та перевірок їх звітності, врегулювання конфлікту інтересів у діяльності колегіальних органів тощо.

6. Заборонено НАЗК приймати від громадян повідомлення про корупцію, що суттєво зменшує можливості участі активних громадян у виявленні та протидії корупції, а також підриває гарантії викривачів корупції.

7. Зупинено подальшу європейську та євроатлантичну інтеграцію України. Рішення Конституційного Суду України від 27.10.2020 № 13-р/2020 в один момент «відкинуло» Україну на кілька десятиліть назад у питаннях забезпечення високих міжнародних стандартів стосовно запобігання та протидії корупції, а також забезпечення ефективного функціонування антикорупційних інституцій.

Фактично з 27 жовтня 2020 року України знову стала країною, яка не виконала міжнародних антикорупційних зобов'язань, взятих на себе відповідно до рекомендацій Групи держав Ради Європи проти корупції (GRECO), рекомендацій Антикорупційної мережі Організації економічного співробітництва і розвитку для країн Східної Європи і Центральної Азії (Стамбульський план дій проти корупції), положень Меморандуму про взаєморозуміння між Україною як Позичальником та Європейським Союзом як Кредитором від 23 липня 2020 року (додаток I Критерії структурних реформ), положень Листа про наміри до Міжнародного валютного фонду від 02 червня 2020 року та низки інших міжнародних документів. Воно заблокувало успішну співпрацю України зі Світовим банком, МВФ та усіма міжнародними фінансовими інституціями.

Створено негативний імідж України на міжнародній арені, як нестабільної країни, яка не здатна виконувати власні зобов'язання.

8. Цілком зруйновано суспільну довіру як до рішень КСУ, так і до КСУ як інституції, що обумовлено, передусім, зухвалим та безпрецедентним

порушенням Конституційним Судом України основних засад своєї діяльності під час розгляду справи № 1-24/2020(393/20).

На останок варто звернути увагу на те, що значна частина цих негативних наслідків стали невідворотними, тобто такими, які виправити вже не вдасться в межах існуючих нині правил і процедур. Наприклад, подальше відновлення кримінальної відповідальності за умисне неподання публічними особами декларацій та за подання ними завідомо недостовірних відомостей у таких деклараціях, жодним чином не могло вплинути на те, що всі ті 4 тисячі проваджень все одно доведеться закрити, а всіх злочинців, засуджених у 2015 – 2020 роках, – визнати такими, що не вчиняли злочинів, не мають судимості, але при цьому мають право на компенсації, відшкодування тощо.

3.3. Законодавчі ініціативи, спрямовані на відновлення антикорупційного законодавства та вихід із конституційної кризи, обумовленої Рішенням Конституційного Суду України № 13-р/2020

Рішення Конституційного Суду України № 13-р/2020, на думку більшості національних і зарубіжних експертів, не лише завдало непоправної шкоди системі запобігання та протидії корупції, а й до виникнення в Україні конституційної кризи, обумовленої наявністю реальних загроз національній безпеці України.

Саме тому одразу після опублікування Рішення Конституційного Суду України № 13-р/2020 перед Президентом України, Верховною Радою України та Кабінетом Міністрів України постало питання про якнайшвидше відновлення:

- антикорупційного законодавства;
- кримінальної відповідальності за неподання декларації та внесення до неї завідомо недостовірних відомостей;
- відновлення довіри до конституційного судочинства в Україні.

Протягом жовтня – грудня 2020 року у Верховній Раді України було зареєстровано низку законопроектів, спрямованих на вирішення цих вкрай важливих питань.

Так, 29 жовтня 2020 року, тобто вже на другий день після ухвалення Конституційним Судом України Рішення № 13-р/2020, **Президент України** вніс на розгляд Верховної Ради України проект Закону України «Про відновлення суспільної довіри до конституційного судочинства» за **№ 4288**.

Цим законопроектом пропонувалося:

1) визнати неправосудним (нікчемним) Рішення Конституційного Суду України № 13-р/2020 у справі № 1-24/2020(393/20);

2) забезпечити безперервність дії норм Кримінального кодексу України, Закону України «Про запобігання корупції» незалежно від зазначеного вище рішення Конституційного Суду України;

3) припинити повноваження всього складу Конституційного Суду України, який, на думку суб'єкта права законодавчої ініціативи, діяв у приватних інтересах та всупереч інтересам народу;

4) забезпечити добір та призначення суддів Конституційного Суду України у порядку, встановленому Конституцією України та Законом України «Про Конституційний Суд України».

02 листопада 2020 року народний депутат України **Олексій Гончаренко** подав на розгляд Парламенту проект Закону України «Про відновлення суспільної довіри до конституційного судочинства» за № 4288-1.

У межах цього законопроекту Олексій Гончаренко запропонував:

1) визнати неправосудними (нікчемними) Рішення Конституційного Суду України № 13-р/2020 у справі № 1-24/2020(393/20) як таке, що прийняте у приватних інтересах суддів Конституційного Суду України, є свавільним та необґрунтованим, суперечить принципу верховенства права та заперечує європейський та євроатлантичний вибір Українського народу;

2) забезпечити безперервність дії норм Кримінального кодексу України, Закону України «Про запобігання корупції» незалежно від ухвалення Рішення Конституційного Суду України від 27 жовтня 2020 року № 13-р/2020 у справі № 1-24/2020(393/20);

3) визнати нікчемним (таким, що не створює правових наслідків), таким, що прийнято суддями Конституційного Суду України не на конституційних засадах, з порушенням принципів народовладдя, поділу державної влади та верховенства права, що зумовило появу передумов для узурпації влади Рішення Конституційного Суду України від 27 жовтня 2020 року № 6-р/2019 у справі № 1-152/2019(3426/19);

4) визнати неконституційним Указ Президента України від 21 травня 2019 року № 303/2019 «Про дострокове припинення повноважень Верховної Ради України та призначення позачергових виборів»;

5) визнати нелегітимним припинення достроково повноважень Верховної Ради України восьмого скликання та призначення позачергових виборів до Верховної Ради України на 21 липня 2019 року, їх результатів, правових наслідків та, відповідно, актів нелегітимно обраних до Верховної Ради України дев'ятого скликання народних депутатів;

6) припинити повноваження Верховної Ради України дев'ятого скликання з дня набрання чинності цим Законом, призначити позачергові вибори народних депутатів України на останню неділю шістдесятиденного строку з дня набрання чинності цим Законом.

30 жовтня 2020 року народні депутати України **Юлія Тимошенко, Сергій Власенко, Оксана Савчук** зареєстрували в парламенті законопроекти:

- «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо моніторингу способу життя суддів та з метою приведення його норм у відповідність до рішення Конституційного Суду України від 27 жовтня 2020 року № 13-р/2020 за № 4292;

- «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо

приведення його норм у відповідність до рішення Конституційного Суду України від 27 жовтня 2020 року № 13-р/2020 та з метою врегулювання діяльності Національного агентства з питань запобігання корупції» за № 4293.

У межах законопроекту № 4292 було запропоновано зміни до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» стосовно встановлення особливого порядку подання декларацій суддями (на офіційному веб-сайті Вищої кваліфікаційної комісії суддів України), моніторингу способу життя, контролю та перевірки декларації суддів. Також цим законопроектом пропонувалося встановити, що до початку функціонування Вищої кваліфікаційної комісії суддів України повноваження щодо здійснення в порядку, визначеному цим Законом, контролю та перевірки декларацій, що подаються суддями (кандидатами на посаду судді), зберігання та оприлюднення таких декларацій, проведення моніторингу способу життя суддів покладаються на Державну судову адміністрацію України.

У законопроекті № 4293 запропоновано зміни до Закону України «Про запобігання корупції», (далі – Закон), а саме:

1) відновлення норм (визнаних неконституційними) стосовно повноважень НАЗК із наскрізними уточненнями і доповненнями таких норм формулюваннями про непоширення їх дії на суддів;

2) виключення суддів, суддів Конституційного суду України із переліку:

- суб'єктів, на яких поширюється дія Закону;

- службових осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище;

3) встановлення положень, згідно з якими:

- правові та організаційні засади функціонування системи запобігання корупції щодо суддів, механізми притягнення їх до відповідальності регулюються законами України «Про судоустрій і статус суддів», «Про Вищу раду правосуддя»;

- порядок врегулювання конфлікту інтересів в діяльності суддів визначається Законом України «Про судоустрій і статус суддів» та відповідним процесуальним законодавством.

*За результатами аналізу законопроекту № 4293 Національне агентство дійшло висновку¹ про **необґрунтованість і хибність** запропонованого способу усунення наслідків, спричинених Рішенням Конституційного Суду України.*

02 листопада 2020 року народні депутати України **Ірина Геращенко, Микола Княжицький, Михайло Бондар** та інші зареєстрували у Верховній Раді України законопроекти:

- «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» (щодо повноважень Національного агентства з питань запобігання корупції) відновлення суспільної довіри до конституційного судочинства» за № 4300;

¹ Висновок Національного з питань запобігання корупції щодо законопроекту № 4293 від 30.10.2020 / НАЗК // Офіційний сайт НАЗК. – Режим доступу : <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2021/03/NAZK-Vysnovok-4293.pdf>.

- «Про внесення змін до Кримінального кодексу України (щодо криміналізації ухилення від декларування достовірної інформації особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування» за № 4301.

Запропоновані законопроектом № 4300 зміни до Закону України «Про запобігання корупції» передбачали:

1) усунення прогалин у правовому регулюванні відносин у сфері запобігання корупції, що утворилися у зв'язку з визнанням Конституційним Судом України неконституційними низки положень Закону;

2) визначення особливостей здійснення фінансового контролю стосовно суддів, у тому числі суддів Конституційного Суду України, й органів, відповідальних за здійснення фінансового контролю та інших заходів, передбачених Законом¹.

Необхідно зазначити, що Національне агентство в цілому підтримало ідею відновлення правового регулювання відносин у сфері запобігання корупції, що існував до ухвалення Конституційним Судом України зазначеного вище рішення. Водночас пропозиція щодо наділення превентивними антикорупційними функціями, у тому числі в частині здійснення фінансового контролю, щодо суддів тих інституцій, які фактично функціонуватимуть у середині судової системи, на думку Національного агентства, була неприйнятною².

Приписами законопроекту № 4301 пропонувалося доповнити КК України новою ст. 366-2, дослівно відтворити визнані неконституційними положення ст. 366-1 КК України, змінивши лише назву та номер статті.

Запропонований спосіб правового регулювання Національне агентство не підтримало³ з огляду на те, що без внесення змін до опису цієї кримінально-правової заборони існує загроза визнання запропонованої редакції ст. 366-2 КК України неконституційною з тих самих мотивів, які викладені у Рішенні Конституційного Суду України № 13-р/2020.

02 листопада 2020 року народні депутати України **Дмитро Розумков, Ірина Геращенко, Сергій Мінько, Микола Княжицький, Михайло Бондар** та інші зареєстрували у Верховній Раді України проект Закону України «Про відновлення дії окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» та Кримінального кодексу України» № 4304.

¹ Пропонувалося доповнити Закон України «Про запобігання корупції» ст. 52-2, якою встановити, що контроль і моніторинг за виконання суддями, суддями Конституційного Суду України, вимог законодавства з питань етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у їх діяльності, а також контроль та перевірку декларацій суддів, суддів Конституційного Суду України як суб'єктів декларування, зберігання та оприлюднення таких декларацій, проведення моніторингу способу життя суб'єктів декларування здійснює:

- для суддів – Вища кваліфікаційна комісія суддів України;

- для суддів Конституційного Суду України – Рада доброчесності суддів Конституційного Суду України.

² Висновок Національного з питань запобігання корупції щодо законопроекту № 4300 від 02.11.2020 / НАЗК // Офіційний сайт НАЗК. – Режим доступу : https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2021/03/NAZK_Vysnovok_4300.pdf.

³ Висновок Національного з питань запобігання корупції щодо законопроекту № 4301 від 02.11.2020 / НАЗК // Офіційний сайт НАЗК. – Режим доступу : https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2021/03/NAZK_vysnovok_4301.pdf.

У вказаному проекті було запропоновано відновити дію положень Закону України «Про запобігання корупції» та ст. 366-1 «Декларування недостовірної інформації» КК України в редакції, що діяла до Рішення Конституційного Суду України від 27 жовтня 2020 року № 13-р/2020, та створення умов для законодавчого забезпечення дотримання міжнародно-правових зобов'язань України. Також було запропоновано доручити Уряду розробити законопроект щодо особливостей правових та організаційних засад функціонування системи запобігання корупції щодо суддів, а також механізму притягнення їх до відповідальності.

02 листопада 2020 року народний депутат України **Юлія Тимошенко** зареєструвала в парламенті законопроект «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо приведення його норм у відповідність до Рішення Конституційного Суду України від 27 жовтня 2020 року № 13-р/2020» **№ 4307**.

Цим законопроектом було запропоновано внести зміни до ст. 366-1 КК України «Декларування недостовірної інформації», встановивши кримінальну відповідальність за *умисне* подання суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, або *умисне неподання* суб'єктом декларування зазначеної декларації, також. У примітці до цієї самої статті пропонувалося передбачити, що суб'єктами декларування (суб'єктами кримінальної відповідальності) є особи, зазначені у п. 1, п.п. «а» і «в» п. 2 ч. 1 ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції», та судді.

За результатами аналізу законопроекту № 4307 Національне агентство висловило зауваження¹ про те, що без внесення змін до опису цієї кримінально-правової заборони існує загроза визнання запропонованої редакції ст. 366-1 КК України неконституційною з тих самих мотивів.

03 листопада 2020 року народні депутати України **Денис Монастирський, Ганна Михайлюк, Сергій Мінько, Олександр Дануца** та інші внесли на розгляд парламенту законопроекти:

- «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення у зв'язку з прийняттям рішення Конституційного Суду України від 27 жовтня 2020 року № 13-р/2020» **№ 4309**;

- «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України у зв'язку з рішенням Конституційного Суду України від 27 жовтня 2020 року № 13-р/2020» **№ 4310**.

Законопроектом **№ 4309** пропонувалося внести зміни до ст. 172-6 КУпАП «Порушення вимог фінансового контролю», відповідно до яких за неподання декларації або за подання завідомо недостовірних відомостей у декларації публічні службовці нестимуть **виключно адміністративну відповідальність**.

Національне агентство не підтримало цей законопроект і висловилося

¹ Висновок Національного з питань запобігання корупції щодо законопроекту № 4307 від 02.11.2020 / НАЗК // Офіційний сайт НАЗК. – Режим доступу : https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2021/03/NAZK_vysnovok_-_4307.pdf.

категорично проти¹ встановлення за неподання декларації або за подання завідомо недостовірних відомостей виключно адміністративної відповідальності.

Законопроект **№ 4310** пропонувалося доповнити КК України новою ст. 366-2 «Декларування недостовірної інформації», яка майже дослівно відтворює положення, визнані неконституційними (з різницею лише в частині збільшення розміру штрафу від 3 до 10 тис. НМДГ) та внесення кореспондуючих змін до ч. 1 ст. 33-1 та ч. 5 ст. 216 Кримінального процесуального кодексу України. Щодо вказаного законопроекту Національне агентство також надавало відповідні зауваження².

Приписами проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 рік» (щодо перенесення бюджетного фінансування з Конституційного Суду України на розвиток освітніх програм)» **№ 4308**, що надійшов 2 листопада 2020 року від народного депутата України **Галини Янченко**, пропонувалося зменшити бюджетне фінансування Конституційного Суду України (з огляду на вищезазначене Рішення **№ 13-р/2020**, яке ускладнює реалізацію антикорупційної політики в державі).

03 листопада 2020 року народні депутати України **Денис Маслов, Тарас Тарасенко, Арсеній Пушкаренко, Богдан Торохтій** внесли на розгляд парламенту законопроект «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо визначення правових та організаційних засад функціонування системи запобігання корупції в судах» за **№ 4292-1**.

У цьому законопроекті (він є альтернативним до законопроекту **№ 4292**) передбачалися зміни до Закону України «Про судоустрій і статус суддів», якими пропонувалося:

- встановити порядок моніторингу способу життя суддів, зокрема обов'язок суддів щорічно подавати декларацію шляхом заповнення на офіційному веб-сайті Вищої кваліфікаційної комісії суддів України за формою, встановленою Законом України «Про запобігання корупції»;

- визначити, що порядок здійснення моніторингу способу життя судді визначається Вищою кваліфікаційною комісією суддів України після консультацій з Вищою радою правосуддя, Радою суддів України та Національним агентством з питань запобігання корупції тощо.

03 листопада 2020 року народні депутати України **Олександр Корнієнко, Ярослав Юрчишин, Ярослав Железняк, Марина Бардіна, Владлен Неклюдов, Віталій Безгін** та інші зареєстрували у Верховній Раді України законопроект «Про внесення змін до статті 10 Закону України «Про Конституційний Суд України» **№ 4311**.

¹ Висновок Національного з питань запобігання корупції щодо законопроекту **№ 4309** від 03.11.2020 / НАЗК // Офіційний сайт НАЗК. – Режим доступу : https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2021/03/NAZK_vysnovok_4309.pdf.

² Висновок Національного з питань запобігання корупції щодо законопроекту **№ 4310** від 03.11.2020 / НАЗК // Офіційний сайт НАЗК. – Режим доступу : https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2021/03/NAZK_vysnovok_4310.pdf.

Законопроектом пропонується внести зміни до ч. 1 ст. 10 Закону України «Про Конституційний Суд України», згідно з якими збільшити кворум повноважності Суду із 12 до 17 суддів.

03 листопада 2020 року народні депутати України **Денис Маслов, Богдан Торохтій** ініціювали законопроект «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо визначення відповідальності за порушення вимог фінансового контролю суддями» **№ 4312**.

Вказаним проектом пропонувалося внести до КУпАП зміни, якими до переліку суб'єктів правопорушення, передбаченого ст. 172-6 «Порушення вимог фінансового контролю», додати також суддів, які подають таку декларацію відповідно до Закону України «Про судоустрій і статус суддів». При цьому право складати протоколи у справах про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 172-6 КУпАП (у частині правопорушень, вчинених суддями), пропонувалося надати посадовим особам Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

Національне агентство не підтримало цей законопроект¹, вважаючи на те що скасовані Рішенням Конституційного Суду України повноваження Національного агентства не стосуються повноважень суду щодо здійснення правосуддя, а тому не можуть вважатись втручанням у професійну діяльність суддів та повноваження судової гілки влади. Крім того, наділення Вищої кваліфікаційної комісії суддів України повноваженнями у сфері фінансового контролю щодо суддів, а також зі складання протоколів про адміністративні правопорушення не узгоджується з визначенням у Законі України «Про судоустрій і статус суддів» статусом цього державного колегіального органу суддівського врядування, ключовим завданням якого є участь у формуванні професійного суддівського корпусу.

04 листопада 2020 народний депутат **Олександр Дубінський** зареєстрував у Верховній Раді України законопроекти:

- «Про відновлення суспільної довіри до конституційного судочинства» **№ 4288-2**;

- «Про відновлення дії окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» **№ 4304-1**.

Проектом Закону **№ 4288-2** пропонувалося:

- встановити, що Рішення Конституційного Суду України № 13-р/2020 від 27 жовтня 2020 року у справі № 1-24/2020 відповідно до ст. 151-2 Конституції України є обов'язковим, остаточним і не може бути оскаржене;

- визначити правові та організаційні засади функціонування системи запобігання корупції щодо суддів та суддів Конституційного Суду України, механізми притягнення їх до відповідальності;

- встановити, що тимчасово, до внесення змін до законодавства України, Закон України «Про запобігання корупції» та ст. 366-1 КК України діють у редакції, що діяла до прийняття Конституційним Судом України Рішення.

¹ Висновок Національного з питань запобігання корупції щодо законопроекту № 4312 від 03.11.2020 / НАЗК // Офіційний сайт НАЗК. – Режим доступу : https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2021/03/NAZK_vysnovok_-_4312.pdf.

Законопроектом **№ 4304-1** пропонувалося відновити дію норм Закону України «Про запобігання корупції», що були скасовані Рішенням Конституційного Суду України № 13-р/2020, проте встановити, що Закон не поширюється на суддів, суддів Конституційного Суду України.

Щодо суддів, а також суддів Конституційного Суду України пропонувалося запровадити норми, що на період до законодавчого врегулювання питань щодо перевірки декларацій, що подаються судьями, судьями Конституційного Суду України, контролю, перевірки, зберігання та оприлюднення таких декларацій, проведення моніторингу способу життя суддів здійснюється Державною судовою адміністрацією України.

04 листопада 2020 народні депутати України **Сергій Іонушас, Давид Арахамія, Максим Павлюк, Євгеній Брагар, Владлен Неклюдов, Сергій Колебошин** та інші внесли на розгляд парламенту законопроект «Про внесення змін до Закону України «Про Конституційний Суд України» щодо зміни порядку прийняття рішень з метою підвищення суспільної довіри» за **№ 4317**.

Законопроектом пропонувалося внести зміни до ч. 11 ст. 66 Закону України «Про Конституційний Суд України», а саме збільшити кворум для ухвалення рішень і надання висновків Великою палатою Конституційного Суду України з 10 голосів до щонайменше 12 голосів суддів Конституційного Суду України.

Також 04 листопада 2020 року до парламенту надійшли законопроекти:

- від народного депутата України **Ігоря Фріса** «Про внесення змін до статті 10 Закону України «Про Конституційний Суд України» щодо зміни підходу до визначення повноважності суду» за **№ 4311-1**, стосовно внесення змін до ст. 10 Закону України «Про Конституційний Суд України» про збільшення мінімальної кількості суддів Конституційного Суду України, необхідної для здійснення конституційного провадження з 12 до щонайменше двох третин суддів;

- від народного депутата України **Дмитра Чорного** «Про внесення змін до ст. 10 Закону України «Про Конституційний Суд України» за **№ 4311-2** стосовно внесення змін до ст. 10 Закону України «Про Конституційний Суд України» щодо зменшення кворуму повноважності суду із 12 до 10 суддів.

5 листопада 2020 року народні депутати України **Ольга Совгіря, Федір Веніславський, Дмитро Разумков, Руслан Стефанчук, Ярослав Юрчишин, Сергій Бабак, Дмитро Наталуха** та інші зареєстрували у парламенті законопроект «Про внесення змін до Закону України «Про Конституційний Суд України» (щодо порядку розгляду справ КСУ)» за **№ 4319**.

Законопроектом пропонувалося запровадити додаткове унормування порядку розгляду справ Конституційним Судом України, що забезпечить більш зважений підхід Суду до вирішення справ, які згідно із Законом України «Про Конституційний Суд України» розглядаються Великою палатою і Сенатами Конституційного Суду України.

5 листопада 2020 року народні депутати України **Денис Маслов, Вікторія Кінзбурська, Марина Нікітіна, Євгенія Кравчук, Олександр Санченко, Євгеній**

Брагар, Богдан Торохтій внесли на розгляд Верховної Ради України проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо надання Національному агентству з питань запобігання корупції повноважень органу державної влади зі спеціальним статусом та підпорядкування його діяльності інтересам народу України» за № 4329.

Положеннями цього законопроекту пропонувалося надати НАЗК повноваження органу державної влади зі спеціальним статусом, зробити його підпорядкованим та підзвітним народу України в особі парламенту, відновлюються окремі положення Закону України «Про запобігання корупції» в частині повноважень Національного агентства.

06 листопада 2020 року народні депутати України **Петро Порошенко, Артур Герасимов, Ірина Геращенко, Микола Княжицький, Андрій Парубій, Іванна Климпуш-Цинцадзе, Володимир Ар'єв, Яна Зінкевич** та інші внесли на розгляд парламенту законопроект «Про внесення зміни до статті 12 Закону України «Про Конституційний Суд України» щодо вдосконалення конкурсних засад відбору кандидатур на посаду судді Конституційного Суду України» за № 4339.

Законопроектом пропонується ч. 5 ст. 12 Закону України «Про Конституційний суд України» доповнити новим абзацом, відповідно до якого з метою сприяння Президенту України, Верховній Раді України, з'їзду суддів України у встановленні відповідності кандидатів критеріям доброчесності участь у вивченні конкурсною комісією, Комітетом, Радою суддів України документів та відомостей, наданих кандидатами, та співбесідах з ними беруть члени Громадської ради міжнародних експертів, утвореної відповідно до Закону України «Про Вищий антикорупційний суд». За результатами вивчення документів, наданих кандидатом, та співбесіди з ним, члени Громадської ради міжнародних експертів надають висновок щодо його відповідності критеріям доброчесності, який додається до рекомендації відповідно конкурсної комісії, Комітету, Ради суддів України.

05 листопада 2020 року народні депутати України **Олександр Дубінський, Олександр Ткаченко, Сергій Швець, Максим Бужанський, Ольга Василевська-Смаглюк** подали на реєстрацію проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відновлення конституційності антикорупційного законодавства» за № 4343.

У законопроекті пропонується внести зміни до Закону України «Про запобігання корупції» щодо заповнення існуючих прогалин діяльності Національного агентства з питань запобігання корупції та удосконалення визначення та встановлення статусу агентства як спеціального незалежного органу в системі органів державної влади, що сприятиме забезпеченню реалізації системи «стримування та противаг» та досягнення динамічної стабільності між гілками єдиної державної влади України. Зокрема, визначається порядок призначення Голови НАЗК на засадах паритетності.

Вносяться зміни щодо порядку проведення НАЗК перевірок та контролю достовірності поданих декларацій, зокрема визначається, що Національне

агентство з питань запобігання корупції здійснюватиме таку перевірку не за власною ініціативою, а за відповідним зверненням осіб, яким стали відомі такі факти. Також пропонується, що повноваження щодо здійснення контролю за достовірністю декларування суддями та суддями Конституційного Суду України та притягнення їх до відповідальності за порушення достовірності декларування здійснюватиме Вища рада правосуддя як колегіальний, незалежний конституційний орган державної влади та суддівського врядування, який діє в Україні на постійній основі для забезпечення незалежності судової влади.

За результатами опрацювання законопроекту Національне агентство дійшло висновку¹ про неприйнятність запропонованого способу усунення негативних наслідків рішення Конституційного Суду України.

13 листопада 2020 року народні депутати України **Анастасія Радіна, Ярослав Юрчишин, Олексій Жмеренецький** зареєстрували у Верховній Раді України законопроект «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо окремих питань діяльності Національного агентства з питань запобігання корупції» за № 4293-1.

Законопроектом передбачалося внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції», якими пропонується забезпечити повноцінне функціонування НАЗК, зокрема надати право останньому одержувати в установленому законом порядку за письмовими запитами від державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання незалежно від форми власності та їх посадових осіб, громадян та їх об'єднань інформацію, у тому числі з обмеженим доступом, необхідну для виконання покладених на нього завдань; мати безпосередній автоматизований доступ до інформаційно-телекомунікаційних і довідкових систем, реєстрів, банків даних, у тому числі тих, що містять інформацію з обмеженим доступом, держателем (адміністратором) яких є державні органи або органи місцевого самоврядування, користуватися державними, у тому числі урядовими, засобами зв'язку і комунікацій, мережами спеціального зв'язку та іншими технічними засобами; вести облік та оприлюднення декларацій; здійснювати їх контроль та перевірку; здійснювати моніторинг способу життя відносно суб'єктів, на яких поширюється дія Закону України «Про запобігання корупції».

Крім цього, законопроектом пропонувалося встановити, що законом може бути передбачений особливий порядок контролю, перевірки декларацій та моніторингу способу життя суддів та суддів Конституційного Суду України. Додатково доручається Уряду розробити законопроект щодо особливостей контролю та перевірки декларацій суддів та суддів Конституційного Суду України, зберігання та оприлюднення таких декларацій, проведення моніторингу способу життя суддів, суддів Конституційного Суду України.

¹ Висновок Національного з питань запобігання корупції щодо законопроекту № 4343 від 06.11.2020 / НАЗК // Офіційний сайт НАЗК. – Режим доступу : https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2021/03/NAZK_Vysnovok-do-4343.pdf.

18 листопада 2020 року народні депутати України **Анастасія Радіна, Ярослав Юрчишин, Олексій Жмеренецький** зареєстрували у парламенті законопроект «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо окремих питань діяльності Національного агентства з питань запобігання корупції» за № 4300-1.

Законопроектом передбачалося внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції», якими забезпечити повноцінне функціонування НАЗК, зокрема надати право останньому одержувати в установленому законом порядку за письмовими запитами від державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання незалежно від форми власності та їх посадових осіб, громадян та їх об'єднань інформацію, у тому числі з обмеженим доступом, необхідну для виконання покладених на нього завдань; мати безпосередній автоматизований доступ до інформаційно-телекомунікаційних і довідкових систем, реєстрів, банків даних, у тому числі тих, що містять інформацію з обмеженим доступом, держателем (адміністратором) яких є державні органи або органи місцевого самоврядування, користуватися державними, у тому числі урядовими, засобами зв'язку і комунікацій, мережами спеціального зв'язку та іншими технічними засобами; вести облік та оприлюднення декларацій; здійснювати їх контроль та перевірку; здійснювати моніторинг способу життя відносно суб'єктів, на яких поширюється дія Закону України «Про запобігання корупції».

Крім цього, законопроектом пропонувалося встановити, що законом може бути передбачений особливий порядок контролю, перевірки декларацій та моніторингу способу життя суддів та суддів Конституційного Суду України. Додатково доручається Уряду розробити законопроект щодо особливостей контролю та перевірки декларацій суддів та суддів Конституційного Суду України, зберігання та оприлюднення таких декларацій, проведення моніторингу способу життя суддів, суддів Конституційного Суду України.

19 листопада 2020 року народні депутати України **Сергій Іонушас, Денис Монастирський, Андрій Костін** зареєстрували у парламенті законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відновлення відповідальності за порушення вимог фінансового контролю» за № 4310-1.

Зазначеним законопроектом пропонувалося доповнити КК України новою ст. 366-2 «Декларування недостовірної інформації», якою встановити кримінальну відповідальність у виді штрафу від 3 до 10 тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, або громадськими роботами на строк від ста п'ятдесяти до двохсот сорока годин, або позбавленням волі на строк до двох років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

Крім того, пропонувалося внести відповідні зміни до КПК України, зокрема:

- до ч. 1 ст. 33-1, якою визначається предметна підсудність справ Вищому антикорупційному суду, а саме – кримінальні провадження, передбачені ст. 366-2 КК України, підсудні Вищому антикорупційному суду;

- до абз. 1 ч. 5 ст. 216, у якій зазначено, що досудове розслідування кримінальних правопорушень, передбачених ст. 366-2 КК України, здійснюють детективи Національного антикорупційного бюро України. Також відповідні зміни запропоновані до ст. 172-6 КУпАП.

За результатами аналізу законопроекту Національне агентство з питань запобігання корупції дійшло висновку про обґрунтованість запропонованого способу усунення деяких негативних наслідків, спричинених рішенням Конституційного Суду України.

27 листопада 2020 року **Президент України** вніс на розгляд парламенту законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відновлення відповідальності за декларування недостовірної інформації та неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування» за **№ 4434**.

Законопроект пропонує ст. 366-1 КК України виключити, при цьому доповнити його новою ст. 366-2 «Декларування недостовірної інформації», якою встановити кримінальну відповідальність у вигляді штрафу від 2 500 до 5 000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, або громадськими роботами на строк від 150 до 240 годин, або позбавлення волі на строк до 2 років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

Пропонувалося окремо визначити у ст. 366-3 КК України кримінальну відповідальність за неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Водночас пропонувалося також внести зміни до ч. 1 ст. 33-1 «Предметна підсудність Вищого антикорупційного суду» та до абз. 1 ч. 5 ст. 216 «Підслідність» КПК України. Крім того, відповідні зміни пропонувалися й до ст. ст. 172-2 та 255 КУпАП, а також до примітки ст. 56 «Спеціальна перевірка» Закону України «Про запобігання корупції».

3.4. Висновки Венеційської комісії щодо законодавчої ситуації навколо антикорупційних механізмів після прийняття Рішення № 13-р/2020 та щодо реформування Конституційного Суду»

25 листопада 2020 року Президент України Володимир Зеленський звернувся до Венеційської комісії¹ з проханням здійснити оцінку конституційної ситуації, спричиненої Рішенням Конституційного Суду України від 27 жовтня

¹ Президент звернувся до Венеційської комісії з проханням надати висновок щодо стану антикорупційного законодавства після рішення КСУ / Президент України // Офіційне інтернет-представництво Президента України. – Режим доступу : <https://www.president.gov.ua/news/prezident-zvernuvsya-do-venecianskoyi-komisiyi-z-prohannyam-65241>.

2020 року № 13-р/2020, та надати висновок щодо стану антикорупційного законодавства після його ухвалення.

Зокрема, Президент України звернувся із проханням надати висновок щодо ухвалення рішення суддями Конституційного Суду України за наявності можливого конфлікту інтересів щодо додержання процедури розгляду справи та ухвалення рішення, зокрема стосовно його обґрунтованості та дотримання меж конституційного подання. При цьому Глава держави закликав Венеційську комісію надати висновок за процедурою прискореного розгляду, зважаючи на нагальну необхідність пошуку збалансованого рішення задля виходу з конституційної кризи.

11 грудня 2020 року на 125-му пленарному онлайн-засіданні Венеційська комісія:

- затвердила терміновий спільний висновок (Венеційської комісії та Генерального директорату з прав людини та верховенства права (ГД І) Ради Європи) **№ 1012/2020 CDL-AD(2020)038 «Щодо законодавчої ситуації навколо антикорупційних механізмів після прийняття Рішення № 13-р/2020 Конституційного Суду України»¹**;

- ухвалила терміновий висновок **№ 1012/2020 CDL-AD(2020)039 «Щодо реформування Конституційного Суду»²**.

Венеційська комісія у висновку **«Щодо законодавчої ситуації навколо антикорупційних механізмів після прийняття рішення № 13-р/2020 Конституційного Суду України»**, зокрема, зазначила, що рішенню «бракує чіткої аргументації, в ньому немає міцної основи щодо міжнародного права, а також воно, можливо, запламоване невирішеним питанням про конфлікт інтересів окремих суддів. Це викликає жаль, і не лише через безпосередній негативний вплив цього рішення на боротьбу з корупцією в Україні, а й тому, що такі рішення підривають суспільну довіру до конституційного правосуддя загалом»³.

Венеційська комісія також запропонувала Верховній Раді України шляхи вирішення проблеми, висловивши позицію, згідно з якою:

- кримінальна відповідальність за завідоме подання неправдивих декларацій або їх неподання має бути поновлена з можливістю визначення різних санкцій залежно від ступеня відповідальності (наприклад, позбавлення волі за перевищення певного порогу при умисному приховуванні статків);

- всі повноваження НАЗК з перевірки декларацій, усі його повноваження стосовно державних службовців мають бути відновлені, оскільки на них не

¹ URGENT JOINT OPINION OF THE VENICE COMMISSION AND THE DIRECTORATE GENERAL OF HUMAN RIGHTS AND RULE OF LAW (DGI) OF THE COUNCIL OF EUROPE ON THE LEGISLATIVE SITUATION REGARDING ANTI-CORRUPTION MECHANISMS FOLLOWING DECISION No. 13-R/2020 OF THE CONSTITUTIONAL COURT OF UKRAINE / EUROPEAN COMMISSION FOR DEMOCRACY THROUGH LAW. – Режим доступу : [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2020\)038-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2020)038-e).

² URGENT OPINION ON THE REFORM OF THE CONSTITUTIONAL COURT / EUROPEAN COMMISSION FOR DEMOCRACY THROUGH LAW. – Режим доступу : [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2020\)039-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2020)039-e).

³ Див п. 73 висновку № 1012/2020 CDL-AD(2020)038 за посиланням: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2020\)038-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2020)038-e) у тексті наведений неофіційний переклад Національного агентства з питань запобігання корупції.

впливає аргументація, використана Конституційним Судом України у своєму рішенні;

- стосовно повноваження НАЗК щодо суддів, то в законі можуть бути додаткові процедурні гарантії (спеціальні винятки) їхнього захисту від потенційних зловживань з боку НАЗК, а також нагляд за діяльністю НАЗК, пов'язаної з деклараціями суддів чи суддів КСУ (наприклад, через механізм подання скарг до призначеного суду або регулярних звітів НАЗК до перезапущеної Вищої кваліфікаційної комісії суддів, якщо вона складатиметься з професійних, доброчесних та незалежних членів);

- незалежність НАЗК на практиці та громадський контроль за його діяльністю варто вдосконалити відповідно до рекомендацій ГРЕКО¹.

У другому висновку **«Щодо реформування Конституційного Суду»** Венеційська комісія зазначила, що «розглядає рішення № 13-p/2020 Конституційного Суду як ознаку того, що реформа Конституційного Суду України виправдана, і як відправну точку для її здійснення»².

У зв'язку із цим, Венеційська комісія надала рекомендації³ щодо реформування КСУ, які можна втілити через внесення змін до Закону України «Про Конституційний Суд України» та зміну Конституції України:

Рекомендації щодо призначення суддів Конституційного Суду України.

1. Необхідно передбачити нову процедуру відбору кандидатів на посади суддів Конституційного Суду України, зокрема, за допомогою спеціального органу з міжнародним компонентом (screening body with an international component), до складу якого ввійдуть як представники громадянського суспільства, так і міжнародні експерти з прав людини. Цей орган має забезпечити перевірку професійних якостей кандидатів, а також їхню доброчесність.

2. Доцільно утриматися від заповнення наявних вакансій в Конституційному Суді України до того, як будуть імплементовані в законодавстві України оновлені правила відбору кандидатів на посади суддів.

3. Для деполітизації складу Конституційного Суду України суддів, які призначаються за квотою парламенту, слід призначати кваліфікованою, а не простою більшістю голосів (для цього необхідно внести зміни до Конституції України).

4. Корисним практичним кроком для новопризначених суддів Конституційного Суду України була б можливість проходження спеціального тренінгу з питань конституційного тлумачення.

Рекомендації щодо діяльності КСУ і ухвалення ним рішень.

1. КСУ повинен:

- розглядати справу лише в межах тих питань, які були перед ним поставлені;

¹ Див п. 75 висновку № 1012/2020 CDL-AD(2020)038 за посиланням: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2020\)038-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2020)038-e).

² У тексті наведений неофіційний переклад Національного агентства з питань запобігання корупції. Див п. 101 висновку Венеційської комісії № 1012/2020 CDL-AD(2020)039 за посиланням: <https://cutt.ly/TctpGIR>.

³ Див п.п. 102–106 висновку Венеційської комісії № 1012/2020 CDL-AD(2020)039 за посиланням: <https://cutt.ly/cctp0C>.

- чітко обґрунтовувати, чому він визнає неконституційним те чи інше законодавче положення у своєму рішенні.

2. У законі необхідно надати більш детальне визначення поняття «конфлікт інтересів» (зокрема, фінансовий конфлікт інтересів, що може підтверджуватися матеріалами НАЗК чи розслідуванням НАБУ).

3. Щодо вирішення питань, які виникають у зв'язку із відводом судді Конституційного Суду України:

- рішення щодо (само)відводу (а також аргументація такого рішення) повинні чітко викладатися в тексті основного рішення КСУ або в окремому процесуальному рішенні, яке підлягає опублікуванню;

- слід законодавчо зменшити вимоги до кворуму КСУ на випадок відводу судд(ів) КСУ у конкретній справі;

- необхідно передбачити наслідки недотримання суддями КСУ законодавчих вимог щодо відводу.

4. Якщо сенат КСУ вважає, що законодавче положення є неконституційним, то за зверненням Президента або парламенту Велика палата має розглянути це питання на відкритих слуханнях і підтвердити або відхилити таке рішення сенату.

5. Необхідно передбачити в законі можливість перегляду справи КСУ, якщо у розгляді такої справи брав участь суддя, притягнутий до кримінальної відповідальності (наприклад, за отримання хабаря).

6. Дисциплінарна процедура щодо суддів КСУ повинна чітко регулюватися Законом України «Про Конституційний Суд України» з подальшою конкретизацією цих положень в Регламенті КСУ.

7. Незважаючи на те, що Закон України «Про Конституційний Суд України» має регулювати питання провадження, яке здійснюється в КСУ, необхідно все одно передбачити можливість Суду врегулювати додаткові процедурні питання у своєму Регламенті самостійно.

Врахування вищезазначених рекомендацій Венеційської комісії дасть змогу якнайшвидше вирішити питання формування незалежного КСУ через ухвалення відповідних змін до Закону «Про Конституційний Суд України» та пов'язаних законів.

3.5. Відновлення антикорупційного законодавства та частковий вихід із конституційної кризи, обумовленої Рішенням Конституційного Суду України № 13-р/2020

Відповідно до Розпорядження заступника Голови Верховної Ради України від 17 листопада 2020 року № 316 було утворено **Робочу групу з питань законодавчого забезпечення ефективної діяльності у сфері запобігання корупції** та удосконалення законодавчого регулювання окремих аспектів роботи Конституційного Суду України.

До складу робочої групи, зокрема, включені народні депутати України: *Денис Монастирський, Ірина Геращенко, Ольга Совгіря, Тарас Батенко, Сергій Власенко, Руслан Стефанчук, Сергій Алексєєв, Сергій Соболєв Микола Бабенко, Олена Кондратюк, Дмитро Разумков, Антоніна Славицька, Марія Іонова, Марія Мезенцева, Сергій Мінько, Галина Михайлюк, Ірина Борзова, Лариса Білозір, Дмитро Любота, Арсеній Пушкаренко, Вікторія Вагнер, Давид Арахамія, Сергій Рахманін, Ярослав Юрчишин, Андрій Осадчук.*

Робочій групі у строк до 1 грудня 2020 року було доручено підготувати для розгляду в установленому порядку узгоджені законопроекти щодо внесення змін до КК України, законів України «Про запобігання корупції» та «Про Конституційний Суд України», які обумовлені Рішенням КСУ № 13-р/2020.

30 листопада 2020 року робоча група підготувала та зареєструвала законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відновлення відповідальності за декларування недостовірної інформації та за неподання суб'єктом декларування декларації» за № 4441. Положення законопроекту передбачали доповнення КК України новими ст.ст. 366-2 «Декларування недостовірної інформації» та 366-3 «Неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування». При цьому пропонувалося віднести кримінальні правопорушення, передбачені ч. 1 ст. 366-2, ч. 1 ст. 366-3 КК України, до кримінальних проступків.

01 грудня 2020 народні депутати України *Денис Монастирський, В'ячеслав Медяник, Владлен Неклюдов, Галина Михайлюк, Олександр Бакумов, Олег Колєв, Володимир Захарченко Віталій Данілов* зареєстрували законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення відповідальності за декларування недостовірної інформації та неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування» за № 4460-д.

Цим законопроектом було запропоновано:

1) виключити з КК України ст. 366-1;

2) встановити кримінальну відповідальність за умисне внесення суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей до декларації, якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму від 500 до 4 000 прожиткових мінімумів для працездатних осіб (ч. 1 ст. 366-2) або на суму понад 4 000 прожиткових мінімумів для працездатних осіб (ч. 2 ст. 366-2);

3) встановити кримінальну відповідальність за умисне неподання суб'єктом декларування декларації (ст. 366-3);

4) внести зміни до ч. 1 ст. 33-1 та ч. 5 ст. 216 КПК України, ст.ст. 172-6 та 255 КУпАП, а також до примітки ст. 56 «Спеціальна перевірка» Закону України «Про запобігання корупції» для приведення їх у відповідність до вищезазначених змін до КК України.

Вже 04 грудня 2020 року законопроект № 4460-д було розглянуто на засіданні Верховної Ради України та прийнято в цілому.

07 грудня 2020 року робоча група підготувала та зареєструвала законопроект *«Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо встановлення особливостей складення протоколу про адміністративні правопорушення, передбачені статтями 172-4-172-9 та 188-46, 212-15 стосовно судді, судді Конституційного Суду України»* за **№ 4471**.

Законопроектом було запропоновано зміни до КУпАП щодо встановлення особливостей складення протоколу про адміністративні правопорушення, передбачені ст.ст. 172-4-172-9 та 188-46, 212-15 стосовно судді, судді КСУ. Зокрема, проектом визначалися суб'єкти, уповноважені складати протоколи про адміністративні правопорушення з боку НАЗК, визначався порядок вручення протоколу, встановлювалися особливості надання пояснень до протоколу суддями, суддями КСУ та інші особливості.

15 грудня 2020 року законопроект **№ 4471** було розглянуто на засіданні Верховної Ради України та **прийнято в цілому**.

Таким чином, за результатами напрацювання та розгляду законопроектів № 4460-д і № 4471 була **відновлена кримінальна відповідальність за декларування недостовірної інформації та умисне неподання декларації**, а також внесені зміни до КУпАП щодо встановлення особливостей складення відповідного протоколу стосовно судді, судді КСУ. Обидва закони України № 1074-IX і № 1080-IX **набрали чинності 30 грудня 2020 року**.

Також 7 грудня 2020 року робоча група підготувала та зареєструвала законопроект *«Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо відновлення інституційного механізму запобігання корупції»* за **№ 4470**.

Законопроектом було запропоновано зміни до Закону України «Про запобігання корупції» щодо:

- забезпечення повноцінного функціонування НАЗК, наділення його необхідними повноваженнями та правами з метою їх реалізації;
- визначення порядку реагування НАЗК на виявлення порушень відповідного Закону, виявлення ознак корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень, а також встановлення деяких особливостей такого реагування у разі вчинення відповідних діянь суддями або суддями КСУ;
- передбачено відкритий цілодобовий доступ до Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;
- запропоновано правове регулювання щодо особливостей врегулювання конфлікту інтересів у діяльності окремих категорій осіб, порядку здійснення контролю та повної перевірки декларацій, моніторингу способу життя суб'єктів декларування; порядку здійснення деяких додаткових заходів фінансового контролю; встановити особливості проведення повних перевірок декларацій та моніторингу способу життя стосовно суддів, суддів КСУ;
- правове регулювання щодо відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення.

15 грудня 2020 року законопроект № 4470 було розглянуто на засіданні Верховної Ради України та **прийнято в цілому**. Закон України № 1079-IX **набрав чинності 30 грудня 2020 року**.

Таким чином, *до кінця 2020 року парламенту вдалося вирішити частину з тих питань, які постали перед Україною у зв'язку з Рішення Конституційного Суду України № 13-р/2020*, а саме:

- відновити антикорупційне законодавство із деякими особливостями щодо суддів та суддів Конституційного Суду України;

- відновити положення, що передбачають кримінальну відповідальність за порушення вимог фінансового контролю (декларування) зі значно менш суворими санкціями, порівняно з попередніми, що істотно послаблює їх ефективність у досягненні як превентивних, так і каральних цілей кримінального покарання.

У цьому зв'язку варто відзначити зареєстровані законопроекти, які надійшли в парламент вже після 15 грудня 2020 року.

Так, 24 грудня 2020 року від суб'єктів законодавчої ініціативи народних депутатів України **Ярослава Юрчишина, Володимира Цабаль, Олександра Устінова, Ольги Стефанишиної, Юлії Клименко, Сергія Рахманіна, Наталії Піпи, Олега Макарова** та інших було подано законопроект «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за декларування недостовірної інформації та неподання декларації» за № 4548;

Законопроект № 4548 спрямований на виправлення законодавчих недоліків, що виникли після прийняття Верховною Радою України законопроекту № 4460-д, яким було повернуто кримінальну відповідальність за недостовірне декларування та неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Для досягнення вказаної мети у законопроекті № 4548 пропонується:

- 1) внести зміни до примітки до ст. 45 КК України шляхом включення до переліку корупційних правопорушень складів кримінально караних діянь, передбачених ст.ст. 366-2 «Декларування недостовірної інформації» та 366-3 «Неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування» КК України;

- 2) передбачити кримінальну відповідальність за умисне внесення суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей до декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, передбаченої Законом України «Про запобігання корупції», якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму від 500 до 2000 прожиткових мінімумів для працездатних осіб (ч. 1 ст. 366-2) або на суму понад 2000 прожиткових мінімумів для працездатних осіб (ч. 2 ст. 366-2) КК України;

- 3) віднести склади кримінальних правопорушень, передбачених ст.ст. 366-2, 366-3 КК України, до нетяжких злочинів, змінивши санкції вказаних норм;

- 4) визнати суб'єктами декларування осіб, які відповідно до ч.ч. 1 та 2 ст. 45 Закону України «Про запобігання корупції» зобов'язані подавати декларацію

особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (примітка до ст. 366-2 КК України у редакції проекту).

Національне агентство у цілому підтримало законопроект № 4548 із відповідними зауваженнями та пропозиціями¹.

27 січня 2021 року від **Президента України** до Верховної Ради України надійшов проект Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу України щодо вдосконалення відповідальності за декларування недостовірної інформації та неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування» за **№ 4651**.

У законопроекті **№ 4651** пропонується удосконалення положень законодавства, якими встановлена відповідальність за декларування недостовірної інформації та неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, для їх ефективної практичної реалізації, а саме:

1) внести зміни до примітки до ст. 172-6 «Порушення вимог фінансового контролю» КУпАП та примітки до ст. 366-2 «Декларування недостовірної інформації» КК України для уточнення суб'єктів відповідних правопорушень;

2) включити до переліку корупційних правопорушень склади кримінально караних діянь, передбачених ст. 366-2 «Декларування недостовірної інформації» та ст. 366-3 «Неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування» КК України;

3) встановити кримінальну відповідальність за умисне внесення суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей до декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, передбаченої Законом України «Про запобігання корупції», якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму від 500 до 2000 прожиткових мінімумів для працездатних осіб (ч. 1 ст. 366-2) або на суму понад 2000 прожиткових мінімумів для працездатних осіб (ч. 2 ст. 366-2);

4) віднести склади кримінальних правопорушень, передбачених ст.ст. 366-2, 366-3 КК України до нетяжких злочинів.

Національне агентство підтримало загальну концепцію, викладену у законопроекті № 4651, щодо посилення відповідальності, що дасть змогу суттєво підвищити ефективність кримінальної відповідальності за неподання декларацій та умисне внесення до них недостовірних відомостей і адміністративної відповідальності за порушення вимог фінансового контролю, а отже, й забезпечити значно вищий рівень дотримання вимог

¹ Висновок Національного з питань запобігання корупції щодо законопроекту № 4548 від 24.12.2020 / НАЗК // Офіційний сайт НАЗК. – Режим доступу : https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2021/03/4548_Vysnovok-NAZK-1.pdf.

антикорупційного законодавства в частині забезпечення фінансового контролю¹.

Підтримуючи у цілому вищезгадані законодавчі ініціативи, Національне агентство у своїх висновках звертало увагу на **необхідність**:

1) суттєвого збільшення розмірів штрафів за кримінальні правопорушення, передбачені ст.ст. 366-2, 366-3 КК України;

2) закріплення у всіх санкціях ст.ст. 366-2, 366-3 КК України альтернативно до інших видів **основного покарання основне покарання у виді позбавлення волі** (до 2 років – за вчинення злочину, передбаченого ч. 1 ст. 366-2 КК України; до 3 років – за вчинення злочинів, передбачених ч. 2 ст. 366-2, ч. 1 ст. 366-3 КК України);

3) закріплення у примітці до ст. 45 КК України, крім переліку корупційних кримінальних правопорушень, ще й **переліку кримінальних правопорушень, пов'язаних з корупцією**, до числа яких передусім варто було б віднести кримінальні правопорушення, передбачені ст.ст. 366-2, 366-3 КК України;

4) закріплення у ст.ст. 45 – 48 КК України та всіх інших статтях кримінального закону, що містять виключні положення щодо особливостей застосування КК України до осіб, які вчинили корупційні кримінальні правопорушення, **аналогічні положення й щодо осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, пов'язані з корупцією**².

Наостанок варто зауважити, що ще до набрання чинності законом про відновлення антикорупційного законодавства КСУ офіційно повідомив про **відновлення розгляду справи № 3/4090(15) від 30.12.2015**³. У цій справі КСУ вже близько трьох років не здійснював жодних дій чи заходів.

Цими діями КСУ вчергове підтвердив свою надзвичайну зацікавленість у подальшому (повторному) розгляді питання щодо антикорупційного законодавства України.

Крім того, у зв'язку із роз'єднанням у два провадження справи № 3/393(20) від 05.08.2020 щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Закону України «Про запобігання корупції», КК України, Цивільного процесуального кодексу України та інших пов'язаних з ними законів України, що зачіпають права та свободи громадян (щодо якого в частині було прийнято Рішення від 27.10.2020 № 13-р/2020), наразі на розгляді

¹ Висновок Національного з питань запобігання корупції щодо законопроекту № 4651 від 27.01.2020 / НАЗК // Офіційний сайт НАЗК. – Режим доступу : https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2021/03/NAZK_Vysnovok-4651-09.02.21..pdf.

² Висновок Національного з питань запобігання корупції щодо законопроекту № 4548 від 24.12.2020 / НАЗК // Офіційний сайт НАЗК. – Режим доступу : https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2021/03/4548_Vysnovok-NAZK-1.pdf; Висновок Національного з питань запобігання корупції щодо законопроекту № 4651 від 27.01.2020 / НАЗК // Офіційний сайт НАЗК. – Режим доступу : https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2021/03/NAZK_Vysnovok-4651-09.02.21..pdf.

³ За конституційним поданням 48 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень абз. 14 ч. 1 ст. 1, п. 3 ч. 1 ст. 3, п. 2 ч. 1 ст. 12, п. 2 з приміткою 1, п.п. 3, 8, 9, 10, 11 ч. 1 ст. 46, ч. 3 ст. 46, абзаців 2, 3 ч. 1 ст. 47, ч.ч. 1, 3 ст. 50, ст. 51, ч. 2 ст. 52, п.п. 3 п. 3 ч.5 Прикінцевих та Перехідних положень Закону України «Про запобігання корупції», ст. 366-1 КК України.

Конституційного Суду України перебуває друга частина подання¹ щодо визнання неконституційними:

- **кримінальної відповідальності за незаконне збагачення посадовців;**
- **інституту визнання необґрунтованими активів та стягнення їх в дохід держави.**

На розгляді в Конституційному Суді України перебуває також низка інших справ стосовно системних законодавчих змін і реформ, які можуть бути скасовані найближчим часом та скасування яких матиме наслідком ліквідацію цілих правових інституцій, антикорупційних та інших механізмів та інструментів.

Зокрема, на розгляді у Конституційному Суді України наразі перебувають справи:

- за конституційним поданням 49 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) **Закону України «Про Вищий антикорупційний суд»** № 3/349(20) від 22 липня 2020 року;

- за конституційним поданням 47 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України ст.ст. 96-1, 96-2 КК України, якими встановлено зміст, порядок та випадки застосування такого заходу кримінально-правового характеру, як **спеціальна конфіскація**.

Крім того, не слід забувати, що на розгляді в Конституційному Суді України перебувають й провадження щодо інших важливих реформ у різних секторах. Йдеться, зокрема, про:

- **реформу банківського законодавства та статус і повноваження Фонду гарантування вкладів фізичних осіб** – за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» від 23 лютого 2012 року²;

- **реформу земельного законодавства (зняття мораторію та інші зміни)** – за конституційним поданням 48 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов обігу земель сільськогосподарського призначення» та окремих положень Земельного кодексу України та конституційним поданням 53 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов обігу земель сільськогосподарського призначення» від 31 березня 2020 року. Зазначені справи Ухвалою Великої палати КСУ об'єднано в одне конституційне провадження³;

- **медичну реформу** – за поданням уповноваженої з прав людини Людмили Денісової про визнання неконституційними окремих положень законів України, які стосуються сфери охорони здоров'я, надання медичних послуг

¹ <http://www.ccu.gov.ua/novyna/konstytuciyni-podannya-standom-na-11-lyutogo-2021-roku>.

² <https://www.facebook.com/ConstitutionalCourtOfUkraine/posts/1209623666105015>.

³ <https://www.facebook.com/ConstitutionalCourtOfUkraine/posts/1252532581814123>.

населенню, питань ліквідації та реорганізації закладів охорони здоров'я в умовах реалізації медичної реформи та подолання пандемії COVID-19 від 6 січня 2021 року¹.

Усе це говорить про потребу якнайшвидшого удосконалення законодавства про Конституційний Суд України з метою створення умов для забезпечення діяльності цього органу конституційної юрисдикції на засадах верховенства права, незалежності, повного і всебічного розгляду справ, обґрунтованості ухвалених ним рішень і висновків.

Висновки та рекомендації до Розділу III

Висновки

1. 5 серпня 2020 року до Конституційного Суду України надійшло конституційне подання, у якому ставилося питання про відповідність Конституції України окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» щодо заходів фінансового контролю, положень ст. 366-1 КК України (умисне неподання декларації або внесення до неї завідомо недостовірних відомостей), положень ст. 368-5 КК України (незаконне збагачення) та інституту визнання необґрунтованими активів та стягнення таких активів у дохід держави.

Вивчивши позицію та аргументацію суб'єкта права на конституційне подання, а також здійснивши ґрунтовний аналіз відповідних положень через призму вимог Конституції України та закріплених у ній принципів, міжнародних стандартів і зобов'язань Національне агентство дійшло однозначного висновку про те, що всі ці положення є такими що відповідають Конституції України, закріпленим у ній принципам, міжнародним стандартам а також найкращим світовим практикам у цій сфері.

2. Аналіз процесу розгляду Конституційним Судом України справи № 1-24/2020(393/20), а також низки обставин, що стали відомими під час розгляду цієї справи, дозволяє стверджувати, що принаймні три з одинадцяти суддів Конституційного Суду України, які проголосували «за» рішення № 13-р/2020 діяли публічно всупереч чинному законодавству, порушуючи принципи неупередженості та об'єктивності, якими повинні керуватися судді під час участі у розгляді справи по суті та прийняття у ній рішення.

3. Рішенням від 27 жовтня 2020 року № 13-р/2020 Конституційний Суд України зупинив реалізацію абсолютної більшості правових інститутів та інструментів, спрямованих на запобігання корупції в Україні, позбавив НАЗК більшості повноважень у сфері реалізації антикорупційної політики та скасував кримінальну відповідальність за неподання декларації особами,

¹ КСУ розгляне подання Денісової стосовно медичної реформи під час пандемії / Суспільне. Новини. – Режим доступу : <https://suspilne.media/101239-ksu-rozglane-podanna-denisovoi-stosovno-medicnoi-reformi-pid-cas-pandemii/>.

уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, а також внесення до неї завідомо недостовірних відомостей.

4. Під час розгляду справи № 1-24/2020(393/20) та ухвалення відповідного рішення КСУ перебрав на себе виключні повноваження суб'єкта права на конституційне звернення, грубо порушив вимоги Конституції України та Закону України «Про Конституційний Суд України», що має ознаки узурпації Конституційним Судом України законодавчої влади та повалення конституційного ладу в Україні;

5. Скасовані рішенням Конституційного Суду України № 13-р/2020 повноваження НАЗК не стосуються повноважень суду щодо здійснення правосуддя, а тому не можуть вважатись втручанням у професійну діяльність суддів та повноваження судової гілки влади.

6. Визнавши ст. 366-1 КК України неконституційною на тій підставі, що нібито описаним нею діянням не притаманна суспільна небезпека, КСУ перебрав на себе конституційне повноваження Верховної Ради України визначати діяння, які є злочинами, та встановлювати вид і міру покарання за їх вчинення (п. 22 ч. 1 ст. 92 Конституції України), що з юридичної точки зору містить ознаки спроби захоплення державної влади та повалення конституційного ладу в Україні.

7. Рішення Конституційного Суду України № 13-р/2020 завдало непоправної шкоди системі запобігання та протидії корупції та призвело до виникнення в Україні конституційної кризи, обумовленою наявністю реальних загроз національній безпеці України.

Саме тому протягом жовтня–грудня 2020 року у Парламенті було зареєстровано понад 30 законопроектів спрямованих на якнайшвидше відновлення антикорупційного законодавства, кримінальної відповідальності за неподання декларації та внесення до неї завідомо недостовірних відомостей, а також довіри до конституційного судочинства в Україні.

8. 25 листопада 2020 року Президент України звернувся до Венеціанської комісії з проханням здійснити оцінку конституційної ситуації, спричиненої рішенням Конституційного Суду України № 13-р/2020 та надати висновок щодо стану антикорупційного законодавства після його ухвалення.

11 грудня 2020 року Венеціанська комісія затвердила терміновий спільний висновок № 1012/2020 CDL-AD(2020)038 «Щодо законодавчої ситуації навколо антикорупційних механізмів після прийняття рішення № 13-р/2020 Конституційного Суду України» та ухвалила терміновий висновок № 1012/2020 CDL-AD(2020)039 «Щодо реформування Конституційного Суду».

У першому з цих висновків Венеціанська комісія рекомендувала Парламенту якнайшвидше відновити скасоване антикорупційне законодавство та кримінальну відповідальність за неподання декларації та внесення до неї завідомо недостовірних відомостей.

У другому висновку «Щодо реформування Конституційного Суду» Венеціанська комісія наголосила на потребі внесення змін до Конституції України та Закону України «Про Конституційний Суд України» з метою забезпечення належної діяльності Конституційного Суду України.

При цьому Венеціанська комісія висловила рекомендації як щодо діяльності Конституційного Суду України та ухвалення ним рішень, так і щодо призначення суддів Конституційного Суду України.

9. До кінця 2020 року Парламенту вдалося вирішити частину з тих питань, які постали перед Україною у зв'язку з рішенням Конституційного Суду України № 13-р/2020, а саме:

- відновити антикорупційне законодавство із деякими особливостями щодо суддів та суддів Конституційного Суду України;

- відновити положення, що передбачають кримінальну відповідальність за порушення вимог фінансового контролю (декларування) зі значно менш суворими санкціями порівняно з попередніми, що істотно послаблює їх ефективність у досягненні як превентивних, так і каральних цілей кримінального покарання.

Утім, питання щодо забезпечення належної діяльності Конституційного Суду України й досі залишається не вирішеним.

10. У зв'язку із перебуванням на розгляді Конституційного Суду України низки надзвичайно важливих справ, наразі існує реальна загроза визнання неконституційними кримінальної відповідальності за незаконне збагачення посадовців, інституту визнання необґрунтованими активів та стягнення їх в дохід держави, Закону України «Про Вищий антикорупційний суд» та такого заходу кримінально-правового характеру, як спеціальна конфіскація.

Крім того, під загрозою наразі перебуває реформа банківського законодавства, питання про статус і повноваження Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, реформа земельного законодавства (зняття мораторію та інші зміни), медична реформа та багато інших надзвичайно важливих для держави та громадян реформ.

Рекомендації

1. Удосконалити законодавство про Конституційний Суд України з метою забезпечення діяльності цього органу конституційної юрисдикції на засадах верховенства права, незалежності, повного і всебічного розгляду справ, обґрунтованості ухвалених ним рішень і висновків.

РОЗДІЛ IV. СТАН ВИКОНАННЯ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ І ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

4.1. Міжнародні зобов'язання України у сфері запобігання та протидії корупції й основні досягнення України у цій сфері

Із долученням України до низки антикорупційних конвенцій зусилля нашої держави щодо імплементації їх положень стали об'єктом моніторингу та оцінки відповідних конвенційних органів шляхом проходження з певною періодичністю встановлених процедур.

У 2003 році Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) започаткувала в рамках Антикорупційної мережі для країн Східної Європи та Центральної Азії¹ Стамбульський план дій з боротьби проти корупції. У 2005 році в рамках Робочої програми Антикорупційної мережі ОЕСР на 2005–2006 роки було започатковано 1-й раунд моніторингу для держав-учасниць, за яким з періодичністю в три–п'ять років проведено чотири раунди моніторингу. Україна приєдналася до Стамбульського плану дій з боротьби проти корупції Антикорупційної мережі ОЕСР з 2004 року² і станом на початок 2021 року пройшла чотири раунди моніторингу.

З набранням для України чинності Цивільною конвенцією Ради Європи про боротьбу з корупцією з 01 січня 2006 року³, Кримінальною конвенцією Ради Європи про боротьбу з корупцією з 01 березня 2010 року⁴ Україна стала членом GRECO і стосовно неї було розпочато проходження оцінювання в рамках моніторингового механізму GRECO. Протягом 2006–2020 років Україна пройшла чотири раунди моніторингу GRECO.

З набранням для України з 01 січня 2010 року чинності Конвенцією ООН проти корупції⁵ стосовно України відповідним конвенційним органом – Конференцією держав - учасниць Конвенції ООН проти корупції – проводиться вже другий цикл огляду результатів імплементації Україною положень цієї Конвенції.

У 2014 році з підписанням Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної

¹ Див. Anti-Corruption Network for Eastern Europe and Central Asia. Dedicated to preventing and fighting corruption since 1998 / OECD // – Режим доступу: <http://www.oecd.org/corruption/acn/OECD-Anti-Corruption-Network-Brochure.pdf>

² Див. Стамбульський план дій з боротьби проти корупції// Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/966_001-04.

³ Див. Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією// Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_102.

⁴ Див. Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією (ETS 173) // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_101.

⁵ https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16.

енергії і їхніми державами – членами, з іншої сторони, Угоди про асоціацію між Україною та ЄС¹, закріпленням у 2019 році в Конституції України стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору² Україна (зокрема її зусилля щодо зниження рівня корупції) опинилася також під фокусом моніторингу та оцінки ЄС та НАТО.

Про основні досягнення України у сфері реалізації міжнародних зобов'язань щодо запобігання та протидії корупції як на національному рівні, так і в окремих секторах, галузях підготовлено й опубліковано велику кількість видань, статей, офіційних документів міжнародних організацій (більш детальна інформація про які наведена нижче), окремих вітчизняних, зарубіжних експертів та громадських антикорупційних організацій, що діють в Україні.

До основних досягнень України у сфері реалізації міжнародних зобов'язань щодо запобігання та протидії корупції в рамках конвенційних механізмів за останні роки традиційно відносять:

- прийняття та удосконалення антикорупційного пакета законів;
- створення інституційної антикорупційної інфраструктури, зокрема запуск та посилення інституційної спроможності антикорупційних органів: НАБУ, НАЗК, АРМА, САП, ВАКС;
- започаткування та посилення механізмів, інструментів та удосконалення практики їх застосування, з-поміж іншого, щодо електронного декларування, конфлікту інтересів, виявлення та мінімізації корупційних ризиків у діяльності державних органів, органів місцевого самоврядування;
- підвищення обізнаності щодо корупції та шляхів її виявлення і подолання, проведення антикорупційного навчання, залучення громадськості до запобігання та виявлення корупції в Україні³.

Окремо варто зазначити, що в рамках виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, європейські експерти високо оцінюють як технічну, так і правову складові електронної системи декларування в Україні.

У 2019 році експерти НАТО у своєму Звіті за результатами здійсненого в кінці 2018 – 2019 роках експертного аналізу в Україні «Самооцінка стану виконання Програми розбудови доброчесності»⁴, яку проведено в рамках

¹ Див.: УГОДА ПРО АСОЦІАЦІЮ між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011.

² Див.: Закон України від 07.02.2019 № 2680-VIII «Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору)» // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2680-19>.

³ Детальніше про основні досягнення України в частині виконання міжнародних зобов'язань у сфері запобігання та протидії корупції див.: Альтернативний звіт з оцінки ефективності впровадження державної антикорупційної політики / [О. В. Калітенко, Д. О. Калмиков, І. Б. Коліушко та ін.] ; за заг. ред. М. І. Хавронюка. – К., 2019. – С. 310–313.

⁴ Див. BUILDING INTEGRITY SELF-ASSESSMENT AND PEER REVIEW REPORT UKRAINE // NATO / Офіційний веб-сайт НАЗК. – Режим доступу: https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2019/11/Adv.CopyUKR_PRReport-2019.pdf;

реалізації в Україні Програми НАТО Building Integrity, визнали низку показових практик України, які відповідають міжнародним стандартам, зокрема:

- передові стандарти та практики НАТО щодо доброчесності та мінімізації корупційних ризиків у роботі реформованої патрульної поліції та Державної прикордонної служби;
- єдина Методологія оцінювання корупційних ризиків у діяльності органів влади¹, запроваджена НАЗК;
- розробка та виконання антикорупційних програм органами влади;
- утворення комплексної та потенційно міцної антикорупційної архітектури;
- заходи Уряду України (через утворення НАЗК) щодо розширення обізнаності щодо корупції, хабарництва та інших форм неетичної поведінки;
- зусилля задля недопущення призначення на посади кандидатів, які психологічно схильні до корупційних дій;
- введення електронного декларування;
- процедури проведення державних закупівель (ProZorro);
- впровадження онлайн Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення;
- залучення громадськості та волонтерів в антикорупційні та демократичні реформування.

Протягом 2019 року забезпечено виконання взятих Україною зобов'язань у сфері боротьби з корупцією як однієї з умов підписаного 14 вересня 2018 року Меморандуму про взаєморозуміння між Україною та Європейським Союзом (щодо отримання Україною макрофінансової допомоги Європейського Союзу у сумі до 1 млрд євро), ратифікованого Законом України від 08 листопада 2018 року.

Йдеться про завершення виконання таких умов:

- повноцінне використання системи логічного та арифметичного контролю декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави та місцевого самоврядування, що підтверджує ефективність виявлення незадекларованих доходів та отримання інформації в автоматизованому режимі з інших державних реєстрів та інформаційних баз даних, а також проведення верифікації щонайменше 1000 декларацій високопосадовців (у тому числі від виконавчої влади, парламенту та судової влади) з прийняттям відповідних рішень;
- прогрес у забезпеченні роботи Вищого антикорупційного суду України шляхом досягнення значного прогресу у відборі кваліфікованих та незалежних суддів для цього суду, а також забезпечення суду фінансовими ресурсами для виконання ним передбаченої законом місії².

САМООЦІНКА СТАНУ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ РОЗБУДОВИ ДОБРОЧЕСНОСТІ. Звіт за результатами експертного аналізу в Україні // НАТО / Офіційний веб-сайт НАЗК. – Режим доступу: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2019/11/41211089dod1-3.pdf>.

¹ Див. МЕТОДОЛОГІЯ оцінювання корупційних ризиків у діяльності органів влади, затверджена рішенням НАЗК від 02 грудня 2016 року № 126, зареєстрована в Міністерстві юстиції України 28 грудня 2016 року за № 1718/29848. // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1718-16>.

² З метою запровадження ефективної роботи системи верифікації декларацій посадовців:

1) прийнято рішення НАЗК про затвердження Змін до Порядку проведення контролю та до Правил логічного і арифметичного контролю декларацій посадовців (рішення НАЗК від 02 серпня 2019 року № 2305 та від 02 серпня 2019 року № 2304, які набрали чинності 15 жовтня 2019 року);

Крім того, у 2020 році забезпечено виконання взятих Україною зобов'язань у сфері боротьби з корупцією як однієї з умов учиненого 23 липня 2020 року Меморандуму про взаєморозуміння між Україною та Європейським Союзом (щодо отримання Україною макрофінансової допомоги Європейського Союзу у сумі до 1 млрд 200 млн євро), ратифікованого Законом України від 25 серпня 2020 року. Насамперед йдеться, зокрема, про забезпечення незалежної та ефективної роботи антикорупційних органів.

4.2. Стан виконання міжнародних зобов'язань, узятих у рамках членства України в GRECO

GRECO є органом Ради Європи, який функціонує з метою удосконалення компетентності її членів у боротьбі з корупцією для вжиття заходів через динамічний процес спільного оцінювання методів проведення та однакового впливу згідно з їхніми зобов'язаннями в цій сфері¹.

Відповідно до ст. 4 Статуту GRECO держави, які стають Сторонами міжнародних правових документів, підписаних Комітетом міністрів Ради Європи на виконання Програми дій боротьби з корупцією, що надає обов'язкове членство групи GRECO, стають членами GRECO через сам факт відповідно до положень цих документів.

З набуттям для України чинності Цивільною конвенцією Ради Європи про боротьбу з корупцією з 01 січня 2006 року Україна стала сороковим членом GRECO.

Членство України в GRECO передбачає проходження оцінки з боку GRECO щодо імплементації у національне законодавство положень конвенцій Ради Європи, Керівних принципів боротьби проти корупції Ради Європи, виконання у визначений строк рекомендацій, наданих за результатами оцінки GRECO, дотримання Статуту і Правил процедури GRECO².

Протягом 2006–2020 років Україна пройшла чотири раунди моніторингу

2) прийнято 1 012 рішень НАЗК (з необхідних 1000) за результатами перевірок (з використанням усіх необхідних для цього 16 державних реєстрів та інформаційних баз даних) декларацій високопосадовців, відібраних за допомогою системи логічного і арифметичного контролю.

З метою забезпечення роботи ВАКС за результатами проведених ВККС конкурсних процедур ВРП внесено Президентіві України подання про призначення кандидатів на посади суддів Апеляційної палати ВАКС та посади суддів ВАКС (укази про призначення суддів на відповідні посади підписані Президентом України 11 квітня 2019 року).

05 вересня 2019 року розпочав свою роботу ВАКС, на діяльність якого у Державному бюджеті України на 2019 рік було передбачено видатки у обсязі 318,1 млн грн. Такий обсяг видатків дав можливість забезпечити формування та функціонування ВАКС. Більше того, виконання зазначених зобов'язань було підтверджено Стороною ЄС, яка серед іншого висловила сподівання, що вже вжиті Україною заходи будуть незворотними.

¹ Див.: AGREEMENT ESTABLISHING THE GROUP OF STATES AGAINST CORRUPTION (Strasbourg 1999) // Document prepared by the Directorate of legal Affairs. – Режим доступу : <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806cd24f>; Статут Групи держав по боротьбі з корупцією / GRECO // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_144.

² RULES OF PROCEDURE // Adopted by GRECO at its 1st Plenary Meeting (Strasbourg, 4-6 October 1999). – Режим доступу : <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806ca221>.

GRECO.

В Оціночному звіті за результатами **Спільних 1-го і 2-го раундів оцінювання GRECO** надала Україні 25 рекомендацій загального та спеціального характеру й одне застереження, обов'язкове для виконання Україною як членом GRECO¹. Основна частина цих рекомендацій стосувалася антикорупційної політики, антикорупційної інфраструктури та заходів щодо зниження корупційних ризиків у діяльності органів влади².

Офіційна оцінка стану та динаміки виконання Україною цих рекомендацій міститься в одному звіті та п'яти додатках до нього, прийнятих протягом 2009 – 2015 років³.

За результатами проведення п'яти етапів оцінки стану та динаміки виконання Україною рекомендацій, що містяться в Оціночному звіті за результатами Спільних 1-го і 2-го раундів оцінювання, GRECO дійшла висновку, що:

1) 11 рекомендацій (II, III, VII, VIII, XI, XVI, XVII, XXI, XXII, XXIV, XXV) виконано задовільно;

¹ Joint First and Second Evaluation Rounds. Evaluation Report on Ukraine / Council of Europe // Adopted by GRECO at its 32nd Plenary Meeting (Strasbourg, 19–23 March 2007). – Режим доступу : <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806ca221>; https://old.nazk.gov.ua/sites/default/files/docs/nazk_files/zvity/1.1.pdf.

² Див. Додаток А.

³ Звіт про стан виконання рекомендацій GRECO за результатами Спільних 1-го і 2-го раундів оцінювання України, прийнятий 15 травня 2009 року GRECO на 42-му пленарному засіданні, яке відбулося 11–15 травня 2009 року: Joint First and Second Rounds Evaluation. Compliance Report on Ukraine / Council of Europe // Adopted by GRECO at its 42nd Plenary Meeting (Strasbourg, 11–15 May 2009). – Режим доступу : <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806ca28b>.

Додаток до Звіту про виконання рекомендацій GRECO за результатами Спільних 1-го і 2-го раундів оцінювання України, прийнятий 27 травня 2011 року на 51-му пленарному засіданні GRECO, яке відбулося 23–27 травня 2011 року: Joint First and Second Evaluation Round. Addendum to the Compliance Report on Ukraine / Council of Europe // Adopted by GRECO at its 52st Plenary Meeting (Strasbourg, 27 May 2011). – Режим доступу : <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806ca28d>; https://old.nazk.gov.ua/sites/default/files/docs/nazk_files/zvity/1.4.pdf.

Другий додатковий звіт про стан виконання рекомендацій GRECO за результатами Спільних 1-го і 2-го раундів оцінювання України, прийнятий 23 березня 2012 року на 54-му пленарному засіданні GRECO, яке відбулося 20–23 березня 2012 року: Joint First and Second Evaluation Round. Second Addendum to the Compliance Report on Ukraine / Council of Europe // Adopted by GRECO at its 54th Plenary Meeting (Strasbourg, 23 March 2012). – Режим доступу :

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806ca268>; <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806ca26a>.

Третій додатковий звіт про виконання рекомендацій за результатами Спільних 1-го і 2-го раундів оцінювання України, прийнятий 22 березня 2013 року на 59-му пленарному засіданні GRECO: Joint First and Second Evaluation Round. Third Addendum to the Compliance Report on Ukraine / Council of Europe // Adopted by GRECO at its 59th Plenary Meeting (Strasbourg, 22 March 2013). – Режим доступу : <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806ca289>.

Четвертий додатковий звіт про виконання рекомендацій Україною за результатами Спільних 1-го і 2-го раундів оцінювання, прийнятий 28 березня 2014 року на 63-му пленарному засіданні GRECO: Joint First and Second Evaluation Round. Fourth Addendum to the Compliance Report on Ukraine / Council of Europe // Adopted by GRECO at its 63rd Plenary Meeting (Strasbourg, 28 March 2014). – Режим доступу : <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806ca291>.

П'ятий додатковий звіт про виконання рекомендацій Україною за результатами Спільних 1-го і 2-го раундів оцінювання, прийнятий 19 червня 2015 року на 68-му пленарному засіданні GRECO, яке відбулось 15-19 червня 2015 року: Joint First and Second Evaluation Round. Fifth Addendum to the Compliance Report on Ukraine / Council of Europe // Adopted by GRECO at its 68th Plenary Meeting (Strasbourg, 19 June 2015). – Режим доступу : <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806ca28f>.

2) у виконанні 9 рекомендацій (IV, V, VI, IX, X, XIII, XV, XIX, XXIII) Україна продемонструвала значний прогрес;

3) 4 рекомендації (I, XII, XIV, XX) виконані Україною частково;

4) 1 рекомендація (XVIII) залишилася невиконаною¹.

Досі невиконаною залишається рекомендація XVIII, у якій GRECO пропонує Україні розширити зовнішній незалежний аудит органів місцевої влади з метою охоплення всіх видів діяльності цих органів, а також забезпечити при аудиті використання таких самих принципів незалежності, прозорості і контролю, які застосовує Рахункова палата.

Третій раунд оцінювання відбувався за двома темами:

- Тема I – «Криміналізація корупції»;

- Тема II – «Прозорість фінансування політичних партій».

В Оціночному звіті за результатами 3-го раунду оцінювання за **Темою I «Криміналізація корупції»**, прийнятому 21 жовтня 2011 року на 52-му пленарному засіданні GRECO, що відбулося 17–21 жовтня 2011 року², GRECO надала Україні 7 рекомендацій³. Більшість цих рекомендацій стосувалися внесення змін до законодавства з метою криміналізації та притягнення до відповідальності за правопорушення щодо зловживання впливом і підкупу (активного і пасивного) в публічному і приватному секторах, а також публічних

¹ Детальний опис всіх рекомендацій, наданих Україні в Оціночному звіті за результатами Спільних 1-го і 2-го раундів оцінювання GRECO, а також стану їх виконання міститься у додатку А.

² Third Evaluation Round Evaluation Report on Ukraine Incriminations (ETS 173 and 191, GPC 2) (Theme I) / Council of Europe // Adopted by GRECO at its 52nd Plenary Meeting (Strasbourg, 21 October 2011). – Режим доступу : <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806ca323>.

³ Детальний опис всіх рекомендацій, наданих Україні в Оціночному звіті за результатами 3-го раунду оцінювання GRECO, а також стану їх виконання міститься у додатках Б і В.

осіб, залучених до роботи в міжнародних організаціях, парламентських асамблеях, суддів чи посадових осіб міжнародних судів.

Офіційна оцінка стану та динаміки виконання Україною цих рекомендацій міститься у трьох звітах, прийнятих у 2013 – 2017 роках¹.

За результатами проведення цих трьох етапів оцінки стану та динаміки виконання Україною рекомендацій, наданих в Оціночному звіті за результатами 3-го раунду оцінювання за Темою I «Криміналізація корупції», GRECO дійшла висновку, що:

- 1) 5 рекомендацій (II–V, VII) Україна виконала задовільно;
- 2) рекомендацію VI виконано у задовільний спосіб;
- 3) 1 рекомендація (I) залишилася виконаною частково.

В Оціночному звіті за результатами 3-го раунду оцінювання за **Темою II «Прозорість фінансування політичних партій»**, прийнятому 21 жовтня 2011 року на 52-му пленарному засіданні GRECO, що відбулося 17–21 жовтня 2011 року², GRECO надала Україні 9 рекомендацій. Основна частина цих рекомендацій стосувалася забезпечення прозорості фінансування політичних партій в Україні на законодавчому й інституційному рівнях. Офіційна оцінка стану та динаміки виконання Україною цих рекомендацій міститься в тих самих документах, що стосуються оцінки виконання Україною рекомендацій за Темою I третього раунду оцінювання GRECO³.

За результатами проведення трьох етапів оцінки (протягом 2013–2017 років)

¹ Звіт про виконання Україною рекомендацій, наданих за результатами 3-го раунду оцінювання GRECO, прийнятий 6 грудня 2013 року під час 62-го Пленарного засідання GRECO: Third Evaluation Round Compliance Report on Ukraine «Incriminations (ETS 173 and 191, GPC 2)», «Transparency of Party Funding» / Council of Europe // Adopted by GRECO at its 62nd Plenary Meeting (Strasbourg, 2–6 December 2013). – Режим доступу : <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806ca327>.

Другий звіт про виконання Україною рекомендацій, наданих за результатами 3-го раунду оцінювання GRECO, прийнятий 04 грудня 2015 року на 70-му Пленарному засіданні GRECO: Third Evaluation Round the Second Compliance Report on Ukraine «Incriminations (ETS 173 and 191, GPC 2)», «Transparency of Party Funding» / Council of Europe // Adopted by GRECO at its 70th Plenary Meeting (Strasbourg, 30 November – 4 December 2015). – Режим доступу : <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806ca329>

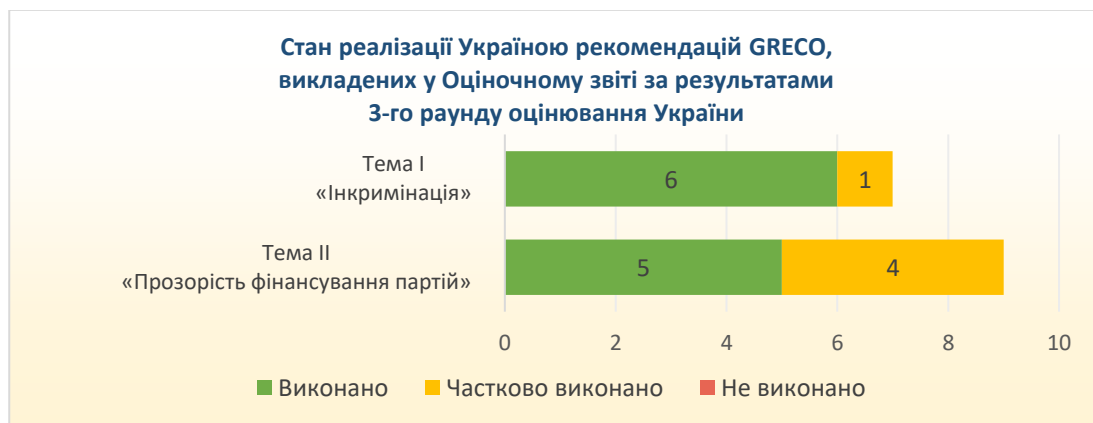
Додатковий звіт до Другого звіту про виконання Україною рекомендацій, наданих за результатами 3-го раунду оцінювання GRECO, прийнятий 24 березня 2017 року під час 75-го Пленарного засідання GRECO: Third Evaluation Round Addendum to the Compliance Report on Ukraine «Incriminations (ETS 173 and 191, GPC 2)», «Transparency of Party Funding» / Council of Europe // Adopted by GRECO at its 75th Plenary Meeting (Strasbourg, 20–24 March 2017). – Режим доступу : <https://rm.coe.int/third-evaluation-round-addendum-to-the-second-compliance-report-on-ukr/168073428e>.

² Third Evaluation Round Evaluation Report on Ukraine Transparency of Party Funding (Theme II) / Council of Europe // Adopted by GRECO at its 52nd Plenary Meeting (Strasbourg, 21 October 2011). – Режим доступу : <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806ca325>.

³ Див.: Third Evaluation Round Compliance Report on Ukraine «Incriminations (ETS 173 and 191, GPC 2)», «Transparency of Party Funding» / Council of Europe // Adopted by GRECO at its 62nd Plenary Meeting (Strasbourg, 2–6 December 2013). – Режим доступу : <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806ca327>; Third Evaluation Round the Second Compliance Report on Ukraine «Incriminations (ETS 173 and 191, GPC 2)», «Transparency of Party Funding» / Council of Europe // Adopted by GRECO at its 70th Plenary Meeting (Strasbourg, 30 November – 4 December 2015). – Режим доступу : <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806ca329>; Third Evaluation Round Addendum to the Compliance Report on Ukraine «Incriminations (ETS 173 and 191, GPC 2)», «Transparency of Party Funding» / Council of Europe // Adopted by GRECO at its 75th Plenary Meeting (Strasbourg, 20–24 March 2017). – Режим доступу : <https://rm.coe.int/third-evaluation-round-addendum-to-the-second-compliance-report-on-ukr/168073428e>.

стану та динаміки виконання Україною рекомендацій, наданих в Оціночному звіті за результатами 3-го раунду оцінювання за Темою II «Прозорість фінансування політичних партій», GRECO дійшла висновку, що:

- 1) 4 рекомендації (III, V – VII) Україна виконала задовільно;
- 2) рекомендацію IV виконано у задовільний спосіб;
- 3) 4 рекомендації (I, II, VIII, IX) виконані частково.

Таким чином, у цілому в межах 3-го раунду оцінювання Україна виконала 11 рекомендацій GRECO належним чином, а інші 5 – частково.

В останньому звіті щодо виконання Україною рекомендацій, наданих в Оціночному звіті за результатами 3-го раунду оцінювання, GRECO констатувала, що результат виконання цих рекомендацій є цілком позитивним, оскільки в Україні немає жодної невиконаної рекомендації, наданої в рамках 3-го раунду оцінювання.

Із прийняттям у березні 2017 року згаданого вище Додаткового звіту до Другого звіту про виконання Україною рекомендацій, наданих за результатами 3-го раунду оцінювання, GRECO одночасно прийняла й рішення про завершення процедури оцінювання України у 3-му раунді.

Оціночним звітом стосовно України за результатами **4-го раунду оцінювання**, прийнятим 23 червня 2017 року під час 76-го Пленарного засідання GRECO, що відбулося 19–23 червня 2017 року, GRECO надала Україні 31 рекомендацію¹.

Основна частина рекомендацій стосується запобігання корупції серед прокурорів (10 рекомендацій), суддів (9 рекомендацій), народних депутатів України (7 рекомендацій), а також діяльності антикорупційних органів².

Офіційна оцінка стану виконання цих рекомендацій надана у звіті, прийнятому під час 84-го пленарного засідання GRECO, що відбулося 2–6 грудня 2019 року, який було опубліковано 26 березня 2020 року³.

За результатами проведення першого етапу оцінки стану виконання Україною рекомендацій, що містяться в Оціночному звіті за результатами 4-го раунду оцінювання, GRECO дійшла висновку, що Україна виконала задовільно або у задовільний спосіб 5 із 31 рекомендації, 15 – виконані частково, а 11 рекомендацій не виконані.

¹ FOURTH EVALUATION ROUND EVALUATION REPORT on UKRAINE. Corruption prevention in respect of members of parliament, judges and prosecutors» / Council of Europe // Adopted by GRECO at its 76th Plenary Meeting (Strasbourg, 19–23 June 2017). – Режим доступу : <https://rm.coe.int/grecoeval4rep-2016-9-fourth-evaluation-round-corruption-prevention-in-/1680737207>.

² Детальний опис всіх рекомендацій, наданих Україні в Оціночному звіті за результатами 4-го раунду оцінювання GRECO, а також стану їх виконання міститься у додатку Г.

³ FOURTH EVALUATION ROUND COMPLIANCE REPORT on UKRAINE. Corruption prevention in respect of members of parliament, judges and prosecutors» / Council of Europe // Adopted by GRECO at its 84th Plenary Meeting (Strasbourg, 2–6 December 2019). – Режим доступу : <https://rm.coe.int/fourth-evaluation-round-corruption-prevention-in-respect-of-members-of-/16809d768c>.

Враховуючи надзвичайну актуальність рекомендацій GRECO, наданих Україні за результатами 4-го раунду оцінювання, а також потребу у вирішенні у найближчій перспективі низки питань законодавчого та правозастосовного характеру, наведемо більш розгорнуту інформацію про зміст основних рекомендацій та стан їх реалізації.

У зазначеному вище Звіті-оцінці про виконання Україною рекомендацій, наданих за результатами 4-го раунду оцінювання GRECO, констатується, що:

1) 5 рекомендацій, що стосуються *усіх категорій осіб* (I–IV), виконані частково;

2) із 7 рекомендацій, що стосуються *народних депутатів України*:

- виконаною задовільно (або у задовільний спосіб) є лише одна рекомендація (XI – щодо зняття недоторканності народних депутатів України);

- частково виконаними є 2 рекомендації (VI – щодо роботи комітетів Верховної Ради України та процедури прийняття законопроектів, VIII – про обмеження щодо сумісництва і суміщення з іншими видами діяльності);

- невиконаними залишаються 4 рекомендації (VII – щодо кодексу етичної поведінки народних депутатів України, IX – щодо лобіювання, X – щодо механізмів контролю за доброчесністю, XII – щодо популяризації та підвищення доброчесності);

3) із 9 рекомендацій, що стосуються *суддів*:

- виконаними задовільно (або у задовільний спосіб) є 3 рекомендації (XVI – щодо оскарження рішень щодо призначення суддів, XX – щодо аналізу практики застосування положень законодавства про суддівський імунітет, XXI – щодо навчання суддів);

- частково виконаними є 3 рекомендації (XIV – щодо безпеки суддів, XV – щодо органів, до повноважень яких належать питання призначення суддів, XVIII

– щодо відводу суддів);

- невиконаними залишаються 3 рекомендації (XIII – щодо ст. 375 КК України¹, XVII – щодо оцінювання суддів, XIX – щодо визначення дисциплінарних проступків, які стосуються поведінки суддів);

4) з 10 рекомендацій, що стосуються **прокурорів**:

- Україна виконала задовільно (або у задовільний спосіб) лише одну рекомендацію (XXII – щодо призначення та звільнення Генерального прокурора);

- частково виконаними є 5 рекомендацій (XXIV – щодо кар'єрного просування прокурорів, XXV – щодо оцінювання прокурорів, XXVII – щодо кодексу етики прокурорів, XXVIII – щодо самовідводу прокурорів, XXXI – щодо навчання та обізнаності прокурорів з питань етики);

- невиконаними залишаються 4 рекомендації (XXIII – щодо складу Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії суддів, XXVI – щодо розподілу справ, XXIX – щодо дисциплінарних проступків та відповідальності за них, XXX – щодо ефективності дисциплінарних проваджень та органів прокурорського самоврядування).

Відповідно до висновків (пп. 185–189 Звіту-оцінки в рамках 4-го раунду оцінювання), GRECO взяла до уваги зміну політичного циклу в Україні у 2019 році, через що деякі законодавчі ініціативи з метою виконання рекомендацій, розпочаті попереднім скликанням Верховної Ради України, не вдалося реалізувати.

У цьому Звіті зазначається, що GRECO вітає прийняття важливих антикорупційних законопроектів за ініціативи новообраного Президента України, зокрема ті, що націлені на забезпечення ефективності інституційного механізму запобігання корупції, повернення кримінальної відповідальності за

¹ Рекомендація XIII фактично є виконаною з огляду на те, що ст. 375 КК України визнано такою, що не відповідає Конституції України (є неконституційною), згідно з Рішенням Конституційного Суду від 11.06.2020 № 7-р/2020

незаконне збагачення, виключення громадських активістів з переліку суб'єктів декларування, удосконалення законодавчої бази для захисту викривачів, функціонування антикорупційного суду.

Так, хоча ці питання і не є предметом конкретних рекомендацій, однак вони мають важливе значення для адекватної архітектури антикорупційної системи. При цьому GRECO акцентувала увагу на тому, що тепер нове законодавство необхідно належним чином реалізувати на практиці, підкреслюючи важливість забезпечення незалежності та неупередженості антикорупційних органів.

Водночас GRECO висловила занепокоєння щодо частоти розгляду законопроектів у Верховній Раді України (в тому числі в комітетах) за так званою «швидкою процедурою» без забезпечення належного їх обговорення із залученням усіх зацікавлених сторін, а також без проведення громадських консультацій.

Також GRECO висловила стурбованість тим, що:

- так і не було досягнуто суттєвого прогресу у прийнятті кодексу етики для парламентарів з відповідними роз'ясненнями щодо питань, пов'язаних з доброчесністю;

- залишається неврегульованим питання лобізму¹;

- не відбулося посилення внутрішнього контролю за доброчесністю і розроблення механізму підвищення обізнаності в питаннях доброчесності серед народних депутатів України;

- не вжито заходів щодо недопущення обходу парламентарями обмежень щодо суміщення, сумісництва та заборони ведення бізнесу.

GRECO схвально оцінила внесення у вересні 2019 року змін до Конституції України, якими народні депутати були позбавлені процедурного імунітету. При цьому GRECO звернула увагу на те, що вирішальною запорукою успішної практичної реалізації цієї фундаментальної зміни є незалежна судова система.

Оцінюючи прийнятий у жовтні 2019 року закон щодо реформування суддівського самоврядування, GRECO висловила занепокоєння тим, що цьому процесу не передувало обґрунтування доцільності такої важливої реформи із адекватним залученням усіх зацікавлених сторін. При цьому GRECO наголосила на важливості спроможності нової інституційної структури гарантувати незалежність суддів та їх захист від політичного тиску.

Крім того, GRECO висловила жаль щодо того, що в Україні так і не досягнуто суттєвого прогресу у питаннях перегляду системи періодичного оцінювання суддів, удосконалення правової регламентації дисциплінарної відповідальності суддів.

GRECO позитивно оцінила заходи, вжиті Україною для посилення безпеки суддів, схвалила здійснення огляду практичного застосування положень щодо недоторканності суддів, а також забезпечення регулярних тренінгів з питань доброчесності суддів.

¹ На сьогодні у Верховній Раді України зареєстровано низку законопроектів, присвячених врегулюванню лобістської діяльності (№ 3059 від 11 лютого 2020 року, № 3059-1 від 28 лютого 2020 року, № 3059-2 від 02 березня 2020 року, № 3059-3 від 03 березня 2020 року).

Щодо приведення Україною правових механізмів та практик стосовно прокурорів у відповідність до стандартів Ради Європи GRECO зауважило, що повне переформатування та скорочення прокуратури, що розпочалося з прийняттям у жовтні 2019 року нового закону про реформування органів прокуратури, потребує ретельного контролю. При цьому GRECO висловила занепокоєння щодо застосування тимчасових кадрових комісій, уповноважених на призначення та притягнення до дисциплінарної відповідальності прокурорів.

GRECO позитивно оцінила запровадження на законодавчому рівні вимоги щодо відповідності Генерального прокурора відповідним кваліфікаційним критеріям, а також впровадження нової системи просування та періодичного оцінювання прокурорів, покращення їх обізнаності в питаннях щодо доброчесності (конфлікту інтересів, самовідводу, подарунків, декларування тощо).

У цілому GRECO ухвалила загальний висновок про те, що рівень виконання рекомендацій, наданих Україні за результатами 4-го раунду оцінювання, **«не є «загалом незадовільним» у розумінні пункту 8.3 правила 31 правил GRECO»**, тим самим **Україна уникнула застосування до неї правила 32 правил GRECO**, яким передбачається особлива процедура моніторингу.

Чергове оцінювання GRECO стану виконання Україною рекомендацій I–X, XII–XV, XVII–XIX, XXII–XXX, наданих у рамках 4-го раунду оцінювання, заплановано на **листопад–грудень 2021 року**.

Наразі Україні необхідно вжити заходів, спрямованих на реалізацію **36 рекомендацій GRECO**:

- 12 рекомендацій, які були оцінені GRECO як «невиконані» (1 рекомендація, що залишилася зі Спільних 1-го і 2-го раундів оцінювання, та 11 рекомендацій, наданих у рамках 4-го раунду оцінювання);

- 24 рекомендації, які були оцінені GRECO як «виконані частково» (4 рекомендації, надані в рамках Спільних 1-го і 2-го раундів оцінювання, 5 рекомендацій, що залишилися з 3-го раунду оцінювання, 15 рекомендацій 4-го раунду оцінювання).

4.3. Стан виконання міжнародних зобов'язань, взятих у рамках участі України в Антикорупційній мережі ОЕСР

Україна є членом започаткованої ОЕСР Антикорупційної мережі для країн Східної Європи та Центральної Азії (АМ) з моменту її заснування у 1998 році¹.

АМ є однією із програм глобальних відносин Робочої групи ОЕСР з боротьби з корупцією, яка передає найкращі практики країн ОЕСР своїм членам, і таким чином сприяє виконанню Конвенції ОЕСР щодо боротьби з корупцією, а також інших міжнародних інструментів боротьби з корупцією та побудови

¹Див. Global Relations Brief. ОЕСР та Україна / OECD // – Режим доступу: <https://www.oecd.org/eurasia/countries/Global-Relations-Brief-Ukraine-UKR.pdf>.

добросовісності¹.

У рамках Стамбульського плану дій з боротьби проти корупції протягом 2005–2020 років Україна пройшла чотири раунди моніторингу виконання Україною рекомендацій, а також було складено **15 звітів щодо процесу виконання рекомендацій**.

У 2004 році Антикорупційною мережею ОЕСР проведено узагальнення рекомендацій стосовно національних антикорупційних інституцій (4 рекомендації), криміналізації корупції (9 рекомендацій) та прозорості державної служби (11 рекомендацій), у результаті якого Україні надано **24 конкретні рекомендації і 4 застереження**².

У кінці 2004 року Антикорупційною мережею ОЕСР надано **Звіт щодо процесу виконання Україною рекомендацій**, у якому надано оцінку прогресу в реалізації 17 рекомендацій³.

У жовтні 2005 року складено **другий Звіт щодо виконання Україною рекомендацій**, в якому наведена чергова оцінка інформації, наданої Україною щодо виконання рекомендацій та врахування зауважень, висловлених у попередньому звіті⁴.

Наступне оновлення щодо динаміки виконання Україною рекомендацій відбулося в червні 2006 року. **Звіт щодо дій з реалізації рекомендацій** був підготовлений Урядом України для 5-ї моніторингової зустрічі Стамбульського плану дій з боротьби проти корупції і містить інформацію щодо заходів, яких Україна вживає на виконання рекомендацій⁵.

Повноцінна оцінка стану та динаміки виконання Україною узагальнених рекомендацій міститься у **Звіті 1 раунду моніторингу**, прийнятому під час 6-го Моніторингового засідання Стамбульського плану дій з боротьби проти корупції, що відбулося 12 грудня 2006 року⁶. За результатами моніторингу Антикорупційна мережа ОЕСР дійшла висновку, що:

- 3 рекомендації в основному були виконані Україною (рекомендації № 12, 13, 18);
- 9 рекомендацій Україна виконала частково (№ 1, 2, 10, 14, 16, 21 – 24);
- 12 рекомендацій Україна не виконала (№ 3–9, 11, 17, 19, 20).

Окрім того, на цьому етапі моніторингу Антикорупційна мережа ОЕСР висловила Україні застереження, зокрема, щодо вжиття невідкладних заходів

¹ Див. Anti-Corruption Network for Eastern Europe and Central Asia. Dedicated to preventing and fighting corruption since 1998 / OECD // – Режим доступу: <http://www.oecd.org/corruption/acn/OECD-Anti-Corruption-Network-Brochure.pdf>.

² Див. Summary of assessment and recommendations on Ukraine / OECD // Endorsed by Anti-Corruption Network for Transition Economies OECD, Directorate for Financial, Fiscal and Enterprise Affairs (Paris, 21 January 2004). – Режим доступу : <https://www.oecd.org/countries/ukraine/37223884.pdf>

³ Доклад о ходе выполнения рекомендаций. Украина. Стамбульский план действий по борьбе с коррупцией. (Париж, декабрь 2004 г.) / ОЭСР // – Режим доступу: <https://www.oecd.org/countries/ukraine/41707033.pdf>.

⁴ Доклад о реализации рекомендаций. Украина. Стамбульский план действий по борьбе с коррупцией. (Париж, октябрь 2005 г.) / ОЭСР // – Режим доступу: <https://www.oecd.org/countries/ukraine/41707118.pdf>.

⁵ Доклад о действиях по реализации рекомендаций. Украина. Стамбульский план действий по борьбе с коррупцией. (12-13 июня 2006 г.) / ОЭСР // – Режим доступу: <https://www.oecd.org/countries/ukraine/41232460.pdf>.

⁶ Див. MONITORING REPORT. UKRAINE / OECD // Adopted at the 6th Monitoring Meeting of the Istanbul Anti-Corruption Action Plan (Paris, 12 December 2006) – Режим доступу : <https://www.oecd.org/countries/ukraine/37835801.pdf>.

зادля подолання корупції в судовій і політичній системах України, посилення співпраці між фінансовими контролюючими органами та правоохоронними органами з метою виявлення та кримінального переслідування корупції.

З урахуванням зауважень, наданих під час проведення 1 раунду моніторингу, у вересні 2007 року Україна представила **Звіт щодо дій з реалізації рекомендацій** у період з грудня 2006 року до вересня 2007 року. У Звіті вказуються заходи, які вживає Україна на виконання усіх 24 рекомендацій¹.

У березні 2010 року Україною в межах другого раунду моніторингу було складено **Звіт про основні анти-корупційні заходи і про виявлення та припинення корупційних злочинів**². Основну увагу було зосереджено на вже імplementованих та запланованих змінах до законодавства, інституційних змінах та міжнародно-технічній допомозі у сфері реалізації антикорупційної політики.

Наступне оцінювання щодо виконання Україною відповідних рекомендацій та здобутого прогресу відбулось у грудні 2010 року. **Звіт за результатами другого раунду моніторингу** був прийнятий на 9-му засіданні Стамбульського плану дій по боротьбі з корупцією. У ньому містяться такі оновлені рейтинги України (оцінки ступеня виконання отриманих рекомендацій):

- 1 рекомендацію Україна виконала повністю (рекомендація № 12 щодо відповідальності юридичних осіб за корупційні злочини);

- у виконанні 4 рекомендацій – продемонструвала прогрес (рекомендації № 23 (щодо криміналізації відмивання грошей), № 13 (щодо міжнародної правової допомоги), № 18 (щодо внутрішніх розслідувань), № 19 (щодо державних закупівель);

- 7 рекомендацій виконано частково (рекомендації № 1 щодо антикорупційної стратегії, № 21 щодо залучення громадськості, № 3 щодо координаційного органу, № 14 щодо навчання етичним правилам поведінки, № 16 щодо кодексів етичної поведінки, № 2 щодо відкритості врядування, № 22 щодо доступу до інформації);

- 12 рекомендацій залишилися невиконаними і зобов'язання України щодо їх виконання автоматично «перейшли» до 2-го раунду моніторингу (№ 6–9, 11, 5, 4, 24, 10, 15, 17, 20, переважна більшість щодо положень з розділу про криміналізацію корупції).

Всього з 24 рекомендацій були покращені рейтинги по 3 рекомендаціях. Крім того, до звіту включено 18 нових або оновлених рекомендацій, зокрема щодо впровадження регулярних досліджень корупції; закріплення поняття «служба особа» в КК України; забезпечення антикорупційної спеціалізації у правоохоронних органах; реформування законодавства про державну службу в частині декларування майна, конфлікту інтересів, кодексу етики; розроблення

¹ Доклад о действиях по реализации рекомендаций. Украина. Стамбульский план действий по борьбе с коррупцией. (сентябрь 2007 г.) / ОЭСР // – Режим доступа: <https://www.oecd.org/countries/ukraine/41724296.pdf>

² Доклад об основных анти-коррупционных мерах и о выявлении и пресечении коррупционных преступлений. Украина. Стамбульский план действий по борьбе с коррупцией. (март 2010 г.) / ОЭСР // – Режим доступа: <https://www.oecd.org/countries/ukraine/45052690.pdf> .

Адміністративно-процедурного кодексу¹.

Таким чином, за результатами започаткування проведення 1-го і 2-го раундів моніторингу станом на кінець 2010 року перед Україною стояло зобов'язання щодо виконання загалом **37 рекомендацій**, наданих Антикорупційною мережею ОЕСР.

Вже у вересні 2011 року Україною представлено **Звіт про виконану роботу** стосовно 18 нових або оновлених рекомендацій, наданих Антикорупційною мережею ОЕСР².

У наступному **Звіті про виконану роботу** звернено увагу переважно на законодавчі механізми, спрямовані на виконання рекомендацій. У звіті, складеному Україною до 11-ї моніторингової зустрічі Стамбульського плану дій 22–24 лютого 2012 року, міститься інформація стосовно схвалення Антикорупційної стратегії на 2011–2015 роки, затвердження Державної програми Кабінету Міністрів України із запобігання та протидії корупції на 2011–2015 роки, а також розгляд законопроектів стосовно спеціальної конфіскації та прийняття нового закону щодо державної служби³.

Проміжна доповідь України в межах Стамбульського плану дій з боротьби проти корупції за 23–25 вересня 2013 року також стосувалася впроваджених Україною законодавчих механізмів⁴.

Звіт щодо процесу виконання рекомендацій, прийнятий 16–18 квітня 2014 року, свідчив про те, що Україна досягла прогресу у виконанні більшості з нових рекомендацій, зокрема стосовно криміналізації корупції, державної служби, публічних закупівель та доступу до інформації⁵. Невиконані рекомендації було «перенесено» в 3-й раунд моніторингу виконання Стамбульського плану дій Антикорупційної мережі ОЕСР, проведення якого відбулося в рамках Робочої програми Антикорупційної мережі ОЕСР на 2013–2015 роки.

За результатами проведення 3-го раунду моніторингу⁶ (Звіт «Антикорупційні реформи в Україні» від 24 березня 2015 року):

¹ Monitoring Report. Ukraine. Second Round of Monitoring. OECD Anti-Corruption Network for Eastern Europe and Central Asia Istanbul Anti-Corruption Action Plan / OECD // Adopted at the 9th Monitoring Meeting of the Anti-Corruption Network for Eastern Europe and Central Asia Istanbul Anti-Corruption Action Plan (Paris, 8 December 2010). – Режим доступу : <https://www.oecd.org/corruption/acn/istanbulactionplan/46832397.pdf>.

² Отчет о проделанной работе. Украина. Стамбульский план действий по борьбе с коррупцией. Второй раунд мониторинга. / ОЭСР // Представлен Украиной на 10-ой Мониторинговой встрече (Париж, 28 – 30 сентября 2011 года). – Режим доступа : <https://www.oecd.org/corruption/acn/48807914.pdf>.

³ Progress Report. Ukraine. The Second Round Monitoring. Istanbul Anti-Corruption Action Plan. Anti-Corruption Network for Eastern Europe and Central Asia. / OECD // presented by Ukraine at the 11th Monitoring Meeting (Paris, 22-24 February 2012). – Режим доступа : <https://www.oecd.org/corruption/acn/49911149.pdf>.

⁴ Промежуточный доклад. Украина. Стамбульский план действий по борьбе с коррупцией Антикоррупционной сети для стран Восточной Европы и Центральной Азии. / ОЭСР // Представлен Украиной на 12-ой Мониторинговой встрече Стамбульского плана действий (Париж, 23–25 сентября 2013 года). – Режим доступа : <https://www.oecd.org/corruption/acn/ProgressUpdateUkraineSept2013RUS.pdf>.

⁵ PROGRESS UPDATE on the implementation of recommendations from the Second Monitoring Round report for Ukraine of December 2010. Ukraine. Istanbul Anti-Corruption Action Plan. / OECD // Adopted at the 13th meeting of the ACN Istanbul Action Plan (Paris, 16 – 18 April 2014). – Режим доступа : <https://www.oecd.org/corruption/acn/UkraineProgressUpdateApril2014ENG.pdf>.

⁶ Anti-Corruption Reforms in UKRAINE. Round 3 Monitoring of the Istanbul Anti-Corruption Action Plan. / OECD // Adopted at the ACN meeting (Paris, 24 March 2015). – Режим доступа : <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/Ukraine-Round-3-Monitoring-Report-ENG.pdf>.

- 3 рекомендації виконані повністю (щодо визначення службової особи, складів кримінальних правопорушень та віднесення підкупу виключно до кримінальних правопорушень);

- 4 рекомендації в основному виконані;

- 10 рекомендацій виконані частково;

- і лише 1 рекомендація щодо дослідження корупції взагалі не виконана.

Крім цього, Звітом оновлено рейтинг оцінок виконання Україною раніше наданих рекомендацій 2-го раунду моніторингу та надано 19 нових рекомендацій у рамках 3-го раунду моніторингу; 2 попередньо надані рекомендації залишилися актуальними.

Звіт щодо процесу виконання рекомендацій¹ був прийнятий у жовтні 2015 року та стосувався оновлень щодо прогресу та оцінки впровадження Україною рекомендацій, наданих у межах 3-го раунду моніторингу. З-поміж 18 рекомендацій 11 були відзначені як такі, що мають прогрес у впровадженні, 2 рекомендації мали значний прогрес (стосовно публічних закупівель та доброчесності суддів) і всього 5 мали недостатній прогрес. Як і раніше, рекомендації стосовно дослідження корупції, фінансового контролю та аудити не мали суттєвого розвитку у застосуванні.

У вересні 2016 року був прийнятий ще один **Звіт щодо процесу виконання рекомендацій**², наданих у межах 3-го раунду моніторингу. У цьому випадку слід констатувати, що оцінка прогресу значною мірою не змінилася порівняно з попереднім Звітом.

11–14 вересня 2017 року на 18-му пленарному засіданні Антикорупційної мережі ОЕСР було прийнято **Звіт за результатами 4-го раунду моніторингу України** в рамках Стамбульського плану дій з боротьби проти корупції Антикорупційної мережі ОЕСР³. Звіт містить такі рейтинги відповідності **18 попереднім рекомендаціям** 3-го раунду моніторингу України:

- з них Україна була визнана частково відповідною 12 рекомендаціям;

- значною мірою відповідала 4 рекомендаціям (щодо публічних закупівель, прозорості судової влади та підприємництва, а також щодо діяльності антикорупційних правоохоронних органів);

- 2 рекомендації попереднього раунду не були оцінені, оскільки 4-й раунд моніторингу не охоплює відповідних тем (громадський фінансовий контроль та аудит, фінансування партій).

Четвертий звіт моніторингового раунду включає у себе **25 нових рекомендацій** та **одну рекомендацію**, що була об'єднана з попередніх раундів рекомендацій:

¹ PROGRESS UPDATE on the implementation of third-round recommendations by Ukraine. Istanbul Anti-Corruption Action Plan. / OECD // Adopted ACN Istanbul Action Plan Plenary Meeting (7-9 October 2015). – Режим доступу : <https://www.oecd.org/corruption/acn/Ukraine-Progress-Update-October-2015-ENG.pdf>.

² PROGRESS UPDATE on the implementation of third-round recommendations by Ukraine. Istanbul Anti-Corruption Action Plan. / OECD // Adopted ACN Istanbul Action Plan Plenary Meeting (14-16 September, 2016). – Режим доступу : <https://www.oecd.org/corruption/acn/OECD-Ukraine-Progress-Update-Sep-2016-ENG.pdf>.

³ Anti-Corruption Reforms in UKRAINE. Fourth Round of Monitoring of the Istanbul Anti-Corruption Action Plan. / OECD // Adopted at the ACN meeting (Paris, 13 September 2017). – Режим доступу: <https://www.oecd.org/corruption/acn/OECD-ACN-4th-Round-Report-Ukraine-ENG.pdf>.

- Рекомендація № 3.3 з другого раунду моніторингу щодо прийняття Адміністративно-процедурного кодексу;

- Рекомендація № 3.6 з третього звіту моніторингового раунду щодо доступу до інформації, зокрема щодо створення органу для нагляду за дотриманням відповідних норм.

На 19-му пленарному засіданні Антикорупційної мережі ОЕСР, що проходило 2–5 липня 2018 року, було прийнято **Звіт щодо запобігання та боротьби проти корупції на державних підприємствах України**¹ та **Звіт щодо процесу виконання рекомендацій**², які були надані в межах Звіту 4 раунду моніторингу.

У Звіті щодо запобігання та боротьби проти корупції на державних підприємствах України постають питання щодо управління державними підприємствами, процесів їх приватизації та антикорупційних заходів, зокрема і на прикладі чотирьох окремих державних підприємств. У результаті загального огляду ситуації у секторі державних підприємств Антикорупційною мережею ОЕСР було надано **18** рекомендацій.

Звіт щодо процесу виконання рекомендацій включає інформацію про вжиті заходи щодо кожної з **26** рекомендацій та оцінку прогресу:

- 3 рекомендації мали значний розвиток у виконанні (а саме щодо доступу до публічної інформації, прозорості підприємництва та ефективності розслідування);

- 14 рекомендацій були відзначені як такі, що мають певний прогрес;

- 9 рекомендацій не мали прогресу взагалі, зокрема стосовно конфлікту інтересів, декларування, викривачів корупції, доброчесності суддів та політичних посадовців.

У рамках Глобального форуму з питань доброчесності та боротьби проти корупції протягом 20–22 березня 2019 року відбулося пленарне засідання Антикорупційної мережі ОЕСР, під час якого був прийнятий **Звіт щодо процесу виконання рекомендацій**³. За результатами обговорення було прийнято рішення, що:

- 2 рекомендації № 7, 26 (щодо службової атестації та створення Вищого антикорупційного суду) демонструють значний прогрес;

- 14 рекомендацій мали певний прогрес;

- 9 рекомендацій не продемонстрували жодного прогресу;

- Рекомендація № 6 не мала негативної динаміки, тому відмічена як така, що

¹Anti-Corruption Reforms in UKRAINE. Prevention and Prosecution of Corruption in State-Owned Enterprises. Fourth Round of Monitoring of the Istanbul Anti-Corruption Action Plan. / OECD // Adopted at the ACN meeting (Paris, 4 July 2018). – Режим доступу: <https://www.oecd.org/corruption/acn/OECD-ACN-Ukraine-4th-Round-Bis-Report-SOE-Sector-2018-ENG.pdf>.

² PROGRESS UPDATE on the implementation of recommendations from the Fourth Round of Monitoring of the Istanbul Anti-Corruption Action Plan for Ukraine. / OECD // Adopted ACN Istanbul Action Plan Plenary Meeting (3-5 July 2018). – Режим доступу: <https://www.oecd.org/corruption/acn/OECD-ACN-4th-Round-Report-Ukraine-Progress-Update-July-2018-ENG.pdf>.

³ PROGRESS UPDATE on the implementation of recommendations from the Fourth Round of Monitoring of the Istanbul Anti-Corruption Action Plan for Ukraine. / OECD // Adopted ACN Istanbul Action Plan Plenary Meeting (21 March 2019). – Режим доступу: <https://www.oecd.org/corruption/acn/OECD-ACN-Ukraine-Progress-Update-2019-EN.pdf>.

не має подальшого прогресу.

Порівняно з оцінюванням, що містилося у Звіті щодо процесу виконання рекомендацій за 2018 рік:

1. Рекомендації № 7 та № 26 мали прогрес у 2018 році, а вже у 2019 році відзначилися значним прогресом. Насамперед, значний прогрес у виконанні Рекомендації № 7 пов'язаний із проведенням тренінгів з оцінювання результатів роботи державних службовців, у тому числі для вищих державних службовців, які були проведені в Україні вперше в 2018 році. Щодо Рекомендації № 26 Антикорупційна мережа ОЕСР звертає увагу на проблеми незалежності САП, ухилення від виключної юрисдикції у кримінальних справах. Проте внаслідок формування Вищого антикорупційного суду у виконанні зазначеної рекомендації наявний значний прогрес.

2. Рекомендації № 12 та № 15 щодо декларування та суддівства у 2018 не мали прогресу, а станом на 2019 рік були відмічені як такі, що мали прогрес.

На думку Антикорупційної мережі ОЕСР позитивні зрушення включають технічне оновлення системи електронного декларування та посилення спроможності НАЗК надавати поради користувачам системи.

Певні зрушення відбулися у виконанні рекомендації на забезпечення прозорості судової системи, хоча загальна реформа судової влади в Україні триває повільно. Усі суди в Україні оснащені автоматизованими системами розподілу справ. Були зроблені перші кроки для розробки Служби безпеки суду із відбором та призначенням її голови. При цьому звертається увага, що рекомендації щодо прозорості судової влади були розглянуті Україною у дуже обмежений спосіб.

3. Рекомендації № 20, 21, 24, що спочатку були відзначені як такі, що мають прогрес, вже у 2019 році мали негативний розвиток.

Рекомендація № 20 щодо прозорості підприємництва у 2018 році мала значний прогрес у виконанні, проте рішення Кабінету Міністрів не продовжувати дію контрактів з Правлінням Нафтогазу викликало серйозні занепокоєння щодо подальшого виконання цієї рекомендації. Тому, незважаючи на зазначені досягнення у запуску веб-сайту перевірок бізнесу, роботі Бізнес-омбудсмена та формування НАЗК списку корупціонерів для підтримки системи заборони участі у публічних закупівлях, Антикорупційна мережа ОЕСР визнала рекомендацію як такою, що має негативний розвиток.

Так само має негативний розвиток Рекомендація № 21, спрямована на вдосконалення відповідальності юридичних осіб та встановлення строку давності для корупційних правопорушень. Не було змін у статусі проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України (щодо посилення ефективності боротьби із корупцією шляхом встановлення єдиного тривалого строку давності для корупційних злочинів)». Рішення Конституційного Суду України щодо неконституційності незаконного збагачення та незначний розмір штрафів для юридичних осіб також свідчать про відсутність прогресу у виконанні цієї рекомендації.

Про прогрес щодо виконання Рекомендації № 24 щодо невідкладних

розслідувань свідчать активні дії по боротьбі з корупцією НАБУ та інших правоохоронних органів, а також впровадження механізмів міжінституційного співробітництва. Цей загальний прогрес затьмарений розслідуванням ЗМІ щодо корупції в оборонному секторі, яке стверджує, що багато правоохоронних органів були задіяні в прикритті цієї корупційної схеми в обмін на неправомірну вигоду. Це твердження є дуже серйозним і стосується Служби безпеки, Офісу Генерального прокурора та військової прокуратури, а також НАБУ.

4. Дев'ять рекомендацій (№ 2, 4, 5, 8, 11, 17, 19, 22, 25) продовжили демонструвати прогрес, а 7 рекомендацій (№ 1, 3, 9, 10, 13, 14, 23) порівняно із 2018 роком так і не показали жодного прогресу.

За результатом проведення 4-го раунду Антикорупційна мережа ОЕСР опублікувала зведений звіт у 2020 році ¹.

4.4. Стан виконання міжнародних зобов'язань, узятих з ратифікацією Україною Конвенції ООН проти корупції

Конвенція ООН проти корупції (UNCAC) є основоположним міжнародним договором у сфері протидії корупції, який було прийнято на 58 - й сесії Генеральної Асамблеї ООН у 2003 році, яку Україна підписала у тому ж році та ратифікувала у 2006 році, що набрала чинності для України з 01 січня 2010 року.

UNCAC окреслює стандарти, заходи та правила, які всі держави-учасниці можуть застосувати для зміцнення своїх правових норм та режимів державного регулювання у сфері боротьби з корупцією. UNCAC розглядається як антикорупційний документ глобального значення, який може стати ефективним інструментом міжнародного співробітництва в боротьбі з корупцією.

Виконання UNCAC вимагає створення відповідних національних інструментів, правильного збору інформації та аналізу даних з приводу фактичних та юридичних недоліків виконання конвенції, а також відповідної технічної допомоги.

UNCAC пропонує міжнародно визнані поняття, підходи до визначення корупції, загальні рамки та шляхи її подолання, таким чином створюючи можливість поєднання зусиль, які раніше були фрагментарними та часто неповними.

UNCAC охоплює чотири основні сфери:

- заходи щодо запобігання корупції (Глава II);
- криміналізація та правоохоронна діяльність (Глава III);
- міжнародне співробітництво (Глава IV);
- заходи щодо повернення активів (Глава V).

Крім того, у Главі VI описані технічні заходи допомоги та обміну

¹ OECD (2020), Anti-Corruption Reforms in Eastern Europe and Central Asia. Progress and Challenges, 2016 - 2019, OECD, Paris. <http://www.oecd.org/corruption/acn/Anti-Corruption-Reforms-Eastern-Europe-Central-Asia2016-2019-ENG.pdf>.

інформацією, спрямовані на допомогу державам в дотриманні вимог UNCAC.

Положення UNCAC розподіляються на обов'язкові до виконання, рекомендаційні або такі, що їх держави-учасниці наполегливо закликають виконувати. Крім того, більшість положень UNCAC роблять посилання на принципи національного права держав-учасниць, що дає можливість по-різному інтерпретувати вимоги UNCAC.

Обов'язковими до виконання є положення таких статей UNCAC:

- 6 (забезпечити функціонування органу або органів із запобігання корупції (шляхом обміну знаннями, здійсненням контролю та координації політики із запобігання корупції));

- 9 (створити систему державних закупівель на основі принципів прозорості, конкуренції, об'єктивних критеріїв відбору та судового переслідування за порушення);

- 10 (посилити прозорість процесів державного управління такими методами, як оприлюднення відповідної інформації та спрощення процедур отримання доступу до такої інформації);

- 11 (запобігати корупції серед співробітників судових органів і прокуратури за рахунок встановлення правил поведінки таких співробітників; вживати заходів для посилення стандартів обліку та аудиту у приватному секторі);

- 13 (сприяти участі громадянського суспільства у боротьбі проти корупції, наприклад, шляхом забезпечення ефективного доступу до інформації);

- 14 (створити комплексну регуляторну схему для запобігання відмиванню грошей та розглянути питання створення підрозділу фінансового розвитку, який буде збирати, аналізувати та розповсюджувати інформацію про підозрілі трансакції);

- 15 (встановити кримінальну відповідальність за пропозицію та вимагання хабаря державною посадовою особою);

- 16 (встановити кримінальну відповідальність за пропозицію, обіцянку або надання підкупу іноземній посадовій особі);

- 17 (встановити кримінальну відповідальність за неправомірне привласнення майна);

- 23 (встановити кримінальну відповідальність за відмивання доходів, здобутих злочинним шляхом, якщо ці доходи переводяться з метою приховування або маскуванню їхнього незаконного походження);

- 25 та 27 (встановити кримінальну відповідальність за перешкоджання здійсненню правосуддя та замах на вчинення корупційних діянь);

- 29 (встановити тривалий строк давності за злочини, пов'язані із підкупом або іншими корупційними діяннями, та передбачити переривання цього строку у випадку, якщо правопорушник намагається уникнути правосуддя);

- 30 (забезпечити, що покарання за корупційні діяння відображає ступінь небезпеки злочину, що імунітети та привілеї державних посадових осіб не є занадто широкими, і що у випадку прийняття відповідного рішення здійснюється ефективне розслідування й кримінальне переслідування та виноситься судове

рішення у зв'язку зі злочинами);

- 32 (вживати заходів для забезпечення захисту викривачів);

- 31 та 35 (встановити процедури для замороження, арешту та конфіскації доходів від корупційних діянь та дозволити тим, хто зазнав шкоди в результаті будь-якого корупційного діяння, порушувати провадження щодо відповідальних осіб з метою одержання компенсації);

- 40 (прибрати всі перешкоди щодо розслідування корупційних діянь, що можуть встановлюватися законодавством про банківську таємницю);

- 46 (співпрацювати з урядами інших країн щодо розслідування корупційних діянь, притягнення до відповідальності та судового провадження у зв'язку із порушенням положень UNCAC);

- 48 (посилити ефективність комунікацій між правоохоронними органами для забезпечення швидкого і безпечного обміну інформацією);

- 52 (вимагати від фінансових установ встановити посилений контроль за рахунками, що відкриті особами зі значними державними повноваженнями або членами їхніх родин);

- 55 та 57 (забезпечити можливість конфіскації та повернення доходів від корупційних діянь, якщо вони виявлені в інших країнах);

- 62 (вживати конкретних заходів для посилення фінансової, матеріальної та технічної допомоги для підтримки зусиль із виконання положень UNCAC країнами, що розвиваються).

Держави-учасниці **наполегливо закликають** виконувати положення статей:

- 7 (створити систему оцінки державних службовців за професійними якостями або заслугами);

- 8 (просувати використання кодексу поведінки посадових осіб та вживати зусиль, які зобов'язують державних посадових осіб повідомляти про свою позаслужбову діяльність, заняття, інвестиції, активи та про суттєві дарунки або прибутки, у зв'язку з якими може виникнути конфлікт інтересів стосовно їхніх функцій як державних посадових осіб; вимагати від державних службовців декларувати своє майно);

- 60 (проводити програми підвищення кваліфікації співробітників, відповідальних за запобігання та протидію корупції).

Для контролю за дотриманням та імплементацією положень UNCAC передбачено використання *механізму взаємної оцінки (огляду) держав-учасниць*.

Цей механізм передбачає, що кожна держава-учасниця проходить огляд двома іншими державами. Для того, щоб огляд пройшли всі країни, процес поділено на два п'ятирічні цикли. Протягом першого циклу оцінюється виконання положень глав III і IV, а протягом другого – глав II і V. Процес огляду країни складається з вивчення документів, наданих державою у формі розгорнутої самооцінки.

У 2019 році Україна направила експертам розгорнуту самооцінку виконання положень глав II і V UNCAC для детального вивчення та опрацювання.

У 2020 році планувався візит експертів з Парагваю та Латвії в Україну для підготовки звіту за результатами опрацювання самооцінки, але з огляду на

поширення гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, візит перенесли на невизначений термін.

Протягом 2020 року експерти органів державної влади України брали участь у сесіях робочих органів Конференції держав-учасниць UNCAC, де обговорювалися питання, пов'язані з кращими практиками та здобутками країн-учасниць UNCAC щодо імплементації та виконання положень UNCAC.

Враховуючи обмеження, пов'язані з поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, усі заходи відбувалися в режимі онлайн.

Протягом 2020 року експерти органів державної влади України дистанційно взяли участь у заходах, пов'язаних з підготовкою до Спеціальної сесії Генеральної Асамблеї ООН, рішення щодо проведення якої було прийнято під час 56-го пленарного засідання Генеральної Асамблеї ООН, що відбулося 17.12.2018 (резолюція 73/191 «Спеціальна сесія ГА ООН проти корупції»).

На 2021 рік заплановано участь делегації України у Спеціальній сесії Генеральної Асамблеї ООН у Нью-Йорку (02–04.06.2021) та 9 сесії Конференції держав-учасниць Конвенції ООН проти корупції у Шарм-еш-Шейху (14–17.12.2021).

Висновки та рекомендації до Розділу IV

Висновки

1. Основними досягненнями України у сфері реалізації міжнародних зобов'язань України щодо запобігання та протидії корупції в рамках конвенційних механізмів за останні роки є прийняття та удосконалення антикорупційного пакета законів, створення інституційної антикорупційної інфраструктури, започаткування та посилення механізмів, інструментів та удосконалення практики їх застосування (щодо електронного декларування, конфлікту інтересів, виявлення та мінімізації корупційних ризиків у діяльності державних органів, органів місцевого самоврядування) тощо. Зокрема, експертами НАТО у своєму Звіті за результатами проведеного в кінці 2018 – 2019 років у рамках Програми НАТО Building Integrity експертного аналізу в Україні «Самооцінка стану виконання Програми розбудови доброчесності» низка показових антикорупційних практик України була визнана такими, що відповідають міжнародним стандартам.

2. Станом на початок 2021 року перед Україною існує потреба у вжитті заходів, спрямованих на реалізацію 36 рекомендацій GRECO:

- 12 рекомендацій, які були оцінені GRECO як «невиконані» (1 рекомендація, що залишилася зі Спільних 1-го і 2-го раундів оцінювання, та 11 рекомендацій, наданих у рамках 4-го раунду оцінювання);

- 24 рекомендації, які були оцінені GRECO як «виконані частково» (4 рекомендації, надані в рамках Спільних 1-го і 2-го раундів оцінювання,

5 рекомендацій, що залишилися з 3-го раунду оцінювання, 15 рекомендацій 4-го раунду оцінювання).

3. Чергове оцінювання GRECO стану виконання Україною рекомендацій I–X, XII–XV, XVII–XIX, XXII–XXX, наданих в Оціночному звіті стосовно України за результатами 4-го раунду оцінювання GRECO, заплановано на листопад – грудень 2021 року.

4. У рамках Стамбульського плану дій з боротьби проти корупції протягом 2005–2020 років Антикорупційна мережа ОЕСР провела чотири раунди моніторингу держав-учасниць, за результатами яких Україні було надано низку рекомендацій. Більшість цих рекомендацій станом на 2021 рік також залишається невиконаною.

Рекомендації

1. Уряду України слід розглянути питання щодо потенційної участі України в Конвенції ОЕСР з боротьби з підкупом посадових осіб іноземних держав у разі проведення міжнародних ділових операцій.

2. НАЗК слід здійснювати моніторинг стану виконання міжнародних зобов'язань, взятих Україною у зв'язку з її членством в GRECO, результати здійсненого моніторингу регулярно оприлюднювати на офіційному сайті, а також забезпечувати координацію виконання Україною рекомендацій GRECO (в тому числі через комунікацію та співпрацю з тими органами влади, до компетенції яких належать питання, що є предметом актуальних рекомендацій GRECO).

3. Органам виконавчої, судової, законодавчої гілок влади України консолідувати зусилля з метою задовільного виконання 36 рекомендацій GRECO:

- 12 рекомендацій, які були оцінені GRECO як «невиконані» (1 рекомендація, що залишилася зі Спільних 1-го і 2-го раундів оцінювання, та 11 рекомендацій, наданих у рамках 4-го раунду оцінювання);

- 24 рекомендації, які були оцінені GRECO як «виконані частково» (4 рекомендації, надані в рамках спільних 1-го і 2-го раундів оцінювання, 5 рекомендацій, що залишилися з 3-го раунду оцінювання, 15 рекомендацій 4-го раунду оцінювання).

4. НАЗК спільно з іншими державними органами, до компетенції яких належать питання щодо міжнародних зобов'язань у рамках членства України в GRECO, необхідно забезпечити до 30 червня 2021 року формування, переклад і направлення у визначені GRECO строки відповідно до річного плану проведення пленарних засідань, запланованих GRECO на 2021 рік, другого звіту про виконання Україною рекомендацій, наданих в Оціночному звіті стосовно України за результатами 4-го раунду оцінювання GRECO.

5. З метою забезпечення готовності України до 5-го раунду оцінювання GRECO, що уможливить надання Україні за його результатами меншої кількості

рекомендацій, НАЗК за сприяння Уряду та Президента:

- провести самооцінку відповідності України згідно з опитувальником GRECO на 5-й раунд оцінювання¹;

- за результатами аналізу проведеної самооцінки розробити план першочергових заходів з метою підготовки до започаткування щодо України 5-го раунду оцінювання GRECO;

- спільно із заінтересованими органами забезпечити виконання зазначеного плану заходів протягом 2021–2022 років.

6. Забезпечити виконання міжнародних зобов'язань, взятих у рамках участі України в Антикорупційній мережі ОЕСР, шляхом виконання рекомендацій, наданих Україні за результатами чотирьох раундів моніторингу 2005–2020 років.

7. НАЗК спільно з іншими державними органами, до компетенції яких належать питання щодо міжнародних зобов'язань у рамках UNCAC, забезпечити:

- виконання Україною рекомендацій, прийнятих під час сесій Конференції держав-учасниць UNCAC;

- підготовку звіту за результатами опрацювання самооцінки виконання глав II і V UNCAC (у разі проведення візиту експертів в Україну протягом 2021 року);

- забезпечити участь делегації України у Спеціальній сесії Генеральної Асамблеї ООН у Нью-Йорку (2–4 червня 2021 року) та 9 сесії Конференції держав-учасниць Конвенції ООН проти корупції у Шарм-еш-Шейху (14–17 грудня 2021 року).

¹ Fifth Evaluation Round Questionnaire. Preventing corruption and promoting integrity in central governments (top executive functions) and law enforcement agencies / Council of Europe // Adopted by GRECO at its 73rd Plenary Meeting (Strasbourg, 17-21 October 2016). – Режим доступу : <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168070cf7d>.

РОЗДІЛ V.

УЗАГАЛЬНЕНА ІНФОРМАЦІЯ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

5.1. Корупційні ризики у діяльності міністерств, заходи щодо їх мінімізації, а також інші заходи, спрямовані на запобігання та протидію корупції

Міністерство внутрішніх справ України (МВС):

Основні корупційні ризики та заходи, які було здійснено щодо їх усунення.

Ідентифікацію корупційних ризиків у МВС проведено шляхом дослідження (аналізу) зовнішнього та внутрішнього середовища міністерства щодо виявлення чинників корупційних ризиків у нормативно-правових актах та його організаційно-управлінській діяльності. Зокрема, проводилось електронне анонімне опитування та анонімне опитування працівників апарату МВС.

За результатами проведеної роботи було затверджено такий перелік об'єктів оцінки корупційних ризиків – функцій/процесів МВС:

- серед загальних – управління фінансами; управління персоналом; публічні закупівлі, управління об'єктами державної власності;
- серед спеціалізованих – надання освітніх послуг; ліцензійна та дозвільна діяльність; надання адміністративних послуг.

У сфері управління фінансами було ідентифіковано такий корупційний ризик, як можливість необґрунтованого внесення змін до річного розпису асигнувань, помісячного розпису асигнувань загального фонду та помісячного розпису спеціального фонду Державного бюджету України на відповідний рік. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику було внесено зміни до розпису асигнувань та кошторисів бюджетних установ, що належать до сфери управління МВС, за результатами аналізу отриманих матеріалів щодо відповідності запропонованих змін вимогам нормативно-правових актів.

У сфері публічних закупівель було ідентифіковано такий корупційний, як імовірність уникнення замовником проведення процедури відкритих торгів закупівель шляхом поділу предмета закупівлі на частини. У межах вжиття заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику проводився моніторинг та аналіз закупівель, здійснених замовниками системи МВС, які оприлюднені в електронній системі закупівель ProZorro. Також проведено 45 аудитів щодо законності використання бюджетних коштів, отримання та використання благодійної допомоги, надання в оренду фізичним та юридичним особам

службових приміщень, земельних ділянок, іншого майна, що перебуває на балансі установ системи МВС, надання платних послуг та отримання плати за них в органах і підрозділах, що належать до сфери управління МВС тощо. Про результати контрольних заходів поінформовано керівництво МВС.

У сфері управління персоналом, надання освітніх послуг ідентифіковано такі корупційні ризики:

- можливе прийняття на посади осіб, які не відповідають встановленим вимогам, або тих, які подали недостовірні відомості. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* проводиться звірка наданої кандидатом інформації з оригіналами особистих документів;

- можливий вплив посадових осіб на процедуру відбору персоналу з метою сприяння прийняттю на роботу, переміщенню по службі (підвищення на посаді, пониження на посаді, переведення в інший підрозділ, у тому числі третіх осіб) близьких їм осіб. *У межах усунення зазначеного корупційного ризику* прийняття на державну службу в МВС здійснюється на конкурсній основі відповідно до вимог законодавства України;

- уразливість працівників підрозділів кадрового забезпечення та уповноважених співробітників підрозділів, органів, закладів та установ МВС до впливу керівництва, а також сторонніх осіб на порядок та результати здійснення заходів з питань кадрового забезпечення. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* проводилося тестування посадових осіб закладів, установ та підприємств, що належать до сфери управління МВС, на знання антикорупційного законодавства, також проводяться навчання (тренінги);

- надання необґрунтованої переваги під час переведення студентів на місця державного замовлення. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* забезпечувалось оприлюднення на сайтах ЗВО МВС й вакансій бюджетних місць. Крім того переведення осіб, які навчаються на умовах договору з фізичними та юридичними особами, на навчання за державним замовленням у ЗВО МВС здійснюється відповідно до вимог законодавства за наявності вакантних місць, у межах ліцензійного обсягу.

У сфері ліцензування та дозвільної діяльності було ідентифіковано такі корупційні ризики:

- наявність дискреційних повноважень під час особистого прийому посадовою особою заяв про отримання або переоформлення ліцензій, розширення або звуження провадження виду господарської діяльності ліцензіатом. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* щотижнево проводилася роз'яснювальна робота (інструктажі) з питань дотримання працівниками порядку і строків розгляду заяв здобувачів ліцензій та ліцензіатів, визначених законодавством у сфері ліцензування;

- можливе виникнення у посадової особи конфлікту інтересів під час організації та здійснення заходів державного нагляду (контролю). *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* проведено

63 інструктажі з питань дотримання антикорупційного законодавства, а також державний нагляд (контроль) здійснюється виключно у складі комісій не менше двох працівників.

У сфері надання адміністративних послуг ідентифіковано такі корупційні ризики:

- можливість пришвидшення отримання послуги в ТСЦ МВС або створення перешкод у наданні таких послуг. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* забезпечено створення електронної черги до сервісних центрів МВС (наказом МВС від 05.11.2020 № 777 затверджено «Порядок реєстрації фізичних та юридичних осіб в системі керування чергою для отримання послуг, які надаються територіальними сервісними центрами МВС, зареєстрований у Міністерстві юстиції 20.11.2020 за № 1152/35435). Крім того, на офіційних веб-сайтах ГСЦ МВС та РСЦ ГСЦ МВС та на їх сторінках у соціальних мережах, а також ЗМІ постійно оприлюднюється інформація щодо нових послуг та новацій в обслуговуванні громадян;

- дискреційні повноваження посадових осіб ТСЦ щодо видачі номерних знаків з числа наявних замовникам послуг під час реєстрації/перереєстрації транспортних засобів. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* забезпечено можливість перевірки вартості номерного знака залежно від обраної комбінації цифр та запроваджено оприлюднення щоденно оновлюваної інформації про наявність таких номерних знаків у розрізі територіальних сервісних центрів МВС. Також забезпечено можливість через «Електронний кабінет водія» замовляти наявні у сервісному центрі МВС номерні знаки, що видаються за бажанням власників легкових автомобілів та містять визначену комбінацію цифр і номерних знаків з визначеною заявником комбінацією цифр (зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 16.12.2020 № 1273 «Про внесення змін до Порядку державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі автомобілів, мотоциклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів, мотоколясок, інших прирівняних до них транспортних засобів та мопедів»);

- дискреційні повноваження екзаменатора щодо визначення результатів складання іспитів на отримання права керування транспортними засобами. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* забезпечено можливість кандидатам у водії переглядати та завантажувати відеозаписи, а також інші відомості про складання ними теоретичного і практичного іспитів за їх заявами (наказ МВС від 22.05.2020 № 408 «Про внесення змін до наказу Міністерства внутрішніх справ України від 07.12.2009 № 515», яким передбачається установа Інструкції про порядок використання технічних засобів контролю під час складання іспитів, збереження отриманої за допомогою них інформації та доступу до неї», зареєстровано в Міністерстві юстиції України 06.06.2020 за № 626/34909);

- дискреційні повноваження членів акредитаційних та атестаційних комісій РСЦ МВС під час прийняття рішень стосовно акредитації закладу, атестації

спеціалістів. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику забезпечувалось оприлюднення на офіційних веб-сайтах РСЦ МВС інформації про дату, час і місце проведення засідань акредитаційної та атестаційної комісій, протоколи засідань таких комісій та накази РСЦ МВС, які затверджені на їх підставі, відомості про тимчасове припинення дії сертифікатів про державну акредитацію з вичерпним переліком підстав для прийняття такого рішення та про поновлення його дії.

У сфері управління об'єктами державної власності ідентифіковано такі корупційні ризики:

- можливе використання об'єктів державної власності сторонніми особами без укладення договорів оренди або використання об'єктів державної власності, переданих в оренду не за призначенням. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику проведено вибіркву перевірку стану збереження та ефективності використання об'єктів державної власності та дотримання наказу МВС від 30.07.2019 № 633 «Про ведення обліку об'єктів державної власності» у МРЦ МВС України «Хутір Вільний», Національної академії внутрішніх справ та Головного сервісного центру МВС;

- укладення освітніми закладами, що належать сфери управління МВС, правочинів, наслідками яких можуть бути втрата об'єктів державної власності (їх частин) або втрата фінансових ресурсів. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику проведено вибіркву перевірку укладення правочинів у сфері будівництва, перевірка стану виконання укладених правочинів у сфері будівництва Донецького юридичного інституту МВС України.

Інші заходи, спрямовані на усунення корупційних ризиків.

Не рідше ніж двічі на рік проводяться наради-семінари з організації роботи із запобігання та протидії корупції у відповідних органах/організаціях, щорічно організовуються та проводяться на базі закладів вищої освіти системи МВС навчання з основних положень антикорупційного законодавства, розроблено тести та проведено тестування уповноважених осіб з питань запобігання та виявлення корупції закладів, установ та підприємств, що належать до сфери управління МВС, на предмет виявлення рівня їх знань антикорупційного законодавства та організації роботи із запобігання корупції.

Крім того, в межах наукового дослідження фахівцями Національної академії внутрішніх справ, Державного науково-дослідного інституту МВС та Управління у жовтні 2020 року розроблено навчально-методичний посібник «Критерії оцінювання уповноважених осіб з питань запобігання корупції закладів, установ та підприємств, що належать до сфери управління МВС України», який містить перелік напрямів діяльності уповноважених осіб з питань запобігання корупції закладів, установ та підприємств, що належать до сфери управління МВС, які підлягають оцінюванню (кількісні та якісні), а також критерії та методику здійснення оцінювання такої діяльності.

Також МВС здійснює активну міжнародну діяльність в антикорупційній сфері.

Так, представники Консультативної місії ЄС в Україні є членами (за згодою) комісії з оцінки корупційних ризиків та моніторингу виконання антикорупційної програми.

Також у межах реалізації Програми ВІ у лютому 2020 року проведено тренінг для тренерів – викладачів закладів вищої освіти МВС та працівників Національної поліції України.

Крім того, 9 – 10 2020 року грудня на базі Національної академії внутрішніх справ проведено V Міжнародну науково-практичну конференцію «Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі».

Міністерство енергетики України (Міненерго):

Основні корупційні ризики та заходи щодо їх усунення:

- дискреційні повноваження посадових осіб Міненерго та відсутність критеріїв до прийнятого рішення з визначення постачальників товарів, робіт та послуг при здійсненні допорогових закупівель. *У межах вжиття заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* здійснення закупівель товарів, робіт та послуг при здійсненні допорогових закупівель проводилося з використанням електронної системи ProZorro (цей захід перевіряється під час укладення договорів);

- неврегульованість процедури, дискреційні повноваження посадових осіб Міненерго та відсутність критеріїв до прийняття рішення, розголошення інформації про особу викривача під час процедури обробки повідомлень про корупцію. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* розроблено та прийнято порядок по роботі з викривачами (наказ та положення розміщені на сайті Міненерго);

- можлива бездіяльність посадових осіб під час розгляду заяв, звернень, скарг відповідно до Закону України «Про звернення громадян». *У межах усунення зазначеного корупційного ризику* проведено навчання, тренінги щодо застосування положень Закону України «Про звернення громадян». Також проводилась перевірка під час візування відповідей щодо дотримання законодавства.

Міністерство закордонних справ України (МЗС):

Основні корупційні ризики та заходи, які було здійснено щодо їх усунення.

Відповідно до Антикорупційної програми Міністерства закордонних справ України на 2019 – 2021 роки, затвердженої наказом МЗС від 10.05.2019 № 210 (у редакції наказів МЗС від 11.06.2019 № 258 та від 05.07.2019 № 298), ідентифіковано такі корупційні ризики:

- недоброчесність посадових осіб під час доставки, відправлення, приймання та використання дипломатичної пошти. У межах вжиття заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику забезпечено письмове ознайомлення працівників, які здійснюють доставку, відправлення, приймання та використання дипломатичної пошти з вимогами відповідних внутрішніх документів МЗС та нормативно-правових актів, що регламентують діяльність у зазначеній сфері. Крім того, на постійній основі проводиться роз'яснювальна робота під час нарад з особовим складом, а також фахівцями Управління архівної справи та електронного діловодства МЗС проводиться навчання для працівників системи органів дипломатичної служби, які згідно з посадовими обов'язками є відповідальними за роботу з дипломатичною поштою;

- недоброчесність посадових осіб під час роботи з інформацією з обмеженим доступом (конфіденційна, службова). У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику забезпечено письмове ознайомлення відповідних посадових осіб з вимогами чинних внутрішніх документів МЗС та нормативно-правових актів, що регламентують порядок роботи з документами та іншими матеріальними носіями інформації, що містять службову інформацію в системі органів дипломатичної служби. Впроваджено належний контроль за недопущенням для роботи з документами з обмеженим доступом посадових осіб, які не мають на це повноважень (особи, які займають посади обслуговуючого персоналу);

- недоброчесність працівників дипломатичної служби, відповідальних за роботу з інформацією, що вноситься до Державного реєстру виборців, а також з інформацією з обмеженим доступом, що міститься у Державному реєстрі виборців. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику забезпечено письмове ознайомлення із встановленим порядком обробки інформації з обмеженим доступом, яка міститься в Державному реєстрі виборців відповідних працівників дипломатичної служби. Крім того, кожен працівник ВДР УКП ДКС підписує в двох примірниках Попередження користувача автоматизованої інформаційно-телекомунікаційної системи «Державний реєстр виборців» про відповідальність за порушення вимог Закону України «Про Державний реєстр виборців». Забезпечено зовнішній контроль безпосередніми керівниками за роботою відповідних працівників з інформацією, що міститься у Державному реєстрі виборців;

- недоброчесність матеріально відповідальних осіб та інших працівників дипломатичної служби під час використання та/або розпорядження матеріальними цінностями. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику проводиться роз'яснювальна робота серед співробітників, у тому числі під час укладення договорів про повну індивідуальну матеріальну відповідальність, а також проводяться навчальні заходи з поширення інформації щодо програм антикорупційного спрямування. Складаються акти прийому-передачі матеріальних цінностей та Договори про матеріальну відповідальність з особами, яким передавалися матеріальні цінності, закріплені за працівниками, що звільнялися/переводилися. Крім того,

проводиться інвентаризація матеріальних цінностей у зв'язку зі зміною матеріально відповідальних осіб, у тому числі проводиться інвентаризація основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, коштів, коштів на рахунках, розрахунків, витрат і доходів майбутніх періодів;

- недоброчесність посадових осіб під час складення планів-заходів та їх реалізації за бюджетною програмою 1401110 «Фінансова підтримка забезпечення міжнародного позитивного іміджу України, заходів щодо підтримки зв'язків з українцями, які проживають за межами України». У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику та з метою мінімізації зловживання службових осіб при використанні державних коштів прийнято накази МЗС, якими затверджено щорічні Плани заходів МЗС із реалізації бюджетної програми 1401110 «Фінансова підтримка забезпечення міжнародного позитивного іміджу України, забезпечення діяльності Українського інституту, заходи щодо підтримки зв'язків з українцями, які проживають за межами України» в частині забезпечення позитивного міжнародного іміджу України, вносяться зміни до цих наказів, а також щоквартально готуються звіти про їх виконання.

Запроваджено процедуру, згідно з якою проектні пропозиції ЗДУ до Плану заходів МЗС із реалізації бюджетної програми 1401110 опрацьовуються та узагальнюються Експертною робочою групою з питань культурної дипломатії у складі працівників профільного департаменту та Українського інституту.

Організація поїздок експертів відбувається відповідно до затвердженого наказом МЗС від 06.09.2017 № 380 Порядку організації поїздок іноземних та українських експертів (зі змінами, внесеними наказом МЗС від 25.01.2019 № 20);

- завищення вартості ремонтних робіт при забезпеченні планових капітальних видатків Посольства. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику проводиться перевірка обґрунтованості здійснення планових ремонтних робіт (наявність необхідних матеріалів: акт огляду, дефектний акт, кошториси), розрахунків капітальних видатків (кошторисна документація) дипустанов (Азербайджан, Білорусь, Великобританія, США, Фінляндія, Швейцарія). Крім того, планові капітальні видатки у межах затвердженого кошторису здійснюються на підставі службових записок з наданням необхідних обґрунтувань;

- недоброчесність членів Тендерного комітету МЗС. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику забезпечується оприлюднення інформації про закупівлі на Офіційному майданчику Прозоро/Zakupki.Prom.ua;

- недоброчесність членів Конкурсної комісії МЗС, вплив третіх осіб на її діяльність під час проведення конкурсу на зайняття посад дипломатичної служби та ротації посадових осіб дипломатичної служби в органах дипломатичної служби. У зв'язку з впровадженням на території України карантинних обмежень конкурси не проводилися, а тому не було потреби в застосуванні заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику;

- недоброчесність посадових осіб та/або зловживання посадовою особою службовими обов'язками під час укладення цивільно-правових договорів. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику Сектором з питань запобігання та виявлення корупції забезпечено ведення Реєстру цивільно-правових договорів, укладених у 2019 році в закордонних дипломатичних установах, до якого внесено 1918 цивільно-правових договорів. Департаментом менеджменту персоналу та Сектором здійснювався незалежний дворівневий контроль за укладеними закордонними дипломатичними установами України цивільно-правовими договорами на предмет конфлікту інтересів шляхом здійснення перевірки відповідності надісланої установами інформації про укладені ЦПД з матеріалами особових справ працівників ЗДУ, які здійснюють контроль за реалізацією виконавцями умов (предмета) договорів;

- недоброчесність консульських посадових осіб під час здійснення ними консульських функцій. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику запроваджено електронну чергу з метою упорядкування процесу прийому громадян в усіх ЗДУ; підготовлено Методичні рекомендації щодо опрацювання звернень громадян з приводу вчинення окремих консульських дій; з метою налагодження автоматичного обміну даними державними органами МЗС під'єднано до системи електронної взаємодії «Трембіта»; в ЗДУ забезпечено стягнення сум консульського збору виключно у безготівковій формі; впроваджено та забезпечено взаємодію ЗДУ з візовими центрами VFS.Global; забезпечено оформлення електронних віз в МЗС України; всі ЗДУ приєднано до інформаційно - телекомунікаційної системи «е - Консул»;

- недоброчесність консульських посадових осіб ЗДУ, посадових осіб ДКС МЗС і представництв МЗС на території України під час застосування Положення про консульський збір, затвердженого наказом МЗС від 23.04.2018 № 182, зареєстрованого в Мін'юсті 18.05.2018 за № 610/32062. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику забезпечено: у приміщеннях ДКС МЗС України та ЗДУ, а також на офіційних веб-сторінках МЗС та ЗДУ розміщення актуалізованої та доповненої інформації, необхідної для звернення особи до установи без сторонньої допомоги; моніторинг та реагування на звернення громадян, які надходять на адресу МЗС; адміністрування та інформаційне наповнення розділів офіційного веб-сайту МЗС; моніторинг вчинення консульських дій за кордоном за допомогою інформаційно-телекомунікаційної системи «е-Консул»;

- недостатність контролю за проведенням спеціальної перевірки стосовно осіб, які передбачають зайняття відповідального або особливо відповідального становища. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику проводяться перевірки щодо осіб, які передбачають зайняття відповідального та особливо відповідального становища.

Інші заходи, спрямовані на усунення корупційних ризиків.

Забезпечується методологічне сприяння у заповненні декларацій про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру, а також здійснювалася перевірка фактів своєчасності подання зазначених декларацій.

Зокрема, в центральному апараті МЗС забезпечено обов'язкове ознайомлення посадових осіб дипломатичної служби під розпис з «Листом ознайомлення з вимогами законодавства та нормативно-правових актів, що регламентують проходження дипломатичної служби, та з попередженням про обмеження, встановлені законодавством України, пов'язані із прийняттям на державну службу та її проходженням», що сприяє дотриманню державними службовцями норм антикорупційного законодавства через усвідомлення ними можливих негативних наслідків у разі його порушення.

Крім того, з урахуванням специфіки та особливостей організаційно-правової діяльності органів дипломатичної служби найбільш сталими формами проведення відповідної роз'яснювальної роботи, що здійснювалась Сектором, залишались циркулярні листи, службові записки, відповіді на колективні і персональні звернення (електронні, телефонні) посадових осіб дипломатичної служби.

Також для невідкладного отримання повідомлень про корупцію в системі органів дипломатичної служби в МЗС створено і функціонують внутрішні і регулярні канали повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень.

Міністерство інфраструктури України (Мініфраструктури):

Основні корупційні ризики та заходи, які було здійснено щодо їх усунення.

Відповідно до Антикорупційної програми Міністерства інфраструктури України на 2019 – 2021 роки, затвердженої наказом Мініфраструктури від 06.03.2019 № 145, ідентифіковано такі корупційні ризики:

- неправомірне отримання та використання в особистих цілях службової інформації, отриманої під час виконання службових обов'язків. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику до відома державних службовців Мініфраструктури доведено положення Загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, затверджених наказом НАДС від 05.08.2016 № 158, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 31.08.2016 за № 1203/29333;

- можливе завищення потреби в матеріальних ресурсах. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику забезпечується відображення в бухгалтерському обліку інформації про запаси відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку в державному секторі 123 «Запаси», затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 12.10.2010 № 1202, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 01.11.2010 за № 017/18312; застосовуються Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів суб'єктів державного сектору, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 23.01.2015 № 11; проводиться аналіз запасів матеріальних ресурсів та інтенсивності їх використання перед формуванням потреби в них;

- необґрунтоване внесення змін до розпису та кошторису. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику проводиться аналіз стану використання бюджетних коштів;

- імовірність погодження необ'єктивних фінансових планів на підприємствах, в установах та організаціях, що входять до сфери управління Мінінфраструктури. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику керівниками підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління Мінінфраструктури, забезпечується підготовка планів підприємств галузі на наступний плановий рік;

- відсутність чітких критеріїв преміювання та визначення розміру премії, надання матеріальної допомоги державним службовцям апарату Мінінфраструктури. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику розроблено та затверджено Положення про преміювання державних службовців та інших працівників апарату Міністерства інфраструктури України наказом Міністерства інфраструктури України від 13.05.2017 № 176.

Інші заходи, спрямовані на усунення корупційних ризиків.

Проведено розширений семінар із практики застосування антикорупційного законодавства за участю представників уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції підприємств, установ та організацій, що входять до сфери управління Мінінфраструктури, а також навчальні заходи щодо виявлення та усунення конфлікту інтересів, обмежень для державних службовців, встановлених Законом України «Про запобігання корупції», доброчесності та правил етичної поведінки.

Крім того, Мінінфраструктури здійснювало активну співпрацю з представниками урядово-громадської ініціативи «Разом проти корупції» щодо визначення пріоритетних напрямів здійснення антикорупційних заходів та розпочато проведення дослідження щодо впровадження антикорупційних заходів у діяльності підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління Мінінфраструктури.

Міністерство культури та інформаційної політики України (МКІП):

Основні корупційні ризики та заходи щодо їх усунення.

МКІП було ідентифіковано такі корупційні ризики:

- можливість впливу з боку посадових або інших осіб на членів конкурсної комісії з метою сприяння прийняттю на державну службу близьких їм осіб та надання переваги конкретному кандидату на зайняття вакантної посади. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику секретарями конкурсних комісій проводиться роз'яснювальна робота членам комісії в частині дотримання обмежень, пов'язаних із конфліктом інтересів;

- можливість впливу з боку посадових осіб або інших осіб на роботу членів конкурсної комісії з проведення конкурсного добору на посади керівників

закладів, що належать до сфери управління МКІП, з метою надання переваги конкретному кандидату. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику секретарями конкурсних комісій проводиться роз'яснювальна робота членам комісії з добору на посади керівників державних закладів культури, що належать до сфери управління Міністерства культури України, в частині дотримання обмежень, пов'язаних із конфліктом інтересів;

- можливе безпідставне списання матеріальних ресурсів. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику до складу постійно діючої комісії щодо списання, отримання та переміщення матеріальних цінностей, що обліковуються на балансі апарату МКІП, включено завідувача сектору з питань запобігання та виявлення корупції і взаємодії з правоохоронними органами (наказ МКІП від 30.12.2020 № 2441);

- недобросовісність посадових осіб під час здійснення контрольних функцій за виконанням договорів оренди та використанням переданого в оренду державного майна. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику ведеться робота щодо організації оприлюднення на офіційних сайтах державних підприємств, установ та організацій інформації щодо переданого в оренду майна;

- неповідомлення посадовою особою про наявність конфлікту інтересів при проведенні аудиту. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику ведеться робота щодо організації запровадження письмового підтвердження про відсутність конфлікту інтересів у перевіряючого з суб'єктом перевірки;

- вплив зацікавлених осіб на працівників МКІП при здійсненні допорогових закупівель. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику МКІП прийнято ряд наказів, які регламентують порядок проведення закупівель у МКІП.

Інші заходи, спрямовані на усунення корупційних ризиків.

Здійснено перевірку подання та своєчасності подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, державними службовцями, які працюють (працювали) у МКІП.

Також на офіційному веб-сайті МКІП функціонує посилання «Повідом про корупцію», перейшовши за яким, можливе внесення повідомлень про порушення антикорупційного законодавства за допомогою засобів електронного зв'язку або в телефонному режимі.

Міністерство оборони України (Міноборони):

Основні корупційні ризики та заходи щодо їх усунення.

Діяльність Міноборони та Збройних Сил України щодо запобігання і протидії корупції здійснювалася в умовах захисту України від збройної агресії, є одним з пріоритетних завдань, визначених Міноборони, та спрямовується на

забезпечення додержання персоналом оборонного відомства вимог законодавства в антикорупційній сфері.

Основні зусилля зосереджувалися на виконанні головних напрямів реалізації державної антикорупційної політики, визначених Міністром оборони:

зміцнення системи запобігання і виявлення корупції, підвищення її ефективності;

забезпечення ефективного внутрішнього контролю та управління ризиками; усунення умов корупції у пріоритетних сферах, зокрема:

1) оптимізація управління землями оборони і об'єктами нерухомості;

2) запровадження автоматизованої системи логістики пального (закупівля, поставки, зберігання, розподіл і споживання) й автоматизованої системи контролю якості;

3) запровадження централізованого проектного менеджменту проектів капітального будівництва на базі ІТ-рішень;

4) забезпечення прозорого та конкурентного використання бюджетних коштів, призначених на розвиток, закупівлю, модернізацію та ремонт озброєння і військової техніки, засобів та обладнання;

5) забезпечення ефективного управління майном та активами, закріпленими за військово-організаційними структурами, державними підприємствами);

забезпечення невідворотності відповідальності за корупцію;

формування нетерпимості до корупції.

Відповідно до Антикорупційної програми Міністерства оборони України на 2018–2020 роки (затверджена наказом Міноборони від 27.04.2018 № 190 (зі змінами) Міноборони ідентифіковано такі корупційні ризики:

У системі внутрішнього контролю:

- відсутність нормативно-правового акта з питань внутрішнього контролю в бюджетній сфері. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* наказом Міноборони від 25.06.2020 № 227 внесено зміни щодо приведення організації внутрішнього контролю в системі Міноборони до змін у системі об'єднаного керівництва Збройними Силами України до наказу Міноборони від 02.04.2019 № 145 «Про затвердження порядку організації в системі Міноборони внутрішнього контролю та управління ризиками»; в командуваннях видів, окремих родів військ, управліннях оперативних (повітряних) командувань сформовано штатні підрозділи внутрішнього контролю; започатковано впровадження національних стандартів серії ДСТУ ISO 31000 «Управління ризиками» при розробці нормативно-правових актів та керівних документів з питань оборонного планування, програмно-проектного менеджменту, постачання та закупівель, фінансового менеджменту та інших сфер діяльності; розпочато запровадження оцінки якості внутрішнього контролю на основі стандартів провідних країн євроатлантичної спільноти; проведено семінар для керівного складу з питань організації внутрішнього контролю та управління ризиками;

- недодержання особами, уповноваженими на виконання функцій держави, основ ефективного внутрішнього контролю, пов'язаних із виконанням правил

етичної поведінки, установлених Законом України «Про запобігання корупції», відомчого Кодексу доброчесної поведінки та професійної етики. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику проведено вивчення з особовим складом Кодексу доброчесної поведінки та професійної етики військових посадових осіб, державних службовців та інших осіб, уповноважених на виконання функцій держави;

- відсутність належного управлінського обліку та ключових показників результативності фінансової та бюджетної звітності. Слабкість механізму бюджетного менеджменту в реалізації довгострокових проектів. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику забезпечено оновлення станом на 01 січня звітів про виконання паспортів бюджетних програм; інформація про використання коштів держбюджету за формами, встановленими Мінфіном, розміщується на веб-сайті Міноборони; здійснено перевірку 49 розрахунків фондів оплати праці через проведення організаційних заходів у Збройних Силах України та надано відповідні пропозиції; здійснено перевірку 167 розрахунків фондів оплати праці, наданих військовими частинами центрального підпорядкування.

У системі управління персоналом:

- використання посадовою особою дискреційних повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди під час прийняття (формування пропозицій щодо прийняття) кадрових рішень. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику організовано уточнення та виконано завдання на 2020 рік Плану заходів (дорожньої карти) щодо зниження корупційних ризиків при формуванні та реалізації військової кадрової політики в Збройних Сил України у 2017–2020 роках, затвердженого Міністром оборони 27.12.2017; організовано та проведено роботу щодо складення держслужбовцями, що займають посади держслужби «Б» та «В», завдань та ключових показників результативності, ефективності та якості службової діяльності, а також індивідуальні програми підвищення професійної компетентності держслужбовців; сформовано дієвий резерв військовослужбовців та працівників для просування по службі.

У системі проведення процедур закупівель:

- зайві витрати бюджетних коштів унаслідок закупівлі товарів (робіт, послуг) за завищеними цінами. У межах вжиття заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику здійснюється моніторинг можливих постачальників продукції (послуг), контроль за правильністю визначення ціни на всіх стадіях закупівлі; ініціюються та проводяться переговори з постачальниками щодо зменшення цін у разі зниження цін на відповідних ринках; розширено повноваження посадових осіб, відповідальних за проведення закупівлі, щодо отримання достовірної, оперативної інформації про можливості учасника постачання якісного майна (послуг); з Держекспортконтролем 14.12.2020 затверджено План щодо приведення Порядку державної атестації системи внутрішньофірмового експортного контролю (СВФЕК);

- фінансові втрати внаслідок недотримання правових та економічних засад здійснення процедур закупівель товарів, робіт і послуг через некомпетентність, прорахунки у підборі та процесі підготовки персоналу для виконання функцій уповноважених осіб замовника. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* проведено системну роботу з навчання уповноважених осіб із запрошенням експертів, які мають досвід проведення закупівель; забезпечено надання методичної допомоги; здійснюється поступовий перехід від системи прийняття рішень тендерними комітетами до системи прийняття рішень уповноваженими особами замовника;

- змова замовника з виробником щодо ціноутворення або закупівлі конкретного предмета закупівлі. *В межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* сектор з питань моніторингу здійснював контроль за правильністю визначення предмета закупівлі та ціноутворення в Департаменті держзакупівель та постачання матеріальних ресурсів Міноборони; організовано проведення моніторингу цін та визначення граничної очікуваної вартості предметів закупівлі з дотриманням вимог Методичних рекомендацій з моніторингу цін та розрахунку очікуваної вартості предметів закупівлі за централізованими закупівлями за напрямком тилового забезпечення, затверджених наказом директора Департаменту від 20.08.2018 № 20, та Примірної методики визначення очікуваної вартості предмета закупівлі, затвердженої наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 18.02.2020 № 275;

- загроза використання високого рівня секретності державного оборонного замовлення з метою зловживання владою та одержання неправомірної вигоди. *У межах вжиття заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* розроблено пропозиції стосовно визначення критеріїв поступового переходу до публічних закупівель звичайних озброєнь, а також змін до нормативно-правових актів щодо послідовного збільшення ступеня відкритості та прозорості у цій сфері діяльності.

У сфері дотримання вимог, обмежень, заборон, установлених Законом України «Про запобігання корупції» :

- вчинення корупційних правопорушень та існування корупційних схем через недосконале функціонування системи отримання та реагування на повідомлення викривачів, роботи з ними, ліквідації причин конкретних злочинних діянь та очищення від недоброчесних осіб, забезпечення принципу незворотності покарання. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* створено відділ з питань взаємодії з викривачами, роботи з повідомленнями в Управлінні з питань запобігання та виявлення корупції Міноборони та сформовано Західний та Східний територіальні відділи з питань запобігання та виявлення корупції;

- відсутність стійкого несприйняття корупції, потенційна ймовірність скоєння корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення унаслідок недостатнього рівня правових знань та просвітницьких заходів, спрямованих на підвищення обізнаності працівників про вимоги щодо етичного кодексу,

управління конфліктами інтересів, поведінки стосовно дотримання встановлених заборон та обмежень, а також відповідальності за корупційні вчинки, порушення правил та стандартів. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* проведено стаціонарні, виїзні, спеціальні курси та курси дистанційного навчання з питань запобігання корупції та конфлікту інтересів;

- недоліки в процесі організації подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, а також повідомлень про суттєві зміни в майновому стані суб'єкта декларування, випадки правового нігілізму та безвідповідальності в цих питаннях. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* здійснюється моніторинг виконання Методичних рекомендацій щодо перевірки факту подання суб'єктами декларування Міноборони та Збройних Сил України декларацій відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» та повідомлення НАЗК про випадки неподання чи несвоєчасного подання таких декларацій в апараті Міноборони та Збройних Силах України.

У сфері освітньої діяльності:

- неефективне використання (нераціональний розподіл) бюджетних коштів через невідповідність організаційно-штатної структури вищих військових навчальних закладів, військових підрозділів закладів вищої освіти, навчальних центрів функціям та завданням за призначенням (дублювання завдань, виконання невласливих функцій). *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* організовано планові заходи щодо оптимізації структури закладів військової освіти, їх внутрішньої організаційно-штатної структури, приведення штатно-посадових категорій офіцерського складу у відповідність з типовими посадами офіцерського складу Збройних Сил України; проводиться трансформація системи військової освіти на новий її формат – професійну військову освіту, відповідно до визначеного курсу України на досягнення повноправного членства в Організації Північноатлантичного договору й набуття Збройними Силами України взаємосумісності з НАТО; здійснюється координація заходів із впровадження в освітній процес стандарту НАТО Bi-SCD 075-007 «Освіта і підготовка», видано низку нормативно-правових актів (накази Міноборони від 09.01.2020 № 4 «Про затвердження Положення про особливості організації освітньої діяльності у вищих військових навчальних закладах Міністерства оборони України та військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти» та від 19.05.2020 № 160 «Про затвердження Положення про Департамент військової освіти і науки Міністерства оборони України»);

- імовірність використання своїх службових повноважень або свого становища та пов'язаних з цим можливостей з метою одержання неправомірної вигоди шляхом формального оцінювання результатів здобутих слухачами, курсантами знань, умінь, навичок та інших професійних якостей. *У межах реалізації заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* здійснювався контроль за роботою приймальних комісій вищих військово-навчальних закладів

та військово-навчальних підрозділів закладів вищої освіти, проведення ротації її членів; удосконалено систему атестування, професійної підготовки та підвищення кваліфікації наукових та науково-педагогічних працівників; проводиться перевірка вищих військово-навчальних закладів щодо стану дотримання законодавства у сфері запобігання корупції, відповідним уповноваженим з питань запобігання та виявлення корупції надавалася практична і методична допомога.

У сфері наукової діяльності:

- збереження умов для зайвих (невиправданих) витрат бюджетних коштів та отримання неправомірної вигоди шляхом виконання науково-дослідних робіт, які не є актуальними (не мають практичного застосування) для Збройних Сил України, або завищення вартості проведення науково-дослідних робіт. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* проведено експертизу Зведеного річного плану наукової та науково-технічної діяльності на поточний рік, моніторинг його реалізації, аналіз звітів про виконання науково-дослідних (дослідно-конструкторських) робіт; організовано проведення перевірок обґрунтованості оплати вартості витрат на проведення НДР; проведено дослідження обґрунтованості оплати вартості витрат на проведення НДР під час планових аудитів.

У сфері фінансів:

- отримання неправомірної вигоди шляхом завищення показників (норм оплати праці) під час формування військовими частинами розрахунків фондів оплати праці на виплату заробітної плати працівникам. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* організовано щорічне проведення перевірок розрахунків фондів оплати праці на наступний рік; здійснювалось щомісячне проведення перевірок розрахунків у зв'язку зі зміною фонду оплати праці через проведення організаційних заходів у Збройних Силах України; організовано вибіркового контроль нарахування заробітної плати в окремих військових частинах.

У сфері будівництва, придбання житла, інші будівельні роботи:

- укладення державними підприємствами (суб'єктами господарювання) Міноборони договорів щодо будівництва без погодження та участі Міноборони. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* проведено контрольні заходи щодо дотримання вимог законодавства під час укладення суб'єктами господарювання Міноборони договорів щодо будівництва;

- зловживання службовим становищем з метою одержання неправомірної вигоди під час здійснення закупівель різних видів квартирної майна. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* територіальні квартирно-експлуатаційні управління зобов'язані здійснювати погодження проектів договорів щодо закупівель квартирної майна в підпорядкованих підрозділах; здійснювався внутрішній контроль з боку посадових осіб Головного квартирно-експлуатаційного управління Збройних Сил України, територіальних

квартирно-експлуатаційних управлінь під час прийому квартирної майна в квартирно-експлуатаційних відділах, КЕЧ (районів).

У сфері використання, оренди і відчуження нерухомого військового майна та земель оборони, квартирно-експлуатаційне забезпечення:

- зловживання службовим становищем з боку посадових осіб під час виконання умов договорів оренди військового нерухомого майна. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику проведено вибіркові перевірки територіальних квартирно-експлуатаційних управлінь, квартирно-експлуатаційних відділів, квартирно-експлуатаційних частин (районів) комісіями від Головного квартирно-експлуатаційного управління Збройних Сил України, територіальних квартирно-експлуатаційних управлінь; надавалась методична допомога на місцях; створено єдину базу даних щодо контролю за використанням об'єктів оренди та своєчасного страхування (поновлення договорів страхування) орендованого нерухомого військового майна;

- відсутність належного врегулювання права лісокористування в Міноборони. Імовірно зловживання службовим становищем з боку посадових осіб під час здійснення лісокористування. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику опрацьовано питання щодо подання Міноборони до судів позовних заяв із вимогами щодо визнання недійсними державних актів на право користування земельними ділянками, виданих державним лісгосподарським підприємствам, а також визнання незаконними та скасування рішень місцевих органів влади, які спричинили незаконне вилучення відповідних земельних ділянок зі складу земель оборони, та визнання незаконними дій державних реєстрів та зобов'язання їх внести відповідні зміни до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно; узагальнювались дані щодо земельних ділянок, закріплених за лісгоспами, які передані в управління Держлісагентству на виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 04.09.2013 № 773-р «Про передачу цілісних майнових комплексів держпідприємств до сфери управління Державного агентства лісових ресурсів» та вивчено фактичний стан щодо здійснення лісокористування на них.

Інші заходи, спрямовані на усунення корупційних ризиків:

- наказом Міноборони від 09.11.2020 № 404 оновлено склад Комісії щодо оцінки корупційних ризиків у діяльності Міноборони;

- у структурних підрозділах Міноборони та Збройних Сил, органах військового управління, військових частинах, закладах, установах і держпідприємствах визначені уповноважені особи з питань запобігання та виявлення корупції. Удосконалено єдину систему планування та організації завдань щодо запобігання корупції. До органів військового управління та військ (сил) доведено Організаційно-методичні вказівки з питань реалізації державної антикорупційної політики в діяльності Міноборони та Збройних Сил України в 2021 році, які розміщено на офіційному веб-сайті Міноборони, організовано їх виконання (доручення першого заступника Міністра оборони від 23.12.2020 № 26/у/240-2019);

- утворено умови та посилено систему запобігання і виявлення корупції в системі Міноборони;
- реалізовано антикорупційні інформаційні ініціативи відповідно до Стратегії комунікацій у сфері запобігання та протидії корупції;
- погоджено проект нового Військового статуту Збройних Сил України з урахуванням положень щодо виховання доброчесності та запобігання корупції;
- у рамках зовнішнього моніторингу антикорупційної діяльності Міноборони підтримувалася ефективна співпраця з Незалежним антикорупційним комітетом з питань оборони (НАКО) та Експертним антикорупційним консультативно-дорадчим комітетом, які сприяють виготовленню друкованої продукції на антикорупційну тематику (брошури, буклети, плакати). НАКО проведено низку досліджень щодо корупційних ризиків у сферах будівництва об'єктів і забезпечення військовослужбовців житлом, процедур оборонних і публічних закупівель, закупівель пально-мастильних матеріалів, діяльності державних підприємств, які будуть враховані під час розробки проекту Антикорупційної програми Міноборони на 2021–2024 роки. Через НАКО здійснюється взаємодія з міжнародною неурядовою організацією Transparency International;
- на офіційному веб-сайті Міноборони налаштовано банер «Не будь байдужим – повідом про корупцію!» з можливістю надання інформації про корупційні правопорушення в он-лайн режимі цілодобово. Запроваджено захищені канали зв'язку («гарячі лінії», он-лайн поштові скриньки) для повідомлення без зазначення авторства. Встановлено захищену спеціалізовану телефонну лінію з функцією цілодобового прийому повідомлень про корупцію від викривачів;
- у рамках діджиталізації діяльності розроблено більше 2000 комплектів інтерактивних плакатів (постерів) щодо запобігання і протидії корупції із застосуванням QR-кодів, які розміщено в казармах, штабах, полігонах, клубах військових частин, територіальних центрах комплектування та соціальної підтримки, призовних дільницях;
- зменшено рівень корупційних ризиків унаслідок автоматизації процесів у системі логістичного забезпечення Збройних Сил;
- з метою підвищення прозорості діяльності та усунення корупційних ризиків відповідно до Державної програми розвитку Збройних Сил України на період до 2020 року завершено реформування військових комісаріатів у територіальні центри комплектування та соціальної підтримки.

Міністерство освіти і науки України (МОН):

Основні корупційні ризики та заходи, які було здійснено щодо їх усунення.

Відповідно до наказу МОН від 25.06.2018 № 674 «Про затвердження Звіту за результатами оцінки корупційних ризиків в Міністерстві освіти і науки

України» (зі змінами, внесеними наказом МОН від 17.09.2018 № 1007) визначено такі корупційні ризики у діяльності МОН та здійснено відповідні заходи щодо їх усунення:

- ускладнена процедура подачі документів на ліцензування освітньої діяльності закладів освіти у сфері вищої та професійно-технічної освіти. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* для закладів освіти відкрито можливість отримання ліцензій та інших послуг, пов'язаних з ліцензуванням освітньої діяльності (розширення, звуження, переоформлення ліцензій) у сферах фахової передвищої та професійної (професійно-технічної) освіти через модуль «Електронне ліцензування» Єдиної державної електронної бази з питань та у сфері післядипломної освіти, що дозволило суттєво спростити процедуру отримання адміністративних послуг для закладів освіти; розроблено загальний порядок дій закладу освіти щодо електронного ліцензування, який передбачено у «Керівництві користувача ЄДЕБО» (розділ 2 «Електронне ліцензування»); забезпечено надання 16 адміністративних послуг з ліцензування провадження освітньої діяльності у сферах вищої, післядипломної, фахової передвищої та професійної (професійно-технічної) освіти виключно в електронному вигляді через модуль «Електронне ліцензування» ЄДЕБО); здійснено заходи щодо інтеграції ЄДЕБО до Єдиного державного веб-порталу електронних послуг «Портал Дія» (після запуску порталу «Дія» здобувачі ліцензії (ліцензіати) зможуть подавати заяви та отримувати послуги з ліцензування освітньої діяльності, зокрема через кабінет «МОН» на вказаному порталі); розроблено нову редакцію Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності, яка сприяє дерегуляції, зокрема в системі вищої освіти, та передбачає суттєве спрощення ліцензійних вимог щодо отримання ліцензій (розширення провадження освітньої діяльності);

- імовірність корупційних діянь щодо захисту дисертацій, що містять текстові запозичення без посилання на джерело. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* затверджено Регламент Національного репозитарію академічних текстів (наказ від 04.07.2018 № 707 МОН «Про затвердження Регламенту роботи Національного репозитарію академічних текстів» зареєстровано в Міністерстві юстиції України 23.07.2018 за № 858/32310); наказом МОН від 19.10.2018 № 1140 «Деякі питання Національного репозитарію академічних текстів» затверджено примірні технічні характеристики НРАТ;

- непрозорий розподіл стипендій на навчання за кордоном для громадян України відповідно до міжнародних договорів (відсутність достатнього правового регулювання (внутрішнього порядку МОН) щодо розподілу стипендій на навчання за кордоном відповідно до міжнародних договорів, що потенційно спричинює ризик неправомірних дій за надання чи отримання таких стипендій). *В межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* розроблено проект наказу МОН «Про затвердження Положення про проведення конкурсу з відбору громадян України для участі у програмах академічної мобільності відповідно до міжнародних договорів про співробітництво в галузі освіти і науки, міжнародних програм та проектів, якими передбачено здобуття освіти громадянами України за кордоном»; на постійній основі здійснюється

своєчасне та належне інформування громадян України шляхом постійного розміщення на сайті МОН та направлення інструктивних листів до закладів вищої освіти України щодо процедури відбору на навчання закордоном відповідно до міжнародних договорів; затверджено Порядок встановлення квот для здобуття вищої освіти іноземцями та особами без громадянства в межах обсягів державного замовлення відповідно до міжнародних договорів України (наказ МОН від 02.12.2019 № 1498 «Про затвердження Порядку встановлення квот для здобуття вищої освіти іноземцями та особами без громадянства в межах обсягів державного замовлення відповідно до міжнародних договорів України», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 10.01.2020 за № 153/34436);

- корупційні ризики під час надання висновків щодо можливості оренди державного майна, зокрема, недотримання строків розгляду, що дає можливість укладення договору без згоди МОН. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* внесено зміни до Положення про комісію з майнових питань підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління Міністерства освіти і науки України, затвердженого наказом МОН від 31.05.2013 № 656 (наказ МОН від 04.09.2020 № 1108);

- неправомірне втручання третіх осіб у планування і проведення внутрішнього аудиту та підготовку звіту про його результати. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* перед початком проведення аудиту проводиться усний інструктаж щодо алгоритму дій у разі наявності фактів втручання третіх осіб у планування і проведення внутрішнього аудиту та підготовку звіту про його результати.

Інші заходи, спрямовані на усунення корупційних ризиків:

- здійснено заходи задля впровадження ефективного державного моніторингу та громадського контролю за земельними ділянками та об'єктами державної власності юридичних осіб, що належать до сфери управління МОН, шляхом створення відкритої інформації інтерактивної карти таких об'єктів;

- забезпечено сприяння академічній доброчесності в Україні шляхом створення Національного репозитарію академічних текстів, забезпечення громадянам можливості подання матеріалів про наявність академічного плагіату в дисертаціях в електронному вигляді, розробки, затвердження та імплементації ефективних правил і процедур з метою впровадження політики академічної доброчесності.

Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України (Мінекономіки):

Основні корупційні ризики та заходи, які було здійснено щодо їх усунення.

Відповідно до наказів Мінекономіки від 07.08.2020 № 1502 «Про проведення оцінки корупційних ризиків» та від 21.02.2017 № 247 «Про утворення комісії з оцінки корупційних ризиків у Міністерстві розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України та затвердження її

положення» (зі змінами) у Мінекономіки проведено відповідні заходи з оцінки корупційних ризиків.

Так, за результатами ідентифікації корупційних ризиків здійснено їх формальне визначення та розроблено заходи щодо їх усунення, а саме:

- недосконалість нормативно-правового акта. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* проводились навчання і перевірка знань з питань охорони праці, для вирішення ризику вживаються заходи щодо вдосконалення та спрощення процедури проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці;

- нечітке визначення критеріїв, умов та механізмів подання до Мінекономіки форми заявки та документів, необхідних для включення до переліку вітчизняної техніки та обладнання для агропромислового комплексу, вартість яких частково компенсується за рахунок бюджетних коштів та щорічного підтвердження. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* внесено зміни до наказу Мінекономіки від 13.04.2017 № 566, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 20.04.2017 за № 521/30389, в частині чіткого визначення умов, критеріїв та механізмів подання до Мінекономіки форми заявки та документів, необхідних для включення до переліку та щорічного підтвердження;

- імовірне використання службового становища посадовою особою при прийнятті рішення щодо видачі/відмови у видачі контрольних марок. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* проведено роз'яснювальні роботи з посадовими особами, які безпосередньо здійснюють розгляд заяв про видачу контрольних марок, щодо суворого дотримання антикорупційного законодавства та законодавства в сфері інтелектуальної власності;

- правова колізія при застосуванні праці іноземців та осіб без громадянства шляхом видачі (продовження дії) роботодавцям відповідного дозволу, у тому числі під час справляння плати за відповідну адміністративну послугу. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* вносяться відповідні зміни до Закону України «Про зайнятість населення»;

- недоброчесність посадових осіб юридичного департаменту, які залучені до представництва інтересів Мінекономіки в судах. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* проводився моніторинг (перевірка) відповідності дій посадових осіб юридичного департаменту, які наділені відповідним правом щодо представництва інтересів Мінекономіки в судах, та дотримання ними процесуального законодавства (зокрема в частині необґрунтованої відмови від позову, його визнання тощо);

- відсутність чітко визначеного механізму проведення антидемпінгових, антисубсидійних, спеціальних розслідувань. *У межах реалізації заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* забезпечувалось удосконалення законодавства у сфері інструментів торговельного захисту з метою підвищення ефективності та транспарентності проведення торговельних розслідувань (антидемпінгові, антисубсидійні та спеціальні);

- відсутність чіткої процедури визначення кваліфікаційних критеріїв учасника під час проведення процедури закупівлі послуг юридичних радників для забезпечення захисту прав та інтересів України в торговельно-економічній сфері в рамках СОТ. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* проводились роз'яснювальні роботи із працівниками департаменту захисту національного виробника стосовно дотримання антикорупційного законодавства, законодавства в сфері публічних закупівель та рекомендацій стосовно здійснення закупівель, зокрема щодо кваліфікаційних критеріїв учасника під час проведення процедури закупівлі послуг юридичних радників;

- недосконалість нормативно-правових актів, згідно з якими здійснюється реєстрація представництв іноземних суб'єктів господарської діяльності в Україні. *У межах реалізації заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* здійснювалась підготовка проекту Закону щодо внесення змін до ст. 5 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність», яким передбачити чітке тлумачення питань відмови у наданні адміністративної послуги, внесення змін у Свідоцтво про реєстрацію, закриття представництва;

- недосконалість чинного законодавства (виявлена у процесі практичної реалізації). Відсутність чіткої процедури внесення змін до висновку щодо продовження граничних строків розрахунків за окремими операціями з експорту та імпорту товарів, установлених Національним банком. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* проводились заходи щодо підготовки проекту постанови про внесення змін до Порядку видачі висновку щодо продовження граничних строків розрахунків за окремими операціями з експорту та імпорту товарів, установлених Національним банком, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13.02.2019 № 104;

- можливий вплив зацікавлених осіб на посадових осіб департаменту, які готують проекти рішень Мінекономіки про надання згоди на вчинення державними унітарними підприємствами, які належать до сфери управління Мінекономіки, господарського зобов'язання, щодо якого є заінтересованість, та значного господарського зобов'язання або про відмову в наданні такої згоди. *У межах реалізації заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* здійснювався контроль за виконанням посадовими особами, відповідальними за виконання заходу, службових обов'язків, проведення з ними роз'яснювальної роботи стосовно дотримання антикорупційного законодавства, вивчення законодавства у цій сфері з метою підвищення кваліфікації;

- можливий вплив зацікавлених осіб на посадових осіб департаменту, які готують проекти рішень Мінекономіки щодо проведення незалежних аудиторських перевірок річної фінансової звітності державних унітарних підприємств, які належать до сфери управління Мінекономіки. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* вживаються заходи щодо здійснення контролю за виконанням посадовими особами, відповідальними за виконання заходу, службових обов'язків, проведення з ними роз'яснювальної роботи стосовно дотримання антикорупційного законодавства, вивчення законодавства у цій сфері з метою підвищення кваліфікації;

- підготовка структурними підрозділами Мінекономіки вимог до предметів закупівлі із встановленням дискримінаційних вимог для потенційних учасників закупівель. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику проводились заходи щодо усунення дискримінаційних вимог у тендерній документації.

Міністерство розвитку громад та територій України (Мінрегіон):

Основні корупційні ризики та заходи, які було здійснено щодо їх усунення.

Відповідно до Антикорупційної програми Міністерства розвитку громад та територій на 2019 – 2020 роки, затвердженої наказом Мінрегіону від 21.06.2019 № 139 (із змінами), передбачалося здійснення заходів щодо усунення 24 корупційних ризиків у сферах житлово-комунального господарства, містобудування та архітектури, архітектурно-будівельного контролю та нагляду, організації нормування у будівництві тощо, ідентифікованих та оцінених Комісією з оцінки корупційних ризиків та моніторингу антикорупційної програми Мінрегіону. При цьому виконання заходів щодо усунення 15 корупційних ризиків здійснювалось протягом 2020 року на постійній основі.

Заходи щодо усунення 3 корупційних ризиків виконано у 2020 році у повному обсязі, зокрема: затверджено 9 змін до Державних будівельних норм; наказом Мінрегіону від 28.04.2020 № 101, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 23.06.2020 за № 564/34847; затверджено Порядок погодження Мінрегіоном схем теплопостачання населених пунктів з кількістю жителів більш як 20 тисяч осіб та регіональних програм модернізації систем теплопостачання; видано наказ Мінрегіону від 17.11.2020 № 280 «Про організацію ведення реєстру теплопостачальних та теплогенеруючих організацій, підприємств централізованого водопостачання та водовідведення, що беруть участь у процесі врегулювання заборгованості за спожиті енергоносії».

Заходи щодо усунення 6 корупційних ризиків, передбачених Антикорупційною програмою Мінрегіону, виконано частково з об'єктивних причин (зміни у законодавстві, у складі Уряду, відсутність бюджетного фінансування), а саме:

- розроблено проект Закону України «Про особливості стимулювання регіонального розвитку», який повернуто на доопрацювання (перепогодження) у зв'язку зі зміною термінології та повноважень органів місцевого самоврядування та обласних державних адміністрацій;

- розроблено проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо здійснення державного контролю (нагляду) у сфері житлово-комунального господарства», який повернуто у зв'язку зі змінами в законодавстві та внесенням аналогічних законопроектів народними депутатами України. Мінрегіон здійснює супровід у Верховній Раді України законопроектів, внесених народними депутатами України;

- підготовлено проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції публічного управління у будівництві». Наразі зазначений

законопроект проходить узгоджувальні процедури, після завершення яких буде подано на розгляд Кабінету Міністрів України;

- розроблено проект постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо удосконалення діяльності органів державного архітектурного-будівельного контролю», який оприлюднено з метою громадського обговорення на офіційному веб-сайті Мінрегіону;

- розроблено проект постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Порядку проведення професійної атестації відповідальних виконавців окремих видів робіт (послуг), пов'язаних із створенням об'єктів архітектури» (у зв'язку зі змінами в законодавстві наразі доопрацьовується);

- проводились роботи щодо створення комплексної системи захисту інформації автоматизованих систем режимно-секретного органу Мінрегіону, Департаменту персоналу, Фінансового департаменту, які будуть продовжені після отримання фінансування.

Інші заходи, спрямовані на усунення корупційних ризиків:

- забезпечено відкритість і прозорість роботи з відбору та моніторингу інвестиційних програм і проектів, що можуть реалізовуватися за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку;

- розроблено низку нормативно-правових актів, спрямованих на удосконалення норм чинного законодавства щодо зниження корупційної складової в будівництві; узаконення порушень будівельних норм, стандартів та правил при проведенні експертизи проектів будівництва, запровадження експертизи всіх видів містобудівної діяльності та тощо;

- розпочато впровадження Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва, що забезпечить цифровізацію процесів адміністративних послуг та усунення корупційних ризиків при наданні адміністративних послуг;

- на постійній основі здійснювались заходи щодо запобігання та виявлення корупції.

Міністерство соціальної політики:

Основні корупційні ризики та заходи, які було здійснено щодо їх усунення.

Наказом Мінсоцполітики від 30.06.2020 № 444 (зі змінами від 30.12.2020 № 869) затверджено Антикорупційну програму Міністерства соціальної політики України на 2020 – 2022 роки, яка погоджена наказом Національного агентства з питань запобігання корупції від 01.02.2021 № 28/21.

Антикорупційна програма Мінсоцполітики містить ідентифіковані корупційні ризики у діяльності Мінсоцполітики, зокрема: у сфері організації роботи із запобігання та виявлення корупції, кадрового забезпечення, публічних закупівель, внутрішнього аудиту, управління фінансовими ресурсами, правової роботи, організаційної діяльності Мінсоцполітики, управління матеріальними ресурсами, бюджетній та соціальній сферах.

У межах усунення корупційних ризиків, передбачених Антикорупційною програмою Мінсоцполітики, вжито такі заходи:

- розроблено постанову Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Порядку відшкодування вартості послуги з догляду за дитиною до трьох років «муніципальна няня» від 30.09.2020 № 897, якою передбачено, що місцеві структурні підрозділи з питань соціального захисту населення відмовляють у призначенні або припиняють виплати компенсації послуги «муніципальна няня» у разі установлення факту порушення муніципальною нянею вимог, зокрема, щодо забезпечення здійснення догляду одночасно не більше ніж за трьома дітьми, за винятком догляду за дітьми з багатодітної сім'ї (для ФОП) та не більше ніж за десятьма дітьми з різних сімей за адресою, визначеною муніципальною нянею (для ТОВ);

- розроблено проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо підтримки волонтерської діяльності», яким визначено перелік документів, які подаються до Мінсоцполітики для включення організацій та установ до Переліку організацій та установ, що залучають до своєї діяльності волонтерів, та порядку перевірки таких документів;

- розроблено Методичні рекомендації щодо організації ведення претензійної та позовної роботи в апараті Мінсоцполітики від 09.07.2020 № 472;

- затверджено наказ Мінсоцполітики від 10.09.2020 № 64 «Про забезпечення самопредставництва Міністерства соціальної політики України та його посадових осіб у судах України».

Інші заходи спрямовані на усунення корупційних ризиків.

Мінсоцполітики разом із представниками Урядово-громадської ініціативи «Разом проти корупції» напрацьовано проект оновлених антикорупційних заходів у діяльності Мінсоцполітики та плани виконання відповідних антикорупційних заходів, які впроваджуються в рамках розпорядження Кабінету Міністрів України від 05.10.2016 № 803-р.

Крім того, з метою забезпечення європейських стандартів функціонування інституцій соціального захисту, надання послуг соціального характеру, фінансової стабільності соціальної сфери, підвищення її прозорості та оптимізації її адміністративних видатків Мінсоцполітики розроблено розпорядження Кабінету Міністрів України від 28.10.2020 № 1353-р та схвалено «Стратегію цифрової трансформації соціальної сфери».

Міністерство у справах ветеранів війни (Мінветеранів):

Основні корупційні ризики та заходи, які було здійснено щодо їх усунення.

Наказом Мінветеранів від 28.11.2019 № 98 затверджено Антикорупційну програму Мінветеранів на 2019 – 2020 роки.

Відповідно до наказу Мінветеранів від 30.10.2019 № 72 «Про проведення оцінки корупційних ризиків» проводилась оцінка корупційних ризиків у

діяльності Мінветеранів, за результатами чого було виявлено такі корупційні ризики:

- можливість виникнення потенційного або реального конфлікту інтересів у посадових осіб Мінветеранів. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* проведено навчання для працівників Мінветеранів; попереджено працівників про персональну відповідальність за порушення антикорупційного законодавства;

- імовірність порушення законодавства в процесі підготовки працівниками Мінветеранів проектів нормативно-правових та організаційно-розпорядчих актів. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* проведено публічні громадські обговорення проектів нормативно-правових актів; попереджено працівників про необхідність згідно із законодавством надавати на візування проекти нормативно-правових та організаційно-розпорядчих документів з кадрових, фінансових та інших питань уповноваженій особі з питань запобігання та виявлення корупції; проведено навчання для працівників Мінветеранів;

- недостатній рівень знань антикорупційного законодавства серед працівників Мінветеранів. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* проведено навчання для працівників Мінветеранів;

- брак контролю за дотриманням посадовими особами Мінветеранів вимог, заборон та обмежень, встановлених Законом України «Про запобігання корупції» (недотримання посадовими особами Мінветеранів вказаних вимог, заборон та обмежень). *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* ознайомлено працівників із зобов'язаннями та обмеженнями після припинення такої діяльності; проведено навчання для працівників Мінветеранів;

- можлива бездіяльність посадових осіб під час опрацювання звернень громадян, запитів на публічну інформацію відповідно до Законів України «Про доступ до публічної інформації», «Про інформацію» та «Про звернення громадян», неврегульованість процедури розгляду запитів, звернень громадян тощо. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* розроблено внутрішні документи, що унормовує організацію роботи, взаємодію між структурними підрозділами Мінветеранів під час опрацювання запитів на публічну інформацію і порядок щодо розгляду звернень та прийому громадян; проведено навчання для працівників Мінветеранів;

- імовірність порушення порядку роботи із документами, що містять інформацію з обмеженим доступом. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* проведено навчання для працівників Мінветеранів; попереджено працівників про персональну відповідальність за порушення законодавства з питань роботи із документами, що містять інформацію з обмеженим доступом;

- можливість впливу на діяльність конкурсної комісії на зайняття вакантних посад категорій «Б» та «В» апарату Мінветеранів з боку посадових або інших

осіб, недоброчесність посадових осіб, які входять до складу конкурсної комісії на зайняття вакантних посад категорії «Б» та «В» апарату Мінветеранів, неповідомлення членом конкурсної комісії про наявний конфлікт інтересів. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику здійснено заходи щодо запобігання залученню внутрішніх претендентів на посаду (осіб, які вже працюють в органі) до будь-яких заходів з організації чи проведення конкурсу; недопущено доступ таким особам до інформації про завдання, які вирішуватимуть претенденти; залучення в установленому порядку третіх осіб (експертів, представників громадськості) до роботи конкурсних комісій;

- недостатнє нормативне (організаційно-розпорядче) врегулювання повноважень Мінветеранів, передбачених Положенням та запобігання створення дискреції. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику розроблено внутрішньо розпорядчі акти, що визначають порядки та процедури реалізації Мінветеранів відповідних повноважень.

Інші заходи, спрямовані на усунення корупційних ризиків:

- створено та функціонують внутрішні канали для повідомлень про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції», інформація про які розміщена на головній сторінці офіційного веб-сайту Мінветеранів;

- забезпечено розміщення на дошках оголошень у загальнодоступних місцях приміщення Мінветеранів наглядного інформування про контактні дані для викривачів;

- уповноваженою особою здійснювався моніторинг проектів наказів Мінветеранів та проектів договорів, що укладалися з Мінветеранів на предмет дотримання антикорупційного законодавства;

- визначено окрему особу, відповідальну за реалізацію повноважень із захисту викривачів;

- здійснювався облік працівників Мінветеранів, притягнутих до відповідальності за вчинення корупційних правопорушень;

- здійснювалась координація роботи відповідальних посадових (уповноважених) осіб щодо протидії корупції в п'ятьох центрах соціально-психологічної реабілітації населення, що належать до сфери управління Мінветеранів.

Міністерство цифрової трансформації України (Мінцифри):

Основні корупційні ризики та заходи щодо їх усунення.

Відповідно до Антикорупційної програми Міністерства цифрової трансформації України на 2020 – 2021 роки, затвердженої наказом Мінцифри від 02.07.2020 № 102, ідентифіковано такі корупційні ризики:

- неузгоджене прийняття рішень щодо формування та реалізації державної політики у сфері інформатизації та цифрової трансформації, забезпечення експертного розгляду Національної програми інформатизації та окремих її

завдань (проектів) відповідно до встановленого порядку. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику передбачено затвердження Положення про науково-технічну (експертну) раду Національної програми інформатизації;

- недостатня прозорість діяльності Мінцифри в частині забезпечення інформаційної підтримки процесів формування та виконання Національної програми інформатизації. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику передбачено запуск у промислову/тестову експлуатацію Єдиної автоматизованої системи проектів інформатизації та цифрової трансформації;

- можливість впливу з боку зовнішньої експертної організації або співробітника профільного структурного підрозділу Мінцифри на умови договору або вимоги до предмету закупівлі (послуг, товарів, робіт). У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику передбачено розробку проекту постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Порядку проведення експертизи Національної програми інформатизації та окремих її завдань (проектів)»;

- можливість призначення на посади в апарат Мінцифри осіб, які не відповідають встановленим вимогам та які подали недостовірні відомості у зв'язку з відсутністю законодавчого обов'язку проведення спеціальної перевірки. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику передбачено проведення перевірки достовірності наданих претендентом на посаду відомостей про себе з оригіналами або завіреними копіями відповідних документів, у тому числі шляхом пошуку відомостей про претендента у Єдиному державному реєстрі осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення;

- можливість впливу з боку посадових осіб Мінцифри, зокрема членів конкурсної комісії, адміністратора, на результати проходження етапів конкурсного відбору шляхом попереднього ознайомлення кандидатів на посади із ситуаційними завданнями. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику передбачено ознайомлення кандидатів на посади із ситуаційними завданнями безпосередньо під час проходження цього етапу конкурсу;

- імовірність залучення внутрішніх претендентів на посаду (осіб, які вже працюють в апараті Мінцифри) до будь-яких заходів з організації чи проведення конкурсу (у тому числі, якщо таким претендентом є член конкурсної комісії). У межах усунення зазначеного корупційного ризику передбачено здійснення заходів щодо запобігання залученню претендентів на посаду (осіб, які вже працюють в апараті Мінцифри) до будь-яких заходів з організації чи проведення конкурсу, у тому числі, якщо таким претендентом є член конкурсної комісії; у разі виникнення такої ситуації здійснюється повідомлення про це на першому засіданні комісії після подання документів для участі у конкурсі та недопущення участі у конкурсній процедурі на цю посаду, недопущення надання доступу

таким особам до інформації про завдання, які вирішуватимуть претенденти, а у разі отримання такої інформації – зміна відповідних завдань;

- прийняття необґрунтованого рішення про списання матеріальних цінностей, які не втратили встановлені критеріями активи (не є фізично чи морально застарілими та є придатними для подальшої експлуатації). *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено проведення перевірки встановлених норм списання та первинних документів, які є підставою для прийняття рішення про списання матеріальних цінностей та підписання протоколів у день безпосереднього огляду членами комісії матеріальних цінностей за результатами проведених засідань;

- імовірність невиконання вимог законодавства під час складення та затвердження фінансових планів підвідомчих державних підприємств. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено проведення робочої наради з керівниками підвідомчих державних підприємств;

- імовірність формування паспортів бюджетних програм у розріз із бюджетним запитом на відповідний бюджетний період. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено визначення відповідальних працівників у структурних підрозділах Мінцифри за підготовку і надання обґрунтованої інформації для формування бюджетних запитів з відповідними розрахунками;

- недосконалість процедури проходження листів, запитів, звернень про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції» без залучення до розгляду головного спеціаліста з питань запобігання та виявлення корупції. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено проведення постійного моніторингу вхідної кореспонденції з подальшим інформуванням керівництва Мінцифри у разі виявлення порушення;

- можливість неправомірного втручання третіх осіб у здійснення внутрішнього аудиту. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено повідомлення Міністра про неправомірне втручання третіх осіб;

- імовірність встановлення особами, відповідальними за підготовку тендерної документації, дискримінаційних вимог для потенційних учасників торгів з метою надання переваги певному постачальнику товарів, робіт, послуг при здійсненні закупівель. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено застосування чітких, однотипних кваліфікаційних критеріїв до учасників процедури закупівлі; використання примірної документації, затвердженої Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України; забезпечення вибору найбільш економічно доцільних пропозицій.

Інші заходи, спрямовані на усунення корупційних ризиків.

Проведено онлайн-презентацію звіту «Антикорупційний та економічний потенціал е-послуг». Це перша спроба комплексної оцінки економічного та

антикорупційного ефекту від впровадження електронних державних послуг в Україні на прикладі семи сфер.

Міністерство фінансів України (Мінфін):

Заходи, які було здійснено для усунення корупційних ризиків.

Наказом Мінфіну від 20.07.2018 № 626 затверджено Антикорупційну програму Міністерства фінансів України на 2018 – 2020 роки, яка погоджена рішенням НАЗК від 07.09.2018 № 1952.

З метою виявлення причин, що призводять чи можуть призвести до вчинення корупційних правопорушень, уповноваженим підрозділом опрацьовано 848 проектів нормативно-правових та організаційно-розпорядчих документів, що видаються Мінфіном або надходять на погодження від інших ЦОВВ. Також підготовлено 34 експертних висновки до проектів нормативно-правових актів з питань запобігання і протидії корупції для Комітету Верховної Ради України з питань бюджету та опрацьовано 11 проектів нормативно-правових актів, що надійшли на погодження до Мінфіну.

Крім того, забезпечено проведення інших заходів, а саме:

- уповноваженим підрозділом з питань запобігання та виявлення корупції постійно надаються допомога і консультації особисто та у телефонному режимі щодо заповнення декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та повідомлень про суттєві зміни в майновому стані, а також здійснюється контроль за своєчасністю подання посадовими особами Мінфіну таких декларацій;

- проведено семінари (навчання) для працівників Мінфіну з питань дотримання антикорупційного законодавства, а також відповідальності за його порушення;

- забезпечено доступ до публічної інформації та дотримано принципів прозорості та неупередженості при публічному висвітлюванні на офіційному веб-сайті суспільно важливої інформації;

- забезпечено доступ громадськості до обговорення проектів нормативно-правових актів Мінфіну шляхом розміщення їх на офіційному сайті;

- встановлено скриньку для анонімних повідомлень посадовими особами Міністерства про порушення вимог Закону України «Про запобігання корупції»;

- на офіційному веб-сайті Мінфіну створено розділ «Запобігання проявам корупції», а також передбачено можливість інформування щодо можливих корупційних проявів у діяльності посадових осіб, також створено «гарячу телефонну лінію» для можливості інформування щодо можливих корупційних проявів у діяльності посадових осіб Мінфіну;

- запроваджено програмно-цільовий метод та впроваджено механізми, спрямовані на інформування громадськості про використання бюджетних коштів;

- розроблено модуль «Аналітичне сховище даних», який дає можливість вести та підтримувати в актуальному вигляді довідники, за які відповідальний Мінфін, і надалі публікувати їх у відкритому доступі всім бажаючим, кому вони необхідні в роботі.

Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України (Мінреінтеграції):

У зв'язку з тим, що Національне агентство отримало від Мінреінтеграції два листи з дещо відмінним змістом, то інформація щодо виявлених корупційних ризиків у діяльності цього міністерства надаватиметься шляхом наведення фотокопій оригіналів цих листів.

**МІНІСТЕРСТВО З ПИТАНЬ РЕІНТЕГРАЦІЇ
ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ**

площа Лесі Українки, 1, м. Київ, 01196, тел. (044) 284-77-13, (044) 536-92-34

E-mail: info@mtot.gov.ua, сайт: www.mtot.gov.ua, код згідно з ЄДРПОУ 40446210

від _____ 20__ р. № _____

На № _____ від _____ 20__ р.

**Національне агентство з
питань запобігання корупції**

Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України (далі – Мінреінтеграції) розглянуло лист Національного агентства з питань запобігання корупції від 05.02.2021 № 10-11/6903/21 стосовно надання інформації для підготовки проекту щорічної національної доповіді щодо реалізації засад антикорупційної політики та повідомляє про таке.

В Мінреінтеграції у 2020 році виявлені такі корупційні ризики та здійснені заходи щодо їх усунення:

Корупційний ризик

Заходи щодо усунення корупційного ризику

Можливість
виникнення
потенційного або
реального конфлікту
інтересів у посадових
осіб

- 1) проведення навчань для працівників;
- 2) попередження кожного працівника про персональну відповідальність за порушення антикорупційного законодавства;
- 3) проведення головним спеціалістом з питань запобігання та виявлення корупції для членів аудиторських груп перед здійсненням відповідного аудиту роз'яснювальної роботи з приводу заборони вчиняти дії в умовах конфлікту інтересів, а також щодо інших порушень антикорупційного законодавства.

Ймовірність
порушення
законодавства в
процесі підготовки
працівниками проектів
нормативно-правових
та організаційно-

- 1) проведення публічного громадського обговорення проектів нормативно-правових актів. Надання за необхідності проектів нормативно-правових актів на експертизу до головного спеціаліста з питань запобігання та виявлення корупції;
- 2) проведення навчань для працівників з питань, що стосуються підготовки проектів нормативно-правових

ДОКУМЕНТ СЕД АСКОД

Сертифікат 58F2D9E7F900307B0400000004812F002ACE8500

Підписувач Замлинський Ростислав Теодозійович

Дійсний з 07.07.2020 по 07.07.2022

Міністерство з питань реінтеграції
тимчасово окупованих територій
України

22/11.1-688-21 від 11.02.2021

Активаци
нових акти

розпорядчих актів	актів; 3) попередження кожного працівника про необхідність згідно із законодавством надання на візування проектів нормативно-правових та організаційно-розпорядчих документів з кадрових, фінансових та інших питань головному спеціалісту з питань запобігання та виявлення корупції.
Недостатній рівень знань антикорупційного законодавства серед працівників	1) проведення тестування серед працівників для оцінки поточного рівня їх знань антикорупційного законодавства; 2) проведення навчань для працівників.
Брак контролю за дотриманням вимог, заборон та обмежень, встановлених Законом України «Про запобігання корупції», посадовими особами (недотримання посадовими особами вказаних вимог, заборон та обмежень)	1) ознайомлення особи, яка припиняє діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави, із зобов'язаннями та обмеженнями після припинення такої діяльності; 2) проведення навчань для працівників; 3) проведення планового внутрішнього аудиту; 4) залучення до проведення внутрішнього аудиту головного спеціаліста з питань запобігання та виявлення корупції; 5) залучення експертів, представників громадськості.
Можлива бездіяльність посадових осіб під час опрацювання звернень громадян, запитів на публічну інформацію відповідно до Законів України «Про доступ до публічної інформації», «Про інформацію» та «Про звернення громадян»	1) розроблення та прийняття внутрішнього документу, що унормовує порядок роботи із запитами на публічну інформацію; 2) ознайомлення під підпис працівників з внутрішнім документом, що унормовує порядок роботи із запитами на публічну інформацію; 3) проведення навчань для працівників.
Ймовірність порушення порядку роботи із документами, що містять інформацію з обмеженим доступом	1) проведення навчань для працівників; 2) попередження кожного працівника про персональну відповідальність за порушення законодавства з питань роботи із документами, що містять інформацію з обмеженим доступом;

Недосконалість механізму надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо підтримки територій, що зазнали негативного впливу внаслідок збройного конфлікту на сході України

- 1) розроблення та подання керівництву комплексних пропозицій щодо вдосконалення механізму надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо підтримки територій, що зазнали негативного впливу внаслідок збройного конфлікту на сході України;
- 2) визначення відповідальних осіб за своєчасне отримання та перевірку інформації про використання субвенції та дотримання встановлених строків для подачі відповідної узагальненої інформації Мінфіну.

Інформуємо, що Мінреінтеграції не є виконавцем заходів щодо запобігання та протидії корупції, у тому числі в рамках міжнародного співробітництва.

Крім того, соціологічні або аналітичні дослідження з вивчення ситуації щодо корупції не здійснювались.

Перший заступник Міністра

Ростислав ЗАМЛИНСЬКИЙ

Дмитро Котусенко (044) 536-92-38

**МІНІСТЕРСТВО З ПИТАНЬ РЕІНТЕГРАЦІЇ
ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ**

Чоколівський бульвар, 13, м. Київ, 03186, тел. (044) 284-77-13, (044) 536-92-34

E-mail: info@mtot.gov.ua, сайт: www.mtot.gov.ua, код згідно з ЄДРПОУ 40446210

від _____ 20 _____ р. № _____

На № _____ від _____

Кабінет Міністрів України

На виконання резолюції Прем'єр-міністра України від 02.04.2021 № 14429/2/1-21, до листа Національного агентства з питань запобігання корупції від 01.04.21 № 10-03/19331/21, Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України в межах повноважень опрацювало проект Національної доповіді щодо реалізації засад антикорупційної політики у 2020 році (далі – Проект) та повідомляється.

Постановою Кабінету Міністрів України від 11.03.2020 № 212 «Деякі питання оптимізації системи центральних органів виконавчої влади» відмінено рішення про реорганізацію Міністерства з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб шляхом приєднання до Міністерства у справах ветеранів, тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб, а також Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України перейменовано на Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України (далі – Мінреінтеграції).

Мінреінтеграції здійснює свою діяльність відповідно до Положення про Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 06.05.2020 № 371 (далі – Положення).

Так, у пункті 5.1 розділу V Проекту міститься інформація про основні корупційні ризики Мінреінтеграції та заходи щодо їх усунення (сторінки 156 - 157), зокрема:

- *«можливість виникнення потенційного або реального конфлікту інтересів у посадових осіб»*,

ДОКУМЕНТ СЕД АСКОД

Сертифікат 58F2D9E7F900307B0400000004812F002ACE8500

Підписувач Замлинський Ростислав Теодозійович

Дійсний з 07.07.2020 по 07.07.2022

Міністерство з питань реінтеграції
тимчасово окупованих територій
України

22/17-1776-21 від 07.04.2021

- «імовірність порушення законодавства в процесі підготовки працівниками проектів нормативно-правових актів та організаційно-розпорядчих актів»

- «недостатній рівень знань антикорупційного законодавства серед працівників»,

- «брак контролю за дотриманням вимог, заборон та обмежень, встановлених Законом України «Про запобігання корупції», посадовими особами (недотримання посадовими особами вказаних вимог, заборон та обмежень)»,

- «можлива бездіяльність посадових осіб під час опрацювання звернень громадян, запитів на публічну інформацію відповідно до Законів України «Про доступ до публічної інформації», «Про інформацію» та «Про звернення громадян»»,

- «імовірність порушення порядку роботи із документами, що містять інформацію з обмеженим доступом»,

- «недосконалість механізму надання субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо підтримки територій, що зазнали негативного впливу внаслідок збройного конфлікту на сході України» (зазначений ризик взагалі не може бути присутній у діяльності Мінреінтеграції, оскільки надання будь-яких субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам не належить до повноважень Мінреінтеграції, визначених Положенням).

Водночас, відповідно до п. 1 розділу I Методології оцінювання корупційних ризиків у діяльності органів влади, затвердженої рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 02.12.2016 № 126, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 28.12.2016 за № 1718/29848 (далі – Методологія), оцінка корупційних ризиків проводиться у рамках підготовки антикорупційної програми органу влади або під час її періодичного перегляду.

Мінреінтеграції, у зв'язку із тривалими процесами свого формування (на що вплинула епідеміологічна ситуація), тільки в 2021 році здійснює заходи щодо початку оцінки корупційних ризиків у своїй діяльності із подальшим затвердженням антикорупційної програми, яка буде передбачати заходи щодо їх мінімізації або усунення.

Таким чином зазначена у Проекті інформація щодо корупційних ризиків у діяльності Мінреінтеграції не відповідає дійсності, оскільки їх ідентифікація здійснена в супереч Методології, тобто без участі Мінреінтеграції.

Враховуючи вищезазначене просимо врахувати зазначену інформацію під час розгляду Проекту.

Перший заступник Міністра

Ростислав ЗАМЛИНСЬКИЙ

Виконавець: Дерев'яно Ю.О.
044-355-14-80

Міністерство молоді та спорту України (Мінмолодьспорт):

Основні корупційні ризики та заходи, які було здійснено щодо їх усунення.

Наказом Мінмолодьспорту від 31.07.2020 № 805 затверджено Антикорупційну програму Міністерства молоді та спорту України на 2020 – 2021 роки, яка погоджена Національним агентством з питань запобігання корупції. За результатами аналізу завдань щодо забезпечення формування та реалізації державної політики та організації діяльності Мінмолодьспорту ідентифіковано 13 корупційних ризиків, які потребують додаткових запобіжників, а саме:

- недосконалість механізму моніторингу проектів/заходів молодіжних та дитячих громадських організацій (МГО, ДГО) переможців конкурсу, який проводить Мінмолодьспорту. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* розроблено проект наказу Мінмолодьспорту «Про внесення змін до Порядку подання творчих звітів про реалізацію проекту, проведення заходу та підсумкових звітів про виконання договору та здійснення їх моніторингу»;

- неврегульованість механізму підрахунку єдиного рейтингу з олімпійських та неолімпійських видів спорту та уніфікації системи оцінки результатів виступів спортсменів України в офіційних спортивних змаганнях. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* наказом Мінмолодьспорту від 09.07.2020 № 530 затверджено Положення про рейтинг з олімпійських та неолімпійських видів спорту в Україні;

- неврегульованість механізму прозорого розподілу бюджетних коштів між неолімпійськими видами спорту. *В межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено розробку проекту нормативно-правового акта щодо механізму прозорого розподілу бюджетних коштів між неолімпійськими видами спорту;

- можливий вплив зацікавлених осіб на працівників Мінмолодьспорту під час прийняття рішень щодо формування складу фахівців та тренерів штатної команди національних збірних команд з олімпійських видів спорту, визнаних в Україні. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* видано наказ Міністерства молоді та спорту України від 18.11.2020 № 2614 «Про затвердження порядку комплектування національних збірних команд України з олімпійських видів спорту та внесення змін до наказу Мінмолодьспорту», що зареєстровано в Міністерстві юстиції України 04.01.2020 за № 8/5;

- недосконалий порядок (відсутність чітких критеріїв) відбору заходів до календарного плану національно-патріотичного виховання молоді. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* видано наказ Мінмолодьспорту від 14.08.2020 № 1025 «Про затвердження змін до наказів Міністерства молоді та спорту України від 19.09.2018 № 4334 та від 05.04.2019

№ 740», що зареєстровано в Міністерстві юстиції України 09.11.2020 за № 1104/35387;

- неврегульованість процедури передачі посадовими особами Мінмолодьспорту подарунків, одержаних як подарунки державі відповідно до вимог постанови Кабінету Міністрів України від 16.11.2011 № 1195. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено прийняття внутрішнього нормативного акта щодо створення комісії, порядку її діяльності, порядку передачі отриманих подарунків;

- неврегульованість взаємодії уповноваженої особи з питань запобігання та виявлення корупції та служби управління персоналом з питань перевірки фактів дотримання вимог фінансового контролю працівниками Мінмолодьспорту при припиненні виконання функцій держави. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* затверджено Порядок взаємодії головного спеціаліста з антикорупційних питань зі структурними підрозділами Мінмолодьспорту з метою обліку суб'єктів декларування, у яких виник обов'язок подати декларацію відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» (наказ Мінмолодьспорту від 16.09.2020 № 1558);

- недоборочесність посадових осіб Мінмолодьспорту під час здійснення його представництва в судах. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* внесено зміни в довіреність на представництво Мінмолодьспорту в суді, що мінімізує можливість визнання позову або відмови від нього, здійснення будь-яких дій з представництва в судах після звільнення (припинення повноважень); здійснюється моніторинг судових рішень щодо позиції представника Мінмолодьспорту в судових засіданнях;

- неврегульованість діяльності з виявлення фактів національного чи транснаціонального маніпулювання національними і міжнародними спортивними змаганнями. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* розроблено проект наказу про створення робочої групи з розробки концепції та впровадження Національної платформи протидії маніпулювання спортивними змаганнями;

- можливе неврахування альтернативних пропозицій та зауважень громадськості до проєктів програм і нормативно-правових актів. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* забезпечується виконання доручення Державного секретаря Мінмолодьспорту від 23.11.2020 № 53-Д «Про проведення електронних консультацій з громадськістю»;

- неврегульованість процедур і механізмів прийняття та розгляду повідомлень про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень цього Закону, перевірки та належного реагування на такі повідомлення (відповідно до ст. ст. 53¹–53² Закону України «Про запобігання корупції»). *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* розроблено Інструкцію з організації роботи з повідомленнями про корупцію, внесеними викривачами, в апараті Мінмолодьспорту;

- неврегульованість механізму здійснення контролю за дотриманням антикорупційного законодавства, у тому числі в діяльності юридичних осіб, що перебувають у сфері управління Мінмолодьспорту. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику видано наказ Мінмолодьспорту від 02.12.2020 № 2730 «Про затвердження Порядку проведення Мінмолодьспортом перевірок діяльності державних підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління Мінмолодьспорту»; затверджено план перевірок діяльності державних підприємств та установ, що належать до сфери управління Мінмолодьспорту, на 2021 рік.

Крім того, за наслідками моніторингу стану виконання за 2020 рік заходів щодо усунення (мінімізації) зазначених корупційних ризиків у діяльності Мінмолодьспорту виявлено корупційний ризик, пов'язаний із неврегульованістю механізму контролю за проведенням спортивних заходів.

Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України (Міндовкілля):

Заходи, які було здійснено для усунення корупційних ризиків:

- забезпечено можливість здійснення повідомлення про вчинення корупційного правопорушення або правопорушення, пов'язаного з корупцією, спеціальною телефонною лінією, електронною поштою або поштовою скринькою «Повідомити про корупційне правопорушення», розташованою у вестибюлі адміністративної будівлі Міндовкілля;

- запроваджено моніторинг повідомлень у ЗМІ та інтернет-простору про факти корупційних або пов'язаних із корупцією правопорушень з боку працівників Міндовкілля, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління Міндовкілля, та господарських товариств, щодо яких Міндовкілля здійснює управління корпоративними правами держави. За результатами зазначеного моніторингу проводяться перевірки та вживаються відповідні заходи з реагування, зокрема, з мінімізації корупційних ризиків;

- проводиться роз'яснювальна робота щодо популяризації антикорупційних заходів.

Міністерство з питань стратегічних галузей промисловості України (Мінстратегпром):

За інформацією, наданою Мінстратегпром, заходи по виявленню корупційних ризиків не проводились у зв'язку з формування структури та штату Мінстратегпрому.

Міністерство юстиції України (Мін'юст):

Основні корупційні ризики та заходи, які було здійснено щодо їх усунення.

У діяльності Мін'юсту, відповідно до Звіту про моніторинг виконання Антикорупційної програми Міністерства юстиції України на 2018 – 2020 роки за 2020 рік, було виявлено такі корупційні ризики:

- незаконне скасування рішень державного виконавця безпосереднім керівником при здійсненні останнім контрольних функцій;
- незаконні операції з арештованим майном (підміна, псування, знищення, приховування тощо); затягування виконання виконавчого провадження або унеможливлення звернення стягнення на арештоване майно боржника;
- вчинення державним виконавцем незаконних дій з майном боржника в його інтересах або в інтересах третіх осіб при внесенні відомостей до державних реєстрів обтяжень рухомого та нерухомого майна;
- незаконне звільнення боржника від фінансового зобов'язання перед бюджетом при завершенні виконавчого провадження шляхом невнесення постанови про стягнення виконавчого збору;
- порушення закону при здійсненні контролю за діяльністю відділів державної реєстрації актів цивільного стану шляхом проведення планових та позапланових перевірок, а також підготовка відповідних доручень територіальним органам;
- порушення закону при проведенні головними територіальними управліннями юстиції в областях та в м. Києві перевірок організації роботи державних нотаріальних контор, державних нотаріальних архівів, організації нотаріальної діяльності приватних нотаріусів, дотримання державними і приватними нотаріусами порядку вчинення нотаріальних дій та виконання правил нотаріального діловодства за участю працівника Мін'юсту; проведенні Мін'юстом перевірок діяльності територіальних органів юстиції, зокрема з питань дотримання вимог Закону України «Про нотаріат»;
- незаконні дії державних службовців під час реалізації контрольно-наглядових функцій за діяльністю судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ;
- незаконні дії державних службовців під час здійснення контрольно-наглядових функцій за діяльністю арбітражного керуючого;
- встановлення дискримінаційних вимог під час підготовки тендерної документації;
- планування проведення окремих аудитів без належних підстав, обґрунтувань та імовірності надання необ'єктивних висновків за результатами проведених аудитів;
- встановлення дискреційних повноважень щодо внесення змін до структури та штатного розпису Мін'юсту;

- вплив зацікавлених осіб/кандидатів на зайняття посад державної служби, на формування довідки про результати спеціальної перевірки щодо осіб, які претендують на зайняття посад у державному органі;

- приховування будь-яким членом тендерного комітету наявного у нього конфлікту інтересів.

Заходи, які були вжиті протягом 2020 року для усунення корупційних ризиків у діяльності Мін'юсту, а саме забезпечено:

- контроль за дотриманням вимог антикорупційного законодавства та законодавства про державну службу працівниками апарату Мін'юсту та його територіальних органів, підприємств, установ та організацій, що перебувають в сфері управління Мін'юсту;

- контроль за наявністю і належною організацією роботи у всіх територіальних органах Мін'юсту, підприємствах, установах та організаціях, що належать до сфери управління Мін'юсту, уповноважених підрозділів з питань запобігання та виявлення корупції або визначених осіб з питань запобігання та виявлення корупції, а також обов'язкового погодження кандидатур керівників таких уповноважених підрозділів (визначених осіб) з підрозділом з питань запобігання та протидії корупції Мін'юсту;

- проведення спеціальної перевірки стосовно осіб, які претендують на зайняття посад в апараті Мін'юсту та його територіальних органах відповідно до вимог Закону України «Про запобігання корупції» та постанови Кабінету Міністрів України від 25.03.2015 № 171 «Про затвердження Порядку проведення спеціальної перевірки стосовно осіб, які претендують на зайняття посад, які передбачають зайняття відповідального або особливо відповідального становища, та посад з підвищеним корупційним ризиком, і внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України», а також проведення заходів, передбачених Законом України «Про очищення влади»;

- попередження осіб, які претендують на зайняття посад в апараті Мін'юсту та посад керівників і заступників керівників його територіальних органів, про вимоги, спеціальні обмеження та заборони, встановлені Законами України «Про державну службу» та «Про запобігання корупції»;

- проведення організаційних заходів по підготовці до чергового етапу декларування в центральному апараті Мін'юсту;

- аналіз роботи по підготовці до чергового етапу декларування уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції територіальних органів, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління Мін'юсту;

- організацію заходів з підвищення кваліфікації працівників апарату Мін'юсту та його територіальних органів, підприємств, установ та організацій, що знаходяться в сфері управління Мін'юсту, з питань запобігання та виявлення корупції;

- вжиття заходів щодо виявлення конфлікту інтересів та сприятливих для вчинення корупційних правопорушень ризиків у діяльності Мін'юсту та його

територіальних органів, а також сприяння їх усуненню відповідно до Закону України «Про запобігання корупції»;

- визначення переліку посад апарату Мін'юсту та його територіальних органів з підвищеним корупційним ризиком;

- ведення обліку працівників апарату Мін'юсту та його територіальних органів, підприємств, установ та організацій, що знаходяться в сфері управління Мін'юсту, які були притягнуті в установленому законом порядку до кримінальної, адміністративної, цивільно-правової чи дисциплінарної відповідальності за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень;

- розгляд усіх отриманих повідомлень про порушення працівниками апарату Мін'юсту та його територіальних органів, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління Мін'юсту, вимог Закону України «Про запобігання корупції»;

- повідомлення правоохоронних органів про виявлені під час проведення заходів з внутрішнього аудиту підконтрольних об'єктів ознаки шахрайства, факти нецільового використання коштів чи розкрадання державного майна;

- недопущення втручання у діяльність підрозділу з питань запобігання та виявлення корупції і Департаменту внутрішнього аудиту апарату Мін'юсту, а також відповідних підрозділів (уповноважених осіб, спеціалістів), які працюють у його територіальних органах, установах та організаціях, що належать до сфери управління Мін'юсту;

- недопущення покладення на підрозділ з питань запобігання та виявлення корупції і Департамент внутрішнього аудиту апарату Мін'юсту, а також відповідні підрозділи (уповноважених осіб, спеціалістів), які працюють у його територіальних органах, установах та організаціях, що належать до сфери управління Мін'юсту, обов'язків, що не належать або виходять за межі їх повноважень чи обмежують виконання покладених на них завдань і функцій;

- участь представників Управління з питань запобігання та виявлення корупції і Департаменту внутрішнього аудиту апарату Мін'юсту в роботі Колегії Мін'юсту;

- участь представників Управління з питань запобігання та виявлення корупції Мін'юсту в установленому порядку в проведенні експертизи проектів нормативно-правових актів, організаційно-розпорядчих документів, що видаються Мін'юстом з напрямів основної діяльності, з метою виявлення причин, що призводять чи можуть призвести до вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень;

- підготовку звіту про виконання Антикорупційної програми Мін'юсту;

- забезпечення умов для повідомлень про випадки корупції шляхом розміщення та актуалізації інформації щодо наявності спеціальної телефонної лінії та засобів електронного зв'язку, поштової адреси Мін'юсту, найменування структурного підрозділу, до якого можна звернутись;

- розгляд у межах повноважень повідомлень щодо причетності працівників апарату Мін'юсту, його територіальних органів, підприємств, установ та

організацій, що належать до сфери управління Мін'юсту, до вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень;

- координація та контроль роботи уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції територіальних органів і установ системи юстиції щодо здійснення заходів, спрямованих на запобігання і виявлення корупції;

- реалізацію заходів щодо унеможливлення протиправного адміністративного впливу на працівників (викривачів) органів і установ системи юстиції у зв'язку з наданням ними інформації про причетність працівників органів і установ юстиції до скоєння корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень;

- подання інформації про заходи, що вживаються Мін'юстом з виконання вимог антикорупційного законодавства, для розміщення на офіційному веб-сайті Мін'юсту в рубриках «Антикорупційна політика» та «Антикорупційні ініціативи»;

- аналіз повідомлень громадян та юридичних осіб, інформації, оприлюдненої у друкованих, аудіовізуальних засобах масової інформації, а також отриманої від інших структурних підрозділів Мін'юсту, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери його управління, щодо причетності працівників Мін'юсту до вчинення корупційних правопорушень;

- організацію роботи, спрямованої на забезпечення доброчесності на державній службі, додержання працівниками апарату Мін'юсту, органів і установ системи юстиції правил етичної поведінки, неприпустимість вчинення ними корупційних діянь шляхом проведення роз'яснювальної роботи щодо виконання антикорупційного законодавства;

- залучення громадськості до формування та реалізації загальної відомчої політики щодо запобігання та виявлення корупції, співпраця з антикорупційними міжнародними неурядовими організаціями

Міністерство охорони здоров'я (МОЗ):

Основні корупційні ризики та заходи, які було здійснено щодо їх усунення:

Відповідно до Антикорупційної програми Міністерства охорони здоров'я України на 2018–2020 роки, затвердженої наказом МОЗ від 21.11.2018 № 2156, ідентифіковано такі корупційні ризики:

- неврегульованість процедури проведення іспитів щодо набутих знань та навичок особами, які пройшли навчання з домедичної допомоги, та вимог до суб'єктів, уповноважених проводити такі іспити. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22.05.2019 № 383-р схвалено Концепцію розвитку системи екстреної медичної допомоги, якою передбачено здійснення контролю якості за установами, що проводять навчання на отримання сертифіката екстреного

медичного реагувальника, а також планується створення реєстру осіб, що мають відповідні сертифікати. Також передбачено навчання та оцінку результатів навчання із залученням незалежних фахівців та установ, а також максимальну автоматизацію процесів оцінки якості та сертифікації;

- недостатня врегульованість процедури здійснення державної реєстрації (перереєстрації) дезінфекційних засобів. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* розроблено проект постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Порядку державної реєстрації (перереєстрації) дезінфекційних засобів», яким передбачено врегулювання проблемних питань реєстрації дезінфекційних засобів, удосконалення порядку організації роботи з їх державної реєстрації шляхом забезпечення підтвердження ефективності (специфічної активності) таких засобів та експертизи досьє на них (реєстраційних матеріалів) у процесі державної реєстрації. Проект акта погоджено із заінтересованими центральними органами виконавчої влади та 15.03.2021 внесено на розгляд Уряду;

- недосконала процедура встановлення групи інвалідності. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* підготовлено проект Концепції реформування медико-соціальної експертизи в Україні з метою створення Національної служби експертизи здоров'я в Україні. Враховуючи тривалий термін впровадження Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я в Україні та розроблення Плану заходів реалізації Концепції реформування медико-соціальної експертизи в Україні, МОЗ звернулося до Кабінету Міністрів України з проханням перенести термін виконання до 01.10.2021;

- вимога подання документа про підтвердження відповідності умов виробництва вимогам належної виробничої практики (ОМР) при перереєстрації лікарського засобу, що дублює процедури контролю за ввезенням лікарського засобу і ускладнює та затримує процедуру перереєстрації. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* прийнято постанову Кабінету Міністрів України від 27.03.2019 №296 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 26.05.2005 № 376», якою усунено подвійне регулювання шляхом скасування необхідності надання Висновку GMP при перереєстрації лікарського засобу;

- недотримання вимог законодавства або нормопроектувальної техніки при розробці та прийнятті актів Кабінету Міністрів України та наказів МОЗ за підписом керівництва Міністерства. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* Юридичним департаментом МОЗ проводиться аналіз додержання законності структурними підрозділами апарату МОЗ при розробці нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України та наказів МОЗ за підписом керівництва. Також направляються інформаційні листи структурним підрозділам апарату МОЗ щодо необхідності дотримання вимог законодавства при підготовці проектів нормативно-правових актів;

- невідповідність наявної системи електронного документообігу вимогам постанови Кабінету Міністрів України від 17.01.2018 №55 «Деякі питання

документування управлінської діяльності». У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику запроваджено систему електронного документообігу «Докпроф-3». Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 17.01.2018 № 55 «Деякі питання документування управлінської діяльності» розроблено Інструкцію з діловодства у Міністерстві охорони здоров'я України та затверджено наказом МОЗ від 05.11.2020 № 2523 (в редакції наказу МОЗ від 15.02.2021 № 254);

- накази МОЗ від 10.08.2001 № 331 «Про затвердження номенклатури резервів лікарських засобів» та від 05.02.2014 № 101 «Про затвердження Примірною табеля (переліку оснащення структурних підрозділів системи екстреної медичної допомоги) містять комерційні назви лікарських засобів. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику наказом МОЗ від 05.06.2019 № 1269 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги» затверджено Новий клінічний протокол «Екстрена медична допомога: догоспітальний етап», який відповідає засадам доказової медицини та містить тільки ті лікарські засоби, ефективність яких доведена, та в якому вказано виключно міжнародні непатентовані назви. Також наказом МОЗ від 05.06.2020 № 1311 затверджено Примірний табель оснащення структурних підрозділів системи екстреної медичної допомоги, а наказ МОЗ від 06.02.2014 № 101 «Про затвердження Примірною табеля (переліку) оснащення структурних підрозділів системи екстреної медичної допомоги» визнано таким, що втратив чинність;

- неврегульованість процедури розгляду документів, поданих для отримання погодження на укладення (продовження) договору оренди нерухомого майна. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику МОЗ видано наказ від 18.05.2020 № 1148, згідно з яким утворено та затверджено склад Комісії з розгляду питань, пов'язаних з передачею в оренду майна, що перебуває в державній власності та належить до сфери управління МОЗ, а також затверджено Положення про Комісію з розгляду питань, пов'язаних з передачею в оренду майна, що перебуває в державній власності та належить до сфери управління Міністерства охорони здоров'я України;

- недотримання вимог законодавства при проведенні інвентаризації об'єктів державної власності та ведення їх обліку. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику з метою здійснення ефективного використання та збереження державного майна, а також формування і надання відомостей до Єдиного реєстру об'єктів державної власності та з метою здійснення ефективного управління державним майном підприємствами, установами та організаціями, що належать до сфери управління МОЗ, видано наказ МОЗ від 06.08.2019 № 1760 «Про проведення інвентаризації та забезпечення обліку об'єктів державної власності» та наказ МОЗ від 06.08.2019 № 1759 «Про забезпечення державної реєстрації речових прав на нерухоме майно»;

- можливість втручання в діяльність конкурсної комісії третіх осіб з метою впливу на прийняття нею рішень, недоброчесність членів конкурсної комісії. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику МОЗ залучало до роботи конкурсної комісії експертів відповідно до Рекомендованого переліку експертів з питань управління персоналом, затвердженого наказом Національного агентства України з питань державної служби (далі – НАДС) від 04.08.2017 № 182 (у редакції наказу НАДС від 27.05.2019 № 97-19). Перелік вимог, для оцінювання яких залучалися експерти, визначався у відповідному протоколі засідання конкурсної комісії. Також під час проведення конкурсу на зайняття посад фахівців з питань реформ категорій «Б» і «В» за рішенням конкурсної комісії здійснювалася відеофіксація, матеріали якої зберігаються у МОЗ протягом п'яти років;

- використання дискреційних повноважень посадовою особою при здійсненні заходів державного нагляду (контролю) з питань ліцензування, акредитації закладів охорони здоров'я та отримання спеціального дозволу на заняття народною медициною (цілительство), неповідомлення посадовою особою про наявність конфлікту інтересів при проведенні перевірки. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику з метою запобігання корупційним правопорушенням чи правопорушенням, пов'язаним із корупцією, в Департаменті контролю якості надання медичної допомоги щомісяця проводяться оперативні наради, на яких розглядаються питання щодо вжиття заходів із недопущення корупційних правопорушень чи правопорушень, пов'язаних з корупцією, а також роз'яснювальна робота щодо запобігання та виявлення корупції;

- зниження доступності інформації щодо діяльності органу влади в частині надання адміністративних послуг. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику з метою забезпечення прозорості та унеможливлення застосування дискреційних повноважень при здійсненні заходів державного нагляду (контролю) та наданні адміністративних послуг, на офіційному веб-сайті МОЗ у розділі «Фахівцям» розміщено окремі банери-закладки: «Акредитація закладу», «Ліцензування» та «Державний нагляд (контроль)».

У вказаних закладках оприлюднені та постійно оновлюються: переліки нормативно-правових актів, якими врегульовано питання щодо надання відповідних адміністративних послуг та заходів державного нагляду (контролю); форми (зразки) заяв, документів, що додаються до заяви, з метою отримання відповідної адміністративної послуги; роз'яснення та повідомлення щодо особливостей (деталізація) отримання відповідної адміністративної послуги, які містять гіперпосилання на норми законодавства, що дозволяє суб'єктам господарювання уникати типових помилок при зверненні до МОЗ; плани та звіти щодо здійснених заходів державного нагляду (контролю) та наданих адміністративних послуг (рішень Ліцензійної та Головної акредитаційної комісій МОЗ);

- відсутність критеріїв відбору для проведення внутрішніх аудитів ефективності. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику внесено зміни до наказу МОЗ від 27.03.2012 № 207 шляхом викладення його у новій редакції наказом МОЗ від 01.07.2019 № 1534 «Про внесення змін до Порядку проведення внутрішнього аудиту в системі Міністерства охорони здоров'я України». Цей Порядок визначає механізм планування, організації, здійснення внутрішнього аудиту в апараті МОЗ та установах, організаціях підприємствах, що належать до сфери управління МОЗ, документування ходу та результатів внутрішнього аудиту, моніторингу результатів впровадження аудиторських рекомендацій, регулює відносини, що виникають під час виконання завдань та реалізації функції внутрішнього аудиту між учасниками події, та застосовується у ході реалізації МОЗ діяльності з внутрішнього аудиту. На офіційному веб-сайті МОЗ розміщено Операційний план діяльності з внутрішнього аудиту на 2021 рік та Стратегічний план діяльності з внутрішнього аудиту на 2019–2021 роки (із змінами), затверджені МОЗ, які складено на підставі ризик-орієнтованого відбору та критеріїв відбору для проведення внутрішнього аудиту ефективності;

- неврегульованість процедури обробки повідомлень осіб, які надають допомогу в запобіганні і протидії корупції (викривачі). У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику МОЗ спільно з проектом «Підтримка реформ в Україні для управління» (SURGe) було розроблено Інформаційно-аналітичну систему «Подача та облік повідомлень про можливу корупцію Міністерства охорони здоров'я України» (далі – ІАС). Метою ІАС є стимулювання повідомлень про корупцію зі створенням внутрішніх і зовнішніх каналів подання інформації та забезпечення захисту осіб (викривачів), які добросовісно повідомляють про корупційні правопорушення, від утисків та переслідування. Розробка ІАС викликана необхідністю реінжинірингу процедур, пов'язаних з отриманням, обліком та розглядом повідомлень про порушення антикорупційного законодавства в МОЗ. Станом на сьогодні МОЗ спільно з ДП «Електронне здоров'я» проводить тестування ІАС для її подальшого впровадження та інтеграції на офіційному веб-сайті МОЗ, а також роботи щодо прийому-передачі системи на баланс МОЗ.

Інші заходи, спрямовані на усунення корупційних ризиків:

- забезпечується надання методологічної та консультаційної допомоги у заповненні декларацій про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру та здійснюється перевірка фактів своєчасності подання зазначених декларацій;

- на офіційному веб-сайті МОЗ розміщено посилання «Повідомити про корупцію» з метою надання можливості внесення повідомлень про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень за допомогою засобів електронного зв'язку (за відповідною формою) або в телефонному режимі.»

5.2. Корупційні ризики у діяльності інших органів державної влади, заходи щодо їх мінімізації, а також інші заходи, спрямовані на запобігання та протидію корупції

Адміністрація державної прикордонної служби України (Адміністрація Держприкордонслужби):

Основні корупційні ризики та заходи, які було здійснено щодо їх усунення.

Наказом Адміністрації Держприкордонслужби від 14.11.2019 № 629-АГ створено комісію з оцінювання корупційних ризиків та моніторингу виконання Антикорупційної програми Держприкордонслужби.

За результатами роботи комісії розроблено та затверджено наказом Адміністрації Держприкордонслужби від 13.01.2020 № 99-АГ Антикорупційну програму Державної прикордонної служби України на 2020 – 2022 роки.

Під час здійснення оцінки корупційних ризиків, відповідно до проаналізованих функцій та завдань Держприкордонслужби, виявлено такі ризики:

у сфері управління матеріальними ресурсами: можливе недотримання відповідності напрямів використання державних коштів розпорядниками бюджетних коштів; недоброчесна поведінка посадових осіб Держприкордонслужби, що пов'язана з можливим незаконним та/або неефективним витрачанням бюджетних коштів на об'єктах капітального будівництва; можливі зловживання при розподілі службового житла серед військовослужбовців Держприкордонслужби; недоброчесна поведінка посадових осіб Держприкордонслужби щодо проведення безпідставного списання матеріальних ресурсів; недоброчесна поведінка посадових осіб Держприкордонслужби щодо надання переваги при визначенні постачальників товарів, робіт та послуг при здійсненні закупівель; викривлення даних фінансової, бюджетної та іншої звітності, їх невідповідність обліковим даним бухгалтерського обліку; наявність у військової посадової особи можливості задовольнити свій приватний інтерес у зв'язку з виконанням своїх службових обов'язків під час планування і фактичного використання бюджетних коштів; недоброчесна поведінка військовослужбовців та працівників Держприкордонслужби, які входять до складу тендерного комітету; завищення очікуваної вартості будівельних матеріалів, товарів і послуг, що використовуються при спорудженні об'єктів будівництва, за рахунок застосування найдорожчих матеріалів (виробів) при опрацюванні проектів, та надалі застосування більш дешевих матеріалів (виробів) під час фактичного виконання будівельних робіт;

у сфері кадрового менеджменту: недоброчесна поведінка членів приймальної комісії Національної академії Держприкордонслужби щодо надання переваг кандидатам на навчання; можливий вплив зацікавлених осіб/кандидатів на зайняття посад на формування довідки про результати проведення спеціальної перевірки щодо осіб, які претендують на зайняття посад,

які передбачають зайняття відповідального або особливо відповідального становища, а також посад з підвищеним корупційним ризиком в Держприкордонслужбі з порушенням встановлених критеріїв та вимог; недоброчесна поведінка особового складу кадрових підрозділів, що проявляється в уразливості до впливу сторонніх осіб на порядок та результати здійснення заходів з питань кадрового забезпечення (підбір та призначення на посади, просування по службі осіб, які не відповідають встановленим вимогам, або проводиться з порушенням чинних нормативно-правових актів) Держприкордонслужби;

у сфері оперативно-службової діяльності: потенційна недоброчесність членів комісій під час проведення службових розслідувань; недоброчесна поведінка військовослужбовців Держприкордонслужби щодо здійснення легалізації іноземних громадян в Україні шляхом незаконного проставлення відміток Держприкордонслужби в паспортних документах та фіктивного внесення інформації щодо осіб у відомчі бази даних; недоброчесна поведінка військовослужбовців Держприкордонслужби щодо здійснення пропуску через державний кордон громадян, стосовно яких є доручення уповноважених державних органів, яким заборонений в'їзд чи виїзд з території України; недоброчесна поведінка військовослужбовців Держприкордонслужби щодо пропуску громадян через державний кордон за підробленими, недійсними документами або документами, що не дають право на перетинання державного кордону; недоброчесна поведінка військовослужбовців Держприкордонслужби щодо невнесення або внесення недостовірних відомостей до відомчої бази даних про осіб і транспортні засоби, що перетинають державний кордон; недоброчесна поведінка посадових осіб Держприкордонслужби щодо припинення правопорушень на кордоні, в пунктах пропуску, що призводить до переміщення контрабандних товарів та нелегальних мігрантів до країн ЄС; недоброчесна поведінка посадових осіб Держприкордонслужби щодо надання інформації про час і місце розміщення прикордонних нарядів, самовільна зміна маршрутів або свідоме залишення місць несення служби, що дає змогу переправляти нелегальних мігрантів і контрабандні товари; недоброчесна поведінка посадових осіб Держприкордонслужби щодо розголошення третім особам даних з відомчих баз даних про перетин державного кордону людьми і транспортними засобами, в тому числі й особами, які ховаються від слідства;

у сфері внутрішнього аудиту: недоброчесна поведінка посадових осіб Держприкордонслужби при проведенні аудиту;

у сфері організації роботи із запобігання та виявлення корупції: недостатня обізнаність працівників Держприкордонслужби, на яких поширюється дія Закону щодо вимог антикорупційного законодавства, що може призвести до вчинення корупційного правопорушення або правопорушення, пов'язаного з корупцією; ймовірна неналежна організація роботи персоналом регіональних уповноважених підрозділів з питань виявлення та запобігання корупції в Держприкордонслужбі, що пов'язана з неналежним або формальним

виконанням нормативно-розпорядчих документів, планів роботи з виявлення та запобігання корупції, заходів, передбачених програмою, тощо.

У межах усунення зазначених корупційних ризиків здійснено такі заходи:

- приведено структуру та штатну чисельність уповноваженого підрозділу з питань запобігання та виявлення корупції Адміністрації Держприкордонслужби у відповідність до вимог Закону України «Про запобігання корупції» та наказів НАЗК;

- організовано заходи щодо дотримання персоналом вимог фінансового контролю;

- проведено відомчі антикорупційні акції, з метою поширення серед персоналу інформації антикорупційного спрямування, закріплення сталої мотивації особового складу щодо свідомої доброчесної поведінки, несприйняття корупції в усіх її проявах;

- забезпечено проведення інструктажу та відомчого моніторингу щодо дотримання законодавства з питань запобігання, виявлення та врегулювання конфлікту інтересів;

- проведено моніторинг відповідності змісту навчально-методичної документації у Національній академії Держприкордонслужби актуальним змінам в антикорупційному законодавстві, достатності виділених навчальних годин для вивчення положень Закону України «Про запобігання корупції», внесено відповідні зміни;

- забезпечено оновлення інформаційних матеріалів антикорупційної агітації, що розміщено в органах та підрозділах Держприкордонслужби;

- розроблено комунікаційні продукти, що стосуються питань запобігання та протидії корупції та сприяють зниженню толерантності до корупції, які розміщено на офіційному веб-сайті Держприкордонслужби;

- організовано заходи щодо підвищення ефективності роботи з викривачами;

- здійснено виїзди до органів Держприкордонслужби та проведено перевірки стану організації роботи з питань запобігання та виявлення корупції регіональних уповноважених підрозділів;

- проведено моніторинг дотримання законодавства з питань запобігання, виявлення та врегулювання конфлікту інтересів.

Адміністрація Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України (Адміністрація Держспецзв'язку):

Основні корупційні ризики та заходи, які було здійснено щодо їх усунення.

Наказом Адміністрації Держспецзв'язку від 28.05.2019 № 294 (зі змінами) затверджено Антикорупційну програму Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації на 2019 – 2021 роки (погоджена рішенням НАЗК від 05.07.2019 № 1885), яка містить оцінені та визначені корупційні ризики у діяльності Держспецзв'язку, а також заходи щодо їх усунення.

У межах здійснення заходів з усунення визначених Антикорупційною програмою Адміністрації Держспецзв'язку корупційних ризиків було здійснено такі заходи:

- забезпечено постійну участь представників уповноваженого підрозділу з питань запобігання та виявлення корупції в роботі колегіальних (дорадчих) органів, діяльність яких пов'язана з підвищеними корупційними ризиками (тендерні комітети, конкурсні комісії, житлово-побутова комісія, комісія з питань управління державним майном, санаторно-відбіркова комісія, комісія з питань розгляду матеріалів про визначення учасників бойових дій, інвентаризаційні комісії, комісії з питань оприбуткування та списання майна тощо);

- підготовлено та надіслано відповідні інформаційні матеріали щодо заходів фінансового контролю в установах, організаціях та на підприємствах, що належать до сфери управління Адміністрації Держспецзв'язку;

- забезпечується погодження (візування) керівництвом уповноваженого підрозділу проектів наказів з основної діяльності, адміністративно-господарських, фінансових і кадрових питань (особового складу), господарських договорів, що містять фінансові зобов'язання підрозділів Держспецзв'язку, договорів на виконання науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт з метою посилення превентивних заходів щодо недопущення виникнення корупційних ризиків та конфлікту інтересів;

- організовано проведення перевірок фактів подання суб'єктами декларування Держспецзв'язку декларацій особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, в структурних підрозділах Адміністрації Держспецзв'язку та територіальних органах Держспецзв'язку;

- здійснюється постійний контроль за прийняттям управлінських рішень з основних питань службової діяльності, прийняттям рішень колегіальними органами тощо;

- здійснюється контроль службової діяльності посадових осіб (у тому числі у складі колегіального органу) та дотримання ними правил етичної поведінки;

- проводяться індивідуальні профілактичні бесіди з працівниками підрозділів Держспецзв'язку (в т.ч. територіальних органів Адміністрації);

- проводяться навчальні модулі щодо положень антикорупційного законодавства для курсантів випускного курсу навчального закладу Держспецзв'язку;

- проводяться службові розслідування з метою виявлення причин та умов, що сприяли вчиненню корупційних правопорушень або правопорушень, пов'язаних з корупцією;

- проводиться аналіз повідомлень громадян та юридичних осіб, а також оприлюдненої у друкованих та електронних засобах масової інформації щодо причетності особового складу Держспецзв'язку до вчинення корупційних правопорушень або правопорушень, пов'язаних з корупцією.

Державна авіаційна служба України (Державіаслужба):

Основні корупційні ризики та заходи щодо їх усунення.

Наказом Державіаслужби від 01.07.2020 № 918 затверджено Антикорупційну програму Державіаслужби на 2020 – 2021 роки.

Комісією з оцінки корупційних ризиків в Державіаслужбі оцінено 13 корупційних ризиків та визначено заходи щодо їх усунення. В основному ця робота направлена на розроблення нових та удосконалення чинних нормативно-правових актів, що регулюють діяльність у галузі цивільної авіації, з метою усунення можливості здійснення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення.

Також Комісією визначено один зовнішній ризик «Недостатнє нормативно-правове регулювання взаємодії державних органів місцевого самоврядування, задіяних в процесі погодження, що створює умови для порушень при погодженні місця розташування та висоти об'єктів, діяльність яких може вплинути на безпеку польотів і роботу радіотехнічних приладів цивільної авіації».

Заходом щодо усунення зазначеного корупційного ризику визначено «Підготовка та подання на затвердження проекту постанови Кабінету Міністрів України «Питання використання приаеродромної території», якою передбачається затвердити Порядок визначення у містобудівних умовах та обмеженнях граничної висоти та планувальних обмежень забудови земельних ділянок на приаеродромній території та взаємодії з цією метою уповноваженого органу містобудування та архітектури з експлуатантом аеродрому, уповноваженим органом з питань цивільної авіації та/або уповноваженим центральним органом виконавчої влади в галузі державної авіації, отримання відомостей про перевищення аеродрому державної авіації (перевищення найвищої точки посадкової площі над рівнем моря); Порядок встановлення обмежень використання приаеродромної території, а також внести зміни до Положення про використання повітряного простору України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06.01.2017 № 954.

Інші заходи, спрямовані на усунення корупційних ризиків:

- організовуються та проводяться заходи щодо запобігання та виявлення корупційних правопорушень;

- надається методична та консультаційна допомога працівникам Державіаслужби з питань дотримання вимог антикорупційного законодавства;

- проводяться навчання, семінари, тренінги, круглі столи з питань дотримання антикорупційного законодавства, у тому числі із залученням представників спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції для працівників Державіаслужби;

- забезпечується участь у заходах, які проводять Кабінет Міністрів України, НАЗК, МІУ та інші органи, з питань дотримання антикорупційного законодавства та обговоренні проблемних питань, що виникають в роботі уповноважених підрозділів;

- забезпечується організація та проведення спеціальної перевірки щодо осіб, які претендують на зайняття посад державної служби категорії «Б» в Державіаслужбі;
- здійснюється опрацювання проектів наказів з кадрових питань, основної діяльності, адміністративно-господарських питань Державіаслужби;
- здійснюються заходи щодо виявлення в діяльності посадових осіб Державіаслужби конфлікту інтересів (проводяться опитування працівників Державіаслужби; здійснюється опрацювання проектів наказів Державіаслужби про тимчасове покладення обов'язків за посадою);
- забезпечується належна організація та здійснення роботи із повідомленнями про корупцію, внесеними викривачами.

Державна архівна служба України (Укрдержархів):

Основні корупційні ризики та заходи щодо їх усунення.

Укрдержархів розробив Антикорупційну програму Державної архівної служби України на 2019 – 2021 роки. В Антикорупційній програмі Укрдержархіву визначено конкретні кроки для запобігання та мінімізації порушень працівниками Укрдержархіву та установ, що належать до сфери його управління, норм законодавства, а також передбачено перегляд та удосконалення відповідних нормативно-правових та нормативно-розпорядчих актів у разі не врегульованості або недостатньої урегульованості адміністративних процедур.

Моніторинг визначених в Антикорупційній програмі Укрдержархіву заходів щодо запобігання корупції та контроль за станом їх виконання здійснює уповноважена особа з питань запобігання та виявлення корупції шляхом узагальнення та аналізу інформації про виконання конкретного заходу відповідальною особою.

Виконання Антикорупційної програми Укрдержархіву оцінюється за такими показниками: своєчасність, повнота, ефективність. Моніторинг виконання Антикорупційної програми Укрдержархіву здійснюється щокварталу і включає оцінювання ефективності виконання заходів.

У межах усунення визначених в Антикорупційній програмі Укрдержархіву корупційних ризиків передбачено:

- здійснення постійного контролю за дотриманням положень, відповідно до яких працівникам встановлюються стимулюючі виплати;
- розробку відповідного акта Укрдержархіву, що передбачатиме чітку процедуру встановлення стимулюючих виплат працівникам Укрдержархіву, керівникам установ, що належать до сфери управління Укрдержархіву (щодо працівників установ);
- здійснення щоквартального моніторингу виконання правил етичної поведінки та відповідних принципів і норм, відстеження випадків зловживань службовим становищем;
- проведення інструктажів для членів конкурсної комісії на зайняття вакантних посад державної служби та адміністратора конкурсу. Залучення

незалежних (зовнішніх) експертів до роботи конкурсної комісії. Посилений контроль з боку керівництва;

- подання на затвердження Міністерства юстиції проекту наказу «Про затвердження порядків проведення перевірок архівних установ»;

- визначення чіткого механізму прийняття рішень під час реалізації наданих законом повноважень щодо розпорядження бюджетними коштами, майном, наявними матеріальними ресурсами шляхом прийняття відповідного акта Укрдержархіву;

- забезпечення попередження працівників про недопущення використання службової інформації, отриманої під час виконання службових обов'язків;

- забезпечення неухильного дотримання затвердженого Положення про Редакційну колегію науково-практичного журналу «Архіви України», офіційного бюлетеня «Вісник Державної архівної служби», у якому визначити чіткий механізм прийняття рішень стосовно публікації матеріалів в офіційних виданнях Укрдержархіву, документування процесу їх прийняття;

- забезпечення попередження кожного працівника про персональну відповідальність за надання відповідних переваг;

- розробку положення про організацію наукової діяльності;

- проведення зовнішньої експертизи;

- розробку методики оцінки вартості наукових робіт в архівній сфері;

- проведення аналізу кошторисної документації;

- перегляд переліків осіб, які уповноважені представляти інтереси Державної архівної служби України в суді, скасування довіреностей особам, які звільнилися (припинили повноваження), щодо яких за результатами моніторингу (перевірки) було встановлено порушення ними антикорупційного або спеціального законодавства;

- внесення змін у довіреності, видані органом влади, з метою встановлення обмежень щодо визнання та відмови від позовів;

- розробку та затвердження (внесення змін до) порядку ведення претензійно-позовної роботи із встановленням вимог до осіб, які здійснюватимуть представництво інтересів органу в суді, механізму контролю за дотриманням законодавства такими працівниками органу влади;

- проведення періодичного моніторингу прийнятих судових рішень на предмет виявлення особистої заінтересованості у результатах розгляду тієї чи іншої справи;

- посилення з боку керівників вищої ланки контролю за опрацюванням наявної інформації (відомостей) щодо об'єкта перевірки, а також врахування зовнішніх чинників (джерел);

- поточний аналіз та моніторинг діяльності посадових осіб відділу контролю за додержанням законодавства у сфері страхового фонду документації;

- участь у підготовці проектів законів України, що належать до компетенції Укрдержархіву;

- чітке дотримання вимог законодавства у сфері страхового фонду документації та Закону України «Про запобігання корупції»;

- контроль за дотриманням правил етичної поведінки працівників внутрішнього аудиту Укрдержархіву та якістю виконання ними службових обов'язків.

Інші заходи, спрямовані на усунення корупційних ризиків:

- розроблено Перелік звітів та інформації щодо дотримання вимог антикорупційного законодавства України;
- приведено у відповідність до вимог ч. 1 ст. 131 Закону України «Про запобігання корупції» накази щодо визначення осіб, на яких покладено обов'язки уповноважених з питань запобігання та виявлення корупції в установах, що належать до сфери управління Укрдержархіву, та оновлено інформацію стосовно таких осіб;
- проведено заходи з інформування працівників Укрдержархіву – суб'єктів декларування щодо підготовки до чергового етапу електронного декларування;
- надано методичну та консультаційну допомогу з питань дотримання вимог антикорупційного законодавства, забезпечено інформаційний супровід заходів щодо запобігання та виявлення корупції, проведення організаційної та роз'яснювальної роботи із запобігання, виявлення і протидії корупції, взято участь у роботі конкурсної комісії на заміщення вакантних посад державної служби в Укрдержархіві;
- забезпечено контроль за дотриманням вимог законодавства щодо врегулювання конфлікту інтересів;
- здійснено вивчення та візування проектів наказів з кадрових питань, з основної діяльності та адміністративно-господарських питань;
- забезпечено умови для повідомлення працівниками Укрдержархіву про порушення вимог Закону України «Про запобігання корупції».

Державна аудиторська служба України (Держаудитслужба):

Основні корупційні ризики та заходи щодо їх усунення.

Держаудитслужба провела оцінку корупційних ризиків у своїй діяльності та підготувала Антикорупційну програму Держаудитслужби на 2019 – 2020 роки. В Антикорупційній програмі Держаудитслужби визначено перелік функцій/процесів у діяльності Держаудитслужби, для яких проведено оцінку корупційних ризиків. Серед них: державний фінансовий контроль, організація роботи із запобігання та виявлення корупції, управління фінансами. Загалом було ідентифіковано та формалізовано 6 корупційних ризиків та розроблено 9 заходів щодо їх усунення.

За результатами оцінки виконання Антикорупційної програми Держаудитслужби на 2019 – 2020 роки комісією з оцінки корупційних ризиків Держаудитслужби реалізовано всі заходи щодо усунення корупційних ризиків.

Інші заходи, спрямовані на усунення корупційних ризиків:

- забезпечується організація та контроль за проведенням заходів щодо запобігання корупційним правопорушенням та правопорушенням, пов'язаним з корупцією;
- забезпечується надання методичної та консультаційної допомоги з питань додержання законодавства щодо запобігання корупції;

- вживаються заходи з виявлення конфлікту інтересів та сприяння його врегулюванню;
- забезпечується участь у заходах з питань запобігання та протидії корупції.

Державна казначейська служба України (Казначейство):

Основні корупційні ризики та заходи щодо їх усунення.

Наказом Казначейства від 31.03.2020 № 96 затверджено Антикорупційну програму Державної казначейської служби України на 2020 – 2021 роки.

В Антикорупційній програмі визначено 17 корупційних ризиків у діяльності органів Казначейства (15 внутрішніх та 2 зовнішні), для усунення (мінімізації) яких сплановано та реалізовується 36 заходів.

Протягом 2020 року: виконано на 100% тридцять два заплановані заходи, направлені на мінімізацію 15 корупційних ризиків, а саме:

- можливість попередніх домовленостей між працівниками Казначейства та третіми особами під час повернення коштів з бюджетів (невиконання подань контролюючих органів у порядку черговості їх надходження). *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено відкриття в Казначействі єдиного рахунку на ім'я Державної податкової служби України;

- можливість безпідставного перенесення посадовими та службовими особами органів Казначейства встановлених термінів подачі фінансової та бюджетної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено внесення зміни до автоматизованої системи «Є-звітність» з метою унеможливлення перенесення термінів подачі фінансової та бюджетної звітності розпорядниками/одержувачами бюджетних коштів;

- упередженість посадових осіб органів Казначейства під час надання згоди орендарям на здійснення невід'ємних поліпшень орендованого майна. *У межах реалізації заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено розробку рекомендацій щодо дій посадових осіб органів Казначейства під час виконання договорів із надання в оренду державного майна;

- використання матеріальних ресурсів у власних цілях з метою отримання неправомірної вигоди. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено проведення інвентаризації майна з метою забезпечення збірки фактичної наявності матеріальних ресурсів з даними, зазначеними у відомостях про їх придбання та списання; проведення збірки ресурсів, наданих (переданих) працівникам у користування (на зберігання); проведення керівниками самостійних структурних підрозділів апарату Казначейства та територіальних органів Казначейства цільових інструктажів з підлеглими працівниками щодо недопустимості використання матеріальних ресурсів для цілей, не викликаних службовою необхідністю; визначення в наказі про звільнення посадових/службових осіб, відповідальних за приймання від

особи, що звільняється, матеріальних ресурсів, виділених (переданих) їй у користування (на зберігання);

- упереджене ставлення посадової особи під час розподілу коштів на користь окремих територіальних органів з метою отримання неправомірної вигоди. У межах вжиття заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику передбачено здійснення первинного розподілу коштів спеціально створеною робочою групою, перерозподіл коштів через перевірку обґрунтованості потреби; інформування на апаратних нарадах керівного складу апарату Казначейства про здійснення перерозподілу додаткових коштів;

- можливість надання неправомірної переваги учаснику торгів під час проведення процедури закупівель. У межах вжиття заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику передбачено використання органами Казначейства, у разі здійснення закупівель товарів, робіт і послуг (для яких існує постійно діючий ринок), очікувана вартість за предметом закупівлі яких не перевищує суми, визначеної законодавством у сфері публічних закупівель, але є не меншою ніж 20 тис. грн, електронної системи закупівель «ProZorro» (у тому числі електронних каталогів «ProZorro Market» для закупівлі товарів); розробку окремого внутрішнього організаційно-розпорядчого документа, який визначатиме принципи організації та проведення закупівель із застосуванням електронної системи закупівель «ProZorro» (у тому числі електронних каталогів «ProZorro Market»); розробку Положення про відповідальну особу за здійснення закупівель у разі використання електронної системи закупівель «ProZorro» (у тому числі електронних каталогів «ProZorro Market»);

- наявність дискреційних повноважень у посадових осіб органів Казначейства, визначених відповідальними за підготовку та виконання договорів придбання товарів (робіт, послуг). У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику передбачено запровадження контролю за дотриманням посадовими особами, відповідальними за підготовку та виконання договорів, термінів та умов виконання договорів з боку Сектору закупівель (працівників, функціонально відповідальних за проведення публічних закупівель у територіальних органах Казначейства); запровадження попереднього аналізу та візування уповноваженими особами з питань запобігання корупції апарату Казначейства та головних управлінь Казначейства в областях та м. Києві проектів договорів щодо закупівлі товарів (робіт, послуг);

- можливість впливу з боку посадових осіб (інших осіб) на членів конкурсної комісії Казначейства з метою сприяння прийняттю на державну службу близьких їм осіб. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику передбачено запровадження контролю за своєчасним розміщенням інформації про проведення конкурсів на зайняття посад державної служби та їх результатів через особистий кабінет на Єдиному порталі вакансій державної служби Національного агентства України з питань державної служби та вебпорталі Казначейства (вебсторінках головних управлінь Казначейства в областях та м. Києві); підготовка методичних матеріалів щодо практики притягнення до

відповідальності осіб за вчинення дій та прийняття рішень в умовах потенційного/реального конфлікту інтересів за матеріалами судових рішень;

- сприяння членом конкурсної комісії відбору кандидатів на посади державної служби в особистих інтересах та інтересах третіх осіб. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено розроблення та запровадження форми повідомлення про відсутність конфлікту інтересів для членів конкурсної комісії та адміністраторів конкурсів; проведення цільових інструктажів з членами конкурсних комісій та адміністраторами конкурсів щодо вимог, заборон та обмежень, встановлених Законом України «Про запобігання корупції» та положеннями розділу 17 Кримінального кодексу України; розроблення механізму дій (підготовка пам'ятки) члена конкурсної комісії та адміністратора конкурсу у разі здійснення тиску на них або спроби втручання в діяльність конкурсної комісії в інший спосіб; додатковий контроль з боку уповноваженого підрозділу (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції шляхом участі в роботі конкурсних комісій;

- неналежне виконання новопризначеними працівниками органів Казначейства вимог антикорупційного законодавства та нормативно-правових актів, що регулюють проходження державної служби. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено розроблення для новопризначених працівників рекомендацій щодо практичного застосування положень Закону України «Про запобігання корупції»; проведення цільових інструктажів з новопризначеними працівниками щодо вимог, заборон та обмежень, застосування заходів фінансового контролю відповідно до положень Закону України «Про запобігання корупції»;

- недоброчесність членів аудиторських груп органів Казначейства в частині приховування інформації про можливість виникнення конфлікту інтересів під час виконання службових обов'язків. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено проведення моніторингу наявності конфлікту інтересів у членів аудиторських груп на стадії визначення виконавців для проведення аудиту відповідного об'єкта; забезпечення подачі повідомлення про відсутність конфлікту інтересів членами аудиторських груп на стадії підготовки до проведення аудиту об'єкта; аналіз матеріалів, які містяться в особовій справі працівника, матеріалах раніше проведених ним перевірок та з'ясування наявності складових конфлікту інтересів під час особистої співбесіди;

- недоброчесність членів аудиторських груп органів Казначейства під час проведення аудитів. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено проведення цільових інструктажів з посадовими та службовими особами органів Казначейства (членами аудиторських груп) щодо вимог, заборон та обмежень, визначених Законом України «Про запобігання корупції» та положеннями розділу 17 Кримінального кодексу України; вибірковий моніторинг матеріалів аудиторських звітів за результатами планових та позапланових аудитів, що проводять фахівці Казначейства та головних управлінь Казначейства в областях та м. Києві, а також рішень, прийнятих за їх результатами;

- зниження відчуття відповідальності у працівників, які припиняють (припинили) виконання функцій держави та звільняються (звільнились) із органів Казначейства, в частині дотримання ними вимог фінансового контролю. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено розроблення рекомендацій для працівників, які припиняють (припинили) виконання функцій держави, щодо вимог, заборон та обмежень, заходів фінансового контролю, визначених Законом України «Про запобігання корупції»; проведення цільових інструктажів з посадовими та службовими особами органів Казначейства, які припиняють виконання функцій держави;

- можливість неповідомлення Національного агентства з питань запобігання корупції керівниками територіальних органів Казначейства про факти неподання/несвоєчасного подання е-декларацій підлеглими працівниками. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено запровадження додаткової перевірки фактів подання декларацій типу: «щорічна» та «після звільнення» працівниками (колишніми працівниками) територіальних органів Казначейства уповноваженим підрозділом з питань запобігання та виявлення корупції апарату Казначейства;

- можливість приховування факту звернення викривача через засоби електронного зв'язку. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено запровадження централізованого контролю всіх повідомлень, які надходять в електронному вигляді на адресу територіальних органів Казначейства через електронні скриньки, оприлюднені на вебсторінках головних управлінь Казначейства в областях та м. Києві, для отримання інформації від викривачів.

Інші заходи, спрямовані на усунення корупційних ризиків:

- підготовлено та реалізовано організаційно-практичні заходи, насамперед навчального, роз'яснювального та методичного характеру, спрямовані на забезпечення проведення в органах Казначейства у 2020 році кампанії з е-декларування;

- підготовлено матеріали навчань, а також організовано та проведено навчальні заходи в органах Казначейства за темами антикорупційної спрямованості;

- забезпечено умови для здійснення викривачами повідомлень про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції»;

- на постійній основі проводились заходи, спрямовані на запобігання виникненню конфлікту інтересів під час виконання працівниками органів Казначейства службових обов'язків;

- підготовлено оновлену редакцію Методичних рекомендацій щодо організації роботи з повідомленнями про корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення, інші порушення Закону України «Про запобігання корупції»;

- забезпечено ведення в органах Казначейства Реєстру працівників, притягнутих до відповідальності за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень.

Державна міграційна служба України (ДМС):

Основні корупційні ризики та заходи, які було здійснено щодо їх усунення.

Наказом ДМС від 28.02.2020 № 61 затверджено Антикорупційну програму Державної міграційної служби України на 2020 – 2022 роки. Перелік виявлених актуальних на 2020 рік корупційних ризиків (факторів) та відповідних антиризикових заходів наведено у відповідних додатках до Антикорупційної програми ДМС на 2020 – 2022 роки.

Для визначення найбільш вразливих до корупції функцій/процесів у діяльності ДМС, крім іншого, здійснено дослідження інформації про працівників ДМС, стосовно яких у 2019 році проводилися досудові розслідування за матеріалами кримінальних проваджень, розпочатих за ознаками корупційних правопорушень. На підставі отриманої за результатами дослідження інформації встановлено, що найвищий ступінь ризику притаманний процесам у межах функцій ДМС із надання адміністративних послуг фізичним особам.

Як наслідок, визначено такий перелік напрямів діяльності ДМС, за якими необхідно провести оцінку корупційних ризиків на 2020 – 2022 роки: управління персоналом; управління фінансами; управління матеріальними ресурсами та будівництво (державні закупівлі); внутрішній контроль та аудит; надання адміністративних послуг.

Загалом ДМС ідентифіковано 13 корупційних ризиків у своїй діяльності (на 3 ризики більше ніж на попередній період), здійснено їх формальне визначення та проведено відповідну оцінку. У результаті підготовлено: опис ідентифікованих корупційних ризиків у діяльності ДМС, чинники корупційних ризиків та можливі наслідки корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією; конкретні деталізовані заходи з усунення (зменшення) рівня виявлених корупційних ризиків.

Інші заходи, спрямовані на усунення корупційних ризиків:

- затверджено Антикорупційну програму Державної міграційної служби України на 2020 – 2022 роки;

- забезпечено участь працівників ДМС у навчаннях антикорупційного спрямування;

- створено можливість для повідомлень через офіційний веб-сайт ДМС суб'єктами звернень про корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення з боку працівників ДМС;

- визначено та постійно актуалізується інформація щодо окремих каналів зв'язку з уповноваженим підрозділом з питань запобігання та виявлення корупції ДМС;

- створено сприятливі умови для подання суб'єктами декларування ДМС електронних декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави та місцевого самоврядування;

- забезпечено повідомлення Національного агентства з питань запобігання корупції про факти неподання або несвоєчасного подання щорічних декларацій суб'єктами декларування;
- проведено службові розслідування за поданнями спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції за виявленими фактами корупційних правопорушень;
- проведено в установленому порядку спеціальні перевірки та перевірки згідно з вимогами Закону України «Про очищення влади»;
- направлено до правоохоронних органів виявлену інформацію про можливі порушення працівниками ДМС вимог антикорупційного та кримінального законодавства України; проведено невиїзні перевірки інформації про можливі порушення працівниками ДМС вимог антикорупційного законодавства України;
- забезпечено ефективну взаємодію ДМС з правоохоронними органами;
- забезпечено проведення щоденного моніторингу повідомлень у ЗМІ та мережі інтернет, які стосуються діяльності ДМС, у тому числі й про факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень з боку працівників ДМС.

Державна митна служба України (Держмитслужба):

Основні корупційні ризики та заходи, які було здійснено щодо їх усунення.

Наказом Держмитслужби від 03.01.2020 № 1 «Про початок роботи з оцінки корупційних ризиків» (зі змінами) створено Комісію з оцінки корупційних ризиків у Державній митній службі України.

Протягом 2020 року зазначеною Комісією здійснено роботу щодо ідентифікації корупційних ризиків та підготовки антикорупційної програми Держмитслужби. Загалом ідентифіковано та описано 23 корупційні ризики, які можуть міститися в функціях і завданнях Держмитслужби.

Наказом Держмитслужби від 09.12.2020 № 560 затверджено Антикорупційну програму Державної митної служби України на 2020 – 2022 роки.

Держмитслужба заходи в межах Антикорупційної програми у 2020 році не здійснювала.

Додатково за результатами аналізу повідомлень про можливі корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення в митницях Держмитслужби встановлено наявність певних корупційних ризиків щодо можливого:

- вимагання посадовими особами митниць неправомірної вигоди за безперешкодний пропуск зонами (коридорами) спрощеного митного контролю товарів в обсягах, що перевищують неоподатковувану норму переміщення через митний кордон України;
- вимагання посадовими особами митниць неправомірної вигоди за нескладення протоколу про порушення митних правил за ознаками правопорушення, передбаченого ст. 471 Митного кодексу України;

- безпідставного складення протоколу про порушення митних правил за ознаками правопорушення, передбаченого ст. 471 Митного кодексу України, у разі відмови громадян у наданні неправомірної вигоди.

З метою усунення можливих корупційних ризиків та зменшення їх імовірності організовано:

- проведення з особовим складом митниць роз'яснювально-профілактичних нарад, спрямованих на недопущення скоєння корупційних і пов'язаних з корупцією правопорушень, доведення положень антикорупційного законодавства, попередження про відповідальність за його порушення;

- посилення контролю за дотриманням законності при виявленні спроб переміщення громадянами зонами (коридорами) спрощеного митного контролю товарів в обсягах, що перевищують неоподатковувану норму переміщення;

- вжиття заходів щодо недопущення фактів безпідставного складення протоколів про порушення митних правил за ознаками правопорушення, передбаченого ст. 471 Митного кодексу України, у тому числі шляхом виявлення таких на стадії провадження;

- забезпечення застосування заходів впливу до посадових осіб митниць, які допустили порушення вимог законодавства з питань митної справи, пов'язані із здійсненням митного контролю за переміщенням громадянами товарів зонами (коридорами) спрощеного митного контролю.

Інші заходи, спрямовані на усунення корупційних ризиків:

- систематично здійснювалась перевірка можливої наявності потенційного або реального конфлікту інтересів, а також щодо наявності близьких осіб, які працюють у Держмитслужбі та її територіальних органах;

- проводилась організаційно-роз'яснювальна робота в напрямі забезпечення дотримання положень антикорупційного законодавства щодо вимог фінансового контролю у вигляді лекцій з питань подання декларації;

- забезпечувався контроль за дотриманням посадовими особами Держмитслужби та її територіальних органів вимог фінансового контролю

- впроваджено Методологію систематичного виявлення та проведення аналізу корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією, скоєних посадовими особами Державної митної служби України (затверджена наказом Держмитслужби від 30.06.2020 № 233);

- організовано роботу з викривачами для отримання повідомлень про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень цього Закону працівниками Держмитслужби;

- створено внутрішні та регулярні канали для отримання повідомлень про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції».

Державна податкова служба (ДПС):

Основні корупційні ризики та заходи, які було здійснено щодо їх усунення.

Наказом ДПС від 19.10.2020 № 575 (зі змінами) затверджено Антикорупційну програму Державної податкової служби на 2020 – 2022 роки.

У процесі розробки та впровадження Антикорупційної програми ДПС організовано роботу з оцінки корупційних ризиків, під час якої визначено об'єкти оцінки корупційних ризиків (функції та завдання, покладені на ДПС та її структурні підрозділи), джерела інформації для проведення корупційних ризиків, методи, способи та строки оцінки корупційних ризиків, а також осіб, відповідальних за проведення оцінки корупційних ризиків.

Всього ідентифіковано (виявлено) 36 корупційних ризиків у таких сферах (напрямах) діяльності ДПС, а саме:

- загальне діловодство – 1 корупційний ризик;
- надання індивідуальних податкових консультацій – 1 корупційний ризик;
- здійснення відомчого контролю та внутрішнього аудиту – 2 корупційні ризики;
- реалізація контрольно-наглядових функцій – 15 корупційних ризиків;
- діяльність з питань правового забезпечення – 2 корупційні ризики;
- організація публічних закупівель – 3 корупційні ризики;
- організація фінансування та бухгалтерського обліку – 2 корупційні ризики;
- управління персоналом – 3 корупційні ризики;
- дотримання вимог, заборон та обмежень працівниками органів ДПС – 2 корупційні ризики;
- діяльність з розробки програмного забезпечення – 1 корупційний ризик;
- робота з податковим боргом – 3 корупційні ризики;
- надання електронних довірчих послуг – 1 корупційний ризик.

Оцінку корупційних ризиків у ДПС завершено Комісією оцінки корупційних ризиків ДПС шляхом розробки пропозицій щодо заходів з усунення (зменшення) рівня виявлених корупційних ризиків.

Запропоновані заходи містять шляхи їх реалізації та залежно від конкретного корупційного ризику спрямовані на ліквідацію або мінімізацію умов та причин їх виникнення, а також на визначення можливих механізмів протидії та запобіганню їм.

Інші заходи, спрямовані на усунення корупційних ризиків:

- забезпечено проведення роз'яснювальних заходів з метою запобігання вчиненню корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією;
- надано методичну та консультаційну допомогу під час заповнення декларацій та врегулювання конфлікту інтересів;
- забезпечено належні умови для здійснення повідомлень про можливі корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення;

- на офіційному веб-порталі ДПС функціонує рубрика «STOP корупції», на якій до відома громадськості доведено види корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень, що можуть вчинятися працівниками органів ДПС.

Державна екологічна інспекція України:

Основні корупційні ризики та заходи, які було здійснено щодо їх усунення.

За результатами проведеної оцінки корупційних ризиків у діяльності Держекоінспекції, наказом Держекоінспекції від 16.11.2020 № 429 затверджено Антикорупційну програму Державної екологічної інспекції України на 2020 – 2021 роки, відповідно до якої у 2020 році у діяльності Держекоінспекції виявлено такі корупційні ризики та визначено заходи їх усунення:

- нежиття заходів уповноваженими особами з питань запобігання та виявлення корупції, направлених на перевірку можливого зловживання посадовими особами територіальних або міжрегіональних територіальних органів Держекоінспекції своїми повноваженнями при здійсненні заходів державного нагляду (контролю) дотримання вимог природоохоронного законодавства у сфері тваринного світу та біоресурсів суб'єктами господарювання. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* керівникам територіальних та міжрегіональних територіальних органів Держекоінспекції доручено забезпечувати щомісячно до 04 числа через систему електронного документообігу постійне звітування завідувачеві Сектору з питань запобігання та виявлення корупції Держекоінспекції щодо кількості здійснених перевірок стосовно відеофіксації державними інспекторами з охорони навколишнього природного середовища процесів вселення біоресурсів у рибогосподарські водні об'єкти суб'єктами господарювання;

- нежиття заходів уповноваженими особами з питань запобігання та виявлення корупції, направлених на перевірку можливого зловживання посадовими особами територіальних або міжрегіональних територіальних органів Держекоінспекції своїми повноваженнями при здійсненні заходів державного нагляду (контролю) за поверненням диких тварин та інших об'єктів тваринного світу, внесених до Червоної книги України, у природне середовище та можливість відображення неправдивої інформації у відповідному акті. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* керівникам територіальних та міжрегіональних територіальних органів Держекоінспекції доручено забезпечувати щомісячно до 04 числа через систему електронного документообігу постійне звітування завідувачеві Сектору з питань запобігання та виявлення корупції Держекоінспекції щодо кількості здійснених перевірок стосовно відеофіксації державними інспекторами з охорони навколишнього природного середовища процесів повернення диких тварин та інших об'єктів тваринного світу, внесених до Червоної книги України, у природне середовище;

- невжиття уповноваженими особами з питань запобігання та виявлення корупції територіальних та міжрегіональних територіальних органів Держекоінспекції заходів щодо перевірки наповнення автоматизованої системи державного нагляду (контролю), що створює можливість зловживання посадовими особами територіальних та міжрегіональних територіальних органів Держекоінспекції своїми повноваженнями шляхом змінення актів/приписів, створених за результатами здійснення заходів державного нагляду (контролю) дотримання вимог природоохоронного законодавства. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* керівникам територіальних та міжрегіональних територіальних органів Держекоінспекції доручено забезпечувати щомісячно до 04 числа через систему електронного документообігу постійне звітування завідувачеві Сектору з питань запобігання та виявлення корупції Держекоінспекції щодо кількості здійснених перевірок внесення відомостей, визначених ч. 2 ст. 4¹ Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», до інтегрованої автоматизованої системи державного нагляду (контролю);

- можливість зловживання посадовими особами територіальних або міжрегіональних територіальних органів Держекоінспекції своїми повноваженнями стосовно перевірки виконання приписів щодо усунення виявлених порушень вимог природоохоронного законодавства, наданих суб'єктам господарювання державними інспекторами з охорони навколишнього природного середовища в рамках здійснення заходів державного нагляду (контролю) дотримання вимог природоохоронного законодавства. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* керівникам територіальних та міжрегіональних територіальних органів Держекоінспекції доручено забезпечувати здійснення перевірок виконання наданих відповідними державними інспекторами з охорони навколишнього природного середовища суб'єктам господарювання приписів не більш як у п'ятдесятиденний строк з моменту спливу встановлених у приписах граничних строків для усунення виявлених порушень вимог природоохоронного законодавства;

- відсутність у нормативно-правових актах зобов'язання щодо проведення спеціальної перевірки стосовно кандидатів на посади державної служби категорії «В». *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* у разі виникнення підозри щодо справжності поданих документів Управління по роботі з персоналом Держекоінспекції забезпечує направлення запитів до Міністерства освіти та науки України, інших державних органів та установ, у тому числі установи, яка видала посвідчення атестації щодо вільного володіння державною мовою з метою підтвердження поданих документів, та проведення перевірки достовірності наданих претендентом на посаду відомостей про себе з оригіналами або завіреними копіями відповідних документів (у тому числі шляхом пошуку відомостей про фізичну особу у Єдиному державному реєстрі осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення), а також його відповідності кваліфікаційним вимогам;

- можливість зловживання повноваженнями державними службовцями територіальних або міжрегіональних територіальних органів Держекоінспекції під час проведення конкурсними комісіями конкурсу на зайняття вакантних посад державної служби. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику керівникам територіальних та міжрегіональних територіальних органів Держекоінспекції доручено забезпечувати постійну участь уповноважених осіб з питань запобігання та виявлення корупції територіальних та міжрегіональних територіальних органів Держекоінспекції (або осіб, що виконують їх обов'язки) у складі конкурсних комісій на зайняття вакантних посад державної служби у відповідних територіальних та міжрегіональних територіальних органах Держекоінспекції;

- можливість зловживання повноваженнями посадовими особами територіальних або міжрегіональних територіальних органів Держекоінспекції при розгляді дисциплінарних справ дисциплінарними комісіями територіальних або міжрегіональних територіальних органів Держекоінспекції. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику керівникам територіальних та міжрегіональних територіальних органів Держекоінспекції доручено забезпечувати постійну участь уповноважених осіб з питань запобігання та виявлення корупції територіальних та міжрегіональних територіальних органів Держекоінспекції (або осіб, що виконують їх обов'язки) у складі дисциплінарних комісій з розгляду дисциплінарних справ відповідних територіальних та міжрегіональних територіальних органів Держекоінспекції.

Державна регуляторна служба України (ДРС):

Основні корупційні ризики.

За участю комісії з оцінки корупційних ризиків розроблено проект Антикорупційної програми ДРС на 2018 – 2020 роки, яка затверджена наказом ДРС від 04.09.2018 № 117.

В Антикорупційній програмі визначено такі корупційні ризики:

- надання консультацій щодо оформлення та подання до ДРС відповідних документів у сфері державної регуляторної політики, політики з питань нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності, ліцензування та дозвільної системи у сфері господарської діяльності та дерегуляції господарської діяльності з метою отримання подарунків чи іншої неправомірної вигоди;

- лобіювання змін до нормативно-правових актів у сфері державної регуляторної політики, політики з питань нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності, ліцензування та дозвільної системи у сфері господарської діяльності та дерегуляції господарської діяльності, запропонованих відповідними суб'єктами, зацікавленими у можливості уникнути встановлених законодавством вимог (щодо засад державної політики за вищевказаними напрямками, державного контролю та ін.) та/або надати певні переваги колу осіб (у т.ч. суб'єктів господарювання), які можуть бути

ідентифіковані за загальними галузевими ознаками, що створює передумови для отримання неправомірної вигоди;

- спроба зацікавленого суб'єкта правовідносин уникнути передбаченої чинним законодавством відповідальності за виявлене порушення (у сфері державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності, ліцензування та дозвільної системи у сфері господарської діяльності) шляхом пропозицій подарунків, іншої неправомірної вигоди або у результаті конфлікту інтересів;

- неналежний контроль за використанням державних коштів, передбачених для реалізації проектів, виконання державних програм, що може призвести до службових зловживань та отримання неправомірної вигоди;

- порушення організації планово-фінансової роботи в апараті ДРС, несвоєчасний контроль за використанням фінансових і матеріальних ресурсів, неналежна організація та вдосконалення бухгалтерського обліку, що може призвести до службових зловживань та отримання неправомірної вигоди;

- порушення вимог чинного законодавства при здійсненні закупівель товарів відповідно до встановленої чинним законодавством процедури, що може призвести до службових зловживань та отримання неправомірної вигоди;

- у результаті конфлікту інтересів або з метою отримання неправомірної вигоди ігнорування фактів подання неповного пакета документів від претендентів на посаду в ДРС, прийом на роботу близьких родичів, які будуть перебувати у прямому підпорядкуванні, приховування конфлікту інтересів;

- у результаті конфлікту інтересів або з метою отримання неправомірної вигоди при поданні документів неврахування результатів спеціальної перевірки або їх фальсифікація;

- відсутність належного захисту інформації про осіб, які повідомляють про корупцію (викривачів), може призвести до розголошення або використання в інший спосіб службовими особами цієї інформації у своїх інтересах, передачі інформації третім особам, які, в свою чергу, зможуть чинити тиск на викривача (погрози знищення майна, кар'єри, життя особи чи її близьким);

- ймовірність розміщення на офіційному веб-сайті ДРС неповної інформації про діяльність органу;

- наявність дискреційних повноважень у посадових осіб ДРС під час опрацювання документів.

За вказаними вище корупційними ризиками визначено всього 15 заходів щодо їх усунення.

Інші заходи, спрямовані на усунення корупційних ризиків:

- підготовлено та направлено пам'ятку-роз'яснення для державних службовців територіальних органів ДРС вимог Закону України «Про запобігання корупції» в частині заходів стосовно запобігання і врегулювання потенційного та реального конфлікту інтересів;

- розроблено і затверджено Рекомендації щодо організації роботи з повідомленнями про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції» в Державній регуляторній службі України;

- з метою підвищення кваліфікації працівників ДРС забезпечено їх участь навчаннях, семінарах з питань запобігання і протидії проявам корупції.

Державна служба геології та надр України (Держгеонадра):

Заходи, які було здійснено для усунення корупційних ризиків:

- внесено зміни до Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.05.2011 № 615, зокрема передбачено можливість подання заяви та документів для отримання спеціального дозволу на користування надрами без проведення аукціону в електронній формі через Електронний кабінет надрокористувача, що надасть можливість реєструвати заяви на отримання адміністративних послуг;

- внесено зміни до Порядку державної реєстрації робіт і досліджень, пов'язаних із геологічним вивченням надр, затвердженого наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 14.06.2013 № 263, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 10.07.2013 за № 1157/23689, зокрема визначено орган влади, що затверджує пооб'єктний план виконавця робіт і досліджень, пов'язаних із геологічним виявленням надр (далі — РДГВН), та виключено державну реєстрацію РДГВН на основі висновку щодо доцільності розподілу раніше затверджених запасів корисних копалин родовища (ділянки) на окремі об'єкти надрокористування;

- внесено зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 30.05.2011 № 615, якими передбачено, що для отримання дозволу без проведення аукціону заявник подає органіві з питань надання дозволу заяву разом з документами, зазначеними у додатку 1, у паперовій та електронній формі (далі – заява). В електронній формі заява та документи подаються через електронний кабінет надрокористувача. Порядок функціонування електронного кабінету надрокористувача затверджується Міндовкіллям. Також для продовження строку дії дозволу надрокористувач подає заяву і ті ж документи, що і для отримання дозволу без проведення аукціону, та їх копію в електронній формі. В електронній формі заява та документи подаються через електронний кабінет надрокористувача.

Державна служба експортного контролю України (Держекспортконтроль):

Основні корупційні ризики та заходи щодо їх усунення.

Комісією з оцінки корупційних ризиків за участю представників громадськості здійснено комплекс заходів з ідентифікації та оцінки корупційних ризиків у діяльності Держекспортконтролю, причин, що їх породжують, та умов, що їм сприяють, а також визначено заходи щодо усунення виявлених корупційних ризиків, осіб, відповідальних за їх виконання, строки та необхідні ресурси.

Ідентифікацію корупційних ризиків здійснено шляхом аналізу зовнішнього та внутрішнього середовища Держекспортконтролю на предмет виявлення чинників корупційних ризиків у нормативно-правових актах у сфері державного експортного контролю та організаційно-управлінській діяльності вказаного органу. Для цього були виділені та конкретизовані об'єкти оцінки корупційних ризиків (функції та завдання Держекспортконтролю та його посадових осіб, способи їх реалізації за кожним напрямом організаційно-управлінської діяльності органу, нормативно-правові акти, які їх регламентують).

За результатами аналізу нормативно-правових актів, які регламентують діяльність у сфері державного експортного контролю, виявлено деякі положення (нечітко сформульовані дефініції та мовні конструкції, відсутність критеріїв застосування деяких вимог, повноважень або обмежень, що можуть призвести до вибіркового їх використання), які можуть створювати умови для можливого вчинення корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень, та ідентифіковано як корупційні ризики (всього – 14).

За результатами аналізу організаційно-управлінської діяльності Держекспортконтролю за визначеними об'єктами та напрямками функціонування кожного структурного підрозділу (створення та реалізація завдань організаційної структури, системи внутрішнього контролю, управління персоналом, надання адміністративних послуг та забезпечення дотримання зобов'язань з питань державного експортного контролю та міжнародних режимів нерозповсюдження, проведення процедур закупівель, дотримання вимог, обмежень, заборон, встановлених Законами України «Про запобігання корупції» та «Про державну службу») ідентифіковано корупційні ризики (всього – 35), пов'язані з нечіткою та неповною регламентацією деяких процесів, складністю та специфікою процедур розгляду заяв суб'єктів господарювання, відсутністю автоматизованих етапів розгляду заяв суб'єктів господарювання та загальнодоступних інформаційних електронних баз даних у сфері державного експортного контролю, що створюють умови для можливого упередженого прийняття рішень і вчинення корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень.

За результатами ідентифікації та оцінки корупційних ризиків у діяльності Держекспортконтролю підготовлено Антикорупційну програму на 2020 – 2021 роки, яку затверджено наказом Держекспортконтролю від 21.04.2020 № 28 та погоджено наказом Національного агентства з питань запобігання корупції від 23.06.2020 № 271/20.

Інші заходи, спрямовані на усунення корупційних ризиків:

- розроблено та направлено до Міністерства юстиції України для проведення антикорупційної експертизи 23 проекти постанов Кабінету Міністрів України;

- розроблено та затверджено наказом Держекспортконтролю від 06.10.2020 № 102 Інструкцію з взаємодії структурних підрозділів Держекспортконтролю, в якій закріплено чіткий алгоритм та терміни розгляду заяв щодо надання

адміністративних послуг, механізми реалізації поточного контролю за їх дотриманням;

- здійснено комплекс заходів, спрямованих на автоматизацію процесів розгляду заяв суб'єктів господарювання та надання Держекспортконтролем адміністративних послуг шляхом впровадження електронної системи у сфері державного експортного контролю;

- працівникам Держекспортконтролю під особистий підпис роз'яснено передбачені Законами України «Про запобігання корупції» та «Про державну службу» обмеження та заборони, які стосуються державних службовців, а також про відповідальність за їх порушення.

Державна служба статистики України (Держстат):

Основні корупційні ризики та заходи, які було здійснено щодо їх усунення.

Держстатом реалізовувались заходи, визначені в Антикорупційній програмі Державної служби статистики на 2019 – 2020 роки, затверджений наказом Держстату від 28.03.2019 № 124 (погоджена рішенням НАЗК від 26.04.2019 № 1184).

У рамках виконання заходів щодо усунення корупційних ризиків у діяльності Державної служби статистики України реалізовувалось таке:

- проводились круглі столи з метою забезпечення єдиного підходу у виконанні норм Закону України «Про запобігання корупції» та належного рівня застосування антикорупційного законодавства спеціалістами з правових питань органів державної статистики в частині декларування особами, уповноваженими на виконання функцій держави, та дотримання вимог фінансового контролю;

- здійснено аналіз документів від кандидатів на зайняття відповідних посад на предмет вивчення корупційного правопорушення або невиконання вимог антикорупційного законодавства із застосуванням інформації із Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення;

- розроблено проект Положення про організацію проведення Державною службою статистики України закупівель, вартість яких є меншою за вартість, що встановлена у ч. 3 ст. 3 Закону України «Про публічні закупівлі»;

- здійснено заходи щодо впровадження комплексної системи захисту в інформаційно-комунікаційній системі органів державної статистики;

- підготовлено проект наказу «Про затвердження Правил поводження конфіденційною статистичною інформацією в органах державної статистики»;

- здійснено заходи щодо практичного забезпечення конфіденційності статистичної інформації.

Державна служба України з лікарських засобів та контролю за наркотиками (Держлікслужба):

Основні заходи, які було здійснено щодо усунення корупційних ризиків.

Держлікслужба на постійній основі вживає заходів щодо попередження та усунення корупційних ризиків у своїй діяльності, а саме забезпечує:

- навчання головного спеціаліста з питань запобігання та виявлення корупції, державних службовців Держлікслужби на курсах підвищення кваліфікації при НАДС, НУ МВС України, НАЗК, МОЗ України, та участь у тренінгах, що проводять міжнародні антикорупційні організації;

- проведення навчальних семінарів, відео-конференцій з працівниками Держлікслужби, територіальних органів щодо роз'яснення положень Закону України «Про запобігання корупції»;

- проведення тренінгів з працівниками Держлікслужби, територіальних органів щодо роз'яснення порядку заповнення декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (е-декларацій), та з інших питань фінансового контролю;

- надання індивідуальних консультацій працівникам Держлікслужби, територіальних органів щодо положень антикорупційного законодавства;

- надання методичних рекомендацій уповноваженим особам з питань запобігання та виявлення корупції територіальних органів Держлікслужби;

- інформаційне наповнення розділу «Запобігання корупції» офіційного сайту Держлікслужби;

- участь у експертизі проектів актів, що розробляються Держлікслужбою, з метою виявлення причин, що призводять чи можуть призвести до вчинення корупційних правопорушень;

- контроль за дотриманням вимог Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» у процесі розробки проектів нормативно-правових актів, а також принципів, правил і процедур, які унеможливають наявність у цих актах норм, що створюють сприятливі умови для вчинення корупційних діянь та інших правопорушень;

- ознайомлення державних службовців з вимогами і обмеженнями щодо прийняття та проходження державної служби відповідно до Законів України «Про державну службу» та «Про запобігання корупції», Загальними правилами етичної поведінки державних службовців;

- організацію та контроль проведення спеціальної перевірки відомостей щодо осіб, які претендують на зайняття посад державної служби категорії «Б»;

- участь у проведенні конкурсів на заміщення вакантних посад працівників Держлікслужби та керівників територіальних органів;

- участь у засіданнях комісії з державних закупівель Держлікслужби з метою запобігання можливим проявам корупції, фінансовим правопорушенням та іншим зловживанням під час здійснення процедур закупівель товарів, робіт, послуг за рахунок державних коштів;

- проведення роз'яснювальної роботи з працівниками Держлікслужби щодо своєчасного подання ними, шляхом заповнення на офіційному сайті Національного агентства з питань запобігання корупції, е-декларацій, а також здійснення контролю за їх поданням;

- перевірку е-декларацій на наявність конфлікту інтересів суб'єкта декларування у встановленому законодавством порядку;

- участь у внутрішньому аудиті Держлікслужби в частині дотримання вимог антикорупційного законодавства;

- вжиття заходів щодо припинення корупційного правопорушення та негайне письмове повідомлення про його вчинення спеціально уповноваженого суб'єкта у сфері протидії у разі виявлення корупційного правопорушення чи одержання інформації про вчинення такого правопорушення працівниками Держлікслужби;

- письмове повідомлення керівництва Держлікслужби та спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції у разі встановлення за результатами перевірок ознак корупційних правопорушень;

- проведення службових розслідувань в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, за поданням спеціально уповноваженого суб'єкта у сфері протидії корупції за рішенням керівництва Держлікслужби (з метою виявлення причин та умов, що сприяли вчиненню корупційного правопорушення або невиконанню вимог Закону України «Про запобігання корупції»);

- ведення обліку працівників Держлікслужби, притягнутих до відповідальності за вчинення корупційних правопорушень. Подання цих даних до відповідних органів;

- участь у засіданнях роботи Експертно-апеляційної ради при Державній регуляторній службі України під час розгляду скарг, які стосуються Держлікслужби;

- контроль за виконанням антикорупційного законодавства територіальними органами Держлікслужби;

- участь у перевітках суб'єктів господарювання співробітниками Держлікслужби;

- взаємодія з підрозділами з питань запобігання та виявлення корупції державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, спеціально уповноваженими суб'єктами у сфері протидії корупції;

- відповідно до § 42 Регламенту Кабінету Міністрів України надання громадянам або об'єднанням громадян проекту акта з необхідними матеріалами (у разі проведення громадської антикорупційної експертизи проектів нормативно-правових актів, розробником яких є Держлікслужба);

- повідомлення про строки завершення підготовки проекту акта;

- розгляд пропозицій, що надійшли до Держлікслужби;

- організацію та участь в роботі комісії Держлікслужби з оцінки корупційних ризиків;

- внесення змін до антикорупційної програми Держлікслужби;

- розробку та затвердження Плану заходів щодо запобігання корупції;

- оприлюднення звіту про стан виконання Плану заходів щодо запобігання корупції Держлікслужби.

Інші заходи, спрямовані на усунення корупційних ризиків:

- розроблено Порядок роботи з викривачами Держлікслужби;
- проводиться внутрішній аудит з фінансових питань та запобігання корупції;
- здійснюється розміщення на офіційному сайті Держлікслужби, її територіальних органів, державних підприємств, що належать до сфери її управління, контактної інформації уповноважених з питань запобігання та виявлення корупції Держлікслужби її територіальних органів, державних підприємств, що належать до сфери її управління.

Державна служба України з безпеки на транспорті (Укртрансбезпека):

Основні корупційні ризики та заходи щодо їх усунення.

З метою усунення корупційного ризику, а саме, неврегульованість процедури здійснення перевірок службової діяльності в структурних підрозділах Укртрансбезпеки та її територіальних органах, а також посилення контролю за діяльністю територіальних органів Укртрансбезпеки розроблено та затверджено наказом Укртрансбезпеки від 22.06.2020 № 190 Порядок проведення перевірок діяльності територіальних органів посадовими особами апарату Укртрансбезпеки.

З метою усунення корупційних ризиків у сфері діяльності територіальних органів, останніми налагоджено взаємодію з органами прокуратури для забезпечення представництва інтересів Укртрансбезпеки в судах щодо стягнення плати за проїзд, добровільно не внесеної перевізником до Державного бюджету України.

Також задля уникнення корупційних ризиків під час формування справ при виявленні порушень Закону України «Про автомобільний транспорт», керівники територіальних органів проводять бесіди у вигляді попередження про персональну відповідальність за неналежне формування справ при виявленні порушень законодавства України про автомобільний транспорт. Крім того, на кожній оперативній нараді керівники проводять вибірковий аналіз якості оформлення адміністративних матеріалів.

З метою достатнього контролю за результатами складення актів перевірок та реагування на виявлені в ході перевірок порушення у практичну діяльність було впроваджено методичні рекомендації щодо використання законодавства про автомобільний транспорт під час здійснення державного нагляду (контролю), з якими працівники територіальних органів ознайомлені та постійно дотримуються.

Задля зменшення імовірності виникнення корупційних ризиків у сфері правової роботи та представлення інтересів Укртрансбезпеки в судах посадові особи Управління нормативно-правового забезпечення у листопаді 2020 року

додатково зібрали та опрацювали інформацію по кожному перевізнику за період 2017 – 2020 років, за якими було встановлено факт відсутності добровільного внесення плати за проїзд у відповідні строки, та направлено належним чином сформовані та завірені копії документів щодо несплаченої у добровільному порядку плати за проїзд шляхом надсилання листів до відповідних органів прокуратури.

З метою мінімізації імовірності виникнення ідентифікованих корупційних ризиків у сфері надання адміністративних послуг Укртрансбезпека впровадила систему «Електронний кабінет перевізника», яка надає можливість подавати документи на отримання ліцензії, розширення, звуження, анулювання ліцензії, а також усім автоперевізникам повідомляти про зміну даних до чинної ліцензії в електронній формі (про транспорт, персонал, матеріально-технічну базу тощо).

Інші заходи, спрямовані на усунення корупційних ризиків:

- затверджено План заходів щодо запобігання і виявлення корупції в апараті Укртрансбезпеки та її територіальних органах на 2020 рік (наказ Укртрансбезпеки від 15.01.2020 № 22);

- участь у заходах (навчаннях) з питань запобігання та протидії корупції;

- з метою формування негативного ставлення до корупції та поширення інформації щодо програм антикорупційного спрямування постійно оновлювалася відповідна інформація на офіційному веб-сайті Укртрансбезпеки;

- проводиться інформаційно-роз'яснювальна робота щодо виконання вимог антикорупційного законодавства в частині запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, а також вжиття визначених Законом України «Про запобігання корупції» заходів;

- запроваджено та забезпечено ведення на постійній основі Журналу обліку проведення інструктажів з питань дотримання положень антикорупційного законодавства перед виходом державних службовців та працівників Укртрансбезпеки на рейдову перевірку та/або службовим відрядженням у межах України.

Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів (Дерпродспоживслужба):

Основні корупційні ризики та заходи щодо їх усунення.

Відповідно до наказу Дерпродспоживслужби від 17.02.2017 № 116 «Про проведення оцінки корупційних ризиків» у Дерпродспоживслужбі створено комісію з оцінки корупційних ризиків.

Згідно зі звітом Комісії, затвердили 23.11.2018 Головою Дерпродспоживслужби, в Дерпродспоживслужбі ідентифіковано корупційні ризики, а саме:

- недостатній рівень обізнаності посадових осіб Дерпродспоживслужби, територіальних органів та державних установ, які входять до сфери її управління, із вимогами Закону України «Про запобігання коурпції»;

- недостатній рівень знань посадових осіб Держпродспоживслужби щодо вимог Закону із запобігання та врегулювання конфлікту інтересів;
- недостатній рівень обізнаності посадових осіб з вимогами Закону України «Про запобігання корупції» щодо сумісництва та суміщення;
- недостатній рівень знань членів конкурсної комісії щодо вимог Закону України «Про запобігання корупції», вплив з боку посадових або інших осіб на результати конкурсу на зайняття посад державної служби;
- призначення на посади (крім посад державної служби) без застосування прозорих та зрозумілих процедур з рівними умовами для всіх потенційних кандидатів;
- зловживання повноваженнями при визначенні розмірів стимулюючих виплат посадовим особам;
- навмисне, за домовленістю з постачальником, завищення вартості товарів, робіт та послуг;
- вплив зацікавлених осіб на відповідального за підготовку тендерної документації члена тендерного комітету Держпродспоживслужби з метою встановлення дискримінаційних вимог для потенційних учасників торгів;
- можливість впливу зацікавлених осіб на посадових осіб Держпродспоживслужби та особу, відповідальну за проведення допорогових торгів під час визначення постачальників товарів, робіт та послуг у процесі здійснення допорогових закупівель з огляду на дискреційні повноваження щодо вирішення зазначеного питання;
- неправомірна поведінка посадових осіб при наданні адміністративних послуг;
- надання недостовірних відомостей замовнику експертизи для отримання вигоди;
- недосконалість захисту інформації, яка була створена або стала відома під час виконання службових обов'язків;
- вплив з боку зацікавлених осіб на посадових осіб Держпродспоживслужби при здійсненні ними заходів державного нагляду (контролю) та/або зловживання повноваженнями посадовими особами Держпродспоживслужби при здійсненні ними заходів державного нагляду (контролю);
- неврегульованість процедури обробки повідомлень про корупцію;
- вплив з боку посадових осіб на відбір кандидатур для участі у семінарах, навчаннях, тренінгах на території інших країн;
- неврегульованість процесу надання послуг, пов'язаних з реєстрацією та обліком машин, державним наглядом (контролем) в частині експлуатації та технічного стану машин.

Заходи, спрямовані на усунення корупційних ризиків, здійснювались:

- у системі надання адміністративних послуг, дозвільної діяльності та здійснення заходів державного нагляду (контролю) – шляхом забезпечення контролю за розміщенням актуальної інформації щодо надання адміністративних послуг та дозвільних документів на офіційних веб-сайтах; здійснення прийому документів через центри надання адміністративних послуг

відповідно до Закону України «Про адміністративні послуги»; своєчасного ініціювання внесення змін до нормативно-правових актів, у тому числі щодо спрощення процедур надання адміністративних послуг; попередження працівників про відповідальність незаконного використання службового становища при виконанні службових (посадових) обов'язків; застосування інформаційних карт щодо надання адміністративних послуг, видачі дозвільних документів; розміщення в приміщеннях Держпродспоживслужби та її територіальних органів, призначених для прийому громадян, актуалізованої інформації, необхідної для звернення особи до установи без сторонньої допомоги (інформаційні стенди зі зразками документів, довідковими телефонами, годинами прийому, порядком і розмірами оплати послуг тощо);

- у сфері проведення процедур державних закупівель – шляхом використання примірної тендерної документації; здійснення аналізу щодо дієвості та ефективності використання бюджетних коштів; проведення процедур з використанням системи електронних закупівель ProZorro з обов'язковим оприлюдненням інформації про проведення закупівлі; недопущення включення до тендерної документації вимог, що обмежують конкуренцію та призводять до дискримінації учасників;

- у сфері організації роботи щодо запобігання та виявлення корупції – шляхом розроблення порядків організації роботи з повідомленнями про корупцію, внесеними викривачами, від їх отримання до прийняття рішення за результатами завершення розгляду цих повідомлень; забезпечення конфіденційності викривачів при їх зверненні та повідомленні про корупційне правопорушення; проведення навчань, інформаційно-роз'яснювальної роботи; проведення заходів з попередження, виявлення та ефективності врегулювання конфліктів інтересів; участь у службових розслідуваннях (перевірках) щодо можливих фактів порушень вимог антикорупційного законодавства;

- у сфері управління фінансами та матеріальними ресурсами – шляхом попередження працівників апаратів Держпродспоживслужби, її територіальних органів, установ, підприємств та організацій, що належать до сфери управління Держпродспоживслужби про недопустимість використання матеріальних ресурсів для інших, ніж службова діяльність, цілей; проведення періодичного моніторингу цільового використання бюджетних коштів; здійснення внутрішнього аудиту (фінансового та аудиту діяльності);

- у сфері проведення внутрішнього аудиту – шляхом дотримання планів діяльності з внутрішнього аудиту; підготовки висновків за наслідками аудитів, заслуховування доповідей на колегіях, засіданнях щодо стану внутрішнього контролю; залучення працівників уповноважених підрозділів з питань запобігання та виявлення корупції до проведення внутрішніх аудитів;

- у сфері правового забезпечення – шляхом встановлення у проектах нормативно-правових актів, нормативних документах, які розробляються Держпродспоживслужбою правових норм, що унеможливають застосування дискреційних повноважень посадових чи службових осіб;

- у сфері організаційно-управлінської діяльності – шляхом здійснення особистого прийому громадян керівництвом Держпродспоживслужби, її територіальних органів; розміщення на офіційних веб-сайтах інформації про можливість оскарження дій посадових чи службових осіб Держпродспоживслужби.

Інші заходи, спрямовані на усунення корупційних ризиків, а саме:

- проведено інформаційно-роз'яснювальну роботу серед працівників Держпродспоживслужби щодо видів та термінів подачі е-декларацій, повідомлень про зміни в майновому стані та відповідальності за подання недостовірних відомостей в е-деклараціях;

- надання посадовим та службовим особам Держпродспоживслужби роз'яснення щодо вимог антикорупційного законодавства в частині правил етичної поведінки;

- розроблено пам'ятку та забезпечено ознайомлення з нею працівників апарату Держпродспоживслужби щодо сумісництва та суміщення і відповідальності за порушення встановлених Законом України «Про запобігання корупції» обмежень;

- проведено інструктаж перед проведенням конкурсів на заміщення вакантних посад для членів конкурсної комісії щодо дотримання вимог антикорупційного законодавства з фіксацією підпису кожного члена комісії у відомості;

- забезпечено викривачам умови для здійснення повідомлень шляхом функціонування каналів повідомлення про факти корупції в Держпродспоживслужбі, її територіальних органах через спеціальні телефонні лінії, офіційні веб-сайти, засоби електронного зв'язку (електронні скриньки), у приміщеннях встановлено скриньки для письмових повідомлень;

- забезпечено розгляд повідомлень про вчинення корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції»;

- забезпечено участь працівників уповноваженого підрозділу з питань запобігання та виявлення корупції у внутрішніх аудитах та службових перевірках територіальних органів Держпродспоживслужби, підприємств, установ, організацій, що належать до сфери її управління;

- здійснюється повідомлення спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції стосовно вчинення дій в умовах конфлікту інтересів;

- забезпечується взаємодія з Громадською радою при Держпродспоживслужбі щодо оцінки корупційних ризиків у діяльності апарату Держпродспоживслужби, її територіальних органів та установ, що належать до сфери її управління.

Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру (Держгеокадастр):

Основні корупційні ризики та заходи щодо їх усунення.

Комісією з оцінки корупційних ризиків та моніторингу виконання антикорупційної програми Держгеокадастру проводить моніторинг виконання Антикорупційної програми Держгеокадастру на 2019 – 2020 роки.

За результатами моніторингу виконання Антикорупційної програми Держгеокадастру на 2019 – 2020 роки здійснено оцінку (переоцінку) корупційних ризиків у діяльності Держгеокадастру, його територіальних органів та підприємств, що належать до сфери управління Держгеокадастру, та внесено зміни до Антикорупційної програми Держгеокадастру на 2019 – 2020 роки.

Протягом 2020 року було заплановано 8 заходів щодо усунення 5 виявлених корупційних ризиків у діяльності Держгеокадастру, а саме:

- ймовірність виникнення проявів недоброчесності у працівників територіальних органів Держгеокадастру з метою задоволення своїх приватних інтересів при наданні адміністративної послуги – прийняття рішення про передачу земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної власності у власність або користування. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено передачу земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної власності у комунальну власність об'єднаних територіальних громад; підготовку до другого читання у Верховній Раді України проекту Закону України «Про внесення змін до Земельного кодексу України та інших законодавчих актів щодо удосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин» (реєстр. № 2194 від 01.10.2019), який 14.11.2019 прийнято в першому читанні;

- ймовірність виникнення проявів недоброчесності у розробників при проведенні грошової оцінки земель та експертів при проведенні експертної оцінки земель. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено врегулювання на законодавчому рівні питання проведення оцінки земель, зокрема щодо спрощення засад проведення оцінки земель, а саме: розробка та супровід у Верховній Раді України проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів (щодо спрощення засад проведення оцінки землі)»;

- ймовірність виникнення конфлікту інтересів у керівників територіальних органів Держгеокадастру при здійсненні повноважень з державного нагляду (контролю) в частині дотримання земельного законодавства, використання та охорони земель сільськогосподарського призначення державної власності. *У межах реалізації заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено здійснення підготовки до другого читання у Верховній Раді України проекту Закону України «Про внесення змін до Земельного кодексу України та інших законодавчих актів щодо удосконалення системи управління та

дерегуляції у сфері земельних відносин» (реєстр. № 2194 від 01.10.2019), який 14.11.2019 прийнято в першому читанні;

- ймовірність виникнення проявів недоброчесності у посадових осіб структурних підрозділів внутрішнього аудиту з метою задоволення своїх приватних інтересів під час здійснення внутрішнього аудиту шляхом сприяння посадовим особам об'єкта контролю уникнути (зменшити) контроль за їх діяльністю та приховати факти порушень вимог законодавства. *у межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено застосування принципу ротації посадових осіб структурних підрозділів внутрішнього аудиту, а саме: направлення їх для проведення аудиту в інші територіальні органи Держгеокадастру та державні підприємства в інших областях;

- ймовірність виникнення проявів недоброчесності та необ'єктивності, що полягає у несвоєчасному розгляді звернень, ненадання або надання недостовірної інформації з метою приховування інформації та задоволення своїх приватних інтересів або інтересів третіх осіб. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено проведення нарад та семінарів серед працівників Держгеокадастру, його територіальних органів і підприємств, що належать до сфери управління Держгеокадастру, з метою поширення інформації щодо дотримання вимог законодавства стосовно розгляду звернень громадян, доступу до публічної інформації та відповідальності за їх порушення; посилення контролю за дотриманням законодавства під час розгляду звернень громадян та юридичних осіб, запитів на інформацію, звернень на гарячу лінію тощо шляхом періодичного моніторингу з боку уповноважених на це підрозділів та звітування перед керівництвом про результати такого моніторингу; розміщення на офіційному веб-сайті Держгеокадастру та його територіальних органів статистичних даних щодо запитів на інформацію.

Інші заходи, спрямовані на усунення корупційних ризиків:

- здійснюється координація діяльності уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції територіальних органів Держгеокадастру та підприємств, що належать до сфери його управління;

- проводяться семінари з актуальних питань застосування антикорупційного законодавства, у тому числі щодо підготовки до чергового етапу декларування, для керівників уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції територіальних органів Держгеокадастру та підприємств, що належать до сфери управління Держгеокадастру;

- проводиться перевірка діяльності уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції;

- забезпечено ведення обліку працівників Держгеокадастру, його територіальних органів та підприємств, що належать до сфери управління Держгеокадастру, притягнутих до відповідальності за вчинення корупційних правопорушень та/або правопорушень, пов'язаних із корупцією;

- забезпечено функціонування засобів зв'язку щодо подання повідомлення викривачем.

Державна служба України з питань праці (Держпраці):

Основні корупційні ризики та заходи щодо їх усунення.

Під час підготовки Антикорупційної програми Держпраці на 2018 – 2020 роки було виявлено такі корупційні ризики:

- нечіткість визначення завдань та функціональних обов'язків кожного працівника Держпраці або їх дублювання у положеннях про структурні підрозділи, посадових інструкціях;
- планування діяльності з внутрішнього аудиту без належних підстав;
- надання необ'єктивних аудиторських висновків;
- використання службового становища посадовою особою системи Держпраці при здійсненні заходів державного нагляду (контролю) шляхом внесення недостовірних даних до акта перевірки суб'єкта господарювання;
- недоброчесність державних службовців під час опрацювання інформації, яка стала відома йому у ході виконання службових повноважень;
- неправомірна відмова або порушення строків у наданні інформації за інформаційними запитами;
- вплив з боку посадових або інших осіб з метою сприяння прийняттю на державну службу близьких їм осіб;
- можливі зловживання посадовими особами під час підготовки, складення, використання і видачі документів Держпраці;
- можливі порушення порядку роботи із документами, що містять службову інформацію;
- відсутність належного контролю за використанням матеріальних ресурсів;
- завищення витрат при використанні матеріальних ресурсів;
- ймовірність зловживань під час надання позитивного чи негативного висновку експертизи стану охорони праці, на підставі якої видається дозвіл на виконання робіт підвищеної небезпеки;
- неврегульованість процедури обробки повідомлень викривачів про порушення вимог Закону України «Про запобігання корупції» в апараті Держпраці;
- відсутність сервісу подання електронного повідомлення про корупцію за допомогою заповнення та відправки спеціалізованої форми через офіційний веб-сайт Держпраці;
- недоброчесність посадових осіб під час представництва інтересів Держпраці в судах;
- ймовірність впливу зацікавлених осіб на представників юридичного управління в суді під час підготовки документів або безпосереднього представництва інтересів Держпраці;
- неналежне забезпечення конфіденційності викривачів.

Заходи щодо усунення вищезазначених корупційних ризиків:

- забезпечено проведення попереднього збору інформації (аналіз попередніх перевірок, розслідувань) про можливі недоліки та порушення у діяльності Держпраці, головних управлінь (управлінь) Держпраці, підприємств, установ, що належать до сфери управління Держпраці;
- оприлюднено на офіційному веб-сайті Держпраці План діяльності з внутрішнього аудиту;
- інформовано відповідальні структурні підрозділи апарату Держпраці про результати внутрішнього аудиту;
- проведено інструктажі щодо дотримання законодавства працівникам, які здійснюють державний контроль та нагляд, безпосередньо перед контрольними заходами;
- проведено періодичний моніторинг стосовно допуску до інформаційних даних з обов'язковою фіксацією користувача;
- проведено роз'яснювальні роботи щодо недопущення розголошення інформації;
- проведено інструктажі для членів конкурсної комісії на зайняття вакантних посад державної служби категорій «Б» і «В» з питань дотримання вимог антикорупційного законодавства, у тому числі щодо запобігання конфлікту інтересів, з його фіксацією у відповідній документації;
- розміщено інформацію щодо проведення конкурсу на офіційному веб-сайті Держпраці;
- забезпечено детальне документування рішення конкурсної комісії;
- здійснено щомісячний моніторинг видачі матеріальних цінностей (канцелярського приладдя та паперу) в розрізі самостійних структурних підрозділів апарату Держпраці;
- запроваджено процедури аналізу цінових пропозицій;
- проведено звірку наявних матеріальних ресурсів із зазначеними у відомостях про придбання та списання (утилізацію) матеріальних ресурсів;
- розроблено та затверджено чіткі вимоги до експертних організацій, які проводять експертизу стану охорони праці;
- поширено інформацію щодо недопущення реалізації ризику в роботі та попередження щодо повного дотримання вимог Закону України «Про надання адміністративних послуг»;
- забезпечено перегляд переліків осіб, уповноважених представляти інтереси органу влади в суді, скасування довіреностей особам, які звільнилися (припинили повноваження);
- проведено періодичний моніторинг прийнятих судових рішень на предмет виявлення особистого зацікавлення.

Інші заходи, спрямовані на усунення корупційних ризиків:

- проводяться семінарські заняття та навчання, на яких розглядаються вимоги чинного законодавства України з питань запобігання та виявлення корупції;

- проводиться індивідуальна роз'яснювальна робота з питань дотримання антикорупційного законодавства;
- на веб-сайтах головних управлінь (управлінь) Держпраці та підприємств, установ, що належать до сфери управління Держпраці, розміщуються матеріали з питань запобігання та протидії корупції;
- вживаються заходи щодо виявлення та врегулювання конфлікту інтересів, а також визначення сприятливих для вчинення корупційних правопорушень ризиків у діяльності працівників системи Держпраці.

Державна служба України з надзвичайних ситуацій (ДСНС):

Основні корупційні ризики та заходи щодо їх усунення.

Уповноваженим підрозділом у сфері запобігання та виявлення корупції апарату ДСНС спільно з Комісією з оцінки корупційних ризиків, визначення пріоритетів, координації та моніторингу виконання Антикорупційної програми ДСНС розроблено та затверджено Антикорупційну програму ДСНС на 2020 – 2022 роки.

Під час підготовки Антикорупційної програми ДСНС на 2020 – 2022 роки було проведене поглиблене вивчення об'єктів оцінки, за результатами якого встановлено, що найбільш вразливими сферами діяльності ДСНС з огляду вірогідності виникнення можливих корупційних ризиків та проявів корупції є:

- сфера запобігання надзвичайним ситуаціям, ліцензування господарської діяльності та здійснення заходів державного нагляду (контролю) з дотримання законодавства у сфері пожежної та техногенної безпеки;
- діяльність апарату ДСНС (управлінські рішення та дії/бездіяльність);
- сфера управління персоналом;
- сфера публічних закупівель;
- сфера управління матеріальними ресурсами.

Отже, за підсумками проведеної роботи члени Комісії виявили 19 можливих корупційних ризиків у діяльності ДСНС, а також її підпорядкованих органах та підрозділах цивільного захисту.

Визначено: 4 потенційних ризики з високим рівнем пріоритетності, 12 – із середнім та 3 – з низьким рівнем пріоритетності.

За результатами проведених заходів Комісія підготувала опис ідентифікованих корупційних ризиків у діяльності ДСНС із зазначенням чинників, що сприяють цим ризикам, та можливих наслідків корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень, а також розробила пропозиції щодо заходів, спрямованих на запобігання, усунення (мінімізацію) виявлених (ідентифікованих) можливих корупційних ризиків у діяльності ДСНС.

З метою усунення (мінімізації) виявлених можливих корупційних ризиків було здійснено такі заходи:

- підготовлено низку проектів нормативно-правових актів щодо започаткування функціонування Єдиної автоматизованої системи кадрового забезпечення та електронного обліку кадрів (створення фонду кадрової документації і персональних даних працівників, навчання фахівців для роботи в зазначеній Системі);

- для мінімізації корупційних ризиків у сфері запобігання надзвичайним ситуаціям результати заходів державного нагляду (контролю) у сфері пожежної та техногенної безпеки вносяться до Пілотного модуля системи заходів державного нагляду (контролю) (ІАС);

- забезпечено безперебійну роботу електронної форми повідомлення про можливі факти корупції, що сприяє налагодженню більш плідної співпраці з представниками громадськості;

- проводиться роз'яснювальна робота з персоналом, спрямована на підвищення рівня обізнаності стосовно вимог і обмежень Закону України «Про запобігання корупції».

Державна служба фінансового моніторингу України (Дерфінмоніторинг):

Основні корупційні ризики та заходи щодо їх усунення.

За результатами оцінки корупційних ризиків у діяльності Держфінмоніторингу у 2020 році визначені такі корупційні ризики:

- вчинення Дерфінмоніторингом дій або бездіяльності на користь суб'єктів первинного фінансового моніторингу чи третіх осіб під час обробки та надання інформації про результати обробки повідомлень суб'єктів первинного фінансового моніторингу на паперових носіях. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику створено захищений веб-сайт для подання інформації в електронному вигляді через персональний кабінет;

- неповідомлення членів комісії з відбору кандидатів на посаду претендентом на цю посаду про потенційний конфлікт інтересів. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику проводиться ознайомлення прийнятих на роботу працівників з вимогою про обов'язковість повідомлення про працюючих у Дерфінмоніторингу близьких осіб та про відповідальність за корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення відповідно до Закону України «Про запобігання корупції».

Національна соціальна сервісна служба України (Нацсоцслужба):

За інформацією, наданою Нацсоцслужбою, заходи із виявлення корупційних ризиків не проводились у зв'язку з формування структури та штату Нацсоцслужби.

Державна служба якості освіти України:

Основні корупційні ризики та заходи щодо їх усунення.

Наказом Державної служби якості освіти від 25.11.2020 № 01-11/68 затверджено Антикорупційну програму Державної служби якості освіти України на 2020 – 2021 роки.

Комісія з оцінки корупційних ризиків Державної служби якості освіти провела ідентифікацію корупційних ризиків шляхом аналізу зовнішнього та внутрішнього середовища Державної служби якості освіти на предмет виявлення чинників корупційних ризиків у організаційно-управлінській діяльності та встановлено такі види корупційних ризиків:

- можливість впливу з боку третіх осіб на посадову особу (департаменту контролю у сфері вищої, фахової передвищої освіти і освіти дорослих, департаменту інституційного аудиту, територіального органу) у зв'язку з виконанням нею своїх службових обов'язків при прийнятті рішення щодо визначення складу комісії для здійснення заходів державного нагляду (контролю);

- можливість впливу з боку третіх осіб на посадову особу департаменту акредитації та моніторингу у зв'язку з виконанням нею посадових обов'язків при підготовці пропозицій щодо затвердження за результатами експертизи освітніх програм повної загальної середньої освіти;

- можливість вимагати або отримати посадовою особою сектору внутрішнього аудиту неправомірну вигоду під час проведення внутрішніх аудитів;

- можливість умисного завищення замовлення матеріальних цінностей з метою подальшого використання їх залишків в особистих цілях та задоволення свого приватного інтересу;

- ймовірність встановлення дискримінаційних вимог до учасників процедури публічної закупівлі;

- ймовірність встановлення необґрунтованої (завищеної) ціни договору, штучне завищення обсягів закупівлі;

- можливість прийняття рішення в умовах реального конфлікту інтересів при здійсненні закупівель товарів, робіт і послуг посадовою особою замовника, яка є пов'язаною особою з учасниками процедури закупівлі;

- можливість впливу з боку третіх осіб на посадову особу відділу контролю, організаційного та документального забезпечення у зв'язку з виконанням нею своїх посадових обов'язків при прийнятті рішення щодо реєстрації повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень.

Забезпечено реалізацію заходів, спрямованих на усунення корупційних ризиків, а саме:

- розроблено та затверджено Методичні рекомендації щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у Державній службі якості освіти України;

- розроблено та затверджено Алгоритм прийняття та розгляду повідомлень про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції»;

- проекти договорів на закупівлю товарів, робіт і послуг проходять процедуру погодження;

- попереджено працівників сектору внутрішнього аудиту у письмовій формі про дотримання вимог антикорупційного законодавства перед проведенням заходів внутрішнього аудиту.

Інші заходи, спрямовані на усунення корупційних ризиків:

- забезпечено створення та функціонування регулярних каналів повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції»;

- проводяться консультації та роз'яснення, інструктажі для працівників Державної служби якості освіти з питань додержання законодавства щодо запобігання корупції;

- проводяться навчання, семінари з питань дотримання вимог антикорупційного законодавства.

Державна служба морського та річкового транспорту України (Морська адміністрація):

Основні корупційні ризики та заходи, які було здійснено щодо їх усунення:

- наявність дискреційних повноважень при прийнятті та розгляді запитів, звернень громадян тощо, не врегульованість (або недостатня врегульованість) процедури розгляду запитів, звернень громадян тощо. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику затверджено внутрішні порядки роботи зі зверненнями, запитами на інформацію в Морській адміністрації; проведено інструктажі; за результатами періодичного моніторингу підготовлено звіти для доповіді на щотижневих апаратних нарадах;

- відсутність персональної відповідальності працівників Державної служби морського та річкового транспорту України за порушення під час опрацювання звернень громадян. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику підготовлено інформаційну довідку щодо результатів моніторингу даних у системі електронного документообігу Морської адміністрації;

- недобросовісність посадових осіб під час представництва інтересів Морської адміністрації в судах. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику затверджено Положення про організацію та ведення претензійно-позовної роботи в Державній службі морського та річкового транспорту України, у якому визначено примірний перелік прав представників Морської адміністрації як учасників процесу відповідно до процесуального законодавства (наказ від 20.03.2019 № 108);

- дискреційні повноваження посадових осіб Морської адміністрації під час проведення заходів фінансового контролю (аудиту) на підприємствах, в організаціях та установах, що належать до сфери управління Морської адміністрації. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* на офіційному веб-сайті Морської адміністрації, в розділі «Внутрішній аудит», оприлюднюються Стратегічний та Операційний плани (зведені плани) та зміни до них; за результатами заходів фінансового контролю (аудиту) на підприємствах, в організаціях та установах, що належать до сфери управління Морської адміністрації, підготовлено відповідні акти;

- можливість втручання третіх осіб у діяльність конкурсної комісії з відбору осіб на посади державної служби категорії «Б» і «В» з метою впливу на прийняття нею рішень. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* добір кадрів здійснюється відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 22.04.2020 № 290;

- дискреційні повноваження посадових осіб Морської адміністрації під час здійснення контролю за ефективним використанням та збереженням об'єктів державної власності, що належать до сфери управління Морської адміністрації та перебувають на балансі підприємств, щодо яких Морська адміністрація здійснює управління. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* підготовлено звіт про заходи контролю за ефективним використанням та збереженням об'єктів державної власності;

- можливість безпідставного списання матеріальних ресурсів. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* затверджено Положення про організацію бухгалтерського обліку в Державній службі морського та річкового транспорту України (наказ від 03.03.2020 № 51);

- дискреційні повноваження під час формування і розподілу бюджету Морської адміністрації. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* здійснено перевірку обґрунтованості формування, розподілу бюджету, внесення змін до розпису та включення статей витрат до розрахунків потреби в коштах при формуванні показників держбюджету на 2021 рік;

- вплив з боку посадових або інших осіб з метою безпідставної відмови в наданні адміністративної послуги з видачі ліцензії на провадження господарської діяльності. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* підстави відмови зазначаються у протоколах засідання Ліцензійної комісії Морської адміністрації; інформацію щодо виданих ліцензій, відмов та ліцензій, залишених без розгляду, розміщено на офіційному веб-сайті Морської адміністрації;

- безпосередні контакти між суб'єктами одержання адміністративних послуг та посадовими особами Морської адміністрації. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* створено сервісні центри з надання адміністративних послуг у містах Києві, Одесі, Херсоні, Ізмаїлі, Маріуполі; забезпечено поширення на веб-сайтах інформації для споживачів адміністративної послуги про умови та порядок їх отримання;

- недостатній рівень надання адміністративних послуг в Морській адміністрації. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику оптимізовано структуру Департаменту надання адміністративних послуг (накази від 31.03.2020 № 74; від 01.04.2020 № 75);

- наявність людського фактора при прийнятті рішення про надання адміністративних послуг. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику на Єдиному транспортному порталі електронних послуг у тестовому режимі розпочав функціонування е-сервіс «електронний кабінет моряка»;

- неврегульованість процедури, дискреційні повноваження посадових осіб Морської адміністрації, до повноважень яких належить прийняття рішення про врегулювання реального чи потенційного конфлікту інтересів. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику проведено інформаційну кампанію для працівників Морської адміністрації, її територіальних органів, підприємств, організацій та установ, що перебувають у сфері управління Морської адміністрації; проведено тестування для виявлення конфлікту інтересів;

- надання посадовою особою переваг суб'єкта мобілізаційного планування, щодо якого здійснюються заходи контролю в частині зниження (збільшення) ступеня ризику від виконання заходів мобілізаційної підготовки, які викривляють реальний стан мобілізаційної готовності суб'єктів мобілізаційного планування. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику встановлено реальний стан мобілізаційної готовності державного органу та підприємств, які належать до сфери його управління; підготовлено щорічну доповідь про стан мобілізаційної готовності державного органу; за результатами перевірок стану мобілізаційної готовності підприємств, які належать до сфери управління Морської адміністрації, підготовлено відповідні акти;

- перевищення повноважень інспекторами контролю державного порту під час оглядів суден в портах. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику впроваджено електронні сервіси з метою об'єктивного оцінювання стану судна та запобігання невинуватим затримкам чи витратам суден; здійснюються заходи щодо підвищення репутації України з боку іноземних партнерів;

- умисне порушення посадовими особами міжрегіонального управління процедури/порядку здійснення контролю і нагляду за безпекою на річковому транспорті. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику створено уніфіковані форми (чек-листи) по кожному виду діяльності з контролю та нагляду бланків актів перевірок та бланків приписів про усунення недоліків, виявлених під час здійснення заходів контролю та нагляду.

Інші заходи, спрямовані на усунення корупційних ризиків:

- проводяться заходи навчального та роз'яснювального характеру серед посадових осіб Морської адміністрації, розсилаються навчальні матеріали до структурних підрозділів та територіальних управлінь для вивчення під

особистий підпис щодо питань запобігання та виявлення корупції, дотримання вимог антикорупційного законодавства;

- здійснюються заходи з поширення інформації з питань антикорупційного законодавства;

- забезпечуються належні умови для здійснення повідомлень про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції», організовано роботу спеціальної телефонної лінії, на офіційному веб-сайті Морської адміністрації розміщено розділ «Повідом про корупцію»; створено захищену електронну скриньку Морської адміністрації; розроблено Методичні рекомендації щодо організації роботи з повідомленнями викривачів, що надходять до Державної служби морського та річкового транспорту України).

Державна фіскальна служба (ДФС):

Основні корупційні ризики та заходи щодо їх усунення.

З метою підготовки антикорупційної програми ДФС проведено оцінку корупційних ризиків у діяльності ДФС.

Комісія з оцінки корупційних ризиків у діяльності ДФС здійснила ідентифікацію корупційних ризиків у діяльності ДФС, їх формальне визначення та оцінку, в тому числі із залученням представників громадськості та експертів. За результатами підготовлено опис ідентифікованих корупційних ризиків у діяльності ДФС, чинники корупційних ризиків та можливі наслідки корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією, та пропозиції щодо заходів із усунення (зменшення) рівня виявлених корупційних ризиків.

На основі отриманих даних підготовлено та затверджено наказом ДФС від 28.10.2020 № 183 Антикорупційну програму ДФС, яка погоджена наказом Національного агентства з питань запобігання корупції від 27.11.2020 № 534/20.

Інші заходи, спрямовані на усунення корупційних ризиків:

- забезпечено функціонування засобів для повідомлення співробітниками ДФС про порушення вимог Закону України «Про запобігання корупції»

- вживаються заходи щодо підвищення кваліфікації працівників ДФС з питань запобігання і виявлення корупції, у тому числі працівники беруть участь у міжнародних тренінгах

- на постійній основі розміщується актуальна інформація за результатами антикорупційної роботи на веб-сайті ДФС.

Державне агентство автомобільних доріг України (Укравтодор):

Основні корупційні ризики та заходи щодо їх усунення.

Наказом Укравтодору від 22.07.2019 № 224 затверджено Антикорупційну програму Укравтодору на 2019 – 2021 роки, яка погоджена рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 23.08.2019 № 2608.

Антикорупційна програма Укравтодору на 2019 – 2021 роки є комплексним плановим документом, що містить: засади загальної відомчої політики щодо запобігання та протидії корупції у сфері Укравтодору, заходи з їх реалізації, а також з виконання антикорупційної стратегії та державної антикорупційної програми; оцінку корупційних ризиків у діяльності Укравтодору, причини, що їх зумовлюють та умови, що їм сприяють, а також заходи з їх усунення, відповідальних осіб і строки їх реалізації, навчання та заходи з поширення інформації антикорупційної тематики; процедуру моніторингу, оцінки виконання та періодичного перегляду програми, а також інші заходи, спрямовані на запобігання корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням.

Згідно з Антикорупційною програмою Укравтодору на 2019 – 2021 роки у сфері діяльності Укравтодору реалізовано заходи щодо усунення 30 корупційних ризиків із 39 ідентифікованих, зокрема шляхом залучення експертів та громадськості до процесів прийняття рішень в Укравтодорі, встановлені додаткових форм та рівнів контролю, розробки та подання відповідних проектів документів до органів влади.

Інші заходи, спрямовані на усунення корупційних ризиків:

- вжито заходів інформаційно-роз'яснювального характеру з питань запобігання корупції для працівників Укравтодору на підвідомчих підприємствах, в установах та організаціях;

- запроваджено оперативне інформування від підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління Укравтодору, з питань затримань, обшуків, проведення інших гласних слідчих або оперативних дій правоохоронних органів; проведення перевірок, аудитів контролюючими органами з наступним наданням документів про результати таких заходів; надходження звернень, запитів, рішень від судових, правоохоронних та інших контролюючих органів.

Державне агентство водних ресурсів України (Держводагентство):

Основні корупційні ризики та заходи щодо їх усунення.

Для усунення ідентифікованих корупційних ризиків, зменшення ймовірності виникнення корупційного правопорушення або правопорушення, пов'язаного з корупцією, Держводагентством вжито таких заходів:

- провадилась постійна роз'яснювальна робота щодо недопущення наявності конфлікту інтересів у членів тендерного комітету;

- забезпечено виконання правил етичної поведінки та відповідних принципів і норм, відстеження випадків зловживань службовим становищем;
- забезпечено обов'язкове проведення закупівель із застосуванням електронної системи ProZorro;
- посилено відповідальність керівників підприємств, що належать до сфери управління Держводагентства, за складенням фінансових планів;
- забезпечено обґрунтування встановленого терміну укладення контракту з керівниками водогосподарських організацій.

Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України (Деренергоефективності):

Основні корупційні ризики та заходи, які здійснено щодо їх усунення.

Моніторинг та оцінку виконання антикорупційної програми Держенергоефективності здійснює Комісія з оцінки корупційних ризиків.

Керівники структурних підрозділів Держенергоефективності у межах компетенції щоквартально до 15 числа місяця, наступного за звітним кварталом, надають секретарю Комісії інформацію про стан виконання заходів, визначених Антикорупційною програмою Держенергоефективності на 2019–2020 роки (далі – Програма). За результатами аналізу отриманої інформації Комісією встановлено, що частина корупційних ризиків, визначених у Програмі на 2019 – 2020 рік, були усунені, а частина корупційних ризиків визначено як такі, що мають постійний характер та за рішенням Комісії будуть перенесені до Антикорупційної програми на 2021 – 2022 роки.

Зокрема:

- непрозоре проведення оцінки корупційних ризиків у діяльності Держенергоефективності. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику забезпечено запрошення представників громадськості до роботи Комісії шляхом розміщення оголошення про проведення засідання Комісії на офіційному веб-сайті Держенергоефективності у тижневий термін до початку його проведення;

- недоброчесність посадових осіб, які входять до складу тендерного комітету». В межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику головного спеціаліста з питань запобігання корупції було включено до складу тендерного комітету Держенергоефективності та запроваджено оприлюднення на офіційному вебсайті повної інформації про порядок проходження закупівель;

- збір пакета документів, необхідних для надання адміністративної послуги проведення державної експертизи з енергозбереження, вимагає значних витрат часу і коштів. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику передбачено в Держенергоефективності завдання розробити проект Закону України «Про енергетичну ефективність»;

- не визначено на законодавчому рівні конкретних підстав щодо видачі свідоцтв, суб'єкта надання таких адміністративних послуг та його повноваження щодо її надання; переліку та вимог до документів, необхідних для отримання такої послуги, її безоплатність і граничний строк надання; перелік підстав для відмови у наданні адміністративної послуги. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про адміністративні послуги» (зазначений корупційний ризик буде перенесено на наступний період);

- можливість допущення порушень законодавства у сфері запобігання корупції внаслідок його незнання або неправильного трактування. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* проведено ознайомлення всіх працівників Держенергоефективності з вимогами законодавства у сфері запобігання корупції, у тому числі з обмеженнями та заборонами, пов'язаними з прийняттям на державну службу та її проходженням; забезпечено виконання плану проведення навчань для працівників Держенергоефективності; здійснено надання роз'яснень та консультацій за всіма випадками звернень, з відповідною відміткою в журналі про надання консультацій;

- можливе порушення вимог фінансового контролю, несвоєчасне подання або неподання декларації особами, які звільнилися з посади державної служби. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* забезпечено інформування осіб, які звільнилися з посади державної служби, про своєчасне подання декларацій; здійснено контроль шляхом моніторингу Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування; повідомлено НАЗК за всіма встановленими фактами неподання декларацій;

- зниження рівня відповідальності особи у зв'язку з наступним звільненням або переведенням з посади. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено процедуру передачі матеріальних цінностей від осіб, які звільнилися, іншій відповідальній особі у повному обсязі.

Інші заходи, спрямовані на усунення корупційних ризиків:

- на офіційному веб-сайті Держенергоефективності запроваджено окремий розділ з антикорупційної тематики для поширення інформації за результатами антикорупційної роботи, в якому, зокрема, розміщена інформація про антикорупційний структурний підрозділ;

- на офіційному веб-сайті Держенергоефективності функціонує можливість безпосереднього отримання інформації від громадян про порушення вимог антикорупційного законодавства, розміщено номер телефону та адреса електронної скриньки, за якими можливо повідомити про порушення антикорупційного законодавства;

- проводиться інформаційно-роз'яснювальна робота як при наданні консультацій та проведенні індивідуальних бесід, так із використанням засобів електронного зв'язку;

- здійснюється попередження новопризначених працівників про обмеження, встановлені Законами України «Про запобігання корупції», «Про державну службу».

Державне агентство лісових ресурсів України (Держлісагентство):

Основні корупційні ризики та заходи щодо їх усунення.

Наказом Держлісагентства від 23.10.2018 № 877 затверджено Антикорупційну програму Державного агентства лісових ресурсів, яка погоджена рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 07.12.2018 № 2967.

За результатами проведеної оцінки корупційних ризиків ідентифіковано 22 корупційні ризики у діяльності Держлісагентства, чинники корупційних ризиків та можливі наслідки корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією, та заходи щодо їх усунення.

Роботу з оцінки корупційних ризиків у Держлісагентстві побудовано на засадах прозорості для суспільства та спрямовано на виявлення потенційних й усунення наявних корупційних ризиків, що сприяє підвищенню ефективності і є свідченням результативності антикорупційної діяльності.

Інші заходи, спрямовані на усунення корупційних ризиків:

- затверджено Порядок організації роботи з повідомленнями про корупцію, внесеними викривачами та Інструкцію із впровадження механізму заохочення та формування культури повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції»;

- запроваджено моніторинг повідомлень в ЗМІ та інтернет-просторі про факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень з боку працівників Держлісагентства, підприємств, установ і організацій, що належать до сфери управління Держлісагентства.

Державне агентство резерву України:

Основні корупційні ризики та заходи щодо їх усунення:

- ймовірність витоку інформації при опрацюванні вхідної/вихідної кореспонденції, запитів/звернень. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику передбачено попередження посадової особи під особистий підпис про нерозголошення інформації, яка стала їй відома у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень;

- виникнення потенційного або реального конфлікту інтересів у члена тендерного комітету. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику передбачено запровадження практики опитування членів тендерного комітету на предмет наявності/відсутності конфлікту інтересів під

час прийняття рішення з обов'язковим відображенням результатів такого опитування у відповідному протоколі засідання;

- ймовірність надання необ'єктивних висновків за результатами внутрішніх аудитів з метою використання приватного інтересу. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено здійснення контролю якості реалізації своїх функцій посадовими особами, які здійснюють внутрішній аудит, при його плануванні, організації та проведенні; залучення до внутрішнього аудиту посадових осіб різних структурних підрозділів;

- ймовірність втручання у діяльність конкурсної комісії третіх осіб з метою впливу на прийняття рішення. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено забезпечення повідомлення членом конкурсної комісії про конфлікт інтересів та подальших дій у зв'язку з таким конфліктом інтересів; забезпечено проведення перевірки відповідності кандидатів вимогам, необхідним для зайняття певної посади;

- ймовірність впливу зацікавлених осіб на представників Держрезерву в суді під час підготовки документів або безпосереднього представництва інтересів. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено забезпечення контролю керівництва за підготовкою процесуальних документів та належним представництвом інтересів Держрезерву, узагальнення претензійно-позовної роботи; перегляд діючих довіреностей з метою визначення наявності в них вичерпного переліку прав представників Держрезерву як учасників процесу відповідно до процесуального законодавства; скасування довіреностей особам, які звільняються. Контроль за поверненням довіреностей такими особами;

- недоброчесність суб'єктів господарювання, з якими юридичні особи Держрезерву перебувають у договірних відносинах або мають намір укласти угоду. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено погодження тендерної документації із заінтересованими структурними підрозділами відповідно до компетенції; обов'язковий моніторинг цінових пропозицій у кількості не менше від трьох; залучення уповноваженого з питань запобігання та виявлення корупції до попереднього погодження потенційних переможців процедур закупівель;

- вчинення працівниками корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень з причин недостатнього або низького рівня обізнаності працівників щодо антикорупційного законодавства та відповідальності за його недотримання. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено постійне проведення роз'яснювальної роботи про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства.

Державне агентство рибного господарства України (Держрибагентство):

Основні корупційні ризики та заходи, які було здійснено щодо їх усунення:

- вплив з боку посадових або інших осіб з метою сприяння прийняття на державну службу близьких їм осіб. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику передбачено встановлення додаткового контролю (у тому числі й зовнішнього) за дотриманням спеціального законодавства під час проведення конкурсу, залучення в установленому порядку третіх осіб, представників громадськості;

- ймовірність неповідомлення членом конкурсної комісії про наявний конфлікт інтересів може призвести до вжиття ним заходів щодо переконання інших членів приймати те чи інше рішення. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику передбачено розробку інструкції з поведінки членів конкурсної комісії у разі виникнення сумнівів щодо можливого конфлікту інтересів між членом конкурсної комісії та кандидатом;

- недостатній рівень обізнаності керівників та співробітників територіальних органів, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління Держрибагентства, з питань практичного застосування антикорупційного законодавства. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику передбачено проведення занять (тренінгів) із доведенням типових ситуацій порушення антикорупційного законодавства; попередження кожного працівника Держрибагентства про персональну відповідальність за порушення антикорупційного законодавства із зазначенням статей нормативно-правових актів, якими така відповідальність встановлена;

- виникнення ситуації сприятливої для вимагання/отримання неправомірної вигоди при здійсненні контролю за рибогосподарською експлуатацією водних об'єктів. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику передбачено впровадження сучасних засобів контролю за роботою посадових осіб із використанням новітніх технологій для фіксації результатів їх роботи (персональні веб-камери); попередження посадових осіб структурних підрозділів та територіальних органів Держрибагентства про персональну відповідальність за порушення вимог антикорупційного законодавства із зазначенням статей нормативно-правових актів, якими така відповідальність встановлена;

- виникнення ситуації, сприятливої для вимагання/отримання неправомірної вигоди при здійсненні контролю за станом використання водних біоресурсів, затвердженими лімітами, наданими квотами та затвердженими прогнозами допустимих виловів. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику передбачено впровадження сучасних засобів контролю за роботою посадових осіб із використанням новітніх технологій для фіксації результатів їх роботи (персональні веб-камери); проведення занять та інструктажів посадовими особами Держрибагентства з питань практичного

застосування антикорупційного законодавства та дотримання етичних норм державної служби; попередження посадових осіб структурних підрозділів та територіальних органів Держрибагентства про персональну відповідальність за порушення вимог антикорупційного законодавства із зазначенням статей нормативно-правових актів, якими така відповідальність встановлена;

- виникнення ситуації сприятливої для вимагання/отримання неправомірної вигоди при здійсненні контролю за проведенням робіт з рибницької меліорації, визначення ефективності проведених рибоводно-меліоративних та акліматизаційних робіт. *В межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено впровадження сучасних засобів контролю за роботою посадових осіб із використанням новітніх технологій для фіксації результатів їх роботи (персональні веб-камери); попередження посадових осіб структурних підрозділів та територіальних органів Держрибагентства про персональну відповідальність за порушення вимог антикорупційного законодавства із зазначенням статей нормативно-правових актів, якими така відповідальність встановлена;

- виникнення ситуації, сприятливої для вимагання/отримання неправомірної вигоди при розгляді пропозицій щодо використання рибогосподарських водних об'єктів або їх ділянок для розведення і товарного вирощування риби та інших водних біоресурсів. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено впровадження сучасних засобів контролю за роботою посадових осіб із використанням новітніх технологій для фіксації результатів їх роботи (персональні веб-камери); проведення занять та інструктажів посадовими особами Держрибагентства з питань практичного застосування антикорупційного законодавства та дотримання етичних норм державної служби; попередження посадових осіб структурних підрозділів та територіальних органів Держрибагентства про персональну відповідальність за порушення вимог антикорупційного законодавства із зазначенням статей нормативно-правових актів, якими така відповідальність встановлена; проведення занять та інструктажів посадовими особами Держрибагентства з питань практичного застосування антикорупційного законодавства та дотримання етичних норм державної служби;

- виникнення ситуації, сприятливої для вимагання/отримання неправомірної вигоди при контролі за ефективністю роботи рибозахисних споруд і пристроїв, перевірка стану законодавства щодо умов забору води з рибогосподарських водних об'єктів. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено впровадження сучасних засобів контролю за роботою посадових осіб із використанням новітніх технологій для фіксації результатів їх роботи (персональні веб-камери); проведення занять та інструктажів посадовими особами Держрибагентства з питань практичного застосування антикорупційного законодавства та дотримання етичних норм державної служби; попередження посадових осіб структурних підрозділів та територіальних органів Держрибагентства про персональну відповідальність за

порушення вимог антикорупційного законодавства із зазначенням статей нормативно-правових актів, якими така відповідальність встановлена;

- виникнення ситуації, сприятливої для вимагання/отримання неправомірної вигоди при здійсненні контролю за проведенням Управлінням оперативного реагування «Рибоохоронний патруль» територіальними органами Держрибагентства рибоохоронної роботи, спеціального використання водних біоресурсів для промислових та непромислових цілей. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено впровадження сучасних засобів контролю за роботою посадових осіб із використанням новітніх технологій для фіксації результатів їх роботи (персональні веб-камери); попередження посадових осіб структурних підрозділів та територіальних органів Держрибагентства про персональну відповідальність за порушення вимог антикорупційного законодавства із зазначенням статей нормативно-правових актів, якими така відповідальність встановлена;

- виникнення ситуації, сприятливої для вимагання/отримання неправомірної вигоди при веденні роботи з контролю діяльності рибовідтворювальних об'єктів, спеціальних товарних рибних господарств та інших рибницьких підприємств, виконання ними планів із зариблення рибогосподарських рибних об'єктів, а також зариблення водних об'єктів користувачами. *у межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено впровадження сучасних засобів контролю за роботою посадових осіб із використанням новітніх технологій для фіксації результатів їх роботи (персональні веб-камери); проведення занять та інструктажів з керівниками та посадовими особами структурних підрозділів і територіальних органів Держрибагентства з питань практичного застосування антикорупційного законодавства;

- виникнення ситуації, сприятливої для вимагання та отримання неправомірної вигоди при проведенні технічних оглядів суден флоту рибної промисловості, які не підлягають нагляду класифікаційного товариства. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено вдосконалення контролю за діями регіональних інспекторів, впровадження сучасних засобів контролю за їх роботою та чітка фіксація результатів роботи; попередження посадових осіб структурних підрозділів та територіальних органів Держрибагентства про персональну відповідальність за порушення вимог антикорупційного законодавства із зазначенням статей нормативно-правових актів, якими така відповідальність встановлена;

- виникнення ситуації, сприятливої для вимагання та отримання неправомірної вигоди при проведенні оглядів місць базування суден флоту рибної промисловості. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено впровадження сучасних засобів контролю за роботою посадових осіб із використанням новітніх технологій для фіксації результатів їх роботи (персональні веб-камери); проведення занять та інструктажів з керівниками та посадовими особами структурних підрозділів і

територіальних органів Держрибагентства з питань практичного застосування антикорупційного законодавства;

- недотримання у разі здійснення закупівель товарів, робіт і послуг, вартість яких не перевищує 50 тисяч гривень, принципів здійснення публічних закупівель, встановлених Законом України «Про публічні закупівлі». *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено прийняття рішення про проведення закупівель (незалежно від суми) виключно через систему ProZorro; залучення третіх осіб (незалежних фахівців, представників громадськості) до підготовки тендерної документації;

- дискреційні повноваження, пов'язані із підставами для прийняття рішення про видачу/відмову у видачі/переоформлення/анулювання дозволу чи ліцензії (можливість для посадових осіб штучно створювати ситуації, коли заявники вимушені робити неправомірні пропозиції з метою отримання дозволу чи ліцензії). *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено внесення змін до нормативно-правових актів з метою чіткого визначення повного переліку підстав для відмови в наданні дозволу чи ліцензії та встановлення персональної відповідальності посадових осіб у разі прийняття необґрунтованого рішення про відмову в наданні дозволу або ліцензії;

- дискреційні повноваження посадових осіб, пов'язані з вимогами до документів, які є необхідними для отримання адміністративних послуг, дозвільних та ліцензійних процедур (можливість для посадових осіб вимагати надмірної кількості документів від заявників з метою задоволення власних приватних інтересів). *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено внесення необхідних змін до нормативно-правових актів з метою чіткого визначення повного переліку документів, необхідних для отримання адміністративних послуг та ліцензій;

- недобросовісність посадових осіб Управління правового забезпечення під час представництва інтересів Держрибагентства в судах. Ймовірність впливу зацікавлених осіб на представників Управління правового забезпечення в суді під час підготовки документів або безпосередньо представництва інтересів Держрибагентства в судах. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено перегляд переліків осіб, які уповноважені представляти інтереси Держрибагентства в судах; касування довіреностей особам, які звільнились (припинили повноваження) та щодо яких було встановлено порушення ними антикорупційного або спеціального законодавства (необґрунтована відмова від позову, його визнання тощо);

- неповідомлення посадовою особою Відділу внутрішнього аудиту про наявність конфлікту інтересів при проведенні аудиторської перевірки суб'єкту аудиту. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено вивчення та аналіз документації, що надходить від територіальних органів та державних підприємств, що входять до сфери управління Держрибагентства, актів проведених перевірок, інформації із відкритих джерел, їх узагальнення та виявлення проблемних питань на предмет наявності корупціогенних факторів.

Державне агентство України з управління зоною відчуження (ДАЗВ):

Основні корупційні ризики та заходи, які було здійснено щодо їх усунення.

Комісією з оцінки корупційних ризиків, у роботі якої брали участь представники громадськості, а саме громадські організації «Всеукраїнська люстрація» та «Антикорупційний рух «Стоп корупція», були ідентифіковані корупційні ризики у роботі ДАЗВ за такими напрямками: публічні закупівлі; управління персоналом; юридична робота; організація роботи щодо запобігання та виявлення корупції; управління фінансовими та матеріальними ресурсами; у сфері реалізації державної політики управління зоною відчуження і зоною безумовного (обов'язкового) відселення; у сфері реалізації державної політики подолання наслідків Чорнобильської катастрофи; у сфері аудиторської діяльності; у сфері державного управління поводження з радіоактивними відходами.

Для усунення (мінімізації) виявлених корупційних ризиків було передбачено 25 заходів, з них 7 строкових (5 повністю або частково виконано).

Зокрема:

- розроблено проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку відвідування зони відчуження і зони безумовного (обов'язкового) відселення»;

- розроблено Анкету опитування зацікавлених сторін в рамках удосконалення антикорупційної програми Державного агентства України з управління зоною відчуження;

- проводяться перевірки щодо забезпечення контрольно-пропускового режиму, перебування осіб у зоні відчуження і зоні безумовного (обов'язкового) відселення, вивезення за межі зон майна та транзитного проїзду;

- забезпечено приймання заяв Державним підприємством «Центр організаційно-технічного і інформаційного забезпечення управління зоною відчуження» на відвідування зони відчуження від юридичних та фізичних осіб виключно з використанням системи «Електронний квиток»;

- функціонують засоби зв'язку для повідомлень про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції»;

- проводяться тренінги щодо вивчення законодавства у сфері запобігання та протидії корупції.

Державне агентство України з питань кіно (Держкіно):

Основні корупційні ризики.

За результатами аналізу сфер діяльності Держкіно було виявлено такі корупційні ризик:

- відсутність персональної відповідальності посадових осіб апарату Держкіно за порушення під час опрацювання запитів, звернень громадян тощо;
- незабезпечення автоматизації системи документообігу;
- планування проведення окремих аудитів без належних підстав, обґрунтувань та ймовірність надання необ'єктивних висновків за результатами проведених аудитів;
- приховування порушень та зловживань нормами, які передбачені Законом України «Про запобігання корупції», під час проведення аудиту;
- відсутність механізму захисту осіб, які надають допомогу в запобіганні та протидії корупції (викривач);
- недотримання положень ведення Державного реєстру фільмів;
- приховування порушень та зловживань нормами, передбаченими Законом України «Про запобігання корупції», під час здійснення організаційного та документального забезпечення проведення конкурсного відбору кінопроектів для формування програм створення і розповсюдження національних фільмів;
- недотримання норм, визначених в установленому законом порядку, клопотання про надання суб'єктам кінематографії статусу національного;
- недотримання умов розповсюдження і демонстрування фільмів, передбачених державним посвідченням на право розповсюдження і демонстрування фільмів;
- недотримання функції контролю за виконанням зобов'язань виробників щодо термінів виробництва та розповсюдження фільмів;
- відсутність врегульованої процедури щодо списання майна, що не використовується;
- відсутність належного контролю за критеріями характеристик матеріальних ресурсів.

Державне агентство інфраструктурних проектів України (Укрінфрапроект):

Основні корупційні ризики та заходи, які було здійснено щодо їх усунення.

Відповідно до Антикорупційної програми Державного агентства інфраструктурних проектів України на 2019 – 2021 роки, погодженої рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 23.08.2019 № 2610, у діяльності Укрінфрапроекту виявлено такі корупційні ризики та реалізовано наведені нижче заходи щодо їх усунення:

- вплив з боку посадових осіб або інших осіб з метою сприяння прийняттю на державну службу близьких їм осіб, неповідомлення членом Комісії з відбору кандидатів на посаду про конфлікт інтересів. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику розроблено та затверджено наказом Укрінфрапроекту від 04.09.2020 № 103 Порядок повідомлення про наявність реального/потенційного конфлікту інтересів членом конкурсної Комісії з відбору кандидатів на заміщення вакантних посад в Укрінфрапроекті; членів

конкурсної Комісії ознайомлено з цим Порядком та попереджено про відповідальність у разі його порушення;

- недосконала процедура обробки та реєстрації посадовими особами Укрінфрапроекту повідомлень від викривачів про можливі корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризик розроблено та затверджено наказом Укрінфрапроекту від 25.09.2020 № 108 Механізм роботи з повідомленнями про вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення в Державному агентстві інфраструктурних проектів України;

- виникнення реального або потенційного конфлікту інтересів при здійсненні заходів із забезпечення розвитку інфраструктури, а також фінансового забезпечення заходів із забезпечення безпеки дорожнього руху відповідно до державних програм. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику розроблено та затверджено наказом Укрінфрапроекту від 04.09.2020 № 102 Порядок повідомлення про наявність реального/потенційного конфлікту інтересів державними службовцями Укрінфрапроекту при здійсненні заходів із забезпечення розвитку авіаційної, морської та річкової інфраструктури, а також фінансового забезпечення заходів із забезпечення безпеки дорожнього руху відповідно до державних програм у Державному агентстві інфраструктурних проектів України; державних службовців Укрінфрапроекту ознайомлено з цим Порядком та попереджено про відповідальність у разі його порушення.

Державна інспекція енергетичного нагляду України (Держенергонагляд):

Основні корупційні ризики та заходи, які було здійснено щодо їх усунення.

Відповідно до наказу Держенергонагляду від 27.01.2020 № 15 Комісією проведено оцінку корупційних ризиків у діяльності Держенергонагляду з метою підготовки Антикорупційної програми Держенергонагляду.

Вжито заходів для залучення представників громадянського суспільства до проведення оцінки корупційних ризиків у діяльності Держенергонагляду шляхом розміщення на офіційному веб-сайті Держенергонагляду повідомлення про початок роботи щодо оцінки корупційних ризиків у діяльності Держенергонагляду.

Об'єкти оцінки обрано з урахуванням загальних та спеціальних функцій Держенергонагляду, передбачених законодавством, а також визначено зацікавлені сторони, їх інтереси та взаємозв'язки, які можуть сприяти зменшенню ризиків та запобіганню корупційним проявам.

Комісією ідентифіковано 15 корупційних ризиків у діяльності Держенергонагляду, здійснено їх формальне визначення, оцінювання та визначено заходи щодо їх усунення, а саме:

у сфері нагляду (контролю) у галузях електроенергетики та теплопостачання. Здійснення державного нагляду за експлуатацією електричних станцій та мереж:

- можлива необ'єктивність та упередженість посадових осіб Держенергонагляду під час розгляду інвестиційних програм та планів перспективного розвитку операторів систем розподілу. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику розроблено Методичні рекомендації щодо організації розгляду Держенергонаглядом проектів планів розвитку систем розподілу та інвестиційних програм операторів систем розподілу, із встановленням основних засад подання проектів інвестиційних програм для розгляду та механізму прийняття відповідних рішень; забезпечено проведення інструктажів щодо дотримання вимог антикорупційного законодавства посадовими особами, які здійснюють розгляд інвестиційних програм та планів перспективного розвитку, зокрема щодо повідомлення про конфлікт інтересів, з фіксуванням їх у відповідному журналі (журнал передбачений в кожному територіальному органі Держенергонагляду);

- можлива необ'єктивність та упередженість посадових осіб територіальних органів Держенергонагляду при здійсненні заходів державного нагляду (контролю) у галузі теплопостачання та електроенергетики щодо суб'єктів господарювання. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику передбачено забезпечення аналізу результатів заходів державного нагляду (контролю) щодо суб'єктів господарювання на відповідність винесеним суб'єкту господарювання приписам про усунення порушень і недоліків та перевіркою усунутих суб'єктом господарювання порушень і недоліків; проведення інструктажів щодо дотримання вимог антикорупційного законодавства, зокрема щодо повідомлення про конфлікт інтересів; фіксування проведених інструктажів у відповідному журналі; попередження працівників, які здійснюють заходи державного нагляду (контролю) щодо суб'єктів господарювання про персональну відповідальність за порушення законодавства щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів із зазначенням статті КУпАП, якою встановлено таку відповідальність;

- можлива недоброчесність та/або особистий інтерес посадових осіб Держенергонагляду під час роботи у складі комісій, утворених міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади: з розслідування причин і наслідків аварій і пожеж на обладнанні електричних мереж учасників ринку, які призвели до порушення режимів роботи інших учасників ринку; з розслідування наслідків технічних порушень, пожеж, надзвичайних ситуацій техногенного характеру на теплоенергетичних установках суб'єктів господарювання, які призвели до порушення режимів роботи інших суб'єктів відносин у сфері теплопостачання. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику під час роботи у складі комісії з розслідування технологічних порушень Держенергонагляд керується вимогами чинної Інструкції про розслідування і облік технологічних порушень на об'єктах електроенергетики і в об'єднаній енергетичній системі України та пам'яткою про

порядок повідомлення членом комісії з розслідування технологічних порушень про конфлікт інтересів; розроблено пам'ятку про порядок повідомлення членом комісії з розслідування технологічних порушень про конфлікт інтересів; працівники територіальних органів Держенергонагляду, які брали участь у роботі комісій з технологічних порушень, попереджені про персональну відповідальність за порушення антикорупційного законодавства;

- можливе застосування посадовими особами Держенергонагляду суб'єктивного судження під час застосовування штрафних санкцій до учасників ринку електричної енергії та суб'єктів відносин у сфері теплопостачання. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику підготовлено проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності у сферах електроенергетики та теплопостачання і визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) Державною інспекцією енергетичного нагляду України та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України»;

- ймовірність планування вибору переліку об'єктів (суб'єктів господарювання), які підлягають перевірці, без застосування основних принципів та методології відбору, зокрема ризик орієнтованого підходу, періодичності проведення перевірок, тощо. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику здійснено аналіз пропозицій територіальних органів Держенергонагляду щодо переліку об'єктів (суб'єктів господарювання), які підлягають перевірці у 2021 році на відповідність вимогам законодавств, за результатами якого сформовано Річний план здійснення заходів державного нагляду (контролю) Державної інспекції енергетичного нагляду України на 2021 рік; територіальними органами Держенергонагляду забезпечено подання пропозицій щодо переліку об'єктів (суб'єктів господарювання), які підлягають перевірці у 2021 році, з належним обґрунтуванням щодо кожного об'єкта перевірки;

- можлива необ'єктивність та упередженість посадових осіб при здійсненні планових та позапланових заходів державного енергетичного нагляду за технічним станом та організацією експлуатації електричних, теплових, тепловикористальних установок і мереж суб'єктів електроенергетики, суб'єктів відносин у сфері теплопостачання і споживання електричної енергії. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику передбачено встановлення контролю шляхом аналізу результатів заходів державного нагляду (контролю) щодо суб'єктів господарювання у сфері теплопостачання і споживання електричної енергії на відповідність винесеним суб'єкту господарювання приписам про усунення порушень і недоліків та здійснення перевірки усунутих суб'єктом господарювання порушень і недоліків; проведення інструктажів щодо дотримання вимог антикорупційного законодавства, зокрема щодо повідомлення про конфлікт інтересів; фіксування проведених інструктажів у відповідному журналі; попередження працівників, які здійснюють заходи державного енергетичного нагляду щодо суб'єктів

господарювання у сфері теплопостачання і споживання електричної енергії про персональну відповідальність за порушення законодавства щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів із зазначенням статті КУпАП, якою встановлено таку відповідальність;

у сфері правового забезпечення:

- неврегульованість порядку ведення претензійно-позовної роботи в Держенергонагляді. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* затверджено Положення про порядок ведення претензійної та позовної роботи у Державній інспекції енергетичного нагляду України (наказ від 10.07.2020 № 115);

- неврегульованість порядку ведення договірної роботи в Держенергонагляді. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* затверджено Порядок ведення договірної роботи у Державній інспекції енергетичного нагляду України (наказ від 09.08.2020 № 99);

у сфері управління персоналом:

- ймовірне втручання у діяльність конкурсної комісії третіх осіб з метою впливу на прийняття нею рішень. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* проводився добір на посади державної служби відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 22.04.2020 № 290; результатами відбору щодо кожного кандидата підготовлено обґрунтоване подання на посаду для подальшої роботи та укладення контракту; розроблено пам'ятку щодо повідомлення членом конкурсної комісії про конфлікт інтересів, з якою ознайомлено всіх членів конкурсної комісії під підпис;

- можливе прийняття на посади осіб, які не відповідають встановленим вимогам, або тих, які подали недостовірні відомості у зв'язку з відсутністю законодавчого обов'язку проведення спеціальної перевірки. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* забезпечено в повному обсязі перевірку достовірності наданих претендентом на посаду відомостей про себе з оригіналами відповідних документів та перевірку відповідності претендента кваліфікаційним вимогам; здійснювалась перевірка відомостей про осіб, які претендують на зайняття посад категорії «В», шляхом пошуку відомостей про фізичну особу в Єдиному державному реєстрі осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення;

у сфері управління документообігом:

- можлива недоброчесність посадових осіб, які здійснюють реєстрацію та опрацювання документів в Держенергонагляді, у зв'язку з відсутністю електронного документообігу. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* проведено процедуру закупівлі послуги з постачання та впровадження системи електронного документообігу з умовами навчання персоналу через систему «Prozorro»; укладено договір на впровадження автоматизованої системи реєстрації кореспонденції в Держенергонагляді та його територіальних органах;

- ймовірність недоброчесності та/або особистого інтересу посадових осіб Держенергонагляду під час опрацювання звернень (фізичних або юридичних

осіб) з питань, пов'язаних з діяльністю Держенергонагляду. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику розроблено Порядок розгляду звернень та організації особистого прийому громадян у Державній інспекції енергетичного нагляду України;

у сфері публічних закупівель:

- можливість впливу зацікавлених осіб на відповідального за підготовку тендерної документації з метою встановлення дискримінаційних вимог для потенційних учасників торгів. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику встановлено контроль за процедурою закупівлі; постійно здійснювалась перевірка тендерної документації на предмет наявності вимог, що обмежують конкуренцію та призводять до дискримінації учасників торгів; під час проведення процедури закупівлі забезпечено дотримання наказу Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 13.04.2016 № 680 «Про затвердження примірної тендерної документації»; розроблено форму попередження членів Тендерного комітету Держенергонагляду про відповідальність за порушення вимог законодавства щодо здійснення публічних закупівель та антикорупційного законодавства;

у сфері внутрішнього аудиту:

- ймовірність надання необ'єктивних висновків за результатами внутрішніх аудитів з метою задоволення приватного інтересу. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику забезпечено презентацію результатів дослідження шляхом подання керівництву Держенергонагляду інформації за результатами внутрішніх аудиторських перевірок;

у сфері управління фінансами та матеріальними ресурсами:

- можливе завищення обсягів замовлення матеріальних ресурсів з метою використання надлишків за особистими потребами чи в інтересах інших осіб. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику внесено відповідні зміни до Положення про Управління фінансового забезпечення та бухгалтерського обліку та Положення про Управління адміністративно-господарської діяльності; планування потреби в матеріальних ресурсах здійснювалось виключно на підставі пропозицій структурних підрозділів Держенергонагляду та його територіальних органів разом з наданими необхідними розрахунками та обґрунтуванням.

Інші заходи, спрямовані на усунення корупційних ризиків:

- проведено просвітницькі заходи щодо дотримання норм антикорупційного законодавства для працівників Держенергонагляду та його територіальних органів;

- здійснювався контроль за дотриманням законодавства щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності працівників Держенергонагляду та його територіальних органів;

- забезпечено ведення обліку працівників Держенергонагляду, притягнутих до відповідальності за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень;

- проведено експертизу проектів нормативно-правових актів, організаційно-розпорядчих документів, що видаються Держенергонаглядом;
- забезпечено умови для повідомлення інформації про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень цього Закону України «Про запобігання корупції»;
- забезпечено проведення спеціальної перевірки стосовно осіб, які претендують на зайняття посад в апараті Держенергонагляду, територіальних органах, які передбачають зайняття відповідального або особливо відповідального становища, та посад з підвищеним корупційним ризиком;
- забезпечено участь у нарадах, семінарах, конференціях та інших заходах з питань запобігання та виявлення корупції.

Державне космічне агентство України (ДКА):

Корупційні ризики у діяльності ДКА визначені в Антикорупційній програмі ДКА на 2020 – 2021 роки, затвердженій наказом Голови ДКА від 31.08.2020 № 139 (зі змінами ДКА від 15.12.2020 № 185), а саме:

- працівникам не повідомлено про персональну відповідальність за порушення законодавства щодо доступу до інформації, звернень громадян. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено попередження кожного працівника про персональну відповідальність за порушення законодавства щодо доступу до інформації, звернень громадян із зазначенням статей нормативно-правових актів, якими така відповідальність встановлена, та санкцій, які вони передбачають;
- неналежне виконання посадовцями норм бюджетного законодавства та своїх посадових обов'язків. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено прийняття рішення про запровадження в ДКА єдиної автоматизованої системи формування бюджетних запитів; закупівлю необхідного програмного забезпечення, його встановлення та супроводження; розроблення інструкції про порядок формування бюджетного запиту в автоматизованій системі ДКА, проведення навчання працівників ДКА;
- недобросовісність посадовців при виконанні своїх посадових обов'язків. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено проведення навчань (семінарів) із доведенням типових ситуацій порушення антикорупційного законодавства під час формування бюджетних запитів (розгляд в умовах конфлікту інтересів);
- недобросовісність посадовців, недотримання норм бюджетного законодавства та неналежне виконання своїх посадових обов'язків. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено проведення навчань (семінарів) із доведенням типових ситуацій порушення антикорупційного законодавства;
- неправомірне надання підприємствам дозволу на отримання кредитів. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику*

передбачено визначення критеріїв, показників та умов кредитування, при виконанні яких приймається позитивне рішення про надання згоди на залучення кредитних ресурсів;

- ризик неправомірного визначення різних умов господарювання та відповідальності для однотипних суб'єктів господарювання. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено розробку Типової форми Статуту державного комерційного підприємства, що належить до сфери управління ДКА, законодавства під час формування бюджетних запитів (розгляд в умовах конфлікту інтересів);

- розголошення представникам іноземних держав конфіденційної та іншої інформації з обмеженим доступом (крім випадків, встановлених законом). *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено включення до складу учасників переговорів представників різних структурних підрозділів ДКА; моніторинг за діями працівників; забезпечення аудиту службової документації та інформації на службових носіях при звільненні співробітника;

- можливе завищення потреби в ресурсах під час складання кошторисів витрат на проведення заходів програми прийому і роботи з іноземними делегаціями. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено проведення навчання працівників апарату щодо цільового та раціонального використання матеріальних ресурсів;

- недостатній рівень контролю за особами, які уповноважені представляти інтереси ДКА в іноземних державах. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено затвердження вимог до осіб, які можуть бути представниками ДКА в іноземних державах; перегляд чинних довіреностей; запровадження алгоритму скасування довіреностей особам, які припиняють повноваження або здійснюють її неефективно;

- недосконалість Порядку ведення претензійної та позовної роботи в ДКА може привести до впливу третіх зацікавлених осіб на посадових осіб відділу юридичної та договірної роботи під час складання процесуальних документів від імені ДКА та/або безпосереднього представництва інтересів ДКА в судах. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено розроблення та затвердження змін/нової редакції Порядку ведення претензійної та позовної роботи в ДКА (у тому числі визначення процесуальних документів, які підписуються виключно керівництвом ДКА, механізму контролю за іншими процесуальними документами, підписаними посадовими особами відділу юридичної та договірної роботи);

- недоброчесність посадових осіб при роботі у складі комісій. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено проведення постійного моніторингу результатів дотримання державними службовцями обмежень, передбачених законами України «Про запобігання корупції» та «Про державну службу», вжиття заходів щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів;

- можливе недотримання посадовими особами вимог Закону України «Про запобігання корупції» у зв'язку з недостатньою обізнаністю з антикорупційним законодавством. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику передбачено проведення роз'яснення щодо дотримання вимог антикорупційного законодавства; попередження про вимоги, заборони та обмеження, встановлені Законом України «Про запобігання корупції».

Проведення навчань з дотримання вимог антикорупційного законодавства

Інші заходи, спрямовані на усунення корупційних ризиків:

- проведено роботу з розгляду звернень громадян та юридичних осіб щодо причетності працівників ДКА до вчинення корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією;

- взято участь у засіданнях конкурсної комісії для відбору кандидатів на заміщення вакантних посад державної служби категорій «Б» і «В» ДКА з метою забезпечення відкритості та прозорості доступу до державної служби;

- проводились заходи щодо проведення спеціальної перевірки стосовно осіб, які претендують на зайняття посад, які передбачають зайняття відповідального або особливо відповідального становища, та посад з підвищеним корупційним ризиком у ДКА;

- надано допомогу працівникам ДКА у заповненні декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;

- надано роз'яснення щодо застосування антикорупційного законодавства;

- проведено, у встановленому законодавством порядку, перевірки фактів своєчасності подання декларацій працівниками ДКА;

- з метою виявлення чинників, що сприяють чи можуть сприяти вчиненню корупційних правопорушень, здійснено візування проектів нормативно-правових актів, організаційно-розпорядчих документів, що видаються ДКА;

- інформацію про заходи, що вживаються ДКА по виконанню антикорупційного законодавства, розміщено на офіційному веб-сайті ДКА;

- на нарадах у Голови ДКА поінформовано про вжиті заходи, які спрямовані на запобігання проявам корупції.

Державна інспекція ядерного регулювання України (Держатомрегулювання):

Основні корупційні ризики та заходи, які було здійснено щодо їх усунення.

У сферах управлінської діяльності, організаційної структури, розподілу повноважень і обов'язків:

- недоброчесність посадових осіб під час складання кошторисів бюджетних установ, необґрунтоване внесення змін до кошторису. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику Держатомрегулювання подано до Міністерства фінансів України та висвітлено на веб-сайті бюджетний запит на 2021 рік та проект прогнозу державного бюджету на 2022 – 2023 роки; подало до Міністерства фінансів України річний розпис асигнувань Державного

бюджету України на 2021 рік та помісячний розпис асигнувань загального фонду Державного бюджету України на 2021 рік за двома бюджетними програмами;

у сферах системи внутрішнього контролю, бюджетної діяльності та управління фінансами:

- відсутність чіткого переліку мінімально необхідних документів створює можливості складання позитивних (негативних) аудиторських висновків без обов'язкової задокументованої доказової бази, залежно від особистої зацікавленості аудитора. Така ситуація може породжувати корупційні правопорушення чи правопорушення, пов'язані з корупцією, в ході проведення внутрішніх аудитів. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику проведено роз'яснювальну роботу на початку 2019 і 2020 років та на підготовчих етапах до кожного запланованого аудиту; здійснено заслуховування на колегіях доповідей щодо стану та висновків внутрішнього аудиту; розроблено низку внутрішньої документації щодо планування, проведення та документування результатів внутрішнього аудиту, якими передбачені обов'язкові процедури та процеси їх документування; аудиторські висновки протягом 2019 – 2020 років розміщено на мережевому диску установи для загального доступу працівників Держатомрегулювання;

у сфері управління та підвищення рівня професійної компетенції персоналу апарату Держатомрегулювання:

- втручання у діяльність конкурсної комісії на зайняття вакантних посад державної служби третіх осіб з метою впливу на прийняття нею рішень. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику приведено у відповідність до Закону України «Про державну службу» Методику процесу МП 33 «Управління персоналом» Системи управління якістю та внесено відповідні зміни; підготовлено аналітичну інформацію щодо дотримання Закону України «Про державну службу» для щорічної підсумкової Колегії Держатомрегулювання за 2020 рік; всі етапи засідань конкурсної комісії зафіксовано у протоколах;

- сприяння особі щодо просування по службі, отримання коштів, на які не наступило право (надбавки за стаж державної служби, ранги, неправильне надання відпусток тощо) та з інших питань, що стосуються проходження державної служби. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику підготовлено аналітичну інформацію щодо дотримання Закону України «Про державну службу» для щорічної підсумкової Колегії Держатомрегулювання за 2020 рік; створено розділ «Відділ роботи з персоналом», який постійно оновлюється;

у сферах управління матеріальними ресурсами, проведення процедур публічних закупівель:

- використання працівником ресурсів у власних цілях. Привласнення матеріальних ресурсів. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику здійснюється постійний контроль за використанням матеріальних ресурсів та державних коштів; протягом року проводилась звірка наявних матеріальних ресурсів;

- розголошення одному із учасників процедури закупівель конфіденційної інформації, що може вплинути на результати торгів; одержання неправомірної вигоди головою та/або членами тендерного комітету від потенційного контрагента. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* умови, порядок та процедури закупівель товарів, робіт і послуг здійснюються відповідно до умов Закону України «Про публічні закупівлі»; закупівля здійснюється відповідно до річного плану; Держатомрегулювання через авторизовані електронні майданчики оприлюднює інформацію про закупівлю;

у сфері надання адміністративних послуг:

- необґрунтоване виставлення вимог до змісту документів або, навпаки, за наявності зауважень до змісту документів не відображається їх сутність в експертному висновку для представлення справи на Ліцензійну комісію. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* розгляд заявних документів здійснювався відповідно до вимог Закону України «Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії», Положення про перелік та вимоги щодо форми та змісту документів, що подаються для отримання ліцензії на провадження окремих видів діяльності у сфері використання ядерної енергії, затвердженого наказом Держатомрегулювання від 06.08.2012 № 153, зареєстрованого в Мін'юсті 29.08.2012 за № 1453/21765;

- значний обсяг нормативного регулювання (вимоги містяться у різних НПА) ускладнює можливість для заявників (ліцензіатів) зрозуміти повноту та послідовність необхідних дій органів, а також власних кроків. До того ж при великому обсязі документів існує ризик помилок з боку заявників (ліцензіатів), що потенційно створює підстави для відмови у видачі дозвільних документів з боку посадових осіб. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* проведено перегляд Закону України «Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії», розроблено проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії»;

- видача окремого письмового дозволу на виконання певних видів робіт чи операцій на етапах експлуатації ядерних установок без належного документального обґрунтування. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* до складу Ліцензійної комісії включено завідувача Сектору запобігання та протидії корупції, який контролює дотримання процедур видачі окремих письмових дозволів на кожному етапі протягом повного дозвільного циклу;

- ризик погодження, повернення без розгляду, надання зауважень і пропозицій без відповідних обґрунтувань або необґрунтоване затягування прийняття рішення щодо попереднього розгляду заявлених документів на відповідність встановленому переліку та вимогам щодо форми та змісту документів, що подаються для отримання (переоформлення, внесення змін тощо) ліцензії на право провадження діяльності у сфері використання ядерної енергії. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику*

здійснено перегляд процедури та за результатами розроблено зміни до Закону України «Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії», з метою оптимізації та удосконалення процедури розгляду заяви про отримання ліцензії та поданих разом з нею документів;

- порушення процедури розгляду заяви про отримання (переоформлення, внесення змін тощо) ліцензії та поданих разом з нею документів, що підтверджують спроможність заявника дотримуватися умов і правил провадження заявленого виду діяльності, а також підтверджують відповідність фінансових, матеріальних, інших ресурсів, організаційної структури та персоналу заявника, вимогам, встановленим нормами і правилами з ядерної та радіаційної безпеки, в обсязі, необхідному для її забезпечення. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* здійснювався перегляд процедури та надано пропозиції до внесення змін до Закону України «Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії», з метою удосконалення процедури розгляду заяви про отримання ліцензії та поданих разом з нею документів;

- порушення під час підготовки експертного висновку для винесення питання для розгляду на Ліцензійній комісії і прийняття рішення щодо видачі (переоформлення, внесення змін, відмови у видачі) ліцензії. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* переглянуто Положення про Ліцензійну комісію, наказ Держатомрегулювання від 21.09.2020 № 395;

- процедура видачі (переоформлення, внесення змін тощо) ліцензій регулюється нормативно-правовими актами, що не відповідають сучасним вимогам у сфері ліцензування. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* внесено зміни до ліцензійних умов провадження діяльності з переробки уранових руд, які затверджені наказом Держатомрегулювання від 28.10.2020 № 439 «Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів щодо діяльності з видобування, переробки уранових руд», зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 04.01.2021 за № 154/35776;

- вимога надати необґрунтовано значний за обсягом перелік документів та інформації. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* здійснювався перегляд Вимог та умов безпеки (ліцензійних умов) провадження діяльності з використання джерел іонізуючого випромінювання та Вимог до звіту про аналіз безпеки провадження діяльності з використання джерел іонізуючого випромінювання, затверджених наказом Держатомрегулювання від 02.12.2002 № 125, зареєстрованих в Мін'юсті 17.12.2002 за № 978/7266 (незавершено, в роботі);

у сфері здійснення державного нагляду за дотриманням законодавства у сфері безпеки використання ядерної енергії:

- недобросовісність посадових осіб при здійсненні державного нагляду за дотриманням експлуатуючими організаціями чинного законодавства, умов виданих документів дозвільного характеру, норм, правил і стандартів з ядерної та радіаційної безпеки. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* своєчасно направлялись до Центрального інспекційного

відділу документи, складені за результатами державного нагляду (накази, направлення, акти, приписи тощо), зокрема, для оприлюднення в інтегрованій автоматизованій системі державного нагляду (контролю) до набрання чинності Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо безпеки використання ядерної енергії»; інформація щодо виконаних заходів державного нагляду щомісяця направлялась для оприлюднення на вебсайті Держатомрегулювання; здійснено аналіз проведених інспекційних перевірок з метою недопущення видачі необґрунтованого розпорядження, припису;

- здійснення заходів державного нагляду без затвердження та оприлюднення у встановленому порядку уніфікованої форми акта. Незатвердження річного плану здійснення планових заходів державного нагляду. Порушення встановлених законом вимог щодо періодичності та/або комплексності здійснення планових заходів державного нагляду. Не внесення згідно з вимогами закону або внесення недостовірних чи неповних відомостей щодо заходів державного нагляду до інтегрованої автоматизованої системи державного нагляду (контролю). Здійснення заходу державного нагляду та/або визначення предмета (питань) здійснення такого заходу за відсутності встановлених законом підстав. Здійснення заходу державного нагляду без оприлюднення нормативно-правових актів (крім актів, що мають гриф обмеження доступу), дотримання яких перевіряється під час здійснення такого заходу. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* інспекційні перевірки та інспекційні обстеження здійснювались та оформлялись за уніфікованою формою акта до набрання чинності Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо безпеки використання ядерної енергії»;

- здійснення позапланових заходів державного нагляду без погодження відповідного центрального органу виконавчої влади або відповідного державного колегіального органу, якщо отримання такого погодження є обов'язковим відповідно до Закону. Здійснення планових заходів державного нагляду без своєчасного письмового повідомлення суб'єкта господарювання у встановленій формі або з порушенням строків такого повідомлення. Здійснення заходу державного нагляду без оформлення у встановленому законом порядку направлення на перевірку або відмова посадової особи органу державного нагляду пред'явити документи, які обов'язкові для пред'явлення перед початком здійснення заходу державного нагляду. Висування вимог щодо надання документів, інформації, що не стосуються предмета здійснення заходу державного нагляду та питань, щодо яких здійснюється такий захід. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* своєчасно направлялись до центрального інспекційного відділу для оприлюднення в інтегрованій автоматизованій системі державного нагляду (контролю) документи, складені за результатами державного нагляду накази, направлення, акти, приписи тощо) до набрання чинності Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо безпеки використання ядерної енергії»; інформація щодо виконаних заходів державного нагляду щомісяця направлялась

для оприлюднення на веб-сайті Держатомрегулювання; постійно здійснювався аналіз та направлялась інформація до центрального інспекційного відділу щодо внесення відомостей про заходи державного нагляду до інтегрованої автоматизованої системи державного нагляду (контролю) до набрання чинності Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо безпеки використання ядерної енергії»;

- застосування санкцій, без існування відповідних обґрунтувань. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику оприлюднено розпорядчі документи про застосування санкцій в інтегрованій автоматизованій системі державного нагляду (контролю); здійснюється постійний аналіз проведених інспекційних перевірок з метою недопущення необґрунтованого застосування санкцій з докладним інформуванням надалі Сектору з питань запобігання та протидії корупції, внутрішнього аудиту.

Інші заходи, спрямовані на усунення корупційних ризиків:

- проведено навчання для працівників Держатомрегулювання на теми: «Дотримання вимог фінансового контролю», «Про встановлені обмеження та обов'язки посадових осіб, передбачені антикорупційним законодавством»;

- проведено роз'яснювальну роботу для працівників Держатомрегулювання про дотримання вимог та недопущення порушень антикорупційного законодавства;

- надавались консультації, роз'яснення щодо вирішення особистих питань співробітників Держатомрегулювання на виконання вимог антикорупційного законодавства;

- проводився аналіз щодо наявності або відсутності правил та процедур, які можуть містити корупціогенні фактори, а також щодо необхідності проведення громадської антикорупційної експертизи;

- здійснювався постійний контроль за виконанням наказу Держатомрегулювання щодо визначення виконавця державної експертизи (оцінки) з ядерної та радіаційної безпеки та визначення необхідності проведення зазначеної експертизи;

- на офіційному веб-сайті Держатомрегулювання на головній сторінці розміщено посилання «Повідом про корупцію».

Державний комітет телебачення і радіомовлення України:

Основні корупційні ризики та заходи, які було здійснено щодо їх усунення.

Комісією з оцінки корупційних ризиків у діяльності Держкомтелерадіо було виявлено такі корупційні ризики:

- недостатній рівень знань у керівників підвідомчих підприємств та уповноважених осіб з питань запобігання та виявлення корупції підвідомчих підприємств щодо процедури проведення оцінки корупційних ризиків. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику проведено додаткові навчання щодо методології здійснення оцінки корупційних ризиків з керівниками підвідомчих підприємств та уповноваженими особами з питань

запобігання та виявлення корупції підвідомчих підприємств; встановлено персональну відповідальність керівників підвідомчих підприємств за організацією процедури проведення оцінки корупційних ризиків;

- ймовірність уникнення працівниками відповідальності за порушення вимог законодавства у сфері запобігання корупції. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* здійснювався постійний моніторинг дотримання працівниками вимог законодавства у сфері запобігання корупції; своєчасно надавалася інформація до НАЗК та інших спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції про випадки порушення працівниками Держкомтелерадіо вимог законодавства у сфері запобігання корупції;

- ймовірність необ'єктивного, несвоечасного розгляду звернень, ненадання або надання недостовірної інформації. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* посилено контроль за дотриманням працівниками спеціального та антикорупційного законодавства під час розгляду звернень та запитів на інформацію, звітування перед керівництвом шляхом моніторингу відповідних звернень, запитів та листів-відповідей на них і звітування перед керівництвом про результати такого моніторингу; на офіційному веб-сайті Держкомтелерадіо розміщено інформацію про можливість оскарження дій посадових осіб, які працюють із запитами, із зазначенням контактів, за якими можна звернутись;

- дискреційні повноваження працівників апарату Держкомтелерадіо під час підготовки тендерної документації щодо її формування під конкретного постачальника. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* забезпечено застосування чітких, однотипних кваліфікаційних критеріїв до учасників процедури закупівлі відповідно до ст.ст. 16-17 Закону України «Про публічні закупівлі»; посилено контроль за неухильним дотриманням працівниками чинного законодавства на стадії підготовки проектів тендерної документації шляхом персональної відповідальності за якість підготовленої тендерної документації; здійснювався моніторинг дотримання вимог чинного законодавства під час здійснення публічних закупівель;

- недостатня урегульованість процедури проведення допорогових закупівель. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* розроблено та затверджено новий Порядок здійснення допорогових закупівель;

- ймовірність неподання або подання неповної інформації, визначеної у переліку наборів даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних на офіційному веб-сайті Держкомтелерадіо та на Єдиному державному веб-порталі відкритих даних. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* забезпечено оприлюднення на офіційному веб-сайті Держкомтелерадіо та на Єдиному державному веб-порталі відкритих даних інформації про діяльність Держкомтелерадіо;

- недостатня врегульованість процедури преміювання працівників апарату Держкомтелерадіо в частині встановлення премій керівникам самостійних структурних підрозділів. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* заходи щодо усунення корупційного ризику внесено зміни до Положення про преміювання та надання матеріальної і грошової допомоги державним службовцям Держкомтелерадіо;

- ймовірність прийняття на посади державної служби осіб, які не відповідають встановленим вимогам, або тих, які подали недостовірні відомості у зв'язку з відсутністю законодавчого обов'язку проведення спеціальної перевірки. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* забезпечено проведення перевірки достовірності наданих претендентом на посаду відомостей про себе з оригіналами або завіреними копіями відповідних документів (у тому числі шляхом пошуку відомостей про фізичну особу у Єдиному державному реєстрі осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення), а також його відповідності кваліфікаційним вимогам (у разі, якщо не проводиться спеціальна перевірка); посилено контроль щодо недопущенням прийняття на посаду державної служби переможця конкурсного відбору без остаточних результатів спеціальної перевірки;

- ймовірність несвоєчасного надання адміністративних послуг суб'єктам одержання адміністративних послуг. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* посилено контроль за своєчасним та якісним наданням адміністративних послуг суб'єктам одержання адміністративних послуг шляхом моніторингу процесу надання адміністративних послуг та звітування перед керівництвом Держкомтелерадіо про результати такого моніторингу; своєчасне оприлюднення та оновлення інформації щодо надання адміністративних послуг на офіційному веб-сайті Держкомтелерадіо; посадовим особам Держкомтелерадіо роз'яснено положення Закону України «Про запобігання корупції» щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів; персонально попереджено кожного працівника, причетного до надання адміністративних послуг, про адміністративну відповідальність за ст. 172⁷ КУпАП;

- безпосередні контакти між суб'єктами одержання адміністративних послуг та посадовими особами Держкомтелерадіо. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* встановлено додатковий контроль за процедурою надання адміністративних послуг з боку головного спеціаліста з питань запобігання та виявлення корупції; попереджено кожного працівника про персональну відповідальність за порушення законодавства щодо надання адміністративних послуг; забезпечено обов'язкове проведення перевірки за кожним повідомленням про порушення процедури надання адміністративних послуг.

Інші заходи, спрямовані на усунення корупційних ризиків:

- встановлено контроль за дотриманням антикорупційного законодавства і законодавства про державну службу працівниками Держкомтелерадіо;

- встановлено контроль за наявністю і належною організацією роботи визначених осіб з питань запобігання та протидії корупції у підвідомчих підприємствах;

- забезпечено проведення спеціальної перевірки стосовно осіб, які претендують на зайняття посад в апараті Держкомтелерадіо відповідно до вимог Закону України «Про запобігання корупції», а також проведення заходів, передбачених Законом України «Про очищення влади»;

- особи, які претендують на зайняття посад в апараті Держкомтелерадіо, попереджаються про вимоги, спеціальні обмеження та заборони, встановлені законами України «Про запобігання корупції» та «Про державну службу»;

- на постійній основі організовано заходи з підвищення кваліфікації працівників апарату Держкомтелерадіо та його підвідомчих підприємств щодо питань запобігання і виявлення корупції;

- забезпечено умови для повідомлень працівниками Держкомтелерадіо про порушення вимог Закону України «Про запобігання корупції», іншою особою, зокрема, через спеціальну телефонну лінію, офіційний веб-сайт, засоби електронного зв'язку, забезпечено конфіденційність інформації про цих осіб, а також неупереджений та своєчасний їх розгляд;

- забезпечено кваліфікований та об'єктивний розгляд звернень і запитів з питань запобігання і виявлення корупції, що надходять до Держкомтелерадіо, відповідно до законів України «Про звернення громадян» та «Про доступ до публічної інформації», своєчасне та повне надання відповідей;

- забезпечено проведення перевірки факту подання/неподання суб'єктами декларування Держкомтелерадіо декларацій відповідно до вимог Закону України «Про запобігання корупції»;

- проведено оцінку корупційних ризиків у діяльності Держкомтелерадіо;

- на основі результатів аналізу корупційних ризиків забезпечено проведення моніторингу дотримання законодавства щодо конфлікту інтересів та притягнення до відповідальності осіб, винних у його порушенні, а також відшкодування шкоди, заподіяної рішеннями, прийнятими в умовах конфлікту інтересів, вчинених в таких умовах;

- забезпечено проведення службових розслідувань з метою виявлення причин та умов, що призвели до вчинення корупційного правопорушення або невиконання вимог антикорупційного законодавства, відповідно до Порядку проведення службового розслідування стосовно осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13.06.2000 № 950, та забезпечення притягнення таких осіб до відповідальності, передбаченої законодавством;

- забезпечено надання необхідних рекомендацій, роз'яснень та практичної допомоги працівникам Держкомтелерадіо щодо заповнення відомостей, що зазначаються у деклараціях про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру;

- забезпечено інформування спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції у разі виявлення фактів, що можуть свідчити про вчинення

корупційних правопорушень працівниками Держкомтелерадіо, а також ознак правопорушення за результатами перевірок декларацій про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру;

- забезпечено доступ до публічної інформації та дотримання принципів прозорості та неупередженості при висвітленні діяльності Держкомтелерадіо, його підвідомчих підприємств щодо питань запобігання та виявлення корупції шляхом розміщення організаційно-розпорядчих документів, а також звітної та статистичної інформації на сайті Держкомтелерадіо;

- організовано роботу, спрямовану на забезпечення доброчесності на державній службі, додержання працівниками Держкомтелерадіо правил етичної поведінки, неприпустимість вчинення ними корупційних діянь, шляхом проведення роз'яснювальної роботи щодо виконання антикорупційного законодавства.

Антимонопольний комітет України:

Основні корупційні ризики та заходи щодо їх усунення.

Наказом Голови Антимонопольного комітету України від 13.06.2019 № 50-ОД затверджено Антикорупційну програму Антимонопольного комітету України на 2019 – 2020 роки та погоджено рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 19.07.2019 № 2093.

Антикорупційна програма передбачає зменшення рівня корупції шляхом усунення передумов її виникнення через упровадження превентивних заходів, зміцнення законності.

В Антимонопольному комітеті України ведеться робота з організації виконання заходів, передбачених антикорупційною програмою.

З метою реалізації державної політики запобігання та протидії корупції, профілактики й попередження причин та умов, які сприяють проявам корупції, відповідно до Плану заходів щодо запобігання і протидії корупції в Антимонопольному комітеті України на 2020 рік здійснювались заходи щодо збільшення рівня відкритості і прозорості в роботі системи органів Комітету. Зокрема, через засоби масової інформації висвітлювався хід роботи щодо здійснення контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції.

Інші заходи, спрямовані на усунення корупційних ризиків:

- на засідання Комітету запрошувались представники громадських організацій, радіо, телебачення та інших засобів масової інформації;

- забезпечувалось інформування громадськості щодо роботи, проведеної в системі органів Антимонопольного комітету України, зокрема висвітлення поточних новин, актуальна інформація про правові засади конкурентної політики та проекти нормативних актів Антимонопольного комітету України;

- проведено анонімне опитування працівників для виявлення можливих проблемних питань, їх усунення, забезпечення відкритості та підвищення якості

роботи, а також запобігання можливої протиправної діяльності в Антимонопольному комітеті України.

Національне агентство України з питань державної служби (НАДС):

Основні корупційні ризики та заходи, які було здійснено щодо їх усунення.

Відповідно до наказу НАДС від 28.02.2019 № 37-19 «Про проведення оцінки корупційних ризиків у діяльності Національного агентства України з питань державної служби», з метою підготовки Антикорупційної програми НАДС на 2019 – 2020 роки прийнято рішення про проведення оцінки корупційних ризиків у НАДС.

За результатами оцінки корупційних ризиків у діяльності НАДС підготовлено опис ідентифікованих корупційних ризиків у діяльності НАДС, чинники корупційних ризиків та можливі наслідки корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією, а також пропозиції щодо заходів із усунення та зменшення рівня виявлених корупційних ризиків, які викладені в таблиці оцінених корупційних ризиків та заходів щодо їх усунення.

Можливі корупційні ризики у діяльності НАДС згруповано відповідно до видів діяльності, в яких залучені працівники НАДС, зокрема: контрольна діяльність; забезпечення діяльності Комісії з питань вищого корпусу державної служби; юридичне забезпечення; управління персоналом та професійне навчання; управління фінансами та внутрішній аудит; управління матеріальними ресурсами та організація роботи щодо запобігання та виявлення корупції.

У 2020 році максимальна увага приділялась можливим корупційним ризикам у сфері управління матеріальними ресурсами та публічних закупівель НАДС, зокрема:

- можливість використання посадовими особами матеріальних ресурсів за особистими потребами в НАДС. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику забезпечувалось постійне ведення обліку використаних матеріальних ресурсів; проведення щоквартальних звірок обсягів використання матеріальних ресурсів; проведення внутрішніх аудитів щодо оцінки збереження та використання матеріальних ресурсів (апарат НАДС, установи, що належать до сфери управління НАДС); проведення інвентаризації матеріальних ресурсів, що підлягають списанню (апарат НАДС, установи, що належать до сфери управління НАДС); проведення перевірки встановлених норм списання та первинних документів, які є підставою для прийняття рішення про списання матеріальних ресурсів (апарат НАДС, установи, що належать до сфери управління НАДС);

- встановлення особами, відповідальними за підготовку тендерної документації, дискримінаційних вимог для потенційних учасників торгів. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику

здійснювався аналіз цінових пропозицій з урахуванням принципів здійснення закупівель, передбачених ст. 3 Закону України «Про публічні закупівлі»; під час проведення процедур закупівель застосовувались чіткі, однотипні кваліфікаційні критерії до учасників процедури закупівлі; використовувалась примірна документація, затверджена наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 13.04.2016 № 680; забезпечувався вибір найбільш економічно-доцільних пропозицій; публічні закупівлі проводились виключно через систему ProZorro; забезпечувалось оприлюднення інформації про проведення закупівлі зі встановленням стоків подання пропозицій постачальниками, критеріїв відбору (ціна, якість), а також публікація відомостей про постачальника, у якого здійснюватиметься закупівля.

Інші заходи, спрямовані на усунення корупційних ризиків:

- проводились навчання з питань дотримання вимог антикорупційного законодавства для працівників НАДС та його територіальних органів та установ;
- забезпечено проведення інструктажів щодо ознайомлення з основними вимогами, обмеженнями та заборонами, встановленими Законом України «Про запобігання корупції»;
- розроблено проект наказу «Про затвердження Порядку організації роботи з повідомленнями про корупцію, внесеними викривачами, у Національному агентстві України з питань державної служби, його територіальному органі, а також підприємстві, установі і організації, що належить до сфери його управління».

Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів (АРМА):

У 2020 році було проведено оцінку корупційних ризиків у діяльності АРМА, на підставі якої підготовлено Звіт за результатами оцінки корупційних ризиків у діяльності АРМА, затверджений наказом АРМА від 30.04.2020 № 222.

Основні корупційні ризики та заходи, які було здійснено щодо їх усунення:

- необ'єктивне та упереджене визначення переможців тендерним комітетом АРМА з питань управління активами щодо відбору осіб, які здійснюють оцінку та управління активами. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику передбачено вдосконалення механізму відбору осіб, які здійснюють заходи, пов'язані з проведенням оцінки та управління активами, шляхом затвердження Порядку проведення конкурсного відбору суб'єктів оціночної діяльності та внесення змін до Порядку проведення конкурсного відбору управителів активами в частині запровадження чіткої послідовності дій під час проведення конкурсного відбору, критеріїв відбору, а також конкурсних процедур, проведення періодичної перевірки матеріалів щодо проведення конкурсних відборів управителів активами, організаторів проведення електронних торгів, а також осіб, які здійснюють заходи з

проведення оцінки активів на предмет їх відповідності Порядку проведення конкурсного відбору суб'єктів оціночної діяльності, попередження членів тендерного комітету про персональну відповідальність за порушення законодавства;

- можливе приховування результатів здійснених заходів щодо виявлення та розшуку активів, на які може бути накладено арешт у кримінальному провадженні. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено періодичну (вибіркову) перевірку відповіді шляхом повторного надання в роботу звернення іншому виконавцю (головному спеціалісту) та порівняння двох відповідей керівниками відділів Управління виявлення та розшуку активів, керівником Управління виявлення та розшуку активів і заступником Голови АРМА відповідно до розподілу повноважень;

- укладення цивільно-правових угод із недодержанням вимог законодавства. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено перевірку проектів цивільно-правових угод перед їх укладенням на предмет дотримання вимог законодавства про запобігання корупції, шляхом їх візування Сектором запобігання та виявлення корупції;

- необґрунтоване установлення належності активу до виду майна, що підлягає реалізації відповідно до спеціального Переліку (наприклад, як наслідок узгоджених дій з майбутнім покупцем такого активу). *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено встановлення контролю з боку Сектору запобігання та виявлення корупції шляхом перевірки установлення належності активу до виду майна, що підлягає реалізації, відповідно до ч. 4 ст. 21 Закону України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» та Порядку реалізації арештованих активів на електронних торгах, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 27.09.2017 № 719. При цьому внесено зміни до наказу АРМА «Про розподіл повноважень між Головою АРМА та його заступниками», відповідно до яких за погодженням із заступником Голови АРМА здійснюється укладення договорів з управителями активів або подача заявки про реалізацію активів на електронних торгах організатору електронних торгів;

- невнесення або внесення недостовірних відомостей до Єдиного державного реєстру активів, на які накладено арешт у кримінальному провадженні. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено встановлення додаткового контролю з боку Сектору запобігання та виявлення корупції шляхом проведення зв'язки активів, на які накладено арешт у кримінальному провадженні, з даними, внесеними до Єдиного державного реєстру, щодо таких активів, на які накладено арешт у кримінальному провадженні та подання на розгляд Голові АРМА відповідного звіту за результатом моніторингу із зазначенням інформації про наявність або відсутність порушень вимог законодавства про запобігання корупції;

- можливість порушення порядку обробки документів та внесення

інформації до Єдиного державного реєстру активів, на які накладено арешт у кримінальному провадженні. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику передбачено забезпечення затвердження та державної реєстрації Положення про Єдиний державний реєстр активів, на які накладено арешт у кримінальному провадженні;

- недостатня урегульованість процедури розгляду повідомлень про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику передбачено забезпечення розробки та затвердження Положення про порядок розгляду повідомлень про корупційне або пов'язане з корупцією правопорушення;

- нечітке формулювання, яке допускає різночитання ч. 5 ст. 21 Закону України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів». У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику передбачено підготовку та надіслання до зацікавлених органів державної влади та Національного агентства з питань запобігання корупції пропозиції з проектом змін до Закону в частині усунення недоліків, що містяться у ч. 5 ст. 21 зазначеного Закону;

- непроведення/несвоєчасне проведення перевірки ефективності управління арештованими активами, переданими ним в управління. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику передбачено надання Сектору запобігання та виявлення корупції звіту щодо проведених перевірок із зазначенням строків таких перевірок, подання на розгляд Голові відповідного звіту за результатом моніторингу із зазначенням інформації про проведення перевірок та їх своєчасність, вибіркове проведення Сектором запобігання та виявлення корупції перевірки своєчасності здійснення перевірок ефективності управління арештованими активами;

- невстановлення контролю (або недостатній контроль) з боку керівника за опрацюванням запитів, звернень (у тому числі в частині своєчасності і повноти відповіді, а також достовірності даних, які у ній зазначаються). У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику передбачено встановлення додаткового контролю за дотриманням спеціального та антикорупційного законодавства під час розгляду запитів на інформацію, звернень шляхом запровадження періодичного моніторингу відповідних запитів, звернень та листів-відповідей на них та звітування перед керівництвом про результати такого моніторингу, запровадження системи електронного документообігу в міжрегіональних територіальних управліннях, проведення навчань із доведенням типових ситуацій порушення антикорупційного законодавства під час (за результатами) розгляду запитів, звернень, а також ситуацій порушення спеціального законодавства, що можуть передувати або бути наслідками вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень;

- ймовірність надання необ'єктивних висновків за результатами внутрішніх аудитів з метою приватного інтересу. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику передбачено здійснення внутрішнього аудиту (фінансового та аудиту діяльності), за результатом якого

готується висновок;

- ненадсилання до правоохоронних органів матеріалів, що свідчать про факти порушень Закону. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено проведення роз'яснювально-консультативної роботи серед уповноважених осіб з метою попередження та недопущення невжиття заходів, ненадсилання до правоохоронних органів відповідних матеріалів, здійснення посиленого контролю з боку безпосередніх керівників за працівниками шляхом перевірки виявлених порушень щодо необхідності надсилання до правоохоронних органів матеріалів за фактами виявлених порушень, проведення звірки виявлених порушень Закону та фактів надсилання до правоохоронних органів матеріалів за фактами виявлених порушень;

- необ'єктивний відбір кандидатів на зайняття вакантної посади державної служби в АРМА. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено забезпечення громадського контролю через запрошення двох представників міжнародних та громадських організацій, міжнародних проектів технічної допомоги (EUACI, Transparency International) як спостерігачів для участі в засіданнях Конкурсної комісії на заміщення вакантних посад державних службовців в АРМА;

- можливість вчинення посадовими особами АРМА, а також учасниками процесу оцінки/управління активами корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень у зв'язку з невизначеним алгоритмом дій з реалізації ч. 2 ст. 21 Закону. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено затвердження Порядку проведення конкурсного відбору суб'єктів оціночної діяльності, направлення на рецензування радам саморегулювних організацій оцінювачів звітів про оцінку майна стосовно активів, які передані в управління.

Інші заходи, спрямовані на усунення корупційних ризиків:

- надавалась методична та консультаційна допомога з питань дотримання вимог антикорупційного законодавства;

- забезпечено функціонування каналів, якими можна повідомити про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції»;

- затверджено та проведено державну реєстрацію Положення про Єдиний державний реєстр активів, на які накладено арешт у кримінальному провадженні;

- затверджено Положення про порядок розгляду повідомлень про корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення.

Національна комісія зі стандартів державної мови:

За інформацією, наданою Національною комісією зі стандартів державної мови, заходи по виявленню корупційних ризиків не проводились у зв'язку з формуванням структури та штату Національної комісії зі стандартів державної мови.

Комісія з регулювання азартних ігор та лотерей (КРАІЛ):

Інші заходи, спрямовані на усунення корупційних ризиків:

- розроблено та затверджено наказом Голови КРАІЛ Положення про уповноважену особу з питань запобігання та виявлення корупції КРАІЛ (наказ від 09.12.2020 № 34-ОД);
- розроблено та затверджено наказом Голови КРАІЛ Положення про комісію з оцінки корупційних ризиків КРАІЛ (наказ від 21.12.2020 № 44-ОД);
- підготовлено проект Плану роботи з питань запобігання та виявлення корупції на 2021 рік;
- підготовлено та розміщено на офіційному веб-сайті КРАІЛ роз'яснення щодо заповнення електронних декларацій суб'єктами декларування КРАІЛ;
- проведено перевірку відомостей, поданих кандидатами на заміщення вакантних посад КРАІЛ;
- надано консультації та методологічну допомогу посадовим особам та працівникам КРАІЛ.

Національна служба охорони здоров'я України (НСЗУ):

Основні корупційні ризики та заходи щодо їх усунення:

- можливість протиправного впливу сторонніх осіб на працівників НСЗУ, які беруть участь: в розробці проектів нормативно-правових актів, проекту програми медичних гарантій, формування пропозицій щодо тарифів та коригувальних коефіцієнтів; в проведенні моніторингу, аналізу і прогнозуванні потреб населення України у медичних послугах та лікарських засобах, а також при виконанні функцій замовника медичних послуг та лікарських засобів за програмою медичних гарантій. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику передбачено* проведення семінарів, навчання, тренінгів з метою набуття достатнього досвіду працівників НСЗУ для здійснення експертиз проектів нормативно-правових актів у зазначеній сфері; попередження кожного працівника про персональну відповідальність за порушення законодавства із зазначенням статей нормативно-правових актів, якими така відповідальність встановлена, та санкцій, які вони передбачають, за якість та об'єктивність наданих пропозицій та висновків за результатами моніторингу;
- недобросовісність працівників НСЗУ: несвоєчасне надання (ненадання) інформації керівництву НСЗУ щодо виявлених в результаті моніторингу (перевірки) підстав для застосування санкцій стосовно надавачів медичних послуг за порушення умов договору з НСЗУ. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику передбачено* запровадження періодичного моніторингу (аудиту) договорів шляхом прийняття організаційно-розпорядчого документа щодо проведення щоквартального аудиту виконання договорів, укладених закладами охорони здоров'я та аптеками з НСЗУ;

розміщення на офіційному сайті НСЗУ (розповсюдження іншим шляхом) інформації про можливість оскарження дій посадових осіб;

- відсутність дієвого контролю за фінансово-господарською діяльністю НСЗУ. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику передбачено проведення перевірок (ревізій) відповідно до вказаних інструкцій;

- дискреційні повноваження щодо визначення постачальників товарів, робіт та послуг при здійсненні закупівлі товарів, робіт і послуг, вартість яких є меншою за вартість, що встановлена Законом України «Про публічні закупівлі». У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику передбачено запровадження попереднього аналізу та візування уповноваженим підрозділом з питань запобігання та виявлення корупції проектів договорів на закупівлю товарів, робіт та послуг (наприклад, шляхом внесення змін до положення про ведення договірної роботи);

- відсутність належного захисту інформації про осіб, що повідомляють про корупцію (викривачів). У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику передбачено забезпечити розробку та затвердження внутрішнього організаційно-розпорядчого акта, що передбачатиме процедуру роботи з повідомленнями викривачів (обмеження доступу до інформації посадових осіб, порядок перевірки таких повідомлень, інформування про його порушення Національного агентства).

Інші заходи, спрямовані на усунення корупційних ризиків:

- забезпечено функціонування каналів антикорупційних комунікацій. Цілодобові канали працюють в автоматичному режимі, зокрема телефон «гарячої лінії», веб інтерфейс, електронні поштові скриньки для громадян та працівників НСЗУ, з можливістю надіслання анонімних повідомлень;

- проводились круглі столи, навчання (тренінги) з питань вивчення антикорупційного законодавства;

- здійснювався моніторинг ЗМІ та мережі Інтернет для виявлення інформації про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень з боку співробітників НСЗУ;

- створено реєстр уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання корупції у медичних закладах, а також реєстру уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання корупції в органах влади, які є засновниками закладів охорони здоров'я;

- запроваджено конфіденційне опитування працівників НСЗУ щодо роботи Уповноваженого підрозділу НСЗУ;

- здійснено заходи щодо заохочення працівників повідомляти інформацію, яка здатна запобігти вчиненню корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення.

Український інститут національної пам'яті України:

Основні корупційні ризики та заходи, які було здійснено щодо їх усунення:

- робота з викривачами та впровадження стимулюючих механізмів. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику розроблено та впроваджено Методичні рекомендації по роботі з викривачем, а також забезпечено організацію роботи з повідомленнями викривачів;

- процедура здійснення/реалізації допорогових закупівель щодо надання послуг та купівлі необхідних речей для забезпечення виконання покладених на Український інститут національної пам'яті завдань. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику проведено заходи щодо врегулювання відносин, пов'язаних із проведення моніторингу пропозицій при здійсненні допорогових закупівель; забезпечено перевірку майбутніх контрагентів уповноваженою особою з питань запобігання корупції;

- проведення конкурсних відборів кандидатів на заміщення вакантних посад в Українському інституті національної пам'яті. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику проведено роз'яснювальні бесіди із уповноваженими особами, що проводять відбір кандидатів на тему дотримання доброчесності;

- прояви конфлікту інтересів у діяльності серед працівників Українського інституту національної пам'яті. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику проведено роз'яснювальну роботу на апаратних нарадах щодо запобігання конфлікту інтересів; забезпечено візування уповноваженою особою з питань запобігання корупції наказів з погодження (візування) проектів наказів Українського інституту національної пам'яті з питань основної діяльності, адміністративно-господарських питань, а також проектів наказів з кадрових питань; проведено роз'яснювальні заняття з питань запобігання конфлікту інтересів; створено підрубрику «Запобігання появи конфлікту інтересів» на офіційному веб-сайті Українського інституту національної пам'яті.

Фонд державного майна України:

Основні корупційні ризики та заходи щодо їх усунення:

- непрозоре проведення оцінки корупційних ризиків у діяльності Фонду державного майна України. У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику передбачено повідомлення про персональну відповідальність членів комісії за надання недостовірної інформації; проведення навчання з антикорупційного законодавства в частині оцінки корупційних ризиків; розміщення на веб-сайті Фонду державного майна України інформації про хід розробки антикорупційної програми; організацію щонайменше однієї наради з громадськістю при підготовці антикорупційної програми;

- недостатня організація роботи з відпрацювання повідомлень про можливі корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення з причини нечіткої регламентації, відсутності відповідного детального внутрішнього порядку, розробленого відповідно до змін чинного антикорупційного законодавства. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику передбачено* розробку нормативно-правового акта, що передбачатиме порядок взаємодії структурних підрозділів Фонду державного майна України під час обробки повідомлень про корупцію відповідно до вимог чинного законодавства;

- недоброчесність працівників у наданні адміністративних послуг: «Видача суб'єктам господарювання сертифікатів суб'єктів оціночної діяльності»; «Видача суб'єктам звернень довідок з Державного реєстру оцінювачів та суб'єктів оціночної діяльності». *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику передбачено* проведення роз'яснювальної роботи з працівниками структурного підрозділу для поліпшення надання адміністративних послуг; здійснення посиленого контролю з боку Голови Фонду державного майна України та його заступника, який координує (відповідає) за вказаний напрям, а також безпосереднього керівника шляхом забезпечення періодичного моніторингу своєчасності надання адміністративних послуг;

- невнесення актуальної інформації, коригування, виправлення, викривлення відомостей або інші маніпуляції з інформацією, що міститься у базах даних, інформаційних системах державних органів приватизації. *У межах реалізації заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику передбачено* здійснити посилений контроль та моніторинг інформації, звітів за результатами роботи регіональних відділень Фонду державного майна України, що надходять до центрального апарату Фонду державного майна України;

- непрозора організація проведення конкурсного відбору керівників суб'єктів господарювання державного сектору економіки. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику передбачено* оприлюднення оголошення про конкурсний відбір керівника суб'єкта господарювання державного сектору економіки на офіційному сайті суб'єкта управління та у засобах масової інформації; організація перевірки інформації про особу, яка претендує на зайняття посади керівника суб'єкта господарювання, на етапі допуску до конкурсу та її висвітлення;

- можливість впливу зацікавлених осіб на рецензентів Фонду державного майна України та його регіональних відділень шляхом обіцянки, пропозиції чи надання неправомірної вигоди з метою впливу на результат рецензування звітів про оцінку та актів оцінки майна. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику передбачено* забезпечення додаткового контролю шляхом проведення керівництвом нарад щодо неухильного дотримання працівниками посадових обов'язків та законодавства з питань оцінки майна під час рецензування; проведення інструктажу (навчання) щодо недопущення корупційного чи пов'язаного з корупцією правопорушення, нерозголошення інформації, яка може стати відомою у ході проведення

рецензування, та недопущення конфлікту інтересів; оскарження результатів рецензування Екзаменаційною комісією та у судовому порядку;

- можливість виникнення конфлікту інтересів у процесі підготовки, проведення та оформлення результатів перевірок (внутрішніх перевірок), внутрішнього аудиту та коментарів до результатів перевірок (внутрішніх перевірок), аудитів. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику передбачено* періодичне заслуховування керівництвом керівника робочої групи чи працівника, який самостійно проводить аудит чи перевірку (внутрішню перевірку), щодо процесу проведення аудитів та перевірок (внутрішніх перевірок); забезпечення контролю шляхом проведення керівництвом апаратних нарад щодо процесу проведення аудитів та перевірок (внутрішніх перевірок); надання інформації керівництву про стан впровадження рекомендацій, наданих за результатами здійснених аудитів та перевірок (внутрішніх перевірок); проведення інструктажу (навчання) щодо недопущення корупційного чи пов'язаного з корупцією правопорушення, нерозголошення інформації, яка може стати відомою у ході проведення перевірок (внутрішніх перевірок), аудиторського дослідження та недопущення конфлікту інтересів; відсторонення осіб від виконання конкретного завдання, недопущення осіб до повної інформації, зміни обсягу повноважень осіб;

- прийняття на посади осіб, які не відповідають встановленим вимогам, або тих, які подали недостовірні відомості у зв'язку з відсутністю законодавчого обов'язку проведення спеціальної перевірки. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику передбачено* проведення перевірки достовірності наданих претендентом на посаду відомостей про себе з оригіналами або завіреними копіями відповідних документів (у тому числі шляхом пошуку відомостей про фізичну особу в Єдиному державному реєстрі осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення), а також його відповідності кваліфікаційним вимогам (у випадку, якщо не проводиться спеціальна перевірка);

- сприяння (несприяння) певним кандидатам в процесі перевірки інформації, поданої ними для участі у конкурсі. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику передбачено* проведення безпосереднім керівником роз'яснювальної роботи серед відповідальних осіб, які здійснюють перевірку інформації, поданої кандидатами, щодо необхідності дотримання ними антикорупційного законодавства та можливих правових наслідків за його порушення; здійснення посиленого контролю з боку безпосереднього керівника шляхом забезпечення періодичного моніторингу інформації, поданої кандидатами для участі в конкурсі;

- ймовірність впливу зацікавлених осіб на представників Фонду державного майна України, регіональних відділень Фонду державного майна України на зборах кредиторів, на засіданнях комітетів кредиторів, в судах та інших органах шляхом обіцянки, пропозиції чи надання неправомірної вигоди з метою неналежного представництва/самопредставництва інтересів Фонду державного майна України. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного*

корупційного ризику передбачено здійснення перевірки прийнятих рішень; скасування довіреностей особам, які звільнилися (припинили повноваження); постійний моніторинг судових рішень;

- можливість участі працівників регіональних відділень Фонду державного майна України, яким делеговано право (у тому числі на підставі довіреностей) представляти інтереси Фонду державного майна України, у судах України, без сповіщення Фонду державного майна України та надання пояснень, неузгоджених з відповідним структурним підрозділом Фонду, що можуть суперечити правовій позиції Фонду державного майна України. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику передбачено* постійний моніторинг прийнятих судових рішень; моніторинг наданої керівниками регіональних відділень інформації щодо участі у судових засіданнях;

- недоброчесність посадових осіб під час надання згоди на здійснення невід'ємних поліпшень орендованого майна (ризик викупу об'єкта оренди державного майна без фактичного здійснення невід'ємних поліпшень). *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику передбачено* проведення роз'яснювальної роботи з питань антикорупційного законодавства та посилення контролю з боку керівництва структурного підрозділу та відповідного регіонального відділення; проведення перевірок у разі виявлення ознак порушення законодавства; розробка законопроекту «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України стосовно удосконалення державної політики управління та приватизації об'єктів державної і комунальної власності, а також інституційних засад діяльності Фонду державного майна України»;

- недоброчесність посадових осіб під час здійснення контрольних функцій за виконанням договорів оренди та використанням переданого в оренду державного майна. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику передбачено* проведення роз'яснювальної роботи з питань антикорупційного законодавства та посилення контролю з боку керівництва структурного підрозділу та відповідного регіонального відділення; проведення перевірок у разі виявлення ознак порушення законодавства;

- вплив третіх осіб на рішення представника держави, який бере участь у загальних зборах та на засіданнях наглядових рад суб'єктів господарювання, управління корпоративними правами яких здійснює Фонд державного майна України. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику передбачено* попередження працівників про персональну відповідальність за недотримання рекомендацій для забезпечення участі представника держави у загальних зборах та на засіданнях наглядових рад як інструмент усунення голосування на власний розсуд;

- ймовірність впливу зацікавлених осіб на Голову Фонду державного майна України або особу, яка виконує його обов'язки, з метою прийняття управлінських рішень шляхом обіцянки, пропозиції чи надання неправомірної вигоди. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику передбачено* проведення інформаційної кампанії Головою Фонду

державного майна України або особою, яка виконує його обов'язки; висвітлення інформації у засобах масової інформації про недопустимість впливу на прийняття управлінського рішення; недопущення пропонування неправомірної вигоди керівництву та працівникам Фонду державного майна України.

Інші заходи, спрямовані на усунення корупційних ризиків:

- надавалась методична та консультаційна допомога з питань дотримання вимог антикорупційного законодавства;
- забезпечено функціонування каналів, якими можна повідомити про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції»;
- проводиться моніторинг суб'єктів господарювання, що належать до сфери управління Фонду державного майна України, на відповідність вимогам ст. 62 Закону України «Про запобігання корупції» (тих, у яких має бути затверджена антикорупційна програма);
- проводиться моніторинг суб'єктів господарювання, що належать до сфери управління Фонду державного майна України, на наявність уповноважених з питань запобігання корупції, про що інформується (у разі змін) НАЗК.

Пенсійний фонд України:

Основні корупційні ризики та заходи щодо їх усунення.

Наказом Пенсійного фонду України від 31.05.2019 № 68 затверджено Антикорупційну програму Пенсійного фонду України та його органів на 2019 – 2020 роки.

Протягом 2020 року забезпечено: виконання заходів з реалізації відомчої політики щодо запобігання та протидії корупції у Пенсійному фонді України; здійснення навчальних заходів з питань застосування антикорупційного законодавства; виконання інших заходів, спрямованих на запобігання корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням.

Зокрема, виконано 5 заходів щодо усунення (мінімізації) корупційних ризиків у Пенсійному фонді України та його органах на 2019 – 2020 роки, які передбачали усунення корупційних ризиків у таких сферах діяльності Пенсійного фонду України:

у сфері функціонування інформаційних ресурсів та інфраструктури системи кіберзахисту:

- створення електронних пенсійних справ шляхом переведення паперових пенсійних справ в електронний вигляд (згідно з окремим графіком). У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику розгорнуто необхідне апаратне та програмне забезпечення, утворено спеціальні структурні підрозділи та забезпечується робота щодо оцифрування архіву пенсійних справ у всіх територіальних управліннях Пенсійного фонду України;

у сферах управління персоналом та організації роботи щодо запобігання та виявлення корупції:

- проведення додаткових навчань, лекцій, семінарів, узагальнення типових порушень антикорупційного законодавства та доведення їх до кожної посадової особи з метою зменшення ризиків вчинення корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* державним службовцям органів Пенсійного фонду України проведено семінари, наради, лекцій тощо з питань роз'яснення положень антикорупційного законодавств; здійснюється інформаційно-роз'яснювальна робота з державними службовцями, які перебувають у соціальних відпустках та не припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави, щодо дотримання вимог, обмежень та заборон, передбачених Законом України «Про запобігання корупції»;

у сферах управління фінансовими та матеріальними ресурсами, здійснення внутрішнього аудиту:

- використання під час визначення характеристик предметів закупівлі примірних специфікацій у сфері публічних закупівель Пенсійним фондом України. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* застосовується електронна система публічних закупівель під час здійснення закупівель для товарів, робіт, послуг, вартість яких визначена замовником у відповідному розпорядчому акті та є меншою за вартість, встановлену Законом України «Про публічні закупівлі».

Державне агентство України з питань мистецтв та мистецької освіти (Держмистецтв):

За інформацією, наданою Держмистецтв, заходи з виявлення корупційних ризиків не проводились у зв'язку з формуванням структури та штату Держмистецтв.

Державне агентство розвитку туризму України (ДАРТ):

Основні корупційні ризики та заходи щодо їх усунення:

- суперечності між положеннями різних нормативно-правових актів, що стосуються діяльності ДАРТ. Застарілість деяких нормативно-правових актів. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику передбачено* забезпечити підготовку в новій редакції проекту Закону України «Про туризм»; вжиття заходів щодо внесення змін до актів законодавства у разі виявлення у них колізій щодо врегулювання відповідних правовідносин;

- не врегульованість процедури відсторонення посадової особи від підготовки дорученого документа у разі виникнення в неї потенційного або реального конфлікту інтересів. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику передбачено* внесення змін до положень про самотійні структурні підрозділи, посадові інструкції працівників ДАРТ щодо

відсторонення посадової особи від підготовки дорученого документа у разі виникнення в неї потенційного або реального конфлікту інтересів;

- неправомірне отримання інформації з обмеженим доступом, використання інформації з обмеженим доступом, що стала відома у ході виконання посадових обов'язків. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено контроль за наданням доступу до інформації з обмеженим доступом на паперових носіях та в інформаційно-телекомунікаційних системах;

- недоброчесність посадових осіб під час опрацювання запитів на публічну інформацію, звернення громадян тощо. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено попередження працівників, які опрацьовують запити на публічну інформацію, про персональну відповідальність за порушення законодавства щодо доступу до публічної інформації, звернень громадян та антикорупційного законодавства;

- ймовірність зовнішнього впливу під час відбору кандидатур для нагородження державними та урядовими нагородами, відомчими заохочувальними знаками. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено надавати на додаткове опрацювання матеріали щодо нагородження Головному спеціалісту з питань запобігання корупції ДАРТ;

- отримання посадовою особою неправомірної вигоди за неврахування результатів здійснення контролю. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено проведення роз'яснювальної роботи з посадовими особами, які безпосередньо здійснюють контроль, щодо суворого дотримання антикорупційного законодавства;

- неврегульованість процедури відкликання/відводу члена тендерного комітету в разі виникнення у нього потенційного або реального конфлікту інтересів. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено вимогу щодо наявності у внутрішніх документах ДАРТ положення щодо відкликання/відводу члена тендерного комітету в разі виникнення у нього потенційного або реального конфлікту інтересів;

- включення до тендерної документації вимог, що обмежують конкуренцію та призводять до дискримінації учасників. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено контроль за дотриманням законодавства в частині встановлення вимог до учасників закупівель та недопущення дискримінації учасників;

- неврегульованість процедури проведення та документування перевірки інформації та документів, які надаються заявником для отримання адміністративних послуг щодо ліцензування туроператорської діяльності, а також матеріалів, що подаються до розгляду Комісією з присвоєння категорій готелям та іншим засобам тимчасового розміщення (проживання). *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* у внутрішніх документах ДАРТ передбачено порядок процедури проведення та документування перевірки інформації та документів, які надаються заявником; розробити проект змін до відповідного законодавства; розробка та затвердження Порядку встановлення категорій готелям та

іншим об'єктам, що призначаються для надання послуг з тимчасового розміщення (проживання);

- не визначений механізм здійснення контролю щодо діяльності Комісії з питань встановлення категорій готелям та іншим засобам тимчасового розміщення (проживання). *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено розробити та затвердити Порядок встановлення категорій готелям та іншим об'єктам, що призначаються для надання послуг з тимчасового розміщення (проживання); попередження працівників, які здійснюють розгляд документів заявників, про персональну відповідальність за порушення антикорупційного законодавства;

- отримання членами Комісії з питань встановлення категорій готелям та іншим засобам тимчасового розміщення (проживання), неправомірної вигоди. *У межах здійснення заходів щодо усунення зазначеного корупційного ризику* передбачено попередження працівників, які здійснюють розгляд документів заявників, про персональну відповідальність за порушення антикорупційного законодавства.

Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР):

Основні корупційні ризики:

- відсутність внутрішнього електронного документообігу може призвести до затягування строків надання адміністративних послуг в межах, встановлених законом. Є корупційний ризик (неправомірна вигода, вимагання) надання переваги першочерговому розгляду документів окремим заявникам та прискорення прийняття рішень;

- обмежена інституційна спроможність самостійного отримання чи перевірки необхідної інформації по заявниках при розгляді документів може призвести до затягування строків надання адміністративних послуг в межах, встановлених законом. Є корупційний ризик (неправомірна вигода, вимагання) для надання переваги першочерговому розгляду документів окремим заявникам та прискорення прийняття рішень;

- недостатність персоналу для розгляду документів може призвести до затягування строків надання адміністративних послуг в межах, встановлених законом. Є корупційний ризик (неправомірна вигода, вимагання) для надання переваги першочерговому розгляду документів окремим заявникам та прискорення прийняття рішень;

- недостатнє технічне оснащення та матеріальне забезпечення установи знижує ефективність процесів перевірки та може призвести до ризику корупційного вчинку (вимагання, неправомірна вигода, зловживання службовим становищем) для надання переваги та неоднакового застосування процедур та вимог окремим учасникам ринку цінних паперів;

- недостатність ресурсів для охоплення усіх суб'єктів перевірки може призвести до ризику корупційного вчинку (вимагання, неправомірна вигода,

зловживання службовим становищем) для надання переваги та неоднакового застосування процедур та вимог окремим учасникам ринку цінних паперів;

- нерегламентованість критеріїв вибірки, збору доказів під час перевірки, відсутність детального плану перевірок перед виїздом робочої групи до учасників ринку цінних паперів може призвести до ризику корупційного вчинку (вимагання, неправомірна вигода, зловживання службовим становищем) для надання переваги та неоднакового застосування процедур та вимог окремим учасникам ринку цінних паперів через нефіксування порушення чи не досить ретельну перевірку;

- недостатність кваліфікації персоналу, неефективність процесів підвищення кваліфікації та навчання, недостатність ресурсів та матеріального забезпечення може призвести до ризику корупційного вчинку (вимагання, неправомірна вигода, зловживання службовим становищем) для надання переваги та неоднакового застосування процедур та вимог окремим учасникам ринку цінних паперів;

- відсутність критеріїв визначення розміру штрафних санкцій та встановлення законодавством широкої вилки їх розміру за одне і те саме правопорушення може призвести до ризику корупційного вчинку (вимагання, неправомірна вигода, зловживання службовим становищем) для надання переваги та неоднакового застосування процедур та вимог окремим учасникам ринку цінних паперів;

- відсутність формалізованої системи внутрішнього контролю, відсутність звіту щодо стану системи внутрішнього контролю в установі знижує ефективність та можливість функції внутрішнього аудиту виявляти та запобігати корупційним правопорушенням в установі;

- відсутність системи управління інформаційною безпекою для захисту інформації з обмеженим доступом та недостатнє матеріальне забезпечення для цього може спричиняти ризики корупційного вчинку (незаконне використання інформації, вимагання, неправомірна вигода) в установі;

- зниження рівня відповідальності особи у зв'язку з наступним звільненням з посади та недостатнє врегулювання процедури використання інформації працівником, що стала відома йому в ході виконання службових повноважень з метою отримання неправомірної вигоди, може вчинити дії щодо її безпідставного розголошення, передачі третім особам;

- недостатність технічних засобів для контролю витоку інформації із обмеженим доступом та брак матеріальних ресурсів;

- відсутність належного контролю за використанням фінансових та матеріальних ресурсів;

- недоброчесність посадових осіб, які входять до складу тендерного комітету при оцінці пропозицій учасників процедури закупівлі.

Інші заходи, спрямовані на усунення корупційних ризиків:

- проводиться роз'яснювальна робота щодо дотримання антикорупційного законодавства;

- здійснюється анкетування новопризначених працівників з метою запобігання та врегулювання конфлікту інтересів та дотримання вимог Закону України «Про запобігання корупції»;

- забезпечено роботу «Скриньки довіри»; телефонної «гарячої лінії» «Запобігання проявам корупції» в НКЦПФР та розгляд пропозицій, скарг та звернень громадян; онлайн-формул «Повідом про корупцію» на веб-сайті НКЦПФР для повідомлення, в тому числі анонімного, про корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення, виявлені викривачами в діяльності НКЦПФР.

Державна служба України з етнополітики та свободи совісті (ДЕСС)

За інформацією, наданою ДЕСС, заходи з виявлення корупційних ризиків у 2020 році не проводились у зв'язку з формуванням структури та штату ДЕСС.

5.3. Запобігання та протидія корупції у діяльності Апарату Верховної Ради України, Секретаріату Кабінету Міністрів України та Офісу Президента України

Апарат Верховної Ради України (Апарат ВРУ):

Основні заходи щодо усунення корупційних ризиків.

Заходи, спрямовані на усунення корупційних ризиків у 2020 році, визначено в Антикорупційній програмі Апарату Верховної Ради України, а саме (були здійснені в повному обсязі):

у сфері управління апаратом:

- внесення змін до Положення про Апарат Верховної Ради України, затвердженого Розпорядженням Голови Верховної Ради України від 25.08.2011 № 769 (із наступними змінами), з метою приведення його у відповідність із Законом України «Про державну службу»;

у сфері внутрішнього контролю:

- впровадження системи якісного контролю в Апараті ВРУ, а саме: розроблення та впровадження сучасного програмного забезпечення;

- навчання персоналу щодо користування системою контролю;

у сфері внутрішньої безпеки:

- впровадження сучасного програмного забезпечення, а саме: розроблення технічного завдання; закупівля програмного забезпечення та обладнання; встановлення та адаптація програмного забезпечення та обладнання; навчання персоналу;

у сфері управління документообігом:

- перехід на роботу з документами в електронній формі, а саме: проведення підготовчих заходів; розроблення технічного завдання; закупівля програмного забезпечення; навчання персоналу;

у сфері управління персоналом:

- публікації на веб-сайті Верховної Ради України інформації щодо етапів конкурсного відбору – списків осіб, які беруть участь у конкурсі, критеріїв відбору, які були застосовані конкурсною комісією;

- проведення інструктажу членів конкурсної комісії на зайняття вакантних посад державної служби щодо дотримання вимог антикорупційного законодавства, у тому числі щодо запобігання конфлікту інтересів;

- запровадження періодичного моніторингу з боку Відділу з питань запобігання корупції Апарату ВРУ документації щодо здійснення конкурсного відбору, а також звітування перед керівництвом про результати такого моніторингу;

- проведення регулярних інструктажів працівників Апарату ВРУ, відповідальних за проведення спеціальної перевірки;

у сфері управління фінансовими та матеріальними ресурсами:

- попередження працівників Апарату ВРУ про неприпустимість використання матеріальних ресурсів для цілей, не пов'язаних із службовою діяльністю;

- затвердження у встановленому порядку кошторису Верховної Ради України та норм витрат на одного народного депутата України на відповідний рік;

- удосконалення порядку підготовки проекту кошторису Верховної Ради України;

- зобов'язання керівників структурних підрозділів надавати необхідні розрахунки та обґрунтування потреби структурних підрозділів в бюджетних коштах на відповідний бюджетний рік;

- планування потреби в коштах виключно на підставі пропозицій структурних підрозділів із наданням необхідних розрахунків, а також висновків комісії Апарату ВРУ щодо достовірності та обґрунтованості таких розрахунків;

- подання Керівникові Апарату ВРУ пропозицій про встановлення надбавок, визначення розміру премії та стимулюючих виплат з обґрунтуванням стосовно кожного працівника відповідно до положень про встановлення зазначених виплат;

у сфері публічних закупівель:

- проведення аналізу цінових пропозицій перед укладенням договорів без використання електронної системи закупівель;

- забезпечення застосування чітких, однотипних кваліфікаційних критеріїв до учасників процедур закупівель;

- проведення періодичного моніторингу дотримання законодавства під час здійснення публічних закупівель;

- забезпечення під час проведення закупівель вибору найбільш економічно вигідних пропозицій;

у сфері представництва в суді:

- перегляд переліків осіб, які уповноважені представляти інтереси Апарату ВРУ в суді, анулювання довіреностей особам, які звільнилися;

- проведення роз'яснювальної роботи, забезпечення неухильного виконання працівниками Апарату своїх посадових обов'язків;

- при опрацюванні рішення суду керівникам структурних підрозділів повідомляти Керівника Апарату ВРУ чи заступника Керівника Апарату ВРУ відповідно до розподілу функціональних обов'язків про можливі корупційні ризики, виявлені під час опрацювання рішення суду, протягом 5 робочих днів з моменту його надходження до Апарату ВРУ;

у сфері роботи з документами, що містять інформацію з обмеженим доступом:

- забезпечення неухильного дотримання працівниками Апарату ВРУ вимог законодавства щодо захисту інформації з обмеженим доступом та контроль відповідно до нормативних документів;

- регулярне проведення з працівниками, які відповідно до повноважень мають доступ до інформації з обмеженим доступом, роз'яснювальної роботи;

у сфері експертно-аналітичного забезпечення:

- проведення роз'яснювальної роботи щодо відповідальності за недоброчесність та/або неправомірні дії з працівниками Апарату ВРУ, які забезпечують здійснення експертизи, беруть участь у підготовці та опрацюванні законопроектів, порівняльних таблиць до законопроектів, забезпечують підготовку експертних висновків, довідкових та науково-аналітичних матеріалів;

у сфері організації роботи із запобігання та виявлення корупції:

- забезпечення поінформованості працівників Апарату ВРУ щодо обмежень та вимог, встановлених законами України «Про державну службу», «Про запобігання корупції», шляхом проведення інструктажів, навчань;

у сфері проходження документів в Апараті ВРУ:

- забезпечення підготовки проекту розпорядження щодо удосконалення процедури опрацювання та візування організаційно-розпорядчих документів.

Інші заходи, спрямовані на усунення корупційних ризиків:

- проведення антикорупційної експертизи законопроектів для розгляду Комітетом Верховної Ради України з питань антикорупційної політики;

- здійснення координації з питань щодо реалізації антикорупційного законодавства та взаємодії Апарату ВРУ з Національним агентством з питань запобігання корупції;

- проведення навчання працівників Апарату ВРУ з питань антикорупційного законодавства;

- проведення заходів з виявлення та усунення конфлікту інтересів, контроль за дотриманням вимог законодавства щодо врегулювання конфлікту інтересів;

- проведення спеціальної перевірки відомостей щодо осіб, які претендують на зайняття посад в Апараті ВРУ, та осіб, призначення на посади яких здійснюється Верховною Радою України, організація проведення перевірки достовірності відомостей щодо застосування до зазначених осіб заборон, передбачених ч.ч. 3, 4 ст. 1 Закону України «Про очищення влади», підготовка довідок за результатами перевірок;

- забезпечення участі працівників Апарату ВРУ в заходах, які проводять спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції (наради, круглі столи, семінари тощо);

- розгляд отриманих повідомлень про порушення працівниками Апарату ВРУ вимог Закону України «Про запобігання корупції»;

- забезпечення конфіденційності інформації про осіб, які повідомляють про можливі факти корупційних чи пов'язаних із корупцією правопорушень або про факти підбурення їх до вчинення корупційних правопорушень;

- моніторинг, оцінка виконання Антикорупційної програми Апарату ВРУ на 2018 – 2020 роки;

- контроль за поданням працівниками Апарату ВРУ декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави та місцевого самоврядування, повідомлення НАЗК про факти неподання або несвоєчасного подання декларацій;

- інформування громадськості про здійснювані Апаратом ВРУ заходи щодо запобігання корупції через офіційний веб-портал Верховної Ради України;

- консультування працівників Апарату ВРУ щодо застосування антикорупційного законодавства;
- проведення інструктажу новопризначених працівників Апарату ВРУ щодо дотримання вимог антикорупційного законодавства.

Секретаріат Кабінету Міністрів України (Секретаріат СКМУ):

Основні корупційні ризики та заходи щодо їх усунення.

Наказом Державного секретаря Кабінету Міністрів України від 03.01.2018 № 219 затверджено Антикорупційну програму Секретаріату Кабінету Міністрів України на 2018 – 2020 роки, яка погоджена Національним агентством з питань запобігання корупції (рішення від 29.01.2018 № 3214).

За результатами оцінки корупційних ризиків у діяльності Секретаріату СКМУ, було ідентифіковано 18 корупційних ризиків за 8 напрямками основної діяльності Секретаріату СКМУ (управління Секретаріатом СКМУ); управління персоналом; управління фінансовими та матеріальними ресурсами; публічні закупівлі; представництво в суді; робота з документами, що містять службову інформацію; експертно-аналітичне забезпечення; організація роботи із запобігання та виявлення корупції).

Інші заходи, спрямовані на усунення корупційних ризиків:

- створено умови для повідомлень про можливі корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення;
- здійснюється системна робота з підвищення кваліфікації працівників, на яких поширюється дія Закону України «Про запобігання корупції».

Офіс Президента України:

Указом Президента України від 14.09.2020 № 392 введено в дію рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14.09.2020 «Про Стратегію ядерної безпеки України», у якій серед поточних та прогнозованих загроз визначено й корупцію, яка перешкоджає виведенню української економіки з депресивного стану, унеможлиблює її стале і динамічне зростання та, як наслідок, підживлює кримінальне середовище.

Крім того, у 2020 році значно активізувалась діяльність консультативно-дорадчого органу при Президентові України – Національної ради з питань антикорупційної політики, до основних завдань якої відповідно до Положення про Національну раду з питань антикорупційної політики, затвердженого Указом Президента України від 14.10.2014 № 808 (зі змінами та доповненнями), віднесено підготовку та подання Президентові України пропозицій щодо визначення, актуалізації та вдосконалення антикорупційної стратегії; здійснення системного аналізу стану запобігання і протидії корупції в Україні, ефективності реалізації антикорупційної стратегії, заходів, що вживаються для запобігання і

протидії корупції; підготовку та надання Президентові України узгоджених пропозицій щодо поліпшення координації та взаємодії між суб'єктами, які здійснюють заходи у сфері запобігання і протидії корупції; оцінку стану та сприяння реалізації рекомендацій Групи держав проти корупції (GRECO), Організації економічної співпраці і розвитку (OECD), інших провідних міжнародних організацій щодо запобігання і протидії корупції, підвищення ефективності міжнародного співробітництва України у цій сфері; сприяння науково-методичному забезпеченню з питань запобігання і протидії корупції.

28 вересня 2020 року під головуванням Президента України проведено засідання Національної ради, на якому було обговорено проект Закону України «Про засади державної антикорупційної політики на 2020 – 2024 роки» (реєстр. № 4135 від 21.09.2020).

З початку 2018 року в Україні відсутній основний стратегічний документ у сфері протидії корупції, що є однією з причин вкрай низької ефективності у діяльності антикорупційних органів та їх координації. У зв'язку з цим Президент України закликав народних депутатів України якнайшвидше розглянути вказаний проект Закону України.

Суттєві виклики постали перед Україною через прийняте 27 жовтня 2020 року Конституційним Судом України рішення у справі № 1-24/2020(393/20) щодо неконституційності ст. 366¹ Кримінального кодексу України, яка встановлювала кримінальну відповідальність за недостовірне декларування інформації, та окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» щодо перевірки декларацій та моніторингу способу життя декларантів, що негативно позначилось на незалежності та ефективності функціонування вітчизняної антикорупційної інфраструктури. Після ухвалення такого рішення Конституційного Суду України стали неможливими процеси з проведення спеціальних перевірок Національним агентством з питань запобігання корупції, що є обов'язковою вимогою для заміщення посад державних службовців, прокурорів, слідчих, голів місцевих державних адміністрацій тощо, а також притягнення винних осіб до відповідальності за порушення вимог антикорупційного законодавства України.

У зв'язку з великим суспільним резонансом щодо скасування електронного декларування та декриміналізації діянь стосовно неподання чи внесення недостовірних відомостей до декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, 27 листопада 2020 року під головуванням Президента України відбулося засідання Національної ради, на якому за участю міжнародних партнерів України обговорено питання виходу із конституційної кризи у зв'язку із рішенням Конституційного Суду України від 27.10.2020 № 13-р/2020.

23 грудня 2020 року підписано Закон України № 1074-IX. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення відповідальності за декларування недостовірної інформації та неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування»»

Водночас конституційна криза зумовила прийняття та введення в дію Указом Президента України № 477/2020 рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 жовтня 2020 року «Про вжиття заходів для відновлення нормативно-правового регулювання діяльності антикорупційних органів та довіри до конституційного судочинства».

5.4. Узагальнені результати антикорупційної експертизи нормативно-правових актів та проектів нормативно-правових актів

Антикорупційна експертиза в Україні – це діяльність певних суб'єктів із виявлення в нормативно-правових актах чи проектах нормативно-правових актів норм (положень), які самостійно чи у поєднанні з іншими нормами (положеннями) можуть сприяти вчиненню корупційних правопорушень або правопорушень, пов'язаних з корупцією (корупціогенних факторів).

Виходячи з приписів ст. 55 Закону України «Про запобігання корупції», антикорупційна експертиза повинна обов'язково здійснюватися Міністерством юстиції України та Комітетом Верховної Ради України, до предмета відання якого належить питання боротьби з корупцією, може здійснюватися НАЗК та громадськість.

Антикорупційна експертиза, здійснювана кожним із зазначених вище суб'єктів, має низку особливостей з точки зору законодавчого регулювання, так і під реальної практики його застосування.

5.4.1. Антикорупційна експертиза, що здійснюється Міністерством юстиції України

Зі змісту ст. 55 Закону України «Про запобігання корупції» випливає, що Міністерство юстиції України однозначно зобов'язане здійснювати антикорупційну експертизу:

- всіх проектів нормативно-правових актів, що вносяться на розгляд Кабінету Міністрів України;
- всіх нормативно-правових актів державних органів, акти яких підлягають державній реєстрації;
- чинних законів, актів Президента та Уряду у певних сферах¹.

Не до кінця зрозуміло, чи повинне Міністерство юстиції України здійснювати антикорупційну експертизу законопроектів, внесених на розгляд Парламенту Урядом чи Президентом.

¹ Йдеться про НПА, що стосуються: 1) прав та свобод людини і громадянина; 2) повноважень органів державної влади та органів місцевого самоврядування, осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування; 3) надання адміністративних послуг; 4) розподілу та витрачання коштів державного бюджету та місцевих бюджетів; 5) конкурсних (тендерних) процедур.

З одного боку, позитивна відповідь на це питання опосередковано впливає зі змісту ч.2 ст. 55 Закону «Про запобігання корупції», а також логічного припущення про те, що проекти всіх актів Парламенту мали б бути об'єктом антикорупційної експертизи.

З іншого боку, положення ч.3 ст. 55 Закону «Про запобігання корупції» сформульовано так, ніби антикорупційній експертизі, яка проводиться Міністерством юстиції України, підлягають проекти тільки тих нормативно-правових актів, що вносяться «на розгляд Кабінету Міністрів України» (за такого підходу Міністерство юстиції України не має права здійснювати антикорупційну експертизу законопроектів, що вже надійшли в Парламент від Уряду чи Президента.

При цьому звичайно слід пам'ятати, що відповідно до п. 1 § 70 Регламенту Кабінету Міністрів України (далі – Регламент) законопроекти, що вносяться у порядку законодавчої ініціативи Кабінетом Міністрів України на розгляд Верховної Ради України, готуються Міністерством юстиції України, іншими центральними органами виконавчої влади з дотриманням вимог, передбачених Регламентом Кабінету Міністрів України та Регламентом Верховної Ради України. Зокрема, згідно з вимогами Регламенту Кабінету Міністрів України разом із законопроектом, що вноситься до Кабінету Міністрів України, подається, серед іншого, висновок Міністерства юстиції України, який має містити інформацію про наявність чи відсутність у проекті норм, що можуть сприяти вчиненню корупційних правопорушень (антикорупційна експертиза).

У будь-якому разі станом на початок 2021 року Міністерство юстиції України не здійснює антикорупційної експертизи законопроектів, що ініційовані Президентом. Проте таку експертизу наразі здійснює Комітет Верховної Ради України з питань запобігання і протидії корупції.

Процедурні аспекти здійснення Міністерством юстиції України такої експертизи наразі виписані у Порядку проведення антикорупційної експертизи, затверджені наказом Міністерства юстиції України від 18 березня 2015 року № 383/5, та у Методології проведення антикорупційної експертизи, затвердженій наказом Міністерства юстиції України від 24 квітня 2017 року № 1395/5.

Згідно з Планом проведення антикорупційної експертизи чинних нормативно-правових актів на 2020 рік, затвердженим наказом Міністерства юстиції України від 19.12.2019 № 4082/5 (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 17.07.2020 №2446/5), протягом 2020 року Міністерством юстиції України проведено антикорупційну експертизу 9 чинних нормативно-правових актів, із них:

1) у 4 чинних нормативно-правових актах корупціогенних факторів **не було виявлено**, а саме:

- у Законах України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування», «Про звернення громадян»;

- у постановах Кабінету Міністрів України від 12.01.2011 № 18 «Про затвердження Порядку передачі бюджетних призначень, перерозподілу видатків

бюджету і надання кредитів з бюджету», від 22.04.2020 № 305 «Про запровадження експериментального проекту щодо платної послуги з надання поліпшених побутових умов та харчування особам, узятим під варту, в слідчих ізоляторах Державної кримінально-виконавчої служби»);

2) у 5 чинних нормативно-правових актах **було виявлено корупціогенні фактори**, а саме:

- у Кодексі України про адміністративні правопорушення (виявлено 5 корупціогенних факторів та надано відповідні рекомендації щодо їх усунення);

- у Законі України «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)» (виявлено 2 корупціогенні фактори та надано відповідні рекомендації щодо їх усунення);

- у Законі України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (виявлено 5 корупціогенних факторів та надано відповідні рекомендації щодо їх усунення);

- у постанові Кабінету Міністрів України від 11.07.2002 № 985 «Про затвердження Порядку розпорядження майном, конфіскованим за рішенням суду і переданим органам державної виконавчої служби» (виявлено 1 корупціогенний фактор та надано відповідну рекомендацію щодо його усунення),

- у постанові Кабінету Міністрів України від 11.07.2018 № 551 «Деякі питання видачі посвідчень особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, та іншим категоріям громадян» (виявлено 2 корупціогенні фактори та надано відповідну рекомендацію щодо його усунення).

За результатами антикорупційної експертизи проектів нормативно-правових актів, яка проводилася як складова частина правової експертизи, Міністерством юстиції України протягом 2020 року проведено **3 219 антикорупційних експертиз** проектів нормативно-правових актів (з яких лише 1 проект нормативно-правового акта містив корупціогенний фактор).

За результатами антикорупційної експертизи нормативно-правових актів, які підлягають державній реєстрації, Міністерством юстиції України протягом 2020 року проведено **1 967 антикорупційних експертиз** чинних нормативно-правових актів (**1** нормативно-правовий акт містить корупціогенний фактор).

Результати антикорупційної експертизи чинних нормативно-правових актів та проектів нормативно-правових актів оприлюднено на офіційному веб-сайті Міністерства юстиції України¹.

5.4.2. Антикорупційна експертиза, що здійснюється Комітетом Верховної Ради України, до предмета відання якого належить питання боротьби з корупцією

Виходячи зі змісту ч. 2 ст. 55 Закону України «Про запобігання корупції», цей Комітет уповноважений здійснювати антикорупційну експертизу тільки тих проектів нормативно-правових актів, що вносяться на розгляд Верховної Ради України народними депутатами України.

¹ https://minjust.gov.ua/uncorrupt_exp.

Щоправда, відповідно до положень ч. 1 ст. 93 Регламенту Верховної Ради України кожен проект нормативно-правового акта, що вноситься на розгляд Парламенту, у 15-денний строк направляється у комітет, до предмета відання якого належать питання боротьби з корупцією, для підготовки експертного висновку щодо його відповідності вимогам антикорупційного законодавства¹. Існування таких положень фактично дозволяє профільному Комітету Верховної Ради України здійснювати антикорупційну експертизу будь-яких проектів нормативно-правових актів, що вносяться на розгляд Парламенту (незалежно від виду акта та суб'єкта ініціювання). Як свідчить аналіз практики діяльності цього Комітету, він цю можливість активно використовує.

У ст. 55 Закону «Про запобігання корупції» немає вимоги щодо розробки цим Комітетом порядку чи методології здійснення ним антикорупційної експертизи.

За інформацією Комітету Верховної Ради України з питань антикорупційної політики, у період третьої – четвертої сесій з лютого 2020 року по січень 2021 року ним отримано 1 992 доручення Голови Верховної Ради України щодо здійснення антикорупційної експертизи законопроектів.

За цей же період Комітетом затверджено 351 експертний висновок щодо проектів нормативно-правових актів, із них: 307 законопроектів були визнані такими, що відповідають вимогам антикорупційного законодавства, із них у 119 законопроектах Комітет висловив зауваження; 44 законопроекти визнані такими, що не відповідають вимогам антикорупційного законодавства та містять 87 корупціогенних факторів (ризиків).

Із числа законопроектів, які Комітетом визнані такими, що містять корупціогенні фактори, Верховною Радою України 5 законопроектів були прийняті як закони, із них головними Комітетами лише у 2 законопроектах усунуто корупційні ризики.

На кінець звітнього періоду згідно з рішеннями Верховної Ради України 5 законопроектів було знято з розгляду, 3 законопроекти відхилено, 3 законопроекти прийнято у першому читанні, головними Комітетами готуються на повторне перше читання 3 законопроекти. Суб'єктом законодавчої ініціативи відкликано 2 законопроекти.

Висновки антикорупційної експертизи (щодо відповідності вимогам антикорупційного законодавства), здійснюваної профільним Комітетом Верховної Ради України, оприлюднюються на сторінках відповідних проектів на офіційному веб-сайті Верховної Ради України.

¹ Регламент Верховної Ради України : затв. Законом від 10 лютого 2010 року №1861-VI / Верховна Рада України // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text>.

5.4.3. Антикорупційна експертиза, що здійснюється НАЗК

Згідно з ч. 5 ст. 55 Закону України «Про запобігання корупції» НАЗК може проводити за власною ініціативою антикорупційну експертизу проектів будь-яких нормативно-правових актів, що вносяться на розгляд Парламенту або Уряду.

Слід зазначити, що активно реалізовувати зазначену функцію НАЗК почало лише у 2020 році. Зокрема, була проведена робота щодо розроблення нового порядку та методики проведення НАЗК антикорупційної експертизи всіх проектів нормативно-правових актів з потенційно високим ступенем корупційних ризиків, що вносяться на розгляд Парламенту або Уряду (*до 2020 року було проведено антикорупційну експертизу лише кількох проектів нормативно-правових актів*).

29 липня 2020 року НАЗК затвердило новий *Порядок проведення антикорупційної експертизи Національним агентством з питань запобігання корупції*¹ (далі – Порядок), відповідно до якого здійснює моніторинг актів законодавства, проектів актів, внесених на розгляд Верховної Ради України або Кабінету Міністрів України, з метою виявлення в них корупціогенних норм.

Крім того, положення ст. 55 Закону передбачають, що для проведення НАЗК такої експертизи Уряд зобов'язаний надсилати йому проекти всіх відповідних нормативно-правових актів².

Відповідно до Порядку у разі виявлення за результатами моніторингу проектів актів, внесених на розгляд Верховної Ради України або Кабінету Міністрів України, корупціогенних норм Національне агентство проводить антикорупційну експертизу таких проектів актів, про що інформує відповідний комітет Верховної Ради України або Кабінет Міністрів України, що є підставою для зупинення процедури його розгляду або прийняття, але на строк не більше 10 днів³.

Загальний строк проведення НАЗК антикорупційної експертизи проекту нормативно-правового акта повинна становити не більше ніж 10 календарних днів з дня початку строку її проведення.

Згідно з цим Порядком до проведення антикорупційної експертизи НАЗК в обов'язковому порядку залучає Громадську раду при НАЗК. Крім того, НАЗК може залучати фахівців державних органів, підприємств, установ, організацій, а також експертів міжнародних організацій, представників громадських об'єднань за їх згодою.

¹ Порядок проведення антикорупційної експертизи Національним агентством з питань запобігання корупції : затв. наказом НАЗК від 29 липня 2020 року № 325/20/ НАЗК // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0787-20#Text>.

² Щоправда, із положень Закону важко зрозуміти: Кабінет Міністрів України зобов'язаний надсилати до НАЗК усі проекти НПА, що потрапляють йому на розгляд, чи лише ті з них, антикорупційну експертизу яких ініціює НАЗК.

³ На жаль, закон не містить однозначної відповіді на питання про те, чи розгляд цих проектів НПА «зупиняється» (обов'язково та автоматично), чи цей факт є лише підставою для прийняття відповідним органом рішення про зупинення розгляду такого проекту НПА (тобто вирішується на розсуд відповідного органу).

Результати антикорупційної експертизи проекту акта викладаються у висновку антикорупційної експертизи, у якому зазначаються:

- повна назва проекту акта, його реєстраційний номер (за наявності), дата та ініціатори внесення на розгляд Верховної Ради України або Кабінету Міністрів України;

- суть основних положень проекту акта із переліком питань, які пропонується ним врегулювати;

- положення проекту акта, які містять корупціогенні фактори, із наведенням відповідного обґрунтування, а також прогнозування можливих негативних наслідків реалізації таких положень;

- рекомендації щодо можливих способів усунення корупціогенних факторів, виявлених за результатами антикорупційної експертизи.

Зазначений висновок НАЗК надсилає до відповідного комітету Верховної Ради України або Кабінету Міністрів України не пізніше наступного дня з дня їх підписання.

Висновок антикорупційної експертизи підлягає оприлюдненню протягом 5 днів після його підписання на офіційному веб-сайті Національного агентства.

Антикорупційна експертиза проводиться відповідно до *Методології проведення антикорупційної експертизи Національним агентством з питань запобігання корупції*, яка затверджена наказом Голови НАЗК від 20 жовтня 2020 року № 470/20¹. Зазначена Методологія визначає типові критерії та способи оцінки, а також способи виявлення та усунення корупціогенних факторів у таких проектах нормативно-правових актів.

Відповідно до зазначеного вище Порядку організацію проведення антикорупційної експертизи проектів нормативно-правових, внесених на розгляд Верховної Ради України або Кабінету Міністрів України, у 2020 році забезпечував Департамент запобігання та виявлення корупції НАЗК.

Протягом 2020 року НАЗК було проведено моніторинг **512** проектів нормативно-правових актів. Виявлено корупціогенні фактори в **46** проектах нормативно-правових актів.

За результатами проведення антикорупційної експертизи підготовлено **42** висновки, які направлено до відповідних комітетів Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України та органам влади, які є розробниками проектів, для врахування при доопрацюванні положень проектів нормативно-правових актів.

Висновки антикорупційних експертиз проектів нормативно-правових актів розміщено на офіційному веб-сайті Національного агентства².

Крім того, з метою створення умов для ефективного виявлення у проектах нормативно-правових актів корупціогенних факторів на етапі їх розроблення постановою Кабінету Міністрів України від 16.12.2020 № 1285³ Регламент

¹ Методологія проведення антикорупційної експертизи Національним агентством з питань запобігання корупції: затв. наказом НАЗК від 20 жовтня 2020 року № 470/20/ НАЗК // Офіційний веб-сайт НАЗК. – Режим доступу : <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2020/10/MetodologD196D18F.pdf>.

² <https://nazk.gov.ua/uk/departament-koordynatsiyi-antykoriupciynoyi-polityky/antykoriupciyna-ekspertyza/>.

³ «Про внесення змін до Регламенту Кабінету Міністрів України та скасування постанов Кабінету Міністрів України від 26 лютого 2020 р. № 168 і від 13 травня 2020 р. № 363»

Кабінету Міністрів було доповнено новим § 37-2, згідно з яким розробник проекту нормативно-правового акта Кабінету Міністрів України одночасно з поданням відповідного проекту акта Міністерству юстиції України для проведення правової експертизи надсилає такий проект, завізований керівником органу, який є розробником, разом з пояснювальною запискою та порівняльною таблицею (якщо проектом акта передбачено внесення змін до інших актів Кабінету Міністрів) до НАЗК для визначення необхідності проведення антикорупційної експертизи.

У свою чергу НАЗК за результатами опрацювання такого проекту акта приймає рішення про необхідність проведення антикорупційної експертизи.

У разі прийняття рішення про проведення антикорупційної експертизи щодо надісланого проекту акта НАЗК інформує про це розробника та Кабінет Міністрів України у визначені Регламентом строки.

За результатами проведення антикорупційної експертизи Національне агентство готує висновок, який надсилає розробнику у строк, що становить не більш як 10 днів з дня, що настає за днем інформування розробника про проведення антикорупційної експертизи.

5.4.4. Громадська антикорупційна експертиза

Згідно з ч. 7 ст. 55 Закону «Про запобігання корупції» за ініціативою фізичних осіб, громадських об'єднань, юридичних осіб може проводитися громадська антикорупційна експертиза чинних нормативно-правових актів та проектів нормативно-правових актів. Проведення такої антикорупційної експертизи, а також оприлюднення її результатів здійснюються за рахунок відповідних фізичних осіб, громадських об'єднань, юридичних осіб або інших джерел, не заборонених законодавством.

Зокрема, при громадській організації «Інститут законодавчих ідей» діє Рада громадських експертиз (далі – Рада), яка проводить антикорупційну експертизу кожного законопроекту відразу після його реєстрації у парламенті. Рада формує висновки до кожного законопроекту на етапі їх підготовки до першого читання, та в окремих випадках – на етапі їх підготовки до другого читання. За результатами проведення Радою антикорупційної експертизи готується один із трьох видів висновків: позитивний (законопроект повністю відповідає вимогам антикорупційної експертизи), із зауваженнями (у законопроекті є прояви корупції, проте їх можна усунути на етапі другого читання), негативний (законопроект містить суттєві корупційні ризики і не підлягає покращенню).

Протягом 2015 – 2021 років Рада проаналізувала 4 027 законопроектів, 474 з яких містили корупційні ризики, а до 1 211 висловлено зауваження. З усіма висновками та зауваженнями можна ознайомитися на офіційному веб-сайті Ради

громадських експертиз¹.

Також активну участь у сфері проведення громадської антикорупційної експертизи бере Центр політико-правових реформ. Протягом 2018 – 2020 року експертами Центру політико-правових реформ було здійснено громадську антикорупційну експертизу низки важливих, складних та/або небезпечних Законів та законопроектів, за результатами яких підготовлено висновки із визначенням виявлених корупціогенних факторів, моделюванням потенційно небезпечних наслідків їх існування (якщо вони залишаться у прийнятих законах), а також формулюванням пропозицій щодо усунення корупціогенних факторів².

Громадську антикорупційну експертизу здійснюють й інші громадські організації (наприклад, Центр «Ейдос»³, Антикорупційна Громадська Спілка «Совість»⁴) та окремі громадські активісти.

Висновки громадської антикорупційної експертизи, як правило, публікуються шляхом розміщення на веб-сайті тієї громадської організації, яка проводила таку антикорупційну експертизу⁵. Інколи такі висновки публікуються на сайтах тих органів, що видали той нормативно-правовий акт, який став об'єктом антикорупційної експертизи.

Висновки та рекомендації до Розділу V

Висновки

1. У переважній більшості державних органів протягом 2020 року були затверджені антикорупційні програми, розробка яких здійснювалася на підставі оцінки корупційних ризиків у діяльності відповідного органу влади, з урахуванням причин, що їх породжують, та умов, що їм сприяють.

Проте, як свідчить аналіз положень антикорупційних програм та наданої державними органами інформації для підготовки цього документу, оцінка корупційних ризиків переважно стосується питань запобігання та виявлення корупції лише в діяльності апарату державного органу. Нерідко поза увагою міністерств та інших органів державної влади лишалися сфери діяльності, у яких цей орган забезпечує формування чи реалізує державну політику.

Здійснення усіх заходів та дій під час підготовки антикорупційних програм

¹ Висновки до законопроектів / Рада громадських експертиз // Сайт Ради громадських експертиз. – Режим доступу : <https://rge.izi.institute/>.

² Антикорупційна експертиза нормативно-правових актів та проектів нормативно-правових актів / Центр політико-правових реформ // Сайт ЦППР. – Режим доступу: http://185.65.244.102/ua/news/combating_corruption/anti_corruption_expertise/.

³ Антикорупційна експертиза нормативно-правових актів / Центр «Ейдос» // Сайт Центр «Ейдос». – Режим доступу: <http://eidos.org.ua/analitika/hromadska-antykoriupcijsna-ekspertyza-zakonoproektiv/>.

⁴ Антикорупційна експертиза нормативно-правових актів / Антикорупційна Громадська Спілка «Совість» // Сайт АГС «Совість». – Режим доступу : <http://sovist.org.ua/expertise-of-legal-acts>.

⁵ Наприклад, з усіма висновками громадської антикорупційної експертизи, проведеної фахівцями ЦППР, можна ознайомитися на сайті цієї організації (http://pravo.org.ua/ua/news/combating_corruption/anti_corruption_expertise/). Більшість висновків громадської антикорупційної експертизи, проведеної фахівцями Центру «Ейдос», також розміщено на сайті цієї організації (<http://eidos.org.ua/analitika/hromadska-antykoriupcijsna-ekspertyza-zakonoproektiv/>).

має відбуватися із залученням представників громадськості та експертів, які володіють як теоретичними, так і практичними знаннями та навичками про особливості роботи органу та сферу його регулювання. Утім, в окремих випадках підготовка антикорупційних програм здійснювалася із формальним залученням представників громадськості та експертного середовища, а подекуди взагалі без такого залучення.

2. Незважаючи на те, що інститут антикорупційних програм державних органів був запроваджений ще у 2014 році із прийняттям Закону України «Про запобігання корупції», і державні органи вже мають досвід підготовки, оцінки та перегляду антикорупційних програм (у тому числі з урахуванням методично-роз'яснювальних документів НАЗК), основний потенціал цього інституту ще залишається нереалізованим.

3. Національне агентство з питань запобігання корупції у 2020 році розпочало проведення антикорупційної експертизи на підставі оновлених документів, що визначають порядок та методологію її проведення, та забезпечило антикорупційну експертизу 46 проектів нормативно-правових актів.

Рекомендації

1. Забезпечити належний процес підготовки антикорупційних програм на основі ефективної оцінки корупційних ризиків не лише у внутрішній діяльності органів, а й у сферах діяльності, у яких державні органи забезпечують формування чи реалізують державну політику, залучивши до цього процесу провідних представників громадськості та експертного середовища.

2. При здійсненні погодження антикорупційних програм державних органів НАЗК слід підвищити якість їх опрацювання на предмет належної та якісної ідентифікації корупційних ризиків в організаційно-управлінській діяльності державного органу, насамперед щодо реалізації контрольно-наглядових функцій та сфер діяльності, у яких державний орган забезпечує формування чи реалізує державну політику.

3. Запровадити моніторинг процедур розгляду та врахування рекомендацій, наданих за результатами проведення антикорупційної експертизи та забезпечити стабільно високий відсоток врахування таких рекомендацій у прийнятих нормативно-правових актах.

4. Забезпечити періодичний перегляд (моніторинг) законодавства на наявність у ньому корупціогенних норм та надавати Міністерству юстиції України пропозиції щодо включення їх до плану проведення антикорупційної експертизи чинних нормативно-правових актів.

VI. УЗАГАЛЬНЕНА ІНФОРМАЦІЯ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ¹

6.1. Типові корупційні ризики у діяльності органів місцевого самоврядування та заходи, вжиті у 2020 році для їх мінімізації

Ідентифікація та оцінка корупційних ризиків у діяльності органів місцевого самоврядування на рівні обласних рад, Київської та Севастопольської міських рад має здійснюватися відповідно до Методології оцінювання корупційних ризиків у діяльності органів влади, затвердженої рішенням НАЗК від 02 грудня 2016 року № 126, та Методичних рекомендацій щодо підготовки антикорупційних програм органів влади, затверджених рішенням НАЗК від 19 січня 2017 року № 31.

Разом із тим, варто відзначити, що деякими обласними радами оцінка корупційних ризиків проводилася також на основі висновків, отриманих за результатами аналізу, синтезу, опитування, анкетування, дослідження зовнішнього та внутрішнього середовища обласної ради на предмет виявлення чинників корупційних ризиків у нормативно-правових актах і організаційно-управлінській діяльності (зокрема, у Черкаській обласній раді). Такий підхід заслуговує на підтримку, адже дозволяє відповідним органам місцевого самоврядування не лише ідентифікувати найбільш поширені корупційні ризики, а й отримувати розгорнуту характеристику кожного такого ризику з притаманними саме йому особливостями, а також розробляти та впроваджувати найбільш ефективні заходи щодо їх усунення.

Згідно з вимогами п.п. «а» п. 4 ч. 2 ст. 20 Закону України «Про запобігання корупції» Національна доповідь щодо реалізації засад антикорупційної політики повинна містити узагальнений аналіз ситуації щодо корупції із зазначенням виявлених органами місцевого самоврядування корупційних ризиків у їх діяльності та реалізації ними заходів щодо усунення зазначених ризиків.

На виконання зазначених вимог Національним агентством проаналізовано інформацію, надану органами місцевого самоврядування (обласними радами та Київською міською радою), виокремлено найбільш типові корупційні ризики, характерні для органів місцевого самоврядування (на основі інформації, наданої

¹ У цьому підрозділі надається *стисла* інформація щодо запобігання та протидії корупції, отримана від обласних рад та Київської міської ради, які згідно з ч. 4 ст. 140 Конституції України представляють *спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ та міст*, а отже й володіють найбільш узагальненою інформацією щодо запобігання та протидії корупції органами місцевого самоврядування.

У *додатках* до Національної доповіді наводиться *більш розгорнута* інформація, отримана Національним агентством від кожної з цих рад.

З огляду на зазначене вище, у цьому підрозділі та додатках до Національної доповіді не відображаються заходи щодо запобігання та протидії корупції, вжиті окремими сільськими, селищними, міськими радами (та їх виконавчими органами), а також районними радами.

цими радами), та наведено найбільш поширені заходи, які вживалися цими радами з метою мінімізації цих ризиків.

1. Відсутність контролю за проведенням допорогових закупівель, а також укладенням договорів оренди комунального майна.

Відсутність контролю за проведенням допорогових закупівель, а також укладенням договорів оренди комунального майна з точки зору органів місцевого самоврядування є найбільш поширеним корупційним ризиком у діяльності органів місцевого самоврядування.

Переважна більшість органів місцевого самоврядування у 2020 році вживала такі *заходи щодо усунення цього корупційного ризику*:

- моніторинг цінкових пропозицій при реалізації допорогових закупівель;
- залучення третіх осіб (незалежних фахівців представників громадськості) до підготовки тендерної документації;
- оприлюднення проектів тендерної документації на офіційному веб-сайті обласної ради для обговорення;
- оприлюднення тендерної документації на офіційному майданчику системи державних закупівель «ProZorro»;
- розробка розпорядчих документів на рівні області з метою забезпечення контролю за здійсненням закупівель комунальними підприємствами та бюджетними установами (наприклад, головою Житомирської обласної державної адміністрації та головою обласної Житомирської ради було прийнято розпорядження «Про застосування системи електронних закупівель»);
- аналіз проектів договорів з метою виявлення причин, що призводять чи можуть призвести до вчинення корупційних або пов'язаних із корупцією правопорушень внаслідок можливої особистої зацікавленості посадових осіб або можливого впливу на них інших осіб;
- оприлюднення у встановленому порядку річного плану закупівель із додатками, відповідної документації на офіційному веб-сайті обласної ради;
- оприлюднення звітів про укладені договори в системі електронних закупівель (ProZorro) відповідно до вимог ст. 10 Закону України «Про публічні закупівлі»;
- використання примірної документації, затвердженої Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України;
- забезпечення систематичного підвищення кваліфікації членів тендерного комітету обласної ради, комісії із кваліфікації пропозицій учасників допорогових закупівель товарів, робіт і послуг через електронну систему закупівель товарів, робіт і послуг (ProZorro) з питань проведення закупівель товарів і послуг за бюджетні кошти та запобігання корупції.

Переважна більшість органів місцевого самоврядування у 2020 році вживала типові заходи, щодо усунення наведеного корупційного ризику.

Водночас, деякі органи місцевого самоврядування вживають й інші заходи, щодо усунення корупційних ризиків у сфері публічних закупівель.

Наприклад, Волинською обласною радою запроваджено попередній аналіз та візування уповноваженою особою з питань запобігання та виявлення корупції

проектів договорів на закупівлю товарів, робіт та послуг, а Житомирською обласною радою окремі допорогові закупівлі (при неможливості їх проведення через систему «Prozorro») погоджуються з Департаментом агропромислового розвитку та економічної політики Житомирської обласної державної адміністрації.

Загалом визнання «відсутності контролю за проведенням допорогових закупівель, а також укладенням договорів оренди комунального майна» найбільш поширеним та/або типовим корупційним ризиком в діяльності органів місцевого самоврядування в умовах адміністративної та фінансової децентралізації викликає серйозні занепокоєння, а відтак потребує належної уваги як з боку органів місцевого самоврядування, так і органів, на яких покладено обов'язок здійснювати контроль за дотриманням законодавства про публічні закупівлі.

Опосередковано це може свідчити про потребу подальшого удосконалення законодавства про публічні закупівлі та підвищення обізнаності уповноважених осіб органів місцевого самоврядування щодо вжиття заходів, спрямованих на мінімізацію цих корупційних ризиків.

2. Недотримання вимог антикорупційного законодавства депутатами місцевих рад під час реалізації депутатських повноважень.

Недотримання вимог антикорупційного законодавства депутатами місцевих рад під час реалізації ними своїх депутатських повноважень ідентифікується як один із найпоширеніших корупційних ризиків у діяльності органів місцевого самоврядування.

Цей ризик, передусім, полягає у недотриманні норм Закону України «Про запобігання корупції» та ст. 59-1 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності депутатів місцевих рад.

У 2020 році з метою мінімізації цього ризику органи місцевого самоврядування як правило вживали такі **заходи**:

- надання депутатам місцевих рад консультацій та роз'яснень щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, а також вимог антикорупційного законодавства;
- проведення семінарів, навчань, круглих столів з актуальних питань діяльності органів місцевого самоврядування, у тому числі щодо дотримання вимог антикорупційного законодавства;
- попередження депутатів місцевих рад про персональну відповідальність за порушення антикорупційного законодавства;
- розроблення пам'яток, брошур про права, обов'язки та правила дотримання вимог Закону України «Про запобігання корупції» та Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» щодо необхідності подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, врегулювання конфлікту інтересів тощо;
- розробка Кодексу депутатської етики.

Слід зазначити, що етичні і прозорі дії депутатів значною мірою сприяють формуванню демократичних принципів, посиленню довіри суспільства до органів місцевого самоврядування, розвитку і вдосконаленню норм депутатської етики, а як наслідок – зменшують кількість прийнятих неправомірних (в тому числі обумовлених корупційними практиками) рішень.

Ефективність місцевої ради та рівень її відкритості, прозорості та відповідальності значною мірою залежить від освітнього рівня депутатів сільських та селищних рад, міських голів¹, а тому з метою формування депутатської культури та нетерпимості до корупції необхідно більше уваги приділити проведенню просвітницьких заходів щодо забезпечення дотримання вимог Закону України «Про запобігання корупції» серед депутатів сільських, селищних, міських, районних та обласних рад.

3. Вплив на депутатів ради з метою прийняття певного рішення ради.

За результатами узагальнення інформації, отриманої від обласних рад, Національним агентством було встановлено, що досить часто органами місцевого самоврядування ідентифікується такий корупційний ризик, як вплив на депутатів ради з метою прийняття певного рішення ради.

З метою мінімізації цього корупційного ризику органи місцевого самоврядування у 2020 році вживали переважно такі **заходи**:

- оприлюднення проектів рішень на офіційному веб-сайті відповідної ради з метою залучення представників громадськості (експертів) до їх підготовки та розгляду;
- надання депутатам консультацій, роз'яснень щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів та вимог антикорупційного законодавства;
- опрацювання проектів нормативно-правових та організаційно-розпорядчих актів ради щодо наявності корупційних ризиків та відповідності законодавству;
- публікація прийнятих рішень на офіційних веб-сайтах обласних рад;
- залучення представників громадськості (експертів) до підготовки та розгляду рішень радою (з питань бюджету, комунальної власності, земельних та інших питань);
- публікація на офіційних веб-сайтах рад результатів поіменного голосування депутатів;
- онлайн-трансляція пленарних засідань ради;
- залучення представників громадськості до участі у пленарному засіданні ради з можливістю обговорення питань, що розглядаються, та внесення своїх пропозицій щодо них.

¹ Як бути ефективним депутатом / А. Осіпо, О. Солонтай, А. Странніков, Л. Грицак. – Інститут Політичної Освіти. – Київ, 2020. – 64 с. – Режим доступу : https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/582/%D0%AF%D0%BA_%D0%B1%D1%83%D1%82%D0%B8_%D0%B5%D1%84%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BC_%D0%B4%D0%B5%D0%BF%D1%83%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BC.pdf.

Варто відзначити, що для мінімізації цього корупційного ризику може стати в нагоді запровадження на системній основі антикорупційної експертизи рішень рад і розпоряджень голів.

У цьому контексті заслуговують на підтримку ініціативи Закарпатської та Одеської обласних рад, які запровадили здійснення антикорупційної експертизи проектів рішень обласної ради та розпоряджень голови ради, що, за твердженнями представників цих рад, надає можливість:

- ще на стадії підготовки проектів рішень усувати корупціогенні фактори (схеми) шляхом виключення тих положень проекту акта, які самостійно чи у поєднанні з іншими нормами можуть сприяти вчиненню корупційних правопорушень або правопорушень, пов'язаних з корупцією;

- удосконалювати положення проектів актів завдяки врахуванню рекомендацій, наданих за результатами проведеної антикорупційної експертизи.

Так, у Закарпатській обласній раді у 2020 році було проведено антикорупційну експертизу 134 проектів та рішень ради, а також 49 розпоряджень голови ради. В Одеській обласній раді було проведено антикорупційну експертизу 245 проектів рішень ради.

На думку деяких фахівців, з метою запобігання прийняттю «корупційних рішень» місцевими радами було б доцільно створювати в органах місцевого самоврядування спеціальні комісії¹. Діяльність таких комісій, на думку зазначених експертів, надала б можливість ідентифікувати рішення, котрі містять певні корупційні складові та/або є наслідком лобіювання певних приватних інтересів, ще на етапі їх погодження.

4. Корупційні ризики, пов'язані із проведенням конкурсів на зайняття вакантних посад керівників комунальних підприємств, установ, закладів.

За результатами аналізу інформації, отриманої від органів місцевого самоврядування, корупційні ризики, пов'язані із проведенням конкурсів на зайняття вакантних посад керівників комунальних підприємств, установ, закладів, є досить розповсюдженим. Цей ризик пояснюється представниками органів місцевого самоврядування існуванням досить поширеної практики лобіювання інтересів певних політичних сил, що представлені у відповідній раді (в тому числі щодо призначення «своїх людей» на керівні посади), а також непоодинокими намаганнями призначити на такі посади родичів, близьких осіб, друзів тощо.

Переважає більшість органів місцевого самоврядування у 2020 році вживала такі **заходи щодо усунення цього корупційного ризику:**

- опублікування інформації щодо наявності вакантних посад керівників підприємств, установ, організацій, інформації щодо умов проведення конкурсу, а також щодо кваліфікаційних вимог, що висуваються до кандидатів;

¹ Як бути ефективним депутатом / А. Осіпо, О. Солонтай, А. Странніков, Л. Грицак. – Інститут Політичної Освіти. – Київ, 2020. – 64 с. – Режим доступу : https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/582/%D0%AF%D0%BA_%D0%B1%D1%83%D1%82%D0%B8_%D0%B5%D1%84%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BC_%D0%B4%D0%B5%D0%BF%D1%83%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BC.pdf.

- оприлюднення на офіційному веб-сайті ради інформації про початок формування конкурсної комісії з проведення конкурсу на заміщення вакантної посади керівників, підприємств, установ, організацій, які належать до сфери управління відповідної ради;

- включення до складу відповідних конкурсних комісій представників трудового колективу, депутатського корпусу, громадських організацій тощо;

- оприлюднення на веб-сайтах відповідних рад переліків осіб, яких допущено до участі в конкурсі, а також усіх рішень конкурсних комісій;

- проведення засідань конкурсних комісій на посади керівників підприємств, установ, організацій комунальної форми власності в режимі он-лайн;

- проведення перевірок щодо наявності (відсутності) конфлікту інтересів у членів конкурсних комісій та суб'єктів призначення під час розгляду кандидатів та призначення керівників комунальних підприємств, установ, закладів;

- встановлення додаткового контролю за проведенням конкурсних процедур з боку уповноваженого підрозділу з питань запобігання корупції.

Слід зазначити, що органами місцевого самоврядування як правило вживаються типові заходи, щодо попередження та мінімізації зазначеного корупційного ризику, що загалом має сприяти заповненню вакантних посад керівників комунальних підприємств, установ чи закладів доброчесними та висококваліфікованими кадрами.

Утім, в окремих органах місцевого самоврядування вживаються хоч і дещо нетипові, але потенційно ефективні заходи щодо мінімізації цього корупційного ризику.

*Наприклад, в Сумській обласній раді, запроваджено практику, згідно з якою уповноважена особа з питань запобігання та виявлення корупції **візує усі проекти розпоряджень голови обласної ради з кадрових питань**, що є додатковим контролем для усунення корупційних ризиків, ще до моменту призначення переможця конкурсу на вакантну посаду керівника підприємства, установи чи організації.*

5. Корупційні ризики, пов'язані із проведенням конкурсу на зайняття вакантних посад в апараті обласної ради.

Значна частина обласних рад виокремлює групу корупційних ризиків, пов'язаних із проведенням конкурсу на зайняття вакантних посад в апараті обласної ради.

У 2020 році з метою мінімізації цього ризику обласні ради як правило вживали такі **заходи**:

- опублікування інформації про початок формування конкурсної комісії з проведення конкурсу на офіційних веб-сайтах обласних рад;

- залучення до роботи конкурсних комісій третіх осіб (експертів, представників громадськості);

- розроблення Пам'яток щодо повідомлення членом конкурсної комісії про конфлікт інтересів;

- відображення у документації за результатами проведення конкурсу мотивів (обґрунтування) прийнятого конкурсною комісією рішення;
- внесення змін до положень про конкурс на заміщення вакантних посад за результатами їх аналізу на відповідність чинному законодавству.

Аналіз заходів, спрямованих на мінімізацію корупційного ризику, пов'язаного із проведенням конкурсу на зайняття вакантних посад у виконавчому апараті обласних рад, зумовлює висновок про те, що у 2020 році таких заходів вживалося недостатньо, а деякі з вжитих заходів у цій сфері були малоефективними.

Зокрема, приписами Додатку 2 до Методичних рекомендацій щодо підготовки антикорупційних програм органів влади, затверджених рішенням НАЗК від 19 січня 2017 року № 31, органам місцевого самоврядування рекомендується встановлювати додатковий контроль (у тому числі зовнішній) за дотриманням спеціального та антикорупційного законодавства під час проведення конкурсу на зайняття посад, зокрема, запровадження періодичного моніторингу з боку уповноваженого підрозділу з питань запобігання та виявлення корупції документації щодо здійснення конкурсного відбору на кожну з посад.

Зазначений захід вживається, наприклад, у Львівській обласній раді, де уповноважена особа з питань запобігання корупції здійснює контроль за проведенням конкурсу на заміщення вакантних посад, а також проводить перевірку поданих кандидатами документів на конкурс.

А от при призначені (обранні) на посаду посадової особи виконавчого апарату Полтавської обласної ради уповноваженими особами здійснюється індивідуальний вступний інструктаж щодо дотримання вимог антикорупційного законодавства.

6. Недоброчесність та/або особистий інтерес посадової особи, яка здійснює перевірку установ, організацій, підприємств, що перебувають у спільній власності територіальних громад сіл, селищ, міст, області.

Органи місцевого самоврядування досить часто ідентифікують зазначений вище корупційний ризик.

З метою мінімізації цього корупційного ризику органи місцевого самоврядування у 2020 році вживали переважно такі **заходи**:

- аналіз результатів попередніх перевірок, в тому числі аналіз актів перевірок уповноваженою особою з питань запобігання корупції;
- забезпечення участі громадськості під час розгляду постійними комісіями питань майнового блоку стосовно господарської діяльності комунальних підприємств спільної власності територіальних громад сіл, селищ і міст області;
- аналіз результатів, а також актів попередніх перевірок уповноваженою особою з питань запобігання корупції;
- відображення у документації за результатами проведення перевірок комунальних підприємств, установ, закладів мотивів (обґрунтування) прийнятого рішення;

- проведення консультацій щодо персональної відповідальності суб'єктів перевірок за порушення законодавства (в тому числі антикорупційного).

За інформацією, наданою обласними радами, задля мінімізації цього корупційного ризику вживаються всі необхідні заходи, які є ефективними та дієвими.

7. Недоброчесність та/або особистий інтерес посадової особи місцевого самоврядування, яка працює у виконавчому апараті обласної ради та готує проекти відповідей на заяви, звернення громадян або юридичних осіб та запитів на публічну інформацію.

Значно рідше спостерігається ідентифікація органами місцевого самоврядування корупційного ризику, що полягає в недоброчесності та/або особистому інтересі посадової особи місцевого самоврядування, яка працює у виконавчому апараті обласної ради та готує проекти відповідей на заяви, звернення громадян або юридичних осіб та запитів на публічну інформацію.

У 2020 році з метою мінімізації цього ризику обласні ради як правило вживали такі **заходи**:

- розгляд відповідних питань на апаратних нарадах, загальних зборах трудового колективу;

- розміщення інформації на інформаційному стенді, офіційному веб-сайті обласної ради;

- публікація інформації щодо кількості опрацьованих заяв, звернень громадян та юридичних осіб, а також запитів на публічну інформацію на офіційних сайтах обласних рад.

З позиції Національного агентства, для мінімізації цього корупційного ризику доцільно також запроваджувати періодичний моніторинг (аудит) з боку підрозділу документообігу та уповноваженого підрозділу з питань запобігання та виявлення корупції органу відповідних запитів, звернень та листів-відповідей на них (у тому числі аудиту системи на предмет перегляду, скачування або друку документів сторонніми особами) та звітування перед керівництвом про результати такого моніторингу.

Крім того, цілком доречно проводити додатковий аналіз відповідей на заяви, звернення громадян або юридичних осіб на предмет виявлення випадків недоброчесності та/або особистого інтересу посадової особи, яка готувала проект відповіді.

Висновки:

1. Аналіз інформації, отриманої від обласних рад, дозволяє стверджувати, що органи місцевого самоврядування у цілому забезпечують ідентифікацію корупційних ризиків, а також вживають належні заходи щодо їх усунення.

Разом з тим, інколи спостерігаються випадки, коли ідентифікація корупційних ризиків здійснюється неповно або необ'єктивно, а подекуди – суто формально.

Існування таких випадків говорить про те, що у керівників деяких органів місцевого самоврядування недостатній рівень обізнаності щодо юридичної та фактичної природи корупційних ризиків, причин і наслідків їх існування, механізмів їх ідентифікації, а також правил розробки заходів, які б дозволили усунути або мінімізувати ці корупційні ризики. Побічно така ситуація може свідчити й про недостатню обізнаність керівництва окремих органів місцевого самоврядування щодо базових заборон, правил чи обмежень, встановлених антикорупційним законодавством, правил запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, правил етичної поведінки тощо.

2. Досі досить гострим залишається питання рівня відкритості, прозорості та ефективності місцевих рад, що значною мірою зумовлено процесом децентралізації, внаслідок якої утворюються принципово нові місцеві ради – місцеві ради ОТГ. У зв'язку з цим виникає необхідність у роз'ясненнях стосовно тих корупційних ризиків у діяльності органів місцевого самоврядування, які раніше не були їм відомі, а отже не були ними ідентифіковані.

3. Результати незалежних досліджень існуючих корупційних ризиків у діяльності органів місцевого самоврядування¹ засвідчують, що найбільша кількість корупційних ризиків притаманна сфері надання адміністративних послуг. Загалом авторами таких досліджень було виділено 20 найбільш корупційно вразливих сфер у діяльності органів місцевого самоврядування (наприклад, пересувна та сезонна торгівля, службове паркування, комунальні підприємства, конфлікт інтересів при здійсненні закупівель, передача земельних ділянок у приватну власність та користування та інші), і всі вони стосуються надання органами місцевого самоврядування певних адміністративних послуг.

У межах зазначеного дослідження було розроблено перелік потенційно ефективних кроків органів місцевого самоврядування задля усунення корупційних ризиків у наведених сферах.

Натомість, виходячи з інформації, наданої обласними радами, переважна більшість органів місцевого самоврядування не здійснює ідентифікацію

¹ «ТОП 20 корупційних схем на місцях – які вони та як їх здолати» сформованій командою урядово-громадської ініціативи «Разом проти корупції» (для органів місцевого самоврядування, журналістів та громадських активістів) // Центр політико-правових реформ. – Режим доступу : <https://rpr.org.ua/news/posibnyk-top-20-koruptsiynykh-skhem-na-mistsyakh-iaki-vony-ta-ikh-ikh-zdolaty/>.

корупційних ризиків у сферах, що стосується надання адміністративних послуг. Зокрема, це може свідчити про те, що органи місцевого самоврядування не зацікавлені в подоланні корупції за цим напрямком, та у свою чергу намагаються приховати проблеми, які дійсно існують під час реалізації повноважень щодо надання адміністративних послуг.

Рекомендації:

1. Національне агентство з питань запобігання корупції рекомендує органам місцевого самоврядування надавати адміністративні послуги через центри надання адміністративних послуг¹, дослухаючись до порад, наведених у посібнику «Як створити ЦНАП, вільний від корупції?». У цьому посібнику, до розробки якого долучалися й фахівці Національного агентства з питань запобігання корупції, наведено розгорнуту систему рекомендацій щодо забезпечення законності та прозорості надавання адміністративних послуг на місцевому рівні, а також щодо запобігання корупційним ризикам на всіх етапах створення та функціонування центрів надання адміністративних послуг².

¹ При цьому максимально використовуючи й можливості цифрової трансформації процесів надання більшості таких послуг.

² Як створити ЦНАП, вільний від корупції? / U-LEAD з Європою. – Київ. – 2020. – 126 с. – Режим доступу : https://tsnap.ulead.org.ua/wp-content/uploads/2020/11/U-LEAD-Anti-Corruption_Manual-2020.pdf.

**РОЗДІЛ VII.
СТАТИСТИЧНІ ДАНІ
ПРО РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ
СПЕЦІАЛЬНО УПОВНОВАЖЕНИХ СУБ'ЄКТІВ
У СФЕРІ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ У 2020 РОЦІ**

**7.1. Статистичні дані
щодо виявлення кримінальних корупційних
та пов'язаних з корупцією правопорушень,
результатів їх розслідування та судового розгляду**

7.1.1. Кількість заведених органом оперативно-розшукових справ за ознаками вчинення корупційних кримінальних корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень та їх результативність

Національна поліція України

За інформацією, наданою НПУ, згідно з вимогами п. 2 розділу 17 Переліку відомостей, що становлять службову інформацію у системі Національної поліції, затвердженого наказом Національної поліції України від 12 жовтня 2018 року № 945 така інформація є службовою інформацією органів Національної поліції, що унеможливорює її використання для підготовки звітів для інших державних органів, які не входять до системи Національної поліції України.

Національне антикорупційне бюро України

Згідно зі звітами Національного бюро за I і II півріччя 2020 року протягом зазначеного періоду ним було заведено **20** оперативно-розшукових справ, з яких **7** реалізовано.

7.1.2. Загальна кількість повідомлень про кримінальні корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення

Національна поліція України

Кількість повідомлень, що надійшли до органу, – **3 693** (дані за закінченими кримінальними провадженнями).

Національне антикорупційне бюро України

Відповідно до даних звітності форми № 1-СЛ (далі – звіт № 1-СЛ)¹, у 2020 році НАБУ було **розпочато 792** кримінальних провадження (у тому числі виділених в окреме провадження згідно з ч. 3 ст. 217 КПК України).

Органи прокуратури

За інформацією, наданою Офісом Генерального прокурора, згідно з даними інформаційної системи «Система електронного документообігу органів

¹ Що формується на виконання наказу Офісу ГП, МВС, СБУ, ДФС, ДБР, НАБУ № 337/564/206/123/363/85 від 28.07.2020 «Про затвердження форм звітності про роботу органів досудового розслідування».

прокуратури України» у 2020 році в Офісі Генерального прокурора зареєстровано майже **266 тис.** вхідних документів.

З урахуванням особливостей формування реєстраційно-моніторингових карток надати інформацію щодо кількості повідомлень про кримінальні корупційні правопорушення і правопорушення, пов'язані з корупцією, **не виявляється можливим.**

7.1.3. Кількість зареєстрованих в ЄРДР повідомлень про кримінальні корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення

Національна поліція України

Кількість повідомлень – **3 693** (дані за закінченими кримінальними провадженнями), у тому числі за повідомленнями викривачів – **494**.

Кримінальні правопорушення (статті КК України)	Кількість
Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (ст. 191 КК України) ¹	1915
Нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням (ст. 210 КК України)	8
Викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем (ст. 262 КК України) ¹⁸³	62
Викрадення, привласнення, вимагання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів чи заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем (ст. 308 КК України) ¹⁸³	2
Викрадення, привласнення, вимагання прекурсорів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем (ст. 312 КК України) ¹⁸³	0
Викрадення, привласнення, вимагання обладнання, призначеного для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, чи заволодіння ним шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем та інші незаконні дії з таким обладнанням (ст. 313 КК України) ¹⁸³	7
Порушення встановлених правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів (ст. 320 КК України) ¹⁸³	82
Підкуп працівника підприємства, установи чи організації (ст. 354 КК України);	22
Викрадення, привласнення, вимагання документів, штампів, печаток, заволодіння ними шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем або їх пошкодження (ст. 357 КК України) ¹⁸³	1
Зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК України)	187
Зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 364 ¹ КК України)	55
Зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги (ст. 365 ² КК України);	60
Декларування недостовірної інформації (ст. 366 ¹ КК України)	104
Декларування недостовірної інформації (ст. 366 ² КК України)	4
Неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (ст. 366 ³ КК України)	0
Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368 КК України)	214
Підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 368 ³ КК України)	10
Підкуп особи, яка надає публічні послуги (ст. 368 ⁴ КК України)	8
Незаконне збагачення (ст. 368 ⁵ КК України)	0

¹ У випадку їх вчинення шляхом зловживання службовим становищем.

Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі (ст. 369 КК України)	867
Зловживання впливом (ст. 369 ² КК України)	84
Викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем (ст. 410 КК України)	3

Національне антикорупційне бюро України

Згідно з правилами формування звітності за формою №1 «Єдиний звіт про кримінальні правопорушення»¹ за січень–грудень 2020 року усього за Національним бюро було **обліковано 512 кримінальних правопорушень** (з урахуванням закритих), з них:

Кримінальні правопорушення (статті КК України)	Кількість
Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (ст. 191 КК України)	116
Нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням (ст. 210 КК України)	1
Підкуп працівника підприємства, установи чи організації (ст. 354 КК України);	0
Зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК України)	128
Декларування недостовірної інформації (ст. 366 ¹ КК України)	5
Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368 КК України)	82
Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі (ст. 369 КК України)	38
Зловживання впливом (ст. 369 ² КК України)	12
Викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем (ст. 410 КК України)	0

При цьому повідомляємо, що за правилами формування вказаної звітності до показника не включаються кримінальні провадження, щодо яких у звітному періоді прийнято рішення про закриття на підставі пунктів 1, 2, 4, 6, 9-1 ст. 284 КПК України).

Організаційно-розпорядчими документами Національного бюро не передбачено окремий облік зареєстрованих повідомлень від осіб, які визнані викривачами. Проте, за даними детективів Національного бюро таких осіб у 2020 році було **15**, за їх повідомленнями зареєстровано **14** кримінальних проваджень.

Органи прокуратури

Відомості про зареєстровані кримінальні правопорушення (провадження) та результати їх розслідування узагальнюються у звітності за формою № 1 «Єдиний звіт про кримінальні правопорушення», які накопичуються з початку звітного періоду (року) на підставі даних, внесених до ЄРДР користувачами інформаційної системи.

¹ Відповідно до наказу Генерального прокурора від 30.06.2020 № 299 «Про затвердження форм єдиної звітності про стан кримінальної протиправності».

У цьому звіті не виокремлюються відомості про кримінальні корупційні правопорушення та правопорушення, пов'язані з корупцією.

Кримінальні правопорушення <i>(статті КК України)</i>	Кількість
Нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням (ст. 210 КК України)	25
Підкуп працівника підприємства, установи чи організації (ст. 354 КК України)	40
Зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК України)	5550
Зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 364 ¹ КК України)	338
Зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги (ст. 365 ² КК України)	489
Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368 КК України)	2311
Підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 368 ³ КК України)	38
Підкуп особи, яка надає публічні послуги (ст. 368 ⁴ КК України)	22
Незаконне збагачення (ст. 368 ⁵ КК України)	14
Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі (ст. 369 КК України)	2327
Зловживання впливом (ст. 369 ² КК України)	236

Відповідно до примітки до ст. 45 КК України корупційними кримінальними правопорушеннями вважаються кримінальні правопорушення, передбачені статтями 191, 262, 308, 312, 313, 320, 357, 410 КК України у випадку їх вчинення шляхом зловживання службовим становищем.

Враховуючи відсутність відомостей про вчинення зазначеної категорії кримінальних правопорушень шляхом зловживання службовим становищем, їх відокремлення від загальної кількості зареєстрованих проваджень зазначеної категорії є неможливим.

7.1.4. Інформація про загальну тривалість досудового розслідування кримінальних корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень

Національна поліція України

Тривалість 2 місяці – 274.

Національне антикорупційне бюро України

Звітність для публічного доступу щодо обрахунку запропонованих у запитальнику строків Національним бюро не ведеться.

7.1.5. Кількість осіб, яким повідомлено про підозру у вчиненні кримінального корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення

Національна поліція України

Кримінальні правопорушення (статті КК України)	Кількість
Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (ст. 191 КК України) ¹	854
Нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням (ст. 210 КК України)	1
Викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем (ст. 262 КК України) ¹⁸³	62
Викрадення, привласнення, вимагання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів чи заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем (ст. 308 КК України) ¹⁸³	2
Викрадення, привласнення, вимагання прекурсорів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем (ст. 312 КК України) ¹⁸³	0
Викрадення, привласнення, вимагання обладнання, призначеного для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, чи заволодіння ним шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем та інші незаконні дії з таким обладнанням (ст. 313 КК України) ¹⁸³	7
Порушення встановлених правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів (ст. 320 КК України) ¹⁸³	35
Підкуп працівника підприємства, установи чи організації (ст. 354 КК України);	22
Викрадення, привласнення, вимагання документів, штампів, печаток, заволодіння ними шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем або їх пошкодження (ст. 357 КК України) ¹⁸³	12
Зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК України)	179
Зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 364 ¹ КК України)	51
Зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги (ст. 365 ² КК України);	45
Декларування недостовірної інформації (ст. 366 ¹ КК України)	17
Декларування недостовірної інформації (ст. 366 ² КК України)	0
Неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (ст. 366 ³ КК України)	0
Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368 КК України)	339
Підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 368 ³ КК України)	10
Підкуп особи, яка надає публічні послуги (ст. 368 ⁴ КК України)	10
Незаконне збагачення (ст. 368 ⁵ КК України)	0
Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі (ст. 369 КК України)	867
Зловживання впливом (ст. 369 ² КК України)	114
Викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем (ст. 410 КК України) ¹⁸³	4

Національне антикорупційне бюро України

Усього упродовж минулого року повідомлено про підозру **201** особі, з них **185** особам повідомлено про підозру у вчиненні корупційних злочинів та злочинів, передбачених ст. 366-1 КК України.

¹ У випадку їх вчинення шляхом зловживання службовим становищем.

Органи прокуратури

Кримінальні правопорушення (статті КК України)	Кількість
Нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням (ст. 210 КК України)	0
Підкуп працівника підприємства, установи чи організації (ст. 354 КК України)	0
Зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК України)	82
Зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 364 ¹ КК України)	28
Зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги (ст. 365 ² КК України)	33
Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368 КК України)	533
Підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 368 ³ КК України)	15
Підкуп особи, яка надає публічні послуги (ст. 368 ⁴ КК України)	7
Незаконне збагачення (ст. 368 ⁵ КК України)	1
Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі (ст. 369 КК України)	965
Зловживання впливом (ст. 369 ² КК України)	139

При цьому представники Національної поліції, Національного бюро та прокуратури звертають увагу на те, що відповідно до примітки до ст. 45 КК України корупційними кримінальними правопорушеннями вважаються кримінальні правопорушення, передбачені статтями 191, 262, 308, 312, 313, 320, 357, 410 КК України, у випадку їх вчинення шляхом зловживання службовим становищем.

Враховуючи відсутність відомостей про вчинення зазначеної категорії кримінальних правопорушень шляхом зловживання службовим становищем, їх відокремлення від загальної кількості проваджень зазначеної категорії є неможливим.

Звітом № 1-КОР не передбачено обліку відомостей про кількість осіб, яким повідомлено про підозру у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених статтями 366-1–366-3 КК України.

7.1.6. Кількість підозрюваних у вчиненні кримінального корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення, яким обрані запобіжні заходи, та їх види

Національна поліція України

Запобіжний захід	Кількість
Особисте зобов'язання	158
Особиста порука	5
Застава	80
Домашній арешт	306
Тримання під вартою	146
Загалом	695

Національне антикорупційне бюро України

Організаційно-розпорядчими документами Національного бюро не передбачено облік обраних упродовж року запобіжних заходів.

Враховуючи динамічність відображення даних ЄРДР, пов'язану з рухом кримінальних проваджень (вчиненням певних процесуальних дій), надати відповідні показники за запитуваний період немає можливості.

Органи прокуратури

Відповідно до звіту № 1-КОР 152 особам обрано запобіжні заходи у виді **тримання під вартою**.

Разом з тим, цим звітом не передбачено облік відомостей про застосовані запобіжні заходи у виді особистого зобов'язання, застави, домашнього арешту та особистої поруки.

7.1.7. Інформація про тривалість досудового розслідування кримінальних корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень з дня повідомлення про підозру

Національна поліція України

За інформацією, наданою НПУ, зазначені відомості звітністю не передбачені.

Національне антикорупційне бюро України

Згідно з інформацією НАБУ, звітність для публічного доступу щодо обрахунку таких строків Національним бюро не ведеться.

При цьому повідомляється, що відповідно до внутрішньовідомчого обліку, який проводиться з урахуванням положень ст. 294 КПК України Національним бюро було **скеровано до суду** у відповідний строк з дня повідомлення особі про підозру кримінальних проваджень:

Строк	Кримінальних проваджень
До 2 місяців	28
До 3 місяців	12
Від 3 до 6 місяців	10
Від 6 до 12 місяців	21

7.1.8. Кількість кримінальних проваджень у справах про кримінальні корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення, в яких досудове розслідування було закінчено у 2020 році

Національна поліція України

Кількість проваджень – **3 693**, у тому числі:

Кримінальні правопорушення (статті КК України)	Кількість
Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (ст. 191 КК України) ¹	1915
Нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням (ст. 210 КК України)	8
Викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем (ст. 262 КК України) ¹⁸³	62
Викрадення, привласнення, вимагання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів чи заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем (ст. 308 КК України) ¹⁸³	2
Викрадення, привласнення, вимагання прекурсорів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем (ст. 312 КК України) ¹⁸³	0
Викрадення, привласнення, вимагання обладнання, призначеного для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, чи заволодіння ним шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем та інші незаконні дії з таким обладнанням (ст. 313 КК України) ¹⁸³	7
Порушення встановлених правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів (ст. 320 КК України) ¹⁸³	82
Підкуп працівника підприємства, установи чи організації (ст. 354 КК України);	22
Викрадення, привласнення, вимагання документів, штампів, печаток, заволодіння ними шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем або їх пошкодження (ст. 357 КК України) ¹⁸³	1
Зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК України)	187
Зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 364 ¹ КК України)	55
Зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги (ст. 365 ² КК України);	60
Декларування недостовірної інформації (ст. 366 ¹ КК України)	104
Декларування недостовірної інформації (ст. 366 ² КК України)	4
Неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (ст. 366 ³ КК України)	0
Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368 КК України)	214
Підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 368 ³ КК України)	10
Підкуп особи, яка надає публічні послуги (ст. 368 ⁴ КК України)	8
Незаконне збагачення (ст. 368 ⁵ КК України)	0
Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі (ст. 369 КК України)	867
Зловживання впливом (ст. 369 ² КК України)	84
Викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем (ст. 410 КК України) ¹⁸³	3

¹ У випадку їх вчинення шляхом зловживання службовим становищем.

Національне антикорупційне бюро України

За даними звіту № 1-СЛ закінчено із врахуванням повторно прийнятих рішень **508** кримінальних проваджень, з них закрито **437** кримінальних проваджень. Розмежування за кваліфікацією не обліковується.

7.1.9. Кількість закритих кримінальних проваджень у справах про кримінальні корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення та інформація про підстави такого закриття

Національна поліція України

Кількість закритих кримінальних проваджень – **169**, з яких:

Закриття кримінальних проваджень	Кількість
За відсутністю події кримінального правопорушення	4
За відсутністю в діянні складу кримінального правопорушення	148
За відсутністю достатніх доказів для доведення винуватості особи в суді і вичерпання можливості їх отримати	0
Через невстановлення особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, у разі закінчення строків давності притягнення до кримінальної відповідальності	0
Через набрання чинності законом, яким скасована кримінальна відповідальність за діяння, вчинене особою	0
Внаслідок смерті підозрюваного, обвинуваченого	9
Через закінчення строку досудового розслідування, визначеного у ст. 219 КПК України, після повідомлення особі про підозру	0
У зв'язку зі звільненням особи від кримінальної відповідальності	8
Через відмови прокурора від підтримання державного обвинувачення	0

Національне антикорупційне бюро України

За даними звіту № 1-СЛ закінчено із врахуванням повторно прийнятих рішень **508** кримінальних проваджень, з них закрито **437** кримінальних проваджень. Розмежування за кваліфікацією не обліковується.

Розмежування за підставами закриття обліковується щодо кримінальних проваджень, у яких рішення прийнято вперше.

Закриття кримінальних проваджень	Кількість
За відсутністю події кримінального правопорушення (п. 1 ч. 1 ст. 284 КПК України)	32
За відсутністю складу кримінального правопорушення (п. 2 ч. 1 ст. 284 КПК України)	217
За невстановленням доказів винуватості особи (п. 3 ч. 1 ст. 284 КПК України)	- не обліковано
Законом скасована кримінальна відповідальність (п. 4 ч. 1 ст. 284 КПК України)	84
Строк досудового розслідування, визначений ст. 219 Кодексу, закінчився та жодній особі не було повідомлено про підозру (абз. 14 ч. 1 ст. 284 КПК України)	32
У зв'язку зі смертю підозрюваного, обвинуваченого (п. 5 ч. 1 ст. 284 КПК України)	2
Після повідомлення особі про підозру закінчився строк досудового розслідування, визначений ст. 219 Кодексу, крім випадку повідомлення особі про підозру у вчиненні тяжкого чи особливо тяжкого злочину проти життя та здоров'я особи (п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК України)	2
Направлено до суду клопотання про звільнення підозрюваного, обвинуваченого від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності	1

7.1.10. Кількість осіб, щодо яких складено обвинувальні акти щодо вчинення ними кримінальних корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, а також осіб, обвинувальні акти щодо яких направлено до суду

Національна поліція України

Кількість кримінальних проваджень із зверненням до суду з обвинувальним актом – 3676, у тому числі:

Кримінальні правопорушення (статті КК України)	Кількість
Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (ст. 191 КК України) ¹	1915
Нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням (ст. 210 КК України)	1
Викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем (ст. 262 КК України) ¹⁸³	125
Викрадення, привласнення, вимагання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів чи заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем (ст. 308 КК України) ¹⁸³	1
Викрадення, привласнення, вимагання обладнання, призначеного для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, чи заволодіння ним шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем та інші незаконні дії з таким обладнанням (ст. 313 КК України) ¹⁸³	2
Порушення встановлених правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів (ст. 320 КК України) ¹⁸³	34
Зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК України)	187
Зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 364 ¹ КК України)	55
Зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги (ст. 365 ² КК України);	60
Декларування недостовірної інформації (ст. 366 ¹ КК України)	34
Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368 КК України)	214
Підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 368 ³ КК України)	10
Підкуп особи, яка надає публічні послуги (ст. 368 ⁴ КК України)	8
Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі (ст. 369 КК України)	867
Зловживання впливом (ст. 369 ² КК України)	84
Викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем (ст. 410 КК України)	1

Національне антикорупційне бюро України

Відповідно до звіту 1-СЛ упродовж 12 місяців 2020 року за результатами розслідування детективами Національного бюро до суду скеровано **68** кримінальних проваджень (з урахуванням повторних). Слід враховувати, що у разі направлення до суду кримінального провадження про кримінальні

¹ У випадку їх вчинення шляхом зловживання службовим становищем.

правопорушення, кваліфіковані за кількома статтями КК України, воно відображається лише за статтею, яка передбачає більш тяжке покарання.

Кримінальні правопорушення (статті КК України)	Кількість
Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (ст. 191 КК України)	10
Легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом (ст. 209 КК України)	5
Нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням (ст. 210 КК України)	1
Видання нормативно-правових актів, що зменшують надходження бюджету або збільшують витрати бюджету всупереч закону (ст. 211 КК України)	1
Зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК України)	15
Декларування недостовірної інформації (ст. 366 ¹ КК України)	9
Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368 КК України)	8
Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі (ст. 369 КК України)	7
Зловживання впливом (ст. 369 ² КК України)	2
За іншими статтями	10

Стосовно **106** осіб у минулому році скеровано до суду кримінальні провадження з обвинувальним актом. За категоріями осіб щодо:

- **11 народних депутатів** (1 – у зв’язку з вчиненням кримінального правопорушення, передбаченого ст. 191 КК України, 6 – у зв’язку з вчиненням кримінального правопорушення, передбаченого ст. 364 КК України; 4 – у зв’язку з вчиненням кримінального правопорушення, передбаченого ст. 366-1 КК України);

- **1 депутата обласної ради** – у зв’язку з вчиненням кримінального правопорушення, передбаченого ст. 369 КК України);

- **2 членів Кабінету Міністрів України** (1 – у зв’язку з вчиненням кримінального правопорушення, передбаченого ст. 211 КК України; 1 – у зв’язку з вчиненням кримінального правопорушення, передбаченого статтями 190, 369 КК України;

- **2 державних службовців категорії А** (1 – у зв’язку з вчиненням кримінального правопорушення, передбаченого ст. 366-1 КК України; 1 – у зв’язку з вчиненням кримінального правопорушення, передбаченого ст. 368 КК України);

- **1 посадової особи місцевого самоврядування 1-2 категорії** (у зв’язку з вчиненням кримінального правопорушення, передбаченого ст. 366-1 КК України);

- **6 професійних суддів** (2 – у зв’язку з вчиненням кримінального правопорушення, передбаченого ст. 366-1 КК України; 3 – у зв’язку з вчиненням кримінального правопорушення, передбаченого ст. 368 КК України; 1 – у зв’язку з вчиненням кримінального правопорушення, передбаченого ст. 369-2 КК України)

- **83 інші особи** (з них 6 керівників суб’єктів великого підприємництва; 17 службових осіб суб’єктів господарювання, у статутному капіталі яких частка державної або комунальної власності перевищує 50 відсотків; 15 працівників юридичних осіб публічного права; 45 – інших осіб).

7.1.11. Кількість осіб, щодо яких набрав законної сили обвинувальний вироки суду щодо вчинення ними кримінальних корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень (за видами кримінальних корупційних правопорушень)

Національна поліція України

Кількість осіб, відносно яких вироби (ухвали) набрали законної сили у звітному періоді, що виявлено працівниками органів внутрішніх справ – 524, у тому числі:

Усього осіб			524
з них	державних службовців		7
	з них	1-2 категорій (I групи)	
		3 категорії (II групи)	
		4 категорії (III групи)	1
		5-7 категорій (IV, V групи)	6
	народних депутатів України		
	депутатів Верховної Ради АР Крим		
	депутатів обласної ради		
	депутатів сільських, селищних, міських, районних рад		3
	посадових осіб місцевого самоврядування		5
	з них	1-2 категорій	
		3 категорії	
		4 категорії	2
		5-7 категорій	3
	посадових та службових осіб	райдержадміністрацій	1
		облдержадміністрацій	
	професійних суддів		
	інших службових осіб судової гілки влади		
	службових осіб і працівників	органів внутрішніх справ	1
		податкової міліції	1
		державної кримінально-виконавчої служби	1
		Служби безпеки України	
		Збройних Сил України	3
		державної прикордонної служби	
		інших утворених відповідно до законів військових формувань	
		митної служби	
		органів та підрозділів цивільного захисту	
	посадових та службових осіб інших органів державної влади		9
	посадових осіб іноземних держав та міжнародних організацій		
	осіб, що надають публічні послуги		43
	посадових осіб юридичних осіб публічного права		33
	осіб, які виконують організаційно-розпорядчі чи адміністративно-господарські обов'язки в юридичних особах приватного права		17
посадових осіб юридичних осіб, фізичних осіб - у разі одержання від них...неправомірної вигоди		399	
осіб, які вчинили правопорушення у системі	фінансово-кредитній системі	1	
	банківській системі	2	
	паливно-енергетичному комплексі	7	
	агропромислового комплексі	1	
	освіти	4	
	охорони здоров'я	5	
	транспорту	6	
	на підприємствах оборонно-промислового комплексу		
	бюджетній	4	
	земельних відносин	8	
	приватизації		
	охорони довкілля	2	

Національне антикорупційне бюро України

Упродовж 2020 року стосовно **12** осіб набрали законної сили обвинувальні вироки судів, з них за статтями КК України:

- ст. 369 КК України – 3 особи;
- ст. 369-2 КК України – 1 особа;
- ст. 210 КК України – 1 особа;
- ст. 364 КК України – 1 особа;
- ст. 190 КК України – 2 особи,

- 4 осіб – за ст. 366-1 КК України (при цьому у листопаді 2020 року щодо 2 таких осіб вказані вироки скасовано у зв'язку з їх переглядом після прийняття рішення Конституційним Судом України від 27 жовтня 2020 року № 13-р/2020 у справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Закону України «Про запобігання корупції», Кримінального кодексу України.

У провадженнях, зареєстрованих за повідомленнями викривачів, вироки упродовж 2020 року **законної сили не набирали**.

Органи прокуратури

За інформацією, наданою Офісом Генерального прокурора, у 2020 році за результатами судового розгляду корупційних кримінальних правопорушень обліковано судових рішень, які набрали законної сили стосовно **769 осіб** (відомості за видами кримінальних корупційних правопорушень, у тому числі з повідомленням викривачів, а також стосовно роботи органів прокуратури не виокремлюються).

З цієї кількості обліковано **32 засуджені особи**, з числа виявлених органами прокуратури у минулих роках.

Як **основний** вид покарання застосовано:

- позбавлення волі на певний строк - до 39 засуджених осіб;
- штраф – 523;
- обмеження волі – 14;
- громадські роботи – 17;
- позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю – 1;
- службове обмеження для військовослужбовців – 1;
- звільнено від покарання з випробуванням і встановленням іспитового строку – 7,

До **107** осіб застосовано **додатковий** вид покарання (за провадженнями усіх правоохоронних органів).

7.1.12. Кількість осіб, щодо яких набрав законної сили виправдувальний вирок суду щодо вчинення ними кримінальних корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень (за видами кримінальних корупційних правопорушень)

Національна поліція України

Виправдано осіб, кримінальні провадження, досудове розслідування у яких здійснювались слідчими органами внутрішніх справ – **17**, у тому числі:

Усього осіб			17	
з них	державних службовців		3	
	з них	1-2 категорій (I групи)		
		3 категорії (II групи)		
		4 категорії (III групи)	1	
		5-7 категорій (IV, V групи)	2	
	народних депутатів України			
	депутатів Верховної Ради АР Крим			
	депутатів обласної ради			
	депутатів сільських, селищних, міських, районних рад			
	посадових осіб місцевого самоврядування			
	з них	1-2 категорій		
		3 категорії		
		4 категорії		
		5-7 категорій		
	посадових та службових осіб	райдержадміністрацій	1	
		облдержадміністрацій	1	
	професійних суддів			
	інших службових осіб судової гілки влади			
	службових осіб і працівників	органів прокуратури (включаючи військову)		
		органів внутрішніх справ		
		податкової міліції		
		державної податкової служби		
		державної кримінально-виконавчої служби		
		Служби безпеки України		
		Збройних Сил України		
		державної прикордонної служби		
		інших утворених відповідно до законів військових формувань		
		митної служби		
		органів та підрозділів цивільного захисту		
	посадових та службових осіб інших органів державної влади		1	
	посадових осіб іноземних держав та міжнародних організацій			
	осіб, що надають публічні послуги		1	
посадових осіб юридичних осіб публічного права		3		
осіб, які виконують організаційно-розпорядчі чи адміністративно-господарські обов'язки в юридичних особах приватного права		5		
посадових осіб юридичних осіб, фізичних осіб - у разі одержання від них...неправомірної вигоди		5		
осіб, які вчинили правопорушення у системі	фінансово-кредитній системі			
	банківській системі			
	паливно-енергетичному комплексі		2	
	агропромисловому комплексі		4	
	освіти			
	охорони здоров'я		2	
	транспорту			
	на підприємствах оборонно-промислового комплексу			
	бюджетній		3	
	земельних відносин		1	
	приватизації			
	охорони довкілля			

Національне антикорупційне бюро України

Згідно з інформацією НАБУ виправдувальні вироки упродовж минулого року законної сили не набували.

Органи прокуратури

Судами постановлено виправдувальні вироки відносно **13 осіб**, у яких досудове розслідування здійснювалось слідчими органів прокуратури (відомості за видами кримінальних корупційних правопорушень не виокремлюються).

7.1.13. Відомості щодо притягнення до кримінальної відповідальності за вчинення кримінальних корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень за категоріями осіб, зазначених у ч. 1 ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції»

Національна поліція України

Таблиця 1

Таблиця

			Усьо го	з них за статтями КК України								
				ч.ч. 2-4 ст. 189	ч.ч. 2-5 ст. 191	ч. 3 ст. 206	ст. 232	ч.ч. 2, 3 ст. 262	ст. 353	ч.ч. 2, 3 ст. 358	ст. 364	ст. 364- 1
Усього осіб			2705		854						179	51
з них	державних службовців		89		18						19	
	з них	1-2 категорій (I групи)	2									
		3 категорії (II групи)	8		3							
		4 категорії (III групи)	19		4						8	
		5-7 категорій (IV, V групи)	60		11						11	
	народних депутатів України		7		1						5	
	депутатів Верховної Ради АР Крим											
	депутатів обласної ради											
	депутатів сільських, селищних, міських, районних рад		81		3						1	
	посадових осіб місцевого самоврядування		165		62						39	
	з них	1-2 категорій	1		1							
		3 категорії	11		6						3	
		4 категорії	68		27						20	
		5-7 категорій	85		28						16	
	посадових та службових осіб	райдержадміністрацій	38		20						6	
		облдержадміністрацій	17		11							
професійних суддів		4										
інших службових осіб судової гілки влади												
службових осіб і працівників	органів прокуратури	2										
	органів внутрішніх справ	88		9						5		

	податкової міліції	1								
	державної податкової служби	11							2	
	державної кримінально-виконавчої служби	19		4					1	
	Служби безпеки України	1							1	
	Збройних Сил України	31		2					3	
	державної прикордонної служби	8		1						
	інших утворених відповідно до законів військових формувань	1								
	митної служби	25							11	
	органів та підрозділів цивільного захисту	2		1						
	посадових та службових осіб інших органів державної влади	116		15					32	
посадових осіб іноземних держав та міжнародних організацій		1		1						
осіб, що надають публічні послуги		184		48					6	5
посадових осіб юридичних осіб публічного права		307		163					25	17
осіб, які виконують організаційно-розпорядчі чи адміністративно-господарські обов'язки в юридичних особах приватного права		416		300					29	15
посадових осіб юридичних осіб, фізичних осіб - у разі одержання від них...неправомірної вигоди		1132		208					12	14
осіб, які вчинили правопорушення у системі	фінансово-кредитній системі	18		15					1	1
	банківській системі	34		31						1
	паливно-енергетичном у комплексі	24		10						7
	агропромисловому комплексі	18		9					4	
	освіти	49		33					3	

	охорони здоров'я	56		26						1	
	транспорту	31		12							1
	на підприємств х оборонно-промисловог о комплексу	10		6						2	
	бюджетній	288		245						18	9
	земельних відносин	98		6						40	1
	приватизації	3									
	охорони довкілля	36		3						13	2

Таблиця 1 (продовження)

			з них за статтями КК України												
			ст. 36 5	ст. 36 5-1	ст. 36 5-2	ч. 2 ст. 36 6	ст. 36 8	ст. 36 8-2	ст. 36 8-3	ст. 36 8-4	ст. 36 9-2	ч. 2 ст. 37 5	ч.ч .2, 3 ст. 41 0	ст. 42 3	ч.ч .1, 3 ст. 42 4
Усього осіб					45	1	33 9		10	10	11 4		4		
з них	державних службовців				3		38				8				
	з них	1-2 категорій (I групи)									2				
		3 категорії (II групи)					2				3				
		4 категорії (III групи)					6								
		5-7 категорій (IV, V групи)			3		30				3				
	народних депутатів України														
	депутатів Верховної Ради АР Крим														
	депутатів обласної ради														
	депутатів сільських, селищних, міських, районних рад						6				3				
	посадових осіб місцевого самоврядування				6		45				9				
	з них	1-2 категорій													
		3 категорії													
		4 категорії			1		19				2				
		5-7 категорій			5		26				7				
	посадових та службових осіб	райдержадмін істрацій			4		5				2				
		облдержадмін істрацій					4				1				
	професійних суддів						2								
інших службових осіб судової гілки влади															
службових осіб і працівників	органів прокуратури (включаючи військову)					1				1					
	органів внутрішніх справ					53				9					

	податкової міліції					1							
	державної податкової служби					8				1			
	державної кримінально-виконавчої служби					11				1			
	Служби безпеки України												
	Збройних Сил України					12				4		4	
	державної прикордонної служби					6				2			
	інших утворених відповідно до законів військових формувань									1			
	митної служби					13				1			
	органів та підрозділів цивільного захисту												
посадових та службових осіб інших органів державної влади				4	1	49				10			
посадових осіб іноземних держав та міжнародних організацій													
осіб, що надають публічні послуги				14		14		1	5	12			
посадових осіб юридичних осіб публічного права				7		50		1	2	10			
осіб, які виконують організаційно-розпорядчі чи адміністративно-господарські обов'язки в юридичних особах приватного права				7		35		2		12			
посадових осіб юридичних осіб, фізичних осіб - у разі одержання від них...неправомірної вигоди				3		20		6	3	30			
осіб, які вчинили правопорушення у системі	фінансово-кредитній системі			1									
	банківській системі					1			1				
	паливно-енергетичном у комплексі					1		1	2	2			
	агропромисло вому комплексі					2							
	освіти					7				1			

	охорони здоров'я				14				5				
	транспорт				8		1		1				
	на підприємствах оборонно-промислового комплексу				1								
	бюджетній			2	7				3		1		
	земельних відносин			6	1	22			13				
	приватизації			3									
	охорони довкілля				16				2				

Національне антикорупційне бюро України

Згідно з інформацією НАБУ на виконання вимог статті 26 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» вказані відомості обліковуються двічі на рік за результатами півріччя.

Суб'єкт	I півріччя 2020 року			II півріччя 2020 року		
	К-ть осіб, яким повідомлено про підозру	К-ть осіб, стосовно яких складено обвинувальний акт,	К-ть осіб, стосовно яких набув чинності обвинувальний вирок	К-ть осіб, яким повідомлено про підозру	К-ть осіб, стосовно яких складено обвинувальний акт,	К-ть осіб, стосовно яких набув чинності обвинувальний вирок
1. ОСОБИ, УПОВНОВАЖЕНІ НА ВИКОНАННЯ ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВИ АБО МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ:						
а) Президент України, Голова Верховної Ради України, його Перший заступник та заступник, Прем'єр-міністр України, Перший віце-прем'єр-міністр України, віце-прем'єр-міністри України, міністри, інші керівники центральних органів виконавчої влади, які не входять до складу Кабінету Міністрів України, та їх заступники, Голова Служби безпеки України, Генеральний прокурор, Голова Національного банку України, його перший заступник та заступник, член Ради Національного банку України, Голова та інші члени Рахункової палати, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, Уповноважений із захисту державної мови, Голова Верховної Ради Автономної Республіки Крим, Голова Ради міністрів Автономної Республіки Крим	3	2		2	2	

б) народні депутати України, депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутати місцевих рад, сільські, селищні, міські голови	9	10	2	3	2	0
в) державні службовці, посадові особи місцевого самоврядування	4	1		3	4	0
г) військові посадові особи Збройних Сил України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України та інших утворених відповідно до законів військових формувань, крім військовослужбовців строкової військової служби, курсантів вищих військових навчальних закладів, курсантів вищих навчальних закладів, які мають у своєму складі військові інститути, курсантів факультетів, кафедр та відділень військової підготовки	5			4		
г) судді, судді Конституційного Суду України, Голова, заступник Голови, члени, інспектори Вищої ради правосуддя, посадові особи секретаріату Вищої ради правосуддя, Голова, заступник Голови, члени, інспектори Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, посадові особи секретаріату цієї Комісії, посадові особи Державної судової адміністрації України, присяжні (під час виконання ними обов'язків у суді)	8	5		1	1	2
д) особи рядового і начальницького складу державної кримінально-виконавчої служби, податкової міліції, особи начальницького складу органів та підрозділів цивільного захисту, Державного бюро розслідувань, Національного антикорупційного бюро України	2				2	
е) посадові та службові особи органів прокуратури, Служби безпеки України, Державного бюро розслідувань, Національного антикорупційного бюро України, дипломатичної служби, державної лісової охорони, державної охорони природно-заповідного фонду, центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної податкової політики та державної політики у сфері державної митної справи;	3		2	2	1	
є) Голова, заступник Голови Національного агентства з питань запобігання корупції						
ж) члени Центральної виборчої комісії						
з) поліцейські						
и) посадові та службові особи інших державних органів, органів влади АРК	5	4			1	

і) члени державних колегіальних органів						
ї) Керівник Офісу Президента України, його Перший заступник та заступник, а також особи, які займають посади патронатної служби, визначені Законом України «Про державну службу», крім осіб, які виконують свої обов'язки на громадських засадах, помічники суддів	1					
2. ОСОБИ, ЯКІ ДЛЯ ЦІЛЕЙ ЦЬОГО ЗАКОНУ ПРИРІВНЮЮТЬСЯ ДО ОСІБ, УПОВНОВАЖЕНИХ НА ВИКОНАННЯ ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВИ АБО МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ:						
а) посадові особи юридичних осіб публічного права, які не зазначені у пункті 1 частини першої цієї статті, особи, які входять до складу наглядової ради державного банку, державного підприємства або державної організації, що має на меті одержання прибутку, господарського товариства, у статутному капіталі якого більше 50 відсотків акцій (часток) належать державі	28	11	1	13	12	1
б) особи, які не є держслужбовцями, посадовими особами місцевого самоврядування, але надають публічні послуги (аудитори, нотаріуси, оцінювачі іт.д.), а також експерти, арбітражні керуючі, незалежні посередники, третейські судді тощо				3	2	0
в) представники громадських об'єднань, наукових установ, навчальних закладів, експертів відповідної кваліфікації, інші особи, які входять до складу конкурсних та дисциплінарних комісій, утворених відповідно до Закону України «Про державну службу», Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування», інших законів (крім іноземців-нерезидентів, які входять до складу таких комісій), Громадської ради доброчесності, утвореної відповідно до Закону України «Про судоустрій і статус суддів», і при цьому не є особами, зазначеними у пункті 1, підпункті «а» пункту 2 частини першої цієї статті						
3. ОСОБИ, ЯКІ ПОСТІЙНО АБО ТИМЧАСОВО ОБІЙМАЮТЬ ПОСАДИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ВИКОНАННЯМ ОРГАНІЗАЦІЙНО-РОЗПОРЯДЧИХ ЧИ АДМІНІСТРАТИВНО-ГОСПОДАРСЬКИХ ОБОВ'ЯЗКІВ, АБО СПЕЦІАЛЬНО УПОВНОВАЖЕНІ НА ВИКОНАННЯ	2			8	9	

ТАКИХ ОБОВ'ЯЗКІВ У ЮРИДИЧНИХ ОСОБАХ ПРИВАТНОГО ПРАВА НЕЗАЛЕЖНО ВІД ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВОЇ ФОРМИ, ЯКІ НЕ Є СЛУЖБОВИМИ ОСОБАМИ						
4.КАНДИДАТИ У НАРОДНІ ДЕПУТАТИ УКРАЇНИ, ЗАРЕЄСТРОВАНІ У ПОРЯДКУ, ВСТАНОВЛЕНОМУ ЗАКОНОМ УКРАЇНИ «ПРО ВИБОРИ НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ УКРАЇНИ», КАНДИДАТИ НА ПОСТ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ, ЗАРЕЄСТРОВАНІ У ПОРЯДКУ, ВСТАНОВЛЕНОМУ ЗАКОНОМ УКРАЇНИ «ПРО ВИБОРИ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ», КАНДИДАТИ В ДЕПУТАТИ ВЕРХОВНОЇ РАДИ АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ, ОБЛАСНИХ, РАЙОННИХ, МІСЬКИХ, РАЙОННИХ У МІСТАХ, СІЛЬСЬКИХ, СЕЛИЩНИХ РАД, КАНДИДАТИ НА ПОСАДИ СІЛЬСЬКИХ, СЕЛИЩНИХ, МІСЬКИХ ГОЛІВ ТА СТАРОСТ.						
Інші особи	55	17	1	37	20	3
УСЬОГО	125	50	6	76	56	6

Органи прокуратури

За інформацією, наданою Офісом Генерального прокурора, звітністю не передбачено обліку таких відомостей.

7.1.14. Кількість осіб, звільнених з посади (роботи, служби) у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності за вчинення кримінальних корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень

Національна поліція України

Кількість осіб – 169.

Національне антикорупційне бюро України

Від НАБУ не було отримано відповідної інформації.

Органи прокуратури

За інформацією, наданою Офісом Генерального прокурора, звітністю не передбачено обліку таких відомостей.

7.1.15. Кількість осіб, щодо яких застосоване покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю

Національна поліція України

Кількість осіб – 82

Національне антикорупційне бюро України

На підставі вироків суду, які набрали законної сили у 2020 році, **4 осіб було позбавлено** права обіймати певні посади та займатися певною діяльністю. Проте 1 такий **вирок скасовано** у листопаді 2020 року у зв'язку з переглядом після прийняття рішення Конституційним Судом України від 27 жовтня 2020 року № 13-р/2020.

Органи прокуратури

Відповідно до звіту №1-КОР позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю застосовано як **основний** вид покарання до **1** особи та до **81** – як **додатковий** вид покарання.

7.1.16. Розмір збитків і шкоди, завданих кримінальними корупційними або пов'язаними з корупцією правопорушеннями, а також стан та обсяги їх відшкодування

Національна поліція України

Установлена сума матеріальних збитків **-1 747 345 908** грн., з них - за кримінальними правопорушеннями, що вчинені в складі ОГ і ЗО – 139 334 212 грн., в інтересах держави чи територіальній громаді -1 298 805 739 грн.

Відшкодовано збитків **-200 456 251** грн., з них за кримінальними правопорушеннями, що вчинені в складі ОГ і ЗО- 3 047 098грн., в інтересах держави чи територіальній громаді – 147 485 887 грн.

Національне антикорупційне бюро України

Відповідно до даних звіту № 1-СЛ за 12 місяців 2020 року за закінченими кримінальними провадженнями встановлено збитків на суму **1 548 890 000** грн.

Крім того, повідомляємо, що відповідно до звіту Національного бюро за II півріччя 2020 року станом на 31.12.2020 орієнтовний розмір збитків, які перевіряються під час досудового розслідування, у кримінальних провадженнях, розслідування яких триває, становить **293 384 015 42** грн.

Відповідно до даних звіту № 1-СЛ за 12 місяців 2020 року за закінченими кримінальними провадженнями відшкодовано збитків на суму **103 465 000** грн.

Письмовий звіт про діяльність Національного бюро за перше півріччя містить інформацію про **689 677 964** грн, які відшкодовано у кримінальних провадженнях (у тому числі, розслідування яких триває). Письмовий звіт про діяльність Національного бюро за друге півріччя містить інформацію про **370 666 429** грн, які відшкодовано у кримінальних провадженнях(у тому числі, розслідування яких триває).

Органи прокуратури

За відомостями звіту 1-КОР, за 12 місяців 2020 року у провадженнях про корупційні злочини встановлено збитки, завдані інтересам держави чи

територіальної громади, на суму **понад 3 млрд 25 млн грн, з яких відшкодовано 276 млн грн.**

За відомостями звіту 1-КОР, за 12 місяців 2020 року у провадженнях про корупційні злочини відшкодовано збитки, завдані інтересам держави чи територіальної громади, **на суму 276 млн грн.**

Результати представницької діяльності органів прокуратури обліковуються у статистичній звітності за формою № П «Про роботу прокурора» відповідно до Інструкції зі складання звітності про роботу прокурора, затвердженої наказом Генерального прокурора України від 18.11.2015 № 350 (з наступними змінами).

При цьому окремо обліковуються лише результати представницької діяльності про відшкодування шкоди, заподіяної кримінальними правопорушеннями з ознаками корупції. Заходи реагування представницького характеру про відшкодування збитків, шкоди, усунення інших наслідків адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, статистичною звітністю за формою № П не виокремлюються.

Із статистичного звіту вбачається, що впродовж 2020 року прокурорами пред'явлено позовів про відшкодування шкоди, завданої кримінальними правопорушеннями з ознаками корупції, на суму **34,8 млн грн.** Судами задоволено 4 позови про стягнення 0,7 млн грн. У провадженні судів залишається ще **226 позовів на суму 157,6 млн гривень.**

7.1.17. Кошти та інше майно, одержані внаслідок вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, конфісковані за рішенням суду, а також кошти у розмірі вартості незаконно одержаних послуг чи пільг, стягнені на користь держави

Національна поліція України

Пред'явлено позовів до суду на загальну суму – **906 377 468 грн.**, з них в інтересах держави чи територіальної громади – **546 665 433 грн.**

Національне антикорупційне бюро України

Згідно з інформацією НАБУ відповідно до звіту Національного бюро за І-ІІ півріччя 2020 року **не обліковано** відомості про кошти та інше майно, одержані внаслідок вчинення кримінальних правопорушень, віднесених законом до підслідності Національного бюро, конфісковані за рішенням суду, а також кошти у розмірі вартості незаконно одержаних послуг чи пільг, стягнені на користь держави, та розпорядження ними.

Органи прокуратури

За інформацією, наданою Офісом Генерального прокурора, звітністю не передбачено облік відомостей про кошти та інше майно одержані внаслідок вчинення корупційних правопорушень або правопорушень, пов'язаних з корупцією, конфісковані за рішенням суду, а також кошти у розмірі вартості незаконно одержаних послуг чи пільг, стягненні на користь держави.

7.1.18. Кошти та інше майно, одержані внаслідок вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, повернуті в Україну із-за кордону, та розпорядження ними

Національна поліція України

Накладено арешт на майно на суму -**757 307 843** грн.

Національне антикорупційне бюро України

Згідно з інформацією НАБУ відповідно до звітів Національного бюро за I-II півріччя 2020 року не обліковано відомості про кошти та інше майно, одержані внаслідок кримінальних правопорушень, віднесених законом до підслідності Національного бюро, які було повернуто в Україну з-за кордону, та їх зберігання.

Органи прокуратури

Упродовж 2020 року кошти та інше майно, одержані внаслідок корупційних кримінальних правопорушень, а також передбачених статтями 366-1–366-3 КК України, в Україну **із-за кордону не повертались**.

7.1.19. Конфіскація предметів та доходів від кримінальних корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень

Національна поліція України

Вилучено майна, готівки, цінних паперів, іноземної валюти (НБУ) тощо (із заарештованого) на суму – **10 049 649** грн.

Національне антикорупційне бюро України

Згідно з інформацією НАБУ відповідно до звіту Національного бюро за I півріччя 2020 року обліковано відомості про арешт майна, конфіскацію предметів та доходів від кримінальних правопорушень, віднесених законом до підслідності Національного бюро, та розпорядження ними у кримінальних провадженнях, у яких складено обвинувальні акти за період з 01.01.2020 по 30.06.2020:

- земельні ділянки – 170;
- житлова нерухомість – 17;
- нежитлова нерухомість – 11;
- транспортні засоби – 14;
- грошові кошти, у тому числі: у грн – 245 471, у дол. США – 314 633, у хорватських кунах – 22 610;
- мобільні телефони – 5;
- корпоративні права – 2.

Відповідно до звіту Національного бюро за II півріччя 2020 обліковано відомості про арешт майна, конфіскацію предметів та доходів від кримінальних правопорушень, віднесених законом до підслідності Національного бюро, та

розпорядження ними у кримінальних провадженнях, у яких складено обвинувальні акти за період з 01.07.2020 по 31.12.2020:

- земельні ділянки – 6;
- житлова нерухомість – 23;
- нежитлова нерухомість – 7;
- транспортні засоби – 20;
- грошові кошти, у тому числі: у грн – 572 697, у дол. США – 15 200, у євро – 3850, у швейцарських франках – 20 711;
- мобільні телефони – 1;
- корпоративні права – на суму 13 562 676 грн.

Органи прокуратури

За інформацією, наданою Офісом Генерального прокурора, за відомостями звіту 1-КОР, за 12 місяців 2020 року у провадженнях про корупційні злочини під час слідства накладено арешт на майно підозрюваних вартістю 870 млн грн та вилучено майно, готівку, цінні папери, іноземну валюту на суму понад 11,7 млн грн. У закінчених розслідуваннях кримінальних провадженнях пред'явлено **позови** на загальну суму майже **956 млн гривень**.

7.1.20. Розмір збитків і шкоди, завданих кримінальними корупційними правопорушеннями та пов'язаними з корупцією правопорушеннями, провадження щодо яких здійснювалося у зв'язку з повідомленнями викривачів, стан та обсяги їх відшкодування

Національна поліція України

Внесено до єдиного обліку повідомлень про корупційні правопорушення у т.ч за повідомленнями викривачів у кількості – 494.

Національне антикорупційне бюро України

Від НАБУ не було отримано відповідної інформації.

Органи прокуратури

За відомостями звіту 1-КОР, за 12 місяців 2020 року у провадженнях про корупційні злочини встановлено збитки, завдані інтересам держави чи територіальної громади, **на суму понад 3 млрд 25 млн грн, з яких відшкодовано 276 млн грн.**

Разом з тим у цій звітності не виокремлюються відомості про матеріальні збитки, стан та обсяги їх відшкодування у кримінальних правопорушеннях, провадження у яких здійснювались за повідомленнями викривачів.

7.1.21. Кількість пропозицій щодо скасування відповідними органами або посадовими особами нормативно-правових актів, рішень, виданих (прийнятих) внаслідок вчинення корупційного правопорушення, та результати їх розгляду

Національна поліція України

За інформацією, наданою НПУ, зазначені відомості звітністю не передбачені.

Національне антикорупційне бюро України

Згідно з інформацією НАБУ Національне бюро у 2020 році **не здійснювало супроводження справ**, пов'язаних із визнанням незаконними в судовому порядку за заявами заінтересованих фізичних осіб, об'єднань громадян, юридичних осіб, державних органів, органів місцевого самоврядування нормативно-правових актів, рішень, виданих (прийнятих) внаслідок вчинення корупційного правопорушення.

Органи прокуратури

За інформацією, наданою Офісом Генерального прокурора, звітністю не передбачено відображення даних про кількість пропозицій щодо скасування та визнання незаконними в судовому порядку нормативно-правових актів, рішень, виданих (прийнятих) внаслідок вчинення корупційного правопорушення.

Разом з тим, відповідно до звіту 1-КОР, за 12 місяців 2020 року **скасовано 49 неправомірних нормативно-правових актів та рішень**, прийнятих у наслідок корупційних правопорушень.

7.1.22. Визнані незаконними в судовому порядку нормативно-правові акти, рішення, видані (прийняті) внаслідок вчинення корупційного правопорушення

Національна поліція України

За інформацією, наданою НПУ, зазначені відомості звітністю не передбачені.

Національне антикорупційне бюро України

Національне бюро у 2020 році не здійснювало супроводження справ, пов'язаних із визнанням незаконними в судовому порядку за заявами заінтересованих фізичних осіб, об'єднань громадян, юридичних осіб, державних органів, органів місцевого самоврядування нормативно-правових актів, рішень, виданих (прийнятих) внаслідок вчинення корупційного правопорушення.

Органи прокуратури

Звітністю не передбачено відображення даних про кількість визнаних незаконними в судовому порядку за заявою заінтересованих фізичної особи,

об'єднання громадян, юридичної особи, державного органу, органу місцевого самоврядування нормативно-правових актів, рішень, виданих (прийнятих) внаслідок вчинення корупційного правопорушення.

7.1.23. Кількість направлених подань про усунення причин і умов, що сприяли вчиненню кримінальних корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень

Національне антикорупційне бюро України

Відповідно до звітів Національного бюро за I-II півріччя 2020 року **обліковано 19 направлених подань** про усунення причин і умов, що сприяли вчиненню кримінальних корупційних правопорушень.

Органи прокуратури

За даними звіту 1-КОР, упродовж 12 місяців 2020 року органами прокуратури в порядку ч. 3 ст. 65 Закону України «Про запобігання корупції» загалом **ініційовано проведення 2 057 службових розслідувань** з метою встановлення причин і умов, що сприяли вчиненню корупційного чи пов'язаного з корупцією правопорушення, невиконанню вимог Закону в інший спосіб.

За **результатами розгляду подань** до дисциплінарної відповідальності притягнуто **1 473** посадових і службових осіб.

Разом з тим у цій звітності **не виокремлюються відомості** про кількість направлених **подань про усунення причин і умов**, що сприяли вчиненню кримінального корупційного правопорушення, а також передбачених ст.ст. 366-1–366-3 КК України.

7.2. Статистичні дані щодо виявлення адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, та результатів їх судового розгляду

7.2.1. Кількість зареєстрованих повідомлень про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією

Національна поліція України

Загальна кількість повідомлень – 11 141.

Органи прокуратури

З урахуванням особливостей формування реєстраційно-моніторингових карток надати інформацію щодо **кількості повідомлень** про кримінальні корупційні правопорушення і правопорушення, пов'язані з корупцією, не виявляється можливим.

7.2.2. Кількість осіб, щодо яких складено протоколи про вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією

Національна поліція України

Кількість осіб – 11 089.

Адміністративні правопорушення (статті КУпАП)	Кількість
Порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності (ст. 172 ⁴ КУпАП)	41
Порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків (ст. 172 ⁵ КУпАП)	26
Порушення вимог фінансового контролю (ст. 172 ⁶ КУпАП);	7207
Порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів (ст. 172 ⁷ КУпАП)	3798
Незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень (ст. 172 ⁸ КУпАП)	7
Невжиття заходів щодо протидії корупції (ст. 172 ⁹ КУпАП)	10

Національне агентство з питань запобігання корупції

У 2020 році уповноваженими особами Національного агентства проводились наступні заходи реагування щодо порушень вимог Закону України «Про запобігання корупції», зокрема адміністративних правопорушень пов'язаних з корупцією:

а) запобігання та врегулювання конфлікту інтересів та обмежень щодо запобігання корупції

- складено **протоколів** про адміністративні правопорушення – 239, з них:
 - протоколи за ч.1 ст. 172⁴ КУпАП – 6, за ч.2 ст. 172⁴ КУпАП – 19, за ч.1 ст. 172⁵ КУпАП – 3, за ч.1 ст. 172⁷ – 99, за ч.2 ст. 172⁷ КУпАП – 107, за ст. 188⁴⁶ КУпАП – 5;
 - внесених приписів – 31;
 - надісланих вимог (листів) щодо виявлення та/або врегулювання конфлікту інтересів – 95.

б) фінансовий контроль та моніторинг способу життя суб'єктів декларування

Управлінням проведення обов'язкових повних перевірок за результатами проведених повних перевірок:

- у 35 деклараціях виявлені ознаки адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, передбачені ч. 4 ст. 172⁶ КУпАП, з яких складені та направлені до суду: **9 протоколів** про адміністративні правопорушення, та 14 матеріалів скеровані до Національної поліції України для вжиття заходів.
- у 96 деклараціях виявлені ознаки правопорушення, пов'язані з корупцією, передбачені ст. 366¹ Кримінального кодексу України

Протягом 2020 року, до прийняття Рішення Конституційного Суду України від 27.10.2020 № 13-рп, спеціально уповноважені суб'єкти в у сфері протидії корупції склали та направили **245** обґрунтованих висновків про виявлення ознак кримінального правопорушення, передбаченого ст. 366¹ Кримінального кодексу України.

Окрім того, уповноважені особи склали **128** протоколів про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, стосовно посадових осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище, з яких 53 – за порушення

вимог ч. 2 ст. 52 Закону України «Про запобігання корупції» та 75 – за порушення ч.ч. 1, 2 ст. 45 Закону України «Про запобігання корупції»

в) законність та прозорість фінансування політичних партій, а також подання ними фінансової звітності

За 2020 рік Національне агентство прийняло 276 звітів політичних партій про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру за IV квартал 2019 року та склало **30 протоколів** стосовно керівників політичних партій за порушення строків подання звітів.

За I квартал 2020 року: прийнято 244 звіти.

За II квартал 2020 року: прийнято 191 звіт.

За III квартал 2020 року: прийнято 109 звітів.

Для забезпечення притягнення відповідних осіб до юридичної відповідальності за порушення законодавства у сфері фінансування політичних партій протягом 2020 року складено **287** протоколів про адміністративні правопорушення, з них:

- за ст. 212¹⁵ КУпАП – 3;
- за ст. 212²¹ КУпАП – 250;
- за ст. 188⁴⁶ КУпАП – 34.

Також до Національної поліції направлено матеріали за 22 фактами, що містять ознаки порушення вимог законодавства, які є підставою для притягнення до кримінальної відповідальності

Здійснено державний контроль за додержанням встановлених законом обмежень щодо фінансування передвиборної агітації, своєчасністю подання звітів про надходження і використання коштів виборчих фондів на загальнодержавних та місцевих виборах. За результатом отриманих матеріалів від територіальних виборчих комісій відповідно до положень Виборчого кодексу України складено та направлено до суду **12 протоколів** про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 212²¹ КУпАП.

7.2.3. Кількість осіб, щодо яких закрито адміністративне провадження у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією

Національна поліція України

Кількість осіб – **3447**, у тому числі:

- у зв'язку із передачею матеріалів прокурору або органу досудового розслідування – 10;
- за відсутністю події і складу правопорушення – 1127;
- у зв'язку із передачею матеріалів на розгляд громадської організації або малозначністю порушення – 542;
- у зв'язку із закінченням строків давності накладення стягнення – 1613.

Органи прокуратури

За інформацією, наданою Офісом Генерального прокурора, за відомостями звіту 1-КОР упродовж 12 місяців 2020 року **судами закрито провадження у 3**

703 справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, за матеріалами, складеними уповноваженими особами Національної поліції України.

Разом з тим, звітністю не передбачено відображення даних про кількість закритих справ за видами, наведеними у п. 16.2 Запитальника.

7.2.4. Кількість осіб, на яких накладено адміністративне стягнення за правопорушення, пов'язане з корупцією

Національна поліція України

Кількість осіб – 6669

Адміністративні правопорушення (статті КУпАП)	Кількість
Порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності (ст. 172 ⁴ КУпАП)	8
Порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків (ст. 172 ⁵ КУпАП)	9
Порушення вимог фінансового контролю (ст. 172 ⁶ КУпАП);	4649
Порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів (ст. 172 ⁷ КУпАП)	2003
Незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень (ст. 172 ⁸ КУпАП)	
Невжиття заходів щодо протидії корупції (ст. 172 ⁹ КУпАП)	

Органи прокуратури

За інформацією, наданою Офісом Генерального прокурора, за відомостями звіту 1-КОР, виконуючи вимоги, передбачені ч. 2 ст. 250 КУпАП, упродовж 12 місяців 2020 року **прокурори забезпечили участь у розгляді судами 10 853 справ** про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, за матеріалами, складеними уповноваженими особами Національної поліції України.

У 7150 (66 %) розглянутих справах цієї категорії на правопорушників накладено штраф на загальну суму **5 млн 170 тис. грн.**, у тому числі за:

Адміністративні правопорушення (статті КУпАП)	Кількість
Порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності (ст. 172 ⁴ КУпАП)	8
Порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків (ст. 172 ⁵ КУпАП)	9
Порушення вимог фінансового контролю (ст. 172 ⁶ КУпАП);	5079
Порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів (ст. 172 ⁷ КУпАП)	2051
Незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень (ст. 172 ⁸ КУпАП)	-
Невжиття заходів щодо протидії корупції (ст. 172 ⁹ КУпАП)	-

7.2.5. Відомості щодо притягнення до адміністративної відповідальності за вчинення правопорушень, пов'язаних з корупцією, за категоріями осіб, зазначених у ч. 1 ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції»

Національна поліція України

Показники			Усього
Залишок нерозглянутих у судах протоколів на початок року			2491
Кількість протоколів про корупційні правопорушення, направлених до суду у звітному періоді (без повторно направлених)			11141
з них за ст.ст. КУпАП України	порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності (ст. 172-4)		41
	порушення встановлених законом обмежень щодо одержання дарунка (пожертви) (ст. 172-5)		26
	порушення вимог фінансового контролю (ст. 172-6)		7207
	порушення вимог щодо повідомлення про конфлікт інтересів (ст. 172-7)		3798
	незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових повноважень (ст. 172-8)		7
	невжиття заходів щодо протидії корупції (ст. 172-9)		10
	порушення заборони розміщення ставок на спорт, пов'язаних з маніпулюванням офіційним спортивним змаганням (172-9-1)		
Кількість протоколів, за якими судом прийнято рішення у звітному періоді			10119
у тому числі	накладено штраф		6672
	закрито адміністративних справ		3447
	з них	у зв'язку із передачею матеріалів прокурору або органу досудового розслідування	10
		за відсутністю події і складу правопорушення	1127
		у зв'язку із передачею матеріалів на розгляд громадської організації або малозначністю порушення	542
		у зв'язку із закінченням строків давності накладення стягнення	1613
Кількість протоколів про корупційні правопорушення, що повернуті судом у зв'язку з неналежним оформленням або за інших підстав			21
з них	після доопрацювання направлені до суду		18
Кількість протоколів про корупційні правопорушення, за якими розпочато досудове розслідування			6
Залишок нерозглянутих у судах протоколів на кінець звітного періоду			3510
Усього осіб притягнуто судом до відповідальності (штраф)			6672
з них	до яких застосована конфіскація		6
	державних службовців		126
	з них	1-2 категорій; категорія «А» (1, 2, 3 ранг)	2
		3 категорії; категорія «Б» (3, 4, 5, 6 ранг)	
		4 категорії; категорія «В» (6, 7, 8, 9 ранг)	29
		5-7 категорій	95
	народних депутатів України		
	депутатів Верховної Ради АР Крим		
	депутатів обласної ради		21
	депутатів сільських, селищних, міських, районних рад		2638
	посадових осіб місцевого самоврядування		1094
	з них	1-2 категорій	
		3 категорії	39
		4 категорії	569
		5-7 категорій	486
	посадових та службових осіб	райдержадміністрацій	51
		облдержадміністрацій	20
	професійних суддів		
	інших службових осіб судової гілки влади		68
	службових осіб і працівників	органів прокуратури (включаючи у воєнній сфері)	3
		органів Національної поліції	320
		податкової міліції	4
		державної податкової служби	45
		державної кримінально-виконавчої служби	243

		Служби безпеки України	2
		Збройних Сил України	101
		державної прикордонної служби	7
		інших утворених відповідно до законів військових формувань	4
		митної служби	3
		органів та підрозділів цивільного захисту	85
	посадових та службових осіб інших органів державної влади		587
	посадових осіб іноземних держав та міжнародних організацій		
	осіб, що надають публічні послуги		14
	у т.ч	нотаріусів	
		аудиторів	
		третейських суддів	
		арбітражних керуючих	
	посадових осіб юридичних осіб публічного права		1196
	осіб, які виконують організаційно-розпорядчі чи адміністративно-господарські обов'язки в юридичних особах приватного права		41
	посадових осіб юридичних осіб, фізичних осіб - у разі одержання від ... неправомірної вигоди		114
	осіб, які вчинили правопорушення у системі (сфері)	фінансово-кредитній системі	
		банківській системі	4
		паливно-енергетичному комплексі	54
		агропромисловому комплексі	5
		освіти	29
		охорони здоров'я	102
		транспорту	4
		на підприємствах оборонно-промислового комплексу	13
		бюджетній	968
земельних відносин		98	
приватизації			
охорони довкілля		45	
державних закупівель			
надання адміністративних послуг			
установ пенсійного фонду	3		
установ фонду соц.страхування	1		
за ст.ст. КУпАП України (із рядка 21)	порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності (ст. 172-4)		8
	порушення встановлених законом обмежень щодо одержання дарунка (пожертви) (ст. 172-5)		9
	порушення вимог фінансового контролю (ст. 172-6)		4649
	порушення вимог щодо повідомлення про конфлікт інтересів (ст. 172-7)		2003
	незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових повноважень (ст. 172-8)		
	невжиття заходів щодо протидії корупції (ст. 172-9)		
	порушення заборони розміщення ставок на спорт, пов'язаних з маніпулюванням офіційним спортивним змаганням (172-9-1)		
Сума накладеного штрафу, грн.		4767163	
Збитки, завдані корупційними правопорушеннями, грн.			
з них	відшкодовано		

Органи прокуратури

За інформацією, наданою Офісом Генерального прокурора, звітністю не передбачено відображення відомостей щодо притягнення до адміністративної відповідальності окремо за категоріями осіб, зазначених у ч. 1 ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції».

7.2.6. Кількість осіб, щодо яких застосоване адміністративне стягнення у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю

Національна поліція України

За інформацією, наданою НПУ, зазначені відомості звітністю не передбачені.

Органи прокуратури

За інформацією, наданою Офісом Генерального прокурора, зазначені відомості не передбачено звітом 1-КОР.

7.2.7. Загальна кількість осіб, звільнених з посади (роботи, служби) у зв'язку з притягненням до адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією

Національна поліція України

Кількість осіб – 50.

Органи прокуратури

За інформацією, наданою Офісом Генерального прокурора, За відомостями звіту 1-КОР упродовж 12 місяців 2020 року **3 осіб звільнено з посад** у зв'язку з притягненням до відповідальності за адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією.

7.2.8. Розмір збитків і шкоди, завданих адміністративними правопорушеннями, пов'язаними з корупцією, а також стан та обсяги їх відшкодування

Національна поліція України

За інформацією, наданою НПУ, зазначені відомості звітністю не передбачені.

Органи прокуратури

За інформацією, наданою Офісом Генерального прокурора, за відомостями звіту 1-КОР упродовж 12 місяців 2020 року збитків і шкоди, завданих адміністративними правопорушеннями, пов'язаними з корупцією, **не встановлено.**

7.2.9. Кошти та інше майно, одержані внаслідок вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, конфісковані за рішенням суду, а також кошти у розмірі вартості незаконно одержаних послуг чи пільг, стягнені на користь держави

Національна поліція України

За інформацією, наданою НПУ, зазначені відомості звітністю не передбачені.

Органи прокуратури

За інформацією, наданою Офісом Генерального прокурора, за даними звіту № 1-КОР, упродовж 2020 року до **6 осіб** у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, застосована **конфіскація як додатковий вид стягнення**. Звітністю не передбачено відображення відомостей про кошти та інше майно, одержані внаслідок вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, конфісковані за рішенням суду, а також кошти у розмірі вартості незаконно одержаних послуг чи пільг, стягнені на користь держави.

7.2.10. Кошти та інше майно, одержані внаслідок адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, повернуті в Україну із-за кордону, та розпорядження ними

Національна поліція України

За інформацією, наданою НПУ, зазначені відомості звітністю не передбачені.

Органи прокуратури

За інформацією, наданою Офісом Генерального прокурора, Звітністю не передбачено відображення відомостей про кошти та інше майно, одержані внаслідок адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, повернуті в Україну із-за кордону, та розпорядження ними.

7.2.11. Кількість направлених подань про усунення причин і умов, що сприяли вчиненню адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, або невиконання вимог антикорупційного законодавства

Національна поліція України

Кількість подань – 115.

Органи прокуратури

За інформацією, наданою Офісом Генерального прокурора, за даними звіту 1-КОР, упродовж 12 місяців 2020 року органами прокуратури в порядку ч. 3 ст. 65 Закону України «Про запобігання корупції» загалом ініційовано проведення 2 057 службових розслідувань з метою встановлення причин і умов, що сприяли вчиненню корупційного чи пов'язаного з корупцією правопорушення, невиконання вимог Закону в інший спосіб.

За результатами розгляду подань до дисциплінарної відповідальності притягнуто 1 473 посадових і службових осіб.

Разом з тим у цій звітності не виокремлюються відомості про кількість направлених подань про усунення причин і умов, що сприяли вчиненню адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, або невиконання антикорупційного законодавства.

Національне агентство з питань запобігання корупції

Узагальнена інформація щодо цього показника наведена у п. 7.2.2.

7.3. Узагальнена інформація щодо викривачів

7.3.1. Загальна кількість повідомлень викривачів та кількість осіб викривачів

Національна поліція України

Кількість повідомлень викривачів та кількість осіб викривачів – **494**.

Національне антикорупційне бюро України

За даними детективів Національного бюро таких осіб у 2020 році було **15**, за їх повідомленнями зареєстровано **14** кримінальних проваджень.

Органи прокуратури

За інформацією, наданою Офісом Генерального прокурора, упродовж 2020 року надійшло **4** повідомлення викривачів від **4** осіб.

Національне агентство з питань запобігання корупції

Узагальненою інформацією щодо кількості повідомлень викривачів та кількості осіб викривачів наразі НАЗК не володіє, що обумовлене надзвичайно великим обсягом звернень громадян до НАЗК, кожне з яких потенційно може належати до числа повідомлень викривачів у тому розумінні, якого йому надає Закону України «Про запобігання корупції».

Наразі в НАЗК триває робота із запровадження системи ідентифікації та виокремлення саме тих повідомлень про потенційні правопорушення вимог Закону України «Про запобігання корупції», які здійсненні викривачами.

У зв'язку зі світовою пандемією на COVID-19 (SARS-CoV-2), а також рішенням Конституційного Суду України від 27.10.2020 № 13-р/2020 у НАЗК були дещо обмежені повноваження по проведенню перевірок, у тому числі щодо захисту викривачів, які потребують фактичної присутності уповноваженої особи.

Тому в 2020 році НАЗК встигло провести лише 5 планових перевірок

організації роботи із запобігання і виявлення корупції, зокрема щодо підготовки та виконання антикорупційних програм, створення та функціонування внутрішніх і регулярних каналів повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції», захисту викривачів.

За результатами вказаних планових перевірок було виявлено порушення щодо забезпечення викривачам умови для здійснення повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції», а саме:

- 4 факти порушення вимог п. 1 ч. 2 ст. 53-1 Закону України «Про запобігання корупції» щодо впровадження механізмів заохочення та формування культури повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції»;

- 3 факти порушення вимог п. 3 ч. 2 ст. 53-1 Закону України «Про запобігання корупції» щодо визначення внутрішніх процедур і механізмів прийняття та розгляду повідомлень про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень цього Закону, перевірки та належного реагування на такі повідомлення;

- 4 факти порушення вимог п. 4 ч. 2 ст. 53-1 Закону України «Про запобігання корупції» щодо обов'язкового створення та забезпечення функціонування внутрішніх та регулярних каналів повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції»

Крім того виявлено 2 факти порушення вимог ч. 2 ст. 53-9 Закону України «Про запобігання корупції» щодо визначення керівником уповноваженого підрозділу з питань запобігання та виявлення корупції окремої особи, відповідальної за реалізацію повноважень із захисту викривачів.

7.3.2. Кількість осіб, стосовно яких застосовано заходи для захисту їхніх прав та інтересів як викривачів

Національна поліція України

Інформація у відповіді НПУ відсутня.

Національне антикорупційне бюро України

Упродовж минулого року до Національного бюро зверталися 3 особи, які визнані викривачами, із заявами про застосування заходів безпеки, щодо яких прийнято рішення про застосування таких заходів.

Органи прокуратури

Інформація у відповіді Офісу Генерального прокурора відсутня.

Національне агентство з питань запобігання корупції

У 2020 році заходи захисту прав викривачів застосовано щодо **9** осіб.

У 2020 році НАЗК здійснювалися функції щодо співпраці з викривачами, забезпечення їх правового та іншого захисту, перевірки дотримання законодавства з питань захисту викривачів, внесення приписів з вимогою про усунення порушень трудових та інших прав викривачів і притягнення до відповідальності осіб, винних у порушенні їхніх прав, у зв'язку з такими повідомленнями.

З метою відновлення порушених прав та гарантій захисту викривачів НАЗК внесено 5 приписів та складено 3 протоколи про адміністративні правопорушення.

Одним із інструментів реалізації захисту викривачів була участь НАЗК як третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору, на стороні позивача у справах щодо застосування керівником або роботодавцем чи створення ним загрози застосування негативних заходів впливу до позивача (звільнення, примушування до звільнення, притягнення до дисциплінарної відповідальності, переведення, атестація, зміна умов праці, відмова в призначенні на вищу посаду, скорочення заробітної плати тощо) у зв'язку з повідомленням ним або членом його сім'ї про порушення вимог Закону України «Про запобігання корупції» іншою особою. Можливість залучення НАЗК до судових проваджень на стороні викривача передбачена ч. 3 ст. 49 КАС України та ч. 2 ст. 53 ЦПК України.

У 2020 році судами розгадалася **71** справа щодо захисту порушених прав викривачів, з яких 34 справи було відкрито у 2020 році. Виграно справ – **15**.

Для забезпечення однакового застосування положень Закону України «Про запобігання корупції» в частині захисту прав та гарантій захисту викривачів у 2020 році НАЗК прийнято 5 роз'яснень щодо¹:

- правового статусу викривача;
- надання викривачам безоплатної вторинної правової допомоги;
- особливостей перевірки повідомлень про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції»;
- правового статусу викривача у кримінальному провадженні;
- правового статусу викривача у провадженні про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією.

¹ Роз'яснення НАЗК щодо захисту викривачів див. за посиланням: <https://wiki.nazk.gov.ua/category/vykryvachi-koruptsiyi/>

7.4. Загальна інформація про спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції та їхню співпрацю з державними та недержавними інституціями

7.4.1. Штат, досвід, кваліфікація та підвищення кваліфікації працівників спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції

Національна поліція України

Штатна чисельність працівників Департаменту стратегічних розслідувань, як спеціально уповноваженого суб'єкта у сфері протидії корупції, складає **1091** одиниці. Досвід роботи працівників у посадах до 1 року - 212, від 1 до 3 років - 782. У 2020 році пройшли підвищення кваліфікації **499** працівників.

За інформацією, наданою НПУ, інформація, що розкриває штатну структуру та чисельність підрозділів кримінальної поліції, у склад якої входить Департамент внутрішньої безпеки відноситься до відомостей, що становлять службову інформацію в системі Національної поліції України, згідно з наказом Національної поліції України від 12.10.2018 № 945.

Національне антикорупційне бюро України

Таку інформацію НАБУ не надало.

Органи прокуратури

У зв'язку з набранням 25.09.2019 чинності Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо першочергових заходів із реформи органів прокуратури» від 19.09.2019 № 113-IX (далі – Закон № 113-IX) змінено структуру органів прокуратури та запроваджено атестацію прокурорів.

У зв'язку із проведенням реформування утворено Офіс Генерального прокурора, обласні прокуратури, які почали свою діяльність 02.01.2020 та 11.09.2020 відповідно.

Станом на 01.01.2021 загальна штатна чисельність працівників органів прокуратури склала **14 749,5** одиниць, з них **1 855** – в Офісі Генерального прокурора та **12 894,5** – у обласних, місцевих і прирівняних до них прокуратурах.

Облікова кількість працівників (до якої, крім фактично працюючих, включаються також і працівники, що перебувають у відпустках для догляду за дитиною, відряджені для участі в роботі інших органів на постійній основі, а також прокурори, повноваження яких припинено) станом на 01.01.2021 становила **14 514** осіб, з них:

- прокурорів – **9 543** особи, у тому числі **850** – в Офісі Генерального прокурора та **8 693** – в обласних, місцевих і прирівняних до них прокуратурах;

- державних службовців **3 003** особи, у тому числі **570** – в Офісі Генерального прокурора та **2 433** – в обласних, місцевих і прирівняних до них прокуратурах;

- інших працівників – **1 968** осіб, у тому числі **329** – в Офісі Генерального

прокурора та **1 639** – в обласних, місцевих і прирівняних до них прокуратурах.

Штатна чисельність Генеральної інспекції Генеральної прокуратури України на початок атестації прокурорів становила **87** посад, з яких **70** посад прокурорів. На теперішній час штатна чисельність Генеральної інспекції Офісу Генерального прокурора **92** особи, з них **71** – прокурорів.

Крім того в Офісі Генерального прокурора утворено та функціонує відділ забезпечення діяльності у сфері запобігання і протидії корупції (штатною чисельністю **5** осіб) у складі Департаменту підтримання публічного обвинувачення в суді.

У продовж минулого року проведено **2** добори на вакантні посади прокурорів Офісу Генерального прокурора, у яких брали участь особи, які не займали посаду прокурора на день набрання чинності Законом № 113-IX. За їх результатами, після успішного проходження стажування, на посади прокурорів у Офіс Генерального прокурора призначено **115** осіб.

Крім того проведено відкритий конкурс з відбору кандидатів на зайняття посад прокурорів Спеціалізованої антикорупційної прокуратури Офісу Генерального прокурора, за його результатами **11** осіб призначено на ці посади.

Наразі триває відкритий конкурс на зайняття **3** адміністративних посад у Спеціалізованій антикорупційній прокуратурі (з 25.01.2021 до 15.02.2021 здійснюється прийом документів від кандидатів). Відповідна інформація оприлюднена на офіційному вебсайті Офісу Генерального прокурора.

Крім того вживаються підготовчі заходи щодо організації та проведення ефективного та прозорого добору з метою заміщення наявних вакантних посад прокурорів в обласних прокуратурах, яких наразі налічується близько **500**.

Також, забезпечується одна з основних вимог Закону України «Про державну службу» щодо рівного доступу громадян України до вступу на державну службу та прозорості конкурсного відбору. Так, відповідно до вимог Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 рік», Порядку призначення на посади державної служби на період дії карантину, установленого з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22.04.2020 № 209, упродовж 2020 року в органах прокуратури проведено **284** конкурси та добори (з них **14** - в Офісі Генерального прокурора) на зайняття **1 071** посад державної служби (з них **148** - в Офісі Генерального прокурора).

Упродовж 2020 року відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 № 1700-VII та Порядку проведення спеціальної перевірки стосовно осіб, які претендують на зайняття посад, які передбачають зайняття відповідального або особливо відповідального становища, та посад з підвищеним корупційним ризиком, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25.03.2015 № 171, Офісом Генерального прокурора організовано проведення спеціальної перевірки щодо **159** осіб, у тому числі щодо **22** кандидатів на зайняття посад державної служби категорії «Б».

За результатами такої перевірки стосовно одного прокурора прийнятого на роботу за наслідками добору встановлено обставини, які є підставою для відмови у призначенні цієї особи на посаду, а тому її визнано такою, що не пройшла спеціальну перевірку та звільнено з посади прокурора у зв'язку з непроходженням спеціальної перевірки.

Задля удосконалення роботи з підвищення кваліфікації та професійного рівня працівників органів прокуратури, на виконання вимог Закону № 113 вжито заходів щодо створення Тренінгового центру прокурорів України (далі – Тренінговий центр) та ліквідації Національної академії прокуратури України.

Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2020 № 175 «Деякі питання реалізації законодавчих актів України щодо першочергових заходів із реформи органів прокуратури» Національну академію прокуратури України ліквідовано. Також наказом Генерального прокурора від 05.03.2020 № 130 прийнято рішення про утворення Тренінгового центру на базі Національної академії прокуратури України, що ліквідується.

Разом з тим відповідно до Порядку проведення добору на зайняття вакантної посади прокурора, затвердженого наказом Генерального прокурора від 10.01.2020 № 11, при проходженні стажування кандидатами на посаду прокурора Офісу Генерального прокурора у Тренінговому центрі проведено їх теоретичну (первинну) підготовку.

Зокрема, у травні 2020 року, у зв'язку із введенням карантинних обмежень, теоретичну (первинну) підготовку за дистанційною формою успішно пройшли **70** кандидатів.

У жовтні минулого року теоретичну (первинну) підготовку за очною формою успішно пройшли **52** кандидати.

Також Тренінговим центром забезпечено підвищення кваліфікації прокурорів та державних службовців органів прокуратури. Здійснювалися тренінгове навчання, підготовка тренерів та навчання за міжнародними програмами в офлайн-, онлайн-форматах та дистанційно. До програм стажування та навчання прокурорів, крім іншого, було включено вивчення вимог антикорупційного законодавства в частині порядку проведення спеціальної перевірки щодо кандидатів на посади прокурорів і державної служби, електронного декларування та порядку врегулювання і запобігання конфлікту інтересів у діяльності посадових і службових осіб органів прокуратури.

Упродовж 2020 року на базі Тренінгового центру організовано та проведено 18 тренінгів, у яких взяли участь 2415 осіб (прокурори, державні службовці та потенційні тренери). За їх результатами видано 1 639 відповідних сертифікатів, з яких 1 478 - прокурорам, 124 - державним службовцям органів прокуратури та 37 - потенційним тренерам.

На виконання вимог Закону України «Про державну службу» 2 153 (77%) державні службовці органів прокуратури підвищили рівень своєї професійної компетентності, з них 1 795 (80 %) - обласних та місцевих прокуратур.

Національне агентство з питань запобігання корупції

З 1 січня 2020 року гранична чисельність працівників апарату НАЗК становила 408 осіб.

Станом на 31 грудня 2020 року у НАЗК працювало 302 особи, що становить 75 % від загальної штатної чисельності.

Ступінь вищої освіти та стаж роботи працівників НАЗК у 2020 році відповідав визначеним Законом України «Про державну службу», загальним та спеціальним вимогам до професійної компетентності посад державної служби.

Серед працівників апарату мають базову вищу освіту 5 осіб. Присвоєно ступінь вищої освіти спеціаліст (магістр) – 294 особам, з яких 67 працівників мають дві вищі освіти, а 8 – три вищі освіти.

З числа працівників НАЗК у 2020 році науковий ступінь мали 15 осіб (серед них 2 доктори наук). П'ять осіб мали вчені звання.

За напрямками освіти працівники апарату НАЗК мають:

- юридичну освіту – 186 осіб;
- економічну освіту – 80 осіб;
- освіту з державного управління – 31 особа;
- гуманітарну освіту – 36 осіб;
- іншу освіту – 33 особи.

За віковою структурою переважну кількість працівників НАЗК складають особи віком від 30 до 40 років. Найменше працівників у віковій категорії більше 60 років.

Віковий склад працівників: до 27 років – 30 працівників, від 28 до 30 років – 34 працівника, від 30 до 40 років – 132 працівника, від 40 до 50 років – 86 працівників, від 50 до 60 років – 16 працівників, від 60 років – 4 працівника.

У 2020 році відбулось перезавантаження НАЗК. Так, протягом 2020 року до НАЗК призначено 107 осіб, з них за переведенням з інших державних органів – 28, за контрактом на період дії карантину – 49, інший спосіб, визначений законодавством – 30.

Звільнилося 87 працівників, з них за переведенням – 5; за власним бажанням – 6; за угодою сторін – 22, у зв'язку із припиненням повноважень – 2, у зв'язку зі скороченням штату – 52.

Підвищення кваліфікаційної компетентності за 2020 рік пройшли 180 працівників НАЗК (271 захід щодо підвищення кваліфікації), з них за професійною програмою підвищення кваліфікації державних службовців – 118 осіб, за програмами тематичних короткотермінових семінарів – 22 особи, за програмами тематичних постійно діючих семінарів – 131 особа.

7.4.2. Фінансування спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції

Національна поліція України

Фінансування Департаменту стратегічних розслідувань на 2020 рік становило по КПКВ 1007020 «Забезпечення діяльності підрозділів, установ та

закладів Національної поліції України» на загальну суму 892 668 860 грн., по КПКВ 1007060 «Здійснення доплати поліцейським, які забезпечують життєдіяльність населення на період дії карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби» на загальну суму 64 979 226 грн.

Фінансування Департаменту внутрішньої безпеки Національної поліції України на 2020 рік по загальному фонду становило 286 318 474 грн.

Національне антикорупційне бюро України

Інформація у офіційній відповіді НАБУ відсутня.

Органи прокуратури

Фінансове забезпечення органів прокуратури у 2020 році відбувалося за двома бюджетними програмами: КПКВК 0901010 «Здійснення прокурорсько-слідчої діяльності, підготовка та підвищення кваліфікації кадрів прокуратури», обсяг 7 652 204,5 тис. грн; КПКВК 0901030 «Забезпечення функцій Спеціалізованою антикорупційною прокуратурою», обсяг 114 701,5 тис. гривень.

Національне агентство з питань запобігання корупції

Законом України «Про Державний бюджет України на 2020 рік» зі змінами НАЗК визначено головним розпорядником бюджетних коштів та передбачено видатки в сумі 689 283,1 тис. гривень на початку 2020 року і 580 848,0 тис. гривень на кінець 2020 року, за такими бюджетними програмами:

1) КПКВК 6331010 «Керівництво та управління у сфері запобігання корупції» у сумі 405 752,2 тис. гривень, однак зазначена сума була зменшена на 31 479,9 тис. гривень відповідно до Закону України від 13.04.2020 №553 «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 рік» та розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2020 «Про перерозподіл деяких видатків державного бюджету, передбачених головним розпорядникам бюджетних коштів на 2020 рік» і становила 374 272,3 тис. гривень

2) КПКВК 6331020 «Фінансування статутної діяльності політичних партій» у сумі 283 530,9 тис. гривень. однак зазначена сума була зменшена на 76 955,2 тис. гривень відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2020 «Про перерозподіл деяких видатків державного бюджету, передбачених головним розпорядникам бюджетних коштів на 2020 рік» і становила 206 575,7 тис. гривень.

Зазначений обсяг видатків за бюджетною програмою 6331010 складав 83,6% від потреб НАЗК, визначених в уточненому бюджетному запиті на 2020–2022 роки в порівнянні з початком 2020 року і 77,1% - на кінець 2020 року та був достатнім для виконання НАЗК завдань і функцій в 2020 році.

Так НАЗК на 2020 рік для забезпечення належного виконання повноважень були передбачені видатки на загальну суму 374 272,3 тис. гривень, зокрема за наступними напрямками:

- оплата праці- 216 176,0 тис. грн. нарахування на оплату праці –40 037,7 тис. грн.;
- придбання паперу, картриджів, меблів, техніки і оргтехніки, конвертів, канцелярських і господарських виробів, та інших витратних матеріалів – 3 842,7 тис. грн.;
- оплата послуг з забезпечення функціонування реєстру декларацій, поштових послуг, прибирання, автомобільних перевезень, постачання програмних продуктів, оплата комунальних, експлуатаційних та інших послуг – 23 935,5 тис. грн.;
- придбання обладнання для реєстру декларацій та системи управління справами –43 599,0 тис. грн.;
- розробку програмного забезпечення системи управління справами – 10 227,8 тис. грн.;
- проведення капітального ремонту частини приміщень адміністративної будівлі, в якій розташоване Національне агентство –36 360,0 тис. грн.;
- навчання працівників Національного агентства –93,6 тис. грн.

7.4.3. Співпраця спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції з державними та недержавними інституціями

Національна поліція України

Відомості про співпрацю з відповідними органами інших держав, міжнародними організаціями і зарубіжними недержавними організаціями та укладені з ними угоди про співробітництво:

- представниками Національної поліції України у 2020 році разом з представниками Консультативної місії ЄС (далі - КМЄС) у м. Львові, Нікополі, Харкові, Одесі та Житомирі проведено 5 семінарів - нарад, які мали на меті ознайомити поліцейських із останніми змінами в антикорупційному законодавстві, під час яких взяли участь керівники управлінь, служб та інших підрозділів поліції. Правоохоронців ознайомили з нововведеннями в законодавстві щодо конфлікту інтересів, іншими обмеженнями щодо запобігання корупції та відповідальністю за порушення фінансового контролю, розголошення інформації, прийняття подарунків, тощо. Представниками Управління запобігання корупції Національної поліції України прийнята участь у міжвідомчій робочій групі під головуванням Національного агентства з питань запобігання корупції прийнято участь у підготовці Роз'яснень з питань захисту викривачів «Щодо статусу викривача», «Щодо надання викривачам безоплатної вторинної правової допомоги», «Щодо особливостей перевірки повідомлень про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції», які були скеровані для використання в роботі до підрозділів, органів та установ НПУ.

Також у 2020 року представниками Управління запобігання корупції Національної поліції України прийнято участь у 48 заходах, у тому числі:

- у нараді-семінарі з керівниками уповноважених підрозділів(особами) з

питань запобігання та виявлення корупції підвідомчих структур МВС, яка проводилась на базі НАВС, та під час якої обговорювалися питання про підсумки роботи із запобігання корупції в системі МВС у 2019 році та завдання на 2020 рік, про Антикорупційну програму МВС на 2020-2022 роки та організацію планування антикорупційної діяльності у підвідомчих структурах МВС на відповідні роки, про дотримання обмежень та заборон, передбачених Законом, та відповідальність за скоєння корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень, про організацію роботи у сфері захисту викривачів, про організацію роботи з питань дотримання вимог антикорупційного законодавства в частині фінансового контролю та інше;

- у 3-х робочих нарадах стосовно декларування окремих категорій осіб, визначених ст. 52-1 Закону, які проводились у НАЗК, за результатами яких були внесені зміни до Порядку здійснення заходів фінансового контролю в НПУ стосовно окремих категорій осіб;

- у проведенні на базі НАВС тренінгу разом з Представництвом НАТО в Україні щодо основних положень антикорупційного законодавства на базах усіх закладів вищої освіти, що належать до сфери управління МВС; - у зустрічах з пані Надею Мілановою, офіцером з питань Програми НАТО – Україна з виховання доброчесності, проведеної в рамках Ініціативи НАТО з розбудови доброчесності, цілісності, прозорості та зниження корупційних ризиків в роботі оборонних та безпекових інституцій, під час якої були обговорені питання щодо поглиблення кооперації між Програмою НАТО з виховання доброчесності та НПУ у різних напрямках;

- у засіданні Міжвідомчої робочої групи щодо практичного застосування законодавства про захист викривачів, яка відбулася у НАЗК. Результатом її роботи стало прийняття відповідних роз'яснень і пропозицій з реалізації державної політики у сфері захисту викривачів. На засіданні Міжвідомчої робочої групи були розглянуті окремі питання правового статусу викривача, забезпечення трудових прав викривачів, реалізації права викривачів на конфіденційність та безоплатну правову допомогу, напрацювання єдиного підходу щодо порядку розгляду повідомлень про корупцію;

- у проведенні навчання у дистанційній формі з основних положень антикорупційного законодавства для працівників територіальних органів МВС, закладів, установ і підприємств, що належить до сфери управління МВС, м. Києва, Київської області, Чернігівської, Черкаської, Вінницької та Житомирської областей (з числа працівників, на яких поширюється дія вимог антикорупційного законодавства) на базі НАВС разом з Представництвом НАТО в Україні;

- в онлайн зустрічі, що провів Департамент запобігання та виявлення корупції НАЗК, під час якої обговорювалися план роботи НАЗК в частині оновлення нормативної бази та координації діяльності, навчання та оцінки роботи уповноважених осіб, а також можливий канал зв'язку;

- у засіданні Міжвідомчої робочої групи з питань захисту викривачів, під час якого обговорювалися наступні питання: неспроможність викривача самотійно захистити свої порушені чи оспорювані права або реалізувати

процесуальні повноваження; не здійснення або неналежного здійснення захисту викривача представниками або органами, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси викривача; окремі питання відстеження подання викривачем повідомлень зовнішнім каналом та порядок їх перевірки; порядок отримання викривачем психологічної допомоги; способи визначення керівником уповноваженого підрозділу з питань запобігання та виявлення корупції окремої особи, відповідальної за реалізацію повноважень із захисту викривачів;

- в узгоджувальній нараді для опрацювання проблемних питань, пов'язаних з протидією корупції, метою якої став розгляд проблемних питань, озвучених учасниками онлайн-обговорень та подані онлайн, та формування на їх основі пропозиції до плану дій із впровадження Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд» у 2021-2022 роках;

- у засіданні Міжвідомчої робочій групі з питань захисту викривачів, під час якої були обговорені наступні питання, а саме: чи може уповноважена особа з питань запобігання та виявлення корупції (особа, відповідальна за реалізацію антикорупційної програми) вважатися викривачем; обов'язки викривача відповідно до чинного законодавства; порядок інформування викривачів про результати розгляду повідомлення відповідно до Закону та Кримінального процесуального кодексу України; в яких випадках буде правомірним розголошення/розкриття інформації про викривача (інформування спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції або пересилка повідомлення викривача);

- у конференції в режимі онлайн щодо аспектів здійснення внутрішнього контролю в органах державної влади, організовану Міністерством фінансів України з метою забезпечення реалізації державної політики у сфері державного внутрішнього фінансового контролю;

- у проведенні робочої зустрічі з представниками НАЗК, під час якої обговорювалися робочі питання щодо запобігання корупції уповноваженими підрозділами державної влади, а також питання спільної роботи в антикорупційному напрямку;

- у проведенні наради-семінару у режимі відео конференції з використанням Zoom платформи ДЮІ з уповноваженими з питань запобігання та виявлення корупції системи МВС, під час якої обговорювалися питання стосовно роботи уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції системи МВС у 2020 році; стосовно рішення Конституційного Суду України від 27.10.2020 № 1-р/2020 щодо визнання окремих щодо відповідності Конституції України окремих положень Закону, Кримінального кодексу України; стосовно проведення тестування та оцінку діяльності уповноважених осіб з питань запобігання та виявлення корупції закладів, установ та підприємств, що належать до сфери управління МВС; стосовно підготовки до V Міжнародної науково-практичної конференції «Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі»; стосовно оцінки корупційних ризиків у діяльності органів/формувань/організацій; про забезпечення реалізації вимог Закону України в частині викривачів корупції та про звітування щодо результатів

виконання Антикорупційної програми МВС за 2020 рік та інформування Національного агентства з питань запобігання корупції;

- у проведенні конференції в режимі онлайн за участю керівництва НПУ та представниками комітету з питань правоохоронної діяльності Верховної Ради України з теми «Проблемні питання антикорупційного законодавства».

До Державного науково-дослідного інституту МВС України направлено 2 замовлення на проведення наукового дослідження на тему «Антикорупційні заборони та обмеження в діяльності Національної поліції України», а також наукового дослідження на тему: «Порядок заохочення працівників та формування в них культури повідомлення про можливі факти порушення антикорупційного законодавства в територіальних органах та підрозділах НПУ». Опрацьовано 123 законопроекти та інших нормативно-правових актів організаційно-розпорядчого характеру, 39 проектів співробітництва з іноземними державами в частині антикорупційного законодавств, а також опрацьовано та завізовано 710 проектів наказів НПУ з основної діяльності, адміністративно-господарських питань.

Представниками Національної поліції України Управлінням спільно з Генеральною прокуратурою України та Державним науково-дослідницьким інститутом МВС України розроблені методичні рекомендації з питань обмежень щодо одержання подарунків для прокурорів, поліцейських, посадових/службових осіб та державних службовців Національної поліції України і органів прокуратури України, разом з представниками КМЄС розроблена та розповсюджена нова версія буклетів «Поліція без корупції», присвячених боротьбі з корупцією, які є частиною внутрішньої інформаційної кампанії НПУ щодо антикорупційного законодавства та покликані допомогти поліцейським у процесах врегулювання конфлікту інтересів, подання електронних декларацій, а також у ситуаціях, пов'язаних з інформуванням про порушення антикорупційного законодавства.

Представниками Управління запобігання корупції Національної поліції України розроблено модуль для повідомлень викривачів про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону «Про запобігання корупції» та отримання УЗК повідомленої через такий внутрішній канал інформації відповідно до екранної форми, інформацію про створення на веб-сайті НПУ модуля отримання електронних повідомлень викривачів направлена до ДІАП НПУ.

Крім того, працівниками Управління запобігання корупції Національної поліції України, за результатами спільних робочих зустрічей з представниками НАЗК та КМЄС обговорені питання стосовно комунікаційної кампанії щодо викривання корупції в органах НПУ, зокрема створення комплексної системи роботи з викривачами в органах НПУ (на загальнодержавному та регіональних рівнях), що включає:

- проведення тренінгів для уповноважених осіб по роботі з викривачами;
- розроблення локальних документів щодо прийняття та розгляду повідомлень викривачів;

- розроблення локальних документів щодо механізмів заохочення та формування культури повідомлення про корупцію;
- організація роботи із внутрішніми та регулярними каналами повідомлень про корупцію;
- онлайн курс для навчання уповноважених підрозділів; розроблення механізму застосування заходів безпеки до викривачів органами НПУ;
- розроблення механізму взаємодії НПУ та НАЗК щодо захисту викривачів;
- матеріальне забезпечення уповноважених підрозділів НПУ на місцях щодо роботи з викривачами;
- проведення комунікаційної кампанії щодо викривання корупції в органах НПУ: відеороліки з антикорупційної тематики «Наслідки корупції. Бути чесним поліцейським або корупціонером, вирешуй ти»;
- виготовлення комунікаційних матеріалів: плакати «Корупція – «задоволення» не з дешевих» (англійською та українською мовами), календарі, ручки, блокноти та інша з qr-кодом та інша канцелярія з антикорупційної тематики.

Крім того, створення ІТ-системи організації роботи із запобігання корупції в органах НПУ, яка включає: модуль визначення конфлікту інтересів (порівняння посадових обов'язків) близьких осіб (реєстр: повідомлень, урегулювань, роботи близьких осіб); модуль для фільтрування своєчасності подання декларацій та підготовки повідомлень до НАЗК; модуль алгоритмізації вирішення типових ситуацій на основі судових справ про адміністративні правопорушення пов'язані з корупцією.

Також у 2020 році були розроблені та опрацьовані наступні проекти:

- протоколу між Кабінетом Міністрів України та Урядом Французької Республіки про внесення змін до Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Французької Республіки про співробітництво між правоохоронними органами;
- лист МЗС України з викладеною анотацією ініціативи Республіки Мальта щодо внесення змін до Статті 3 (5) (а) Конвенції Ради Європи проти маніпулювання спортивними змаганнями;
- меморандуму про співробітництво між МВС та Міжнародним Комітетом Червоного Хреста;
- спільної Заяви про інтенсифікацію співробітництва між Міністерством внутрішніх справ України та Державним міністерством внутрішніх справ, спорту та інтеграції Баварії;
- угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії про співробітництво у сфері боротьби зі злочинністю;
- угоди між Національною поліцією України та Міністерством внутрішніх справ Узбекистану у сфері запобігання та боротьби зі злочинністю;
- угоди про адміністративне співробітництво між Європейським управлінням з питань запобігання зловживанням та шахрайству (OLAF) та Національною поліцією України.

Відомості про співпрацю з недержавними організаціями і засобами масової

інформації:

На офіційному сайті Національної поліції України створена рубрика «Запобігання і протидія корупції» в якій розміщується інформація з антикорупційної тематики у відповідних підрубриках.

Зокрема, створені підрубрики: «Викривачам», «Законодавство та інші нормативно-правові акти у сфері запобігання корупції», «Законодавство та інші нормативно-правові акти у сфері протидії корупції», «Уповноважений підрозділ з питань запобігання та виявлення корупції в НПУ», «Комісія з оцінки корупційних ризиків та моніторингу виконання», «Спеціально уповноважені підрозділи НПУ у сфері протидії корупції», «Антикорупційне законодавство», «Антикорупційні програми НПУ, оцінка корупційних ризиків у діяльності НПУ», «Запобігання корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням, захист викривачів», «Запобігання та врегулювання конфлікту інтересів», «Звіти по запобіганню корупції», «Правила етичної поведінки», «Електронне декларування та заходи здійснення фінансового контролю», «Новини УЗК», «Відповідальність за корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення», «Протидія корупції», «Суб'єктам декларування», «Очищення влади», «Спеціальні перевірки».

Упродовж 2020 року на офіційному вебпорталі НПУ було розміщено 564 матеріали інформаційного та іміджевого характеру про викриття корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією, у рубриці «Запобігання і протидія корупції» на веб-сайті НПУ розміщено 65 публікацій з антикорупційної тематики¹.

Крім того, в соціальній мережі на сторінці Facebook Управлінням запобігання корупції НПУ розміщено 472 публікації антикорупційного напрямлення (навчальні матеріали, роз'яснення антикорупційного законодавства, рекомендації, а також приклади порушень поліцейськими антикорупційного законодавства та їх наслідки).

Відповідно до вимог доручення Міністра внутрішніх справ України від 17.10.2019 до листа Кабінету Міністрів України від 16.10.2019 № 22604/0/2-19,

¹ Навчальні матеріали у вигляді слайдів та відео, роз'яснення стосовно антикорупційного законодавства, електронного декларування, рекомендації для суб'єктів декларування, відповідальності за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інформації щодо запобігання такому виду правопорушень та захисту викривачів, навчальний відеоролик стосовно змін щодо вимог фінансового контролю, інформація в слайдах «Відповідальність за корупцію – до винагороди: як працює механізм для викривачів», інформація про типові порушення в державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах та організаціях, інформація щодо спеціальних перевірок, «Відмінності між викривачем та заявником», «Викривачі корупції – категорія осіб, які мають право на безоплатну вторинну правову допомогу», пам'ятка «Поліція без корупції. Про що не варто забувати» для поліцейських, державних службовців та працівників поліції – суб'єктів, на яких поширюється дія Закону; інформація «Повідомлення про суттєві зміни в майновому стані. Хто подає такі повідомлення, коли та в який спосіб»; результати засідання комісії з оцінки корупційних ризиків та моніторингу від 09.09.2020 року; інформація щодо відповідальності за порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів; інформацію щодо основних етапів притягнення до відповідальності за недостовірне декларування; інформація щодо окремих аспектів подання повідомлення про суттєві зміни; інформацію «Корупція в Європі» та «Законодавство яких країн є найсуворішим у світі для корупціонерів»; інформація «Знати і без проблем працювати: що потрібно знати про конфлікт інтересів»; інструкція для викривачів «Повідомити про корупцію» стосовно повідомлень про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону, вчинених поліцейськими, державними службовцями та іншими працівниками НПУ.

НПУ згідно листа Міністерства внутрішніх справ України від 24.01.2020 № 2420/09-2020 в межах компетенції проведені узгоджувальні зустрічі з представниками Урядово-громадської ініціативи «Разом проти корупції» стосовно запропонованих нею двох антикорупційних заходів у сфері відповідальності НПУ. За результатами такої зустрічі підготовлені проекти планів виконання наступних антикорупційних заходів:

- запобігання корупції під час притягнення до відповідальності за порушення правил дорожнього руху (далі – ПДР) та унеможливлення уникнення водіями, які порушили ПДР, відповідальності за скоєні правопорушення за допомогою неправомірної вигоди (хабарів) через відсутність фото-відеофіксації таких порушень в автоматичному режимі;

- припинення незаконного продажу фіктивних довідок, дипломів, листків непрацездатності, водійських посвідчень та інших документів у мережі інтернет.

У вищезазначених планах, в розробці яких брали участь усі зацікавлені сторони, встановлений опис корупційних ризиків, головні виконавці шляхів вирішення корупційних ризиків, з визначеними термінами їх виконання.

Шляхом вивчення та узагальнення судової практики з питань дотримання антикорупційного законодавства з наданням алгоритму дій працівникам поліції з метою недопущення порушення вимог Закону України «Про запобігання корупції» Управління систематично розміщується інформація (25 публікацій) на сайті освітнього порталу Національної поліції України та в групі оперативного інформування з питань дотримання антикорупційного законодавства «АНТИКОР» у месенджері WhatsApp.

Національне антикорупційне бюро України

Національним бюро до компетентних органів іноземних держав в рамках надання міжнародної правової допомоги у 2020 році скеровано 223 запити. За результатами розгляду запитів Національного бюро іноземними компетентними органами у 2020 році виконано та надіслано матеріали виконання 171 запиту. Упродовж 2020 року Національне бюро отримало на виконання 33 запити про міжнародну правову допомогу від компетентних органів іноземних держав. За результатами розгляду запитів іноземних колег Національне бюро виконало та надіслало матеріали виконання 30 запитів. Упродовж 2020 року Національним бюро укладено 2 меморандуми:

- Меморандум про взаєморозуміння між Офісом Генерального прокурора та Національним антикорупційним бюро України, з однієї сторони, і Швейцарською агенцією з розвитку та співробітництва, з іншої сторони, стосовно впровадження проекту «Повернення активів та доброчесність державного сектору в Україні» - Фаза 1 (21.07.2020 у м. Київ);

- Меморандум про співробітництво між Комісією з протидії корупції та конфіскації незаконних активів Республіки Болгарія і Національним антикорупційним бюро України (шляхом обміну листами – 10.12.2020 у м. Софія та 23.12.2020 у м. Київ).

Національне бюро співпрацює із засобами масової інформації. Упродовж I півріччя минулого року:

- організовано брифінги та конференції – 21;
- надано коментарі для ЗМІ про діяльність Національного бюро – 37;
- надано відповіді на запити ЗМІ – 151.

Упродовж 2 півріччя минулого року:

- організовано брифінги та конференції (у тому числі онлайн) – 38;
- надано коментарі для ЗМІ про діяльність Національного бюро – 80;
- надано відповіді на запити ЗМІ – 195.

Органи прокуратури

Відомості про співпрацю з відповідними органами інших держав, міжнародними організаціями і зарубіжними недержавними організаціями та укладені з ними угоди про співробітництво.

Відповідно до даних наявних баз обліку запитів про правову допомогу під час кримінального провадження встановлено, що упродовж 2020 року до Офісу Генерального прокурора надійшло 32 запити іноземних компетентних органів про правову допомогу у кримінальних справах за фактами корупційних правопорушень (службових злочинів, у тому числі за фактами хабарництва). Вказані запити надходили від 13 країн світу (Азербайджан, Білорусь, Казахстан, Латвія, Литва, Молдова, Польща, Російська Федерація, Румунія, Словаччина, Туреччина, Чехія, Угорщина).

Компетентними органами України організовано виконання 31 запиту, у виконанні 1 запиту відмовлено з підстав недотримання при його складанні та направленні вимог міжнародно-правових договорів (РФ), на даний час 11 запитів виконано у повному обсязі, матеріали виконання скеровано запитуючій стороні. Виконання 2 запитів відкладено до отримання від іноземних компетентних органів додаткової інформації, необхідної для організації їх виконання (Республіка Казахстан). Компетентними органами України вживаються заходи до виконання інших 18 клопотань.

У 2020 році Офісом Генерального прокурора підтримано та скеровано компетентним органам іноземних держав 90 українських запитів про правову допомогу у кримінальних провадженнях зазначеної категорії. Запити направлено у 32 країни світу (Азербайджан, Болгарія, Велика Британія (у тому числі Шотландія), Греція, Грузія, Естонія, Ізраїль, Іспанія, Канада, Китай (у тому числі Гонконг), Кіпр, Латвія, Литва, Люксембург, Малайзія, Молдова, Нідерланди, ФРН, ОАЕ, Польща, Португалія, РФ, Румунія, Сейшели, Словаччина, Словенія, США, Туреччина, Угорщина, Франція, Чехія, Чорногорія).

За результатами розгляду вказаних запитів Російською Федерацією у 2 випадках відмовлено у їх задоволенні, матеріали виконання 26 клопотань надійшли до Офісу Генерального прокурора та були скеровані ініціаторам запитів, від виконання 1 запиту ініціатор відмовився у зв'язку із минуванням потреби у виконанні запитуваних процесуальних дій. На даний час на виконанні компетентних органів іноземних держав перебуває 61 запит українських

компетентних органів про правову допомогу у кримінальних провадженнях зазначеної категорії.

Одночасно повідомляємо, що клопотання іноземних та українських компетентних органів щодо перейняття (передання) кримінальних проваджень про корупційні правопорушення Департаментом міжнародно-правового співробітництва не розглядалися.

Відомості про співпрацю з недержавними організаціями і засобами масової інформації

Повідомляємо, що Офісом Генерального прокурора постійно здійснюється співпраця із засобами масової інформації щодо інформування про результати боротьби з кримінальними корупційними правопорушеннями шляхом щоденної, систематичної розсилки інформаційних повідомлень про затримання, скерування в суд чи засудження осіб, викритих на корупційних злочинах.

Також вказані новини постійно оприлюднюються на офіційному вебсайті Офісу Генерального прокурора. У 2020 році опубліковано 1021 таке повідомлення: 379 – у рубриці «Новини», 642 – у рубриці «Регіональні новини».

Крім того, ця інформація висвітлюється на офіційних сторінках Офісу Генерального прокурора у соціальних мережах «Facebook», «Twitter» та «Telegram».

Національне агентство з питань запобігання корупції

На постійній основі здійснюється моніторинг реалізації антикорупційної політики (в тому числі із залученням представників громадськості).

17.02.2020 за участі представників політичних партій організовано і проведено круглий стіл на тему: «Проект оновленої форми Звіту політичних партій про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру».

У межах розробки порядку проведення Національним агентством перевірок звітності політичних партій 23.04.2020, 06.05.2020, 08.05.2020, 11.05.2020, 19.05.2020, 26.05.2020, 02.06.2020, 18.06.2020 в режимі онлайн-конференції відбулись обговорення зазначеного нормативно-правового акта з представниками Міжнародної фундації виборчих систем (IFES), громадського руху «ЧЕСНО», Центру політико-правових реформ.

03-07.06.2020 у рамках проекту BRIDGE (Формування ресурсів для демократії, влади і виборів), який проводився за підтримки Міжнародного інституту демократії та сприяння виборчим процесам (IDEA), Австралійської виборчої комісії (AEC), Підрозділу ООН сприяння виборчим процесам (UNEAD), Програми розвитку ООН (UNDP) та Міжнародної фундації виборчих систем (IFES) Національне агентство визначалось як дієва та неупереджена інституція з питань дотримання правил державного та приватного фінансування політичних партій, а також подання ними фінансової звітності.

Протягом 2020 року здійснено організацію брифінгів керівництва Національного агентства, інтерв'ю, надання коментарів ЗМІ із суспільно важливих питань за напрямками діяльності Національного агентства.

Проведено конкурс для формування складу Громадської ради при Національному агентстві (далі – Громадська рада). Наказом Національного агентства від 17.06.2020 № 265/20 затверджено склад Громадської ради.

Протягом 2020 року налагоджено взаємодію Національного агентства з Громадською радою, зокрема її було залучено для опрацювання й надання висновків щодо таких проектів нормативно-правових актів:

- Антикорупційної стратегії на 2020-2024 роки;
- Порядку проведення перевірки звітності політичних партій про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру;
- Порядку проведення повної перевірки декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;
- Порядків проведення повної перевірки декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, поданих суддями, суддями Конституційного Суду України.

Також Громадській раді було направлено для розробки та надання коментарів проекти:

- Методичних рекомендацій щодо організації і проведення підготовчих заходів до аналізу звітів політичних партій;
- Методичних рекомендацій щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, дотримання обмежень щодо запобігання корупції;
- Кодексу етичної поведінки працівників Національного агентства з питань запобігання корупції;
- Антикорупційної програми Національного агентства з питань запобігання корупції на 2021–2022 роки;
- Порядку здійснення моніторингу способу життя суддів, суддів Конституційного Суду України.

Протягом 2020 року Громадська рада провела 6 засідань.

Протягом 2020 року забезпечено проведення **9 консультацій з громадськістю**, а саме:

- 26.06.2020 у форматі онлайн-дискусії відбулося обговорення проекту Антикорупційної стратегії на 2020–2024 роки на тему «Антикорупційна політика в оборонній галузі: управління майном та закупівлі»;
- 30.06.2020 у форматі онлайн-дискусії відбулося обговорення проекту Антикорупційної стратегії на 2020–2024 роки на тему «Прозорі медичні закупівлі та кадрова політика як елементи боротьби з корупцією»;
- 02.07.2020 на тему «Питання доброчесності судової влади як «вузьке місце» в боротьбі з корупцією»;
- 03.07.2020 на тему «Антикорупційна стратегія як інструмент боротьби з тіньовим фінансуванням політичних партій»;
- 06.07.2020 на тему «Боротьба з корупцією як запорука розвитку бізнесу»;
- 08.07.2020 на тему «Антикорупційна стратегія: впровадження та моніторинг реалізації» (співорганізатор – Трансперенсі Інтернешнл Україна));

- 09.07.2020 на тему «Економічні пріоритети Антикорупційної стратегії: митниця, податки та державний сектор»;

- 10.07.2020 на тему «Як забезпечити невідворотність відповідальності за корупцію?» (співорганізатор – Трансперенсі Інтернешнл Україна);

- 28.12.2020 у форматі онлайн-дискусії відбулося обговорення проекту Антикорупційної програми Національного агентства на 2021-2022 роки.

Протягом 2020 року підготовлено проект концепції та впровадження антикорупційного порталу як платформи співпраці із запобігання корупції, яку представлено зацікавленим стейкхолдерам (USAID («Взаємодія»), DOBRE, Разом проти корупції, незалежне видання TEXTY.org.ua тощо), отримано пропозиції і зауваження та за результатами підготовлено остаточну версію концепції.

За підтримки Антикорупційної ініціативи Європейського Союзу в Україні (EUACI) протягом березня-квітня 2020 року проведено опитування щодо рівня корупції в Україні.

Проведено консультації та зум-конференцію з експертною громадськістю USAID («Взаємодія») щодо залучення експертів до онлайн- курсу з базової підготовки уповноваженого та інших навчальних та аналітичних матеріалів. Проведено пілотне дослідження аналізу ефективності діяльності уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) за I півріччя 2020 року, за результатами якого 23.12.2020 організовано та проведено публічне онлайн-обговорення ефективності діяльності уповноважених за участі експертів, представників Громадської ради та уповноважених; розглянуто шляхи удосконалення діяльності антикорупційних уповноважених за проектом Антикорупційної стратегії на 2020–2024 роки «Разом проти корупції», щодо отримання інформації від ГО про корупційні вразливості органів влади, які подали власні антикорупційні програми Національному агентству на погодження. Експерти ЦППР залучалися до розробки методології антикорупційної експертизи.

У рамках залучення міжнародної технічної допомоги Національне агентство протягом 2020 року співпрацювало з:

- Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) (проекти «Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах» (TAPAS) реєстраційна картка № 3519-12 від 09.10.2020, «Підтримка організацій-лідерів у протидії корупції в Україні «Взаємодія» (SACCI) реєстраційна картка № 3679-07 від 10.07.2020, «Поліпшення сприятливих умов для політичної конкуренції» (U-RAP) реєстраційна картка № 3423-04 від 09.11.2020). Забезпечено технічну цільову допомогу Національному агентству щодо розробки національної Антикорупційної стратегії, розробки підзаконних актів та внутрішніх нормативних актів, допомога у створенні реєстру звітності про фінансування політичних партій, надано технічну цільову допомогу Національному агентству в організації комунікаційної кампанії «Декларуйся 2020», проведено тренінги з електронного декларування та запущено «гарячу лінію» Національного агентства;

- Представництвом Європейського Союзу в Україні (проект «Антикорупційна ініціатива ЄС в Україні» (EUACI) реєстраційна картка № 3582-04 від 02.07.2020). Національне агентство отримало послуги з організації тренінгів, навчання, опитування, соціологічного дослідження, інформаційних кампаній, консультативні послуги, послуги з ІТ-експертизи; обладнання (детектор прихованих камер, детектор цифрових радіокомунікацій, індикатори поля, тепловізори);

- Міністерством міжнародних справ Канади (проект «Забезпечення ефективної участі громадян у впровадженні реформ для гендерної рівності» реєстраційна картка № 4240-01 від 11.09.2020). Модернізовано інформаційно-телекомунікаційну систему «Єдиний державний реєстр звітності політичних партій про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру».

В рамках Меморандуму про співробітництво щодо надання технічної допомоги між Національним агентством та Міжнародною фундацією виборчих систем (IFES) від 19.05.2020 з метою впровадження в промислову експлуатацію Єдиного державного реєстру звітності політичних партій в рамках Програми ефективної та відповідальної політики (3423-03) були укладені договори – Договір V-20-075 від 12.05.2020, Договір V-20-076 від 12.05.2020 та Договір UKR-LV-20-004 від 17.07.2020 (з розробки та тестування Реєстру звітності політичних партій).

7.4.4. Кількість повідомлень про вчинення правопорушень працівниками спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції та результати розгляду таких повідомлень

Національна поліція України

У 2020 році надійшло **5** повідомлень про можливі порушення працівниками Департаменту внутрішньої безпеки Національної поліції внутрішньої безпеки вимог антикорупційного законодавства. За результатами їх розгляду проведено 2 службових розслідування, за їх наслідками працівники внутрішньої безпеки до дисциплінарної відповідальності **не притягувалися**. У 2020 році повідомлення від викривачів, щодо порушення вимог антикорупційного законодавства з боку працівників внутрішньої безпеки не надходили.

Національне антикорупційне бюро України

У 2020 році до Управління внутрішнього контролю надійшло **550 повідомлень** про вчинення правопорушень працівниками Національного бюро, з них задоволено 16 звернень.

Органи прокуратури

Інформація у відповіді Офісу Генерального прокурора відсутня.

7.4.5. Діяльність підрозділів внутрішньої безпеки (контролю) спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції

Національна поліція України

У 2020 році до підрозділів ДВБ НПУ надійшло 761 звернення від фізичних та юридичних осіб щодо неправомірних дій працівників поліції, пов'язаних з корупційними правопорушеннями. За результатами їх розгляду інформація у 317 повідомленнях знайшла своє підтвердження, інформація по 220 повідомленням зареєстрована в ЄРДР. До підрозділів поліції було направлено 209 подань про усунення причин та умов, що сприяли вчиненню корупційного, або пов'язаного з корупцією правопорушення. За направленими поданнями проведено 89 службових розслідувань, 92 особи притягнуто до дисциплінарної відповідальності, у тому числі 19 осіб було звільнено зі служби в поліції. Також надійшло 5 повідомлень про можливі порушення працівниками внутрішньої безпеки вимог антикорупційного законодавства. За результатами їх розгляду проведено 2 службових розслідування, за їх наслідками працівники внутрішньої безпеки до дисциплінарної відповідальності не притягувалися.

У минулому році повідомлення від викривачів, щодо порушення вимог антикорупційного законодавства з боку працівників внутрішньої безпеки не надходили.

За оперативними даними матеріалами підрозділів внутрішньої безпеки складено **632 протоколи** про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, за видами:

- ст. 172-4 КУпАП – 3;
- ст. 172-5 КУпАП – 2;
- ст. 172-6 КУпАП – 567;
- ст. 172-7 КУпАП – 47;
- ст. 172-8 КУпАП – 5.

Кількість осіб, щодо яких складено протоколи про вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією – **609**.

Накладено 346 адміністративних стягнень за правопорушення, пов'язаних з корупцією.

Закрито відповідні адміністративні провадження без накладення стягнення за – 179 протоколами.

Притягнуто до адміністративної відповідальності – 346 осіб.

Перебуває на розгляді у судах – 107 протоколів.

Звільнено з посади, у зв'язку з притягненням до відповідальності за адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією **одну особу**.

Щодо відомостей про кошти та майно, одержані внаслідок вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією - конфісковано за рішенням суду 1000 грн.

У напрямку кримінальної корупції зареєстровано 760 кримінальних проваджень за ознаками вчинення кримінальних правопорушень, відповідальність за які передбачена наступними статтями Кримінального

кодексу України:

- ст. 191 КК України – 28;
- ст. 364 КК України – 41;
- ст. 364-1 КК України – 2;
- ст. 365-2 КК України – 5;
- ст. 366-1 КК України – 77;
- ст. 368 КК України – 180;
- ст. 368-3 КК України – 18;
- ст. 369 КК України – 438;
- ст. 369-2 КК України – 15.

По 377 кримінальним провадженням досудове слідство закінчено, з яких:

- 226 проваджень направлені до суду з обвинувальним актом, відносно 152 осіб обвинувальний вирок суду вже набрав законної сили.

- 151 провадження закрито (за відсутністю події кримінального правопорушення – 62; за відсутністю в діянні складу кримінального правопорушення – 68; через набрання чинності законом, яким скасована кримінальна відповідальність за діяння вчинене особою – 6; внаслідок смерті підозрюваного, обвинуваченого – 2; у зв'язку зі звільненням особи від кримінальної відповідальності – 13). У вказаних кримінальних провадженнях встановлено збитків на загальну суму 555 094,5 грн., конфісковано коштів та іншого майна за рішенням суду на суму 265 111,0 грн.

У 2020 року працівниками Департаменту стратегічних розслідувань Національної поліції України внесено до єдиного обліку повідомлень про корупційні правопорушення, а саме:

За статтею 366-¹ КК України - 104, у тому числі за повідомленнями викривачів - 14, повідомлено особам про підозру - 17, з них вжито запобіжні заходи у вигляді особистого зобов'язання - 1, закінчено досудове розслідування - 34, направлено до суду з обвинувальним актом - 34.

За статтею 366-² КК України - 4.

За статтею 191 КК України - 554, у тому числі за повідомленнями викривачів - 105, повідомлено особам про підозру - 640, з них вжито запобіжні заходи у вигляді тримання під вартою - 31, домашній арешт - 144, особиста порука - 4, застава - 31, особисте зобов'язання - 109, закінчено досудове розслідування - 709, направлено до суду з обвинувальним актом - 708.

За статтею 210 КК України - 7, у тому числі за повідомленнями викривачів - 3, повідомлено особам про підозру - 1, закінчено досудове розслідування - 1, направлено до суду з обвинувальним актом - 1.

За статтею 262 КК України повідомлено особам про підозру - 62, з них вжито запобіжні заходи у вигляді тримання під вартою - 23, домашній арешт - 12, застава - 3, особисте зобов'язання - 2, закінчено досудове розслідування - 126, направлено до суду з обвинувальним актом - 125.

За статтею 308 КК України повідомлено особам про підозру - 2, з них вжито запобіжні заходи у вигляді тримання під вартою - 3, закінчено досудове розслідування - 1, направлено до суду з обвинувальним актом - 1.

За статтею 313 КК України повідомлено особам про підозру - 7, з них вжито запобіжні заходи у вигляді тримання під вартою - 3, домашній арешт - 4, закінчено досудове розслідування - 2, направлено до суду з обвинувальним актом - 2.

За статтею 354 КК України повідомлено особам про підозру - 2, з них вжито запобіжні заходи у вигляді застави - 6, закінчено досудове розслідування - 1, направлено до суду з обвинувальним актом - 1.

За статтею 357 КК України повідомлено особам про підозру - 11, з них вжито запобіжні заходи у вигляді тримання під вартою - 3, домашній арешт - 2, застава - 1, закінчено досудове розслідування - 8, направлено до суду з обвинувальним актом - 8.

За статтею 364 КК України - 279, у тому числі за повідомленнями викривачів - 105, повідомлено особам про підозру - 85, з них вжито запобіжні заходи у вигляді тримання під вартою - 4, домашній арешт - 13, застава - 1, особисте зобов'язання - 18, закінчено досудове розслідування - 72, направлено до суду з обвинувальним актом - 72.

За статтею 364-¹ КК України - 8, у тому числі за повідомленнями викривачів - 3, повідомлено особам про підозру - 13, з них вжито запобіжні заходи у вигляді тримання під вартою - 1, домашній арешт - 5, застава - 1, особисте зобов'язання - 1, закінчено досудове розслідування - 25, направлено до суду з обвинувальним актом - 25.

За статтею 365-² КК України - 4, повідомлено особам про підозру - 20, з них вжито запобіжні заходи у вигляді тримання під вартою - 1, домашній арешт - 6, особисте зобов'язання - 6, закінчено досудове розслідування - 16, направлено до суду з обвинувальним актом - 16.

За статтею 368 КК України - 471, у тому числі за повідомленнями викривачів - 229, повідомлено особам про підозру - 227, з них вжито запобіжні заходи у вигляді тримання під вартою - 56, домашній арешт - 87, особиста порука - 1, застава - 30, особисте зобов'язання - 16, закінчено досудове розслідування - 161, направлено до суду з обвинувальним актом - 160.

За статтею 368-³ КК України - 34, у тому числі за повідомленнями викривачів - 22, повідомлено особам про підозру - 4, з них вжито запобіжні заходи у вигляді домашнього арешту - 1, закінчено досудове розслідування - 4, направлено до суду з обвинувальним актом - 4.

За статтею 368-⁴ КК України - 2, у тому числі за повідомленнями викривачів - 1, повідомлено особам про підозру - 1, з них вжито запобіжні заходи у вигляді домашнього арешту - 1, закінчено досудове розслідування - 1, направлено до суду з обвинувальним актом - 1.

За статтею 369 КК України - 25, у тому числі за повідомленнями викривачів - 3, повідомлено особам про підозру - 45, з них вжито запобіжні заходи у вигляді тримання під вартою - 13, домашній арешт - 9, застава - 5, особисте зобов'язання - 1, закінчено досудове розслідування - 30, направлено до суду з обвинувальним актом - 30.

За статтею 369-² КК України - 18, у тому числі за повідомленнями

викривачів - 8, повідомлено особам про підозру - 45, з них вжито запобіжні заходи у вигляді тримання під вартою - 8, домашній арешт - 22, застава - 2, особисте зобов'язання - 4, закінчено досудове розслідування - 40, направлено до суду з обвинувальним актом - 40.

За статтею 410 КК України - 3, у тому числі за повідомленнями викривачів – 1.

Відповідно до статті 255 КУпАП працівників Національної поліції уповноважено на складання протоколів про вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, передбачених статтями 172-⁴ – 172-⁹ (за винятком правопорушень, вчинених службовими особами, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище), 172-⁹⁻¹ і 172-⁹⁻² КУпАП.

Відповідно до інформації, відображеної у звіті про стан роботи підрозділів Національної поліції України щодо протидії корупції за 12 місяців 2020 року (форма № 1-КОВС), уповноваженими на те посадовими особами Департаменту стратегічних розслідувань Національної поліції України направлено до суду 10505 протоколів про вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, з яких станом на 31.12.2020 розглянуто – 9388.

За результатами розгляду вказаної кількості протоколів судами притягнуто до адміністративної відповідальності у вигляді штрафу 6343 правопорушники, до 6 осіб застосовано покарання у вигляді конфіскації.

Із вказаної кількості правопорушників до адміністративної відповідальності притягнуто: державних службовців – 126, депутатів обласних рад – 21, депутатів сільських, селищних, міських та районних рад – 2637, посадових осіб місцевого самоврядування – 1094, посадових осіб районних державних адміністрацій – 51, посадових та службових осіб обласних державних адміністрацій – 20, службових осіб судової гілки влади (крім суддів) – 68, органів прокуратури – 3, податкових органів – 48, державної кримінально-виконавчої служби – 243, Служби безпеки України – 2, Збройних Сил України – 100, державної прикордонної служби – 7, митної служби – 3, органів та підрозділів цивільного захисту – 82, посадових осіб інших органів державної влади – 585. Зазначені особи притягувалися судами до адміністративної відповідальності у вигляді штрафу за вчинення адміністративних правопорушень, передбачених статтею 172-⁴ (Порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності) КУпАП – 8, статтею 172-⁵ (Порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків) КУпАП – 9, статтею 172-⁶ (Порушення вимог фінансового контролю) – 4327 та статтею 172-⁷ (Порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів) КУпАП – 1996.

Національне антикорупційне бюро України

Підрозділом з питань запобігання та виявлення корупції у Національному бюро є Управління внутрішнього контролю (далі – Управління), утворене відповідно до вимог ст. 27 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України». Кількість посад за штатом складає 21 особу. Станом на 31 грудня 2020 року вільні посади в Управлінні відсутні.

Пріоритетом у роботі Управління у 2020 році є координація процесу побудови у Національному бюро системи внутрішнього контролю відповідно до моделі COSO. У звітному періоді здійснено опис адміністративних регламентів, технологічних карт та блок-схем завдань та функцій Національного бюро. В рамках підготовки до наступного етапу впровадження системи внутрішнього контролю, а саме оцінки ризиків у діяльності Національного бюро, 4 працівники Управління за підтримки EUACI успішно пройшли навчальний курс з підготовки фахівців із ризик-менеджменту (ISO 31000 Risk management).

Крім того, наказом Директора Національного бюро від 8.09.2020 № 100 затверджено Антикорупційну програму Національного антикорупційного бюро України на 2020-2022 роки, Положення якої погоджено Національним агентством з питань запобігання корупції.

Протягом 2020 року працівниками Управління проведено 8 службових розслідувань. Надалі **до 7 працівників** застосовано заходи дисциплінарного впливу.

Забезпечено проведення 13 перевірок працівників Національного бюро на доброчесність, з них 3 – з негативним результатом, 7 моніторингів способу життя та здійснено 30 психофізіологічних опитувань із застосуванням поліграфа.

Органи прокуратури

За 12 місяців 2020 року прокурорами Генеральної інспекції у 12 кримінальних провадженнях **13 особам** повідомлено про підозру у вчиненні корупційних кримінальних правопорушень.

Упродовж 2020 року **до суду передано обвинувальні акти у 20 кримінальних провадженнях** про корупційні злочини стосовно 24 осіб.

За вищевказаний період судами у зазначеній категорії кримінальних проваджень ухвалено 3 обвинувальні вироки, з них у 2 затверджено угоду про визнання винуватості, а також судом апеляційної інстанції ухвалено 1 новий обвинувальний вирок, яким особі залишено без змін покарання, призначене судом першої інстанції, у вигляді реального позбавлення волі.

Упродовж 2020 року до органів, уповноважених складати протоколи про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, Генеральною інспекцією та обласними прокуратурами спрямовано матеріали та повідомлення стосовно 22 працівників прокуратури, які припустились порушень вимог законодавства у сфері запобігання корупції. За результатами їх розгляду (з урахуванням залишку повідомлень за минулий рік) складено 32 протоколи стосовно 30 працівників прокуратури. Судами за цей період розглянуто 31 справу. За наслідками розгляду протоколів, складених у 2019-2020 роках, 24 справи закрито. 7 працівників визнано винним у вчиненні адміністративних правопорушень та притягнуто до відповідальності у вигляді штрафу.

Крім того, Генеральною інспекцією до Національного агентства з питань запобігання корупції скеровано повідомлення про проведення повної перевірки 33 декларацій працівників прокуратури. НАЗК розпочато перевірку 28 декларацій (з урахуванням раніше направлених повідомлень).

За результатами таких перевірок НАЗК у 2020 році встановило внесення недостовірних відомостей до декларацій 14 прокурорами, з них у діях 5 прокурорів виявлено ознаки правопорушення, передбаченого ст. 366-1 КК України, у діях ще 3 прокурорів – ч. 4 ст. 172-6 КУпАП.

Протягом 2020 року Генеральною інспекцією та регіональними прокурорами під час перевірки подання декларацій працівниками прокуратури виявлено 202 факти несвоєчасного подання та неподання декларацій, про що у встановленому порядку поінформовано НАЗК.

Крім того, до органу, уповноваженого здійснювати дисциплінарне провадження, Генеральною інспекцією та керівниками обласних прокуратур подано дисциплінарні скарги стосовно 21 прокурора, які припустились порушень вимог, передбачених Законом України «Про запобігання корупції» (щодо фінансового контролю та конфлікту інтересів). Кадровою комісією прийнято рішення про притягнення до дисциплінарної відповідальності 4 працівників (*до 3 прокурорів застосовано стягнення у вигляді догани, до 1 – заборону на певний строк на переведення до органу прокуратури вищого рівня чи на призначення на вищу посаду в органі прокуратури, в якому прокурор обіймає посаду*), відомості про дисциплінарні стягнення щодо яких внесено до Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення. Ще 3 дисциплінарні провадження закрито через сплив строку притягнення до дисциплінарної відповідальності.

Національне агентство з питань запобігання корупції

Уповноваженим підрозділом з питань запобігання та виявлення корупції у НАЗК є Управління внутрішнього контролю (далі – Управління). Кількість посад, передбачених штатним розписом, складає 9 осіб. Станом на 31.12.2020 в Управлінні була вакантною 1 посада категорії «Б».

З метою забезпечення доброчесності працівників апарату Національного агентства та дотримання Закону України «Про запобігання корупції» (далі – Закон) протягом звітного періоду працівниками Управління було досягнуто наступних результатів:

- затверджено Інструкцію з організації та здійснення внутрішнього контролю у НАЗК, якою запроваджено комплексну систему управління ризиками в НАЗК;
- розроблено Порядок здійснення перевірок на доброчесність та моніторингу способу життя працівників Національного агентства;
- затверджено Антикорупційну програму Національного агентства з питань запобігання корупції на 2021-2022 роки;
- створено канали анонімного зв'язку для повідомлень про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень в апараті НАЗК;
- затверджено Положення щодо механізмів заохочення викривачів та формування культури повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону;
- здійснено заходи фінансового контролю щодо 8 працівників апарату

НАЗК;

- розглянуто 54 звернення від фізичних та юридичних осіб щодо дій працівників апарату НАЗК, за результатами яких проведено 2 службові розслідування (1 працівника притягнуто до дисциплінарної відповідальності);

- проведено 16 спеціальних перевірок кандидатів перед призначенням на посади до НАЗК.

Також протягом 2020 року Управління проводилася методологічна та консультативна робота з питань доброчесності, внаслідок чого запроваджено систему заходів запобігання вчиненню працівниками НАЗК корупційних та інших правопорушень.

Окремим завданням, визначеним Головою НАЗК, було здійснення заходів фінансового контролю щодо окремих категорій осіб, визначених ст. 521 Закону. На виконання якого затверджено Порядки здійснення заходів фінансового контролю щодо спеціальних суб'єктів декларування, визначених ст. 521 Закону та розпочато заходи фінансового контролю щодо таких суб'єктів декларування (складено 5 протоколів про вчинення адміністративного правопорушення, 2 обґрунтовані висновки про вчинення кримінального правопорушення).

7.4.6. Відомості про притягнення до відповідальності працівників підрозділів внутрішньої безпеки (контролю) спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції

Національна поліція України

За інформацією, наданою НПУ, у 2020 році відносно працівників Департаменту внутрішньої безпеки Національної поліції України кримінальних проваджень відкрито не було.

Національне антикорупційне бюро України

Згідно з інформацією НАБУ працівники Управління внутрішнього контролю до відповідальності не притягувались.

Органи прокуратури

Упродовж 2020 року згідно даних автоматизованої системи розподілу дисциплінарних скарг стосовно працівників Генеральної інспекції рішення про відкриття дисциплінарного провадження членами кадрової комісії з розгляду дисциплінарних скарг про вчинення прокурором дисциплінарного проступку та здійснення дисциплінарного провадження щодо прокурорів не приймалися.

Національне агентство з питань запобігання корупції

Протягом звітного періоду повідомлення щодо порушення вимог антикорупційного законодавства працівниками Управління внутрішнього контролю не надходили.

Висновки:

1. Відповідно до примітки до ст. 45 КК України корупційними кримінальними правопорушеннями вважаються кримінальні правопорушення, передбачені статтями 191, 262, 308, 312, 313, 320, 357, 410 КК України *у випадку їх вчинення шляхом зловживання службовим становищем*.

Враховуючи відсутність відомостей про вчинення зазначеної категорії кримінальних правопорушень шляхом зловживання службовим становищем, їх відокремлення від загальної кількості зареєстрованих проваджень зазначеної категорії є неможливим.

Відповідно облік, узагальнення та аналіз статистичних даних стосовно корупційних кримінальних правопорушень, визначених у примітці до ст. 45 КК України різними антикорупційними та правоохоронними органами проводиться з урахуванням наявної інформації, різних підходів до обліку даних і в цілому не відображає загальної ситуації із протидією корупції в Україні.

2. Наявність різних неузгоджених форм звітності, які використовуються спеціально уповноваженими суб'єктами у сфері протидії корупції, судами та іншими державними інституціями, залученими до протидії корупції призводить до неможливості у повній мірі відобразити стан реалізації антикорупційної політики.

До того ж окремі форми звітності (наприклад, звітність «Про стан протидії корупції» за формою № 1-КОР, затверджена спільним наказом Генеральної прокуратури України, МВС України, СБУ, Міністерства доходів і зборів України, Міноборони, ДСА України від 22.04.2013 № 52/394/172/71/268/60, формується органами Національної поліції України) є застарілими, і не відображають змін в чинному законодавстві.

Рекомендації:

1. Розробити зміни до КК України з метою визначення чіткого переліку заборонних норм, що описують корупційні та пов'язані з корупцією кримінальні правопорушення.

2. Запровадити єдину уніфіковану систему збору, узагальнення та візуалізації статистичної інформації про результати діяльності НАЗК, НАБУ, ДБР, АРМА, Національної поліції, органів прокуратури, судів та інших державних органів щодо виявлення, розслідування та розгляду справ (проваджень) про корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення, а також щодо управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів.

РОЗДІЛ VIII. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ОСНОВНИХ СТАТИСТИЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ЗА 2018–2020 РОКИ ЩОДО ПРИТЯГНЕННЯ ДО ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КОРУПЦІЙНІ ТА ПОВ'ЯЗАНІ З КОРУПЦІЄЮ ПРАВОПОРУШЕННЯ

8.1. Статистична інформація за 2018–2020 роки щодо притягнення осіб до кримінальної відповідальності за вчинення корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень

Невідворотність кримінальної відповідальності за вчинення корупційних злочинів і злочинів, пов'язаних з корупцією, забезпечується трьома основними факторами:

- 1) наявністю системи норм, що передбачають таку відповідальність (підстави юридичної відповідальності);
- 2) наявністю ефективних механізмів виявлення фактів учинення зазначених правопорушень (або отримання інформації про них), їх фіксації та розслідування;
- 3) неупередженим розглядом відповідних проваджень та призначенням справедливого покарання.

Підставами кримінальної відповідальності за корупційні правопорушення та правопорушення, пов'язані з корупцією, є наявність в діяннях винних осіб складу відповідних правопорушень.

У 2014–2020 роках норми КК України, що передбачають кримінальну відповідальність за вчинення відповідних злочинів, зазнали суттєвих змін.

На сьогодні **корупційними правопорушеннями**¹ вважаються:

- а) кримінальні правопорушення, передбачені статтями 210, 354, 364, 364¹, 365², 368–369² КК України;
- б) передбачені статтями 191, 262, 308, 312, 313, 320, 357, 410, у випадку їх вчинення шляхом зловживання становищем².

При цьому, корупційними є і будь-які інші злочини, яким притаманні усі ознаки корупційного правопорушення. Але на ці злочини не поширюватимуться ті обмеження, про які йдеться у КК України.

Вичерпний перелік злочинів, пов'язаних із корупцією, КК України не визначає. Утім, до їх числа цілком доречно відносити злочини, передбачені статтями 370, 159-1, 160 та 209 КК України.

¹ Примітка до статті 45 Кримінального кодексу України

² Злочинам, передбаченим статтями 210, 366-1 та 368-2 КК України, не притаманні усі ознаки корупційного правопорушення, а тому вони є так би мовити «квазі-корупційними».

За загальним правилом, досудове розслідування відповідних проваджень здійснюють слідчі органів *Національної поліції України*.

Досудове розслідування корупційних злочинів найвищого рівня небезпеки (до уваги береться вид учиненого злочину, особа винного, розмір предмета злочину або завданої ним шкоди) здійснюється детективами *Національного антикорупційного бюро України* (див. ч. 5 ст. 216 КПК України).

Досудове розслідування корупційних злочинів і злочинів, пов'язаних з корупцією, вчинених службовими особами НАБУ, заступником Генерального прокурора – керівником САП або іншими прокурорами САП, а також деякими іншими категоріями осіб (див. ч. 4 ст. 216 КПК України) здійснюється слідчими органами *Державного бюро розслідувань*.

Якщо під час розслідування злочинів, передбачених статтями 328, 329, 422 КК України, буде встановлено факт вчинення корупційного злочину, передбаченого ст. 364 КК України, особою, щодо якої здійснюється досудове розслідування, або іншою особою, якщо цей корупційний злочин пов'язаний зі злочинами, вчиненими особою, щодо якої здійснюється досудове розслідування, то він розслідується слідчими *органів безпеки* (див. абз. 2 ч. 2 ст. 216 КПК України)¹.

У цілому, досудове розслідування корупційних злочинів та злочинів, пов'язаних з корупцією, здійснюється за тими самими правилами і процедурами, що й розслідування усіх інших злочинів.

Справи про корупційні злочини та злочини, пов'язані з корупцією, можуть розглядатися виключно судами. Із процесуального боку їх розгляд не має особливостей та здійснюється відповідно до вимог КПК України (передусім розділу IV).

Проте, КК України містить низку положень, які стосуються саме корупційних злочинів, і які суттєво обмежують можливості суду в контексті звільнення корупціонерів від кримінальної відповідальності, покарання або його відбування.

Так, із прийняттям Закону № 1698-VIII від 14 жовтня 2014 року, що набрав чинності 26 січня 2015 року *до осіб, які вчинили корупційні злочини*:

1) *унеможливлено застосування* положень КК щодо:

- звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із дійовим каяттям, примиренням з потерпілим, передачею на поруки, зміною обстановки (статті 45, 46, 47 і 48 КК);

- призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом (ч. 1 ст. 69 КК);

- звільнення від покарання «з урахуванням бездоганної поведінки і сумлінного ставлення до праці» (ч. 4 ст. 74 КК);

- звільнення від покарання з випробуванням (ч. 1 ст. 75, ч. 1 ст. 79 КК);

- дострокового зняття судимості (ст. 91 КК);

2) *суттєво обмежено застосування* положень КК щодо:

¹ Крім випадків, коли ці злочини віднесено згідно з цією статтею до підслідності НАБУ.

- умовно-дострокового звільнення від відбування покарання (п. 1 і 2 ч. 3 ст. 81 КК);
- заміни невідбутої частини покарання більш м'яким (п. 1 і 2 ч. 4 ст. 82 КК);
- повного або часткового звільнення від відбування покарання за амністією та помилюванням (ч. 4 ст. 86, ч. 3 ст. 87 КК).

Крім того, у ст. 89 КК передбачено, що особи, засуджені до позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю, вважаються не судимими, якщо вони протягом року з дня відбування покарання (основного та додаткового) не вчинять нового злочину.

Всі ці новели мають важливе значення в контексті забезпечення невідворотності кримінальної відповідальності за корупційні злочини, адже раніше саме ці механізми використовувалися судами для того, щоб корупціонери залишалися непокараними.

Говорячи про караність корупційних злочинів і злочинів, пов'язаних з корупцією, варто відзначити, що за найменш небезпечні види та форми корупційних злочинів законом альтернативно передбачено кілька видів основних покарань (як правило штраф, обмеження волі та позбавлення волі). Інколи за такі злочини передбачено громадські роботи або арешт.

За більш небезпечні види корупційних злочинів і злочинів, пов'язаних з корупцією, законом, як правило, передбачено покарання у виді обмеження волі та/або позбавлення волі.

Крім того, практично всі норми, що описують корупційні злочини, передбачають додаткове обов'язкове покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю, а також додаткове покарання у виді конфіскації майна.

Факт вчинення корупційного злочину, як правило, є підставою для застосування так званої «спеціальної конфіскації»¹.

Крім того, факт вчинення від імені та в інтересах юридичної особи корупційних злочинів, описаних статтями 368-3, 368-4, 369 та 369-2, а також факт незабезпечення виконання обов'язків щодо вжиття заходів із запобігання корупції, що призвело до вчинення будь-якого із злочинів, передбачених у статтях 209 і 306, частинах 1 і 2 ст. 368-3, частинах 1 і 2 ст. 368-4, статтях 369 і 369-2 КК України є підставами для застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру (штраф, конфіскація майна або ліквідація)².

Згідно зі ст. 33-1 КПК України кримінальні провадження стосовно корупційних злочинів, а також злочинів, передбачених статтями 206-2, 209, 211

¹ Згідно з ч. 1 ст. 96-2 КК спеціальна конфіскація застосовується у разі, якщо гроші, цінності та інше майно:

1) одержані внаслідок вчинення злочину та/або є доходами від такого майна;

2) призначалися (використовувалися) для схилення особи до вчинення злочину, фінансування та/або матеріального забезпечення злочину або винагороди за його вчинення;

3) були предметом злочину, крім тих, що повертаються власнику (законному володільцю), а у разі, коли його не встановлено, – переходять у власність держави;

4) були підшукані, виготовлені, пристосовані або використані як засоби чи знаряддя вчинення злочину, крім тих, що повертаються власнику (законному володільцю), який не знав і не міг знати про їх незаконне використання.

² Детальніше про це див. статті 96-3 – 96-11 КК України.

та 366-1 КК України, якщо наявна хоча б одна з умов, передбачених пунктами 1-3 ч. 5 ст. 216 КПК України, є підсудними ВАКС.

Інші суди не можуть розглядати кримінальні провадження щодо злочинів, які віднесені до підсудності ВАКС (крім випадку, передбаченого абз. 7 ч. 1 ст. 34 КПК України).

Таблиця 1. Інформація про облік кримінальних правопорушень (2018-2020 роки)¹⁹⁵

Стаття КК України	Види кримінальних порушень	Обліковано кримінальних правопорушень у звітному періоді					Кримінальні правопорушення, у яких особам вручено повідомлення про підозру					% підозр в кримінальних провадженнях		
		2018р.	2019р.	2020р.	% від суми (2020)	2020/ 2019 (%)	2018р.	2019р.	2020р.	% від суми (2020)	2020/ 2019 (%)	2018 р.	2019р.	2020р.
210	Нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням	18	23	16	0,2%	70%	3	0	1	0,1%		17%	0%	6%
354	Підкуп працівника підприємства, установи чи організації	34	67	33	0,4%	49%	27	55	28	1,5%	51%	79%	82%	85%
364	Зловживання владою або службовим становищем	3589	4371	4060	51,0%	93%	301	153	131	7,1%	86%	8%	4%	3%
364-1	Зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми	244	261	265	3,3%	102%	35	36	60	3,2%	167%	14%	14%	23%
365-2	Зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги	308	472	379	4,8%	80%	24	40	38	2,1%	95%	8%	8%	10%
368	Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою	2189	1744	1607	20,2%	92%	659	492	485	26,2%	99%	30%	28%	30%
368-3	Підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми	66	68	33	0,4%	49%	29	46	13	0,7%	28%	44%	68%	39%
368-4	Підкуп особи, яка надає публічні послуги	31	49	18	0,2%	37%	18	33	9	0,5%	27%	58%	67%	50%
368-2	Незаконне збагачення	73	5		0,0%	0%	4	0		0,0%		5%	0%	
368-5	Незаконне збагачення			10	0,1%				1	0,1%				10%
369	Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі	785	1121	1348	16,9%	120%	486	685	956	51,7%	140%	62%	61%	71%
369-2	Зловживання впливом	285	193	193	2,4%	100%	209	146	128	6,9%	88%	73%	76%	66%
Разом		7 622	8 374	7 962		95%	1 795	1 686	1 850		110%	24%	20%	23%
<i>Різниця до попереднього року</i>			752	-412				-109	164				-3%	3%
366-1	Декларування недостовірної інформації	1541	1118	343		31%	618	416	214		51%	40%	37%	62%
<i>Різниця до попереднього року</i>			-423	-775				-202	-202				-3%	25%

¹⁹⁵ Таблиці 1, 2.1, 2.2 – за даними форми №1 (місячна) «Єдиний звіт про кримінальні правопорушення» (за січень – грудень 2020 року) // сайт Офісу Генерального прокурора – Режим доступу: https://www.gp.gov.ua/ua/stat_n_sf?dir_id=114140&libid=100820#

Таблиці 1, 2.1. та 2.2. відображають аналіз даних, сформованих автоматично на підставі відомостей, внесених до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі – ЄРДР) у відповідному році. У відповідній формі звітності (форма 1) зазначаються загальні відомості про кількість облікованих у звітному періоді кримінальних правопорушень та результати їх досудового розслідування.

Відповідно, дані щодо кримінальних правопорушень, у яких на кінець звітного періоду рішення не прийнято (про закінчення або зупинення досудового розслідування) у звітності наступного року не відображаються. Проте порівняння даних відносно попереднього року є в цілому коректним і може відображати загальні тенденції досудового розслідування.

Важливо також зауважити, що кримінальні правопорушення у яких провадження закрито за п.п. 1, 2, 4, 6, 9-1 ч. 1 ст. 284 КПК України виключається із загальної кількості облікованих¹⁹⁶.

Із наведеної інформації в таблиці 1 випливають такі висновки:

1) кількість облікованих кримінальних правопорушень за корупційними статтями у 2020 році складає 7 962 (відносно 2019 року зменшилась на 5%)

За ст.369 КК України (пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі) така кількість зросла на 20% відносно 2019 року, по всіх інших статтях показники менші чим у 2019 році. Вдвічі менше було обліковано правопорушень за ст. 354 КК України (33 проти 67 у 2019 році).

2) найбільше кримінальних правопорушень обліковується за ст.364 КК України (зловживання владою або службовим становищем) - 4060 (51% в загальній кількості у 2020 році). Іншими статтями, які вносять левову частку в обліковані правопорушення є ст. 368 КК України (20%) та ст. 369 КК України (17%).

3) відсоток вручених підозр у кримінальних провадженнях на кінець року знаходиться на рівні попередніх років (незначне збільшення у 2020 році, 23% проти 20% у 2019 році).

При цьому за ст. 369 КК України цей показник проти 2019 року збільшився на 10% і складає 71% (в абсолютних цифрах на 40% відносно 2019 року), за ст. 364-1 зафіксовано збільшення на 9% до середнього рівня (23%).

За основною корупційною ст.364 КК України підозри на кінець року були вручені особам лише для 3% облікованих правопорушень.

4) зменшення облікованих кримінальних правопорушень за декларування недостовірної інформації (ст.366-1 КК України), пов'язане із рішенням Конституційного Суду України №13-р/2020 от 27.10.2020, що зумовило закриття проваджень на стадії досудового слідства та виключенням їх з обліку (додаткові показники див. в таблиці 3).

¹⁹⁶ Наказ Генерального прокурора від 30.06.2020 № 298 «Про затвердження Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань, порядок його формування та ведення»// – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0298905-20#n7>

Таблиця 2. Інформація про кримінальні правопорушення, за якими провадження направлені до суду (2018-2020 роки)

Стаття КК України	Обліковано кримінальних правопорушень у звітному періоді			Кримінальні правопорушення, за якими провадження направлені до суду						% КП, за якими провадження направлені до суду з обвинувальним актом (від облікованих)		
				2018р.		2019р.		2020р.				
	2018р.	2019р.	2020р.	усього	з обвинувальним актом	усього	з обвинувальним актом	усього	з обвинувальним актом	2018р.	2019р.	2020р.
210	18	23	16	3	3	0	0	1	1	17%	0%	6%
354	34	67	33	25	25	54	53	27	27	74%	79%	82%
364	3589	4371	4060	251	250	111	108	109	109	7%	2%	3%
364-1	244	261	265	29	29	29	29	33	33	12%	11%	12%
365-2	308	472	379	13	13	18	18	28	27	4%	4%	7%
368	2189	1744	1607	429	429	343	343	314	314	20%	20%	20%
368-3	66	68	33	18	18	44	44	9	9	27%	65%	27%
368-4	31	49	18	14	14	29	29	6	6	45%	59%	33%
368-2	73	5		0	0	0	0			0%	0%	
368-5			10	0		0		0	0			0%
369	785	1121	1348	433	424	612	608	841	835	54%	54%	62%
369-2	285	193	193	175	173	121	121	110	110	61%	63%	57%
Разом	7 622	8 374	7 962	1 390	1 378	1 361	1 353	1 478	1 471	18,1%	16,2%	18,5%
<i>Різниця до попереднього року</i>		752	-412			-29	-25	117	118		-2%	2%
366-1	1541	1118	343	599	525	399	375	213	204	34%	34%	59%
<i>Різниця до попереднього року</i>		-423	-775			-200	-150	-186	-171		-1%	26%

Основні висновки:

1) частка кримінальних правопорушень, за якими провадження направлені до суду є відносно стабільною у 2018-2020 роках (у 2018 році – 18%, у 2019 році – 16%, у 2020 році – 18,5%).

2) у розрізі статей КК України показник направлення проваджень до суду корелюється з показником вручення підозр: за ст. 369 КК України частка проваджень, направлених до суду з обвинувальним актом, проти 2019 року збільшилася на 8% і складає 62%, за ст. 369-2 КК України зафіксовано зменшення показника з 63% у 2019 році до 57% у 2020 році, за «основною» корупційною ст.364 КК України до суду на кінець року направлено лише 3% проваджень в облікованих правопорушеннях.

Таблиця 3. Інформація про кримінальні правопорушення, за якими провадження закрито (2018-2020 роки)

Стаття КК України	Обліковано кримінальних правопорушень у звітному періоді			Кримінальні правопорушення, у яких провадження закрито						% проваджень, які закриті та зняті з обліку від всіх розглянутих (обліковані+ зняті з обліку)		
				2018р.		2019р.		2020р.				
	2018р.	2019р.	2020р.	обліковані	за п.п. 1, 2, 4, 6, 9-1 ч. 1 ст. 284 КПКУ*	обліковані	за п.п. 1, 2, 4, 6, 9-1 ч. 1 ст. 284 КПКУ*	обліковані	за п.п. 1, 2, 4, 6, 9-1 ч. 1 ст. 284 КПКУ*	2018р.	2019р.	2020р.
210	18	23	16	0	7	0	4	0	9	28%	15%	36%
354	34	67	33	0	10	0	10	0	7	23%	13%	18%
364	3589	4371	4060	3	1256	24	1110	11	1490	26%	20%	27%
364-1	244	261	265	0	80	2	72	2	73	25%	22%	22%
365-2	308	472	379	1	68	0	90	0	110	18%	16%	22%
368	2189	1744	1607	2	629	3	734	0	704	22%	30%	30%
368-3	66	68	33	0	11	0	9	0	5	14%	12%	13%
368-4	31	49	18	0	7	0	9	0	4	18%	16%	18%
368-2	73	5		1	32	0	13	0		30%	72%	
368-5			10	0		0		0	4			29%
369	785	1121	1348	0	400	0	498	1	979	34%	31%	42%
369-2	285	193	193	0	47	0	41	0	43	14%	18%	18%
Разом	7 622	8 374	7 962	7	2 547	29	2 590	14	3 428	25%	24%	30%
<i>Різниця до попереднього року</i>		752	-412				43		838		-1%	6%
366-1	1541	1118	343	0	777	6	574	2	946	34%	34%	73%
Разом	1 541	1 118	343	0	777	6	574	2	946	34%	34%	73%
<i>Різниця до попереднього року</i>		-423	-775				-203		372		0%	39%

Як було зазначено вище, кримінальні правопорушення у яких провадження закрито за п.п. 1, 2, 4, 6, 9-1 ч. 1 ст. 284 КПК України виключається із загальної кількості облікованих в ЄРДР. Наведений в таблиці аналіз відображає загальну характеристику досудового розслідування: чверть проваджень у 2018-2019 роках та 30% у 2020 році були закриті за п.п. 1, 2, 4, 6, 9-1 ч. 1 ст. 284 КПКУ та, відповідно, зняті з обліку.

Показовою в цьому ракурсі є ст. 366-1 КК України, за якою у 2020 році, у т.ч. з урахуванням рішення КСУ №13-р/2020 від 27.10.2020, було закрито 73% проваджень (від всіх розглянутих).

Таблиця 4. Кількість кримінальних проваджень, що перебували на розгляді в судах першої інстанції у 2018–2020 роках¹⁹⁷

Стаття КК України	Види кримінальних порушень	усього					у тому числі надійшло у звітному періоді				
		2018р.	2019р.	2020р.	% від суми (2020)	2020/ 2019 (%)	2018р.	2019р.	2020р.	% від суми (2020)	2020/ 2019 (%)
210	Нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням	4	5	4	0,1%	80%	2	3	2	0,1%	67%
354	Підкуп працівника підприємства, установи чи організації	46	67	61	1,2%	91%	28	44	30	1,5%	68%
364	Зловживання владою або службовим становищем	558	619	631	12,0%	102%	229	214	174	8,8%	81%
364-1	Зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми	107	110	110	2,1%	100%	60	44	32	1,6%	73%
365-2	Зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги	31	57	86	1,6%	151%	18	33	41	2,1%	124%
368	Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою	2073	2296	2375	45,2%	103%	787	708	540	27,5%	76%
368-3	Підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми	70	99	82	1,6%	83%	28	50	15	0,8%	30%
368-4	Підкуп особи, яка надає публічні послуги	47	48	41	0,8%	85%	23	21	8	0,4%	38%
368-2	Незаконне збагачення	6	6	1	0,0%	17%	4	1		0,0%	
368-5	Незаконне збагачення										
369	Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі	673	1040	1437	27,3%	138%	478	703	964	49,0%	137%
369-2	Зловживання впливом	441	452	431	8,2%	95%	254	221	161	8,2%	73%
Разом		4 056	4 799	5 259		110%	1 911	2 042	1 967		96%
<i>Різниця до попереднього року</i>			743	460				131	-75		
366-1	Декларування недостовірної інформації	763	555	313		56%	697	436	216		63%
<i>Різниця до попереднього року</i>			-208	-242				-261	-220		

¹⁹⁷ Таблиці 4,5,6, - за даними форми №1-к «Звіт судів першої інстанції про розгляд матеріалів кримінального провадження» (2018-2020 роки) Державної судової адміністрації України //сайт «Судова влада України» – Режим доступу: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/

Із наведеної інформації випливають наступні висновки:

1) кількість кримінальних проваджень, які надійшли в суди у 2020 році (1967), *зменшилась* відносно 2019 року на 4%. Проте, кількість справ, які перебували в судах (з минулих років), була більшою у 2020 році на 10%;

2) в загальній структурі корупційних кримінальних правопорушень, справи за якими надійшли до суду у 2020 році *основну частку* займають ст. 368 КК України (27,5% від всіх справ, що надійшли у 2020 році) та ст. 369 КК України (49%). При цьому за останньою статтею зафіксовано *суттєве збільшення надходжень* відносно 2019 року (на 37%);

3) необхідно відзначити також *збільшення* надходжень проваджень у 2020 році (на 24%) щодо правопорушень, пов'язаних із зловживанням повноваженнями особами, які надають публічні послуги (ст. 365-2 КК України);

4) за *всіма іншими статтями* крім ст. 365-2 КК України та ст.369 КК України зафіксовано *зменшення надходжень* кримінальних проваджень до суду у 2020 році;

5) зменшення надходжень проваджень за кримінальні правопорушення щодо декларування недостовірної інформації (ст. 366 КК України) (-220 відносно 2019 року) у т.ч. пов'язане із рішенням Конституційного Суду України №13-р/2020 от 27.10.2020, що зумовило закриття проваджень на стадії досудового слідства.

Таблиця 5. Інформація щодо розгляду судами кримінальних проваджень та постановлення вироків
(в кримінальних провадженнях, що перебували на розгляді в судах першої інстанції у 2018–2020 роках)

Стаття КК України	Кількість проваджень, що перебували на розгляді			Кількість розглянутих проваджень						% розглянутих проваджень			% вироків (від розглянутих проваджень)		
	2018р.	2019р.	2020р.	2018р.		2019р.		2020р.		2018р.	2019р.	2020р.	2018р.	2019р.	2020р.
				усього	у т.ч. із постан. вироку	усього	у т.ч. із постан. вироку	усього	у т.ч. із постан. вироку						
210	4	5	4	2	1	1	1	2		50%	20%	50%	50%	100%	0%
354	46	67	61	23	21	35	26	29	24	50%	52%	48%	91%	74%	83%
364	558	619	631	118	34	145	33	114	31	21%	23%	18%	29%	23%	27%
364-1	107	110	110	39	15	27	10	22	12	36%	25%	20%	38%	37%	55%
365-2	31	57	86	9		9		9	2	29%	16%	10%	0%	0%	22%
368	2073	2296	2375	434	323	422	258	262	175	21%	18%	11%	74%	61%	67%
368-3	70	99	82	20	16	32	29	13	8	29%	32%	16%	80%	91%	62%
368-4	47	48	41	20	13	12	7	8	5	43%	25%	20%	65%	58%	63%
368-2	6	6	1	1		5	1	1		17%	83%	100%	0%	20%	0%
368-5															
369	673	1040	1437	331	290	562	502	748	694	49%	54%	52%	88%	89%	93%
369-2	441	452	431	211	185	182	157	108	89	48%	40%	25%	88%	86%	82%
Разом	4 056	4 799	5 259	1 208	898	1 432	1 024	1 316	1 040	30%	30%	25%	74,3%	71,5%	79%
<i>Різниця до поперед- нього року</i>		743	460			224	126	-116	16		0%	-5%		-2,8%	7,5%
366-1	763	555	313	642	55	460	55	242	47	84%	83%	77%	9%	12%	19%
<i>Різниця до поперед- нього року</i>		-208	-242			-182	0	-218	-8		-1%	-6%		3%	7%

Таблиця 6. Інформація за окремими результатами розгляду кримінальних проваджень (у т.ч. стосовно їх закриття)
(в кримінальних провадженнях, що перебували на розгляді в судах першої інстанції у 2018–2020 роках)

Стаття КК України	2018 рік					2019 рік					2020 рік					% закритих проваджень		
	К- ть*	Окремі результати розгляду				К- ть*	Окремі результати розгляду				К- ть*	Окремі результати розгляду				рік		
		відмов. в затв. угоди**	поверн. прокуро ру	закрито	напр. для визн. підсуд.* ***		відмов. в затв. угоди* *	поверн. прокур ору	закрито	напр. для визн. підсуд. ***		відмов. в затв. угоди**	поверн. прокурор у	закрито	напр. для визн. підсуд.** *	2018	2019	2020
210	2			1		1					2			2		50%	0%	100%
354	23		1	1		35		2	7		29			5		4%	20%	17%
364	118	1	25	43	15	145		28	59	25	114		12	62	9	36%	41%	54%
364-1	39		12	8	4	27		4	10	3	22	1	2	6	1	21%	37%	27%
365-2	9		4	3	2	9		4	2	3	9		3	3	1	33%	22%	33%
368	434	3	61	7	40	422	11	47	43	63	262	4	33	38	12	2%	10%	15%
368-3	20		3	1		32	2		1		13	1	1	3		5%	3%	23%
368-4	20		1	5	1	12		3	1	1	8		1	1	1	25%	8%	13%
368-2	1				1	5			1	3	1				1	0%	20%	0%
368-5																		
369	331	2	14	18	7	562	6	20	16	17	748	3	19	30	2	5%	3%	4%
369-2	211	4	8	10	4	182	6	6	4	9	108	1	4	12	2	5%	2%	11%
Разом	1 208	10	129	97	74	1 432	25	114	144	124	1 316	10	75	162	29	8%	10%	12%
366-1	642	2	6	574	5	460		4	389	12	242		6	186	3	89%	85%	77%

* кількість розглянутих проваджень

** відмовлено в затвердженні угоди і повернено прокурору для продовження досудового розслідування

*** направлено для визначення підсудності

Із наведеної вище інформації щодо розгляду судами проваджень про вчинення корупційних кримінальних правопорушень випливають такі основні висновки:

1) загальна кількість розглянутих судами проваджень у 2018–2020 роках знаходиться в діапазоні (1200 – 1400 справ). Якщо у 2018-2019 роках розглядалось лише близько 30% всіх справ, що перебували в судах (у т.ч. тих , що надійшли в минулі роки), то у 2020 році цей показник зменшився до 25% (-на 5%).

На це вплинуло, зокрема зменшення розглядів справ за ст. 368 КК України (11% проти 18% у 2019 році), як має значну частку від кількості справ в судах.

2) частка кримінальних проваджень, у яких судами було ухвалено вироки, у 2018 - 2020 роках становила 74%, 72% та 79% відповідно (від загальної кількості справ розглянутих судами), тобто у 2020 році відзначимо певне збільшення показника (+7,5% порівняно з 2019 роком). Загалом же у 2020 році кількість кримінальних проваджень, у яких судами було ухвалено вироки суттєво не збільшилась (2019 рік – 1024, 2020 рік – 1040);

3) порівняно з іншими корупційними статтями залишається на низькому рівні показник ухвалення вироків за ст. 364 КК України (зловживання владою або службовим становищем) – 27% у 2020 році, відповідно більшість справ закривається (зафіксовано збільшення цього показника з 36% у 2018 до 54% у 2020 році);

4) частка справ за «корупційними» статтями КК України у яких провадження судом було закрито знаходиться на рівні 10%, хоча і спостерігається незначне збільшення (у 2020 році – 12%), при цьому варто відмітити суттєве збільшення показника закритих справ за ст. 369-2 КК України (з 2% до 11%).

5) більше $\frac{3}{4}$ проваджень у справах за декларування недостовірної інформації (ст.366-1 КК України) були закриті (77% у 2020 році).

6) якість підготовки матеріалів досудового розслідування поступово підвищується: частка справ яка було повернута в прокуратуру (сума показників «відмовлено в затвердженні угоди і повернено прокурору для продовження досудового розслідування» та «повернуто прокурору») зменшується: 2018 рік – 12% від розглянутих проваджень, відповідно у 2019 році – 10%, у 2020 році – 6%.

Таблиця 7.1.¹⁹⁸
Інформація про осіб судові рішення щодо яких набрали законної сили у 2018- 2020 роках
(абсолютні показники)

Стаття КК України	2018 рік					2019 рік					2020 рік				
	К-ть осіб*	% від суми	у т.ч.			К-ть осіб*	% від суми	у т.ч.			К-ть осіб*	% від суми	у т.ч.		
			засуджен их	виправда них	крим. провадж ення закрито **			засуджен их	виправда них	крим. провадже ння закрито* *			засуджен их	виправдани х	крим. провадже ння закрито**
210	1	0,1%	1	0	0	1	0,1%	1	0	0	1	0,1%	0	0	1
354	24	3,3%	23	0	1	38	4,3%	29	2	7	27	2,8%	22	0	5
364	50	6,8%	5	2	43	46	5,2%	2	2	42	67	6,9%	6	3	58
364-1	22	3,0%	15	0	7	14	1,6%	8	0	6	23	2,4%	13	2	8
365-2	2	0,3%	0	0	2	4	0,5%	0	0	4	2	0,2%	0	0	2
368	184	25,1%	157	16	11	178	20,1%	139	13	26	124	12,7%	81	23	20
368-3	10	1,4%	8	0	2	16	1,8%	15	1	0	11	1,1%	6	1	4
368-4	14	1,9%	7	0	7	6	0,7%	4	1	1	2	0,2%	2	0	0
368-2	0	0,0%	0	0	0	1	0,1%	0	0	1		0,0%			
368-5		0,0%					0,0%				0	0,0%	0	0	0
369	249	34,0%	229	3	17	431	48,7%	419	0	12	624	64,1%	598	3	22
369-2	176	24,0%	165	1	10	150	16,9%	143	1	6	92	9,5%	76	4	12
Разом	732	100%	610	22	100	885	100%	760	20	105	973	100%	804	36	132
<i>Різниця до попереднь ого року</i>						153		150	-2	5	88		44	16	27
366-1	533		33	1	499	410		50	0	360	204		44	1	159

* кількість осіб, судові рішення щодо яких набрали законної сили у звітному періоді

** матеріали кримінального провадження у відношенні яких закрито

¹⁹⁸ Таблиці 7.1. та 7.2 - за даними форми №6 «Звіт про осіб притягнутих до кримінальної відповідальності та види кримінального покарання» (2018-2020 роки)
Державної судової адміністрації України //сайт «Судова влада України» – Режим доступу: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/

Таблиця 7.2
Інформація про осіб судові рішення щодо яких набрали законної сили у 2018- 2020 роках
(відносні показники)

Стаття КК України	% засуджених			% виправданих			% КП закрито		
	2018р.	2019р	2020р	2018р.	2019р	2020р	2018р.	2019р	2020р
210	100%	100%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	100%
354	96%	76%	81%	0%	5%	0%	4%	18%	19%
364	10%	4%	9%	4%	4%	4%	86%	91%	87%
364-1	68%	57%	57%	0%	0%	9%	32%	43%	35%
365-2	0%	0%	0%	0%	0%	0%	100%	100%	100%
368	85%	78%	65%	9%	7%	19%	6%	15%	16%
368-3	80%	94%	55%	0%	6%	9%	20%	0%	36%
368-4	50%	67%	100%	0%	17%	0%	50%	17%	0%
368-2		0%			0%			100%	
368-5									
369	92%	97%	96%	1%	0%	0%	7%	3%	4%
369-2	94%	95%	83%	1%	1%	4%	6%	4%	13%
Разом	83%	86%	83%	3%	2%	4%	14%	12%	14%
366-1	6%	12%	22%	0%	0%	0,5%	94%	88%	78%

З таблиць 7.1 та 7.2 випливає, що:

1) частка засуджених осіб (відносно загальної кількості осіб у справах із закінченим провадженням) у 2020 році повернулась до показника 2018 року і складала – 83%. При цьому фактична кількість осіб, які засуджувалися за вчинення корупційних правопорушень у 2020 році склала 804 особи проти 760 у 2019 році (+5,7%);

2) частка осіб, яких було виправдано судом у 2018-2020 роках знаходиться на рівні 3% (у 2020 році – 4%). Фактична кількість таких осіб у 2020 році (36) збільшилась відносно 2019 року 16 (80%).

Варто відзначити збільшення частки виправданих осіб за ст. 368 КК України (з 7% у 2019 до 19% у 2020 році).

3) суттєвих змін щодо частки осіб, щодо яких кримінальні провадження закриваються у 2020 році не зафіксовано (14% проти 12% у 2019 році). Варто відзначити збільшення частки закриття справ за ст. 369-2 КК України (з 4% у 2019 до 13% у 2020 році).

4) За ст. 366-1 КК України частка засуджених осіб (судові рішення щодо яких набрали законної сили) залишалась на досить низькому рівні (лише кожен п'ятий був засуджений), хоча і збільшилась у 2020 році (22% проти 12% у 2019 році).

8.2. Статистична інформація за 2018–2020 роки щодо притягнення осіб до адміністративної відповідальності за вчинення правопорушень, пов'язаних з корупцією

Підставою адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією, є наявність в діянні особи складу відповідного правопорушення.

Згідно з КпАП України до числа адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, належать:

- порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності (ст. 172-4);
- порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків (ст. 172-5);
- порушення вимог фінансового контролю (ст. 172-6);
- порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів (ст. 172-7);
- незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових повноважень (ст. 172-8);
- порушення встановлених законом обмежень після припинення повноважень члена Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (ст. 172-8-1);
- невжиття заходів щодо протидії корупції (ст. 172-9);
- порушення заборони розміщення ставок на спорт, пов'язаних з маніпулюванням офіційним спортивним змаганням (ст. 172-9-1).

У главі 13-А КпАП України «Адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією», немає інших статей, які б описували відповідні правопорушення. Утім, виходячи зі змісту офіційної дефініції терміну «правопорушення, пов'язане з корупцією» (див. ч. 1 ст. 1 Закону «Про запобігання корупції»), до їх числа умовно можна віднести ще й такі:

1) порушення порядку надання або отримання внеску на підтримку політичної партії, порушення порядку надання або отримання державного фінансування статутної діяльності політичної партії, порушення порядку надання або отримання фінансової (матеріальної) підтримки для здійснення передвиборної агітації або агітації з всеукраїнського або місцевого референдуму (ст. 212-15);

2) порушення порядку подання фінансового звіту про надходження і використання коштів виборчого фонду, звіту партії про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру (ст. 212-21);

3) невиконання законних вимог (приписів) НАЗК (ст. 188-46).

У цілому існуючу систему норм, що описують адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, та їх зміст варто оцінити позитивно (всі ці норми зазнали докорінних змін у 2014–2016 роках), адже вони дозволяють реагувати на порушення ключових вимог (заборон), що містяться у Законі «Про

запобігання корупції». При цьому більшість цих норм¹ виписано досить коректно, їх зміст переважно узгоджується з положеннями Закону «Про запобігання корупції».

На сьогодні правом складати протоколи про «класичні» адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією (статті 172-4–172-9 КпАП України), наділені уповноважені на те посадові особи органів внутрішніх справ (Національної поліції) та НАЗК.

Правом складати протоколи за статтями 212-15, 212-21 та 188-46 КпАП України наділене НАЗК.

Як впливає з положень ч. 4 ст. 213 та ст. 221 КпАП України правом розгляду справ про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, наділений виключно суд (судді районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів).

Згідно зі ст. 277 КпАП України, справа про адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією, розглядається у 15-денний строк з дня одержання судом протоколу та інших матеріалів справи.

Проте, строк розгляду таких справ зупиняється судом у разі, якщо особа, щодо якої складено відповідний протокол: а) умисно ухиляється від явки до суду; б) з поважних причин не може з'явитися до суду (хвороба, перебування у відрядженні чи на лікуванні, у відпустці тощо).

Відповідно до ч. 2 ст. 268 КпАП України при розгляді справ про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, присутність особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, є обов'язковою. У разі ухилення від явки на виклик судді цю особу може бути піддано приводу. Особа, яка притягається до відповідальності за адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, має всі процесуальні права, що й «звичайні» правопорушники (ч. 1 ст. 268 КпАП України)².

Відповідно до ч. 2 ст. 250 КпАП України при провадженні у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, участь прокурора у розгляді справи судом є обов'язковою. Під час розгляду цих справ прокурор здійснює прокурорський нагляд за виконанням законів, який відбувається у межах повноважень, наданих йому ч. 1 ст. 250 КпАП України.

У розгляді справи про адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією, можуть брати участь адвокат або інший фахівець у галузі права. Вони мають права, визначені статтями 269–271 КпАП України, а також Законом «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».

Відповідно до частин 3 і 4 ст. 38 КпАП України, адміністративне стягнення за вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією, може бути накладено протягом 6 місяців з дня його виявлення, але не пізніше 2 років з дня його

¹ Крім ст. 172-9-1 КпАП України, яка не має жодного відношення до антикорупційної реформи та Закону «Про запобігання корупції».

² Знайомитися з матеріалами справи, давати пояснення, подавати докази, заявляти клопотання; при розгляді справи користуватися юридичною допомогою адвоката, іншого фахівця у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи, виступати рідною мовою і користуватися послугами перекладача, якщо не володіє мовою, якою ведеться провадження; оскаржити постанову по справі.

вчинення. У разі закриття кримінального провадження, але за наявності в діях порушника ознак адміністративного правопорушення, таке стягнення має бути накладене не пізніше як через місяць з дня прийняття рішення про закриття кримінального провадження.

Винятків з цих правил не існує. Зокрема, строки накладення адміністративного стягнення не можуть бути зупинені. Відповідно до п. 7 ч. 1 ст. 247 КпАП України, розпочате провадження в справі про адміністративне правопорушення підлягає закриттю, якщо на момент розгляду справи закінчились строки, передбачені ст. 38 КпАП України. Будь-яке поновлення, продовження чи зупинення перебігу зазначених строків КпАП України не передбачає. Тому в разі закінчення строків накладення адміністративного стягнення провадження у справі має бути закрито (п. 20 постанови ПВС № 13 від 25 травня 1998 року «Про практику розгляду судами справ про корупційні діяння та інші правопорушення, пов'язані з корупцією»)¹.

Відповідно до ст. 285 КпАП України, постанова по справі про адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією, оголошується судом негайно після закінчення ним розгляду справи. Копія постанови протягом 3 днів вручається під розписку або висилається особі, щодо якої її винесено.

Відповідно до ст. 294 КпАП України, постанова судді у будь-яких справах про адміністративне правопорушення набирає законної сили після закінчення строку подання апеляційної скарги. Постанова про накладення адміністративного стягнення і про закриття справи (див. Рішення КС №2-рп/2015 від 31 березня 2015 року) може бути оскаржена в апеляційному порядку особою, яку притягнуто до адміністративної відповідальності, її законним представником, захисником, потерпілим, його представником протягом 10 днів з дня винесення постанови².

До числа засобів, які покликані підвищити рівень невідворотності адміністративної відповідальності за вчинення правопорушень, пов'язаних з корупцією, варто віднести те, що:

1) строки для накладення стягнень за такі правопорушення є більшими порівняно зі «звичайними». Ця обставина суттєво підвищує рівень невідворотності адміністративної відповідальності за такі правопорушення, адже з одного боку, дозволяють НАЗК та іншим органам ефективно виконувати свої функції (виявляти такі факти), а з іншого – суттєво обмежують можливості НАЗК та судів свідомо затягувати процес документування та розгляду відповідних справ, щоб вони потім були нереалізовані через вимоги ст. 38 КпАП України;

2) при провадженні у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, участь прокурора у розгляді справи судом є обов'язковою. До речі, це єдина категорія справ, у яких участь прокурора у розгляді справи

¹ Детальніше про це див.: Настільна книга детектива, прокурора, судді: коментар антикорупційного законодавства / [М. І. Хавронюк, О. О. Дудоров, Д. О. Калмиков та ін.] ; за ред. М. І. Хавронюка. – К. : ВД «Дакор», 2016. – С. 330.

² Детальніше про див. : Настільна книга детектива, прокурора, судді: коментар антикорупційного законодавства / [М. І. Хавронюк, О. О. Дудоров, Д. О. Калмиков та ін.] ; за ред. М. І. Хавронюка. – К. : ВД «Дакор», 2016. – С. 332–333.

судом є обов'язковою. Сумлінно виконуючи свої обов'язки з нагляду за виконанням законів при провадженні в цих справах, вони автоматично суттєво зменшують можливості судів в контексті непритягнення винних осіб до відповідальності або призначення їм несправедливого стягнення;

3) неможливо уникнути адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією, через так звану «відповідальність за адміністративні правопорушення за дисциплінарними статутами» (ст. 15 КпАП України). Йдеться про те, що поліцейські, військовослужбовці і деякі інші особи несуть адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією, на загальних підставах.

**Таблиця 8.1. Статистика надходження у 2018-2020 роках
до судів справ про адміністративні правопорушення²⁰³**

Стаття КУпАП	2018 рік			2019 рік			2020 рік		
	Надійшло справ	Повернуто справ	% повернутих справ	Надійшло справ	Повернуто справ	% повернутих справ	Надійшло справ	Повернуто справ	% повернутих справ
172-4	63	9	14%	49	6	12%	61	3	5%
172-5	22	6	27%	28	4	14%	27	4	15%
172-6	8 731	944	11%	9 770	911	9%	7 026	395	6%
172-7	1 004	332	33%	666	127	19%	864	86	10%
172-8	10	1	10%	2		0%	8	1	13%
172-9	3	1	33%	4		0%	1		0%
172-9-1									
Разом	9 833	1 293	13%	10 519	1 048	10%	7 987	489	6%
212-15	231	63	27%	1 030	216	21%	29	9	31%
212-21	253	83	33%	320	58	18%	272	29	11%
Разом	484	146	30%	1 350	274	20%	301	38	13%
188-46	63	19	30%	101	16	16%	49	2	4%

²⁰³ Таблиці 8.1. - 11 - за даними форми №1-п «Звіт судів першої інстанції щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення» (2018-2020 роки) Державної судової адміністрації України //сайт «Судова влада України» – Режим доступу: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/

**Таблиця 8.2. Статистика надходження у 2018-2020 роках
до судів справ про адміністративні правопорушення
(порівняння показників у 2019-2020 роках)**

Стаття КУпАП	Надійшло справ					Повернуто справ				
	2018р.	2019р.	2020 р.	% від суми (2020)	2020/2019 (%)	2018р.	2019р.	2020 р.	% від суми (2020)	2020/2019 (%)
172-4	63	49	61	0,8%	124%	9	6	3	0,6%	50%
172-5	22	28	27	0,3%	96%	6	4	4	0,8%	100%
172-6	8 731	9 770	7 026	88,0%	72%	944	911	395	80,8%	43%
172-7	1 004	666	864	10,8%	130%	332	127	86	17,6%	68%
172-8	10	2	8	0,1%	400%	1		1	0,2%	
172-9	3	4	1	0,0%	25%	1			0,0%	
172-9-1				0,0%					0,0%	
Разом	9 833	10 519	7 987	1	76%	1 293	1 048	489	1	47%
Різниця до попереднього року		686	-2 532				-245	-559		
212-15	231	1 030	29	9,6%	3%	63	216	9	23,7%	4%
212-21	253	320	272	90,4%	85%	83	58	29	76,3%	50%
Разом	484	1 350	301	1	22%	146	274	38	1	14%
Різниця до попереднього року		866	-1 049				128	-236		
188-46	63	101	49		49%	19	16	2		13%

Із наведеної вище інформації випливають такі основні висновки:

1) у 2020 році до судів *надійшло на 24% менше справ* про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією (ст.172⁴ - ст. 172⁹⁻¹ КУпАП) порівняно з 2019 роком, що, насамперед, пов'язано із зменшенням числа надходжень за основною складовою – *за ст.172⁶ КУпАП* (порушення вимог фінансового контролю; в загальній сумі справ складає 88%) – *на 28% відносно 2019 року*;

2) збільшилась кількість справ, пов'язаних з виявленням порушень вимог щодо повідомлення про конфлікт інтересів (ст. 172-7 КпАП України) – *на 30% відносно показників 2019 року*.

3) якість підготовки адміністративних матеріалів залишається стабільно задовільною. Частка *повернутих справ зменшується* (з 13% у 2018 до 6% у 2020 році). Тобто справи, що надходять до суду, є належно оформленими, що дозволяє суду приймати рішення по суті;

4) зафіксовано значне зниження показника повернутих справ за ст. 188-46 КУпАП (з 30% у 2018 році до 4% у 2020 році), хоча необхідно зазначити, що до суду надійшло значно менше справ відносно 2019 року (49 проти 101; 49%).

**Таблиця 9. Інформація про рішення судів щодо осіб,
щодо яких розглянуто справи про адміністративні правопорушення**

Стаття КУпАП	Загальна к-ть осіб, щодо яких було розглянуто справи			К-ть осіб, на яких було накладено адміністративне стягнення			К-ть осіб, щодо яких було прийнято рішення про закриття справи			накладено адміністративне стягнення (% осіб)			прийнято рішення про закриття справи (% осіб)		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
172-4	55	42	45	16	10	14	39	32	31	29%	24%	31%	71%	76%	69%
172-5	18	26	21	4	5	5	14	21	16	22%	19%	24%	78%	81%	76%
172-6	7 262	9 100	6 457	3 814	4 556	4 329	3 448	4 544	2 128	53%	50%	67%	47%	50%	33%
172-7	632	540	631	227	109	234	405	431	397	36%	20%	37%	64%	80%	63%
172-8	10	2	5	4	1		6	1	5	40%	50%	0%	60%	50%	100%
172-9	2	4	1	1	1		1	3	1	50%	25%	0%	50%	75%	100%
172-9-1															
Разом	7 979	9 714	7 160	4 066	4 682	4 582	3 913	5 032	2 578	51%	48%	64%	49%	52%	36%
<i>Різниця до попереднього року</i>		1 735	-2 554		616	-100		1 119	-2 454		-3%	16%		3%	-16%
212-15	121	755	107	36	120	5	85	635	102	30%	16%	5%	70%	84%	95%
212-21	141	213	231	24	55	34	117	158	197	17%	26%	15%	83%	74%	85%
Разом	262	968	338	60	175	39	202	793	299	23%	18%	12%	77%	82%	88%
<i>Різниця до попереднього року</i>		706	-630		115	-136		591	-494		-5%	-7%		5%	7%
188-46	37	83	50	10	14	10	27	69	40	27%	17%	20%	73%	83%	80%

Із наведеної у Таблиці 9 інформації випливають такі основні висновки:

1) в абсолютних одиницях кількість осіб щодо яких було розглянуто справи у 2020 році (7160) зменшилась відносно 2019 року на 2554 (-26%), при цьому кількість осіб щодо яких було прийнято рішення про накладення адміністративного стягнення залишилась фактично на тому ж рівні (4582; -100 осіб; 2%).

2) рівень невідворотності адміністративної відповідальності та стягнення за правопорушення, пов'язані з корупцією (ст.172⁴ - ст. 172⁹⁻¹ КУпАП) суттєво зріс у 2020 році: частка осіб, до яких застосовувалися адміністративні стягнення, відносно осіб, щодо яких розглядалися такі справи, складала у 2018 році 51%, у 2019 році – 48%, у 2020 році – 64%, в основному за рахунок зростання кількості стягнень за ст. 172⁶ КУпАП (з 50% у 2019 році до 67% у 2020 році); відповідно спостерігалось зменшення кількості судових рішень про закриття справи (з 52% у 2019 році до 36% у 2020 році)

3) необхідно відмітити зростання показника стягнень за ст. 172⁷ КУпАП відносно 2019 року (з 20 % до 37%), за ст. 172⁴ КУпАП (з 24% до 31%) та за ст. 172⁵ КУпАП (з 19% до 24%);

4) за «політпартійними» статтями КУпАП (ст. 212¹⁵ та 212²¹) частка стягнень залишається на низькому рівні, до того ж зменшилась у 2020 році до показника 12%.

Таблиця 10.1. Інформація про причини закриття справ про адміністративні правопорушення у 2018 – 2020 роках
(абсолютні показники)

Стаття КУпА П	2018 рік					2019 рік					2020 рік				
	усього	звільнен ням від адмін. відповід альності при малознач ності правопор ушення	передаче ю справи прокуро ру, органу досудово го розсліду вання	відсутніс тю події і складу адмін. правопо рушення	закінчен ням строків накладен ня адмін. стягненн я	усього	звільнен ням від адмін. відповід альності при малознач ності правопо рушення	передаче ю справи прокуро ру, органу досудово го розсліду вання	відсутніс тю події і складу адмін. правопо рушення	закінчен ням строків накладен ня адмін. стягненн я	усього	звільнен ням від адмініст ративної відповід альності при малознач ності правопо рушення	передаче ю справи прокуро ру, органу досудово го розсліду вання	відсутніс тю події і складу адмініст ративног о правопо рушення	закінчен ням строків накладен ня адмініст ративног о стягненн я
172-4	39	2		20	17	32			13	18	31	2		10	17
172-5	14			9	5	21			14	7	16	1		13	2
172-6	3 448	609	2	1 438	1 352	4 544	675		1 429	2 347	2 128	512		496	956
172-7	405	15	1	177	204	431	26	1	203	192	397	23	1	213	137
172-8	6			2	4	1				1	5			4	1
172-9	1				1	3			3		1			1	
172-9-1															
Разом	3 913	626	3	1 646	1 583	5 032	701	1	1 662	2 565	2 578	538	1	737	1 113
212-15	85	5		28	52	635	21	1	218	380	102			30	60
212-21	117	4		24	88	158	8		41	109	197	8		51	138
Разом	202	9	0	52	140	793	29	1	259	489	299	8	0	81	198
188-46	27	1		12	13	69	4		24	40	40	2		7	31

**Таблиця 10.2. Інформація про причини закриття справ
про адміністративні правопорушення у 2018 – 2020 роках
(відносні показники)**

Стаття КУпАП	2018 рік				2019 рік				2020 рік			
	звільненням від адмін. відповідаль- ності при малозначно- сті правопоруш- ення	передачею справи прокурору, органу досудового розслідуван- ня	відсутністю події і складу адмін. правопоруш- ення	закінченням строків накладення адмін. стягнення	звільненням від адмін. відповідаль- ності при малозначно- сті правопоруш- ення	передачею справи прокурору, органу досудового розслідуван- ня	відсутністю події і складу адмін. правопоруш- ення	закінченням строків накладення адмін. стягнення	звільненням від адмін. відповідаль- ності при малозначно- сті правопоруш- ення	передачею справи прокурору, органу досудового розслідуван- ня	відсутністю події і складу адмін. правопоруш- ення	закінченням строків накладення адмін. стягнення
172-4	5,1%	0,0%	51,3%	43,6%	0,0%	0,0%	40,6%	56,3%	6,5%	0,0%	32,3%	54,8%
172-5	0,0%	0,0%	64,3%	35,7%	0,0%	0,0%	66,7%	33,3%	6,3%	0,0%	81,3%	12,5%
172-6	17,7%	0,1%	41,7%	39,2%	14,9%	0,0%	31,4%	51,7%	24,1%	0,0%	23,3%	44,9%
172-7	3,7%	0,2%	43,7%	50,4%	6,0%	0,2%	47,1%	44,5%	5,8%	0,3%	53,7%	34,5%
172-8	0,0%	0,0%	33,3%	66,7%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	80,0%	20,0%
172-9	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%
172-9-1												
Разом	16,0%	0,1%	42,1%	40,5%	13,9%	0,0%	33,0%	51,0%	20,9%	0,0%	28,6%	43,2%
212-15	5,9%	0,0%	32,9%	61,2%	3,3%	0,2%	34,3%	59,8%	0,0%	0,0%	29,4%	58,8%
212-21	3,4%	0,0%	20,5%	75,2%	5,1%	0,0%	25,9%	69,0%	4,1%	0,0%	25,9%	70,1%
Разом	4,5%	0,0%	25,7%	69,3%	3,7%	0,1%	32,7%	61,7%	2,7%	0,0%	27,1%	66,2%
188-46	3,7%	0,0%	44,4%	48,1%	5,8%	0,0%	34,8%	58,0%	5,0%	0,0%	17,5%	77,5%

Із наведених вище таблиць випливає, що:

1) основними *причинами закриття справ* про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, є:

- закінчення строків накладення адміністративного стягнення (у 2018 році – 41%, у 2019 році – 51%, у 2020 році – 43%);

- відсутність події або складу відповідного правопорушення (у 2018 році – 42%, у 2019 році – 33%, у 2020 році – 29%).

Звертає на себе увагу та обставина, що у 2020 році зменшилась частка закриття справ у зв'язку із закінчення строків накладення адміністративного стягнення (на 8% проти показника 2019 року);

2) частка справ, які закриваються *через малозначність* у 2020 році зросла до показника 21% (+7% до показника 2019 року), що є *негативною тенденцією* (адже більшість правопорушень, пов'язаних з корупцією, «апріорі» не можуть бути малозначними).

Таблиця 11. Інформація про види адміністративних стягнень (2018-2020 роки)

Стаття КУпАП	2018 рік							2019 рік							2020 рік						
	К-ть осіб*	основні		додаткові		Загальна сума, накладених штрафів (грн)	Середній розмір штрафу (грн)	К-ть осіб*	основні		додаткові		Загальна сума, накладених штрафів (гривень)	Середній розмір штрафу	К-ть осіб*	основні		додаткові		Загальна сума, накладених штрафів (гривень)	Середній розмір штрафу
		Попередження	Штраф	Конфіскація предмета, грошей	Позбавлення права**				Попередження	Штраф	Конфіскація предмета, грошей	Позбавлення права**				Попередження	Штраф	Конфіскація предмета, грошей	Позбавлення права**		
	7	7					7	7	7					7	7	7					7
172-4	16		16	10		81 600	5 100	10		10	5		51 000	5 100	14		14	8		73 100	5 221
172-5	4		4	3		6 800	1 700	5		5	3		12 750	2 550	5		5			8 500	1 700
172-6	3 814	2	3 812		3	4 283 659	1 124	4 556		4 556		14	4 848 776	1 064	4 329		4 329		10	3 869 715	894
172-7	227		227			750 670	3 307	109		109		1	369 546	3 390	234		234			880 430	3 763
172-8	4		4			6 800	1 700	1		1			1 700	1 700							
172-9	1		1			2 125	2 125	1		1			2 125	2 125							
172-9-1																					
Разом	4 066	2	4 064	13	3	5 131 654	1 263	4 682	0	4 682	8	15	5 285 897	1 129	4 582	0	4 582	8	10	4 831 745	1 055
		0,0%	99,95%	0,3%	0,1%				0,0%	100,0%	0,2%	0,3%				0,0%	100,0%	0,2%	0,2%		
212-15	36		36	13		47 430	1 318	120		120	25		152 925	1 274	5		5	2		6 290	1 258
212-21	24		24			124 950	5 206	55		55			283 900	5 162	34		34			173 825	5 113
Разом	60	0	60	13	0	172 380	2 873	175	0	175	25	0	436 825	2 496	39	0	39	2	0	180 115	4 618
		0,0%	100,00%	21,7%	0,0%				0,0%	100,0%	14,3%	0,0%				0,0%	100,0%	5,1%	0,0%		
188-46	10		10			19 550	1 955	14		14			24 990	1 785	10		10			18 700	1 870

* кількість осіб, на яких було накладено адміністративне стягнення

** позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю

Із наведеної у Таблиці 11 інформації впливають такі основні висновки:

1) кількість накладених штрафів у 2020 році, як основний вид стягнень застосовано до 4582 осіб (-100 осіб відносно 2019 року). При цьому середній розмір штрафу у 2020 році *залишився приблизно на тому ж низькому рівні*: у 2019 році – 1129 грн., у 2020 році – 1055 грн.

2) зберігається практика застосування додаткових видів стягнення до незначної кількості осіб:

- позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю застосовано лише до 10 осіб (частка є критично низькою - 0,2%);

- стягнення у виді конфіскації предмета чи грошей фактично не застосовується в контексті адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, що обумовлено специфікою вчинення відповідних правопорушень (питання щодо такої конфіскації може ставитися лише у кількох випадках);

3) за статтями КУпАП (ст. 212¹⁵ та 212²¹) розмір середнього штрафу зріс з 2 496 грн. до 4 618 грн. (у 2019 році – 175 осіб, у 2020 році – 39 осіб).

Висновки та рекомендації до Розділу VIII

Висновки

1. Кількість облікованих в ЄРДР кримінальних правопорушень за статтями 210, 354, 364, 364-1, 365-2, 368–369-2 КК України у 2020 році складає **7 962** (відносно 2019 року зменшилась на 5%).

За ст. 369 КК України (пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі) така кількість *зросла на 20%* відносно 2019 року. За всіма іншими статтями у 2020 році показники є нижчими у порівнянні із 2019 роком.

2. Найбільше кримінальних правопорушень обліковується за ст. 364 КК України (зловживання владою або службовим становищем) – **4 060** (51% в загальній кількості у 2020 році).

Іншими статтями, які вносять левову частку в обліковані корупційні кримінальні правопорушення є ст. 368 КК України (прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою – 20%) та ст. 369 КК України (17%).

3. Відсоток вручених підозр у кримінальних провадженнях щодо корупційних злочинів, передбачених за статтями 210, 354, 364, 364-1, 365-2, 368–369-2 КК України, на кінець року знаходиться на рівні попередніх років (незначне збільшення у 2020 році, 23% проти 20% у 2019 році).

4. Частка кримінальних правопорушень, за якими провадження направлені до суду є відносно стабільною у 2018–2020 роках (у 2018 році – 18%, у 2019 році – 16%, у 2020 році – 18,5%).

5. У 2020 році до судів надійшло 1 967 проваджень у справах про вчинення корупційних правопорушень, передбачених статтями 210, 354, 364, 364-1, 365-2,

368–369-2 КК України, що на 4% менше від аналогічного показника у попередньому році.

Розглянули ж суди у відповідному періоді лише 1 316 проваджень, що на 651 провадження менше, ніж надійшло. Це призвело до того, що загальна кількість справ, що перебували на розгляді в судах протягом 2020 року, збільшилася – кількість справ, які перебували в судах (з урахуванням тих, що надійшли в минулі роки), у 2020 році стала більшою на 10%;

Загалом у цій сфері спостерігається значний кумулятивний ефект, який полягає в тому, що з кожним роком кількість проваджень цієї категорії, що перебувають на розгляді в судах, стає все більшою. Станом на 31 грудня 2020 року у судах вже перебувало **5 259** проваджень за статтями 210, 354, 364, 364-1, 365-2, 368–369-2 КК України, що майже втричі (2,7 рази) перевищує річний показник надходження таких справ, і в 4 рази більше середнього за 2018–2020 роки (1 318) показника річного розгляду судами справ відповідної категорії.

6. Загальна кількість розглянутих судами проваджень у 2018–2020 роках знаходиться в діапазоні 1200–1400 справ.

Якщо у 2018-2019 роках розглядалось лише близько 30% всіх справ, що перебували в судах (у т.ч. тих, що надійшли в минулі роки), то у 2020 році цей показник (1 316) зменшився до 25%. На це вплинуло, зокрема зменшення розглядів справ за ст. 368 КК України (11% проти 18% у 2019 році), як має значну частку від кількості справ в судах.

7. Частка кримінальних проваджень, у яких судами було ухвалено вироки, у 2018–2020 роках становила 74%, 72% та 79% відповідно (від загальної кількості справ розглянутих судами), тобто у 2020 році відбулося певне збільшення показника (+7,5% порівняно з 2019 роком).

Загалом же у 2020 році кількість кримінальних проваджень за статтями 210, 354, 364, 364-1, 365-2, 368–369-2 КК України, у яких судами було ухвалено вироки, суттєво не збільшилась (2019 рік – 1 024, 2020 рік – **1 040**);

Опосередковано це може свідчити про те, що якість досудового розслідування та підготовки відповідних матеріалів залишається відносно невисокою. Отримані дані можуть свідчити й про «незацікавленість» судів в ухваленні вироків у такій категорії справ.

8. Частка справ за статтями 210, 354, 364, 364-1, 365-2, 368–369-2 КК України, у яких провадження судом було закрито, як правило знаходиться на рівні 10%. Утім, у 2020 році цей показник трохи збільшився (до 12%).

Статистичні дані дозволяють припустити, що якість підготовки матеріалів досудового розслідування поступово підвищується, адже частка справ, яка повертається прокурору (*сума показників «відмовлено в затвердженні угоди і повернено прокурору для продовження досудового розслідування» та «повернуто прокурору»*) поступово зменшується (2018 рік – 12%, у 2019 році – 10%, у 2020 році – 6%).

9. Загалом у 2020 році у справах із закінченим провадженням за статтями 210, 354, 364, 364-1, 365-2, 368–369-2 КК України було засуджено 804 особи (82,6%), **виправдано – 36 осіб** (3,7%), а щодо 132 осіб провадження були **закриті**

(13,6%).

При цьому частка засуджених осіб (відносно загальної кількості осіб у справах із закінченим провадженням) у 2020 році повернулася до показника 2018 року і складала – 83% (у 2019 році – 86%).

Суттєвих змін щодо частки осіб, щодо яких кримінальні провадження за статтями 210, 354, 364, 364-1, 365-2, 368–369-2 КК України закриваються, у 2020 році не зафіксовано (14% проти 12% у 2019 році).

10. Протягом 2020 року на розгляд судів надійшло **7 987** справ про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, **301 справа** за ст. 212¹⁵ та ст. 212²¹ КпАП України, та **49 справ** за ст. 188⁴⁶ КУпАП України.

У 2020 році до судів *надійшло на 24% менше справ* (-2532) про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією (ст. 172⁴ – ст. 172⁹⁻¹ КУпАП) порівняно з 2019 роком, що, насамперед, пов'язано із зменшенням числа надходжень за основною складовою – *за ст. 172⁶ КУпАП* (порушення вимог фінансового контролю; в загальній сумі справ складає 88%) – *на 28% відносно 2019 року*.

Збільшилась кількість справ, пов'язаних з виявленням порушень вимог щодо повідомлення про конфлікт інтересів (ст. 172⁷ КпАП України) – *на 30% відносно показників 2019 року*.

11. Статистичні дані дозволяють припустити, що якість підготовки адміністративних матеріалів поступово покращується, адже частка *повернутих справ зменшується* (з 13% у 2018 до 6% у 2020 році).

12. Кількість осіб, щодо яких було розглянуті справи у 2020 році (7 160) *зменшилась* відносно 2019 року на 2 554 (-26%). При цьому кількість осіб щодо яких було прийнято рішення про накладення адміністративного стягнення залишилась фактично на тому ж рівні (у 2019 році – 4 682 особи, у 2020 році – 4 582 особи).

Рівень невідворотності адміністративної відповідальності та стягнення за правопорушення, пов'язані з корупцією (ст. 172⁴ - ст. 172⁹⁻¹ КУпАП) *суттєво зріс у 2020 році*: частка осіб, до яких застосовувалися адміністративні стягнення, відносно осіб, щодо яких розглядалися такі справи, складала у 2018 році 51%, у 2019 році – 48%, у 2020 році – 64%.

Така позитивна динаміка обумовлена передусім зростанням кількості стягнень за ст. 172⁶ КУпАП (з 50% у 2019 році до 67% у 2020 році). Також збільшились показники частки накладення адміністративних стягнень за ст. 172⁷ КУпАП відносно 2019 року (з 20 % до 37%), за ст. 172⁴ КУпАП (з 24% до 31%) та за ст. 172⁵ КУпАП (з 19% до 24%);

Відповідно спостерігалось зменшення кількості судових рішень про закриття справи (з 52% у 2019 році до 36% у 2020 році)

13. Основними причинами закриття справ про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, є закінчення строків накладення адміністративного стягнення (43%) та відсутність події або складу відповідного правопорушення (29%).

Звертає на себе увагу та обставина, що у 2020 році зменшилась частка

закриття справ у зв'язку із закінчення строків накладення адміністративного стягнення (на 8% проти показника 2019 року);

Частка справ, які закриваються через малозначність у 2020 році зросла до показника 21% (+7% до показника 2019 року), що є негативною тенденцією (адже більшість правопорушень, пов'язаних з корупцією, «апріорі» не можуть бути малозначними).

13. Той факт, що 10% справ про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією (737 від розглянутих у 2020 році 7160), закриваються через відсутність події або складу може засвідчувати той факт, що в цих (хоч і відносно незначних) випадках органи адміністративної юрисдикції неправильно ідентифікували факт наявності правопорушення або про те, що якість відповідних адміністративних матеріалів була недостатньо невисокою.

14. До всіх 4 582 осіб, які у 2020 році були визнані судом винними у вчиненні адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, застосовувалося основне стягнення у виді штрафу.

При цьому середній розмір штрафу у 2020 році залишився приблизно на тому ж низькому рівні: у 2019 році – 1 129 грн., у 2020 році – 1055 грн.

Загальна сума таких штрафів у 2020 році за статтями КУпАП про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією становила **4 831 745 гривень**, за ст. 212¹⁵ та ст. 212²¹ КУпАП - **180 115 гривень**, за ст. 188⁴⁶ КпАП України – **18 700 гривень**.

Частка осіб, до яких застосовано такий вид стягнення, як позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю критично низька – менше 0,2% (10 осіб).

15. Засоби кримінальної та адміністративної відповідальності поки не стали надійними інструментом у питаннях протидії корупції, оскільки:

- правоохоронними та іншими органами виявляється відносно небагато (у порівнянні з тими даними, які отримуються за результатами проведення соціологічних досліджень) випадків учинення корупційних і пов'язаних з корупцією правопорушень;

- із року в рік суди розглядають менше проваджень у справах про вчинення корупційних правопорушень, передбачених статтями 210, 354, 364, 364-1, 365-2, 368–369-2 КК України, порівняно з кількістю проваджень, які до них надходять; логічним чином, це призводить до збільшення середнього терміну розгляду справ у судах;

- стягнення за вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією накладаються у трохи більше, ніж у половині випадків (у 2020 році- 64%), за ст. 212¹⁵ та ст. 212²¹ КУпАП – лише у 12%, за ст. 188⁴⁶ КпАП України – у 20%. (за даними 2020 року).

16. Однією з причин низької ефективності кримінальної та адміністративної відповідальності за вчинення корупційних і пов'язаних з корупцією правопорушень є недосконалість кримінального та адміністративно-деліктного законодавства, яким встановлюється відповідальність за такі порушення.

Рекомендації

1. Усунути розбіжності між положеннями КК України та Закону України «Про запобігання корупції» щодо визначення корупційних кримінальних правопорушень.

Удосконалити санкції за вчинення корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень із тим, щоб вони були пропорційними і такими, що мають значний забезпечувальний і превентивний ефект. Забезпечити, щоб жодне з корупційних кримінальних правопорушень не належало до категорії кримінальних проступків.

2. Запровадити систему електронного кримінального провадження.

3. Забезпечити сталість та передбачуваність слідчої та судової практики притягнення до кримінальної відповідальності осіб, винних у вчиненні корупційних та пов'язаних з корупцією кримінальних правопорушень (зокрема, завдяки узагальненню правозастосування).

4. Створити єдиний реєстр рахунків фізичних і юридичних осіб та індивідуальних банківських сейфів.

5. Запровадити адміністративну відповідальність за порушення обмежень після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування.

6. Удосконалити процедуру притягнення осіб до адміністративної відповідальності за пов'язані з корупцією правопорушення, а також за правопорушення у сфері фінансування політичних партій та подання ними фінансової звітності, зокрема, шляхом:

- спрощення порядку виклику та вручення протоколів про такі правопорушення;

- встановлення вичерпного переліку істотних порушень при складанні протоколу, які перешкоджають прийняттю рішення в справі про адміністративне правопорушення та зумовлюють направлення протоколу для доопрацювання (належного оформлення), визначенню граничного строку для усунення цих порушень;

- забезпечення розгляду цієї категорії справ щодо національних публічних діячів та суддів Вищим антикорупційним судом;

- надання НАЗК статусу учасника процесу у справах за складеними ним протоколами;

- надання НАЗК права апеляційного оскарження рішень судів, прийнятих у справах за складеними ним протоколами, а прокурору – у справах за статтями 172-4–172-9 КУпАП;

- встановлення заборони на звільнення від адміністративної відповідальності за такі правопорушення у зв'язку з малозначністю;

- скасування прив'язки строків накладення стягнень за вчинення таких правопорушень до дня їх виявлення, а також встановлення правила, згідно з яким перебіг цих строків зупиняється у разі, якщо особа умисно ухиляється від явки

до суду або з поважних причин не може туди з'явитися;

- удосконалення порядку застосування заходів примусу до осіб, які без поважних причин ухиляються від явки до суду;

7. Запровадити систему електронного провадження у справах про адміністративні правопорушення.

РОЗДІЛ IX.

ВПЛИВ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ НА СИТУАЦІЮ З КОРУПЦІЄЮ В УКРАЇНІ З ОГЛЯДУ НА АКТУАЛЬНІ СТАТИСТИЧНІ ДАНІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ СОЦІОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

9.1. Основні соціологічні та аналітичні дослідження з вивчення ситуації щодо корупції

До повноважень Національного агентства, відповідно до п. 5 ч. 1 ст. 11 Закону України «Про запобігання корупції», належить організація проведення досліджень з питань вивчення ситуації щодо корупції.

Навесні 2020 року Національним агентством організовано проведення соціологічного дослідження за Методикою стандартного опитування щодо рівня корупції в Україні¹. Зазначене дослідження дозволило проаналізувати низку показників сприйняття та досвіду корупції в Україні у порівнянні з 2017 роком, що було використано, у тому числі, при розробці Антикорупційної стратегії на 2021–2025 роки.

Крім того, в Україні у 2020 році інститутами громадянського суспільства, соціологічними та міжнародними організаціями було проведено низку досліджень, зорієнтованих (комплексно, в окремих напрямках або щодо певних питань) на вивчення стану та рівня корупції в Україні, проблем подолання цього явища, реалізації антикорупційної реформи, оцінки діяльності відповідних антикорупційних державних інститутів тощо.

Зокрема, такі дослідження проводили:

- Раст в рамках Програми сприяння громадській активності «Долучайся!» (USAID/ENGAGE)²;

- Соціологічна група «Рейтинг»³ (у тому числі від імені Центру аналізу та

¹ Корупція в Україні 2020: розуміння, сприйняття, поширеність / Info Sapiens, НАЗК, EUACI // Офіційний веб-сайт Національного агентства з питань запобігання корупції. – Режим доступу: <https://cutt.ly/3x9wALi>

² Опитування громадської думки для оцінки змін в обізнаності громадян щодо громадських організацій та їхньої діяльності (Національне опитування щодо громадського залучення), проведене у січні та серпні 2020 року Програмою сприяння громадській активності «Долучайся!» (USAID/ENGAGE), що фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) та впроваджується Раст в Україні (див. Українці залучені до громадської діяльності, але уникають активної участі. – Режим доступу: <https://cutt.ly/sx9w0Lf>; Допоможи собі сам: українці розчаровані в реформах, але готові підтримувати одне одного та свої громади. – Режим доступу: <https://cutt.ly/6x9erFp>).

³ Опитування Соціологічної групи Рейтинг, проведене 16-20 грудня 2020 року. Вибіркова сукупність: 2000 респондентів, помилка репрезентативності дослідження: не більше 2,2% (див. Суспільно-політичні настрої населення (16-20 грудня) – Режим доступу: <https://cutt.ly/nx9ejat>).

Опитування проведене Соціологічною групою «Рейтинг» у період 2-3 листопада 2020 року. Вибіркова сукупність: 2000 респондентів. Метод опитування: САТІ. Помилка репрезентативності дослідження з довірчою імовірністю 0,95: не більше 2,2%. (див. Оцінки українців щодо останніх резонансних подій – Режим доступу: <https://cutt.ly/Ex9rxjy>).

соціологічних досліджень Міжнародного республіканського інституту)¹;

- Європейська Бізнес Асоціація²;
- міжнародна практика форензік РwC в Україні³;
- соціологічна служба Центру Разумкова⁴;
- Фонд «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва та Київський міжнародний інститут соціології (КМІС)⁵;
- Український інститут майбутнього⁶;
- Американська торговельна палата в Україні⁷;
- Центр «Соціальний Моніторинг»⁸;
- Info Sapiens (у т.ч. «Світове дослідження цінностей 2020 в Україні (WVS)⁹») та інші.

Результати зазначених соціологічних досліджень є релевантними і надають можливість у цілому сформулювати бачення ключових показників для аналізу стану корупції в Україні.

У 2020 році з тематики дослідження корупції та боротьби з цим явищем було опубліковано низку наукових та науко-методичних видань.

¹ Шосте всеукраїнське муніципальне опитування. Проведено Соціологічною групою «Рейтинг» від імені Центру аналізу та соціологічних досліджень Міжнародного республіканського інституту з 25 січня по 17 лютого 2020 року. Опитування проводилось у 24 обласних центрах України, на основі вибірки, яка включала 19200 респондентів. Статистична похибка для кожного міста не перевищує $\pm 3,5\%$. (Режим доступу: <https://cutt.ly/Cx9rUgh>).

² В дослідженні «Прогнози бізнесу на 2021 рік» взяв участь 121 ТОП-менеджер компаній-членів Європейської Бізнес Асоціації. Опитування проводилося протягом у вересні 2020 року (див. Оптимістів поменшало: 60% CEO очікують на позитивний розвиток свого бізнесу в 2021 році. – Режим доступу: <https://cutt.ly/4x9r1hW>).

П'яте щорічне опитування іноземних інвесторів, проведене Європейською Бізнес Асоціацією (СБА), Dragon Capital та Центром економічної стратегії (ЦЕС) у жовтні 2020 року. Взяли участь 117 респондентів, 62% респондентів є стратегічними інвесторами (див. Недовіра до судової системи посіла 1 місце серед перешкод для іноземних інвестицій – Режим доступу: <https://cutt.ly/ax9taaZ>).

³ Всесвітнє дослідження економічних злочинів та шахрайства 2020. Проведено РwC в Україні (див. Результати опитування українських компаній – Режим доступу: <https://cutt.ly/Hx9tccL>).

⁴ Дослідження проведене соціологічною службою Центру Разумкова з 5 по 9 березня 2021 року. Опитано 2018 респондентів віком від 18 років у всіх регіонах України, за винятком Криму та окупованих територій Донецької та Луганської областей. Теоретична похибка вибірки (без врахування дизайн-ефекту) не перевищує 2,3% з імовірністю 0,95 (див. Оцінка ситуації в країні, довіра до інститутів суспільства та політиків, електоральні орієнтації громадян (березень 2021р.) – Режим доступу: <https://cutt.ly/Dx9tGI7>).

⁵ Загальнонаціональне опитування проведене Фондом "Демократичні ініціативи" ім. Ілька Кучеріва спільно з Київським міжнародним інститутом соціології (КМІС) з 5 до 13 грудня 2020 року. У рамках дослідження було проведено 2004 інтерв'ю з респондентами, які проживають у 131 населеному пункті України, вибірка репрезентативна для дорослого населення (віком 18 років і старше) України. Статистична похибка вибірки (з імовірністю 0,95 і за дизайн-ефекту 1,5) не перевищує 3,3% (див. Що пережили Україна та світ у 2020 році й чого нам чекати 2021-го: політичні й економічні прогнози – Режим доступу: <https://cutt.ly/0x9t2Pw>).

⁶ Соціологічне дослідження, проведене Українським інститутом майбутнього за сприяння «Нью Імідж Маркетинг Груп», у період з 27.01.2021 до 05.02.2021. Опитано 2400 респондентів по всій Україні. Статистична похибка з ймовірністю 0,95 не перевищує 2,05% (див. Політична ситуація в Україні: до Майдана ще далеко, а феодалізм вже наступив – Режим доступу: <https://cutt.ly/px9ytSm>).

⁷ Результати опитування «Вплив COVID-19 на бізнес в Україні: 6 місяців карантину» - Американська торговельна палата в Україні – Режим доступу: <https://chamber.ua/ua/news/rezul-taty-opytuvannia-vplyv-covid-19-na-biznes-v-ukraini-6-misiatsiv-karantynu/>

⁸ Соціологічне дослідження, проведене центром «Соціальний моніторинг» 03-08 вересня 2020 року. Опитано 2218 респондентів. Стандартне відхилення: 1,28 – 2,13 % (див. Моніторинг громадської думки населення України: Вересень – Режим доступу: <https://cutt.ly/Lx9yKCK>).

⁹ Презентація результатів 7-ї хвили «Світового дослідження цінностей» – Режим доступу: <https://cutt.ly/Ux9uyq1>.

До числа найбільш комплексних наукових та науко-методичних у цій сфері можна віднести такі:

- «Протидія корупції в Україні: теоретико-прикладні проблеми» (В.М. Трепак)¹;
- «Боротьба з корупцією та організованою злочинністю», «Боротьба з корупцією» (І.М. Гриненко та ін.)²;
- «Запобігання та протидія корупції в Україні за умов євроінтеграції. Адміністративно-правовий аспект» (А.А. Приходько)³;
- «Адміністративно-правовий статус спеціалізованих суб'єктів протидії корупції в Україні» (Д.О. Іщук)⁴;
- «Механізми запобігання політичній корупції в представницьких органах влади»⁵;
- «Психологія корупції та інтолерантного ставлення громадян до неї» (Олег Лозинський)⁶.

Неурядовими громадськими та міжнародними організаціями у 2020 році проводилась аналітична діяльність з дослідження причин та протидії корупції, у тому числі в контексті суспільно-політичної ситуації в країні.

Зокрема, у минулому році, як і протягом останніх років, постійну діяльність та відповідний вплив на суспільну думку мали такі інститути громадянського суспільства та міжнародні організації:

- «*Центр Протидії Корупції*» (ЦПК): постійно проводився ґрунтовний аналіз процесів, пов'язаних з антикорупційною реформою (у тому числі у контексті конституційної кризи наприкінці 2020 року)⁷, відповідних законопроектів, зокрема *про відновлення дії норм щодо декларування*⁸;
- «*Центр політико-правових реформ*» (ЦППР)⁹: висновок на проект для публічного обговорення Зasad державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2020–2024 роки; зроблено низку висновків громадської антикорупційної експертизи стосовно законопроектів, зокрема: «Про ріелтерську діяльність в Україні», «Про внесення змін до Закону України «Про судову оцінку» і статус суддів», «Про внесення змін до Закону України «Про

¹ Протидія корупції в Україні: теоретико-прикладні проблеми : монографія / В. М. Трепак ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – Львів : Вид-во ЛНУ ім. Івана Франка, 2020. – 442 с.

² Боротьба з корупцією та організованою злочинністю : підручник : у 2 т. / Нац. акад. служби безпеки України. – Київ : НА СБУ, 2020.

³ Запобігання та протидія корупції в Україні за умов євроінтеграції. Адміністративно-правовий аспект : монографія / А. А. Приходько; НДІ публ. права. – Київ : Чалчинська Н. В., 2020. – 383 с.

⁴ Адміністративно-правовий статус спеціалізованих суб'єктів протидії корупції в Україні : монографія / Д. О. Іщук. – Київ : Гельветика, 2020. – 356 с.

⁵ Механізми запобігання політичній корупції в представницьких органах влади : навч.-метод. посіб. / Київ : НАДУ, 2020. – 288 с.

⁶ Психологія корупції та інтолерантного ставлення громадян до неї : монографія / Олег Лозинський. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2020. – 203 с.

⁷ Розділ «Антикорупційна реформа» // сайт Центру Протидії Корупції – Режим доступу : <https://cutt.ly/bx9is7e>; КСУ: ризики та аналіз можливих рішень // сайт Центру Протидії Корупції – Режим доступу : <https://cutt.ly/Gx9invA>.

⁸ Повернути декларування законопроектом неможливо. Пояснюємо, чому це обман // сайт Центру Протидії Корупції – Режим доступу : <https://cutt.ly/Ox9iVpD>.

⁹ Розділ «Протидія корупції» // сайт Центру політико-правових реформ – Режим доступу : <https://cutt.ly/Ox9i3lt>.

державну службу», «Про внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі», розроблено пропозиції і зауваження до проєкту Кодексу України про адміністративні проступки;

- «Незалежний антикорупційний комітет з питань оборони» (НАКО): аналітичні дослідження «Державні підприємства Міноборони: як подолати корупцію і неефективність?»¹, «Корупція у сфері житлової нерухомості міністерства оборони: типові ризики і рекомендації»²;

- «Міждисциплінарний науково-освітній центр протидії корупції в Україні» (ACREC): аналітичне дослідження «Цивільна конфіскація необґрунтованих активів крізь призму права власності»³;

- Програма ЄС «U-LEAD з Європою»: посібник «Як створити ЦНАП, вільний від корупції?»⁴;

- Трансперенсі Інтернешнл Україна: провели 12 власних досліджень, які виявляють особливості та визначають напрями розвитку антикорупційної екосистеми, публічних закупівель, прозорості та підзвітності міст України; регулярний аналіз роботи НАЗК, надання рекомендацій для підвищення ефективності роботи органу; адвокація законодавчих змін у сфері запобігання корупції; регулярний та системний аналіз роботи окремих органів антикорупційної інфраструктури (зокрема, НАБУ, САП, ВАКС, АРМА) та їхньої взаємодії один з одним; аналіз діяльності новоствореного Вищого антикорупційного суду, підготовка необхідних рекомендацій з метою підвищення якості роботи органу; здійснення антикорупційних розслідувань спільно з журналістами-розслідувачами⁵.

¹ Державні підприємства Міноборони: як подолати корупцію і неефективність? / НАКО // Сайт НАКО – Режим доступу : <https://nako.org.ua/publication/derzhavni-pidpriemstva-minoborony-ia-podolaty-koruptsiuu-i-neeefektyvnist-doslidzhennia/>.

² Корупція у сфері житлової нерухомості міністерства оборони: типові ризики і рекомендації / НАКО // Сайт НАКО – Режим доступу : <https://cutt.ly/Gx9oxEx>.

³ Цивільна конфіскація необґрунтованих активів крізь призму права власності» / ACREC // Сайт ACREC – Режим доступу : <https://cutt.ly/Mx2vn3j>.

⁴ Як створити ЦНАП, вільний від корупції? / U-LEAD з Європою. – Київ. – 2020. – 126 с. – Режим доступу : <https://cutt.ly/hx9oDvP>.

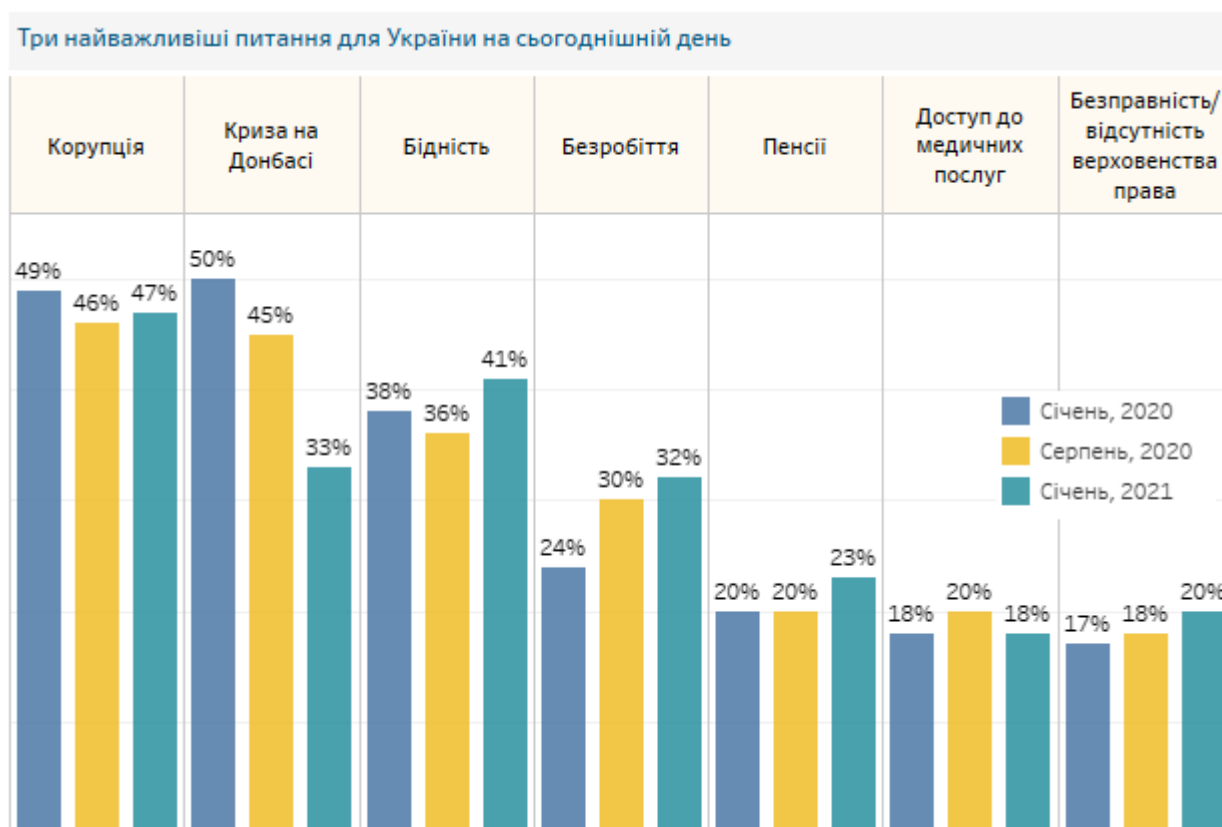
⁵ Річний звіт 2020 / сайт Трансперенсі Інтернешнл Україна – Режим доступу: <https://cutt.ly/rx2PtTi>.

9.2. Стан та динаміка основних показників корупції та її сприйняття в Україні

Корупція на загальній мапі проблем України

У 2020 році за результатами низки соціологічних опитувань корупція продовжує бути одним з найважливіших питань для України, і разом з питанням вирішення кризи на Донбасі (війни на Донбасі) постійно є лідерами таких рейтингів.

При визначенні трьох пріоритетних питань про це зазначають близько 50% респондентів¹.

При цьому перманентна поява протягом року нових проблем соціально-

¹ Опитування громадської думки для оцінки змін в обізнаності громадян щодо громадських організацій та їхньої діяльності (Національне опитування щодо громадського залучення), проведене у січні та серпні 2020 року Програмою сприяння громадській активності «Долучайся!» (USAID/ENGAGE), що фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) та впроваджується Раст в Україні.

Див. Українці залучені до громадської діяльності, але уникають активної участі. – Режим доступу: <https://cutt.ly/px9v0qY>

Див. Допоможи собі сам: українці розчаровані в реформах, але готові підтримувати одне одного та свої громади. – Режим доступу: <https://cutt.ly/dx9bqbj>

Див. Зроби за мене: Українці готові до самоорганізації, але покладають відповідальність за свій добробут на державу – Режим доступу: <https://cutt.ly/gx9bug0>

економічного характеру (пандемія коронавірусу та пов'язане з ним безробіття, зростання комунальних тарифів тощо) суттєво не впливають на лідерські позиції саме цих двох проблем.

За даними дослідження, проведеного КМІС у жовтні 2020 року¹ (за іншою методологією), респонденти визначили корупцію другою в ТОП-3 **найголовніших проблем для України** (52,8%) після війни на Донбасі (62,6%) (третє місце - безробіття (43,2%), четверте - комунальні тарифи 28,8%)).

Корупція також є також **ключовою проблемою особисто для українців**² (серед трьох варіантів відповіді економічну кризу відзначили – 30%, корупцію – 29%, війну на Донбасі – 27%), випереджаючи в цьому рейтингу некомпетентність влади (23%) та низьку якість медицини (23%).

За результатами дослідження, проведеного у 2020 році за ініціативою та методологією Національного агентства, було встановлено, що корупція входить до найбільш гострих проблем України. Загалом 91,2% респондентів вважають цю проблему «дуже серйозною» або «скоріше серйозною»), при цьому 69% українців вважають цю проблему дуже серйозною, що поступається лише проблемі війни на Донбасі (72,7%)²⁰⁴.

¹ Всеукраїнське опитування громадської думки проведене КМІС з 8 до 15 жовтня 2020 року. Опитано 1009 респондентів. Статистична похибка вибірки (з імовірністю 0,95 і без врахування дизайн-ефекту) не перевищує 3,1% для показників близьких до 50%. (див. Оцінка ситуації в Україні і сприйняття партій та політиків: жовтень 2020 року – Режим доступу: <https://cutt.ly/fx78SUZ>).

² Опитування Соціологічної групи Рейтинг, проведене 16-20 грудня 2020 року. Вибіркова сукупність: 2000 респондентів, помилка репрезентативності дослідження: не більше 2,2%. Див. Суспільно-політичні настрої населення (16-20 грудня) – Режим доступу: <https://cutt.ly/5x78CiU>

На думку громадян, необхідність вирішення проблеми корупції залишається пріоритетною на початку 2021 року. За даними опитування, проведеного у лютому 2021 року¹, саме корупція є **головною перешкодою** розвитку держави, про що зазначили майже половина (49%) українців. Зазначений розподіл є показовим (респонденти вибирали один варіант відповіді), адже відмежовує у масовій свідомості проблему корупції від проблеми військового конфлікту на Донбасі при однозначному виборі перешкод подальшому розвитку України.

¹ Соціологічне дослідження, проведене Українським інститутом майбутнього за сприяння «Нью Імідж Маркетинг Груп», у період з 27.01.2021 до 05.02.2021. Опитано 2400 респондентів по всій Україні. Статистична похибка з ймовірністю 0,95 не перевищує 2,05%.

Див. Політична ситуація в Україні: до Майдана ще далеко, а феодалізм вже наступив – Режим доступу: <https://uifuture.org/publications/politychna-sytuacziya-v-ukrayini-do-majdana-shhe-daleko-a-feodalizm-vzhe-nastupyv/>

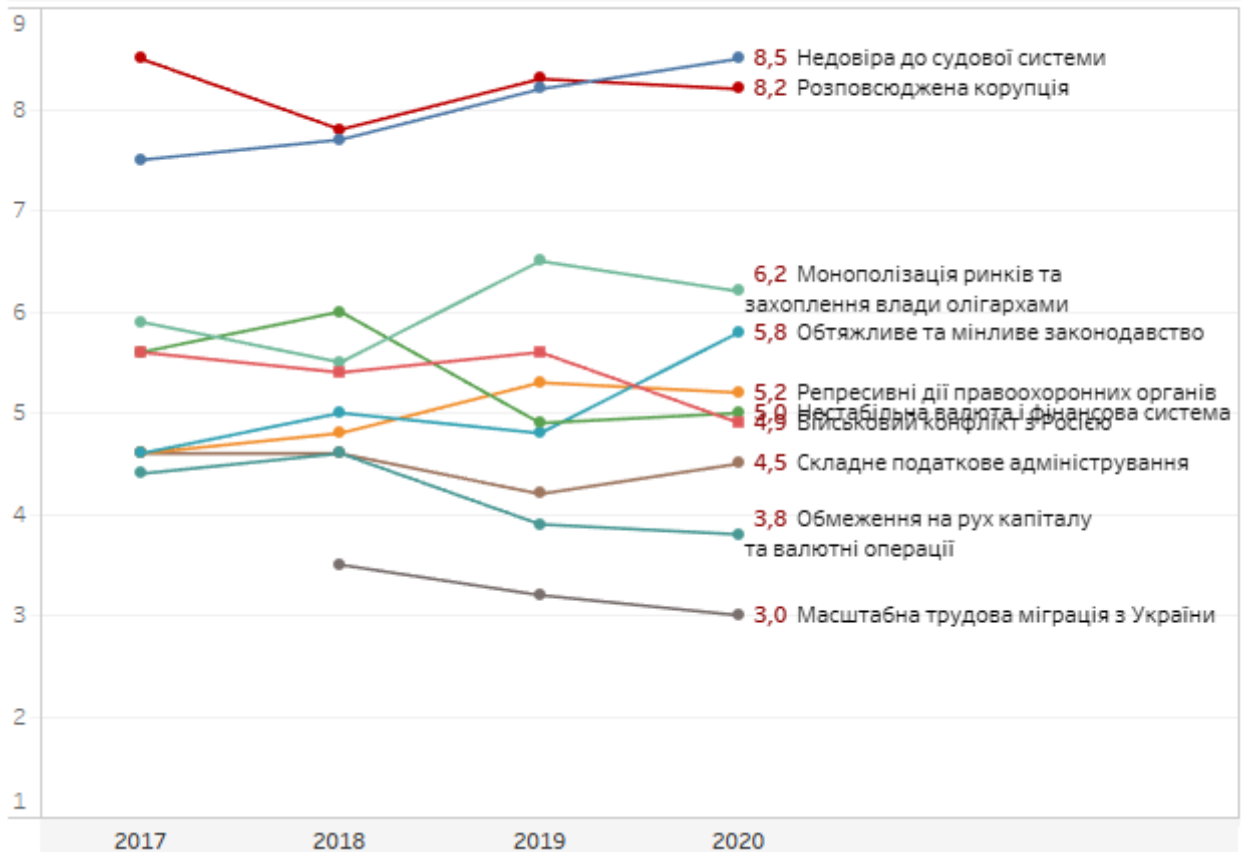

Проблема корупції є ключовим чинником стримування економічних реформ у державі. Широко розповсюджена корупція та недовіра до судової системи є **найважливішими перешкодами для іноземних інвестицій** в Україні, як для стратегічних, так і портфельних інвесторів. При цьому варто зауважити, що вперше за п'ятирічний період опитування іноземних інвесторів¹ **у 2020 році лідером анти-рейтингу стала судова система (8,5 проти 8,2 балів за 10-и бальною школою).**

Відповідно, за даними цього ж опитування, саме ефективні заходи боротьби з корупцією, на думку інвесторів, могли б мати **найбільший позитивний вплив на інвестиційний клімат** (8,1 балів) Іншими кроками української влади, які б могли мати максимально позитивно на інвестиційні та бізнес-рішення інвесторів є перезапуск судової системи (7,4) та призначення на ключові позиції реформаторів з високою репутацією (7,1).

¹ П'яте щорічного опитування іноземних інвесторів, проведене Європейською Бізнес Асоціацією (ЄБА), Dragon Capital та Центром економічної стратегії (ЦЕС) у жовтні 2020 року. Взяли участь 117 респондентів, 62% респондентів є стратегічними інвесторами (Див. Недовіра до судової системи посіла 1 місце серед перешкод для іноземних інвестицій – Режим доступу: <https://eba.com.ua/nedovira-do-sudovoyi-systemy-posila-1-mistse-sered-pereshkod-dlya-inozemnyh-investytsij/>)

Ключові перешкоди іноземним інвестиціям: 2017-2020 роки

За результатами Всесвітнього дослідження економічних злочинів та шахрайства¹ основними видами шахрайства в Україні є: незаконне привласнення майна (визначило 47% опитаних), хабарництво та корупція (47%), шахрайство з боку клієнтів (31%).

Зазначені очікування бізнесу щодо необхідності проведення кардинальних заходів щодо боротьби з корупцією відобразились у визначенні ТОП-3 завдань до української влади на наступний рік²:

- на перше місце менеджери компаній-членів Європейської Бізнес Асоціації поставили необхідність **проведення судової реформи та встановлення верховенства права**;
- на другому місці – **боротьба з корупцією**;
- на третьому місці – **забезпечення політичної стабільності та ефективного менеджменту в країні**.

Таким чином, проблема корупції в державі сприймається різними цільовими аудиторіями як ключова політична проблема України, і вони не бачать прогресу у її подоланні.

¹ Всесвітнє дослідження економічних злочинів та шахрайства 2020. Проведено PwC в Україні. Див. Результати опитування українських компаній – Режим доступу: <https://www.pwc.com/ua/uk/survey/2020/economic-crime-survey.html>

² В дослідженні «Прогнози бізнесу на 2021 рік» взяв участь 121 ТОП-менеджер компаній-членів Європейської Бізнес Асоціації. Опитування проводилося протягом у вересні 2020 року. Див. Оптимістів поменшало: 60% CEO очікують на позитивний розвиток свого бізнесу в 2021 році. – Режим доступу: <https://eba.com.ua/optymistiv-pomenshalo-60-ceo-ochikuyut-na-pozytyvnyj-rozvytok-svogo-biznesu-v-2021-rotsi/>

Зокрема, станом на серпень 2020 року українці не відчували значних та дієвих кроків від влади в напрямі подолання цього явища: про відсутність змін («Жодних змін взагалі» та «Майже без змін») у просуванні антикорупційної реформи зазначили 80% опитаних²³⁰, відзначимо збільшення цього показника відносно початку року на 9%.

Дані у % від опитаних

При цьому дані цього опитування не відображають прогнозоване негативне очікування думки населення стосовно оцінки конституційної кризи в кінці 2020 року, що зумовила блокування діяльності антикорупційної інфраструктури та певне нівелювання попередніх основних здобутків антикорупційної реформи в країні.

Результати наступного з наведених опитувань¹ віддзеркалюють саме відсутність, на думку населення, істотного поступу антикорупційних реформ в державі, оскільки відображають оцінку боротьби з корупцією за останніх рік: 34% респондентів вважають, що ситуація погіршилася (частка таких за рік збільшилась на 12%). Певним чином зазначене опитування відобразило оцінку ситуації після рішення Конституційного Суду України 26.10.2020.

¹ Опитування проведене Соціологічною групою «Рейтинг» у період 2-3 листопада 2020 року. Аудиторія: населення України віком від 18 років і старші в усіх областях, крім тимчасово окупованих територій Криму та Донбасу. Вибірка репрезентативна за віком, статтю і типом поселення. Вибіркова сукупність: 2000 респондентів. Метод опитування: САТІ, на основі випадкової вибірки мобільних телефонних номерів. Помилка репрезентативності дослідження з довірчою імовірністю 0,95: не більше 2,2%. (див. Оцінки українців щодо останніх резонансних подій – Режим доступу : http://ratinggroup.ua/research/ukraine/ocenki_ukraincev_poslednih_rezonansnyh_sobytiy.html).

Сприйняття та досвід корупції

У цілому необхідно відзначити зміну сприйняття українцями рівня корупції у 2020 році.

Якщо одразу після президентських і парламентських виборів 2019 року спостерігалася стійке «перетікання» оцінок респондентів з категорії «рівень корупції зріс» до категорії «рівень корупції лишився тим самим» (в результаті так званих післявиборчих політичних очікувань)¹, то протягом 2020 року спостерігалася прямо протилежна тенденція.

Попри те, що кількість осіб, які вважають, що рівень корупції в Україні залишається незмінним, зменшилася на 8%, кількість осіб, які вважають, що він зріс – збільшилася на 12%. При цьому частка респондентів, які вважають, що корупція в Україні зменшилася, впав з 7% до 4%. В результаті загальна кількість осіб, які вважають, що рівень корупції в Україні залишився незмінним або зріс станом на серпень 2020 року склав 87%.

За результатами соціологічного дослідження²⁰⁴, організованого Національним агентством з питань запобігання корупції, на початку 2020 року було визначено сфери та соціальні інститути з найбільшим рівнем поширеності корупційних практик (індекс сприйняття поширеності корупції оцінювався за 5-бальною шкалою, де «5» – корупція дуже поширена, «1» – відсутня).

На думку населення, найбільш корумпованими інституціями є: митниця (4,5), суди (4,43), Верховна Рада (4,37), прокуратура (4,33) медицина (4,32) та податкова служба (4,26).

Представники бізнесу найбільш корупційними визначили такі інституції: митниця (4,19), Верховна Рада (4,08), будівництво великих інфраструктурних

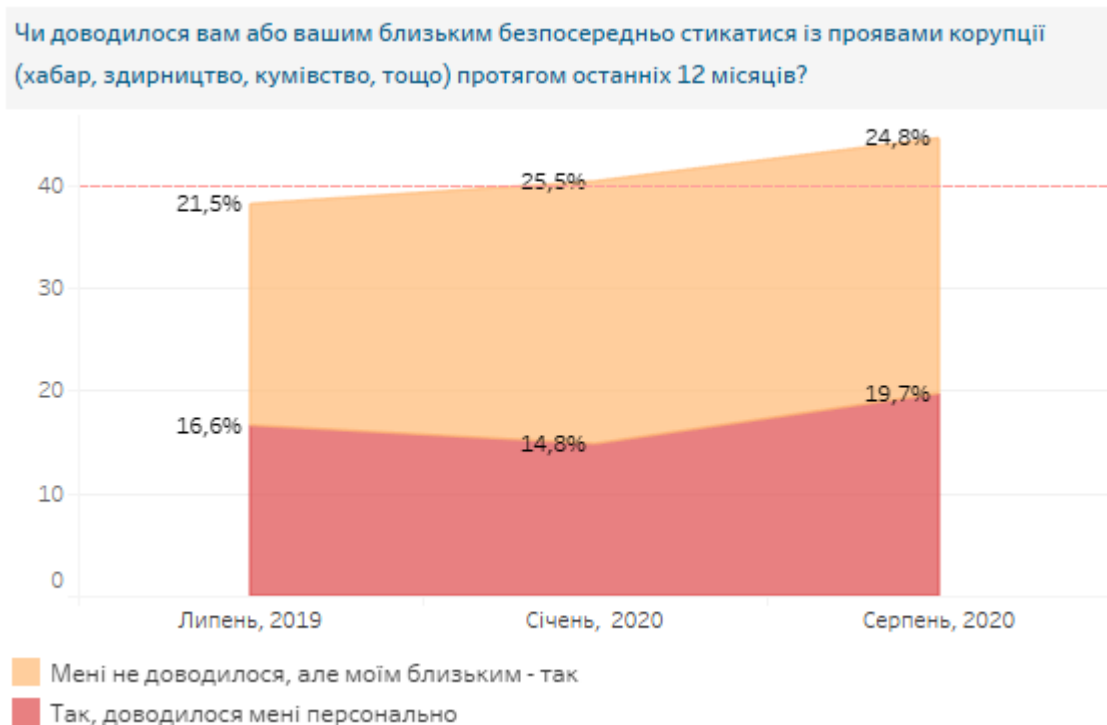
¹ Пік цього процесу зафіксовано у січні 2020 року.

об'єктів (4,07), приватизація підприємств (4,04), земельні відносини (4,01), містобудування (3,98) та суди (3,97).

Зазначені вище негативні оцінки сприйняття населенням зміни рівня корупції та оцінки антикорупційної реформи у 2020 році знаходять своє відображення й у оцінках корупційного *досвіду громадян*.

Якщо в період 2017–2019 років показник сприйняття корупційного досвіду (пряме питання стосовно того, чи доводилося громадянам або їх близьким стикатися з корупцією протягом останніх 12 місяців) знаходився на рівні 40% (коливання в межах похибки) то в 2020 році *спостерігається динаміка незначного зростання* до 44,5% (+4,2% відносно січня 2020 року та + 6,4% відносно липня 2019 року)²³⁰.

При цьому майже кожен п'ятий (19,7%) українець протягом останніх 12 місяців безпосередньо стикався з проявами корупції.

За результатами соціологічного дослідження²⁰⁴, організованого Національним агентством з питань запобігання корупції, найбільше українців мають *корупційний досвід* під час отримання медичних послуг та послуг освітніх закладів (57% серед користувачів цих послуг мали такий досвід за останні 12 місяців). Контактували з цим сферами у 2020 році відповідно 47,1% та 41,1% громадян.

У 2020 році зафіксовано збільшення відносно 2017 року частки населення, яка має корупційний досвід під час взаємодії з правоохоронними органами (поліції, прокуратури, СБУ): 38,3% проти 19% у 2017 році (у 2020 році контактували з правоохоронцями 5,1% опитаних). При цьому за оцінками респондентів збільшилась кількість випадків вимагання неправомірної вигоди правоохоронцями, використання блату та інших неформальних зв'язків, самі громадяни також стали частіше пропонувати певні вигоди правоохоронцям.

Також збільшилась кількість корупційних практик громадян під час взаємодії із судовою владою (36,8% проти 25,2% у 2017 році) та з патрульною поліцією (26,6% проти 20% у 2017 році).

Значний рівень корупційного досвіду також зафіксовано у процедурах населення послуг енергетичних компаній (19,8%) та адміністративних послуг в органах в органах державної влади та місцевого самоврядування (13,7%).

Що стосується **корупційного досвіду бізнесу**, то варто відзначити, що:

- близько третини (32,9%) респондентів відповідної категорії мали корупційний досвід протягом останнього року під час взаємодії з правоохоронними органами;

- значними залишаються показники корупційного досвіду бізнесу під час отримання послуг енергетичних компаній (29,9%) та адміністративних послуг (19,1%) (при цьому варто відзначити, що два останні показники демонструють динаміку зниження);

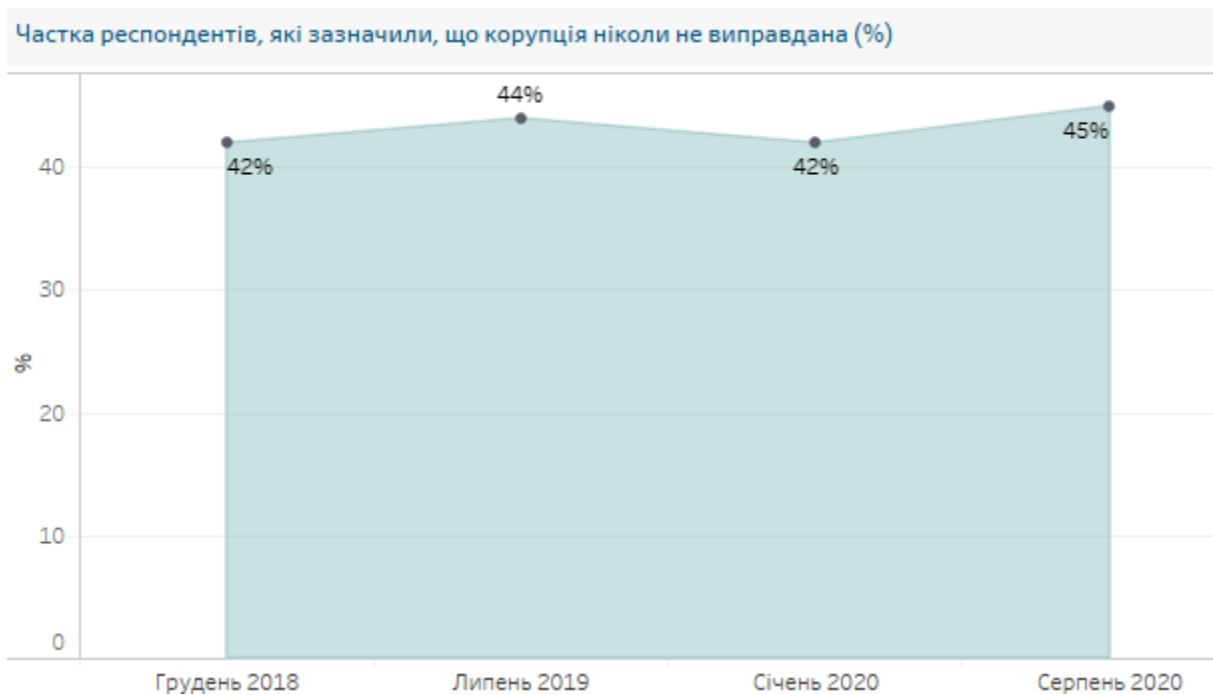
- корупційний досвід під час взаємодії з судовою владою мали 15,3% підприємців (при цьому 28,4% – у питаннях виконання судових рішень).

Варто відзначити, що як загальні показники корупційного досвіду, так і корупційний досвід у різних сферах, *мають певні відмінності у регіональному розрізі*¹. Тому у подальшому цей аспект потребуватиме більшої уваги під час проведення досліджень (зادля забезпечення більш об'єктивної та цілісної оцінки, відстежування динаміки) та формування антикорупційної політики.

Зокрема, останнє опитування, враховуючи значний обсяг вибірки, може достатньо показово відображати досить значний рівень **корупційного досвіду жителів обласних центрів України**, зокрема мали досвід хабарів у сферах: медичні заклади – 32% всіх респондентів, освітні заклади – 19%, поліція (включаючи дорожню поліцію) – 11%.

При цьому необхідно звернути увагу на збереження достатньо високого рівня негативного ставлення **толерування корупції** в період 2018–2020 років – за останнім опитуванням майже половина українців (45%) переконані, що надання хабара, неофіційних послуг або подарунків не може бути виправдане за будь яких умов.

¹ Шосте всеукраїнське муніципальне опитування. Проведено Соціологічною групою «Рейтинг» від імені Центру аналізу та соціологічних досліджень Міжнародного республіканського інституту з 25 січня по 17 лютого 2020 року. Опитування проводилось у 24 обласних центрах України, на основі вибірки, яка включала 19200 респондентів. Статистична похибка для кожного міста не перевищує $\pm 3,5\%$. (Режим доступу: <https://cutt.ly/Ax74EeF>)

Орієнтація громадян на викривання корупції

За результатами соціологічного дослідження²⁰⁴, організованого Національним агентством з питань запобігання корупції у запропонованій прожективній ситуації *про свою готовність повідомити* про факти корупційних вимог заявили 10,1% населення і 20,1% бізнесу — ці показники знизились із 14,5% та 24,7% відповідно у 2017 році.

При відповіді на пряме питання «*Чи подали (б) Ви скаргу до органів влади або до правоохоронних органів в зв'язку з випадком корупції?*» - частка потенційних «викривачів» серед населення - 12,5%, серед представників бізнесу – 50,5 %.

Водночас, серед тих респондентів, хто стикався із корупцією, частка тих, *хто дійсно подав скаргу*, становить лише 3,3% для населення, та 11,7% – для представників бізнесу.

Тож питома вага «викривачів» у рамках 10–12% для населення є радше соціально очікуваним варіантом відповіді, ніж реальним наміром. Для підприємців, принаймні за їхніми твердженнями, *ступінь толерантності до корупції нижчий, ніж у населення*, що, можливо, пояснюється тим, що у них вимагають значно більші хабарі.

Роль державних та соціальних інституцій у протидії корупції, рівень довіри до них

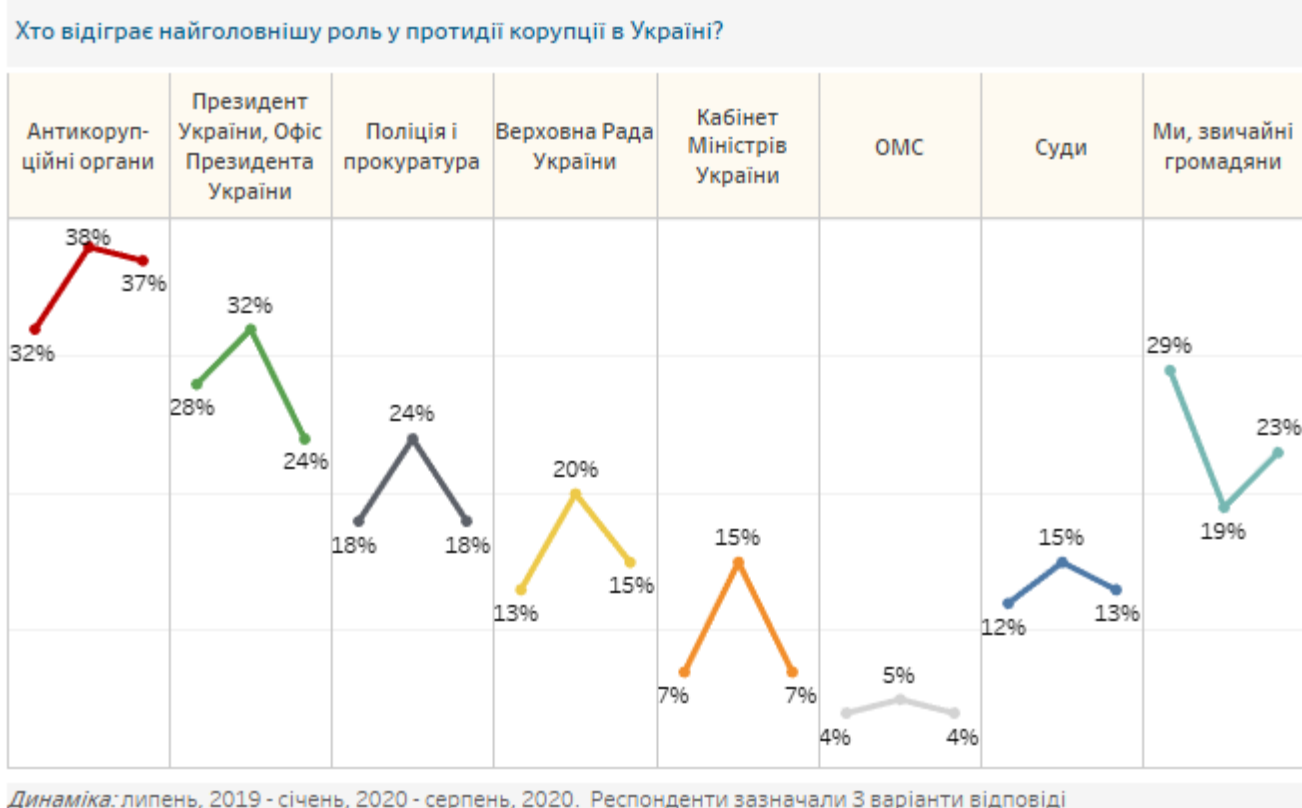
Серед низки інституцій, які відіграють *визначальну роль* у протидії корупції в державі, провідними у серпні 2020 року респонденти зазначили антикорупційні органи (37% опитаних)²³⁰.

Показовим є завершення післявиборчих очікувань громадян стосовно ролі органів влади у боротьбі з корупцією (після виборів 2019 року), що призвело до *негативної динаміки* відносно січня 2020 року в оцінці ролі у протидії корупції

та поверненням до показників липня 2019 року таких органів: Верховна Рада України (з 20% до 15%), КМУ (з 15% до 7%).

Президент України/Офіс Президента України, на думку громадян, залишається одним з головних інститутів у боротьбі з корупцією, проте оцінка важливості його ролі суттєво зменшилась (з 32% до 24%).

Громадяни песимістично налаштовані в оцінці ролі органів влади в боротьбі з корупцією, які більше оцінюють власну роль в цьому процесі (збільшення показника з 19% до 23%).

Водночас **рівень довіри** до органів влади (в тому числі і до антикорупційних органів, які, на думку респондентів, є лідерами за важливістю ролі у протидії корупції) станом на початок 2020 року продовжує залишатися низьким¹.

Найбільше громадяни не довіряють судовій системі (78,8%), ВАКС (72,7%), рівень недовіри для інших правоохоронних та антикорупційних органів суттєво не відрізняється, є досить низьким (близько 70%) і знаходиться в межах похибки: прокуратура (70,7%), НАБУ (70,2%), САП (68,1%), НАЗК (68%).

Значний рівень довіри у 2020 році мала Національна поліція (41,2%, недовіра – 50%). Негативний баланс довіри у 2020 році отримав і Президент України, зараз цей показник складає -29,1%.

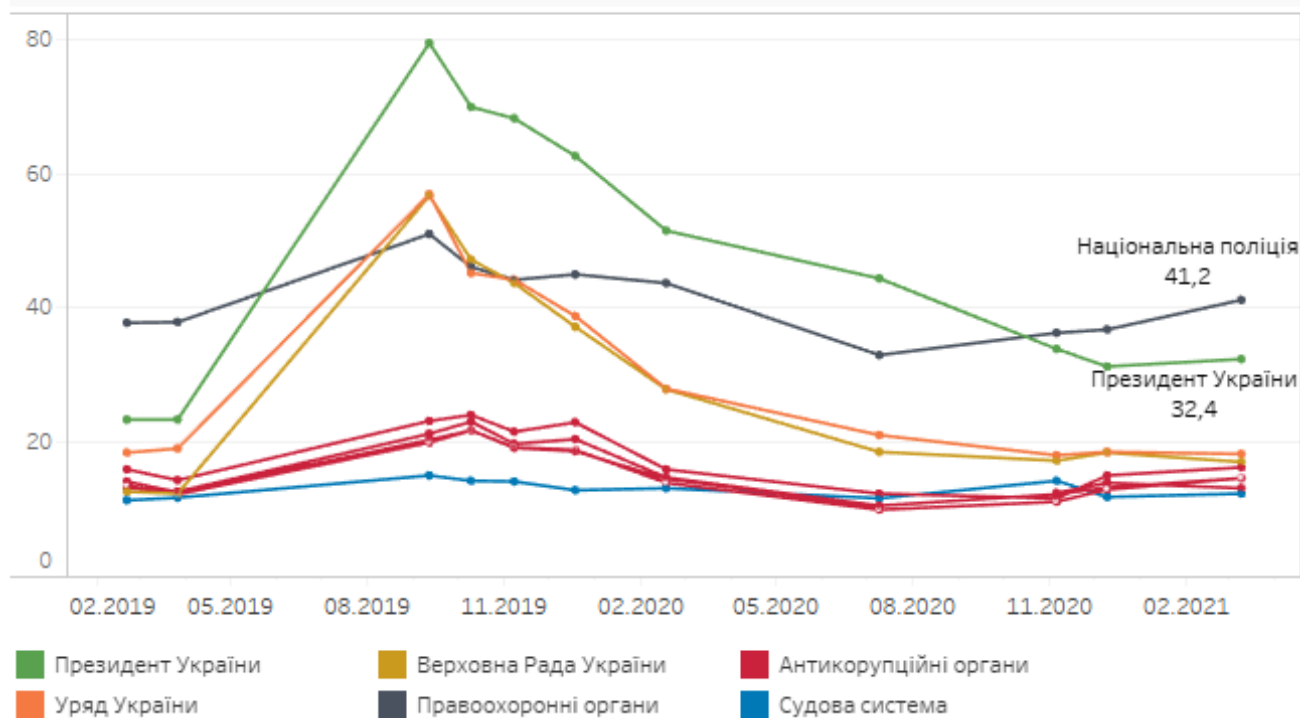
¹ Дослідження проведене соціологічною службою Центру Разумкова з 5 по 9 березня 2021 року. Опитано 2018 респондентів віком від 18 років у всіх регіонах України, за винятком Криму та окупованих територій Донецької та Луганської областей. Теоретична похибка вибірки (без врахування дизайн-ефекту) не перевищує 2,3% з імовірністю 0,95. Див. Оцінка ситуації в країні, довіра до інститутів суспільства та політиків, електоральні орієнтації громадян (березень 2021р.) – Режим доступу: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/otsinka-sytuatsii-v-kraini-dovira-do-institutiv-suspilstva-ta-politykiv-elektoralni-orientatsii-gromadian-berezen-2021r>.

Рівень довіри до соціальних інституцій (у %, станом на 09.03.2021)

Інститут	Довіра	Недовіра	Баланс
Національна поліція	41,2	50,0	-8,8
СБУ	41,0	45,8	-4,8
Президент України	32,4	61,5	-29,1
Уряд України	18,3	75,8	-57,5
Політичні партії	17,9	71,3	-53,4
Прокуратура	17,3	70,7	-53,4
Верховна Рада України	17,1	77,5	-60,4
НАБУ	16,3	70,2	-53,9
Конституційний Суд України	15,5	68,6	-53,1
Верховний Суд	15,5	69,1	-53,6
Спеціалізована антикор. прокуратура	14,7	68,1	-53,4
НАЗК	14,7	68,0	-53,3
Вищий антикорупційний суд	13,2	72,7	-59,5
Суди (судова система в цілому)	12,4	78,8	-66,4

У цілому з кінця 2019 року спостерігається зниження рівня довіри населення до всіх органів влади, у тому числі й до антикорупційних органів (НАБУ, САП, НАЗК): з діапазону 19–23% у грудні 2019 року до показників в діапазоні 13–16% у березні 2021 року.

Динаміка рівня довіри

9.3. Місце України у міжнародних рейтингах, які відображають рівень прозорості та доброчесності публічної влади, інвестиційної привабливості, стан забезпечення правосуддя та інші показники, які в сукупності характеризують загальну ситуацію щодо корупції в Україні

Про те, що корупція залишається однією із найбільш гострих для держави проблем, а її рівень все ще перебуває на неприйнятно високому рівні, свідчать, зокрема, показники, які Україна має у міжнародних рейтингах.

Найбільш відомим та широко застосовним у світі є рейтинг країн за **Індексом сприйняття корупції** (Corruption Perceptions Index, CPI), який щорічно визначається міжнародною неурядовою організацією «Transparency International». Україна включається до зазначеного рейтингу починаючи з 1998 року. З 2012 року індекс розраховується за оновленою методологією.

Зазначений індекс комплексно вимірює сприйняття рівня корупції в державному секторі. У 2020 році показник CPI України зріс на 3 бали і складає 33 бали зі 100 можливих (117 місце зі 180 країн в рейтингу CPI)¹.

Показники 2020 року вказують на позитиви, які сталися в Україні в останні два роки, особливо до осені 2020 року, і не враховують резонансні події останніх місяців 2020 року.

Оцінка України у 2020 році сформувалася з **9 різних досліджень**, і у всіх них показники України або не змінились, або зросли у порівнянні з CPI-2019.

Аналіз досліджень – складових CPI²

3. Bertelsmann Foundation Transformation Index

(Фонд Бертельсмана: Індекс трансформації за 2020 рік)

Особливості методології

Якісне експертне дослідження.

Для дослідження CPI використані 2 питання щодо корупції.

1) Якою мірою посадові особи державних органів влади, які зловживають свої службовим становищем, піддаються судовому переслідуванню або покаранню?

2) Наскільки успішно уряд стримує корупцію?

Результати підраховують за шкалою від 1 до 10, де 10 балів означають

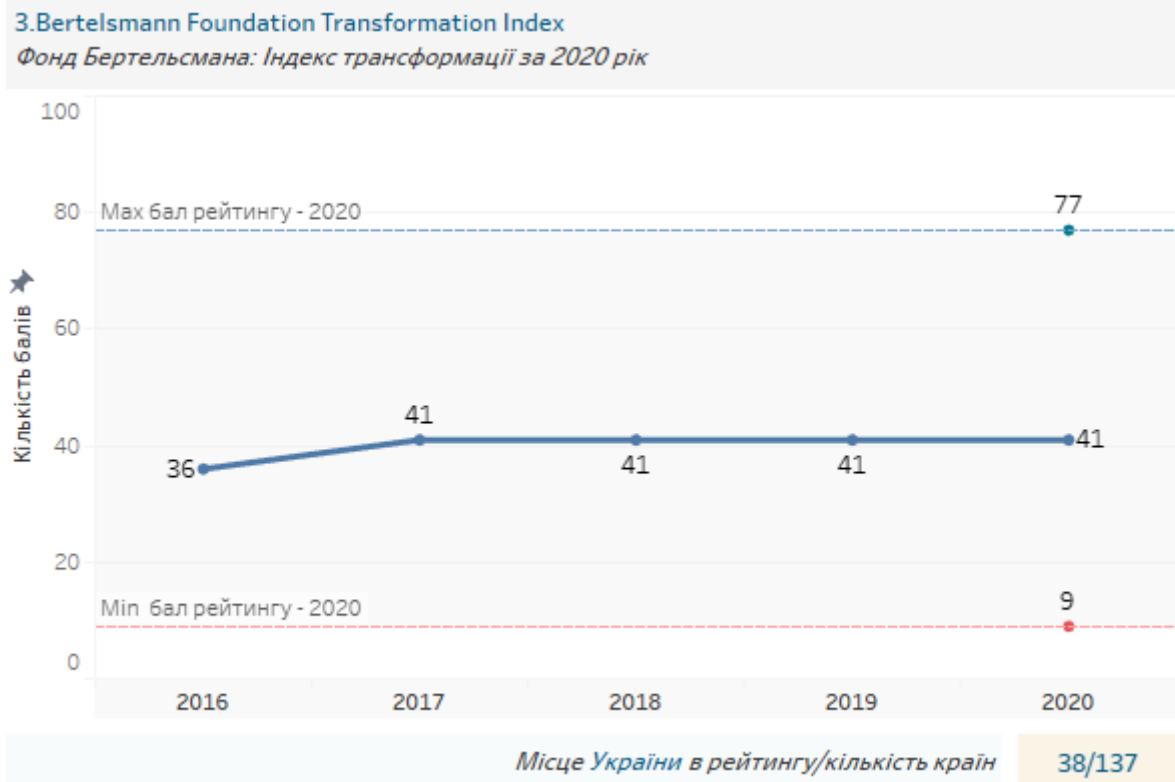
¹ Індекс сприйняття корупції-2020 – Режим доступу: <https://ti-ukraine.org/research/index-sprinyattya-koruptsiyi-2020/>.

² При аналізі цих досліджень розглядаються стандартизовані бали. Кожне джерело, включене в CPI, нормалізується з метою зведення даних для здобуття бального показника CPI. Така стандартизація переводить всі джерела даних в шкалу від 0 до 100, де 0 означає найвищий рівень сприйманої корупції, а 100 — найнижчий (Індекс сприйняття корупції за 2020 р.: Пояснення технічної методології. – Режим доступу: <https://cutt.ly/sx4zTWA>). Джерело даних: <https://www.transparency.org/en/cpi/2020/index/nzl>.

найнижчий рівень корупції, а 1 бал – найвищий. Результат кожної країни є середнім арифметичним двох вищезазначених питань.

Оцінки України

Протягом 2017-2020 років відсутні зміни в кількості набраних балів (41). В рейтингу CPI за цим дослідженням Україна займає 38 місце з 137 країн.

4. Economist Intelligence Unit Country Ratings

(Аналітичний відділ журналу The Economist (EIU): Рейтинг ризику країни за 2020 рік)

Особливості методології

Оцінювання ризиків на основі якісних і кількісних показників

Для оцінки CPI використані питання про корупцію:

- 1) Чи існують чіткі процедури і система підзвітності, що управляє розподілом і використанням бюджетних коштів?
- 2) Чи витрачаються державні кошти міністрами / державним службовцями в особистих цілях або цілях політичної партії?
- 3) Чи існують особливі кошти, за які ніхто не є підзвітним?
- 4) Чи бувають випадки поширеного зловживання державними ресурсами?
- 5) Чи існує професійна державна служба найму або ж величезна кількість чиновників призначається безпосередньо урядом?
- 6) Чи існує незалежний орган, провідний аудит управління державними коштами?

7) Чи існує незалежна судова влада, наділена повноваженнями притягувати до судової відповідальності міністрів/державних службовців у зв'язку із зловживанням владою?

8) Чи існує традиція давати хабарі з метою гарантованого здобуття контрактів і переваг?

Результати підраховуються як ціле число за шкалою від 0 (дуже рідкісні прояви корупції) до 4 балів (дуже часті прояви корупції).

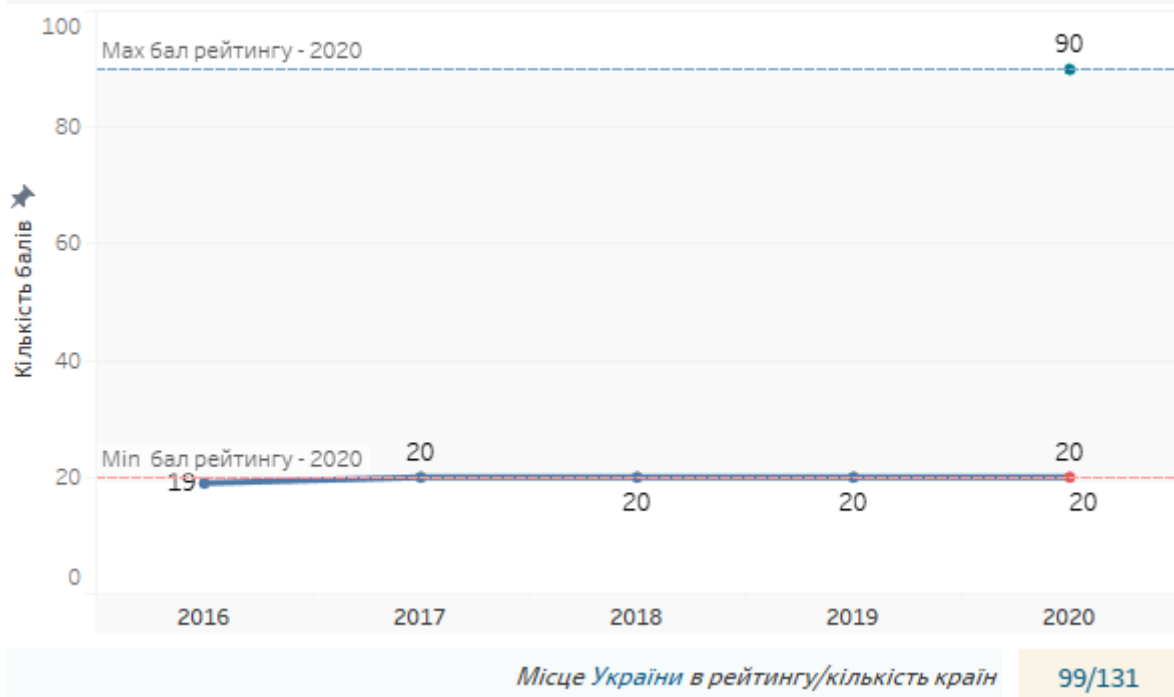
Результатом є узагальнений складений показник корупції, що включає оцінку всіх тем з вищезазначених орієнтовних питань.

Оцінки України

Протягом 2017-2020 років відсутні зміни в кількості набраних балів. В рейтингу СРІ за цим дослідженням, орієнтованим в основному на вивчення корупції в економічному секторі та в сфері управління державними ресурсами Україна знаходиться на «дні» рейтингу, разом з групою країн набрала мінімальну кількість балів (20) та займає 99 місце з 131 країни.

4. Economist Intelligence Unit Country Ratings

Аналітичний відділ журналу The Economist (EIU): Рейтинг ризику країни за 2020 рік

5. Freedom House Nations in Transit

(Freedom House: Рейтинг країн перехідного періоду за 2020 рік)

Особливості методології

Якісна експертна оцінка.

Для оцінки СРІ використані наступні орієнтовні питання про корупцію:

- 1) Чи упровадило уряд які-небудь ефективні антикорупційні ініціативи?
- 2) Чи вільна економіка країни від надмірної участі з боку держави?

3) Чи вільний уряд від засилля бюрократичних правил, реєстраційних вимог і інших інструментів контролю, які підвищують можливість існування корупції?

4) Чи існують значні обмеження на участь державних чиновників у сфері економіки?

5) Чи існує адекватне законодавство, що передбачає розкриття фінансової інформації і що забороняє конфлікт інтересів?

6) Чи застосовує уряд ефективні законодавчі або адміністративні процеси, зокрема, процеси, неупереджені по відношенню до політичних опонентів чиновника, з метою запобігання, розслідування або судового переслідування корупції серед урядовців і державних службовців?

7) Чи користуються ті, що викривають корупції, антикорупційні активісти, слідчі і журналісти правом юридичного захисту, покликаним забезпечити їм відчуття безпеки при повідомленні про випадки хабарництва і корупції?

8) Чи отримують випадки розголошування передбачуваної корупції широке і вичерпне освітлення в засобах масової інформації?

9) Чи проявляє громадськість високий рівень нетерпимості до корупції посадових осіб?

Результати підраховуються за шкалою від 1 балу (найнижчий рівень корупції) до 7 балів (найвищий рівень корупції).

Результатом є узагальнений складений показник корупції, що включає оцінку всіх тим з вищезазначених орієнтовних питань.

Оцінки України

Протягом 2017-2020 років відсутні зміни в кількості набраних балів (36). В рейтингу СРІ за цим дослідженням Україна займає 19 місце з 29 країн.

5. Freedom House Nations in Transit

Freedom House: Рейтинг країн перехідного періоду за 2020 рік

Місце України в рейтингу/кількість країн

19/29

6. Global Insight Country Risk Ratings

(Global Insight: Показники ризику і стану економіки за 2019 рік)

Особливості методології

Оцінка експертами по комерційних компаніях

Експертам пропонують оцінити наступне:

«Ризик хабарництва або іншої корупційної діяльності, якому піддаються люди/компанії, що проводять комерційну діяльність — від гарантій отримати крупний контракт до дозволу ввезти/вивезти невеликий товар або оформити звичайні документи. Дана ситуація загрожує здатності компанії вести бізнес в такій країні або ж піддає компанію ризику покарання з боку законодавчих або регулятивних органів і підривання репутації».

Результати підраховуються за оцінною шкалою від 1,0 балу (максимальний рівень корупції) до 5,0 балу (мінімальний рівень корупції).

Оцінки України

Протягом 2016-2020 років для України спостерігалась хвилеподібна динаміка отримання балів за цим показником.

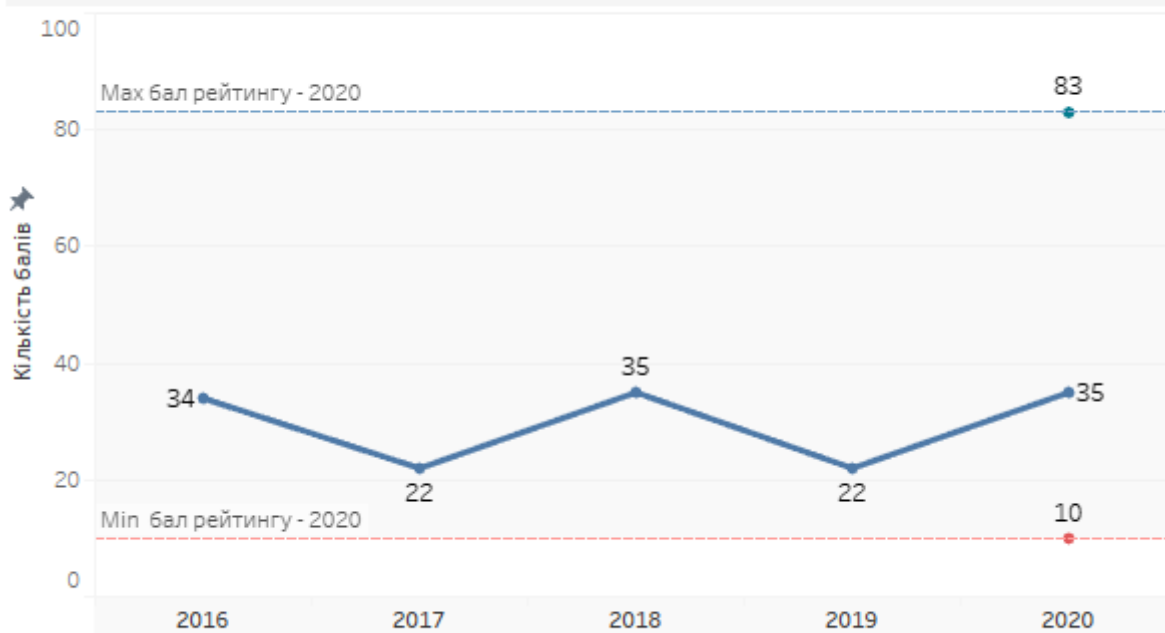
Це дослідження вивчає ризики того, що люди/компанії в країні зіткнуться з хабарництвом чи іншими корупційними практиками ведення бізнесу, від отримання великих контрактів до повсякденної роботи.

За останнім дослідженням до рейтингу CPI Україна набрала 35 балів (87 місце з 180 країн), і це найбільший приріст (+13 балів) серед всіх показників відносно попереднього року.

Проте варто врахувати, що дослідження відображає дані експертного опитування, проведеного у 2019 році.

6. Global Insight Country Risk Ratings

Global Insight: Показники ризику і стану економіки за 2019 рік

Місце України в рейтингу/кількість країн

87/180

7. IMD World Competitiveness Yearbook

(Міжнародний інститут розвитку менеджменту: Щорічний рейтинг глобальної конкурентоспроможності за 2020 рік)

Особливості методології

Опитування думки керівників.

Опитування провідних комерційних керівників, які в сукупності є репрезентативною вибіркою корпоративного співтовариства своєї країни. МІРМ звертається до національних і іноземних підприємств, що працюють на території певної країни, і опитує як місцевих громадян, так і експатів, з метою представлення міжнародної думки в рамках локального середовища.

Респонденти відповідали на наступне питання: «Хабарництво і корупція: існують або не існують».

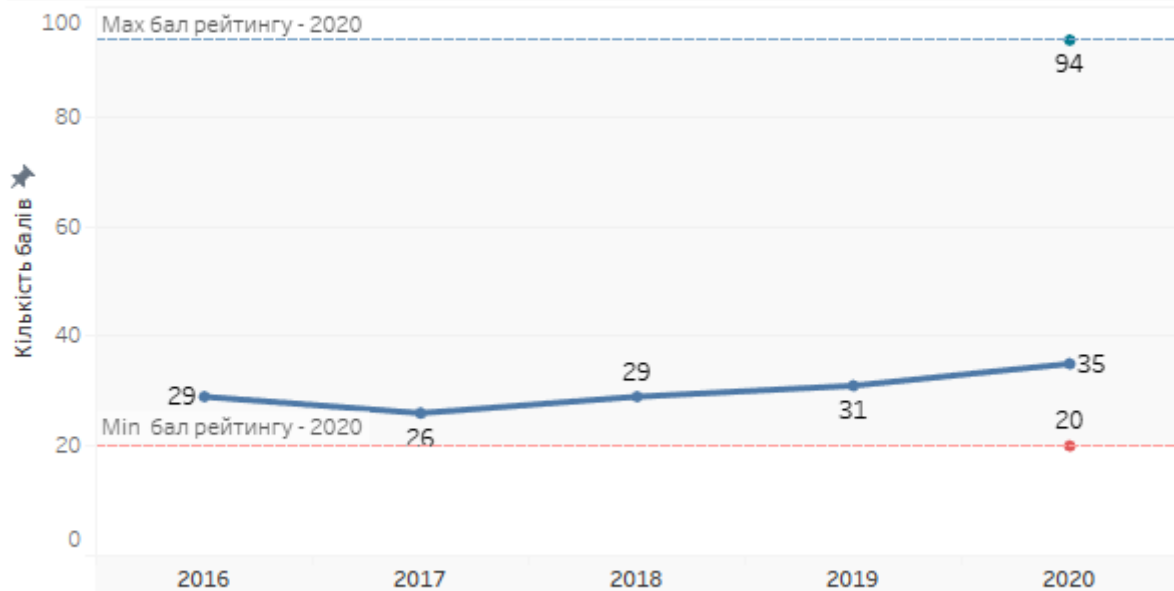
Респонденти відповідають за шкалою від 1 до 6 балів, яку потім конвертують в десятибальну шкалу, де 0 балів – найвищий рівень сприйманої корупції, а 10 балів — найнижчий.

Оцінки України

За опитуванням провідних комерційних керівників національних і іноземних підприємств, що працюють на території певної країни щодо того чи існують хабарництво і корупція Україна продемонструвала позитивні зміни відносно минулого року (+4 бали). Але в цілому за цим показником Україна займає дуже низькі позиції, в рейтингу країн перебуває лише на 52 місці з 63, тобто входить до нижніх 25% рейтингу.

7. IMD World Competitiveness Yearbook

Міжнародний інститут розвитку менеджменту: Щорічний рейтинг глобальної конкурентоспроможності за 2020 рік

Місце України в рейтингу/кількість країн

52/63

9. PRS International Country Risk Guide

(PRS Group: Міжнародна оцінка ризику країни за 2020 рік)

Оцінка ризиків, 2020

Особливості методології

Співробітники, що працюють над доповіддю ICRG, збирають політичну інформацію і перетворюють її в показники ризиків на основі послідовної закономірності оцінювання. Оцінка політичних ризиків і іншої політичної інформації складає основу для рейтингів ризику ICRG

Питання про корупцію: це оцінка корупції усередині *політичної системи*.

Найбільш поширена форма корупції, з якою *бізнес стикається* безпосередньо, — це *фінансова корупція* у вигляді вимог особливих платежів і хабарів, пов'язаних з ліцензіями на імпорт і експорт, валютними обмеженнями, податковими оцінками, захистом поліції або позиками.

Для даного показника найбільш важлива існуюча або потенційна корупція у вигляді надмірного заступництва, непотизму, утримання робочих місць, обміну позиками, таємного фінансування політичної партії і підозріло тісних *зв'язків між політикою і бізнесом*.

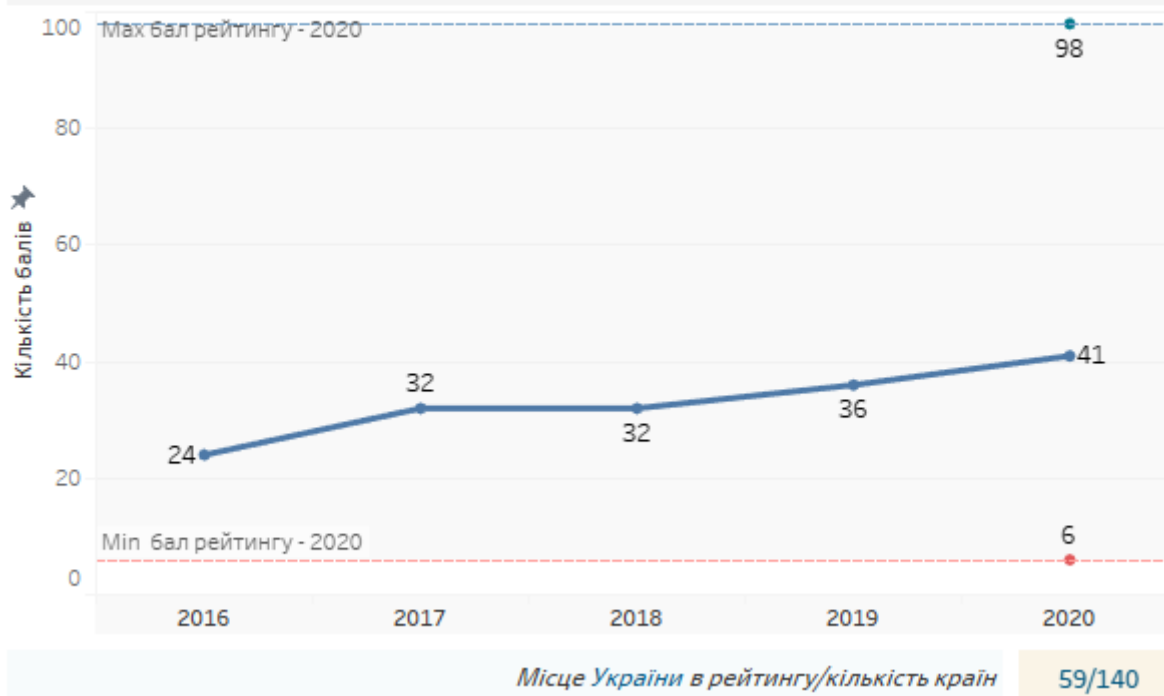
Рівень корупції оцінюється за шкалою від 0 балів (найвищий потенційний ризик) до 6 балів (найнижчий потенційний ризик). Дані щомісячних рейтингів потім зводяться шляхом обчислення середнього значення для здобуття єдиного балу для кожної країни.

Оцінки України

За цим дослідженням Україна з 2018 року демонструє позитивну стійку динаміку: до рейтингу CPI у 2020 році набрала 41 бал, що на 5 балів більше показника попереднього року. Серед інших 140 країн Україна перебуває на 59 місці.

9. PRS International Country Risk Guide

PRS Group: Міжнародна оцінка ризику країни за 2020 рік

11. World Economic Forum EOS

(Всесвітній економічний форум: опитування думок менеджерів за 2019 рік)

Особливості методології

Опитування менеджерів

Для оцінки CPI використані наступні питання про корупцію:

1) «Як часто у вашій країні компанії здійснюють додаткові недокументовані платежі або виплачують хабарі у зв'язку з наступним: а) імпорт і експорт; б) комунальні служби; з) щорічні податкові платежі; д) присудження державних контрактів і ліцензій; е) здобуття переваги при винесенні судових ухвал»;

2) «Як часто у вашій країні державні кошти витрачаються компаніями, окремими особами або групами осіб унаслідок корупції?»

Кожне питання оцінювалося респондентами за шкалою від 1 до 7 балів (за шкалою від 1 до 7 балів, де 1 бал означає «дуже часто», а 7 балів — «ніколи»). Результати, отримані за пунктами від а) до д), були зведені в єдиний показник.

Результати першого і другого питань серед всіх респондентів були приведені до середнього арифметичного для здобуття показника в балах для кожної країни/території.

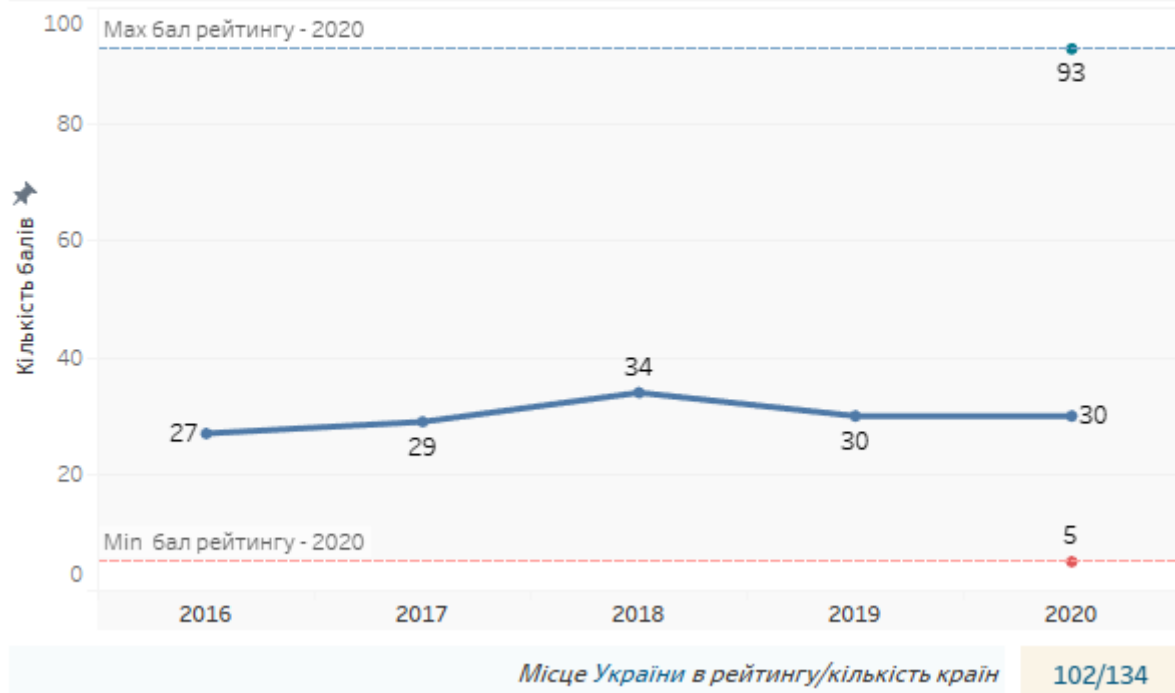
Оцінки України

Україна отримує невтішні оцінки щодо корупції в бізнес-середовищі в останні 2 роки (30 балів), динаміка змін у 2020 році відсутня.

В рейтингу країн Україна перебуває серед 25% гірших, займає 102 місце з 134. Необхідно зазначити, що до останнього Індексу CPI включені оцінки за результатами опитування, проведеного у 2019 році.

11. World Economic Forum EOS

Всесвітній економічний форум: Опитування думок менеджерів за 2019 рік

12. World Justice Project Rule of Law Index

(Всесвітній проект правосуддя: Індекс верховенства права за 2020 рік)

Особливості методології

Експертне дослідження

Індекс 2 «Відсутність корупції». Всього експертам ставлять 53 питання про міру використання державними службовцями службового становища заради здобуття особистої вигоди. Дані питання стосуються різних урядових секторів, включаючи систему суспільної охорони здоров'я, регулюючі органи влади, поліцію і суди.

Окремі питання зведені в чотири субіндекси:

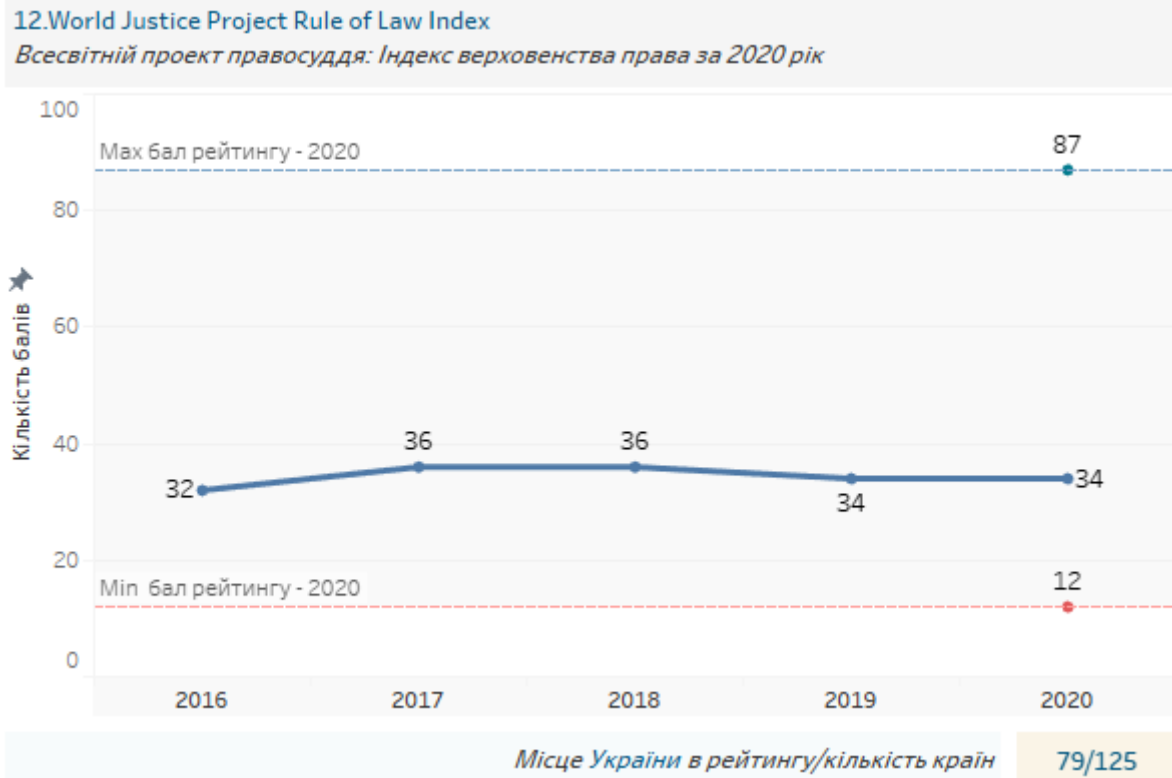
1. Державні службовці виконавчої гілки влади не використовують державну посаду для здобуття особистої вигоди;
2. Державні службовці судової гілки влади не використовують державну посаду для здобуття особистої вигоди;
3. Державні службовці, що працюють в поліції і військовій сфері, не використовують державну посаду для здобуття особистої вигоди;
4. Державні службовці законодавчої гілки влади не використовують державну посаду для здобуття особистої вигоди.

Результати опитування по чотирьох субіндексах зводяться до єдиного середнього значення. Результати відбиваються на числовій шкалі від 0 до 1 балу.

Оцінки України

За зазначеним показником, що відображає оцінку корупційної складової отримання вигоди при використанні державними службовцями службового становища, Україна не продемонструвала змін у 2020 році: показники залишилися на рівні попереднього року (34 бали). В рейтингу Україна займає 79 позицію

серед 125 країн.

13. Varieties of Democracy Project

(Проект «Різноманіття демократії» за 2020 рік)

Експертне дослідження

Особливості методології

Для оцінки СРІ використані наступне питання про корупцію: наскільки поширена політична корупція?

Даний індекс корупції включає показники шести типів корупції, що охоплюють різні зони і рівні політичної сфери, проводячи відмінність між виконавчою, законодавчою і судовою корупцією.

У сфері виконавчої влади показники також діляться на показники корупції ради хабарництва і показники корупції ради розкрадання засобів. На довершення всього, проводяться відмінності між корупцією у вищих ешелонах виконавчої влади і корупцією в державному секторі в цілому.

Таким чином, дані показники охоплюють декілька різних видів корупції: як побутовою, так і урядовою; як хабарництва, так і крадіжки; як корупції, направленої на зміну процесів ухвалення законів, так і корупції що впливає на їх виконання.

Зведення результатів: індекс підраховується як середнє арифметичне наступних показників:

- (а) індекс корупції державного сектору;
- (б) індекс корупції серед виконавчої влади;
- (в) показник корупції в законодавчій сфері;
- (г) показник корупції судової влади.

Іншими словами, ці *чотири різні урядові сфери* зважуються рівним чином для здобуття кінцевих результатів індексу

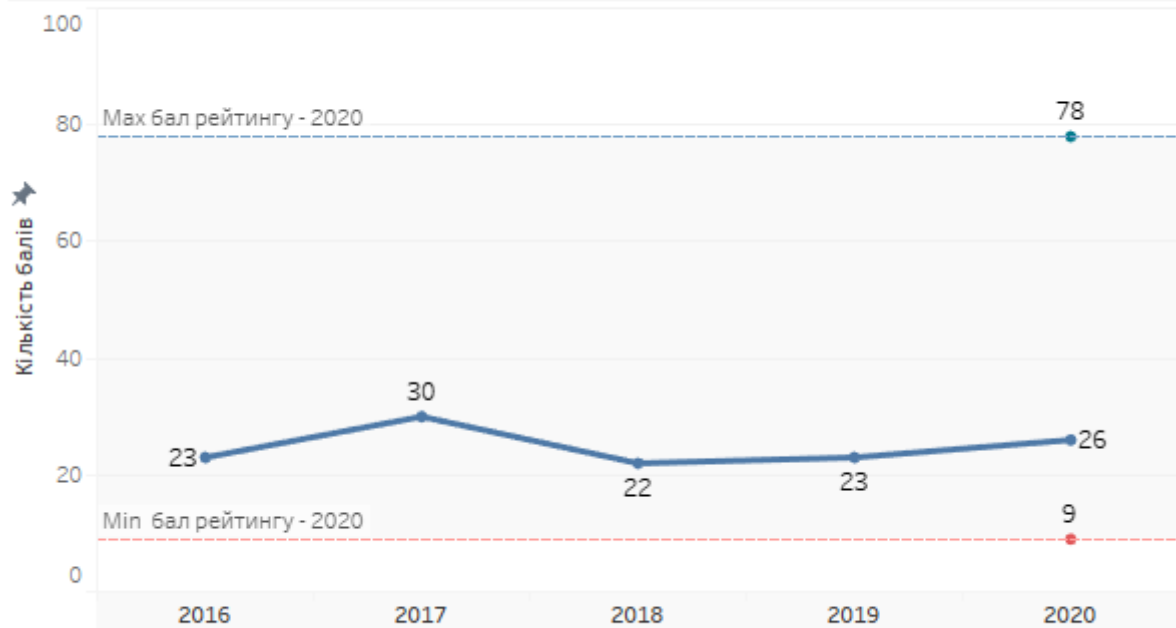
Результати підраховуються за числовою шкалою від 0 балів (найбільш низький рівень корупції) до 1 балу (найбільш високий рівень корупції).

Оцінки України

За зазначеним показником, що комплексно оцінює стан різних типів корупції в органах влади та державному секторі в цілому, у 2020 році Україна продемонструвала позитивну динаміку, отримавши 26 балів (+ 3 бали відносно 2019 року). В рейтингу Україна займає 121 позицію серед 174 країн.

13. Varieties of Democracy Project

Проект «Різноманіття демократії» за 2020 рік

Місце України в рейтингу/кількість країн

121/174

Таблиця. Динаміка Індексу сприйняття корупції (CPI)

Дослідження	Місце України в рейтингу - 2020 (кількість країн)	Кількість балів (2016-2020) ¹					Різниця балів (2020-2019)	Діапазон рейтингу-2020 в балах	
		2016	2017	2018	2019	2020		min	max
CPI score 2020		29	30	32	30	33		12	88
Rank	117/180	131	130	120	126	117			
Аналіз досліджень -складових Індексу									
3. Bertelsmann Foundation Transformation Index (Фонд Бертельсмана: Індекс трансформації за 2020 рік)	38/137	36	41	41	41	41	0	9	77
4. Economist Intelligence Unit Country Ratings (Аналітичний відділ журналу The Economist (EIU): Рейтинг ризику країни за 2020 рік)	99/131	19	20	20	20	20	0	20	90
5. Freedom House Nations in Transit (Freedom House: Рейтинг країн перехідного періоду за 2020 рік)	19/29	33	36	36	36	36	0	21	71
6. Global Insight Country Risk Ratings (Global Insight: Показники ризику і стану економіки за 2019 рік)	87/180	34	22	35	22	35	13	10	83
7. IMD World Competitiveness Yearbook (Міжнародний інститут розвитку менеджменту: Щорічний рейтинг глобальної конкурентоспроможності за 2020 рік)	52/63	29	26	29	31	35	4	20	94
9. PRS International Country Risk Guide (PRS Group: Міжнародна оцінка ризику країни за 2020 рік)	59/140	24	32	32	36	41	5	6	98
11. World Economic Forum EOS (Всесвітній економічний форум: Опитування думок менеджерів за 2019 рік)	102/134	27	29	34	30	30	0	5	93
12. World Justice Project Rule of Law Index (Всесвітній проект правосуддя: Індекс верховенства права за 2020 рік)	79/125	32	36	36	34	34	0	12	87
13. Varieties of Democracy Project (Проект «Різноманіття демократії» за 2020 рік)	121/174	23	30	22	23	26	3	9	78

Україна входить до нижніх 25% рейтингу

¹ Відображено стандартизовані бали. Кожне джерело, включене в CPI, нормалізується з метою зведення даних для здобуття бального показника CPI. Така стандартизація переводить всі джерела даних в шкалу від 0 до 100, де 0 означає найвищий рівень сприйнятої корупції, а 100 — найнижчий.// Індекс сприйняття корупції за 2020 р.: Пояснення технічної методології / – Режим доступу: <https://cutt.ly/sx4zTWA>
Джерело даних: <https://cutt.ly/Hce7Rhhl>

Інші міжнародні дослідження та рейтинги

Enterprise surveys, World Bank Group (опитування підприємств, проводиться Світовим банком).

Опитування в Україні проводилось у 2019 році. Наведені узагальнені дані «живого рейтингу»¹

Показник	Україна	Європа та Центральна Азія	Усі країни
% фірм, які обрали корупцію найбільшою перешкодою	17	4,5	7,1
Частота хабарництва (% фірм, які хоча б один раз отримували прохання про виплату хабара)	37,4	8,7	17
% фірм, які даруватимуть подарунки для забезпечення державного контракту	32,2	9,4	24,5
% фірм, які визначають корупцію як основне обмеження	56	18,9	31,4

Дослідження	Місце України в рейтингу (кількість країн)		Зміни з попереднім рейтингом
	Попередній результат	Поточний результат	
Індекс свободи преси (2020)² (<i>Press Freedom Index</i>)	102/180 (2019)	96/180 (2020)	+ 6
Індекс демократії (2020)³ (<i>Global Democracy Index</i>)	78/167 (2019)	79/167 (2020)	-1
Індекс економічної свободи (2021)⁴ (<i>Index of Economic Freedom</i>)	134/180 (2020)	127/180 (2021)	+ 7
Європейський рейтинг відкритості даних⁵ (<i>Open Data Maturity Report 2020</i>)		17/35	Україна вперше була представлена в рейтингу
Глобальний рейтинг інновацій (2020)⁶ (<i>Global Innovation Index</i>)	47/129 (2019)	45/131 (2020)	+ 2
Індекс процвітання (2020)⁷ (<i>Legatum Prosperity Index (LPI)</i>)	96/167 (2019)	92/167 (2020)	+4
Рейтинг Світового банку Doing Business (2020)⁸	71/190 (2019)	64/190 (2020)	+ 7 позицій (рейтинг на наступний рік оприлюднюється в попередньому році)

¹ Для кожної економіки в цьому обчисленні використовується лише останній доступний рік опитування. Для обчислення цих регіональних та середніх показників "усіх країн" використовуються лише опитування, опубліковані протягом 2011-2021 років та дотримуючись Глобальної методології опитувань підприємств. / – Режим доступу: <https://www.enterprisesurveys.org/en/data/exploreeconomies/2019/ukraine#2>

² <https://rsf.org/en/ranking>

³ <https://www.economist.com/graphic-detail/2021/02/02/global-democracy-has-a-very-bad-year>

⁴ <https://www.heritage.org/index/ranking>

⁵ <https://www.europeandataportal.eu/en/dashboard/2020>

⁶ https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2020/ua.pdf

⁷ <https://www.prosperity.com/rankings>

⁸ <https://cutt.ly/ecrsMhq>

Висновки та рекомендації до Розділу IX

Висновки

1. У 2020 році Національним агентством організовано проведення соціологічного дослідження за Методикою стандартного опитування щодо рівня корупції в Україні. Також соціологічними та міжнародними організаціями було проведено низку досліджень, зорієнтованих на вивчення стану та рівня корупції в Україні, проблем подолання цього явища, реалізації антикорупційної реформи, оцінки діяльності відповідних антикорупційних державних інститутів тощо. Результати зазначених досліджень в цілому дають можливість відстежувати тенденції сприйняття населенням та окремими цільовими групами причин, рівня поширеності корупції, корупційного досвіду та відповідно прогнозувати перспективи та тенденції щодо ситуації з цим явищем в державі в контексті реалізації антикорупційних заходів.

2. За результатами соціологічних досліджень минулого року встановлено, що корупція залишається ключовою проблемою для українців, головною перешкодою розвитку держави та її євроінтеграційного поступу. Корупція, на думку бізнесу є головним стримуючим фактором залучення інвестицій в державу, та відповідно розвитку економічних реформ.

На думку населення ситуація у сфері боротьби з корупцією за останній рік погіршилася, ефективність роботи антикорупційних органів громадяни оцінюють низько, а сам рівень корупції зростає. Про досвід корупції зазначають близько 40% громадян.

3. На імідж України серед міжнародного співтовариства впливає зовнішня оцінка України з боку різних іноземних неурядових організацій, зокрема тих, які досліджують економічні та суспільно-політичні процеси в державі. Зокрема суттєвий вплив на міжнародні оцінки України має низка ключових досліджень щодо стану корупції в державі та в окремих сферах державного управління.

Ключовим рейтингом є Індекс сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index, CPI). За зазначеним рейтингом, а також його складовими, суттєвого зрушення України в боротьбі та протидії корупції не спостерігається, критичною є ситуація з оцінюванням рівня корупції в бізнес-середовищі.

Рекомендації

1. Національному агентству, соціологічним та міжнародними організаціям – й надалі проводити систематичні дослідження, які б були порівнювані у часі та дозволили відслідковувати зміни щодо показників сприйняття та досвіду корупції.

При цьому антикорупційним інституціям та іншим органам державної влади слід налагодити постійну комунікацію та взаємодію з інститутами

громадянського суспільства, міжнародними організаціями щодо проведення спільних заходів, спрямованих на дослідження корупції, протидію цьому явищу та формування в громадськості нульової толерантності до корупції.

2. При проведенні соціологічних досліджень варто сконцентруватись на виявленні причин цього явища, з метою подальшої розробки державними органами антикорупційних заходів, нормативно-правових документів, ліквідації корупційних ризиків та факторів.

Тому варто розширити ракурс таких соціологічних та аналітичних досліджень, зокрема щодо аналізу причин та характеристик корупції в окремих сферах державної та регіональної політики (серед відповідних цільових груп респондентів), які найбільш вражені цим явищем.

3. Системно проводити аналіз показників та індикаторів, за якими проводиться оцінка України в міжнародних дослідженнях та рейтингах рівня корупції, та враховувати відповідні висновки та рекомендації щодо стану корупції в окремих сферах при розробці, формуванні та реалізації заходів державної політики, що в цілому зможуть вплинути на позитивні зміни України в позиціях міжнародних рейтингів.

Це матиме суттєвий вплив на можливість залучення прямих іноземних інвестицій та покращення зовнішніх оцінок демократичних процесів в Україні.

АНТИКОРУПЦІЙНА СТРАТЕГІЯ на 2020—2024 роки¹

I. ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ

1.1. Вступ

Результати соціологічних досліджень засвідчують, що частка громадян, які мають безпосередній досвід корупції, протягом останніх років суттєво зменшилася (у 2013 році такий досвід мало близько 60 відсотків, станом на початок 2020 року — не більше 40 відсотків громадян). Спостерігається поступове покращення порівняльних показників рівня корупції в Україні. Згідно з даними міжнародної організації “Transparency International” у період з 2013 по 2019 роки Індекс сприйняття корупції (далі — ІСК) в Україні зріс із 25 до 30 балів.

Однак результати цих досліджень свідчать, що досягнутий за останні роки прогрес не задовольняє суспільство, оскільки є надто повільним. Загальний рівень сприйняття корупції в Україні залишається високим (у 2019 році, набравши 30 балів із 100 можливих, Україна за ІСК зайняла 126 місце серед 180 країн). Корупція, як і раніше, залишається однією з найважливіших проблем (згідно з опитуванням, проведеним на початку 2020 року, важливість проблеми корупції залишається на одному рівні з питанням розв’язання кризи на Донбасі).

Низькі темпи реалізації антикорупційної політики в Україні суттєво сповільнюють її економічне зростання. Опитування бізнесу демонструє, що поширеність корупції та недовіра до судової системи є основними перешкодами для залучення в Україну іноземних інвестицій.

Разом з тим досвід таких країн, як Грузія та Польща, показує, що істотний прорив у протидії корупції можливий навіть протягом трьох — п’яти років за умови проведення державою швидких та ефективних змін. Концентрація зусиль на впровадженні антикорупційної політики дасть змогу Україні у найближчі роки наздогнати показники ІСК східноєвропейських держав — членів ЄС, а за 10 років досягти середньоєвропейських значень ІСК.

Попередня Антикорупційна стратегія (на 2014—2017 роки) та державна програма з її реалізації були якісними програмними документами з високим антикорупційним потенціалом.

Реалізувати цей потенціал повною мірою не вдалося насамперед через тривалий процес створення антикорупційних інституцій, що відбувався протягом 2014—2019 років.

У зв’язку з тим, що ці програмні документи жодного разу не переглядалися та не оновлювалися, починаючи з 2016 року їх положення поступово втрачали свою актуальність. Наприкінці 2017 року завершився період дії Антикорупційної стратегії на 2014—2017 роки.

¹ Слід звернути увагу на те, що в Додатку «А» до Національної доповіді щодо реалізації засад антикорупційної політики у 2020 році наведено *проект Антикорупційної стратегії на 2020–2024 роки в тій редакції, яка була підготовлена Національним агентством до першого читання*.

05 листопада 2020 року Верховною Радою України було ухвалено за основу (в першому читанні) зазначений проект та направлено на доопрацювання.

Під час підготовки проекту Антикорупційної стратегії на 2020–2024 роки до другого читання Комітетом Верховної Ради України з питань антикорупційної політики було розглянуто понад 500 правок до проекту, в результаті врахування частини яких текст проекту цього документа зазнав певних змін. Утім, станом на 1 квітня 2021 року офіційно оприлюдненого проекту Антикорупційної стратегії (тепер вже на 2021–2025 роки), підготовленого Комітетом Верховної Ради України з питань антикорупційної політики до II читання, ще немає.

Очікується, що найближчим часом у картці законопроекту № 4135 на офіційному веб-сайті Верховної Ради України буде розміщено порівняльну таблицю зі всіма правками до проекту Антикорупційної стратегії на 2021–2025 роки.

Нову антикорупційну стратегію ухвалено не було. Це призвело до розбалансованої та малоефективної антикорупційної діяльності публічних інституцій.

1.2. Концепція формування антикорупційної політики у 2020–2024 роках

Метою цієї Антикорупційної стратегії є досягнення суттєвого прогресу у запобіганні та протидії корупції, а також забезпечення злагодженості та системності антикорупційної діяльності усіх органів державної влади та органів місцевого самоврядування. У цій Антикорупційній стратегії корупція розглядається як ключова перешкода стабільному економічному зростанню та розбудові ефективних та інклюзивних демократичних інститутів.

Попередня антикорупційна стратегія зосереджувалась на пріоритетах, пов'язаних зі створенням системи сучасних антикорупційних інструментів (правових інститутів) та розбудові системи антикорупційних органів, що мали забезпечити ефективну реалізацію цих інструментів. Водночас, завдяки реалізації інших програмних документів Урядом звужувалися можливості для корупції в окремих секторах через проведення галузевих реформ.

Концепція цієї Антикорупційної стратегії ґрунтується на поєднанні обох зазначених підходів: у розділах II та IV визначено основні напрями подальшого удосконалення загальної системи запобігання та протидії корупції, а у розділі III — найбільш пріоритетні сфери з точки зору подолання корупції.

Збалансоване поєднання цих підходів дасть можливість не лише знизити рівень корупції, підвищити довіру громадян до органів влади, а й суттєво підвищити темпи соціально-економічного зростання України. Зокрема, згідно з дослідженням “Україна проти корупції: економічний фронт”, проведеним у 2018 році, від уже реалізованих антикорупційних заходів у окремих сферах (зміни на ринку газу, у публічних закупівлях, дерегуляція, запровадження автоматичного відшкодування податку на додану вартість) щорічний економічний ефект становить 150—160 мільярдів гривень.

Визначення пріоритетних сфер у запобіганні та протидії корупції на 2020—2024 роки (розділ III) відбулося з огляду на підсумки стандартного опитування щодо рівня корупції в Україні, проведеного у 2020 році (яке включало опитування підприємців, експертів та населення в цілому), інших досліджень щодо стану, динаміки та поширеності корупції в Україні, а також за результатами аналізу ефективності реалізації антикорупційної політики.

Так, згідно з даними стандартного опитування щодо рівня корупції, найбільш пріоритетним напрямом боротьби з корупцією і для бізнесу (57% респондентів), і для населення України (52% респондентів) є очищення від корупції судової системи. Для населення України наступними за пріоритетністю (у порядку спадання) є охорона здоров'я (38%), поліція і прокуратура (37%), державний сектор економіки (27%), податкова і митна сфери (25%), а також фінансування партій та передвиборчих кампаній (21%). На думку представників бізнесу, найбільш пріоритетними напрямками у протидії корупції є: поліція і прокуратура (41%), податкова і митна сфери (32%), фінансування партій та передвиборчих кампаній (25%), охорона здоров'я (24%), оборона і безпека (23%).

Схожими за змістом є оцінки бізнесу та експертів щодо найбільш корумпованих сфер на поточний момент. Ними є митниця, земельні відносини, містобудування, будівництво великих інфраструктурних об'єктів, судочинство. Різні дослідження досвіду корупції свідчать про те, що громадяни мають найбільший корупційний досвід при отриманні медичних послуг, а бізнес — при взаємодії з органами правопорядку та прокуратури.

Результати аналізу стану корупції в Україні, ефективності антикорупційної політики попередніх періодів, міжнародних стандартів та найкращих світових практик у сфері запобігання та протидії корупції дали змогу сформулювати такі основні принципи антикорупційної політики на 2020–2024 роки:

1) оптимізація функцій держави та місцевого самоврядування, реалізація якого передусім передбачає: усунення дублювання повноважень різними органами; тимчасове

припинення реалізації малоефективних повноважень, які характеризуються високим рівнем корупційних ризиків; усунення випадків реалізації одним і тим же органом повноважень, поєднання яких створює додаткові корупційні ризики;

2) цифрова трансформація реалізації повноважень органами державної влади та місцевого самоврядування, прозорість діяльності та відкриття даних як основа для мінімізації корупційних ризиків у їх діяльності;

3) створення на противагу існуючим корупційним практикам більш зручних та законних способів задоволення потреб фізичних і юридичних осіб;

4) забезпечення невідворотності юридичної відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення, що створює додатковий стримувальний ефект для всіх суб'єктів правовідносин;

5) формування суспільної нетерпимості до корупції, утвердження культури доброчесності та поваги до верховенства права.

Ці принципи мають ураховуватися під час розроблення:

програмних документів Кабінету Міністрів України, інших органів державної влади з метою забезпечення ефективного запобігання корупції в усіх сферах державної політики;

антикорупційних програм публічних інституцій, зазначених у частині першій статті 19 Закону України “Про запобігання корупції” (далі — Закону), а також у діяльності органів місцевого самоврядування.

1.3. Механізм реалізації та оцінка результатів виконання Антикорупційної стратегії

Антикорупційна стратегія реалізується шляхом виконання відповідної державної антикорупційної програми, яку розробляє Національне агентство з питань запобігання корупції (далі — Національне агентство) з урахуванням особливостей, встановлених Законом, та затверджує Кабінет Міністрів України на термін дії цієї Стратегії.

У кожній із пріоритетних сфер Антикорупційна стратегія визначає ключові проблеми та формулює стратегічні результати, яких слід досягти для їх вирішення. Ці результати сформульовано таким чином, щоб вони давали однозначне розуміння комплексу заходів, необхідних для їх реалізації.

Щодо кожного з очікуваних стратегічних результатів у державній антикорупційній програмі визначаються заходи, показники результативності виконання кожного заходу, виконавці заходу, строки виконання заходу, а також джерела й обсяги фінансових ресурсів, які необхідні для їх виконання.

Заходи, визначені у державній антикорупційній програмі, є обов'язковими для виконання в установлені нею строки.

У випадках неналежного виконання заходів державної програми Національне агентство вносить керівнику відповідного органу припис щодо необхідності забезпечення належного виконання таких заходів та порушує питання про ініціювання дисциплінарного провадження щодо керівника такого органу.

Внесення змін до Антикорупційної стратегії без проведення їх громадського обговорення та врахування позиції Національного агентства не допускається.

Координація реалізації Антикорупційної стратегії і виконання заходів державної програми здійснюється Національним агентством у визначеному ним порядку. За потреби при Національному агентстві може бути створено Координаційну робочу групу з питань антикорупційної політики як консультативно-дорадчий орган.

Джерелами фінансування реалізації Антикорупційної стратегії є кошти державного бюджету, кошти місцевих бюджетів, призначені для виконання державної програми, а також кошти міжнародної технічної допомоги.

Моніторинг реалізації Антикорупційної стратегії

Виконавці щоквартально подають Національному агентству інформацію про стан виконання заходів, передбачених державною програмою, яка оприлюднюється Національним агентством.

Національне агентство забезпечує моніторинг реалізації Антикорупційної стратегії шляхом систематичного збору, узагальнення та аналізу інформації щодо виконання заходів, передбачених державною програмою.

Загальна оцінка та звіт про стан реалізації Антикорупційної стратегії

Загальна оцінка стану реалізації Антикорупційної стратегії здійснюється на основі результатів оцінки виконання заходів державної програми, підвищення позиції України за показником ІСК, аналізу соціологічних і аналітичних досліджень з вивчення стану корупції, статистичних спостережень та аналізу практики застосування антикорупційного законодавства.

Індикаторами ефективності реалізації Антикорупційної стратегії, зокрема, є:

- виконання заходів, передбачених державною програмою;
- відповідність ухвалених нормативно-правових актів, передбачених державною програмою, міжнародним стандартам та найкращим світовим практикам;
- підвищення позиції України в рейтингу ІСК;
- збільшення частки населення, яка негативно ставиться до корупційних проявів;
- зменшення частки населення, яка мала власний корупційний досвід;
- зростання кількості громадян, готових повідомляти про факти корупційних проявів, а також громадян, які заявили про факти корупції, що мали стосовно них місце, компетентним органам.

Звіт про стан реалізації Антикорупційної стратегії відображається в національній доповіді щодо ефективності антикорупційної політики, яку готує Національне агентство у порядку, визначеному Законом.

II. ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ ЗАПОБІГАННЯ І ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

2.1. Формування та реалізація антикорупційної політики

2.1.1. Проблема. Антикорупційна політика не завжди ґрунтується на повних, об'єктивних та достовірних даних; зусилля різних органів державної влади, органів місцевого самоврядування та громадськості недостатньо скоординовані.

Очікувані стратегічні результати:

1) дослідження, спрямовані на встановлення загальних показників та причин корупції в Україні, а також вимірювання досвіду та сприйняття корупції населенням здійснюється на регулярній основі;

2) запроваджено єдину уніфіковану систему збору, узагальнення та візуалізації статистичної інформації про результати діяльності Національного агентства, Національного антикорупційного бюро України, Державного бюро розслідувань, Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, Національної поліції, органів прокуратури, судів та інших державних органів щодо виявлення, розслідування та розгляду справ (проваджень) про корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення, а також щодо управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів;

3) під час формування та реалізації державної політики Національне агентство, Кабінет Міністрів України, Верховна Рада України та інші органи державної влади використовують офіційну статистичну інформацію, результати оцінки корупційних ризиків та узагальнення найбільш поширених корупційних практик, а також ураховують результати соціологічних та

інших досліджень;

4) збір, аналіз та оприлюднення відомостей про стан реалізації антикорупційної політики здійснюється з використанням сучасних ІТ-інструментів;

5) на потреби формування та реалізації антикорупційної політики виділяється достатнє фінансування та інші необхідні ресурси;

6) координація реалізації антикорупційної політики є дієвою та ефективною, у тому числі завдяки створенню ефективних механізмів взаємодії антикорупційних інституцій з іншими органами державної влади та органами місцевого самоврядування;

7) результати моніторингу та оцінки ефективності антикорупційної політики є повними, достовірними, об'єктивними та публічними;

8) антикорупційні програми та інші програмні документи антикорупційного характеру органів державної влади, органів місцевого самоврядування та інших публічних інституцій є дієвим механізмом подолання та упередження корупційних практик у публічному секторі; до їх розробки і моніторингу виконання долучається громадськість.

2.1.2. Проблема. Безсистемні зміни до законодавства у сфері запобігання та протидії корупції негативно впливають на ефективність правозастосування.

Очікувані стратегічні результати:

1) якість законодавства про запобігання та протидію корупції забезпечується шляхом планування законотворчої роботи відповідно до засад антикорупційної політики та багаторівневою експертизою за обов'язкової участі Національного агентства (зокрема, шляхом внесення змін до законодавства, що визначає процедури підготовки нормативно-правових актів);

2) вади правозастосування виявляються за результатами аналізу правозастосовної практики, який проводить Національне агентство або інші уповноважені на це інституції, та усуваються завдяки своєчасному внесенню необхідних змін до законодавства.

2.1.3. Проблема. Значна кількість положень нормативно-правових актів та їх проектів містить корупціогенні фактори.

Очікувані стратегічні результати:

1) ухвалено Закон України “Про нормативно-правові акти”, який визначає види та юридичну силу нормативно-правових актів, встановлює вимоги до процедури їх підготовки, у тому числі громадського обговорення, прийняття та набрання чинності, містить правила нормотворчої техніки, тлумачення, обліку і систематизації, регулює порядок подолання прогалин і суперечностей;

2) системно проводиться обов'язкова антикорупційна експертиза проектів та чинних нормативно-правових актів уповноваженими на це суб'єктами; результати антикорупційної (у тому числі громадської) експертизи підлягають оприлюдненню та обов'язковому розгляду.

2.1.4. Проблема. Інститут уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання корупції не повною мірою реалізує свій потенціал у зв'язку з недостатніми гарантіями автономності.

Очікувані стратегічні результати:

1) інститут уповноважених з питань запобігання корупції функціонує як доброчесна незалежна й лідерська мережа з урахуванням кращих світових і національних практик та отримує комплексну координаційну підтримку з боку Національного агентства;

2) уповноважені з питань запобігання корупції мають, поділяють і впроваджують зрозумілі та ефективні стандарти діяльності, які розроблені Національним агентством спільно з іншими заінтересованими сторонами та базуються на обґрунтованих кваліфікаційних вимогах, якісному доборі на ці посади, ресурсній достатності та захищеності від втручання;

3) пріоритетом у діяльності уповноважених з питань запобігання корупції визначено запобігання поширенню корупційних практик, залучення експертного середовища до аналізу

й усунення корупційних ризиків у нормативно-правових актах органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

2.1.5. Проблема. У багатьох сферах суспільного життя застосування корупційних практик є зручнішим, оперативнішим, ефективнішим, а інколи і єдиним способом задоволення потреб фізичних або юридичних осіб порівняно із задоволенням таких потреб у законний спосіб.

Очікувані стратегічні результати:

1) у сферах освіти, науки, охорони здоров'я, адміністративних, соціальних та комунальних послуг, а також державного регулювання економіки на противагу існуючим корупційним практикам створено зручні законні способи задоволення потреб фізичних і юридичних осіб, що передусім передбачає:

ідентифікацію найбільш поширених корупційних практик та причин їх існування;

удосконалення законних форм задоволення потреб фізичних та юридичних осіб, за яких вони будуть упевнені, що гарантовано, швидко та комфортно отримають бажаний і законний результат;

забезпечення належної нормативно-правової, організаційної і фінансової бази для скоординованих дій органів державної влади та органів місцевого самоврядування, спрямованих на спрощення процедур надання адміністративних, соціальних, комунальних та інших послуг;

приведення системи органів державної влади та органів місцевого самоврядування у відповідність до адміністративно-територіального устрою;

впровадження електронних сервісів, підвищення прозорості та підзвітності процесів, які стосуються взаємодії держави з населенням і бізнесом;

2) громадяни утримуються від корупційних практик завдяки проведенню інформаційно-просвітницьких кампаній, спрямованих на підвищення обізнаності про наявність електронних сервісів, спрощення процедур тощо;

3) представники бізнес-спільноти є активними учасниками процесу мінімізації корупційних ризиків та запровадження ефективного регулювання, що сприяє розвитку економіки та залученню інвестицій;

4) вивчено зарубіжний досвід та розглянуто питання доцільності запровадження в Україні інституту перевірки на доброчесність осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

2.2. Формування негативного ставлення до корупції

2.2.1. Проблема. Корупційні практики на побутовому рівні є усталеною нормою поведінки і не сприймаються як порушення моральних чи правових норм. З боку населення відсутній стійкий запит (вимога) до публічних осіб щодо дотримання ними визначених правил етичної поведінки та доброчесності.

Очікувані стратегічні результати:

1) загальний рівень толерування корупції в Україні знизився завдяки:

інтеграції антикорупційної тематики до змісту освіти всіх рівнів освіти;

створенню сприятливих умов для підвищення кваліфікації педагогічних працівників та осіб, які працюють з населенням, зокрема з питань формування у здобувачів освіти ставлення нетерпимості до корупції у всіх її проявах;

активному та системному проведенню інформаційно-просвітницьких заходів, спрямованих на формування ціннісних життєвих орієнтирів, не сумісних з участю у корупційних практиках (доброчесність, порядність, етичність, об'єднання зусиль заради спільних антикорупційних цілей тощо);

донесенню до суспільства інформації про негативні наслідки вчинення корупційних і пов'язаних з корупцією правопорушень (для суспільства та держави, а також для осіб, які

вчинили такі правопорушення);

2) рівень обізнаності громадян, які усвідомлюють важливість стандартів доброчесної та етичної поведінки публічних службовців, підвищився завдяки активному та системному проведенню інформаційно-просвітницьких і навчально-методичних заходів, інтегрованих у формальну та неформальну освіту.

2.2.2. Проблема. Відсутність об'єктивного висвітлення ситуації із запобігання та протидії корупції в Україні призводить до викривленого сприйняття населенням причин корупції, її рівня, ефективності антикорупційних інституцій.

Очікувані стратегічні результати:

1) Стратегія комунікацій у сфері запобігання та протидії корупції оновлена; здійснюється регулярна актуалізація її змісту з урахуванням аналізу ефективності проведених комунікаційних кампаній; забезпечено належну організаційну та фінансову основу для скоординованих дій з її виконання;

2) громадяни володіють повною та об'єктивною інформацією про корупцію в Україні, її причини, стан та динаміку, систему антикорупційних інституцій, розподіл між ними повноважень, а також про ефективність різних державних органів у питаннях запобігання та протидії корупції, про можливість та способи взаємодії громадян із антикорупційними інституціями щодо здійснення повідомлення про корупцію та громадського контролю.

2.3. Врегулювання конфлікту інтересів, дотримання загальних обмежень та заборон, правил етичної поведінки

2.3.1. Проблема. Конфлікт інтересів є складовою більшості корупційних правопорушень, у тому числі кожного корупційного злочину. Вади законодавства та недостатність ефективних ризик-орієнтованих механізмів виявлення конфлікту інтересів обмежують можливості мінімізації корупції за рахунок запобігання та врегулювання конфлікту інтересів.

Очікувані стратегічні результати:

1) уточнено законодавчі визначення понять “реальний конфлікт інтересів”, “потенційний конфлікт інтересів”, “приватний інтерес” у напрямі спрощення їх розуміння і застосування;

2) удосконалено законодавчі процедури повідомлення про конфлікт інтересів та механізми його врегулювання, у тому числі стосовно осіб, які не мають безпосереднього керівника чи займають виборні посади;

3) удосконалено систему правил самостійного та зовнішнього врегулювання конфлікту інтересів;

4) встановлено заборони на прийняття певних рішень, вчинення дій чи укладення угод як способів запобігання конфлікту інтересів;

5) удосконалено механізми запобігання конфлікту інтересів, у тому числі у зв'язку з наявністю корпоративних прав, зокрема, шляхом запровадження заборони на прийняття рішень чи вчинення дій стосовно юридичних осіб, у яких в особи наявні корпоративні права;

6) забезпечується ефективний ризик-орієнтований моніторинг та контроль за дотриманням вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів та пов'язаних з ним обмежень, визначених розділами IV–V Закону, в тому числі з використанням ІТ-інструментів, за результатами якого ефективно виявляються рішення та правочини, ухвалені в умовах конфлікту інтересів.

2.3.2. Проблема. Правова регламентація заборон та обмежень на одержання подарунків, участі у певних правовідносинах є недосконалою, не в усіх випадках заборони забезпечені заходами юридичної відповідальності.

Очікувані стратегічні результати:

1) запроваджено законодавче визначення поняття “інша оплачувана діяльність” для цілей Закону;

2) уточнено перелік випадків, на які не поширюється заборона щодо одержання подарунків, та удосконалено пов’язані з ними обмеження (зокрема, запроваджено правила визначення періоду, протягом якого особі забороняється приймати рішення чи вчиняти дії на користь особи, яка надала подарунок);

3) удосконалено регламентацію порядку поводження з неправомірною вигодою або подарунком з урахуванням, зокрема, способів їх отримання у нематеріальному вигляді;

4) розширено коло осіб, на яких поширюються обмеження, зокрема, щодо входження до складу правління, інших виконавчих чи контрольних органів, наглядової ради організації, що має на меті одержання прибутку;

5) встановлено адміністративну відповідальність за порушення обмежень на участь у певних правовідносинах після припинення діяльності, пов’язаної з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування.

2.3.3. Проблема. На законодавчому рівні не закріплено стандарти етичної поведінки народних депутатів України. Існуючі правила етичної поведінки не реалізуються належним чином у зв’язку з невиконанням керівниками повноважень щодо притягнення винних у їх порушенні до відповідальності.

Очікувані стратегічні результати:

1) на законодавчому рівні закріплено правила етичної поведінки народних депутатів України із запровадженням механізмів притягнення до відповідальності за їх порушення, а також врегульовано питання лобіювання; народні депутати обізнані з правилами етичної поведінки;

2) забезпечено запровадження заходів відповідальності керівників за відсутність належного реагування на виявлені факти грубого порушення правил етичної поведінки підлеглими.

2.4. Здійснення заходів фінансового контролю

2.4.1. Проблема. Законодавче регулювання щодо належності окремих категорій осіб до суб’єктів декларування є недосконалим, що обмежує потенціал інструментів фінансового контролю.

Очікувані стратегічні результати:

1) заходи фінансового контролю поширюються на визначене коло посадових осіб суб’єктів господарювання, у статутному капіталі яких державна або комунальна частка перевищує 50 відсотків;

2) перелік суб’єктів декларування переглянуто та уточнено з урахуванням результатів оцінки корупційних ризиків, проведеної Національним агентством;

3) усунуто законодавче розмежування посад з високим та підвищеним рівнем корупційних ризиків.

2.4.2. Проблема. Процес подання інформації до Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, є обтяжливим через недостатню обізнаність суб’єктів декларування з вимогами до заповнення декларацій; періодичні проблеми у функціонуванні цього Реєстру, недостатню якість законодавства.

Очікувані стратегічні результати:

1) Єдиний державний реєстр декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, є постійно доступним для заповнення декларацій та їх перегляду, серед іншого, завдяки запровадженню оновленого програмного забезпечення, розміщенню відповідного програмно-апаратного комплексу в приміщеннях Національного

агентства;

2) суб'єкти подання декларацій витрачають менше часу при їх заповненні та роблять менше помилок при внесенні інформації, серед іншого, завдяки оновленій формі декларації, можливості автоматичного перенесення у декларацію окремої інформації з інших державних реєстрів;

3) суб'єкти декларування мають змогу отримати вичерпну інформацію та консультації щодо заповнення декларації, серед іншого, завдяки належному проведенню інформаційно-роз'яснювальної та просвітницької роботи;

4) нормативно встановлено заборону на зміну правил декларування на період подання щорічних декларацій; визначено чіткі правила відображення вартості об'єктів декларування та уточнено їх перелік; чітко визначено строки подання всіх типів декларацій.

2.4.3. Проблема. Попередня діяльність із проведення контролю та перевірки декларацій, моніторингу способу життя була недостатньо дієвою.

Очікувані стратегічні результати:

1) кількість декларацій, щодо яких протягом року проведено повну перевірку, збільшилася завдяки оптимізації процесів перевірки та оцінки ризиків;

2) підвищилася результативність заходів контролю та перевірки, серед іншого, завдяки: використанню ефективної системи логічного та арифметичного контролю, інших програмних засобів та аналітичних інструментів;

запровадженню автоматизованої системи моніторингу інформації;

оптимізації процесу отримання доступу Національним агентством до відомостей, які містять банківську таємницю, а також порядку прийняття ним нормативно-правових актів;

міжнародному співробітництву Національного агентства з компетентними органами іноземних держав;

активному використанню Національним агентством іноземних реєстрів та баз даних;

3) несвоєчасно подані декларації оперативно виявляються завдяки запровадженню автоматизованого контролю за своєчасністю їх подання.

2.5. Забезпечення доброчесності політичних партій та виборчих кампаній

2.5.1. Проблема. Обтяжливий та непрозорий механізм утворення, діяльності та припинення політичних партій.

Очікувані стратегічні результати:

1) на законодавчому рівні забезпечено сприятливі умови для утворення нових політичних партій, зокрема шляхом спрощення відповідних процедур, з метою унеможливлення використання політичних партій як бізнес-проектів;

2) політична система очищена від політичних партій, які не беруть участі у загальнодержавних виборах протягом 10 років, не забезпечили виконання вимог закону щодо утворення та реєстрації своїх структурних утворень;

3) приведено у відповідність до вимог законодавства статuti політичних партій, усунено формальний підхід до реєстрації їх установчих документів;

4) на законодавчому рівні спрощено процедуру припинення політичної партії та її структурних утворень за власним бажанням;

5) на законодавчому рівні запроваджені обмеження на участь у виборчому процесі політичних партій, які систематично порушують вимоги законодавства про політичні партії.

2.5.2. Проблема. Надмірний вплив на політичні партії та виборчі кампанії з боку окремих фізичних та юридичних осіб призводить до превалювання у представницьких органах приватних інтересів над публічними.

Очікувані стратегічні результати:

- 1) встановлено заборону на підтримку політичних партій юридичними особами;
- 2) усунуто можливості для здійснення внесків на користь політичних партій фізичними особами, які не мають достатніх легальних доходів для здійснення таких внесків;
- 3) запроваджено новий механізм розподілу коштів державного фінансування з метою фінансової підтримки партій, які не подолали встановленого Законом прохідного бар'єра на виборах народних депутатів України;
- 4) встановлено вичерпний перелік заборон щодо витрачання політичними партіями коштів державного фінансування, а також визначено пріоритетні напрями використання цих коштів з метою дотримання політичними партіями обмежень, визначених для учасників бюджетного процесу;
- 5) політичним партіям дозволено витрачати кошти державного фінансування на діяльність, пов'язану з їхньою участю у виборах, з одночасним скасуванням права таких політичних партій на відшкодування витрат на здійснення передвиборної агітації на виборах народних депутатів України;
- 6) встановлено порядок використання недрукованих засобів масової інформації, зовнішньої реклами, соціальних медіа та інших онлайн-платформ для цілей виборчої кампанії.

2.5.3. Проблема. Система контролю за діяльністю політичних партій та проведенням виборчих кампаній потребує удосконалення.

Очікувані стратегічні результати:

- 1) функціонує електронна система подання та оприлюднення звітності політичних партій;
- 2) запроваджено автоматичний режим проведення перевірок звітів політичних партій шляхом інтеграції з іншими інформаційно-телекомунікаційними і довідковими системами, реєстрами, базами даних;
- 3) запроваджено ризик-орієнтований підхід до здійснення контролю за діяльністю політичних партій;
- 4) прийняті нові порядки подання та перевірки звітності політичних партій, а також форми звіту та висновку за результатами такої перевірки;
- 5) забезпечено ефективний розподіл повноважень між Центральною виборчою комісією і Національним агентством щодо контролю за фінансуванням політичної діяльності та передвиборної агітації.

2.6. Захист викривачів корупції

2.6.1. Проблема. Відсутність поваги до викривачів корупції у суспільстві, а також відсутність у осіб, які хочуть повідомити про корупцію, необхідних знань щодо правових гарантій захисту їх порушених прав.

Очікувані стратегічні результати:

- 1) за допомогою просвітницьких заходів сформовано повагу до викривачів як відповідальних громадян;
- 2) повідомлення про корупцію стали частиною правової культури громадян;
- 3) значна частина громадян належно обізнана з гарантіями правового захисту викривачів.

2.6.2. Проблема. Відсутність необхідних знань для належного повідомлення про випадки корупції, суб'єктів, уповноважених їх розглядати, а також механізму ефективного розгляду таких повідомлень.

Очікувані стратегічні результати:

- 1) внесено зміни до законодавства щодо забезпечення зручного повідомлення про корупцію та результативного розгляду таких повідомлень; функціонує єдиний електронний онлайн-портал для викривачів;

2) значна частина громадян належно обізнана з порядком та каналами подання повідомлень про корупцію завдяки ефективному проведенню інформаційно-роз'яснювальної та просвітницької роботи;

3) створено належні внутрішні канали для повідомлень про корупцію, які містять в собі інформацію, що віднесена до державної таємниці, таємниці слідства, а також службової інформації, яка була зібрана в процесі оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності, у сфері оборони країни.

2.6.3. Проблема. Захист викривачів не здійснюється належним чином через недостатню інституційну спроможність уповноважених на це органів та недоліки в законодавчому регулюванні.

Очікувані стратегічні результати:

1) Національне агентство та інші уповноважені органи (підрозділи) в межах повноважень належно здійснюють на практиці захист викривачів завдяки:

моніторингу діяльності уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції щодо роботи з викривачами;

належній координації між органами, уповноваженими на забезпечення захисту викривачів;

належному рівню правового захисту викривачів;

наданню психологічної допомоги викривачам;

2) суди та центри безоплатної правової допомоги є надійним механізмом захисту прав викривачів завдяки підвищенню рівня кваліфікації та компетентності суддів у справах щодо захисту прав викривачів, співробітників та адвокатів центрів безоплатної правової допомоги;

3) українське законодавство відповідає міжнародним стандартам захисту викривачів; створено дієві механізми реалізації законодавства про захист викривачів, у тому числі в частині здійснення щодо них заходів безпеки;

4) законодавством передбачено особливості захисту військовослужбовців-викривачів.

ІІІ. ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ У ПРІОРИТЕТНИХ СФЕРАХ

3.1. Справедливий суд, прокуратура та поліція

3.1.1. Проблема. У суспільстві спостерігається тенденція щодо збільшення рівня недовіри до органів в системі правосуддя. Закон не визначає доброчесність, як кваліфікаційну вимогу до членів Вищої ради правосуддя і Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

Очікувані стратегічні результати:

1) доброчесність визначена як обов'язкова законодавча вимога до членів Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, дисциплінарних органів у системі правосуддя;

2) оцінка на доброчесність нових членів Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України здійснюється незалежною комісією з представників (у рівних частинах) Ради суддів України, громадськості та міжнародних експертів, чинний склад Вищої ради правосуддя перевірено на предмет відповідності вимогам доброчесності та професійної етики; нові члени Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України відповідають цим вимогам; щодо членів, які не відповідали цим вимогам, розглянуто питання про втрату посади;

3) усунуто можливості прийняття членом Вищої ради правосуддя і Вищої кваліфікаційної комісії суддів України рішень в умовах конфлікту інтересів.

3.1.2. Проблема. Доброчесність і професійна етика як стандартні вимоги до суддів

недостатньо впроваджені на практиці, а оцінювання цих вимог не завжди є прозорим і передбачуваним.

Очікувані стратегічні результати:

1) Вищою кваліфікаційною комісією суддів України спільно з Громадською радою міжнародних експертів і Громадською радою доброчесності розроблено та впроваджено в практику чіткі і передбачувані критерії (індикатори) доброчесності та професійної етики для кваліфікаційного оцінювання суддів і добору нових суддів;

2) під час оцінювання доброчесності кандидатів на посаду судді застосовується стандарт доказування “обґрунтований сумнів у доброчесності”;

3) удосконалено перевірку відповідності критеріям (індикаторам) доброчесності кандидатів у межах процедур добору та призначення нових суддів із залученням Громадської ради доброчесності;

4) вдосконалено механізм проведення Вищою кваліфікаційною комісією суддів України процедур кваліфікаційного оцінювання суддів та конкурсних процедур задля уникнення невинуватених затримок;

5) запроваджено об’єктивну та прозору методику виставлення балів/ визначення результатів членами Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та Вищої ради правосуддя під час прийняття рішень у процедурах добору, оцінювання та просування суддів, а також оприлюднення інформації з іспитів.

3.1.3. Проблема. Відсутність дієвих перманентних механізмів підтримання доброчесності суддівського корпусу.

Очікувані стратегічні результати:

1) дисциплінарний орган у системі правосуддя сформований на підставі конкурсу, проведеного незалежною комісією з представників (у рівних частинах) Ради суддів України, громадськості та міжнародних експертів, визначених на підставі пропозицій міжнародних та іноземних організацій здійснює оперативний і справедливий розгляд дисциплінарних справ щодо суддів;

2) уточнено перелік та підстави дисциплінарної відповідальності судді та її види у спосіб, що дає можливість суддям прогнозувати свою поведінку, зокрема, більш чітко визначено ознаки дисциплінарних правопорушень, які порочать звання судді або підривають авторитет правосуддя, а також вдосконалено та спрощено механізми дисциплінарного розслідування та розгляду дисциплінарних справ;

3) дисциплінарна практика щодо суддів є чіткою, сталою та відкритою; усі рішення дисциплінарного органу своєчасно оприлюднюються; дисциплінарний розгляд справ щодо суддів, за загальним правилом, є відкритим і транслюється в режимі реального часу;

4) удосконалено підстави та механізми завершення дисциплінарного провадження, зокрема, запроваджено механізм завершення розгляду дисциплінарної справи щодо судді навіть у разі подання ним заяви про відставку після відкриття дисциплінарної справи щодо нього;

5) запроваджено ефективний механізм перевірки законності походження майна судді та його близьких осіб; судді, які не підтвердили законність джерел походження майна, звільнені згідно зі статтею 126 Конституції України;

6) механізми кримінального переслідування не використовуються для здійснення тиску на суддів; запроваджено інститут кримінальної відповідальності суддів за свавільне зловживання своїми повноваженнями.

3.1.4. Проблема. Наявність корупційних ризиків, що обумовлені прогалинами та недосконалістю законодавства у системі правосуддя.

Очікувані стратегічні результати:

1) запроваджено механізми унеможливлення обіймання адміністративної посади в суді однією й тією ж особою протягом тривалого часу;

2) забезпечено здійснення електронного судочинства, зокрема, шляхом запровадження можливості розгляду онлайн певних категорій справ незалежно від місцезнаходження сторін і суду, що, зокрема, сприяє рівномірному розподілу справ між судами і суддями;

3) розширено сферу застосування альтернативних способів вирішення спорів та досудового врегулювання спорів;

4) удосконалено систему виконання судових рішень;

5) запроваджено регламенти прозорого планування і розподілу бюджетних ресурсів в судовій системі на підставі об'єктивних та чітко визначених критеріїв; забезпечено проведення аудиту діяльності Державної судової адміністрації України, зокрема щодо фінансово-господарського забезпечення судів та органів судової влади, управління об'єктами державної власності, що належать до сфери її управління.

6) переглянута та створена мережа місцевих судів з урахуванням адміністративно-територіальної реформи, необхідності забезпечення прямого доступу до правосуддя, економічної обґрунтованості;

3.1.5. Проблема. Внутрішні управлінські процеси в органах прокуратури не завжди є прозорими та ефективними.

Очікувані стратегічні результати:

1) запроваджено електронну систему управління персоналом, прозору та дієву систему оцінки якості роботи прокурорів, спираючись на результати якої приймаються кадрові та управлінські рішення, а також рішення про преміювання;

2) внесено зміни до Закону України “Про прокуратуру”, які визначають вичерпний перелік підстав для звільнення та припинення повноважень прокурорів, в тому числі Генерального прокурора, що унеможливило їх невмотивоване застосування;

3) удосконалено діяльність дисциплінарного органу, що забезпечує своєчасний та об'єктивний розгляд дисциплінарних скарг щодо прокурорів.

3.1.6. Проблема. Відсутність ефективної моделі призначення на посади, оплати праці, просування по службі та розгляду дисциплінарних скарг у системі Національної поліції.

Очікувані стратегічні результати:

1) вивчено організацію роботи постійно діючих поліцейських комісій, що створені у системі Національної поліції, напрацьовано та вжито комплекс організаційних та практичних заходів щодо удосконалення їх діяльності;

2) проаналізовано практику застосування норм Дисциплінарного статуту Національної поліції, підготовлено пропозиції щодо внесення змін до нього;

3) розроблено систему оцінки ефективності роботи працівників Національної поліції, а також електронну систему управління персоналом.

3.2. Державне регулювання економіки

3.2.1. Проблема. Не здійснено цифрову трансформацію реалізації повноважень органами державної влади та органами місцевого самоврядування як основу для забезпечення прозорості та мінімізації корупційних ризиків у їх діяльності.

Очікувані стратегічні результати:

1) розроблено та введено в промислову експлуатацію офіційний інструмент підготовки та проведення публічних закупівель у сфері інформатизації, який передбачає візуалізацію закупівель, наявності телекомунікаційних мереж, автоматизацію розрахунків очікуваної вартості;

2) утворено єдину інтероперабельну систему державних баз даних на основі єдиного державного центру обробки даних та національної інфраструктури просторових даних, усунення дублювання процесів збору даних.

3.2.2. Проблема. Вибіркове застосування обов'язкових правил для бізнесу, що супроводжується відповідними корупційними ризиками.

Очікувані стратегічні результати:

1) завершено впровадження ризик-орієнтованої системи державного нагляду (контролю);

2) завершено впровадження електронних аукціонів та систем для доступу до обмеженого спільного ресурсу (Електронного кабінету надрокористувача, електронних аукціонів ProZorro.Продажі);

3) після внесення відповідних змін до законодавства забезпечено опублікування у форматі відкритих даних фінансової звітності, інформації про ризиковість платників податків згідно з Єдиним реєстром податкових накладних, ліцензійними реєстрами, а також інших ключових наборів даних, оприлюднення яких має значний антикорупційний ефект (із дотриманням вимог законодавства про доступ до публічної інформації та захист персональних даних);

4) впроваджено інформаційно-аналітичну систему управління природними ресурсами, яка надає відкритий доступ до актуальної інформації про природні ресурси та містить функціонал надання електронних послуг, електронної звітності, простежуваності, екологічного моніторингу та інспектування.

3.2.3. Проблема. Надмірне та необґрунтоване регуляторне навантаження на бізнес, що обумовлює високий рівень корупції у цій сфері.

Очікувані стратегічні результати:

1) впроваджено аналітичний модуль оцінки регуляторного навантаження на різні види бізнесу як інструмент для зменшення витрат на дотримання вимог законодавства при здійсненні господарської діяльності;

2) забезпечено публічний діалог з бізнес-середовищем щодо дерегуляції;

3) спрощено та забезпечено можливість відкриття поширених видів бізнесу онлайн згідно з принципом життєвих ситуацій;

4) впроваджено нову єдину інтегровану дозвільну систему доступу до ринків, що замінить існуючі різноманітні процедури, встановить спрощені правила та цифровізує всі випадки оформлення діяльності;

5) скасовано зайву звітність: підприємці не подають декілька разів одну інформацію в різні органи влади; кабінет платника податків інтегровано у зручний єдиний державний веб-портал електронних послуг;

6) здійснено перегляд регуляторних актів органів та посадових осіб місцевого самоврядування щодо їх результативності; надано пропозиції щодо внесення змін до актів, які не відповідають вимогам чинного законодавства, містять корупціогенні фактори чи спотворюють конкуренцію.

3.2.4. Проблема. Неефективне державне регулювання, що заважає доброчесному бізнесу розвиватися та обумовлює корупційні практики.

Очікувані стратегічні результати:

1) у процедурах прийняття рішень у сфері формування державної політики у виконавчій та законодавчій гілках влади впроваджено структурований ефективний процес аналізу політики, а також продовжено системний аналіз регулювання ринків та впровадження його рекомендацій;

2) в органах державної влади та органах місцевого самоврядування запроваджено систему оплати праці на основі класифікації посад та преміювання залежно від особистого внеску в загальний результат роботи органу; оплата праці є гідною та прогнозованою, що дає змогу залучати та утримувати доброчесний, професійний та мотивований штат;

3) впроваджено ефективний і прозорий облік та ринок деревини;

4) впроваджено реформу сектору телекомунікацій шляхом реформування регулятора та

законодавства у сфері телекомунікацій у рамках виконання зобов'язань України, передбачених Угодою про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони та на основі Директиви 2018/1972 (ЄС).

3.2.5. Проблема. Недостатній обсяг інформації щодо діяльності Антимонопольного комітету України і наділення його низкою дискреційних повноважень ускладнює громадський контроль за його діяльністю та обумовлює високий рівень корупційних ризиків. Відсутня дієва програма пом'якшення відповідальності учасників картелю, які повідомили про картель та надали докази.

Очікувані стратегічні результати:

1) Антимонопольний комітет України здійснює свою діяльність на засадах прозорості, передбачуваності та правової визначеності, рівень корупційних ризиків у його діяльності суттєво знизився завдяки безперешкодному, але регульованому доступу громадськості до обговорення та прийняття рішень, проектів нормативно-правових актів та інформування про плани діяльності з деталізацією проблематики, шляхів її вирішення та результатів;

2) на законодавчому рівні закріплено обов'язок Антимонопольного комітету України оприлюднювати на офіційній веб-сторінці:

рекомендації та пропозиції, що надаються органам державної влади, органам місцевого самоврядування, установам, організаціям, суб'єктам господарювання, об'єднанням;

вичерпний перелік справ, які перебувають на розгляді Антимонопольного комітету України, із зазначенням за кожною справою в динаміці інформації про державного уповноваженого, відповідального за її розгляд, суті справи, стадій та строків її розгляду, в тому числі підстав для продовження;

3) усунуто надмірний рівень дискреції у реалізації Антимонопольним комітетом України своїх повноважень, зокрема, щодо:

визначення строку, протягом якого здійснюється розслідування справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, строку, на який може бути продовжено розслідування таких справ, а також строку проведення перевірки інформації про незаконну державну допомогу;

порядку взаємодії зі сторонами справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції та фіксації фактів такої взаємодії;

порядку визначення та заміни державних уповноважених, відповідальних за розгляд справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції;

визначення розміру та порядку розрахунку штрафу, який накладається за порушення законодавства про захист економічної конкуренції;

4) для стимулювання розкриття картельних змов визначено порядок звільнення або пом'якшення відповідальності учасників картелю, які повідомили Антимонопольний комітет України про нього та надали відповідні докази, що ґрунтується на найкращих практиках країн Європейського Союзу.

3.2.6. Проблема. Значна частина надавачів державної допомоги суб'єктам господарювання не подає до Антимонопольного комітету України повідомлення про нову державну допомогу, що спричиняє негативний вплив на конкуренцію та може бути наслідком реалізації попередніх корупційних домовленостей.

Очікувані стратегічні результати:

1) законодавством встановлено юридичну відповідальність керівників надавачів державної допомоги за недотримання вимог Закону України "Про державну допомогу суб'єктам господарювання" щодо обов'язку подання до Антимонопольного комітету України повідомлень про нову державну допомогу.

3.2.7. Проблема. Неефективний механізм здійснення попереднього контролю та оцінки

впливу на конкуренцію актів та рішень щодо створення та функціонування суб'єктів господарювання державного та комунального секторів економіки обумовлює існування негативного впливу на конкуренцію та підвищує рівень корумпованості цих секторів економіки.

Очікуваний стратегічний результат:

- 1) законодавством закріплено, що рішення щодо створення суб'єктів господарювання державного та комунального секторів економіки, які прийняті без попереднього отримання погодження органів Антимонопольного комітету України, є нікчемними;
- 2) законодавством закріплено, що відсутність документа, який підтверджує погодження органом Антимонопольного комітету України проекту рішення щодо створення суб'єкта господарювання державного та комунального секторів економіки, є підставою для відмови у здійсненні державної реєстрації юридичної особи.

3.3. Податки і митниця

3.3.1. Проблема. Недостатня прозорість та ефективність роботи митних органів, надмірний обсяг дискреційних повноважень у працівників митниці.

Очікувані стратегічні результати:

- 1) необґрунтований вплив суб'єктивних чинників під час митного оформлення мінімізовано завдяки автоматизації та цифровізації;
- 2) під час розробки та вжиття заходів із запобігання корупції у митних органах налагоджено ефективну співпрацю з громадськістю та бізнес-асоціаціями, а також регулярний моніторинг роботи митних органів шляхом проведення періодичних опитувань підприємців та працівників митних органів.

3.3.2. Проблема. Непрозорість підходів у класифікації товарів, визначенні їх митної вартості та призначенні перевірок.

Очікувані стратегічні результати:

- 1) на офіційному веб-сайті митного органу створена та функціонує відкрита знеособлена онлайн-база даних усіх попередніх рішень митних органів про класифікацію товарів та визначення їх митної вартості;
- 2) запроваджено режим спільного транзиту з країнами Європейського Союзу;
- 3) запроваджено спільний митний контроль із пріоритетними країнами;
- 4) для визначення необхідності перевірок на всіх етапах митного контролю ефективно використовується ризик-орієнтований підхід.

3.3.3. Проблема. Недосконала процедура адміністративного оскарження дій посадових осіб митних органів.

Очікувані стратегічні результати:

- 1) запроваджено ефективний і прозорий механізм розгляду скарг на дії посадових осіб митних органів, а також моніторинг результатів їх розгляду;
- 2) ефективно і прозоро працює механізм притягнення до дисциплінарної відповідальності працівників митних органів (включаючи звільнення з посади).

3.3.4. Проблема. Втручання правоохоронних органів у роботу митних органів та зловживання під час передачі орієнтувань про здійснення переогляду товарів.

Очікувані стратегічні результати:

- 1) мінімізовано підстави для втручання поза межами кримінального провадження працівників правоохоронних органів у роботу митних органів та для їх перебування в зонах митного контролю.

3.3.5. Проблема. Надмірний обсяг дискреційних повноважень у працівників органів

податкової служби.

Очікувані стратегічні результати:

- 1) унеможливлено необґрунтований вплив суб'єктивних чинників під час виконання посадовими особами органів податкової служби своїх повноважень;
- 2) зменшено перелік підстав для проведення перевірок органами податкової служби, а також кількість перевірок з безпосереднім контактом із платником податку.

3.3.6. Проблема. Наявність у органів податкової служби функцій щодо застосування фінансових санкцій та надмірна зосередженість роботи цих органів на їх застосуванні призводить до корупційних ризиків.

Очікувані стратегічні результати:

- 1) на прозорих і конкурсних засадах утворено новий орган із досудового розслідування злочинів у фінансовій сфері; забезпечено гарантії незалежності такого органу, його інституційну спроможність та підзвітність;
- 2) головним критерієм для оцінки ефективності роботи органів податкової служби та їх посадових осіб є ступінь дотримання законодавства зі сплати податків, а не виконання плану із надходжень до бюджету;
- 3) пріоритетним напрямом роботи органів податкової служби є консультації та роз'яснення для платників податків.

3.4. Державний та приватний сектори економіки

3.4.1. Проблема. Існуюча модель управління у суб'єктах господарювання державного сектору економіки є неефективною, наслідком чого є збитки та корупція.

Очікувані стратегічні результати:

- 1) засади політики державної власності, затверджені Кабінетом Міністрів України, відповідають міжнародним стандартам, періодично актуалізуються та послідовно втілюються на практиці усіма суб'єктами, які виконують функції власника суб'єктів господарювання державного сектору економіки;
- 2) розмежовано функції власника, регулятора та органу, що формує політику щодо суб'єктів господарювання державного сектору економіки;
- 3) запроваджено щорічний незалежний аудит суб'єктів господарювання державного сектору економіки, які мають стратегічне значення для економіки й безпеки держави; забезпечено періодичний перегляд критеріїв для обов'язкового проведення незалежного аудиту та утворення наглядової ради у суб'єктах господарювання державного сектору економіки, у тому числі з урахуванням рівня корупційних ризиків та рівня враженості корупцією сектору економіки;
- 4) у всіх суб'єктах господарювання, для яких створення наглядових рад є обов'язковим, таким радам передано повноваження на конкурсних і прозорих засадах обирати та призначати менеджмент суб'єктів господарювання, а також повноваження щодо контролю за вжиттям внутрішніх антикорупційних заходів. Формування складу наглядових рад є конкурсним та прозорим;
- 5) запроваджено стандарти корпоративного управління у суб'єктах господарювання державного сектору економіки, які мають особливо важливе (стратегічне) значення для економіки України, або найвищий рівень корупційних ризиків, або належать до найбільш важливих суб'єктів господарювання оборонно-промислового комплексу (зокрема, встановлено право дострокового розірвання контракту із менеджментом у разі порушення ним норм антикорупційного законодавства або правил етичної поведінки);
- 6) у суб'єктах господарювання державного сектору економіки запроваджено систему внутрішнього контролю та управління ризиками.

3.4.2. Проблема. Недостатня прозорість процедур приватизації та невиконання

покупцями умов продажу об'єкта приватизації.

Очікувані стратегічні результати:

1) запроваджено інструменти запобігання проявам негативного впливу органів приватизації та організаторів приватизаційних аукціонів на кількість учасників та конкуренцію;

2) проведено оцінку найбільш поширених проблем у виконанні покупцями обов'язкових умов продажу та/або експлуатації об'єкта приватизації; висновки такої оцінки враховано в практичній діяльності органів приватизації;

3) мала приватизація або надання в оренду державного, комунального майна здійснюється із застосуванням електронної системи "Prozorro.Sale" та дотриманням принципів добросовісної конкуренції.

3.4.3. Проблема. Недостатній обсяг публічно доступної інформації про суб'єктів господарювання, в яких держава має частку власності, істотно знижує прозорість їх діяльності, ускладнює громадський контроль та сприяє корупції.

Очікувані стратегічні результати:

1) на основі Єдиного реєстру об'єктів державної власності створено та наповнено інформацією реєстр державних та комунальних унітарних підприємств, а також господарських товариств, у статутному капіталі яких понад 50 відсотків акцій (часток) належать державі або територіальній громаді, з обов'язковим оприлюдненням інформації про діяльність таких юридичних осіб відповідно до міжнародних стандартів, у тому числі про отриману державну допомогу.

3.4.4. Проблема. Високий рівень толерування корупції у приватному секторі економіки.

Очікувані стратегічні результати:

1) внесено зміни до законодавства, які запроваджують стимулювання приватного сектору для підвищення добропорядності ведення бізнесу;

2) налагоджено постійну та ефективну співпрацю між органами державної влади, бізнес-середовищем, Радою бізнес-омбудсмена та Всеукраїнською Мережею Добročесності та Комплаєнсу з питань забезпечення законних інтересів бізнесу, аналізу системних проблем та розробки змін до законодавства, просування культури добročесного, етичного та відповідального ведення бізнесу;

3) розроблено за участю Ради бізнес-омбудсмена, представників бізнесу, ініціатив колективної дії, об'єднань підприємців та професійних спілок концепцію імплементації антикорупційних стандартів у приватному секторі;

4) надано методичну допомогу суб'єктам господарювання приватного права щодо практики застосування антикорупційних стандартів, виявлення у своїй діяльності корупційних ризиків, а також розробки та реалізації ефективних антикорупційних програм, спрямованих на усунення цих ризиків;

5) у співпраці з бізнес-середовищем забезпечено сприяння юридичним особам приватного права у розробці та вдосконаленні кодексів добročесності на основі провідних практик корпоративного управління;

6) запроваджено ефективні механізми верифікації інформації про кінцевих бенефіціарних власників юридичних осіб приватного права у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань;

7) прийнято Закон України "Про адміністративну процедуру", який, зокрема, визначає право особи бути вислуханою перед загрозою прийняття несприятливого адміністративного акта; забезпечує прийняття збалансованих рішень, які законно врівноважуватимуть публічні та приватні інтереси; визначає особливості адміністративного провадження у справах з великою кількістю осіб; закріплює обов'язок мотивувати рішення та зазначати порядок їх оскарження;

8) прийнято Закон України "Про адміністративний збір", який, зокрема, визначає

поняття, види та функції адміністративного збору, принципи встановлення, сплати та використання адміністративного збору;

9) на законодавчому рівні встановлено обов'язок внутрішніх аудиторів повідомляти про виявлені ними факти вчинення корупційних і пов'язаних з корупцією правопорушень.

3.5. Будівництво, земельні відносини та інфраструктура

3.5.1. Проблема. Непублічність інформації у сфері містобудування та землеустрою обумовлює корупцію та можливість здійснювати будівництво всупереч вимогам законодавства.

Очікувані стратегічні результати:

1) завершено впровадження Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва;
2) створено єдиний електронний Містобудівний кадастр, який є платформою для надання всіх адміністративних послуг у сфері містобудівної діяльності, публічним джерелом містобудівної інформації. Містобудівна документація набирає чинності з моменту її внесення до Містобудівного кадастру та присвоєння просторового індексу;

3) Містобудівний кадастр інтегровано з іншими реєстрами, кадастрами та базами даних. Забезпечено контроль актуальності та достовірності даних у реєстрах та встановлено відповідальність за своєчасність і достовірність внесеної до них інформації;

4) встановлено, що містобудівна документація розробляється у векторній цифровій формі. Містобудівні умови та обмеження генеруються автоматично програмними засобами Містобудівного кадастру у вигляді витягу з детального плану території із зазначенням встановлених обмежень (після прийняття детальних планів території, які містять інформацію про містобудівні умови і обмеження для кожної земельної ділянки) або з генерального плану населеного пункту (у разі відсутності детального плану території та за умови забезпечення можливості автоматичного формування з чинних генпланів інформації про містобудівні умови і обмеження для кожної земельної ділянки);

5) запроваджено обов'язкове врахування вимог містобудівної документації під час розроблення та реалізації програм соціально-економічного розвитку.

3.5.2. Проблема. Відсутність публічної інформації щодо об'єктів культурної спадщини та колізії у містобудівному і пам'яткоохоронному законодавстві призводять до зловживань та забудови пам'яток культурної спадщини.

Очікувані стратегічні результати:

1) проведено інвентаризацію об'єктів культурної спадщини, за наслідками якої оновлено перелік історичних населених місць; забезпечено наповнення та публічність електронного реєстру об'єктів культурної спадщини;

2) розроблено та прийнято історико-архітектурні опорні плани з межами та режимами використання зон охорони об'єктів культурної спадщини й історичних ареалів, а також винесенням цих меж у натуру;

3) передбачено стимулювання розроблення історико-архітектурного опорного плану (за його відсутності запроваджено заборону нового будівництва та реконструкції у межах історичних ареалів, а за відсутності затверджених меж історичних ареалів — на всій території історичних населених місць);

4) прийнято закон щодо чіткого визначення змісту та обсягу повноважень органів охорони культурної спадщини з обмеженням застосування принципу мовчазної згоди у сфері охорони культурної спадщини;

5) переглянуто перелік адміністративних та інших послуг у сфері збереження культурної спадщини, що надаються (в тому числі органами охорони культурної спадщини) у зв'язку зі здійсненням містобудівної діяльності з метою їх спрощення та впроваджено їх надання в електронній формі.

3.5.3. Проблема. Недосконала система державного контролю та регулювання у будівництві стимулює появу корупційних практик.

Очікувані стратегічні результати:

1) удосконалено механізми недержавного контролю за будівництвом об'єктів через забезпечення авторського і технічного нагляду, незалежного інженерного контролю, залучення акредитованих лабораторій та органів з інспектування, а також посилено відповідальність суб'єктів такого контролю;

2) з метою захисту прав інвесторів удосконалено процедури інвестування та фінансування будівництва об'єктів житлового будівництва з використанням недержавних коштів, залучених від фізичних та юридичних осіб шляхом запровадження чітких механізмів, що сприятимуть збереженню коштів та їх використанню за цільовим призначенням;

3) запроваджено обов'язкову перевірку документації, що подається для отримання дозвільних документів, а також встановлено відповідальність посадової особи за неналежне виконання обов'язків щодо здійснення такої перевірки; удосконалено законодавство, яким встановлюється кримінальна відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності;

4) усунуто дискреційні повноваження органів архітектурно-будівельного контролю та нагляду шляхом визначення вичерпного переліку підстав для відмови у видачі або скасуванні дозвільних документів, видачі приписів або застосуванні санкцій, а також запроваджено обов'язковість вжиття визначених законодавством дій (прийняття рішень) у разі наявності відповідних підстав;

5) вирішено проблему масового фальсифікату будівельних матеріалів шляхом імплементації положень Регламенту ЄС № 305/2011 щодо встановлення гармонізованих умов для розміщення на ринку будівельної продукції;

6) забезпечено легкий та швидкий доступ до інженерної і транспортної інфраструктури;

7) завершено впровадження прозорої інформаційної системи адміністрування Державного фонду регіонального розвитку, що відображає результативність проектів та їх відповідність стратегіям регіонального розвитку.

3.5.4. Проблема. Процедура формування земельних ділянок є ускладненою і такою, що супроводжується надмірною дискрецією.

Очікувані стратегічні результати:

1) процес формування земельних ділянок переглянуто та спрощено (зменшено кількість кроків адміністративних процедур);

2) внесено зміни до земельного законодавства, що передбачають комплексну електронну процедуру формування земельних ділянок;

3) введено в експлуатацію програмне забезпечення для формування земельних ділянок, запроваджено розроблення документації із землеустрою та технічної документації із оцінки земель виключно в електронній формі (без розроблення паперової документації).

3.5.5. Проблема. Процедура справляння земельного податку та передачі в оренду державних та комунальних земель супроводжується корупційними ризиками, обумовленими можливістю надання їх у користування нижче ринкової вартості.

Очікувані стратегічні результати:

1) запроваджено пілотний проект із визначення земельного податку на основі показників масової оцінки земель із урахуванням міжнародних стандартів оцінки майна для цілей оподаткування;

2) внесено зміни до Податкового кодексу України щодо встановлення ставок орендної плати за земельні ділянки державної та комунальної власності на основі їх ринкової вартості.

3.5.6. Проблема. Безоплатність процедури зміни цільового призначення земельних ділянок стимулює корупцію при прийнятті відповідних рішень.

Очікувані стратегічні результати:

1) запроваджено механізми стимулювання органів місцевого самоврядування до швидкого розроблення та затвердження планувальної документації на всю територію територіальних громад (як у межах населених пунктів, так і за їх межами);

2) внесено зміни до законодавства, що скасовують окрему процедуру зміни цільового призначення земельних ділянок за проектами землеустрою, і натомість надано можливість їх власникам приймати рішення про зміну цільового призначення самостійно у разі відповідності пропонованого цільового призначення містобудівній документації із встановленням обов'язковості сплати до бюджету різниці вартості земельної ділянки до зміни її цільового призначення і вартості земельної ділянки із зміненим цільовим призначенням, а для особливо цінних

земель – у п'ятикратному розмірі відповідного платежу.

3.5.7. Проблема. Безоплатна приватизація земель державної та комунальної власності є найбільшим джерелом корупції у земельних відносинах (на відміну від відплатного набуття прав на земельні ділянки на земельних торгах).

Очікувані стратегічні результати:

1) внесено зміни до земельного законодавства, які передбачають скасування безоплатної приватизації земельних ділянок (крім ділянок, наданих у користування громадян до 2002 року);

2) для громадян, що мають особливі заслуги перед державою, пільгових та соціально незахищених верств населення замість безоплатної приватизації запроваджено інші форми державної підтримки.

3.5.8. Проблема. Надмірна концентрація повноважень у центральному органі виконавчої влади, що реалізує державну політику в галузі земельних відносин, спричиняє конфлікт інтересів та масові зловживання.

Очікувані стратегічні результати:

1) повноваження щодо розпорядження землями державної власності, здійснення контролю за використанням та охороною земель, регулювання землеустрою, ведення Державного земельного кадастру розділені між окремими органами.

3.5.9. Проблема. Недосконалість діючих інструментів контролю та недостатня прозорість процесів будівництва, ремонту та експлуатації доріг.

Очікувані стратегічні результати:

1) щодо проектів публічної інфраструктури забезпечено обов'язкову публікацію всіх відомостей, передбачених Законом України “Про відкритість використання публічних коштів”, а також розкриття даних згідно зі стандартом CoST IDS (Infrastructure Data Standard) та публікацію даних (у тому числі проектною документації та методики розрахунку очікуваної вартості закупівлі) у машиночитному форматі згідно зі стандартом OC4IDS та OCDS;

2) результати проведення моніторингу якості дорожніх робіт, дані про результати перевірок, штрафні санкції публікуються на офіційному веб-сайті ініціатора перевірки, ініціатора або замовника моніторингу;

3) створено відкриту карту будівництва, ремонту та експлуатації доріг, на якій відображаються проведені тендери і укладені договори на такі роботи з метою уникнення багаторазового проведення робіт на тих же ділянках; цю карту інтегровано із Єдиною державною електронною системою у сфері будівництва;

4) запроваджено вимоги, згідно з якими всі дорожньо-будівельні роботи плануються з урахуванням результатів інструментальних обстежень;

5) забезпечено цілодобовий всеохоплюючий автоматизований габаритно-ваговий контроль; встановлено адміністративну відповідальність для вантажовідправників, перевізників за перевищення габаритно-вагових параметрів; інформація про порушення

габаритно-вагових параметрів, накладені санкції публікується на офіційному веб-сайті центрального органу виконавчої влади, який реалізує державну політику з питань безпеки на наземному транспорті.

3.6. Сектор оборони

3.6.1. Проблема. Непрозор та неефективне користування та розпорядження землями оборони, об'єктами нерухомості в оборонно-промисловому комплексі, а також надлишковим рухомим військовим майном, об'єктами інтелектуальної власності; неконтрольоване споживання пального, яке закуповується для потреб Збройних Сил України.

Очікувані стратегічні результати:

- 1) до системи електронного обліку внесено усі дані, отримані за результатами повної інвентаризації об'єктів у сфері оборони, у тому числі дані про землі оборони і земельні ділянки суб'єктів господарювання оборонно-промислового комплексу;
- 2) забезпечено державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно суб'єктів господарювання оборонно-промислового комплексу (із включенням відомостей про земельні ділянки до спеціального інформаційного шару в Публічній кадастровій карті);
- 3) створено автоматизовану систему обліку і моніторингу споживання та якості пального, яке закуповується для потреб Збройних Сил України;
- 4) проведено повну інвентаризацію та оцінку об'єктів інтелектуальної власності суб'єктів господарювання оборонно-промислового комплексу.

3.6.2. Проблема. Закупівля товарів, робіт і послуг оборонного призначення здійснюється в умовах надмірного режиму засекречування та має низький рівень конкурентності, що сприяє зловживанням та необґрунтованим витратам бюджетних коштів.

Очікувані стратегічні результати:

- 1) процедури закупівель товарів, робіт і послуг оборонного призначення є конкурентними і передбачають застосування з певними застереженнями електронної системи закупівель; закрита процедура закупівель застосовується як виняток, а законодавчо визначена процедура закупівлі у єдиного виконавця має детальне врегулювання на рівні підзаконних актів, у тому числі – щодо формування вартості та рівня прибутку;
- 2) секретність у сфері оборонних закупівель знижено до обґрунтованого рівня, за результатами закупівель оприлюднюється визначений законом обсяг відомостей, у тому числі у вигляді наборів даних; діє прозора система ціноутворення на продукцію оборонного призначення;
- 3) запроваджено можливість здійснювати закупівлі не лише за критерієм найнижчої ціни, а й з урахуванням вартості життєвого циклу продукції та з урахуванням інших нецінових критеріїв, необхідних для закупівлі товарів, робіт або послуг, що відповідають потребам Збройних Сил України та інших сил безпеки і оборони;
- 4) прозоро сформовано електронний реєстр учасників відбору та виконавців державних контрактів (договорів), а також забезпечено прозоре інформування потенційних постачальників щодо планів закупівель товарів, робіт і послуг оборонного призначення;
- 5) з метою мінімізації ризиків корупції в закупівлях за імпортом налагоджено взаємодію з Агенцією НАТО з підтримки та постачання.

3.6.3. Проблема. Неефективна модель контролю продукції оборонного призначення у процесі виробництва не дає змоги вчасно та у повному обсязі запобігати постачанню бракованих зразків озброєння та військової техніки.

Очікувані стратегічні результати:

- 1) створена система державного гарантування якості товарів, робіт і послуг оборонного призначення в Україні впроваджує міжнародні вимоги і стандарти оцінювання відповідності системи менеджменту якості виробників, постачальників, які також відповідають стандартам

НАТО;

2) утворено та функціонує уповноважений орган з державного гарантування якості оборонної продукції, який видає сертифікати відповідності.

3.6.4. Проблема. Неефективне використання бюджетних коштів та зловживання під час забезпечення житлом військовослужбовців.

Очікувані стратегічні результати:

1) проведено аудит існуючої житлової черги військовослужбовців; функціонує повністю автоматизована система управління чергами на житло, завдяки якій забезпечення ним військовослужбовців відбувається прозоро та відповідно до черговості;

2) запроваджено нові механізми задоволення житлових потреб військовослужбовців: використовуються державні іпотечні та лізингові програми; застосовується грошове відшкодування; житло будується із залученням зовнішніх кредитних коштів; визначено перелік об'єктів незавершеного будівництва, які реконструйовано для житлових потреб; Житловий кодекс Української РСР втратив чинність;

3) інформація про надане військовослужбовцям житло оприлюднюється на офіційному веб-сайті Міністерства оборони України із зазначенням площі, вартості, кількості жилих приміщень та джерел фінансування.

3.7. Охорона здоров'я та соціальний захист

3.7.1. Проблема. Пацієнти та лікарі не отримують лікарські засоби й медичні вироби вчасно та у повному обсязі, зокрема, через незавершений перехід до нової системи організації та контролю медичних закупівель і не повністю врегульовані процеси визначення потреб та обліку лікарських засобів.

Очікувані стратегічні результати:

1) закупівлі лікарських засобів та медичних виробів за кошти державного та місцевих бюджетів здійснюються на професійній основі централізованими закупівельними організаціями за прозорими та детальними процедурами відповідно до об'єктивних потреб на основі якості та доказовості ефективності таких засобів і виробів. У разі потреби до централізованих закупівель також залучаються спеціалізовані міжнародні організації;

2) особливості закупівель лікарських засобів та медичних виробів, зумовлені пандемією, або які здійснюються під час пандемії, встановлені таким чином, щоб запобігти корупційним ризикам;

3) українські закупівельні організації, що здійснюють закупівлю лікарських засобів та медичних виробів, мають незалежні наглядові ради, що складаються з представників центральних органів виконавчої влади, міжнародних організацій та громадських об'єднань;

4) під час здійснення закупівель використовуються стандартні каталоги та вимоги до продукції, яка закуповується у сфері охорони здоров'я;

5) у всіх державних і комунальних закладах охорони здоров'я впроваджена електронна система обліку лікарських засобів та медичних виробів, на основі якої розроблені прозорі та детальні методики і системи обрахунку потреб за усіма напрямками закупівель; ця система обліку інтегрована до електронної системи охорони здоров'я, що забезпечує додаткові механізми верифікації даних; інформація з цієї системи публікується у форматі відкритих даних;

6) встановлено чіткі правила та процедури щодо визначення наявності та врегулювання конфлікту інтересів учасників робочих та експертних груп (передусім тих, що супроводжують закупівлі медичної продукції за кошти державного бюджету та визначають переліки продукції, яка закуповується), забезпечується їх неухильне дотримання на практиці;

7) визначено чіткі етичні правила взаємодії між фармацевтичними компаніями та медичними працівниками, дотримання яких унеможливує зловживання під час призначення пацієнтам лікарських засобів; встановлено юридичну відповідальність за порушення цих

правил.

3.7.2. Проблема. Пацієнти не отримують необхідне лікування за кордоном, а також під час надання медичної допомоги із застосуванням трансплантації через корупційні практики, обумовлені недостатньою врегульованістю відповідних процедур та непрозорістю обліку.

Очікувані стратегічні результати:

1) забезпечено функціонування державних інформаційних систем трансплантації та автоматизований порядок обліку громадян України, які потребують направлення для лікування за кордоном;

2) порядок ввезення, вивезення та перевезення анатомічних матеріалів людини в межах території України, правила компенсації витрат донорів та інші процедури нормативно врегульовані й не містять корупційних ризиків;

3) оприлюднено перелік рекомендованих Міністерством охорони здоров'я України закладів охорони здоров'я зарубіжних країн для лікування за кордоном.

3.7.3. Проблема. Електронна система охорони здоров'я є недостатньо інтегрованою з іншими базами даних, що створює можливості для зловживань під час реалізації окремих функцій (зокрема, надання виплат унаслідок непрацездатності, проведення профілактичних та обов'язкових медичних оглядів, встановлення групи інвалідності).

Очікувані стратегічні результати:

1) електронна система охорони здоров'я інтегрована з іншими державними базами даних поза сферою охорони здоров'я, що забезпечує повноту, узгодженість та додаткову верифікацію даних, функціонал для автоматизації процесів; відомості з електронної системи охорони здоров'я є основним джерелом інформації про надані медичні послуги в Україні, на основі яких приймаються рішення щодо розрахунку програми медичних гарантій, управлінські рішення, формується необхідна статистика;

2) електронна система охорони здоров'я містить результати профілактичних та обов'язкових медичних оглядів;

3) в електронну систему охорони здоров'я впроваджено інструменти оцінки стану функціональності особи на основі Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я;

4) функції з надання відповідного медичного висновку щодо визначення групи інвалідності та соціальної допомоги на основі такого висновку розмежовані між державними органами з метою зниження корупційних ризиків;

5) у промислову експлуатацію введено електронний реєстр листків непрацездатності.

3.7.4. Проблема. Недостатньо прозорі процедури добору кадрів у закладах охорони здоров'я знижують конкуренцію та створюють можливості для проявів корупції при призначенні на такі посади.

Очікувані стратегічні результати:

1) функціонує єдиний веб-портал вакантних посад у державних та комунальних закладах охорони здоров'я з відкритим доступом;

2) добір на керівні посади у державних та комунальних закладах охорони здоров'я здійснюють конкурсні комісії з обов'язковим представництвом громадськості та згідно із встановленим переліком необхідних навичок, компетенцій і критеріїв оцінки; розширено коло громадських об'єднань, що можуть делегувати своїх представників до складу конкурсних комісій, а також забезпечено дотримання принципів прозорості й відкритості у їх роботі.

3.7.5. Проблема. Відсутній належний облік та прозорість у використанні коштів, передбачених у бюджетах на соціальний захист для всіх категорій отримувачів соціальної допомоги, що створює ризики необґрунтованих виплат.

Очікувані стратегічні результати:

- 1) впроваджено єдину інформаційну систему соціальної сфери та забезпечено спрощення надання послуг у соціальній сфері;
- 2) впроваджено справедливий конкурс на підтримку громадських об'єднань осіб з інвалідністю.

IV. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НЕВІДВОРОТНОСТІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КОРУПЦІЮ

4.1. Дисциплінарна відповідальність

4.1.1. Проблема. Порушення вимог антикорупційного законодавства на практиці не завжди розглядається як дисциплінарне правопорушення; значна частина суб'єктів, на яких поширюється дія Закону, уникає дисциплінарних стягнень.

Очікувані стратегічні результати:

1) удосконалено положення законодавства, якими визначено підстави та процедуру притягнення суб'єктів, на яких поширюється дія Закону, до дисциплінарної відповідальності за порушення вимог антикорупційного законодавства із запровадженням базових правил про те, що:

грубе порушення вимог Закону є підставою для притягнення таких осіб до дисциплінарної відповідальності;

окремою підставою для притягнення до дисциплінарної відповідальності є факт набрання законної сили рішенням суду про притягнення такої особи до адміністративної відповідальності за вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією, або про закриття провадження у справі про адміністративне правопорушення у зв'язку із закінченням строку накладення адміністративного стягнення чи у зв'язку зі звільненням правопорушника від адміністративної відповідальності через малозначність вчиненого;

набрання законної сили вироком суду про притягнення такої особи до кримінальної відповідальності за вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією кримінального правопорушення, а також набрання законної сили ухвалою суду про звільнення такої особи від кримінальної відповідальності за підставами, передбаченими статтями 45—49 Кримінального кодексу України, є безумовною підставою для звільнення особи з посади;

2) за невиконання вимог законодавства щодо притягнення правопорушників до дисциплінарної відповідальності встановлено дисциплінарну та адміністративну відповідальність;

3) у Законі визначено такі основні засади притягнення до дисциплінарної відповідальності суб'єктів, на яких поширюється його дія:

особа, яка грубо порушила вимоги Закону, притягається до дисциплінарної відповідальності незалежно від того, чи встановлено за це правопорушення інший вид юридичної відповідальності, чи розглядається це правопорушення в межах кримінального, адміністративного чи цивільного судочинства, стадії розгляду та наявності кінцевого рішення у таких справах;

строки давності накладення дисциплінарних стягнень складають не менше трьох років з дня вчинення правопорушення;

відсутність висновку Національного агентства щодо наявності у діянні особи ознак корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення не перешкоджає притягненню особи до дисциплінарної відповідальності;

4) на законодавчому рівні встановлено, що суди, які розглянули справу про вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення чи справу про визнання необґрунтованими активів, зобов'язані надіслати копію рішення у справі, яке набрало законної сили, до органу державної влади, органу місцевого самоврядування, підприємства, установи чи організації, у якому (якій) працює особа, щодо якої така справа розглядалася.

4.2. Адміністративна відповідальність

4.2.1. Проблема. Частина правил, заборон та обмежень, встановлених антикорупційним законодавством, не забезпечені заходами юридичної відповідальності. Статті 1724–1729, 21215–21221 Кодексу України про адміністративні правопорушення мають низку недоліків, які суттєво знижують їхній забезпечувальний та превентивний потенціал, а також ефективність Національного агентства, Національної поліції, прокуратури та судів.

Очікувані стратегічні результати:

1) запроваджено адміністративну відповідальність за порушення обмежень після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування;

2) за результатами аналізу та узагальнення практики притягнення винних до відповідальності за вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, здійснено системне удосконалення відповідних заборон;

3) стягнення за вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, на практиці мають значний забезпечувальний і превентивний ефект, при цьому є пропорційними; обов'язкове звільнення з посади за вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, застосовується лише у разі накладення судом стягнення у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатись певною діяльністю;

4) удосконалено підстави притягнення до адміністративної відповідальності за порушення правил, заборон і обмежень у сфері фінансування політичних партій та подання ними фінансової звітності.

4.2.2. Проблема. Більшість осіб, винних у вчиненні правопорушень, пов'язаних з корупцією, а також правопорушень у сфері фінансування політичних партій та подання ними фінансової звітності, уникають адміністративної відповідальності та/або стягнення, використовуючи системні недоліки існуючої процедури притягнення осіб до адміністративної відповідальності та недосконалість судової системи.

Очікувані стратегічні результати:

1) процедуру притягнення осіб до адміністративної відповідальності за пов'язані з корупцією правопорушення, а також за правопорушення у сфері фінансування політичних партій та подання ними фінансової звітності удосконалено, зокрема, завдяки:

спрощенню порядку виклику та вручення протоколів про такі правопорушення;

забороні повернення протоколів для належного оформлення та встановленню вичерпного переліку істотних порушень при складенні протоколів, які перешкоджають прийняттю рішення;

забезпеченню розгляду цієї категорії справ щодо національних публічних діячів та суддів Вищим антикорупційним судом;

наданню Національному агентству статусу учасника процесу у справах за складеними ним протоколами;

наданню Національному агентству права апеляційного оскарження рішень судів, прийнятих у справах за складеними ним протоколами, а прокурору — у справах за статтями 1724—1729 Кодексу України про адміністративні правопорушення;

встановленню заборони на звільнення від адміністративної відповідальності за такі правопорушення у зв'язку з малозначністю;

скасуванню прив'язки строків накладення стягнень за вчинення таких правопорушень до дня їх виявлення, а також встановленню правила, згідно з яким перебіг цих строків зупиняється у разі, якщо особа умисно ухиляється від явки до суду або з поважних причин не може туди з'явитися;

удосконаленню порядку застосування заходів примусу до осіб, які без поважних причин ухиляються від явки до суду;

2) запроваджено систему електронного провадження у справах про адміністративні

правопорушення;

3) забезпечено належну якість роботи Національного агентства та органів Національної поліції щодо збору доказів та складення протоколів про вчинення правопорушень, пов'язаних з корупцією, а також правопорушень у сфері фінансування політичних партій та подання ними фінансової звітності.

4.3. Кримінальна відповідальність

4.3.1. Проблема. Окремі положення кримінального законодавства, які стосуються кримінальної відповідальності за корупційні кримінальні правопорушення, суперечать міжнародним стандартам у цій сфері, не узгоджені між собою та з положеннями кримінального процесуального законодавства і Закону. Як наслідок, у значній частині випадків особи, що вчинили корупційні кримінальні правопорушення, звільняються від кримінальної відповідальності та/або покарання.

Очікувані стратегічні результати:

1) усунуто розбіжності між положеннями Кримінального кодексу України та Закону щодо визначення корупційних кримінальних правопорушень;

2) санкції за вчинення корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень є пропорційними і такими, що мають значний забезпечувальний і превентивний ефект; жодне з корупційних кримінальних правопорушень не належить до категорії кримінальних проступків;

3) внесено зміни до кримінального законодавства, згідно з якими особи, які припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, після припинення такої діяльності можуть нести кримінальну відповідальність за незаконне збагачення;

4) слідча та судова практика притягнення до кримінальної відповідальності осіб, винних у вчиненні корупційних та пов'язаних з корупцією кримінальних правопорушень, є сталою та передбачуваною, зокрема завдяки узагальненню правозастосування.

4.3.2. Проблема. Низька оперативність та якість здійснення досудового розслідування корупційних та пов'язаних з корупцією кримінальних правопорушень (значна частка таких проваджень тривають роками) обумовлена надмірною складністю окремих процесуальних дій.

Очікувані стратегічні результати:

1) розглянуто доцільність спрощення процедур здійснення окремих слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій;

2) законодавство передбачає можливість під час розгляду кримінального провадження судом використовувати весь обсяг доказів, здобутих під час досудового розслідування, недопустимість яких прямо не передбачена законом;

3) запроваджено систему електронного кримінального провадження;

4) дисциплінарна відповідальність усіх учасників процесів є ефективним засобом забезпечення дотримання вимог кримінального процесуального законодавства та розумних строків розслідування та судового розгляду корупційних і пов'язаних з корупцією кримінальних правопорушень;

5) гарантії інституційної та операційної незалежності Національного антикорупційного бюро України та Спеціалізованої антикорупційної прокуратури належно визначені та втілені на практиці, зокрема, завдяки:

посиленню статусу та розширенню повноважень керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури та його заступників;

уточненню положень законодавства щодо статусу Національного антикорупційного бюро у системі органів державної влади (зі збереженням існуючих гарантій незалежності), а також суб'єкту призначення та звільнення Директора Національного антикорупційного бюро відповідно до рішення Конституційного Суду України № 9-р/2020;

проведенню зовнішньої незалежної оцінки ефективності діяльності Національного антикорупційного бюро України та Спеціалізованої антикорупційної прокуратури за участю міжнародних експертів;

6) Національне антикорупційне бюро України та Спеціалізована антикорупційна прокуратура ефективно виконують покладені на них завдання, серед іншого, завдяки:

уточненню положень законодавства щодо укладення угод про визнання винуватості у кримінальних провадженнях щодо корупційних та пов'язаних з корупцією кримінальних правопорушеннях;

забезпеченню дотримання на практиці правил підслідності із притягненням до відповідальності прокурорів, які допустили їх порушення;

подальшій оптимізації внутрішніх процесів, повноцінному запровадженню системи електронного кримінального провадження;

віднесенню до підслідності Національного антикорупційного бюро України злочину, передбаченого статтею 159¹ Кримінального кодексу України;

7) налагоджено ефективну взаємодію між Національним антикорупційним бюро України, Спеціалізованою антикорупційною прокуратурою та іншими державними органами (насамперед органами досудового розслідування, органами прокуратури, Національним агентством, Національним агентством України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, Державною службою фінансового моніторингу).

4.3.3. Проблема. Низька результативність процесів передачі в управління Національному агентству України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, активів для збереження їх економічної вартості, а також запобігання та протидії легалізації коштів, отриманих злочинним шляхом.

Очікувані стратегічні результати:

1) управління активами, на які накладено арешт у кримінальних провадженнях, розшук незаконно здобутих активів за межами України та їх повернення здійснюється ефективно, серед іншого, завдяки посиленню інституційної спроможності Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів; удосконаленню законодавства щодо передачі активів в управління; забезпеченню ефективного міжнародного співробітництва;

2) випадки легалізації коштів та активів, одержаних корупційним шляхом, виявляються та належно фіксуються завдяки ефективній діяльності Державної служби фінансового моніторингу та нормативному врегулюванню її співпраці з Національним агентством, Національним антикорупційним бюро України, Спеціалізованою антикорупційною прокуратурою, Національним агентством України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, та іншими державними органами;

3) виявлення та відстеження коштів, одержаних корупційним шляхом, спрощено завдяки створенню єдиного реєстру рахунків фізичних і юридичних осіб та індивідуальних банківських сейфів, безпосередній доступ до якого буде надано Національному агентству, Національному антикорупційному бюро України, Спеціалізованій антикорупційній прокуратурі, Національному агентству України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, центральним органам виконавчої влади, що реалізують державну податкову політику, державну політику у сфері митної справи, державну політику у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) коштів, одержаних злочинним шляхом;

4) заходи із запобігання легалізації коштів, одержаних корупційним шляхом, визначаються на підставі результатів оцінки ризиків, належно здійснюються; рекомендації FATF послідовно втілюються;

5) накладення арешту та передача в управління Національному агентству України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших

злочинів, незаконно здобутих активів для збереження їх економічної вартості здійснюються ефективно та своєчасно.

4.3.4. Проблема. Загальна динаміка розгляду судами справ про корупційні та пов'язані з корупцією кримінальні правопорушення є низькою. Відсутня усталена практика розгляду кримінальних проваджень цієї категорії. Мають місце непоодинокі випадки зловживання учасниками судового процесу процесуальними правами.

Очікувані стратегічні результати:

1) судовий розгляд кримінальних проваджень щодо корупційних та пов'язаних з корупцією кримінальних правопорушень здійснюється з дотриманням принципу безперервності;

2) звужено предметну підсудність Вищого антикорупційного суду через збільшення розміру предмета злочину або завданої ним шкоди;

3) практика розгляду кримінальних проваджень Вищим антикорупційним судом є орієнтиром для формування усталеної практики розгляду відповідних категорій проваджень іншими судами.

Стан реалізації Україною рекомендацій GRECO,
викладених у Оціночному звіті за результатами Спільних 1-го і 2-го раундів
оцінювання України, прийнятому 21 березня 2007 року на 32-му Пленарному
засіданні GRECO (Страсбург, 19–23 березня 2007 рік)
GRECO Eval I/II Rep (2006) 2E

Виконані задовільно (належним чином) рекомендації: II, III, VII, VIII, XI, XVI, XVII, XXI, XXII, XXIV, XXV (всього 11 рекомендацій);

Виконані у задовільний спосіб (продемонстровано значний прогрес): IV, V, VI, IX, X, XIII, XV, XIX, XXIII (всього 9 рекомендацій);

Частково виконані: I, XII, XIV, XX (всього 4 рекомендації);

Не виконані: XVIII (всього 1 рекомендація).

№	№	Зміст Рекомендацій	Стан виконання (відповідно до звітів-оцінок про виконання)	Спосіб реалізації рекомендації
1	I	Рекомендовано створити орган, що не матиме правоохоронних функцій і здійснюватиме нагляд за реалізацією національної антикорупційної стратегії і відповідних планів дій, а також пропонуватиме нові стратегії та заходи з боротьби проти корупції. У такому органі мають бути представлені органи державної влади і громадськість. Указаному органу має бути наданий необхідний рівень незалежності для здійснення ефективної моніторингової функції	рекомендація «і» залишається частково виконана відповідно до П'ятого Додаткового Звіту про виконання рекомендацій Україною від 19 червня 2015 року	Рекомендація врахована та частково виконана: Прийнято Закон України «Про запобігання корупції», набув чинності 26.04.2015. На основі цього закону сформовано Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) - центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом на який покладено відповідальність за формування та реалізацію державної антикорупційної політики. Прийнято Постанову КМУ «Про затвердження Порядку організації та проведення конкурсу з формування Громадської ради при Національному агентстві з питань запобігання корупції» № 140 від 25 березня 2015 року. GRECO висловлює сумніви з приводу того, чи буде відведено достатньо важливу роль громадянському суспільству в НАЗК на практиці, як передбачалося цією Рекомендацією та нагадує про свою стурбованість стосовно необхідності збалансованої структури, включаючи як представників державних органів, так і представників громадянського суспільства. Законодавство визначає ступінь «громадського контролю» за роботою НАЗК, і що громадянське суспільство має бути представлено у процесі відбору членів НАЗК. GRECO не може зробити висновок, що дана Рекомендація була виконана в повному обсязі, оскільки процедура призначення кандидатів на посади НАЗК не була завершена.
2	II	Рекомендовано негайно розробити детальний план дій з реалізації національної антикорупційної стратегії (Концепції)	рекомендація «ii» виконана задовільно відповідно до Третього Додаткового звіту	Рекомендація врахована та виконана: Затверджена Указом Президента № 1001/2011 Національна антикорупційна стратегія на 2011-2015 роки та затверджена Постановою Кабінету Міністрів України № 1240/2011 Державна програма щодо запобігання і

		Президента). План дій має, наскільки це можливо, стати предметом міжнародної експертизи та врахувати можливу співпрацю і допомогу з боку міжнародної спільноти.	про виконання рекомендацій Україною від 22 березня 2013 року	протидії корупції на 2011-2015 роки. У 2012 році Міністерство юстиції України в співробітництві з громадською асоціацією «Всеукраїнська спеціальна колегія по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю» організували два круглі столи: «Шляхи реалізації Національної антикорупційної стратегії на 2011-2015 роки: роль інститутів громадянського суспільства» та «Ефективність реалізації завдань, передбачених Державною програмою щодо запобігання і протидії корупції на 2011-2015 роки». За наслідками широкомасштабних дискусій з питань реалізації Державної програми, що відбулися на цих зустрічах, Міністерство юстиції підготувало пропозиції із її вдосконалення. До пропозицій із вдосконалення Державної програми відноситься подальше визначення показників ефективності, зокрема, по висвітленню в медіа результатів аудиту та перевірки використання бюджетних коштів, державного та комунального майна, по реалізації системи електронних торгів, по вдосконаленню системи податкового адміністрування, а також по професійному навчанню державних службовців і посадових осіб органів місцевого самоврядування.
3	III	Рекомендовано переглянути систему адміністративної відповідальності за корупційні правопорушення з тим, щоб чітко встановити, що випадки корупції мають трактуватися як кримінальні правопорушення або, у крайньому випадку, чітко розмежувати вимоги до застосування цих двох відмінних процедур.	рекомендація «iii» виконана задовільно відповідно до Четвертого Додаткового Звіту про виконання рекомендацій Україною від 28 березня 2014 року	Рекомендація врахована та виконана: Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення національного законодавства у відповідність із стандартами Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією», прийнятий 18.04.2013, передбачає виключення з Кодексу про адміністративні правопорушення статей 172-2 і 172-3. Це означає, що хабарництво є правопорушенням, врегульованим виключно Кримінальним кодексом. Ця фундаментальна зміна відповідає меті рекомендації так як закон тепер дозволяє чітко зрозуміти, що корупція є кримінальним злочином, який має переслідуватись в рамках кримінального правосуддя.
4	IV	Рекомендовано зміцнювати координацію між різними правоохоронними органами, залученими до розслідування корупційних правопорушень, і посилити збирання, аналіз та поширення комплексної статистики про всі випадки корупції, що розглядаються відповідними правоохоронними органами, а також	рекомендація «iv» виконана у задовільний спосіб відповідно до Звіту про виконання рекомендацій Україною від 15 травня 2009 року	Рекомендація врахована та виконана: Указом Президента № 370 від 17 квітня 2008 року утворено Міжвідомчу робочу групу з питань протидії корупції. Завданням якої було підготовка пропозицій щодо вдосконалення взаємодії органів прокуратури України, Служби безпеки України, Міністерства внутрішніх справ України, Державної податкової адміністрації України, Головного управління державної служби України, Міністерства юстиції України, інших центральних та місцевих органів виконавчої влади у питаннях протидії та запобігання корупції та напрацювання комплексу заходів щодо запобігання та протидії корупції. На виконання Плану заходів щодо реалізації Концепції подолання корупції в Україні «На

		інформацію про результат цих випадків.		шляху до доброчесності» на період до 2010 року», затвердженого розпорядженням КМУ від 15.08.2007 N 657-р, передбачалося створення єдиного державного банку даних осіб, які були притягнуті до адміністративної відповідальності за вчинення корупційних діянь та інших правопорушень, пов'язаних корупцією.
5	V	Рекомендовано посилити незалежність прокуратури від політичного впливу та уточнити її повноваження, зосередивши їх на керівництві досудовим розслідуванням і кримінальному переслідуванні.	У впровадженні рекомендації «v» продемонстровано прогрес відповідно до П'ятого Додаткового Звіту про виконання рекомендацій Україною від 19 червня 2015 року	Рекомендація врахована та виконана невчасно: 14.10.2014 прийнято Закон України «Про прокуратуру» № 1697-VII, згідно якого головні функції, сфокусовані на кримінальному судочинстві та процесі переслідування, певні загальні наглядові цілі, що перебували за межами цього процесу, були виключені зі списку її функцій; вжито заходів з метою посилення незалежності органів прокуратури як такої, в тому числі стосовно процедур прийому на роботу та прав прокурорів. GRECO відзначає, що практичний досвід покаже реальний результат від вжитих Україною заходів.
6	VI	Рекомендовано запровадити єдину систему навчання на постійній основі для особового складу правоохоронних органів та прокуратури щодо виявлення і розслідування корупційних правопорушень, а також створити спеціалізований курс навчання для тих, хто має безпосереднє відношення до боротьби проти корупції.	рекомендація «vi» виконана у задовільний спосіб відповідно до Додатку до Звіту про виконання рекомендацій Україною від 27 травня 2011 року	Рекомендація врахована та виконана: Проводиться велика кількість навчань: Академією управління Міністерства внутрішніх справ України та навчально-науковим інститутом підготовки кадрів кримінальної міліції Київського національного університету внутрішніх справ, Інститутом підвищення кваліфікації кадрів Національної академії прокуратури України, Національною академією Служби безпеки України. Більшість з яких відбувається у співпраці з міжнародними організаціями. GRECO закликає представників влади продовжувати подальше навчання працівників правоохоронних органів та органів прокуратури щодо виявлення та розслідування корупційних правопорушень з урахуванням нових положень Закону України «Про засади запобігання та протидії корупції» на регулярній основі.
7	VII	Рекомендовано посилювати незалежність судової влади та забезпечити більшу прозорість процесу відбору суддів; посилити незалежність Вищої ради юстиції від виконавчої і законодавчої гілок влади і, зокрема, збільшити кількість суддів у її складі; розглянути питання щодо покращення матеріальних умов суддів, включаючи справедливий винагороду, необхідну для забезпечення	рекомендація «vii» виконана задовільно відповідно до Додатку до Звіту про виконання рекомендацій Україною від 27 травня 2011 року.	Рекомендація врахована та виконана: Закон України «Про судоустрій та статус суддів» від 07.07.2010 року запроваджує новий механізм відбору суддів, який базується на прозорій та змагальній процедурі добору, в основу якої покладено об'єктивні критерії, що здійснюється під наглядом Вищої кваліфікаційної комісії суддів, яка є постійним органом судової системи. Закон також змінює систему оплати праці суддів з метою підвищення рівня їх незалежності. GRECO відмічає, що Вища рада юстиції може не погодитися з рекомендаціями Вищої кваліфікаційної комісії суддів України щодо відбору кандидатів у судді і що об'єктивні критерії не встановлені для прийняття такого рішення.

		незалежності суддів та відповідності [винагороди] обсягу їхньої відповідальності.		
8	VIII	Рекомендовано продовжувати розвивати діяльність Академії суддів та запровадити навчальну програму для суддів, яка включатиме як теоретичні, так і практичні модулі, включаючи етику та теми, що мають відношення до питань корупції, як відразу після призначення, так і з метою підвищення кваліфікації.	Рекомендація «viii» виконана задовільно відповідно до Звіту про виконання рекомендацій Україною від 15 травня 2009 року.	Рекомендація врахована та виконана: Указом Президента від 10.05.2006 №361/2006 схвалено Концепцію вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів. Концепція передбачає розширення штату Академії з січня 2008 року. Загальна кількість співробітників, у тому числі в регіонах, складає 380. Крім того, кошти, виділені на навчання в Академії суддів у Державному бюджеті на 2008 рік, збільшилися у 2,1 рази порівняно з 2007 роком. Внаслідок цього Академія здійснює постійне професійне навчання суддів, керівників апарату загальних судів та працівників Державної судової адміністрації у Києві та 7 регіональних відділень. Крім того, Академія розробила двосторонні проекти співпраці за напрямом перетворення судової влади з інституціями судових навчальних закладів інших країн та встановила зв'язки з міжнародними організаціями, такими як Рада Європи, Європейська комісія, Організація Об'єднаних Націй, ОБСЄ та Світовий банк.
9	IX	Рекомендовано розглянути питання про вжиття заходів для забезпечення доказів у ситуаціях, коли люди, які користуються імунітетом, вчиняють серйозні злочини, включаючи корупцію.	рекомендація «ix» виконана у задовільний спосіб відповідно до Звіту про виконання рекомендацій Україною від 15 травня 2009 року.	Рекомендація врахована та виконана: Україна підтвердила, що вона в процесі внесення змін до Конституції і питання збереження або скасування депутатської недоторканності розглядається в Парламенті. Президент 31 березня 2009 року представив Парламенту новий проект Конституції. Проте результати цього процесу все ще залишаються відкритим питанням. GRECO нагадує, що рекомендація не вимагає більше ніж розглянути питання про забезпечення доказів у ситуаціях, коли люди користуються імунітетом. GRECO вітає значний прогрес у цьому питанні; і Україна, можливо, бажатиме інформувати GRECO про подальші події щодо цієї проблеми.
10	X	Рекомендовано розглянути питання про перевірку системи імунітетів таким чином, щоб забезпечити більш швидкі рішення щодо скасування імунітету.	рекомендація «x» виконана у задовільний спосіб відповідно до Звіту про виконання рекомендацій Україною від 15 травня 2009 року.	Рекомендація врахована та виконана: Україна підтвердила, що вона в процесі внесення змін до Конституції і питання збереження або скасування депутатської недоторканності розглядається в парламенті. Президент 31 березня 2009 року представив Парламенту новий проект Конституції, згідно з яким парламентарії не могли бути притягнуті до відповідальності без схвалення Палати депутатів або Сенату. Проте результати цього процесу все ще залишаються відкритим питанням. GRECO нагадує, що рекомендація не вимагає більше ніж розглянути питання та забезпечити більш швидкі рішення щодо скасування недоторканності. GRECO вітає значний прогрес у цьому

				питанні; і Україна, можливо, бажатиме інформувати GRECO про подальші події щодо цієї проблеми.
11	XI	Рекомендовано прийняти нові правила конфіскації та арешту доходів, одержаних злочинним шляхом, які дадуть можливість застосовувати ці заходи не лише до прямих, але й до непрямих (конвертованих) доходів, здійснювати еквівалентну конфіскацію та конфіскацію доходів третьої особи відповідно до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією.	рекомендація «xi» виконана задовільно відповідно до Четвертого Додаткового Звіту про виконання рекомендацій Україною від 28 березня 2014 року	Рекомендація врахована та виконана: Закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України стосовно виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України» (Розділ XIV, статті 96-1 та 96-2), прийнятий 18.04.2013 року, запровадив процедуру обов'язкової конфіскації та арешту судом коштів, власності та інших цінностей за умови вчинення злочину.
12	XII	Рекомендовано прийняти нормативно-правові акти про управління вилученим майном, що може гнучко застосовуватися з метою ефективного збереження вартості такого майна.	Рекомендація «xii» залишається частково виконаною відповідно до П'ятого Додаткового Звіту про виконання рекомендацій Україною від 19 червня 2015 року	Рекомендація врахована та виконана частково: Діє постанова Кабінету Міністрів від 19.11.2012 року № 1104 «Про реалізацію окремих положень Кримінального процесуального кодексу України» та частина 6 статті 100 КПК, яка регулює розпорядження арештованими товарами, які швидко псуються, або майном, вартість якого зменшується. GRECO зазначає, що постанова № 1104 обмежилась простим зберіганням арештованого майна, і не було жодних правил, які охоплювали б усі види майна, тому вона не відповідала меті, передбаченій Рекомендацією. GRECO вказує на те, що питання гнучкого управління арештованим та конфіскованим майном все ще є предметом розгляду Урядом. GRECO не може винести остаточного рішення щодо цієї Рекомендації, оскільки деякі питання залишаються невирішеними, але закликає владу продовжувати свої зусилля у цьому відношенні.
13	XIII	Рекомендовано встановити загальну стратегію з чіткими цілями для майбутньої реформи державного управління в Україні, щоб забезпечити загальне розуміння необхідності змін та донести необхідність реформ широкій громадськості через проведення інформаційних кампаній.	рекомендація «xiii» виконана у задовільний спосіб відповідно до Звіту про виконання рекомендацій Україною від 15 травня 2009 року.	Рекомендація врахована та виконана: Указом Президента від 20.09.2007 N 900/2007 передбачені заходи щодо реформування державної служби в Україні та забезпечення захисту конституційних прав державних службовців. Крім того, протягом 2008 та 2009 років проведено ряд заходів, спрямованих на поінформованість громадськості щодо реформ, зокрема, круглі столи, численні статті в газетах.
14	XIV	Рекомендовано встановити чіткі правила регулювання процесів управління і прийняття	рекомендація «xiv» залишається частково	Рекомендація врахована та виконана частково: Прийнято Закон України «Про адміністративні послуги», який, зокрема, визначає порядок і терміни надання адміністративних послуг,

		рішень, а також чіткі положення щодо ієрархії різних юридичних норм і стандартів, які регулюють публічне управління.	відповідно до П'ятого Додаткового Звіту про виконання рекомендацій Україною від 19 червня 2015 року	таких як надання офіційних документів, який розцінюється як позитивний крок у напрямку виконання вимог цієї Рекомендації. Також були здійснені наступні кроки: Парламентом 01.10.2008 прийнято Закон України «Про нормативно-правові акти», який регулював ієрархію норм, але Президентом України було накладено на нього вето, розроблено проект Адміністративно-процедурного кодексу, проект Закону «Про адміністративну процедуру», однак, досі нічого не було прийнято; звітів про будь-які відчутні результати щодо цих проектів не надходило, тому Рекомендація залишилася виконаною частково ¹ .
15	XV	Рекомендовано покращити реалізацію права громадян на доступ до офіційної інформації; запровадити менш складні процедури подання запитів на одержання інформації; наголосити на обов'язку органів влади допомагати громадськості в отриманні інформації упродовж розумного часу і розглянути можливість створення незалежного спеціального (позасудового) механізму перегляду рішень про відмову у доступі до офіційної інформації.	рекомендація «xv» виконана у задовільний спосіб відповідно до Додатку до Звіту про виконання рекомендацій Україною від 27 травня 2011 року.	Рекомендація врахована та виконана: Прийнято Закон України «Про доступ до публічної інформації», а також Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про інформацію». Обидва Закони набули чинності 10 травня 2011 року. GRECO пропонує продовжувати роботу в цьому напрямку, щоб створити ефективний механізм досудового перегляду рішень.
16	XVI	Рекомендовано запровадити функціональну систему адміністративних судів, як це передбачено законом.	Рекомендація «xvi» виконана задовільно відповідно до Звіту про виконання рекомендацій Україною від 15 травня 2009 року.	Рекомендація врахована та виконана: Діє Указ Президента від 16 листопада 2004 року N 1417/2004 «Про утворення місцевих та апеляційних адміністративних судів, затвердження їх мережі». У червні 2008 року створені Сумський та Київський окружні адміністративні суди. Влада також повідомила, що бюджети та кадрові питання стосовно цих адміністративних судів були вирішені відповідними органами влади. 2 березня 2009 року розпочали роботу ще два адміністративних окружних суди (Миколаївська та Хмельницька області). В

¹ Водночас варто звернути увагу на те, що 02 вересня 2020 року Верховна Рада України прийняла за основу доопрацьований на початку 2020 року Міністерством юстиції України проект Закону України «Про адміністративну процедуру» (реєстр. № 3475 від 14 травня 2020 року).

З метою підготовки зазначеного проекту до другого читання при Комітеті Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування було створено робочу групу, за підсумками роботи якої опрацьовано всі пропозиції та зауваження, подані до законопроекту. У своєму висновку від 04 березня 2020 року № 04-23/03-2021/79446 зазначений вище Комітет ухвалив рішення рекомендувати Верховній Раді України прийняти зазначений законопроект в другому читанні та в цілому.

				систему адміністративних судів входять Вищий адміністративний суд, сім апеляційних адміністративних судів та 27 місцевих окружних судів. Влада вважає, що реформа завершується.
17	XVII	Рекомендовано підвищити компетенцію працівників Рахункової палати з питань виявлення випадків корупції під час здійснення ними своїх повноважень.	Рекомендація «xvii» виконана задовільно відповідно до Звіту про виконання рекомендацій Україною від 15 травня 2009 року.	Рекомендація врахована та виконана: Діє Постанова КМУ від 14.07.1999 № 1262 «Про фінансове забезпечення підготовки і підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування та органів військового управління Збройних Сил», згідно якої Рахункова Палата (РП) зобов'язана забезпечити навчання її працівників. Відповідно до цієї Постанови 23-27 червня 2008 року група співробітників РП взяла участь у семінарі з питань запобігання корупції. Крім того, РП підписала Меморандум про співробітництво з Міністерством юстиції з метою збільшення професійних навичок працівників РП та Міністерства шляхом проведення спільних зустрічей, конференцій та семінарів, включаючи підготовку, обмін міжнародним досвідом у сфері запобігання та виявлення корупції та шахрайства з державними ресурсами.
18	XVIII	Рекомендовано розширити зовнішній незалежний аудит органів місцевої влади з метою охоплення всіх видів діяльності цих органів, а також забезпечити при аудиті використання таких же принципів незалежності, прозорості і контролю, які застосовуються Рахунковою палатою.	Рекомендація «xviii» не виконана відповідно до П'ятого Додаткового Звіту про виконання рекомендацій Україною від 19 червня 2015 року	Рекомендація не виконана: Для здійснення фінансового контролю та аудиту був створений новий центральний орган виконавчої влади – Державна фінансова інспекція. До статті 98 Конституції України внесені зміни Законом від 19.09.2013 № 586-VII, які передбачають, що Рахункова палата від імені Верховної Ради України здійснюватиме контроль за рухом коштів державного бюджету та їхнім використанням. Стратегія розвитку системи управління державними фінансами, схвалена Кабінетом Міністрів України від 01.09.2013 № 774-р, передбачала розробку нового законопроекту «Про Рахункову палату» для визначення її статусу як вищого органу зовнішнього аудиту державних фінансів, у тому числі державного бюджету, а також одержання та використання місцевих бюджетів. Прийнято Закон України від 02.07.2015 «Про Рахункову палату». Однак, GRECO зазначає, що рекомендація не вимагала від Рахункової палати виконувати цю функцію, Закон розширив повноваження державного зовнішнього фінансового аудиту, у тому числі щодо фінансування місцевих органів влади, але ці повноваження все ще зводяться до державного фінансування таких органів. А Державна фінансова інспекція (як і її попередник Державне контрольно-ревізійне управління), яка відповідальна за проведення аудиту місцевих органів влади, є виконавчою гілкою влади. Отже, GRECO зазначає, що сьогоднішня ситуація багато в чому

				залишається такою ж ¹ .
19	XIX	Рекомендовано ретельно переглянути законодавство про державні закупівлі з метою приведення його у відповідність до європейських норм і стандартів щодо політики, підзвітності і прозорості	Рекомендація «xix» виконана у задовільний спосіб відповідно до П'ятого Додаткового Звіту про виконання рекомендацій Україною від 19 червня 2015 року	Рекомендація врахована та виконана невчасно: 01.06.2010 прийнято Закон України «Про здійснення державних закупівель». GRECO була стурбованою тим, що до цього Закону було внесено декілька змін, які дозволили виключити із загального правила проведення державних закупівель сфер, які мають велике значення: такі як підготовка до проведення футбольного чемпіонату Євро 2012 та сфера енергетики. Цей Закон був скасований новим Законом України 10.04.2014 № 1197-VII «Про здійснення державних закупівель». GRECO зазначає, що Закон № 1197-VII був схвалений такими інституціями, як Світовий банк та Європейський Союз, та є справжнім досягненням.
20	XX	Рекомендовано поширити процес реформування публічної служби не лише на державних службовців, а й на інших працівників бюджетної сфери у відповідності з принципами, передбаченими для реформи державної служби.	Рекомендація «xx» залишається частково виконаною відповідно до П'ятого Додаткового Звіту про виконання рекомендацій Україною від 19 червня 2015 року	Рекомендація врахована та виконана частково: В грудні 2014 року було отримано експертний висновок від OECD/SIGMA щодо останньої версії проекту закону «Про державну службу». 23.04.2015 Парламент прийняв в першому читанні проект Закону «Про державну службу», (реєстраційний № 2490 від 30 березня 2015 року). В законопроекті враховано рекомендації експертів OECD/SIGMA, зокрема він передбачає розмежування політичних та адміністративних посад, регулює статус державного службовця, відбір на конкурсній основі державних службовців, у тому числі високопосадовців, забезпечує рівний доступ до державної служби, поєднує систему заохочень з оцінкою продуктивності праці, посилює відповідальність працівників при виконанні їхніх обов'язків та створює умови для прозорості діяльності державних органів влади. GRECO відзначає, що пройшло вже більше восьми років після прийняття Оціночного звіту, а процес законодавчої реформи все ще незакінчений та закликає органи влади гарантувати, що у найкоротші строки буде розроблено законодавчу базу для створення міцного підґрунтя для прогресу в практичному застосуванні.
21	XXI	Рекомендовано ухвалити чіткі правила для всіх службовців публічної сфери щодо інформування про підозри у вчиненні корупційних діянь та запровадити захист від негативних наслідків осіб, які добросовісно інформують про такі випадки (захист інформаторів).	Рекомендація «xxi» виконана задовільно відповідно до П'ятого Додаткового Звіту про виконання рекомендацій Україною від 19 червня 2015 року.	Рекомендація врахована та виконана невчасно: Був підготовлений проект Закону України «Про доброчесну поведінку осіб, уповноважених на виконання функцій держави або органів місцевого самоврядування», який охоплював усі аспекти наданої рекомендації. А Закон України «Про засади запобігання та протидії корупції», прийнятий 07.04.2011, встановлював у статті 5 вимогу до посадових та службових осіб органів державної влади, посадових осіб місцевого самоврядування у разі виявлення корупційного правопорушення чи одержання інформації про вчинення такого

¹ Інформація про стан виконання та спосіб реалізації рекомендації наведена станом на 19 червня 2015 року, коли GRECO затвердило відповідний Звіт.

				правопорушення, вчиненого їх колегами, у межах своїх повноважень ужити заходів. Закон України «Про запобігання корупції», який набув чинності 26.04.2015, відповідає вимогам цієї Рекомендації.
22	XXII	Рекомендовано створити новий модельний кодекс поведінки/етики для публічних службовців, аби покращити їхню обізнаність з відповідними обов'язками та належною поведінкою стосовно їхньої служби, зокрема щодо повідомлення про ймовірні корупційні діяння, виникнення конфлікту інтересів і сумлінного служіння суспільству; покращити регулярне навчання публічних службовців з питань антикорупційних заходів і етичної поведінки в громадському житті, як передбачено законами, підзаконними актами й рекомендаційними документами.	Рекомендація «xxii» виконана задовільно відповідно до Третього Додаткового звіту про виконання рекомендацій Україною від 22 березня 2013 року	Рекомендація врахована та виконана: 17.05.2012 прийнято Закон України «Про правила етичної поведінки», який встановлює уніфіковані правила поведінки для «осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування», в основу якого покладено Модельний кодекс Ради Європи про поведінку державних посадовців. З метою реалізації положень цього Закону прийнято наказ Національного агентства України з питань державної служби, яким актуалізовано Загальні правила поведінки державного службовця, та новий Кодекс професійної етики та поведінки працівників прокуратури (схвалений Всеукраїнською конференцією працівників прокуратури та затверджений наказом Генерального прокурора від 28 листопада 2012 року № 123). На XI з'їзді суддів України було затверджено нову редакцію Кодексу суддівської етики.
23	XXIII	Рекомендовано записувати та збирати достовірні статистичні дані про існуючі дисциплінарні провадження та накладення санкцій у державному управлінні.	рекомендація «xxiii» виконана у задовільний спосіб відповідно до Звіту про виконання рекомендацій Україною від 15 травня 2009 року.	Рекомендація врахована та виконана: 30 листопада 2007 року Головне управління державної служби підписало угоду з зовнішнім постачальником програмного забезпечення щодо доопрацювання облікової системи «Картка» з метою опрацювання даних про державних службовців, які притягалися до адміністративної та іншої (кримінальної) відповідальності. У рамках цієї угоди «Картка» повинна містити додаткову інформацію про державних службовців, які здійснюють корупційні дії або інші пов'язані з цим порушення закону, дозволяти обробляти таку інформацію для підготовки статистичних звітів. В даний час Головне управління державної служби готує новий модуль для подальшого спрощення процедури складання статистичних звітів.
24	XXIV	Рекомендовано запровадити відповідальність юридичних осіб за корупційні правопорушення, включаючи ефективні, пропорційні і дієві	Рекомендація «xxiv» виконана задовільно відповідно до П'ятого Додаткового Звіту про виконання рекомендацій	Рекомендація врахована та виконана невчасно: Внесені зміни до статті 96-3 ККУ Законом від 13.05.2014 № 1261-VI з метою охопити також ситуації, коли кримінальне правопорушення юридичної особи стало можливим завдяки відсутності контролю з боку фізичної особи, що діє в рамках юридичної особи. Закон України «Про запобігання корупції», який

		санкції, а також розглянути можливість створення системи реєстрації юридичних осіб, які притягувалися до відповідальності.	Україною від 19 червня 2015 року.	набув чинності 26.04.2015, впроваджує систему реєстрації юридичних осіб, засуджених за вчинення корупційних правопорушень.
25	XXV	Рекомендовано вжити адекватних заходів, включаючи заходи нормативного характеру, для активного залучення бухгалтерів і аудиторів до виявлення/інформування про порушення, пов'язані з відмиванням грошей.	рекомендація «ххv» виконана у спосіб, що задовольняє відповідно до Додатку до Звіту про виконання рекомендацій Україною від 27 травня 2011 року.	Рекомендація врахована та виконана: Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом або фінансуванню тероризму» викладено у новій редакції, яка задовольняє вимоги рекомендації. Закон набрав чинності 21 серпня 2010 року.

**Стан реалізації Україною рекомендацій GRECO,
викладених у Оціночному звіті стосовно України за
Темою I «Криміналізація корупції»
за результатами 3-го раунду оцінювання,
прийнятому 21 жовтня 2011 року на 52-му Пленарному засіданні GRECO
(Страсбург, 17-21 жовтня 2011 рік)
Greco Eval III Rep (2011) 1E Theme I**

Виконані задовільно (належним чином) рекомендації: II-V, VII (5 рекомендацій);

Виконана у задовільний спосіб: VI (всього 1 рекомендація);

Частково виконана: I (всього 1 рекомендація).

№	№	Зміст Рекомендацій	Стан виконання (відповідно до звітів-оцінок про виконання)	Спосіб реалізації рекомендації
1	I	Рекомендовано внести зміни до чинного кримінального законодавства у частині, яка стосується хабарництва у приватному секторі, щоб коло суб'єктів відповідальності чітко включало в себе усі категорії осіб, які обіймають керівні посади у приватних підприємствах або працюють на них у будь-якій якості, як це передбачено статтями 7 та 8 Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією (ETS 173). (пункт 60);	Рекомендація «i» залишається частково виконана відповідно до Другого Звіту про виконання рекомендацій Україною від 4 грудня 2015 року	Рекомендація врахована та частково виконана: Статті 354, 368-3 та 368-4 ККУ передбачають кримінальну відповідальність «працівників підприємства, установи чи організації, які не є службовою особою, або осіб, які працюють на користь підприємства, установи чи організації», як це передбачено в Конвенції. Проте, формулювання «підприємство, установа чи організація» в цих положеннях стосується лише юридичних осіб, тоді як відповідно до Конвенції підприємницька діяльність з юридичною особою чи без неї також повинна бути охоплена.
2	II	Рекомендовано доповнити положення Кримінального кодексу у частині, що стосується активного та пасивного хабарництва та зловживання впливом такими поняттями як «обіцянка» та «витребування» вигоди та «прийняття пропозиції чи обіцянки». (пункт 63);	Рекомендація «ii» виконана задовільно відповідно до Другого Звіту про виконання рекомендацій Україною від 4 грудня 2015 року	Рекомендація врахована та виконана: До статей 354, 368-3, 368-4 та стаття 369 ККУ внесено зміни згідно Закону України від 13 травня 2014 року № 1261-VII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у сфері державної антикорупційної політики у зв'язку з виконанням Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України».
3	III	Рекомендовано вжити законодавчих заходів, необхідних для того, щоб положення Кримінального кодексу у частині, яка стосується активного та пасивного хабарництва у публічному секторі чітко включали в себе будь-яку форму (неправомірної) вигоди (у розумінні Кримінальної конвенції про	Рекомендація «iii» виконана задовільно відповідно до Звіту про виконання рекомендацій Україною від 6 грудня 2013 року	Рекомендація врахована та виконана: Закон України від 18.04.2013 року №221-VII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення національного законодавства у відповідність із стандартами Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією» замінив поняття «хабар» в положеннях щодо

		боротьбу з корупцією, ETS 173), включаючи матеріальну та нематеріальну вигоду – не залежно від того чи мають вони ринкову ціну, яку можливо визначити, чи ні – та вигоди, які мають низьку ціну. (пункт 65);		активного та пасивного хабарництва в публічному секторі, а саме в статтях 368 та 369 КК, поняттям «неправомірна вигода». GRECO пропонує узгодити визначення в примітці до статті 354 КК із приміткою до статті 364.1 КК в рамках триваючого процесу реформування аби забезпечити, щоб всі корупційні положення чітко охоплювали будь-яку форму (неправомірної) вигоди, включаючи вигоди низької вартості.
4	IV	Рекомендовано забезпечити, щоб положення щодо злочинів активного та пасивного хабарництва в публічному та приватному секторі та зловживання впливом були сформульовані таким чином, щоб включали в себе однозначно випадки хабарництва, яке вчиняється за допомогою посередників також як і випадки, коли вигода призначається не для посадової особи особисто, а для третьої особи, фізичної або юридичної. (пункт 67);	Рекомендація «iv» виконана задовільно відповідно до Звіту про виконання рекомендацій Україною від 6 грудня 2013 року	Рекомендація врахована та виконана: Закон від 18.04.2013 року № 221-VII доповнив поняттями набувачів неправомірної вигоди – третіх сторін всі корупційні положення, а саме статті 368, 368.3, 368.4 КК, 369 та 369.2 ККУ.
5	V	Рекомендовано підвищити у послідовний спосіб кримінальні санкції за базові злочини активного та пасивного хабарництва у публічному та приватному секторах, які передбачені частинами першими відповідних статей щоб забезпечити їх повну відповідність зі статтею 19, частиною 1 Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією (ETS 173). (пункт 69);	Рекомендація «v» виконана задовільно відповідно до Другого Звіту про виконання рекомендацій Україною від 4 грудня 2015 року	Рекомендація врахована та виконана: Статті 354, 368, 368-3, 368, 369 та 369-2 ККУ в даний час встановлюють тюремне ув'язнення як одну з можливих санкцій. До статей внесено зміни Законом України від 13 травня 2014 року № 1261-VII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у сфері державної антикорупційної політики у зв'язку з виконанням Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України».
6	VI	Рекомендовано проаналізувати та відповідно переглянути автоматичне – та обов'язково повсюдне – звільнення від кримінальної відповідальності осіб, які вчинили активне хабарництво і заявили про це до правоохоронних органів. (пункт 71);	Рекомендація «vi» виконана у задовільний спосіб відповідно до Звіту про виконання рекомендацій Україною від 6 грудня 2013 року	Рекомендація врахована та виконана: Законом від 18.04.2013 року №221-VII внесено зміни до положень КК стосовно звільнення від відповідальності при активному хабарництві в такий спосіб, що особа, яка надала неправомірну вигоду, звільняється від відповідальності, якщо стосовно неї мало місце вимагання неправомірної вигоди та вона добровільно поінформувала компетентні органи.
7	VII	Рекомендовано забезпечити, щоб Україна мала юрисдикцію у всіх злочинах хабарництва та зловживання впливом, які були вчинені за кордоном негромадянами України із залученням українських посадових осіб, членів українських публічних асамблей (виборчих органів), українських посадовців у міжнародних організаціях,	Рекомендація «vii» виконана задовільно відповідно до Другого Звіту про виконання рекомендацій Україною від 4 грудня 2015 року	Рекомендація врахована та виконана: До статей 368, 368-3, 368-4, 369 або 369-2 ККУ внесено зміни згідно Закону України № 1261-VII від 13 травня 2014 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у сфері державної антикорупційної політики у зв'язку з виконанням Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового

		українських членів міжнародних парламентських асамблей та українських суддів чи посадових осіб міжнародних судів. (пункт 73).		режиму для України».
--	--	---	--	----------------------

Стан реалізації Україною рекомендацій GRECO,
викладених у Оціночному звіті стосовно України
за Темою II «Прозорість фінансування партій»
за результатами 3-го раунду оцінювання,
прийнятому 21 жовтня 2011 року на 52-му Пленарному засіданні GRECO
(Страсбург, 17-21 жовтня 2011 рік)
Greco Eval III Rep (2011) 1E Theme II

Виконані задовільно (належним чином) рекомендації: III, V-VII (4 рекомендації);
Виконана у задовільний спосіб: IV (всього 1 рекомендація);
Частково виконані: I, II, VIII, IX (всього 4 рекомендації).

№	№	Зміст Рекомендацій	Стан виконання (відповідно до звітів-оцінок про виконання)	Спосіб реалізації рекомендації
1	I	Рекомендовано гармонізувати вимоги до фінансування виборчої кампанії, що містяться у Законі України «Про вибори народних депутатів України», Законі України «Про вибори Президента України» й Законі України «Про вибори депутатів Верховної ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів». (пункт 76);	Рекомендація «і» частково виконана відповідно до Додаткового звіту про виконання рекомендацій Україною від 24 березня 2017 року	GRECO зазначила, що були прийняті законодавчі заходи для гармонізації положень щодо фінансування кампанії. Було запроваджено фінансову звітність щодо парламентських, президентських та місцевих виборів, а також зобов'язання щодо публікації та перевірки таких звітів. Проте, на відміну від того, що застосовується до парламентських виборів, до президентських виборів немає спеціальних вимог, і для місцевих виборів не існує жодних правил. GRECO прийшла до висновків, що, хоча були вжиті заходи для гармонізації законодавства, для більш повної оцінки відповідності рекомендації стосовно «невідповідностей», зазначених у звіті про оцінку (пункт 76), необхідні більш детальні відомості. Влада зазначає, що Уряд продовжує працювати над цим питанням.
2	II	Рекомендовано знайти спосіб, аби гарантувати, що вимоги виборчого законодавства щодо прозорості не можна оминати шляхом опосередкованих пожертв (внесків) до виборчих фондів через «власні кошти» партій і кандидатів або пожертв, що не проходять через виборчі фонди, в т. ч. фінансування третіми сторонами та внесків у натуральній формі. (пункт 78);	Рекомендація «ii» залишається частково виконаною відповідно до Додаткового звіту про виконання рекомендацій Україною від 24 березня 2017 року	Рекомендація врахована та частково виконана: Закон від 8 жовтня 2015 року №731-VIII. GRECO сподівається, що будуть вжиті подальші кроки для забезпечення того, щоб правила прозорості фіксували внески, які не проходять через виборчі фонди, однак вони де-факто пов'язані з виборчими кампаніями.

3	III	Рекомендовано забезпечити легкий доступ громадськості до повних звітів про фінансування агітаційної діяльності під час усіх виборів протягом встановленого законом терміну; та (ii) розглянути способи оприлюднення інформації про фінансування виборчих кампаній, яке передусє початку виборчого процесу (наприклад, шляхом проміжного звітування). (пункт 79);	Рекомендація «iii» виконана задовільно відповідно до Другого Звіту про виконання рекомендацій Україною від 4 грудня 2015 року	Рекомендація врахована та виконана: Закон України «Про вибори Президента України» (стаття 42) та Закон України «Про вибори народних депутатів України» (стаття 49) зі змінами, внесеними Законом від 8 жовтня 2015 року № 731-VIII, передбачають подання проміжних та основних фінансових звітів, строки їх подання, аналіз цих звітів тощо.
4	IV	Рекомендовано прийняти чіткі та послідовні закони щодо поточного фінансування партій, які б відповідали стандартам прозорості, що встановлені виборчим законодавством, зокрема вимагали використання банківської системи з метою створення можливості для відстеження партійних прибутків. (пункт 81);	Рекомендація «iv» виконана у задовільний спосіб відповідно до Другого Звіту про виконання рекомендацій Україною від 4 грудня 2015 року	Рекомендація врахована та виконана: Діє Закон України «Про політичні партії в Україні» зі змінами, внесеними Законом від 8 жовтня 2015 року № 731-VIII. Крім того, Парламент прийняв новий закон «Про громадянські об'єднання», яким скасував попередній закон від 16 червня 1992 року з тим самим найменуванням. На відміну від попереднього закону, цей не застосовується до політичних партій. З цього часу діяльність політичних партій регулюються виключно Законом України «Про політичні партії в Україні».
5	V	Рекомендовано чітко визначити і регламентувати пожертви, в т. ч. опосередковані, як-то внески в натуральній формі, оцінені за ринковою вартістю, позики та інші дозволені джерела фінансування політичних партій, та забезпечити, щоб членські внески не використовувалися як засіб обійти правила, встановлені для пожертв. (пункт 82);	Рекомендація «v» виконана задовільно відповідно до Другого Звіту про виконання рекомендацій Україною від 4 грудня 2015 року	Рекомендація врахована та виконана: Діє Закон України «Про політичні партії в Україні» зі змінами, внесеними Законом від 8 жовтня 2015 року № 731-VIII.
6	VI	Рекомендовано чітко визначити зміст і форму річних звітів політичних партій за єдиним форматом та в супроводі належних документів про походження коштів; (ii) забезпечити належний та всебічний облік прибутків (зокрема, з зазначенням індивідуальних пожертв вище певної суми та імені жертвувача), витрат, боргів і активів; (iii) об'єднати звітність, включивши місцеві партійні осередки та інші установи, що прямо чи опосередковано пов'язані з партією або перебувають під її управлінням; та (iv) зобов'язати партії надавати річні звіти для перевірки незалежними моніторинговими органами та забезпечити легкий доступ до них громадськості у терміни,	Рекомендація «vi» виконана задовільно відповідно до Додаткового звіту про виконання рекомендацій Україною від 24 березня 2017 року	Рекомендація врахована та виконана: Діють стаття 17 Закону «Про політичні партії в Україні» із змінами, внесеними згідно із Законом № 731-VIII, Рішення НАЗК від 9 червня 2016 року № 9, Рішення НАЗК від 2 червня 2016 року № 2. GRECO пропонує владі продовжувати перевіряти свою ефективність на практиці.

		встановлені законом. (пункт 84);		
7	VII	Рекомендовано запровадити незалежний аудит поточної та передвиборчої звітності партій сертифікованими аудиторами. (пункт 85);	Рекомендація «vii» виконана задовільно відповідно до Додаткового звіту про виконання рекомендацій Україною від 24 березня 2017 року	Рекомендація врахована та виконана: Діє стаття 17 Закону «Про політичні партії в Україні» із змінами, внесеними згідно із Законом № 731-VIII.
8	VIII	Рекомендовано забезпечити функціонування незалежного механізму скоординованого моніторингу фінансування політичних партій та виборчих кампаній, який матиме відповідні функції, повноваження, фінансові та людські ресурси для ефективного й профілактичного нагляду за таким фінансуванням, розслідування можливих порушень вимог щодо фінансування та, за необхідності, накладання санкцій. (пункт 89);	Рекомендація «viii» частково виконана до Другого Звіту про виконання рекомендацій Україною від 4 грудня 2015 року та відповідно до Додаткового звіту про виконання рекомендацій Україною від 24 березня 2017 року	Рекомендація врахована та частково виконана: Діють Закон України «Про політичні партії в Україні» із змінами, внесеними згідно із Законом № 731-VIII, зокрема, статті 17-7 та 17-8, Закон України «Про запобігання корупції». GRECO закликає владу продовжувати обговорювати та оцінювати, зокрема, незалежність НАЗК та належність його людських та фінансових ресурсів для повного здійснення його мандату. Крім того, GRECO вважає, що має бути узгоджена координація між НАЗК та ЦВК.
9	IX	Рекомендовано забезпечити, щоб (i) всі порушення чинних і будь-яких майбутніх правил фінансування політичних партій та виборчих кампаній були чітко визначеними і караються ефективними, пропорційними та запобіжними санкціями; (ii) представники партій і кандидати несли персональну відповідальність за порушення правил фінансування партій та виборчих кампаній; та (iii) строки давності за цими правопорушеннями були б достатньо довгими, аби дозволити компетентним органам ефективно наглядати за фінансуванням політичних партій. (пункт 92).	Рекомендація «ix» залишається частково виконана відповідно до Додаткового звіту про виконання рекомендацій Україною від 24 березня 2017 року	Рекомендація врахована та частково виконана: Діють статті 212-15 та 212-21 КУпАП та стаття 159-1 ККУ, Закон України «Про політичні партії в Україні» із змінами, внесеними згідно із Законом № 731-VIII, зокрема статті 17-7 та 17-8. GRECO виявляє занепокоєння, що санкції можуть бути накладені лише через судові рішення, а не органом контролю.

Стан реалізації Україною рекомендацій GRECO,
викладених у Оціночному звіті за результатами 4-го раунду оцінювання
України, затвердженого на 76-му пленарному засіданні 23 червня 2017 року
GrecoEval4Rep(2016)9

Виконана задовільно (належним чином) рекомендація XX (всього 1 рекомендація);
 Виконані у задовільний спосіб: XI, XVI, XXI, XXII (всього 4 рекомендації);
 Частково виконані: I-VI, VIII, XIV, XV, XVIII, XXIV, XXV, XXVII, XXVIII, XXXI (всього 15 рекомендацій);
 Не виконані: VII, IX, X, XII, XIII, XVII, XIX, XXIII, XXVI, XXIX, XXX (всього 11 рекомендацій).

№	№	Зміст Рекомендацій	Стан виконання (Відповідно до звіту-оцінки, прийнятого під час 84-го пленарного засідання GRECO 2-6 грудня 2019 року)	Спосіб реалізації рекомендації
Запобігання корупції стосовно усіх категорій осіб				
1	I	(i) розробити необхідні заходи, зокрема регуляторного характеру, для посилення незалежності та неупередженості структур НАЗК, які відповідають за прийняття рішень; (ii) сформулювати детальні, чіткі та об'єктивні правила роботи НАЗК, зокрема у сфері проведення розслідувань, щоб на практиці повністю забезпечити прозорість і підзвітність роботи НАЗК.	Виконана частково	(i) GRECO схвалює законодавчі зміни, внесені Законом України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення ефективності інституційного механізму запобігання корупції" від 2 жовтня 2019 року № 140-IX. Однак, необхідно оцінити їх практичне застосування. Крім того, зважаючи на колишні звинувачення у наявності конфлікту інтересів та політичному втручанні в роботу НАЗК ¹ , важливо посилити незалежність і неупередженість органу на практиці. (ii) GRECO схвалює низку нових правил, що регулюють різні аспекти роботи НАЗК, а також зусилля, вжиті для підвищення прозорості діяльності органу. Проте, є недостатніми співпраця з Громадською радою при НАЗК, заходи в сфері комунікацій.
2	II	Вжити необхідних регуляторних, інституційних та операційних заходів для забезпечення належного контролю за існуючими вимогами до декларування активів. Такі заходи включають, але не обмежуються, ухвалення підзаконних	Виконана частково	GRECO схвалює вжиті правові та регуляторні заходи для удосконалення контролю декларацій і забезпечення шляхів оскарження, зокрема передбачення на законодавчому рівні прямого доступу НАЗК до реєстрів та баз даних, автоматизованої перевірки декларацій, врегулювання прогалин щодо категорій осіб-суб'єктів декларування, розширення переліку відомостей, що вносяться до декларації, уточнення поняття близьких осіб тощо. Однак, висловлено сумніви щодо ефективності роботи системи

¹ <https://rpr.org.ua/en/news/rpr-calls-for-resignation-of-the-head-of-the-national-agency-on-corruption-prevention-and-demands-not-to-delay-the-investigation-of-the-abuses-of-power-at-the-agency/> ;
<https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/no-good-deed-goes-unpunished-the-saga-of-hanna-solomatina/>

		актів, які дали змогу НАЗК здійснювати перевірки; затвердження неупередженої процедури моніторингу способу життя; безвідкладне введення автоматичних перевірок інформації і забезпечення взаємодії баз даних із дотриманням вимог захисту персональних даних; а також запровадження способів оскарження накладених санкцій.		декларування на практиці. Є високий ризик ручного відбору і маніпуляцій обробки декларацій. Крім того, GRECO висловлює жаль, що об'єктивний "порядок моніторингу стилю життя" не прийнято.
3	III	Забезпечити НАБУ необхідний і безперешкодний доступ: а) до всіх декларацій, які отримало НАЗК, і б) у рамках кримінальних проваджень, відкритих на основі таких декларацій, до всіх національних і регіональних баз даних, ознайомлення з якими є необхідним для якісної оцінки декларацій.	Виконана частково	а) GRECO вітає нові положення законодавства, які передбачають повний доступ НАБУ до державних реєстрів. Схвально оцінено те, що НАЗК скасувало роз'яснення, що заважало НАБУ відкрити досудове розслідування у випадку декларування недостовірної інформації та незаконного збагачення без здійсненої НАЗК перевірки ¹ . GRECO очікує на належну реалізацію цих положень на практиці та посилення співробітництва між НАБУ і НАЗК. б) GRECO позитивно оцінює надання на законодавчому рівні НАБУ доступу до національних та регіональних баз даних. Однак потрібно оцінити практику. На більш загальній ноті GRECO зауважує, що у Верховній Раді України є законопроекти, націлені підірвати операційну незалежність НАБУ. GRECO закликає захистити НАБУ від неналежного впливу чи тиску та гарантувати його операційну незалежність.
4	IV	(i) деталізувати правила щодо подарунків, які можуть приймати народні депутати, судді та прокурори, зокрема знизити пороги допустимої вартості таких подарунків; надати більш чіткі визначення, які охоплювали б усі можливі види подарунків, у тому числі отримані у нематеріальній формі; уточнити концепцію допустимої гостинності; (ii) запровадити внутрішні процедури оцінки та повідомлення про подарунки, а також повернення неприйнятних подарунків.	Виконана частково	(i) GRECO висловлює жаль, що гранично допустимий поріг вартості подарунка прив'язані до розміру прожиткового мінімуму. Також відсутні роз'яснення щодо отримання переваг та поняття гостинності з наочними прикладами. (ii) Роз'яснення для прокурорів необхідно деталізувати. Роз'яснення для суддів та парламентарів відсутні.
5	V	Забезпечити, щоб НАЗК у	Виконана	Вжитих НАЗК заходів для поліпшення співпраці з

¹ Рішення НАЗК від 27 серпня 2019 року № 2729 про скасування рішення НАЗК від 8 грудня 2017 року № 1375.

		тісний співпраці з Верховною Радою України, судовою системою та органами прокуратури продовжувало налагоджувати шляхи комунікації і консультацій та підготувало відповідні рекомендації щодо реалізації Закону України “Про запобігання корупції” для кожної із перерахованих сфер діяльності.	частково	парламентськими та судовими органами не достатньо. Необхідно розробити спеціальні рекомендації для народних депутатів, суддів та прокурорів.
Запобігання корупції серед народних депутатів України (парламентарів)				
6	VI	Забезпечити опрацювання всіх законопроектів із дотриманням відповідного рівня прозорості та проведенням консультацій, зокрема шляхом (i) підтримки відкритості та інклюзивності роботи комітетів Верховної Ради України як де-юре, так і де-факто, у тому числі завдяки консультаціям із громадськістю, слуханням із залученням експертів і встановленням реалістичних строків; (ii) прийняття детальних правил проведення скороченої законодавчої процедури у Парламенті та гарантій, що така процедура використовується лише у виняткових і належним чином виправданих випадках.	Виконана частково	Не забезпечено належного системного рівня прозорості та консультацій особливо в роботі комітетів. Законопроекти мають проходити процедуру з достатнім обговорення, обґрунтування, адекватним залученням усіх зацікавлених сторін, громадськими консультаціями.
7	VII	(i) Розробити та затвердити кодекс поведінки народних депутатів України за участі самих депутатів і забезпечити легкий доступ до нього представників громадськості; (ii) додати до кодексу детальні письмові рекомендації щодо його практичного використання (зокрема, що стосуються	Не виконана	Враховуючи те, що національна законодавча база не врегульовує деякі етичні питання, наприклад лобіювання або етичну поведінку поза Парламентом, метою цієї рекомендації є розробка і практичне застосування кодексу поведінки парламентарів, який би забезпечив повний спектр існуючих стандартів в одному документі та був доповнений практичними наочними рекомендаціями та роз’ясненнями щодо їх застосування.

		попередження конфліктів інтересів при виконанні повноважень народного депутата, оприлюднення інформації про можливий конфлікт і можливість самовідводу у конкретних випадках конфліктів інтересів, а також щодо подарунків та інших вигод, контактів із третіми сторонами тощо).		
8	VIII	Вжити подальших необхідних заходів для припинення обходу обмежень на зайняття народними депутатами підприємницькою діяльністю не тільки на законодавчому рівні, а й на практиці.	Виконана частково	GRECO схвалює заходи, здійснені НАЗК для посилення дотримання народними депутатами чинних вимог закону щодо несумісності. Складається враження, що ці зусилля сприяли досягненню незначного прогресу (наприклад, кілька адміністративних проваджень, ініційованих НАЗК проти народних депутатів, але єдине обвинувальне рішення суду). Однак, беручи до уваги масштаб проблеми необхідно докласти більше зусиль, щоб досягти реальних результатів. GRECO схвально висловлюється про наміри органів влади розробити практичні рекомендації. Ці плани необхідно реалізувати.
9	IX	Затвердити правила, які регулювали б відносини народних депутатів із лобістами та іншими третіми сторонами, які бажають вплинути на законодавчий процес.	Не виконана	GRECO із жалем зазначає, що хоча два законопроекти щодо правил лобіювання і були зареєстровані в Парламенті, але їх відкликано ¹ .
10	X	Значно посилити внутрішні механізми контролю за доброчесністю у Верховній Раді України, які б забезпечили незалежний, безперервний і проактивний моніторинг і виконання відповідних правил. Це чітко передбачає наявність низки ефективних, пропорційних та переконливих санкцій.	Не виконана	Констатується відсутність належного внутрішнього парламентського механізму контролю та забезпечення дотримання правил доброчесності, а також надійного механізму притягнення до відповідальності.
11	XI	Вжити чітких і ефективних заходів, за якими зняття недоторканості з парламентарів не перешкоджатиме кримінальному переслідуванню народних депутатів, які підозрюються у вчиненні	Виконано у задовільний спосіб	GRECO вітає нещодавнє прийняття конституційних змін, що скасовують процедурний імунітет парламентарів, які, як повідомляється, спрямовані на сприяння притягненню до кримінальної відповідальності за вчинені ними злочини, включаючи корупцію. GRECO розуміє, що необхідні подальші законодавчі (процедурні) зміни; GRECO впевнена, що вони будуть завершені без зволікань. GRECO також зазначає, що практична реалізація

¹ На сьогодні у Верховній Раді України зареєстровано низку законопроектів, присвячених врегулюванню лобістської діяльності (№ 3059 від 11.02.2020, № 3059-1 від 28.02.2020, № 3059-2 від 02.03.2020 року, № 3059-3 від 03.03.2020 року).

		корупційних злочинів, зокрема шляхом прийняття пояснень з цього питання з чіткими та об'єктивними критеріями.		нового закону за відсутності зловживань та політичних упереджень – які підривають демократичну роботу Парламенту та права опозиції – пов'язана із поліпшенням незалежної системи правосуддя згідно з рекомендаціями GRECO в цій сфері (що нижче).
12	XII	Розробити ефективні внутрішні механізми популяризації та підвищення обізнаності щодо питань доброчесності у Парламенті як на індивідуальному рівні (надання конфіденційних консультацій), так і на інституційному рівні (навчання, інституційні дискусії з етичних питань, активне залучення лідерських структур).	Не виконана	Заходи на виконання цієї рекомендації не вживалися. GRECO висловлює жаль стосовно відсутності будь-якого прогресу.
13	XIII	Скасувати кримінальне правопорушення “Постановлення суддею (суддями) завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови” (ст. 375 Кримінального кодексу) та/або, як мінімум, іншим чином забезпечити, що це та будь-яке інше положення про кримінальне правопорушення криміналізують виключно умисні порушення у сфері судочинства, а правоохоронні органи не зловживають такими нормами для неправомірного впливу та тиску на суддів.	Не виконана ¹	У Парламенті зареєстровано проект закону, метою якого є посилення відповідальності суддів за статтею 375 Кримінального кодексу України ² . GRECO висловлює занепокоєння щодо цього тривожного розвитку подій, що суперечить наданій рекомендації. GRECO також зауважує, що альтернативний проект закону зареєстровано в Парламенті, який передбачає скасування статті 375 ³ , що є позитивним розвитком. GRECO закликає органи влади виявити рішучість та реалізувати цю рекомендацію.
14	XIV	Вжити заходів для забезпечення безпеки суддів, щоб вони менше залежали від зовнішнього тиску та корупції	Виконана частково	GRECO вітає вжиті заходи щодо підвищення безпеки суддів, зокрема захист, який наразі здійснює Національна поліція та Національна гвардія, відповідні заходи Вищої ради правосуддя, а також заходи щодо початку роботи Служби судової охорони. Робота спрямована в правильному напрямі. Однак, незважаючи на забезпечення всіх передумов (затверджено нормативно-правову базу та призначено керівництво), Служба судової охорони ще не почала повноцінно функціонувати.

¹ Рекомендація XIII фактично є виконаною, з огляду на те, що статтю 375 КК України визнано такою, що не відповідає Конституції України (є неконституційною), згідно з Рішенням Конституційного Суду [№ 7-р/2020 від 11.06.2020](#)

² Проект Закону № 2113 про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації кримінальної відповідальності суддів за постановлення завідомо неправосудного судового рішення

³ Проект Закону № 2113-1 про внесення змін до статті 375 Кримінального кодексу України щодо приведення у відповідність з рекомендацією експертів Групи держав проти корупції Ради Європи.

15	XV	(i) Проаналізувати доцільність зменшення кількості органів, які беруть участь у призначенні суддів; (ii) більш чітко визначити завдання та повноваження Громадської ради доброчесності, забезпечити такий її склад, до якого б входили різні представники суспільства, та посилити норми щодо конфліктів інтересу, зокрема, шляхом запровадження ефективного механізму контролю.	Виконана частково	(i) GRECO бере до уваги прийняття Закону про реформування суддівського врядування, що об'єднує ВРП і ВККС, що є позитивним. Однак, GRECO висловлює особливу стурбованість щодо відсутності вимоги до більшості суддів, обраних їхніми колегами у запропонованому складі Вищої ради правосуддя, а також щодо перебудови Верховного Суду та перепризначення всіх його суддів. Крім того, GRECO зауважує, що новообрана Комісія з питань доброчесності та етики отримує значні повноваження для прийняття рішень щодо відбору та звільнення членів ВККС та ВРП, а також щодо дисциплінарних проваджень. Її рішення приймаються просто більшістю (чотири з шести голосів, в тому числі лише один із трьох голосів міжнародних експертів). Хоча вона потенційно може прискорити процеси та перешкоджати значним операційним блокуванням (періодична проблема в структурах прийняття рішень в українській судовій системі), також існує ризик того, що група осіб має сильну владу та вплив на судові органи управління. Новому органу необхідні гарантії для обмеження ризиків конфлікту інтересів, надмірного впливу та зловживань. Також важливо забезпечити, щоб нова інституція гарантувала за будь-яких обставин і умов індивідуальну незалежність суддів (включно з голосами "проти") та захищала їх від неправомірного політичного тиску. Крім того, GRECO висловлює жаль, що така важлива реформа не була належним чином обговорена з відповідними зацікавленими сторонами. (ii) GRECO зауважує, що жодних нових змін немає у системі завдань, повноважень, складу і підзвітності Громадської ради доброчесності (ГРД). З цього випливає, що друга частина рекомендації залишається до виконання. Крім того, залишається побачити, як ГРД координуватиме свою роль з новоствореною Комісією з питань доброчесності та етики. Необхідно стежити за функціонуванням новостворених органів.
16	XVI	Розширити перелік можливостей для оскарження рішень щодо призначення кандидатів на зайняття посад суддів для забезпечення того, що рішення, які приймаються у такому процесі, можуть бути оскаржені кандидатами як за суттю, так і за процедурою.	Виконана у задовільний спосіб	Суддя-кандидат може оскаржити рішення, прийняті Вищою кваліфікаційною комісією, щодо його кваліфікаційного оцінювання у порядку, передбаченому Кодексом про адміністративні правопорушення України. Органи влади зазначають, що Закон про судоустрій і статус суддів визначає підстави для оскарження рішень, прийнятих ВККС, після кваліфікаційного оцінювання суддів-кандидатів. Ці підстави стосуються, зокрема, невказання відповідних правових підстав/положень чи немотивованих рішень Комісії (стаття 88). Органи влади також наголошують, що рішення ВРП стосовно призначення можуть бути оскаржені у Верховному Суді на процесуальних і обґрунтованих підставах. Існує відповідна судова практика.
17	XVII	Забезпечити, щоб чергове	Не виконана	GRECO зауважує, що ситуація не змінилася з часу

		оцінювання суддів проводили судді на основі заздалегідь визначених єдиних і об'єктивних критеріїв, які стосуються їхньої повсякденної роботи.		Оціночного звіту, за винятком поточної роботи над розробкою методології регулярного оцінювання суддів. Систему необхідно впорядкувати до експертної оцінки суддями як основної форми регулярного оцінювання. Оцінювання має базуватися на чітких критеріях, як те вимагає рекомендація.
18	XVIII	Забезпечити, щоб в усіх провадженнях усі рішення про відвід судді приймали без його/її участі та могли бути оскаржені.	Виконана частково	Закон України “Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів” (№ 2147-VIII), прийнятий 3 жовтня 2017 року та набув чинності 15 грудня 2017 року, запровадив новий підхід до процедури усунення судді (частина третя статті 39 Господарського процесуального кодексу України, частина третя статті 40 Цивільного процесуального кодексу України, частина четверта статті 40 Кодексу адміністративного судочинства України). Зокрема, якщо суд приходить до висновку про невиправданість заявленої дискваліфікації, він зупиняє провадження у справі. У цій ситуації суддя, який не входить до суду, який розглядає справу, і обраний Єдиною судовою інформаційно-телекомунікаційною системою (випадковим чином, враховуючи спеціалізацію, навантаження, хронологію тощо), приймає рішення про дискваліфікацію. GRECO враховує вищенаведене, але зауважує, що змінена процедура відводу судді передбачає, що суд, який розглядає справу, приймає рішення про відвід судді. Коли це неможливо, найближчий суд тієї ж інстанції приймає рішення про це. У судах, які мають менше трьох суддів, суддя, який розглядає справу, приймає рішення про відвід. Це не відрізняється від ситуації, описаної в Оцінчному звіті, оскільки суддя, рішення про відвід якого прийнято, бере участь у вирішенні питання про його/її власний відвід. Однак, нова процедура передбачає, що коли суд вирішує, що відвід не є обґрунтованим, рішення про відвід приймається суддею з іншого суду, обраним випадковим чином. Ця додаткова гарантія відповідає змісту рекомендації. Однак не надано конкретної інформації щодо оскарження рішень про відвід.
19	XIX	Сформулювати визначення дисциплінарних правопорушень, які стосуються поведінки суддів, більш чітко. Зокрема, варто замінити фразу “норми суддівської етики та стандарти поведінки, які забезпечують суспільну довіру до суду” більш чітким і конкретним формулюванням відповідного	Не виконана	21 вересня 2018 року представники Вищої ради правосуддя, Ради прокурорів України та Ради адвокатів України обговорили стандарти професійної етики у сфері правосуддя та дотримання цих стандартів. Підписано Резолюцію “Професійна етика правосуддя” та створено Координаційний комітет з питань правосуддя. У червні 2018 року Рада суддів разом із Національною школою суддів, Вищою радою правосуддя та Державною судовою адміністрацією утворили робочу групу для оновлення положень Кодексу суддівської етики, підготовки коментарів до Кодексу суддівської етики, оновлення Правил поведінки судового працівника та розробки загальних етичних правил

		правопорушення.		для юристів, що працюють в системі правосуддя. Проект змін до Кодексу суддівської етики розроблено та погоджено із суддівською спільнотою і буде подано на затвердження на 3'їзді суддів України. Дисциплінарне правопорушення саме по собі не може призвести до звільнення; воно має бути поєднано з процесуальними порушеннями. Судова практика визначає дисциплінарні правопорушення, передбачені в Законі про судоустрій та статус суддів. Дисциплінарні правопорушення в Законі про судоустрій і статус суддів залишаються нечітко визначені. Правова ситуація не змінилася з часу оціночного візиту.
20	XX	Проаналізувати практику застосування нових конституційних і законодавчих положень про суддівські імунітети та, якщо це необхідно для ефективного виконання вимог закону, вжити необхідних заходів для подальшого обмеження суддівського імунітету.	Виконана задовільно	Вища рада правосуддя (ВРП) проаналізувала застосування нового законодавства щодо імунітету суддів. У щорічних доповідях ВРП за 2017 і 2018 роки висвітлені ці питання. GRECO враховала думку ВРП, що існуючий процесуальний імунітет, що вимагає згоди на затримання судді (за винятком затримання під час або відразу ж після вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину), утримування під вартою чи арешт, необхідно зберегти для уникнення тиску на суддів. Не вважається доцільним більше обмежувати суддівський імунітет. Більш того, враховано те, що ВРП невідкладно розглядає подання прокуратури щодо надання згоди на затримання, утримування під вартою або арешт судді (закон вимагає надання цих подань протягом п'яти днів або негайно щодо тяжких чи тяжких злочинів). ВРП покращила комунікацію у цьому відношенні з Генеральною прокуратурою, використовуючи електронні засоби зв'язку та встановивши канали оперативної взаємодії між компетентними органами. GRECO бере до уваги надані органами влади роз'яснення щодо необхідності збереження недоторканності (і як гарантії незалежності суддів) та надані запевнення щодо своєчасності згоди ВРП на зняття імунітету суддів.
21	XXI	Запровадити спеціалізоване регулярне навчання всіх суддів, а також забезпечити наочними роз'ясненнями з питань етики та доброчесності, запобігання конфлікту інтересів і корупції, підвищити обізнаність суддів із зазначених питань і посилити Комітет з питань етики Ради суддів для того, щоб він міг відігравати проактивну роль у цьому контексті і консультувати велику кількість суддів.	Виконана у задовільний спосіб	Національна школа суддів (НШС), створена при ВККС, займається регулярною підготовкою суддів - вони повинні проходити навчання в НШС кожні три роки. Органи влади надали GRECO детальну інформацію про такі навчальні заходи, проведені НШС та її регіональними підрозділами в 2017 – 2019 роках, а також інформацію про проведення двох етапів початкового навчання кандидатів на посаду судді (судів першої інстанції), курсу для 38 суддів Вищого антикорупційного суду, тренінгів для суддів Верховного Суду. Крім того, Рада суддів розробила та опублікувала роз'яснення щодо конфлікту інтересів суддів, посібник з питань конфлікту інтересів, який містить рекомендації щодо запобігання та вирішення конфлікту інтересів, а також навчальні курси з питань дисциплінарної відповідальності суддів та імплементації антикорупційного законодавства.

				Для суддів проведено заходи з питань конфлікту інтересів та доброчесності. GRECO взяла до відома надану інформацію та висловлює думку, що проведення навчання з питань етики є регулярною частиною підготовчого та індукційного тренування суддів. Позитивним відзначається розроблені онлайн-курси з питань судової етики та доброчесності, опублікований посібник із поясненнями та рекомендаціями щодо конфлікту інтересів суддів. Комітет з етики Ради суддів брав участь у навчальних заходах та заходах з підвищення рівня обізнаності. GRECO закликає владу доопрацювати оновлений коментар до Кодексу суддівської етики.
Запобігання корупції стосовно прокурорів				
22	XXII	Приділити належну увагу перегляду порядку призначення і звільнення з посади Генерального прокурора, щоб зробити цей процес більш стійким до політичного впливу і більш зосередженим на об'єктивних критеріях щодо професійних якостей кандидатів.	Виконана у задовільний спосіб	GRECO нагадує, що причиною цієї рекомендації була необхідність знизити ризик неналежного політичного впливу чи тиску під час призначення та звільнення з посади Генерального прокурора. Цим закликалося залучити професійних, неполітичних експертів, наприклад, шляхом консультацій щодо професійної кваліфікації кандидатів з представниками юридичної спільноти (в тому числі прокурорів), органів прокурорського самоврядування або Парламенту; шляхом підготовчої роботи парламентського комітету тощо (пункт 208 Оціночного звіту). GRECO взяла до уваги новий Закон про реформування прокуратури. Загалом закон передбачає надання Генеральному прокурору широких повноважень, зокрема, стосовно структурних та кадрових питань, а також дисциплінарного провадження. Як повідомляється, закон спрямований на всебічну реформу та скорочення. Більш того, закон передбачає вимогу для Генерального прокурора мати юридичну освіту, якої не було раніше, і вимогу мати досвід роботи в галузі права не менше десяти років, що є також новим. Це позитивні зміни. Також позитивно, що подання про призначення і звільнення Генерального прокурора є предметом попередніх обговорень та схвалення компетентним парламентським комітетом перед затвердженням Парламентом. Навіть якщо стане за необхідне подальше реформування для обмеження політичного впливу, GRECO погоджується з тим, що цю рекомендацію, в якій лише вимагається від України вирішити питання щодо перегляду процедур призначення і звільнення Генерального прокурора, належним чином виконано. Зокрема, введено кваліфікаційні критерії і, як видається, прозорі парламентські процедури дотримуються.
23	XXIII	Внести зміни до положень щодо формування складу Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів для забезпечення того, щоб більшість місць займали прокурори, обрані своїми	Не виконана	Дорожня карта з реформування органів прокуратури України, затверджена Генеральним прокурором, передбачає низку заходів, спрямованих на забезпечення незалежності прокурорів та органів прокурорського самоврядування, посилення спроможностей запобігання корупції відповідно до стандартів Ради Європи.

		колегами.		Новий Закон про реформування прокуратури призупиняє діяльність Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів (КДКП) до 2021 року. Протягом цього трансформаційного періоду, до відновлення роботи КДКП, спеціальні кадрові комісії займатимуться питаннями відбору та кар'єри прокурорів у більш оперативний спосіб. Чіткі вимоги до складу та функцій цих комісій, а також відповідних процедур будуть розроблені за участю міжнародних експертів. Комісії будуть формуватися з прокурорів, які пройшли складний процес перекваліфікації ("атестації") у чотири етапи та мають високі професійні якості та високий рівень доброчесності. Складу комісій передбачає троє представників міжнародних організацій, які становитимуть половину їхніх членів і стануть гарантією неупередженості в їхній роботі. GRECO зауважує, що новий закон докорінно змінює ситуацію, що була оцінена під час оцінкового візиту, взагалі припиняючи діяльність органів прокурорського самоврядування, зокрема КДКП на попередній період до 01 вересня 2021 року, не надаючи чіткого розуміння того, як відновиться їх робота. Водночас в контексті України все ще може знадобитися всебічна реформа органів прокуратури; її має бути належним чином обґрунтовано та пояснено. GRECO висловлює найкритичніше занепокоєння щодо тимчасового припинення органів самоврядування, оскільки ці органи є запорукою незалежності та автономії прокурорів і мають функціонувати для захисту органів прокуратури від неналежного політичного впливу, як реального, так і потенційного. Більше того, заміна діючої системи відбору та кар'єрного просування прокурорів на кадрові комісії, не врегульовуючи на законодавчому рівні їх склад, функції та процедури, є однозначно незадовільною.
24	XXIV	Запровадити більш детальне регулювання підвищення/кар'єрного просування прокурорів для забезпечення уніфікованих, прозорих процедур, які ґрунтуватимуться на чітких і об'єктивних критеріях, зокрема попередніх досягненнях кандидата, та забезпечити, щоб усі рішення, які приймаються в рамках цих процедур, були обґрунтовані і могли бути оскаржені.	Виконана частково	Дорожня карта з реформування органів прокуратури передбачає заходи щодо вдосконалення процедури відбору/просування по службі. Переведення прокурора до прокуратури вищого рівня здійснюється за його/її згодою за результатами конкурсу (стаття 38 Закону про прокуратуру). Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія прокурорів затвердила правила проведення конкурсу та оновила правила призначення кандидатів на посади прокурорів. Затверджено Методику оцінки професійного рівня, досвіду, морально-ділових якостей (із набором тестів, практичних завдань та конкретних показників). Затверджено профіль посади прокурора в місцевій прокуратурі з відповідними компетенціями та вимогами. Прийнято більш загальні положення щодо людських ресурсів та роботи Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів (що передбачають оновлений порядок відбору, призначення, переведення та звільнення прокурорів). Ці документи є загальнодоступними. Затверджено порядок перевірки доброчесності

				прокурорів. Опитувальник доброчесності періодично заповнюється кожним прокурором. Заробітні плати прокурорів підвищено, а бонуси, що нараховуються за результатами оцінювання прокурора, зменшено для протидії маніпуляціям заробітними платами та зниження корупційних ризиків. Після прийняття нового закону про реформу органів прокуратури, за участі міжнародних експертів розробляється модель підвищення/кар'єрного просування прокурорів. GRECO взяла до відома вищенаведене. Висловлено думку, що деяких позитивних заходів вжито для більш детального врегулювання положень щодо просування по службі/кар'єри прокурорів. Відповідно до нового закону позитивними змінами є перевірки на доброчесність, підвищення заробітних плат та обмеження бонусів. Це свідчить про те, що система кардинально змінилася. GRECO вже висловила певне занепокоєння стосовно нової ситуації (див. вище), зокрема щодо процесу реструктуризації, що розпочався. Відсутність чітко визначених процедур у ключових моментах кар'єрного життя, включно з можливістю апеляції у питаннях просування по службі/кар'єри, є незадовільною. Переведення прокурорів без їхньої згоди, що передбачено новим законом, може потенційно створити можливості для неналежного тиску на прокурорів
25	XXV	Запровадити у законодавчому порядку регулярні оцінки виконання службових обов'язків прокурорів в органах прокуратури (включно з органами прокурорського самоврядування) на основі заздалегідь встановлених і об'єктивних критеріїв, забезпечуючи при цьому, що прокурори матимуть достатні можливості для участі в процесі оцінювання.	Виконана частково	Новий закон про реформування органів прокуратури передбачає прийняття Генеральним прокурором системи оцінювання прокурорів. Робота кожного прокурора буде оцінюватися щорічно на основі плану і цілей, встановлених на рік, та відповідного плану тренінгів. Рішення, прийняті в рамках річного індивідуального оцінювання роботи, слугуватимуть підставою для просування та кар'єрного зростання. Відповідні регуляторні акти, що визначають критерії оцінювання, мають бути прийняті Генеральним прокурором. Прокурор матиме можливість висловити заперечення та оскаржити результати його/її оцінювання. У 2018 році в Генеральній прокуратурі утворено робочу групу для запровадження періодичного оцінювання прокурорів. Робоча група розробила проект необхідних змін до Закону про прокуратуру (які були предметом експертного висновку Ради Європи) та проект положення щодо періодичної оцінки діяльності прокурорів. Вони передбачають, зокрема, що компетентні комісії, що створюються в прокуратурі, будуть проводити періодичну оцінку прокурорів кожні чотири роки. Триває розробка якісних та кількісних критеріїв оцінки. Проведено організаційний аналіз інституційного управління та адміністративних аспектів Генеральної прокуратури (торкаючись питань управління людськими ресурсами). GRECO взяла до відома вищенаведене. Новий закон про реформування органів прокуратури

				передбачає систему оцінювання прокурорів, але модальність її функціонування, включно з критеріями оцінювання, ще залишаються для врегулювання. Заходи у цьому напрямі ще не завершено.
26	XXVI	Ввести систему випадкового розподілу справ серед прокурорів на основі заздалегідь встановлених чітких і об'єктивних критеріїв, включно з критерієм спеціалізації, у поєднанні з адекватними гарантіями – включно із заходами суворого контролю – які забезпечать систему від будь-якого можливого маніпулювання.	Не виконана	31 січня 2019 року в органах прокуратури введено систему електронного документообігу в рамках дорожньої карти реформ. Створено робочу групу з розробки та впровадження електронних кримінальних проваджень. У вересні 2019 року прийнято план дій з метою встановлення електронної системи управління справами між Спеціалізованою антикорупційною прокуратурою (САП) (як частиною Офісу Генерального прокурора), НАБУ і Вищим антикорупційним судом України. Очікується, що електронна система управління справами буде запущено в роботу 20 квітня 2020 року. В подальшому планується її поширення на всю систему органів прокуратури. Імплементацию цієї рекомендації передбачено антикорупційною програмою Генеральної прокуратури на 2019-2020 роки. Рішення щодо запровадження механізму буде прийнято після аналізу найкращої практики країн-членів Ради Європи щодо випадкового розподілу справ між прокурорами. GRECO взяла до уваги, що систему електронного документообігу введено роботу, а також те, що, нинішню розробку електронної системи розподілу справ для антикорупційних органів, у тому числі для САП, із наміром подальшого її поширення на всю систему органів прокуратури. Однак, ця робота на початковій стадії. GRECO нагадує, що причиною цієї рекомендації була необхідність більш чітко врегулювати розподіл справ таким чином, щоб він базувався на конкретних та об'єктивних попередньо встановлених критеріях. GRECO закликає органи влади продовжити вживати заходів у цьому напрямі.
27	XXVI I	(i) Доповнити новий кодекс професійної етики прокурорів ілюстративними вказівками (наприклад, щодо конфлікту інтересів, подарунків та інших питань доброчесності) та (ii) довести їх до відома всіх прокурорів і оприлюднити для загального доступу.	Виконана частково	21 грудня 2018 року Всеукраїнська конференція прокурорів затвердила зміни до чинного Кодексу професійної етики та поведінки прокурорів, посилюючи вимоги щодо запобігання корупції (зокрема, запроваджуючи обмеження щодо вступу у позаслужбові стосунки з метою використання службових повноважень або службового становища, стаття 19). Офіс Генерального прокурора затвердив та опублікував рекомендації щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів. До рекомендацій додаються детальні та наочні (в тому числі графічні) матеріали, включно з тестом самооцінювання, рекомендації для працівників та їх керівників, а також приклади та зразки документів. Крім того, у серпні 2018 року Офіс Генерального прокурора надіслав лист до всіх регіональних прокуратур для підвищення їх обізнаності у питаннях щодо конфлікту інтересів. 21 травня 2018 року Офіс Генерального прокурора видав наказ щодо питань прийняття подарунків (Наказ № 96). 24 вересня 2018 року Офіс

				Генерального прокурора затвердив та опублікував рекомендації з питань обмежень щодо подарунків . Крім того, Офіс Генерального прокурора опублікував інші рекомендації, зокрема щодо питань електронного декларування, конфлікту інтересів, фінансових зобов'язань та заходів фінансового контролю. Національна академія прокуратури видала посібник, в якому розкриваються, зокрема, питання етики прокурорів та протидії корупції. Поведено низку навчальних заходів. В пакеті підтримки, затвердженому Генеральним прокурором, в рамках проекту співпраці ПРАВО-Поліція передбачено перегляд Кодексу етики. GRECO взяла до уваги вищенаведене. GRECO зауважує, що вимоги щодо запобігання корупції визначено в Кодексі професійної етики та поведінки прокурорів. GRECO вітає роз'яснення/рекомендації щодо подарунків та конфлікту інтересів. Рекомендації щодо подарунків (підготовлені Офісом Генерального прокурора та Національною академією прокуратури) містять ілюстративні вказівки та практичні приклади. Хоча рекомендації щодо конфлікту інтересів є менш ілюстративними, вони також містять корисні коментарі та практичні приклади. На веб-сайті Офісу Генерального прокурора також є деякі роз'яснення щодо електронного декларування та фінансового контролю. Усі ці роз'яснення є загальнодоступними. Однак не було надано інформації щодо роз'яснень стосовно інших питань, пов'язаних з доброчесністю (наприклад, несумісності тощо). Більше того, наявні роз'яснення розкидані по різних документах регуляторного характеру. Національна академія розробила посібник з питань етики для прокурорів. Посилено тренування та підвищення обізнаності. GRECO сподівається на дійсно системний підхід у цьому напрямі, зокрема майбутнього тренінгового центру прокурорів (який замінить Національну академію).
28	XXVI II	(i) Належним чином заохочувати прокурорів заявляти самовідвід у справі, в якій є ризик їхньої заангажованості; (ii) забезпечити можливість оскарження всіх рішень щодо відсторонення прокурора.	Виконана частково	(i) Рекомендації щодо конфлікту інтересів Офісу Генерального прокурора містять роз'яснення щодо відсторонення прокурора. Прокурори застосовують на практиці правові вимоги для відсторонення/самовідводу у випадках конфлікту інтересів (взято до уваги приклади самовідводу Генерального прокурора та його заступників, а також директора САП, випадки відсторонення чи самовідвід прокурорів обласних чи місцевих прокуратур). Також визнано, що були випадки невиконання вимог щодо відсторонення/самовідводу. Питання запобігання та врегулювання конфлікту інтересів обговорювалося під час 5 регіональних семінарів з питань розслідування корупційних правопорушень (в містах Харків, Київ, Вінниця, Львів та Дніпро). Прокурори ознайомлені з прикладами найкращих практик, отримують інформацію та рекомендації з питань запобігання корупції та конфлікту інтересів, зокрема про

				відсторонення/самовідвід. (ii) відомості про вжиття заходів відсутні. GRECO схвально оцінює те, що були вжиті деякі заходи для покращення обізнаності прокурорів щодо вимог відсторонення/самовідводу. GRECO розуміє, що правова база для оскарження рішень щодо відводу є такою ж, як і була під час оціночного візиту.
29	XXIX	(i) Надати більш чіткі формулювання дисциплінарних проступків, які стосуються поведінки прокурорів і дотримання ними етичних норм; (ii) розширити перелік доступних дисциплінарних стягнень із метою підвищення їхньої пропорційності та ефективності.	Не виконана	(i) Положення Кодексу професійної етики та поведінки прокурорів є загальними, визначають основні принципи, моральні норми та правила прокурорської етики. Закон про прокуратуру (стаття 43) передбачає підстави притягнення до дисциплінарної відповідальності прокурорів, такі як “порушення прокурорської етики”, “систематичне (два і більше разів протягом року) або одноразове грубе порушення правил прокурорської етики”, “вчинення дій, що порочать звання прокурора і можуть викликати сумнів у його об’єктивності, неупередженості та незалежності, у чесності та непідкупності органів прокуратури”. Хоча органи влади надали уточнення, що поняття “дій, що порочать звання прокурора...” розкрито в Порядку організації роботи з питань внутрішньої безпеки в органах прокуратури України, необхідно юридично уточнити підстави для притягнення до дисциплінарної відповідальності прокурорів. Питання про дотримання прокурором правил професійної етики та доброчесності може бути підняте під час проведення співбесід кадровими комісіями в рамках проходження прокурорами перекваліфікації (атестації). (ii) Санкції, передбачені Законом про прокуратуру (стаття 49), не є достатньо широкими, щоб забезпечити пропорційність, і потребують розширення.
30	XXX	Підвищити ефективність дисциплінарних проваджень шляхом збільшення строку давності, забезпечити, щоб дисциплінарні провадження могли бути ініційовані також органами прокурорського самоврядування (котрі не наділені повноваженнями приймати рішення в рамках дисциплінарних проваджень) та головами прокуратур, та забезпечити оскарження дисциплінарних проваджень (після вичерпання внутрішніх процедур прокуратури) лише у суді, як на предметних, так і на процесуальних підставах.	Не виконана	Чинний строк позовної давності в один рік є недостатнім, оскільки прокурори часто уникали дисциплінарної відповідальності через довготривале дисциплінарне провадження. Новий Закон про реформування органів прокуратури призупиняє застосування норм, пов’язаних з дисциплінарними провадженнями (статті 45 та 48 Закону про прокуратуру). Цим Законом передбачено, що питання щодо дисциплінарних проваджень належить до компетенції кадрових комісій та регіональних офісів. Зупинення діяльності органів самоврядування є проблемним. Відсутнім є врегулювання роботи кадрових комісій. Не досягнуто прогресу в перегляді системи оскарження.
31	XXXI	Проводити для прокурорів	Виконана	Національна академія прокуратури провела низку

		спеціалізовані регулярні тренінги та надавати конфіденційні консультації з питань етики та доброчесності, запобігання конфлікту інтересів і корупції, а також поглиблювати знання прокурорів щодо зазначених питань.	частково	навчальних заходів для прокурорів з питань етики та доброчесності. Хоча складається враження, що зусилля щодо навчання посилено, але досі немає системного підходу. Індукційне навчання проводиться, але навчання під час проходження служби потрібно забезпечити. Навчання під час проходження служби має більш спеціальний характер. Новий тренінговий центр прокурорів (на заміну Національної академії) планує проведення тренінгів з 1 січня 2020 року. GRECO висловлює жаль, що не було надано інформації щодо анонімного консультування з питань етики та доброчесності, запобігання конфлікту інтересів та корупції
--	--	--	----------	--

**Стан реалізації Україною
рекомендацій Антикорупційної мережі ОЕСР,
викладених у Звіт щодо процесу виконання рекомендацій наданих в межах
4-го раунду моніторингу, прийнятому на моніторинговій нараді
Стамбульського плану дій з боротьби проти корупції Антикорупційної мережі
ОЕСР від 20–22 березня 2019 року**

Значний прогрес демонструють всього 2 рекомендації: № 7 та № 26.

Певний прогрес мають всього 14 рекомендацій: № 2, 4, 5, 8, 11, 12, 15, 17, 18, 19, 20, 22, 24, 25.

Не продемонстрували жодного прогресу 9 рекомендацій: № 1, 3, 9, 10, 13, 14, 16, 21, 23.

Рекомендація № 6 не має негативної динаміки, тому відмічена як така, що не має подальшого прогресу.

№ Рекомендації	Зміст Рекомендацій	Стан виконання	Спосіб реалізації рекомендації
1. Антикорупційна політика	Рекомендовано забезпечити повне виконання Антикорупційної стратегії та Державної програми, здійснювати їх моніторинг з подальшою публікацією результатів, а також проводити опитування щодо корупції з їх подальшою публікацією.	прогрес відсутній	Рекомендація не виконана. В Україні відсутня Антикорупційна стратегія з 2018 року. Ця невдача свідчить про відсутність політичної волі керівництва країни та спроможності відповідальних установ ставити високо питання боротьби з корупцією в політичному порядку денному. Вплив від реалізації антикорупційної політики не оцінюється регулярно та не здійснюється належний моніторинг. Повідомляється, що жодних антикорупційних опитувань не було організовано через відсутність фінансування. Позитивно відзначається запуск безкоштовного онлайн-тритижневого курсу «Антикорупційні програми для органів державної влади» у грудні 2019 року.
2. Підвищення обізнаності	Рекомендовано впровадити заходи з підвищення обізнаності, з подальшим визначенням результатів діяльності. Така діяльність має бути спрямована на сектори, найбільш схильні до корупції.	наявний певний прогрес	Наявний певний прогрес у виконанні рекомендації НАЗК повідомляє про заходи, вжиті для початку реалізації своєї комунікаційної стратегії, які орієнтовані на медіа-події та використання веб-сайтів різних державних органів. НАЗК також проводило тренінги про свою антикорупційну стратегію 60 представникам центральних та регіональних державних органів. Міністерство інформаційної політики транслювало відеоролик «Відмовляйся від дрібної корупції. Змінюйтесь!». USAID і TI провели інформаційну кампанію "Корупціонер обкрадає саме тебе", Центр боротьби з корупцією та CASE Ukraine провели кампанію, щоб пояснити, що гроші, які корупціонери крадуть, належать платникам податків. НАЗК спільно з ПРООН в Україні та проектом МООН "Прометей" створили безкоштовні онлайн-курси.

			У 2018 році НАЗК провело кілька цільових семінарів, а також влаштувало дні відкритих дверей для учнів загальноосвітніх шкіл. У вересні 2018 року НАБУ за підтримки EUACI та ПРООН в Україні організувало відкриті дискусії з журналістами, експертами з боротьби з корупцією та громадянським суспільством. Не було зафіксовано жодного прогресу щодо рекомендації 2.4 - підвищення рівня обізнаності у тих, хто більш схильний до корупції
3. Орган із запобігання корупції	На вакантні посади державних службовців у НАЗК мають призначатися кандидати, що відповідають високим кваліфікаційним вимогам. Рекомендовано забезпечити безперешкодне та повне виконання своїх повноважень НАЗК, в тому числі на регіональному рівні, забезпечити постійне навчання співробітників НАЗК та систематичне і ефективне функціонування Громадської ради НАЗК. Рекомендовано забезпечити НАЗК прямим доступом до всіх необхідних баз даних та інформації, що зберігається у державних органах.	прогрес відсутній	Рекомендація не виконана. Одного із працівників НАЗК, відповідальних за перевірку електронних декларацій, було засуджено на 5 років з випробуванням за розкрадання. Вона продовжила працювати в НАЗК ще 9 місяців після постановлення вироку, що порушує питання щодо доброчесності співробітників НАЗК та якості внутрішнього контролю. За останні роки бюджетні асигнування НАЗК зросли. Фінансування для створення регіональних територіальних органів не було. НАЗК не забезпечила належну перевірку у деяких гучних справах. НАЗК не виконує іншої ролі у контролі фінансів політичних партій, окрім як контролю використання державного фінансування для їх статутних потреб. НАЗК не надало жодної інформації щодо своїх відносин з антикорупційними підрозділами / уповноваженими у державних установах.
4. Політика державної служби на основі фактичних даних	Рекомендовано переконатися, що політика реформи державної служби ґрунтується на фактичних даних та забезпечити підготовку та оприлюднення окремих статистичних даних про державну службу.	наявний певний прогрес	Робота над цією рекомендацією просунулася добре, включаючи базову оцінку громадськості. НАДС публікує статистичні дані відповідно до рекомендацій.
5. Реформування державної служби	Рекомендовано оцінити потенціал НАДС з огляду на триваючу комплексну реформу державної служби та потреби нагляду, забезпечити входження до складу конкурсних комісій осіб, які мають необхідні навички для оцінки кандидата на державну	наявний певний прогрес	Наявний певний прогрес у виконанні рекомендації У НАДС впевнені, що існуючі процедури для Комісії вищого корпусу державної служби, такі як трансляція засідань на YouTube та участь 1/3 неурядових представників, захищають процес прийняття рішень від будь-якого політичного впливу. НАДС вжило заходів щодо оцінки та збільшення спроможності управління персоналом у державних органах.

	службу, та забезпечити впровадження та функціонування управління персоналом у державних органах.		
6. Державна служба на основі заслуг	Рекомендовано вжити необхідних заходів для вирішення існуючих проблем прийняття на державну службу, а саме забезпечити відкритий, прозорий набір на основі заслуг, так само забезпечити належну та широку рекламу вакансій державної служби.	подальший прогрес відсутній	З попереднього етапу оцінювання виконання рекомендацій було вжито подальших кроків для забезпечення прозорості призначень на державну службу. Митна та податкова адміністрація проводить відбір кандидатів для заміщення вакансій за допомогою прозорих та конкурентних процедур; були опубліковані рівні заробітної плати на цих вакансіях.
7. Службова атестація	Рекомендовано впровадити атестування та прийняти відповідне положення, щоб пов'язати щомісячні / річні премії та пріоритетність підвищення із результатами атестування.	наявний значний прогрес	Були проведені тренінги з оцінювання результатів роботи державних службовців, в тому числі для вищих державних службовців, які були проведені в Україні вперше в 2018 році. 26% всіх державних службовців отримали відмінні оцінки, які відповідно до Закону повинні отримувати щорічну премію. Розмір цього річного бонусу не визначається законом; керівник сам визначає його розмір. Незважаючи на недоліки, успіх проведеної атестації відповідає значному прогресу.
8. Звільнення та дисциплінарна відповідальність	Рекомендовано уточнити підстави для притягнення до дисциплінарної відповідальності. Звільнення мають здійснюватися на законних підставах і не мати політичної мотивації.	наявний певний прогрес	Наявний певний прогрес у виконанні рекомендації У 2018 році НАДС встановило обов'язкові вимоги до державних органів щодо запобігання незаконним звільненням та іншим порушенням прав державних службовців. Воно також контролювало дисциплінарні провадження у 2018 році та визначило, що 2% дисциплінарних стягнень призвели до звільнення.
9. Оплата державної служби	Рекомендовано забезпечити нормативну базу для чесної, прозорої та конкурентоспроможної винагороди на державній службі, та встановити верхню межу премій, що надаються на основі щорічного атестування.	прогрес відсутній	Рекомендація не виконана. Поточна частка фіксованої частини заробітної плати в загальному фонді оплати праці відповідних органів становить лише 45%, але мета Уряду досягти 70% у 2021 році. Положення закону про державну службу щодо обмеження частки премій до 30% набуло чинності в січні 2019 року. На сьогодні існує декілька установ, які беруть участь у рішеннях, пов'язаних з оплатою праці, включаючи НАДС, Міністерство фінансів та Міністерство соціальної політики, що ще більше ускладнює ситуацію; НАДС повинен відігравати провідну роль у цій галузі.
10. Конфлікт інтересів	НАЗК має забезпечити повне та неупереджене виконання правил конфлікту інтересів на практиці. В подальшому має підвищуватись обізнаність та продовжуватись навчання щодо цього питання.	прогрес відсутній	Рекомендація не виконана. У 2018 році кількість випадків КІ, розглянутих НАЗК, зросла. Вітається план НАЗК щодо розробки електронної системи управління справами для КІ. Навчальний курс та кампанія з підвищення обізнаності продемонстрували обмеженість, але все ж таки свідчать про розвиток. Відділ НАЗК, відповідальний за розгляд КІ, не має внутрішньої процедури визначення, які справи слід приймати, як їх слід розслідувати

			та які подальші дії необхідно взяти. На думку неурядових організацій, НАЗК, як правило, очевидний конфлікт інтересів у політичних справах трактує у несподіваний спосіб і іноді відверто його ігнорує. Крім того, багато справ були повернуті до НАЗК судами через неправильний формат протоколу та інші проблеми.
11. Етика держаної служби	Рекомендовано проводити підвищення обізнаності та навчання з етичних стандартів, уточнити повноваження відповідальних агентств з цього питання та розглянути питання про прийняття конкретних етичних кодексів для окремих агентств / категорій службовців.	наявний певний прогрес	Наявний певний прогрес у виконанні рекомендації НАДС відповідає за навчання етики державних службовців, а НАЗК відповідає за навчання етики обраних посадових осіб. НАДС створив центр підготовки державної служби та проводив різноманітні тренінги. Важливо буде забезпечити спеціальну підготовку з професійної етики для більш широких груп державних службовців, наприклад за допомогою он-лайн навчання. Хоча вищезазначені заходи свідчать про прогрес, важливо підкреслити, що жодне відомство не брало провідну роль у розробці систематичного підвищення обізнаності та тренінгів з питань етики на державній службі.
12. Декларування активів	Рекомендовано забезпечити повне та безперешкодне функціонування електронної системи декларації активів, у тому числі у форматі відкритих даних, внести зміни в процедуру перевірки, щоб усунути її недоліки, забезпечити автоматичну перевірку НАЗК декларацій активів і впровадити обмін даними між системою декларацій активів і державними базами даних, а також скасувати положення щодо розкриття інформації про активи особами, які не є державними службовцями.	наявний певний прогрес	Позитивні зрушення включають технічне оновлення системи електронного декларування та посилення спроможності НАЗК надавати поради користувачам системи. Однак НАЗК заявляє, що є лише 20 співробітників, уповноважених перевіряти декларації, і вони не зможуть перевірити всі декларації, навіть якщо працюватимуть цілодобово. Також висловлюються занепокоєння щодо якості перевірки. Автоматична перевірка декларацій вимагає обміну інформацією з 16 державними реєстрами та інформаційними базами даних, поки що доступ забезпечений тільки до 13 баз даних, оскільки Міністерство юстиції відмовляється надавати такий доступ без прийняття ВРУ відповідного закону. Негативним моментом є те, що громадські активісти все ще повинні подавати електронні декларації про майно, і це положення не було скасовано, як було рекомендовано.
13. Викривачі корупції	Рекомендовано встановити процедуру подання та перегляду повідомлень викривачів та забезпечення їх захисту, та підвищити обізнаність про канали повідомлень та механізми захисту. Крім цього слід розглянути можливість прийняття самостійного закону про захист викривачів.	прогрес відсутній	Рекомендація не виконана Статистика НАЗК, показує, що кількість повідомлень про корупцію, яку воно отримує від громадськості, зростає. Незрозуміло, що насправді є відповідними повідомленнями. Немає прогресу щодо ролі керівника НАЗК у перегляді повідомлень про корупцію серед співробітників НАЗК. В Україні досі існує два конкуруючих законопроекти про захист викривачів. НАЗК подало законопроект щодо захисту прав викривачів до Кабінету Міністрів, не враховуючи рекомендацій EUAM.

14. Політичні посадовці	Рекомендовано підвищити обізнаність політичних посадовців щодо правил доброчесності, продовжити розробку та прийняття етичного кодексу, а також забезпечити систематичний та об'єктивний контроль за деклараціями політиків.	прогрес відсутній	Рекомендація не виконана Не було надано жодної інформації щодо навчання доброчесності для політичних посадовців чи забезпечення дотримання правил доброчесності для них. Немає прогресу щодо Кодексу етики депутатів. НАЗК продовжує перевірку електронних декларацій народних депутатів, однак незрозуміло, які санкції застосовувались та чи впливають вони на відмову від порушення правил доброчесності.
15. Судова влада	Рекомендовано усунути недоліки в системі судового самоврядування, призначення, дисциплінарного провадження, звільнення і відводу суддів, з'ясувати причини великої кількості відставок суддів і вжити необхідних заходів для забезпечення заповнення судових посад, та виявити випадки маніпуляцій у системі автоматичного розподілу справ.	наявний певний прогрес	Інформація, надана урядом, демонструє певний розвиток на законодавчому рівні та, хоча і повільно, впровадження реформи судової влади. Водночас установи, відповідальні за реформу судової системи, такі як ВККС чи ДСА, занадто зайняті питаннями практичного впровадження реформи, і поки не змогли проаналізувати проблеми в процесі реформ або вирішити їх. Не було надано інформації щодо аналізу причин масової відставки суддів. Усі суди в Україні оснащені автоматизованими системами розподілу справ, але незалежний моніторинг її функціонування не проводився.
16. Прокуратура	Рекомендовано впроваджувати реформу прокуратури стосовно прокурорського самоврядування, порядку прийняття та звільнення, дисциплінарних проваджень щодо прокурорів, а крім цього забезпечити достатнє та прозоре фінансування прокуратури та оплату праці прокурорів і посилити процесуальну незалежність прокурорів.	прогрес відсутній	Рекомендація не виконана Процедури призначення та звільнення Генерального прокурора не були змінені. Відсутній відчутний прогрес у реформуванні прокурорського самоврядування, вдосконаленні дисциплінарного провадження, сприянні та оцінці прокурорів. Незважаючи на чітку рекомендацію, строк позовної давності, в межах якого дисциплінарне стягнення може бути накладено на прокурора (один рік з дати передбачуваного правопорушення згідно з чинними законодавчими положеннями), не був продовжений. Подальших кроків щодо забезпечення достатнього та прозорого фінансування прокуратури та оплати праці прокурорів не було здійснено. У 2018 році жодних змін у законодавстві чи адміністративній практиці з метою посилення процесуальної незалежності прокурорів не відбулося.
17. Прозорість та інформація	Рекомендовано розробити та прийняти Кодекс адміністративних процедур, створити або призначити незалежний орган для нагляду за забезпеченням доступу до регулювання публічної інформації, впровадити закони про відкритість державних	наявний певний прогрес	Проект Закону про адміністративні процедури був схвалений урядом та внесений до парламенту, що є позитивним прогресом. Що стосується доступу до інформації, новим проектом закону про боротьбу з відмиванням коштів передбачається більш суворі положення щодо розкриття інформації про бенефіціарне право власності. Не було зафіксовано прогресу щодо інших елементів рекомендацій.

	фондів та про публікацію інформації у відкритих форматах, та забезпечити на практиці безперешкодний доступ громадськості до містобудівної документації.		
18. Доступ до інформації	Рекомендовано проводити підвищення обізнаності та навчання відповідних державних службовців щодо доступу до інформації та збільшувати масиви даних за різними областями на порталі відкритих даних.	наявний певний прогрес	В цілому по даній рекомендації спостерігається прогрес. Однак громадські організації звертають увагу на невдачу, що сталася в грудні 2018 року. Кабінет Міністрів прийняв зміни до Постанови, якими доступ до реєстру нерухомого майна ускладнюється. Щоб отримати інформацію про всю нерухомість, що належить юридичній або фізичній особі, необхідно запросити інформацію для кожної окремої одиниці нерухомості. Крім того, доступ можливий тільки з електронним цифровим підписом. Раніше доступ до історичних даних був закритий після резонансного журналістського розслідування.
19. Публічні закупівлі	Рекомендовано забезпечити використання конкурентних та прозорих правил закупівель для державних підприємств, розширити систему електронних закупівель, впровадити систему заборони участі юридичних осіб або їх посадових осіб, котрі притягались до відповідальності за корупційні правопорушення або фальсифікації торгів.	наявний певний прогрес	<i>Відповідна інформація стосовно оновлення виконання рекомендації була надана моніторинговій групі після 20-го пленарного засідання в Парижі.</i> Україна продовжила вдосконалювати свою систему державних закупівель. Однією з ключових новинок є запуск автоматичної системи управління індикацією ризику для цілей моніторингу. Це повинно полегшити виявлення «підозрілих» торгів. Покращення додатково включають новий модуль для рамкової процедури закупівель, який передбачений законом, але не може бути впроваджений в електронному вигляді до цього останнього оновлення. Державні підприємства, як правило, регулюються Законом про державні закупівлі. Однак слід надати конкретні дані, щоб продемонструвати, наскільки ДП фактично застосовують положення закону, і, зокрема, наскільки застосовуються конкурентні процедури закупівель. Згідно з інформацією, наданою урядом, Міністерством економічного розвитку і торгівлі розпочато низку ініціатив для сприяння навчанню з питань закупівель Подальші статистичні дані потрібно буде надати для наступного оновлення або моніторингового раунду, які продемонструють вплив цих заходів. Закон про державні закупівлі містить належні положення про заборону юридичним особам або їхнім посадовим особам укладати контракти у державному секторі.
20. Незалежність підприємництва	Рекомендовано впровадити нові положення у Стратегію	наявний певний прогрес з	Уряд зробив кілька заходів для поліпшення ділової етики, наприклад: Кабінет Міністрів запустив веб-сайт, на якому публікується

	боротьби з корупцією 2014 року щодо запобігання корупції в приватному секторі, посилити Раду бізнес омбудсмена, створивши законодавчу базу для цієї установи в законі та надавши їй необхідні повноваження для ефективної роботи, підтримувати Українську мережу доброчесності та комплаєнс.	<i>негативним розвитком</i>	інформація про всі перевірки бізнесу, список корумпованих осіб був запущений НАЗК. Рада бізнес-омбудсмена продовжила бездоганну роботу щодо захисту законних інтересів компаній. Однак прийняття законопроекту про Раду бізнес омбудсмена призупинилось в парламенті, що ще більше підірвало розвиток його потенціалу. Крім того, Рада бізнес-омбудсмена повідомила про невиконання податковою адміністрацією судових рішень, що ще більше підриває незалежність бізнесу. Рішення Кабінету Міністрів не продовжувати контракти з Правлінням Нафтогазу викликає серйозні побоювання з приводу стійкості реформ в цьому важливому державному підприємстві, яке керувало реформами у відповідності з керівними принципами ОЕСР для державних підприємств. Ці кроки серйозно підривають загальну середу бізнес-аналітики в країні і сигналізують про негативний розвиток.
21. Склади правопорушень	Рекомендовано збільшити строк позовної давності для всіх корупційних правопорушень щонайменше до 5 років та передбачити призупинення позовної давності протягом періоду, коли посадова особа користувалася імунітетом від кримінального переслідування, проаналізувати практику застосування нових положень про відповідальність юридичних осіб за корупцію.	прогрес відсутній з негативним розвитком	Рекомендації не виконані Уряд не повідомляв про будь-які нові зміни в статусі проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України (щодо посилення ефективності боротьби із корупцією шляхом встановлення єдиного тривалого строку давності для корупційних злочинів)», ні про спеціалізовані програми навчання, призначені для антикорупційних прокурорів і слідчих органів. Немає інформації про заходи заохочення розслідування і судового переслідування корупційних правопорушень, скоєних юридичними особами. Що стосується аналізу практичного застосування нових положень про відповідальність юридичних осіб, то інформації мало. Однак в якості позитивного моменту Уряд, як видається, стурбований тим, що штрафи, які застосовуються до юридичних осіб, занадто малі і що існує ризик того, що юридичні особи можуть ухилятися від правосуддя шляхом реорганізації. Рішення Конституційного суду щодо незаконного збагачення - це серйозний крок назад в антикорупційних реформах в Україні.
22. АРМА	Рекомендовано визначити, чи має АРМА достатні ресурси для досягнення своїх законодавчих цілей, включаючи збір та ведення статистичних доказів про конфіскацію, докласти зусиль для конфіскації доходів від корупції у членів сім'ї, друзів чи кандидатів.	наявний певний прогрес	3 липня 2018 року ухвалили ряд заходів, спрямованих на продовження розвитку АРМА і його здатності виявляти, відстежувати і керувати заарештованими активами. Вжиті заходи були як законодавчими, так і оперативними. Крім того, АРМА отримало достатнє фінансування і ресурси для виконання своєї ролі з відстеження та управління активами. Уряд вирішив створити 6 міжрегіональних територіальних відділень АРМА і відповідно значно збільшити штат Агентства. Це рішення може бути передчасним, оскільки АРМА є відносно новим органом і все ще потребує розвитку своїх можливостей на центральному рівні. Був прийнятий або змінений ряд підзаконних актів, що регулюють роботу АРМА. АРМА в даний

			час працює над запуском Єдиного реєстру конфіскованих активів, а також було опубліковано список заарештованих активів, переданих в його управління. Таким чином, є прогрес у виконанні першої частини рекомендації. Що стосується інших частин рекомендації, не надано жодної інформації про їх виконання, що не дозволяє говорити про будь-який прогрес.
23. Імунітети	Рекомендовано переглянути законодавство, щоб гарантувати, що процедури скасування імунітету народних депутатів є прозорими, ефективними, заснованими на об'єктивних критеріях та не підлягають зловживанню, а також певним чином обмежити імунітет парламентарів, та скасувати додаткові обмеження щодо слідчих заходів щодо народних депутатів, які не передбачені Конституцією України.	прогрес відсутній	Жодних законодавчих поправок щодо обмеження імунітету народних депутатів та забезпечення прозорих та об'єктивних процедур зняття такого імунітету Парламент не прийняв, проте нещодавно законопроект був внесений до Ради. Інформації про будь-який аналіз практичного застосування судової реформи, спрямованої на забезпечення прозорої та об'єктивної процедури зняття недоторканності суддів, не надано.
24. Ефективне розслідування	Рекомендовано, щоб НАБУ та інші правоохоронні органи використовували усі можливі джерела інформації, включаючи декларації про активи, співпрацювали з правоохоронними органами та іншими неправохоронними органами, такими як АРМА, тощо, а також проводили спільні тренінги для правоохоронних органів з представниками неправохоронних органів.	наявний певний прогрес з негативним розвитком	Урядовий звіт демонструє поліпшення доступу до баз даних, особливо для АРМА. Процес створення Централізованого реєстру банківських рахунків юридичних та фізичних осіб, включаючи інформацію про бенефіціарних власників рахунків, триває. Висловлюється занепокоєння через конфлікт між НАБУ та САП, керівники цих установ часто публічно виступають один проти одного. Отже, прогрес може бути відображений у розвитку активних зусиль щодо боротьби з корупцією з боку НАБУ та інших правоохоронних органів, а також щодо механізмів міжінституційного співробітництва. Негативним розвитком є те, що існують побоювання, що деякі правоохоронні органи були задіяні в прикритті корупційної схеми в обмін на неправомірну вигоду. Це твердження є дуже серйозним і стосується Служби безпеки, Генеральної прокуратури та Військової прокуратури, а також НАБУ.
25. Відновлення активів	Рекомендовано вказати конкретні та вимірювані результати з точки зору повернення активів, а також встановити чи може НАБУ самостійно передавати та відповідати на запити на міжнародно-правову допомогу.	наявний певний прогрес	АРМА досить ініціативно співпрацює з міжнародними організаціями та закордонними юрисдикціями у галузі відстеження та пошуку активів. Нещодавно воно офіційно приєдналося до групи компетентних органів України, що співпрацюють з EUROPOL. Протягом звітного періоду було надіслано 60 запитів на пошук та відстеження активів до інших країн, але ці дані не дозволяють зрозуміти, наскільки ефективною є міжнародна співпраця. Однак жодної інформації про запити

			на міжнародно-правову допомогу з метою повернення активів, а також результатів їх виконання не надано. Інформації про підвищення спроможності Генеральної прокуратури та НАБУ щодо забезпечення ефективного повернення активів, а також про процедури швидкого повернення викрадених активів також не надано. Зміни до Кримінального кодексу та Кримінально-процесуального кодексу, що дозволяють вилучення та конфіскацію незаконних активів, які номінально належать членам сім'ї, асоційованому бізнесу або номінальним особам, які вчинили злочини, були введені в дію у 2016 році. Однак судова практика є неоднотайною та суперечливою. Існують різні випадки, коли суди скасовують ухвали про арешт через зміну власника, що перешкоджає та стримує слідчих від вилучення цього виду активів. Українські органи влади мають вжити всіх необхідних кроків, щоб забезпечити визнання НАБУ усіма іноземними юрисдикціями в межах міжнародно-правової допомоги. Крім того, інші центральні органи влади, включаючи Генеральну прокуратуру, повинні сприяти цій ролі НАБУ.
26. ВАКС, НАБУ, САП	Рекомендовано створити спеціалізовані антикорупційні суди, забезпечити суворе дотримання виключної юрисдикції НАБУ та САП.	наявний значний прогрес	Основним досягненням відповідно до цієї рекомендації є завершення процесу відбору до Антикорупційного суду України. Не було надано інформації про будь-які організаційні чи правові заходи, вжиті для того, щоб перешкодити іншим прокуратурам або правоохоронним органам взяти на себе розслідування або переслідування справ, які відповідно до закону підпадають під юрисдикцію НАБУ та САП. Випадки ухилення від цієї виключної юрисдикції мали місце на практиці, також під час звітування. До Кримінально-процесуального кодексу та деяких інших законів було внесено нові зміни, які суттєво вплинули на роботу НАБУ та САП. Наприклад, терміни досудового розслідування були значно скорочені, право на проведення експертизи у кримінальних справах було монополізовано державними установами, а роль слідчого судді була сильно деформована. Прогресу щодо автономії Спеціалізованої антикорупційної прокуратури не досягнуто. Твердження про неправомірні дії керівника САП розглядались Дисциплінарною комісією минулого року, керівникові було зроблено догану, в той час як громадянське суспільство наполягало на тому, щоб глава звільнився через серйозність справи. Цей досвід продемонстрував, що процедури звільнення та заміни керівника САП недостатньо добре встановлені законодавством, а отже, не відповідають міжнародним стандартам.

Національне агентство з питань запобігання корупції
бульвар Дружби Народів, 28, м. Київ, 01103
www.nazk.gov.ua
info@nazk.gov.ua